

Holy Bible

Aionian Edition®

Gaddo Teyya
Yemsa NT (Latin)

AionianBible.org

The world's first Holy Bible untranslation

100% free to copy and print

also known as "The Purple Bible"

Holy Bible Aionian Edition ®
Gaddo Teyya
Yemsa NT (Latin)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/5/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
The Word for the World International, 2025

Formatted by Speedata Publisher 5.1.7 (Pro) on 6/1/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Yemsa at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Yemsa at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEP Bible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēśē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matewos	11
Marqos	85
Luqas	131
Yohannis	210
Wosini meeni wosto	270
Roome	350
1 Qoronxos	385
2 Qoronxos	420
Galatiya	442
Efeson	454
Filiphisiyus	465
Qolasiyas	474
1 Teselonqe	482
2 Teselonqe	489
1 Timotiyos	493
2 Timotiyos	502
Tito	509
Filmona	513
Ibrawiyan	515
Yaqob	540
1 Phexiros	548
2 Phexiros	557
1 Yohannis	563
2 Yohannis	571
3 Yohannis	573
Yuuda	575
Yohannisni raa'i	578

APPENDIX

Reader's Guide

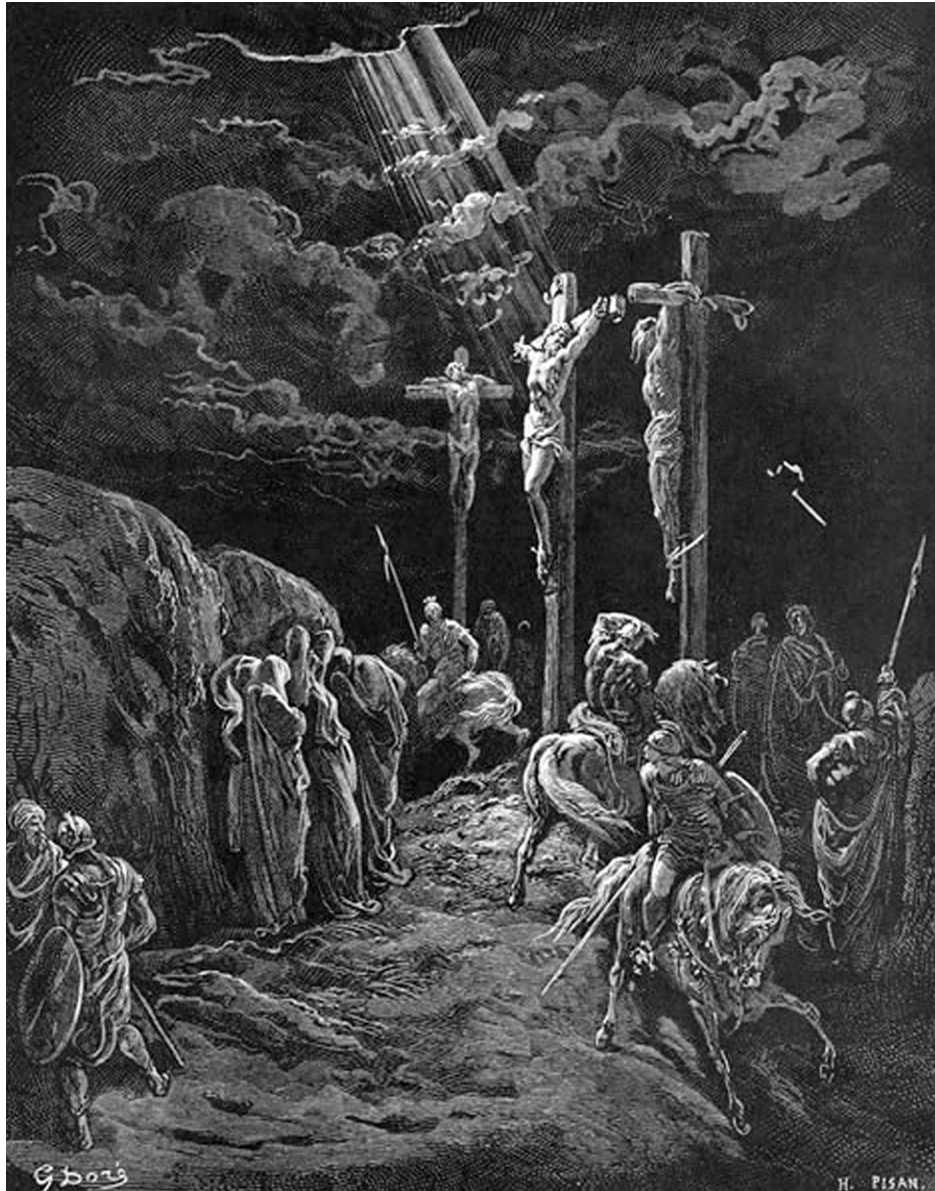
Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Esseen orfo Yesus: «Abataaso, zagsefe baron aane arsoto sinna boor'a feeshun uwa» yi.
Meya taar'oni meya dey maybaasta ixa ha'sere haa'esete.
Luqas 23:34

Matewos

1 Dawitni zalaassin; Abrahamni zalaassin koonte Yesus Kiristoosni koontoni tuzaas haniiswa: **2** Abraham Yisaqnin kooni. Yisaq Yaqobnin kooni. Yaqob Yuudanawa Aybaasakitoninna kooni. **3** Yuuda Faaresninnawa Zaaraninna Tiimar sinfa asuskin kooni. Faares Esromnin kooni. **4** Esrom dey Aaramnin kooni. Aaram Aminadabni kooni. Aminadab dey Ne'asonnin kooni. Ne'ason dey Selimonnin kooni. **5** Selimon Rakeb yistefa asuskin Boyeznin kooni. Boyez Rut yistefa asuskin Iyyobednin kooni. Iyyobed Isseynin kooni. **6** Issey dey taato sina Dawitnin kooni. Taato Dawit Ooriyonni asuskin Solomonnin kooni. **7** Solomon dey Robiyamninn kooni. Robiyam Abiyanin kooni. Abiyan Asafnin kooni. **8** Asaf Iyyosafixnin kooni. Iyyosafix Iyyuramninn kooni. Iyyuram Ooziiyanin kooni. **9** Ooziiyan Iyyuutamnin kooni. Iyyuutam Akaaznin kooni. **10** Akaaz Izqiyasnin kooni. Izqiyas Minaseninn kooni. Minaase Amosnin kooni. **11** Amos Iyyusiiyasnin kooni. Iyyusiiyas Baabilonni boojoni neyaasik Ikoniyyonnawa Aybaasakitoninna kooni. **12** Baabilonni bochoneen orfo Ikoniyyon Selatiyalnin kooni. Selatiyal Zerubabelnin kooni. **13** Zerubabel Abiyudnin kooni. Abiyud Eeliyakemnin kooni. Eeliyakem Azarninn kooni. **14** Azar Sadoknin kooni. Sadok akimnin kooni. Akim Eeliyudnin kooni. **15** Eeliyud Alazarninn kooni. Alazar Maataninn kooni. Maatan Yaqobnin kooni. **16** Yaqob Kiristoos yiste Yesusnin kooni Maaraminnon teege Yosefninn kooni. **17** Ese Abrahamniistan kabira Dawitniista kar'ananneen asire acheechche koonto. Dawitniistan kabira Baabilonni boojokar'ananneen asire acheechche koonto. Baabilonni boojookabira Kiristoosni koontoosta kar'ananneen asire acheech koontowa. **18** Yesus Kiristoosni koontoni tochoos haniiswa;

intoba Maarami Yosefnik teegtera diis girunoy Korto Ayyanak naanertera beste. **19** Teegere duusi Yosef ooko asu sinna boor'a Maaraminon asuni sina kisire makok aane sholowe. Baak aachok beyanak shole. **20** Sinuntano bar ekka safarefeen Daamiisa wosiya miitok bestera: «Dawitni naa Yosefno! Teegera duusita nawaas naanertenaas Korto Ayyanakin sinna boor'a Maaraminon ephak digotaatawa. **21** Bar naanin tanonir; es naas darabaasin boor'besiissin fatunir sinna boor'a sunbaason <Yesus> yiratu sunsuta.» **22** Es bar dey sinnaas Daamiis raajjusik: **23** «Esenu durbaas naanertona; naanin dey tanona; Sunbaason dey <Amanuel> usone yiste bar sinanaktu han bar zuuttera sini. Kotbaas dey: <Ha'oos innoneen anetu fawa> uwa» yi. **24** Yosef afay'nitan guzire Daamiisa wosiya makenaasimato zagi. Teegere duusina Maaraminon ephphe keeba hami. **25** Uzun nawubaasin tanonanneen Yosef barneen ane aane kune. Koonte naasa sunanon «Yesus» yire sunsi.

2 Yesus Yuuda Betelemuk taato Herodisni neyaasik koontefena kabaasik aruni meya awakesna diman Yerusalem yeesete. **2** Ekka yit mamussete: «Koonte Ayhudni taatoski ayinso? Baakuraason awukesan biyaat barik kaa'nonik yaaniwa» yisete. **3** Taato Herodis es baron odenaase naye. Yerusalemuk feese asuni meya zuuttere barneen ane nayesete. **4** Maagni gaanynye meenawa daraasa tumani assinynyani meena asin zuutire Kiristoos ay koontonamato mamsi. **5** Baasso dey: «Yuudani daasta fa Betelemuk raajjuus ekka yire tichinar faar. **6** <Yuudani daastaki fa katama Betelemne! Ta dara sina Israelnon oodni ha'sinynya neekin kesnir sinna boor'a inya inya katamaassin ne aafa hatota wuza> yistera maktera faar» yisete. **7** Esseen orfo Herodis aruni meyanon aachok teegere baakuraas baassok

bestena wonaason mamsire ari. **8** Baassotin ekka yit wosi: «Betelem hamfaat koonte naasin gasasutiwa; danefaatine taak dey yaara makoti. Ta dey hamma barik kaa'nona» **9** Baasso dey taatoosa kaamanon odere hamete. Awakesna diman biyete baakuraas naas feena dimaasta hamma yeronanneen zoonsit faar. **10** Baakuraason biyeteese akama gira girsete. **11** Keer girserere daag naas intoba Maaramineen ane feen biyete. Barki sina sinbesiisik sagadesere saxinibesiison gachche warqe, ixaananewa kumbine asi ima imesete. **12** Aruni meya wolsere Herodisniki hamonoytemato baassok Ha'o miitok makena boor'a ooma ugnak daabesi hamete. **13** Aruni meya hametenneen orfo Daamiisa wosiya miitok Yosefnik bestera: «Herodis daag naasin worunak sholedifer sinna boor'a kabira naasin intobaasneen ane ephpha Giphtsi hamma; ta neek makonanneen esta fowa» yi. **14** Yosef dey kabire daag naasin intobaasneen ane ephphe waalak Giphtsi hami. **15** Daamiis raajjubaasik: «Naataasin Giphtsin teegengwa» yina bar sinanaktu Giphtsi hamete. Herodis kitunanneen esta diisete. **16** Esseen orfo Herodis aruni meya barin eshere aatte hamobesiison araata akamanon gi'tere aruni meyakini odena neyaasik Beetelemnewa biratobaastana fa daastaki neeba hepnewa esseen daakalo fa garo garo naanggotaason zuutire wortonak zagi. **17** Es kabaasik raajju Ermiyasnik makte raajiis siniwa. **18** «Rahel naanggotbaasik waasi; waasnawa akama soosone asi kaama Ramak odte. Naanggotbaas aafa sinna boor'a fakuk aane chima» yiste bar sini. **19** Herodis kitinanneen orfo Daamiisa wosiya Giphtsik Yosefnik miitok bestera: **20** «Daag naasa kaanon tishkuk shole bar kitiwa. Kabira daag naaneesin intobaasneen ane ephpha Israelni daa hamma» yi. **21** Yosef kabire daag

naasin intobaasneen ephphe Israelni daa hami. **22** Herodisni naa Arkelawos ababaasa edde Yuudaki daasta taattenamato odere esta hama dige. Sinuntano orfo miito biire Galiilani daa hami. **23** Raajjunik: «Naazirawi ustona» yiste bar sinanak Naaziret yiste katamaassi hamme di.

3 Es kabaasik haphqife Yohannis Yuudani daastaki ichma daassi maket ye. **2** Es maket yeenaas dey: «Samani taatoos tai'se sinna boor'a harmutiwa» yifar. **3** Raajju sina Isayyasni matsafaassi: «Daamiisa ugnanon hoossuti; sapsira dey zeephti» iyaafe ichma daassi chaaget fe asuni kaama» yistera makte bar haniiswa. **4** Yohannis mayfena mayaas Gaalani esak wiche maama. Geshobaasta dey googoni talfa taar'et feer. Muubaas dey bilnganewa zaboni eesne. **5** Es kabaasik Yerusalemun, Yuudani daa zuuttambaase asiissin, Yordanosni biratoosta fa daas zuuttambaase asiissi fe asuni meya zuuttere barki yeet feeseter. **6** Boor'besiison harmifaafe Yordanoski akaassi barik haphuktet feeseter. **7** Yohannis showo Ferisawini meenawa Seduqawini meena haphuktok barki yeeseleen biyaat: «Nitto ufonni naanggota; yoonak fa Ha'oosi gi'sin kesatik oonso nittok makeri? **8** Ese harmuntiison besifa wosto wostoti. **9** Nibnitiissi: «Abraham inno abawa» yifetimatotawa. Nittok makefawungwa; Ha'oos han shu'aaskitosin kabgira Abrahamni naanggota zagunak chimanawa. **10** Hash anfala i'oosi diisi kunfarwa; ma'a gaana gaannoy i'oosikito zuuttera katerna geese ha'tona. **11** Ta harmiyaasik akaktu haphquna; ta chaa'mabaasi taar'anon kotanak chimnoynar tayistan akamanon denalo sina bar ta orfoosta yoonir. Bar Korto Ayyanaknawa geyaknatu haphquna. **12** Meyaason sama ha'una manshiis kushubaassitu fa; oodaason mai'sire kaynuna; zagooson botobaassi gaagana; sinuntano

ufaason tishunoy geesi kiichuna» yi. 13 Es kabaasik Yesus Yohannis barin haphqunak Galiilan Yordanoski akaaski ye. 14 Sinuntano Yohannis: «Taan ne haphqutak sholsu sinna feen ne taaki yaafatoso?» yit kali. 15 Yesus wolgire: «Taan kalataatawa; ooko sina baron zagunak sholsu sinna boor'a beywa» yin es kabaasik Yohannis «ma'i» yi. 16 Yesus haphuktenanneen orfo geregere akaassin kesi. Estan samaas gachchen Ha'oni Ayyana nakalone faar sinna basaasta kerefeen bi. 17 Kaama dey saman yaara: «Haniis ta shunfana naaswa; bariktu girefawungwa» yi.

4 Esseen orfo Ha'oni Ayyana Yesus dabulosnik fattantonak zoonsira ichma daassi hami. 2 Estak Yesus acheechasir wonnewa waalne soomenanneen orfo makte. 3 Fattanoni bar tai'sere: «Ne Ha'oni naa sinfaatane han shu'aasikito tusha sinanak ajajebbo» yi. 4 Sinuntano Yesus wolgire: «*«Asu Ha'oosi noonosin kesfa kaama zuuttambaase asiktano muu muuk aane feefe» yistera tichchewa»* yi. 5 Esseen orfo Daabulos Yesusnin Yerusalem ephphe taamme betemeqdesiisi tukta yeetaat: 6 Eeka yi: «*«Wochonees shu'aasta tuusa'onoymato neen oodanak Ha'oos wosibaason ajajonawa. Kushubesiisik dey neen kabugsonewa» yistera tichchewa; ese ne Ha'oni Naa sinfaatane yeet golo teetneeson ha'uwa»* yi. 7 Yesus dey wolgire: «*«Daama Ha'oneeson fattanotaata» yistera dey tichchewa»* yi. 8 Hepsa dey Daabulos Yesusnin akama dica aamta kisire yeetaat han daasi taatoni ulfinanon zuutire besaat: 9 «*«Ne taak gandra sagadefaatane han baron zuutira neek imanawa»* yi. 10 Es kabaasik Yesus: «*Hantan kes! Ne Sexana; «Daama Ha'oneesik kaa'no. Bar baron shiipho» yistera tichchewa»* yi. 11 Es kabaasik Daabulos barin beyi; Ha'oosi wosiya dey tai'sera barin argasit faaser. 12 Yesus Yohannis taatoni keer girubaason

odenayse Galiila hami. **13** Naazirenon beyfaat Zabioonnewa Niftalemne asi awurajja Galiilani baarisi ha'ta fa Kifirnahom yistefa katamaassi hamme di. **14** Es bar dey sinnay raajju Isayyas ekka yit makena kaamaas sinanakwa. **15** «Zabulonni daas, Niftalemni daas, Yordanosni yesalo baarisi ha'ta fa; Aazabni meenir sina Galiila; **16** Talmaassi fe daraas; akama chaarefa bi; kituni yirara faana daasta diise baassok; chaarefa kessa beste.» **17** Es wonaastaneen kabire Yesus: «Ha'oosi taato tai'sewa; Harmutiwa» iyaafe mako ephi. **18** Yesus Galiilaki baarisi tesha aatfet hep ayni meya Phexiros yistefe Simoonninnawa ayba Indiriyasninna kurxummi eshak yugudobesiison akaassi ha'sefeen bi. Baasso wostoos dey kurxummini esha. **19** Yesus dey baassok: «Taneen ane yaafaat asuni meyanon Ha'oosi taatosi wolgutik nittotin zagunawa» yi. **20** Baasso dey geregere yugudobesiison beyfaat barneen ane hamete. **21** Estan aatte oom hep ayna ayna Zebdewosni naanggot sina Yaqobnawa Yohannisna asin bi. Ababesi Zebdewosneen ane goonuusta diisefaat yugudobesiison mai'sifeen biyaat teege. **22** Baasso dey geregere goonuusewa ababesiisna asin beyfaat Yesusneen ane hamete. **23** Yesus baasso Ayhudni shiiphoni keyaasikitosi assit Ha'oosi taatoni misirachchuni kaamaason maket daraasasi fa showo tesa meroson zuutire fatit Galiilani daa zuuttambaase asiissi biratet feer. **24** Yesus zagina chowaasi wolla Soriyani daa zuuttambaase asiissi odte. Showo tesa merok mette asuni meyanonnawa rakkokna oottere fe asuni meyanon, dey kiina ayyana ephna baassotin, akataki merobesi faana baassotinnawa laafani meyanonna zuuttire ephphe Yesusniki teshshesete. Bar dey zuuttambesiise asin fati. **25** Galiilani daastaki, asir

katamaassin, Yerusalemun, Yuudan, dey Yordanosni yeesalon showo dara Yesusneen ane hamete.

5 Yesus showo dara barki yeefeen biyaat aamaasta kesse di. Nawobaasakito dey barki yeeseten **2** Ekka yit assu ephi: **3** «Ha'oosi taato baassor sinna boor'a; amantobesiison Ha'oosta zagsefaat; teetbesiison daa ephefe baasso suustowa. **4** Ha'o baassok chima imnir sinna boor'a; suumet feeseefe baasso suustowa. **5** Teetbesiison daa ephefe baasso; han daason warasosoner sinna boor'a suustowa. **6** Ooko sina wostooson; maktere iktet feeseefe baasso; gawusoner sinna boor'a suustowa. **7** Feeshun yisefe baasso; baassok feeshun ustonir sinna boor'a suustowa. **8** Nibbesi kayim sina baasso; Ha'ooson biyoner sinna boor'a suustowa. **9** Asunin gansit feeseefe baasso; Ha'oni naanggot yistere; teegtosoner sinna boor'a suustowa. **10** Ooko sina wuzaasi boor'a kabugtesefe baasso; Ha'oosi taato baassor sinna boor'a suustowa. **11** «Ta boor'a asuni meya nittotin me'efe kabaasiknawa kabugsefe kabaasikna dey eshak sunnitiison mangsisefe kabaasik nitto suustowa. **12** Waagnitiis den samak akama sinna boor'a girotiwa. Dey akamanon giroti. Nittoostan zeemme fe raajjuni meyaasta esiisimatotu shana katisetewa» yi. **13** Dey Yesus: «Nitto han daasi kawowa. Sinuntano kawoos kaar'ba tishifaanane aakkagira kaar'nirinso? Ek gero hai'tera asuni wochosi yetonaastano ke'ana wuzaba aafawa. **14** Nitto han daasik chaarefawa. Aamaasta keetera di katamaas aachonak aafawa chimanawuza. **15** Asu tona tonire waashshi duusifewoso? Tega dimtatanoso duusaan keyaassi fe asusik zuutira chaarefanari? **16** Esiisimato asuni meya nitto ma'a wostooson biyere samaki abantiisin ulfinsusonek chaarefnitiis asu zuuttambaase asi sina chaarongwa» yi. **17** Dey

Yesus: «Ta Museni tumaasonnawa raajjuni meeni kaamaasonna shaarok yaanarne faar sinna nittok bestonaatawa. Ta yaanaas zagunakwa. **18** Ta futok nittok makefawungwa; samaasewa daase aatananneen tumaassin millu duktonu wostota feeshnoy aafawa aatana wuza. **19** Ese han ajajiissin ater sina isaason shaarefe barnawa esiisimato dey asunik assife barna samaki taatoossik zuuttambaase asiistan daakalotu sinana. Sinuntano zagife bar wedey assife bar oonu sinfaanane samaki taatoossi arkir yisteretu teegtona. **20** Nittok makefawungwa; nitto ooko sinaas Museni tumaasi assinyanyaasatannawa Ferisawini meyaastanna denalo sina shakaanane samaki Ha'oosi taatosi isanne aafawa giruti wuza. **21** «Zeemoti baassok «Kaa worutiita» wori basaasta mangsu kater yistenamato odetiwa. **22** Sinuntano ta nittok makefawungwa; aybaasata gi'tefe basaasta mangsu katerwa. Dey aybaasin: «Ne ke'nor» yire me'a basaasta mangsu katerwa. Oonu dey: «Ne odo oyo» yife bar zuuttambaase geeni tir'maassi giruni mangsutu katonirwa. **(Geenna g1067)** **23** Es bari boor'a Ha'oosik imata imneeson shoo'aasta teshshefata kabaasik ayneesin tugita chowa foobaason yaadatefaatane; **24** Es Ha'oosik imata imneeson shoo'aasi tesha kunsaat zeemma hamma ayneesneen ane ganowa. Estan wolla yaara imneeson imma. **25** Gumanees neen malaten mangsuni kar'ni keer hamfata kabaasik zeemma uguntak taptera ganowa. Ekka zagu shakaatane gumanees neen aatire gaanynyanik imin gaanynyaas dey aatire meya taar'osik imin taatoni keer girutawa. **26** Futo neek makefawungwa; koi'ni duudeeson kaasutanneen isanne taatoni keyaassin aafa kesata wuza» yi. **27** Dey Yesus: « «Gerkesatiita!» yistenasimato odetiwa. **28** Sinuntano ta nittok makefawungwa; mashkasuki biire ane kunanak shole bar zuuttere es kabaasik

barneen ane nibbaassik gerkesiwa. **29** Hoi'ta aafnees neen tuusa'sifaanane woi'ira kisuwa; atune zuuttera geeni tir'maassi ha'tobaasneen atuneessin isaron turkifaatane wayyawa. (Geenna g1067) **30** Hoi'ta kushunees neen tuusa'sifaanane kar'a ha'uwa; atunees zuuttera geeni tir'maassi ha'tobaasneen atuneessin isaron turkifaatane wayyawa. (Geenna g1067) **31** «Asubaason gafkife bar zuuttambaase gafkuni tichaason imowa» yistena baron odetiwa. **32** Sinuntano ta nittok makefawungwa: «Asubaas gerkesfeen dannoy baak gafkife bar zuuttambaase hamma gerkesanaktu zagifewa. Esiisimato dey gafukte baron ephpha bar dey gerkesiwa.» **33** «Esha tewutiita; sinuntano teyiti baron Daamiisik zagutiwa» yistena baron odetiwa. **34** Sinuntano ta nittok makefawungwa; isanne tewutiita; Den samaas Ha'oosi zigimu sinna boor'a samaasiknu sinfanak tewutiita. **35** Han daas dey Ha'oni wocho yer'na dima sinna boor'a han daasik tewutiita. Yerusalem dey arkitto taatoosa katama sinna boor'a Yerusalemuk tewutiita. **36** Somneesi fashaassin isaron foro wedey kara zaguk aafa chimata wuza sinna boor'a teetneesik tewutaata. **37** Sinuntano nitto wollaas «Aa» sinfaanane «Aa» sinun wedey «Indaane» sinfaanane «Indaane» uti. Es baristan oomaas manguskingwa. **38** «Aafaasik aafa; ay'aasik ay'a» yistenamato odetiwa. **39** Ta nittok makefawungwa; mangu wuza nittoosta zagife asusin guma kaastotiita. Sinuntano hoi'ta gachneeson bocha barik alda gachneeson dey shelgira besuwa. **40** Sikaloki gaag mayoneeson ephphetoonak neen malatefe barik tukaastaki gaag mayooson daysira imma. **41** Isa asu; isa kiilo meetiri hamatak neen giddisifaanane hep kiilo meetiri daysira barneen ane hamma. **42** Neekin shiiphefe barik imma; neekin liqonak sholefe barik kalataatawa. **43** «Asunin shungwa;

gumaneesin oomto» yiste baron odetiwa. **44** Sinuntano ta nittok makefawungwa; gumantiisin shunti; nittotin kabugsefe baassok shiiphoti. **45** Es baron zagaatine samak fe abantiisik naanggota sinati. Ha'oos manguni meyaastanawa ma'a asuni meyaastana awa ichanak zagir. Ookoni meyaastanawa boor'ni meyaastana iro ichanak zagir. **46** Nittotin shunfe baasso baassotin shunfaatine awu ke'atirinso? Girbo zuutife baassonu esiisontanoso zagseferi? **47** Ayniti aynitiisakitonik naga ooshshesefaatine aro gaddo wuza zagitiso? Aazabni meyanu esiisontanoso zagseferi? **48** Es bari boor'a samak fe abantiis kayim sinnamato nitto dey kayim sinti» yi.

6 «Asuni meya biyotowa iyaat ma'a wostontiison asuni sina zagustan teetnitiison oodtiwa. Es baron zagaatine samak fe abantiiskin danati waagniti aafawa. **2** Es bari boor'a tukamni meyak imfeti kabaasik sinnoy sinne bestesefe baasso asuni meya ulfinsusonek Ayhudni shiiphoni keyaassinawa ugunaastana zagsefeesimato biistok zagutiitawa. Ta futok makefawungwa; waagbesiison ephpheteesetewa. **3** Sinuntano ne tukamni meyak imfata kabaasik hoi'ta kushunees zagifana baron alda kushunees arunaata. **4** Tukamni meyak imfata imnees aachok sinun. Aachok zagte baron biife abanees neek kaasuna. **5** «Ha'o shiiphefeti kabaasik sinnoy sinne bestesefe baassosimato sinatiita. Baasso asu taan biyo iyaat Ayhudni shiiphoni keyaassinawa ugunaasi ha'tana yerefaat Ha'oni shiipho shuneter. Futo nittok makefawungwa; waagbesiison ephpheteesetewa. **6** Sinuntano ne Ha'o shiiphefata kabaasik keeneeson kulfaat biistonoy abaneeski shiiphowa. Aachok zagte baron biife abanees neek kaasunawa. **7** Aazabni meya wolumbesiisi aatamak odtoninne faar sinnatu baassok bestefa. Sinuntano nitto shiiphefeti kabaasik

baassosimato shimaasik heppa heppa wolgaat shiiphotiita. **8** Ese nitto baassosimato sinatiitawa. Abantiis nitto shiiphonoy faani nittok sholsu wuzason arirwa. **9** Ese nitto ekka yira shiiphotsi: «Den samak fe abaniiso; Korto sunnees tegifawungwa; **10** Taatonees yoonwa; ne shunfata bar; den samak sinfanaasimato; han daastak dey sinun. **11** Hawungti muuniison; hawung imma. **12** Innotin miir'efe baassotin; feeshun yifeniisimato; manguniison feeshun uwa. **13** Manguussin oodtano; fatanasi innotin gedataata. [Taatoos, hugnaasewa ulfinaase; koi'ba foontonon neerwa; aamin.] **14** «Asuni meya nittoosta katisete miir'aason feeshun iyaatine den samak fe abantiis nittooson feeshun una. **15** Sinuntano asuni meya nittoosta katisete miir'aason feeshun uu shakaatine abantiis nitto boor'aason aafa feeshun unawuza. **16** «Soomera shiiphefeti kabaasik sinnoy sinne bestesefe baassosimato suumotiita. Baasso soomere shiiphobesiison asu arunak sinbesiison aliqsisefe. Futo nittok makefawungwa; waagbesiison ephpheteesetewa. **17** Sinuntano ne soomera shiiphefata kabaasik aafneessi masera fochowa. **18** Ekka zagaatane aachok fe abaneesteno soomere shiiphoneeson oom asu aafa aruna wuza. Aachok biife abanees neek kaasuna. **19** «Konymar muunaasta shiira dey mangunaasta wiis dey yiishshe wiisona han daasta waaga zuututiitawa. **20** Sinuntano konymar muunoynar dey shiira mangunoynar wiisi dey yiishshe wiisonoyna dimta den samak waagnitiison zuututiwa. **21** Waagnees faanaasta nibnees dey esta foonawa. **22** Atuni tonaas aafawa; es bari boor'a ne aafaas fayya sinfaanane atunees zuuttera chaarefatu sinana. **23** Sinuntano aafnees mettana sinfaanane atunees zuuttera talmatu sinana. Ese neyista fa chaarefaas talma sinnanneen talmaas dey awune faaron arkira

talmonirinso? **24** «Isa asu hep daamnik wostinyunya sinanak aafa chimanawuza. Isaasin oomtefaat hepsaasin shunar sinana wedey isaasin ulfinsaat hepsaasin kashshuna. Esiisimato isa asu Ha'oknawa waagakna wostinyunya sinanak aafa chima wuza. **25** Es bari boor'a nittok makefawungwa; foontiisik awu muunittaaso? Awu ushanittaaso? Awu mayanittaaso? yira rakkatotiitawa. Kaa muustan atu mayaastan denalotanos? **26** Samaasta fulifa kasaasikitonon biitiwa; aane bukfa, aane kar'fa; gombissi dey aane gaagfa. Samaki fe abantiistu maasifer. Nitto bariktoniistan akamanon denalowa. **27** Nittoossin duudere woggabaasta isa wona daysuk chimnir oonso? **28** Eekin mayni boor'a awuniron rakkatefetiso? Bakkeesta diise fur'aasikito aakkak dichfanamato gasasira biitiwa. Aane hopsefa; aane sukfa. **29** Sinuntano nittok makefawungwa; Solomonnu fa ulfinba zuuttambaase asik fur'aasikitosin isaasne faaron aane mayewa. **30** Amantonti yo'ina nitto! Ese Ha'oos hash hawung biistefaat wono geyaassi ha'toni bakkeestaki fur'aason ekka maysir sinnanneen nittotin aakkak arkissira maysu beynirinso? **31** Ese awu muunittaaso? Awu ushanittaaso? Awu mayanittaaso? Uuk rakkatotiitawa. **32** Es baron zuuttire Aazabni meyanu sholseterwa. Es bar zuuttera nittok sholsifanamato samaki abantiis arifewa. **33** Sinuntano nitto zeemma Ha'oosi taatononnawa ooko sina baronna sholoti. Es wuzaasikito zuuttera nittok daytera imtona. **34** Es bari boor'a wonotiison safarok rakkatotiita. Wonotiisik wonoti wonaas barik rakkaton. Wonaasik mangubaas hooronawa» yi.

7 «Nittoosta mangsu katonoynamato ooniistanu mangsu kar'atiita. **2** Nitto oom asusata mangsu kar'fetiisne fa mangsuni kar'a nittoosta dey katona. Esiisimato dey nitto oomiisik safarefeti safareesik wolla nittok safartona. **3** Ne aafaassi kuni tuchaason

biinoy ayneesa aafsi kuni diimaason aakkak biitso? **4** Wedey ne
 aaffaassi kuni tucha feen ayneesin «Aafneessi kuni diimaason
 kisunawa» aakkak yifasso? **5** Sinnoy sinne bestefe ne; zeemman
 ne aafaassi kuni tuchaason kisaat esseen orfo ayneesa aafsi
 kuni diimaason kisutak gasasira biyatawa. **6** Korto sina wuzason
 kanaasik imatiita. Inquntiison mukoosi sina ha'utiita. Mukoosikito
 wochobaasiktu yer'ana. Kanaasikito dey wolla nittotin saar'ana.
7 «Shiiphoti nittok imtona; Sholoti danati; Gamalaason ki'ti
 nittok gachchona. **8** Shiiphe bar zuuttere ephphetoona; Sholefe
 bar danana; Gamalaason ki'fe barik gachchona. **9** Nittoossin
 naabaas daabbo mamsin shu'a imni aba oonso? **10** Kurxummi
 mamsifaanane zawa imnir oonso? **11** Ese nitto mangu asu
 sinfaat naanggotnitiisik ma'a wuza ima aritinneen eekin den
 samak fe abantiis shiiphefe baassok futoosik aakka daysire ima
 beynirins? **12** Ese asuni meya nittok zagsonek sholefeti baron
 zuutira nitto dey oomiisik esiisimato zaguti. Tumaasewa raajjuni
 meeni kaamaase esiisontu makefa. **13** «Tugo finynyiissi kamo
 giruti; Tishuni finynyiis ugunbaas akama taga; es finynyiissi
 kamo girife baasso dey showo. **14** Kaani keer taamfa ugunaasi
 finynya tugowa. Ugunbaas dey tiir'owa. Es baron dannu asuni
 meya dey kiiskuwa. **15** «Sikalobesiissi bo'inynya iririkane feer
 sinefaat fantuni koma mayye nitto ganeyaassi yoosonek fe esh
 raajjuni meyaakin teetnitiison oodtiwa. **16** Baassotin dey arsotiis
 gaanbesiistakwa; seer'akin wayinini gaana wedey asewaaskin
 belesini gaana kephteroso? **17** Esiisimato ma'a i'oos zuuttera
 ma'a gaanatu gaanfa. Mangu i'oos dey mangu gaanatu gaanfa.
18 Ma'a i'oos mangu gaana gaananak wedey mangu i'oos
 ma'a gaana gaananak aafa chimanawuza. **19** Ma'a gaana
 gaannoy i'oosikito zuuttera katera geyaassi ha'tona. **20** Es bari

boor'a esh raajjuni meyanon gaanbesiistaktu aruti. **21** «Den samak fe abataasa fiqadinon zagife barteno taan: «Daamiiso! Daamiiso!» yife bar zuuttere Ha'oni taatoossi aafa giruna wuza. **22** Mangsuni kar'ni wono showobesiis: «Daamiiso! Daamiiso! Ne sunaasik raaji aane makoweninoso? Ne sunaasik kiina ayyanaason aane kisuweninoso? Ne sunaasik showo biistera artonoy wuza aane zaguweninoso?» usone. **23** Es kabaasik: «Ta nittotin aane arifat; nitto mangu meya tayistan wokti» una. **24** «Ese han kaamnaason odere wostota feeshife bar zuuttambaase keebaason kaa'oni kaputta keer'a nibbare yere asune feerwa. **25** Iroos ichi, omaraas dey wori. Sirus dey sirira es keyaason tugi. Sinuntano es keyaas kaa'ota kaputta keetera diir sinna boor'a aane gandowa. **26** Han kaamnaason odere wostota feeshunoy bar zuuttere keebaason fuututa keer'a gowwa asune feerwa. **27** Iroos ichi; omaraas dey ya. Sirus dey sirira es keyaason tugin geregere gande. Gandobaas dey akama mangu sini» yi. **28** Yesus es wuzasikitonon makere koi'sinanneen orfo darani meya bar makena assusik diingese. **29** Es darani meya diingeseetes Museni tumaasi assinynyanimato sinnoynamato isa ha'suni hugnaba feena asunimato assit feer sinna boor'awa.

8 Yesus aamaastan kerefena kabaasik showo dara barneen ane hamete. **2** Isa awataatoni mettan barki tai'sere: «Daamiiso! Taan shunfaatane fatuk chimatawa» yit sagade. **3** Yesus kushubaason shongere ta'ifaat: «Shunfawungwa kayimma» yin geregere merobaassin fari. **4** Estan Yesus: «Faruneeson ooknu makotaatawa. Sinuntano hamma teetneeson maagnik besuwa. Baassok zaala sinanak faruneeson besifa Muse ajajena maa'aason imma» yi. **5** Yesus Kifirnahomni katamaassi kar'fena kabaasik isa tii meya taar'oni meeni gaanynya barki yeere

ekka yit shiiphe. 6 «Daamiiso! Wostinynyataas laafa sinne akamanon mettere keer kunferwa» yi. 7 Yesus dey: «Ta yaara wostinynyaneesin fatunawa» yi. 8 Tii meya taar'oni meeni gaanynyaas wolgire: «Daamiiso! Ne taaki keer girutak ta sholsu asutewa. Sinuntano isa kaamnin makefaatane wostinynyataas farunawa. 9 Ta dey oom gaanynye meeni ha'suusi sikalositu ha'ifawungwa. Ta dey ta sikaloossi ha'sifana meya taar'oni meya feeseterwa. Isaasin «Ek hamma» iyaanane hamar. Oomiisin dey «yowa» iyaanane yeer. Wostinynyataasin dey: «Han baron zaguwa» iyaanane zagir» yi. 10 Yesus es baron odenayse diinqere barneen ane feese baassok: «Futo nittok makefawungwa; Israelni meeni ganeyaassinnu effatena amantobare yere asunin aane danutwa. 11 Nittok makefawungwa; showobesiis awkesannawa awgirunna yeesere Abrahamneen Isaqneen Yaqobneen isarik Ha'oosi taatoni maddita ane muusone. 12 Sinuntano han Ha'oosi taatosi girsonnek teegtere fe baasso ek gerakalo talmaassitu ha'tosone. Estak waasnawa ha'ni koyet foone baassok sinana» yi. 13 Yesus tii meya taar'oni meeni gaanynyaasin: «Hamma, amantoneesimato neek sinfawungwa» yi. Wostinynyabaas dey es kabaasik fari. 14 Yesus Phexirosni keer girifena kabaasik Phexirosni asusi into gumtanni mero mettera kunfeen bi. 15 Asusi kushunon ta'in meroos dey ma'i. Kabira dey barin irbasi. 16 Waalfana kabaasik kiina ayyana ephna showo asuni meyanon Yesusniki ephphe yeeseten bar es kiina ayyanaason kaambaasik kisi. Dey mettaniisin zuuttire fati. 17 Es baron zagubaasik raajju Isayyasni matsafaassi: «Bar hopiniison ephphe tee; meroniison dey innoostan kabgi» yire makena raajiis sini. 18 Yesus showo asuni meya biratobaasta zuuttosobesiison biyaat baarisi yesalo finonek nawoni meyanon ajaje. 19 Estan isa Museni tumaasi

assinynya Yesusniki yeere: «Assinynyano, ne hamfata dima zuuttambaase asiissi neneen ane hamanawa» yi. **20** Yesus wolgire: «Bowasikito ha'ifana dooi'ba faarwa. Samak fulifa kasaas diifana keeba faarwa. Sinuntano Asuni Naa teetbaasonnu teesuna dimba aafawa» yi. **21** Nawobaasasin oomiis «Daamiiso, zeemma hamma abataas kititen kabbaronak ma'i uwa» yi. **22** Yesus wolgire: «Taneen hamniwa, Kitubesiison kabbarsonek kituni meyak beywa» yi. **23** Estan Yesus goonuussi girin nawobaasakito dey barneen ane hamete. **24** Baariistak akama akani guuboos kabira goonuuson koor'anak kar'i. Sinuntano es kabaasik Yesus kunfer. **25** Nawoni meya Yesusniki yeesere: «Daamiiso tishunirwa, innotin fu'aywa» yiset nuskisete. **26** Yesus dey: «Amantontiis yo'ina nitto awuni boor'a digefetiso?» yi. Estan kabire sirusewa baariise asin ke'in akama naga sini. **27** Asuni meya diinqesere: «Sirusewa baariise ajajamena han bar aro asunso» yisete. **28** Baariison finne Gergesenon sinfa daasta kar'fena kabaasik kiina ayyana ephna hep asu moogaassin kesse Yesusneen uphesete. Es hep asuni meya akamanon mangu sinete boor'a asu es ugnaasik aata aane chimfe. **29** Es hep asuni meya dey: «Ne Ha'oni naa Yesusno, inno neneen ane awuni isarni faarinso? Wonaas kar'noyfeen innotin rakkisutak yaatoso?» yit chaagete. **30** Baassostan woksok akama showo mukoni wodo feesh dimta maadifar. **31** Kiina ayyanaas dey: «Innotin kisutar sinfaanane ek mukoosi wodosi hamanik zaguwa» yit shiiphse. **32** Yesus dey: «hamoti» yi. Kiina ayyanaasikito dey kessa hamma mukoosi wodosi girse. Estan mukoosi wodo zuuttera kumaastan yeet baariissi taptera eella akaassi girira kitise. **33** Mukooson keemfe kezzoosakito dey katamaassi hamme kiina ayyana ephna asuni meeni chowaasonnawa sina wuzasonna maksete.

34 Katamaassi fe asuni meya zuuttere Yesusnin biyonek kesete. Daabesiison gafkire hamanak shiiphsete.

9 Esseen orfo Yesus goonuussi diire baariison finne daabaastaki katamaassi hami. **2** Estak asuni meya oppota kuni isa laafa asunin Yesusniki ephphe yeesete. Yesus amantobesiison biyaat: «Ne han naataaso! Harewa, boor'neesi feeshun unon danitwa» yi. **3** Museni tumaasi assinynyaasasin isa isaas nibbesiissi «Han bar Ha'oosta mei'ni kaama makewa» yisete. **4** Yesus dey baasso safaraason arifaat: «Awuni boor'a nibnitiissi effatena mangu wuza safarefetiso? **5** Boor'nees feeshun usingwa wedey kabira hamma uusinso kashoyi? **6** Sinuntano Asuni Naa han daastak boor'aason feeshun uni ha'suni hugnaba faanamato arutikwa» iyaat laafa asusin: «Kabira opponeeson wor'a keene hamma» yi. **7** Asus dey kabire keeba hami. **8** Daraas dey es baron biyaat diinqesete. Han effatena ha'suni hugnaason asunik ima Ha'ooson dey galattesete. **9** Yesus es dimaastan kabire hamfeen Maatiwos yiste isa asu girbo zuuttefana dimaasta diifen biyaat: «Taneen ane hamniwa» yi. Bar dey kabire barneen ane hami. **10** Yesus Maatiwosni keer muu muunak tai'sere feen showo girbo zuutife baassotnawa boor'ni meena esta yeesere Yesusneen nawobaasakitoneen ane isarik maddita muuk tai'sete. **11** Ferisawini meya es baron biyefaat nawobaasakitonin: «Assinynyantiis awuni boor'a girbo zuutife baassoneen boor'ni meya neen ane muu meediferinso?» yisete. **12** Yesus es maksete baron odefaat: «Hetni asu sholsifenaas mettanni meyaktano fayyani meyaktawa. **13** Hamfaat: «Ta sholefanaas fakiyaasontano maa'aasontawa» yistera tichche bar awu sinnamato feretira gasasutiwa. Ta yaanaas ookoni meyak sinnoynaron boor'ni meya harmiya zagsonok teegokwa» yi. **14** Es kabaasik Yohannisni

nawoosakito Yesusniki yeesere: «Innotnawa Ferisawini meena showo wona soomera shiiphenirwa. Sinuntano ne nawoosakito soomere shiipho beyefees awuni boor'anso?» yisete. **15** Yesus baassok ekka yire wolgi: «Mariis baassoneen ane feen mozgituni meya suumok chimoneroso? Sinuntano mariis baassostan oor kesse hamana wona yoonawa. Es kabaasiktu soomere shiiphsonewa» **16** Kur'u maamaata gaddo erbe kunsire zoorife asu oonu aafewa. Ekka zagaanane gaddo erbees kur'u maamaason kongsirwa. Karatobaas dey tagir. **17** Esiisimato kur'u ha'matoossi gaddo wayinini usha gedfe asu oonu aafewa; Sinuntano ekka zagaanane ha'matoos karatera wayiniisi usha dey wuukterwa. Ha'matoos dey ke'nor sinar. Es bari boor'a gaddo wayinini ushaason gaddo ha'matosi gEDA sholsuwa. Hepobaase dey ma'arik duuna. **18** Yesus es baron makefeen isa gaanynya barki yeere sinba kaa'nere: «Naanaas kitiwa, yaara kushuneesik ta'ifaatane farunawa» yi. **19** Yesus dey kabire asusneen ane hami. Nawobaasakito dey ane hamete. **20** Estak asire heppe wogga harinba wuuktet faana isa mashkasu Yesusni orfo kamo yaara maambaason ta'i. **21** Bar dey nibbaassi: «Maambaasi fashanonnu ta'ifaanane farunawa» yit faar. **22** Yesus yerqere barki biyaat: «Harewe naanaase! Amantonees neen fatiwe» yi. Asus dey es kabaasik fari. **23** Yesus gaanynyaasa keer kar'fena kabaasik waasit, markata fugetnawa sasetna yere darani bi. **24** Yesus dey: «Nawaas afay'nintu kunitano aane kituwa; Hantan shaatotiwa» yin barin kanyere mi'esete. **25** Daraasin kisinanneen orfo keer girire nawaasi kushunon zatin daakun kabi. **26** Es chowaasi wolla es daa zuuttambaase asiissi zi'i. **27** Yesus es dimaastan kabire hamfeen hep aaftishuni meya: «Dawitni naaso! Innotin fakifaywa» yit chaaget basa orfoose hamete. **28**

Aaftishusakito Yesus girina keyaassi girsete. Bar: «Ta aafnitiison gachak chimanamato amanefetiyoso?» yire mamsi. Baasso dey: «Aa, amanefeniwa, Daamiiso!» yit wolgisete. **29** Estan Yesus kushubaasik baasso aafaason ta'ifaat: «Amantontiisimato nittok sinfawungwa» yi. **30** Aaffesiis dey gachche. Yesus dey: «Han wuzason ooniknu makotiita» yit chinire ajaje. **31** Sinuntano baasso estan kesere es daa zuuttambaase asiista basa chowaason maksete. **32** Es aaffesiis gachchena baasso kesse hamefe kabaasik kiina ayyana ephna isa nibtaato asunin ephphe Yesusniki teshshesete. **33** Kiina ayyanaas asusasin kesnanneen orfo nibtaatoos dey wolle. Daraas dey: «Effatena wuza Israelni daastak isanne aane biistera artowawa» yiset diinqesete. **34** Sinuntano Ferisawini meya: «Kiina ayyanaason asusasin kisifenaas kiina ayyanaasi gaanynyanikwa» yisete. **35** Yesus Ayhudni shiiphoni keyaassi assit Ha'oosi taatoni misirachchuni kaamanon maket daraasasi fa merosonnawa rakkobesiisonna zuutire fatit katamaassinawa ke'e zuuttambaase asiissina kutit feer. **36** Daraas kezzoba foonto fantunimato rakkatesefeennawa tiir'o baassotin ephaan feesetenna biyaat baassok kenashte. **37** Estan nawobaasakitonik: «Foshaas akamawa; sinuntano wostinynyaas garowa. **38** Ese foshaasi Daam foshaasta wostoni wostinynyanin wosunak shiiphotiwa» yi.

10 Yesus asire heppe nawobaasakitonin teegere kiina ayyanaaason asusasin kissonek; merosonnawa rakkoosonna fatusonek ha'suni hugna baassok imi. **2** Asire heppe wosini meeni sunaas haniiswa: Phexiros yistefe Simonnawa ayba Indiriyasna, Zebdewosni naanggot Yaqobnawa ayba Yohannisna, **3** Filiphos, Bertelemewos, Tomas, girbo zuutife Matewos,

Ifiyosni naa Yaqob, Tadewos, **4** Koonefe Simon, Yesusnin aatire
 ima Askorotki Yuuda. **5** Yesus es asire heppe wosini meyanon
 ekka yit wosi: «Aazabni meyaki hamatiita. Dey Samirawini
 meeni katamaassi girutiita. **6** Sinuntano fantunimato tishire fe
 Israelni daraaski hamti. **7** Hamfaat: «Samaki taatoos tai'sewa»
 yira makotiwa. **8** Mettanni meyanon fatuti. Kitiisin kitun kabguti.
 Awataatoni mettaniisin fatuti. Kiina ayyanaason asusasin kisuti.
 Baak ephti baron baak imti. **9** Warqekin wedey birrikin wedey
 naasikin wosuste waaga tach'amantiista koor'ira ephatiita. **10**
 Wostinyanik muuba sholsu sinna boor'a ugunnitiisik ha'mato
 wedey hep gaagtera mayte maama wedey chaa'ma wedey
 haaro ephatiita. **11** Isa katamasi wedey ke'esi girifeti kabaasik
 nittotin ephniis oo sinnamato gasasuti. Es daason gafkira
 kesatinneen esta footi. **12** Asuni keer girifeti kabaasik naga
 ooshshosoti. **13** Nitto nagaason ephpheteesefaatene nagantiis
 baassok kar'ana. Sinuntano ephphetoo beyfaatene nagantiis
 nittok woluna. **14** Nitto maketi kaamaason ephphetoo wedey
 odo beyfaatene es keyaassin wedey es katamaassin kesfeti
 kabaasik wochontiisi tulonon esta tebuti. **15** Ta nittok futok
 makefawungwa, mangsuni kar'ni wonoti ke'oos es katamaastan
 Sedomiknawa Gamoraknatu kasho sinana. **16** «Ese! Ta nittotin
 fantunimato iririkaasi ganesi wosuna. Es bari boor'a nitto
 zawunimato nibnitire yerer; nakalonimato garam sinti. **17**
 Asuni meya nittotin mangsuni kar'ak shonggosta aatire imone.
 Ayhudni shiiphoni keyaassik dey nittotin ichosone. Es bari boor'a
 asusatan teetnitiison oodtiwa. **18** Ta chowaasik daa ha'sife
 baassokinawa taate meyakina oottera hamatir sinna boor'a
 baasso sinaknawa Aazabni meeni sinakna ta zaal sinati. **19**
 Asuni meya nittotin shongoosta aatire imefe kabaasik baassok

makoti bar es sa'atiistak imtona sinna boor'a: «Aakka wedey awu makonittaaso?» yife safara nittotin ephanaatawa. **20** Nittoossi faara makoniis samaki Abantiisa Ayyanatano nittotewa. **21** Ayiis aybaasin, Abaas naabaasin kituk aatire imana. Naanggotaas dey ababaasatanawa intobaastana guma sinna kabira kituk aatira imana. **22** Ta boor'a asu zuuttambaase nittotin oomtona. Sinuntano koi'ba kar'ananneen chimme yere bar faruna. **23** Isa katamaassi shana nittoosta arkissisefe kabaasik ooma katamasi shaatoti. Ta futo nittok makefawungwa; Asuni Naa yoonanneen Israelni daa zuuttambaase asiissi aafawa kar'a koi'suti wuza. **24** Ariny nyaas assife basaastan, wostiny nyaas daambaasatan aafa denalo sinanawuza. **25** Ariny nyaas assiny nybaasamato; Wostiny nyaas dey daambaasamato sinfaanane hooronawa. Keeni Abaasin: «Beelzebulwa» yisetenneen keerki asuni meyanon aakkak mangu suna sunsu beyonerinso? **26** «Ese asuni meyanon digotiita; Geepto wuzaas ammanon kessa aafa besto beyana wuza. Aacho wuzaas ammanon kesa aafa beyana wuza. **27** Ta talmaassi nittok makena baron chaarefaasta makoti. Saaksok odeti baron tega dimaasta yerefaat awasuti. **28** Ashaason woraat kesse kaason woruk chimnoy asuni meyanon digotiita. Sinuntano ashaasewa kaase woraat kessa geeni tir'maassi tishkuk chimni Ha'ooson digoti. (Geenna g1067) **29** Hep mejmariis uuch duudesi waagtertanoso? Es kasaasikitosin isarnu abantiisa fiqadi sinnoyfeen daasta kere wor'a aafa tishuna wuza. **30** Nitto somaasi fashanu zuuttambaase faadtowa. **31** Ese nitto showo meejmaristan denalo sinti boor'a digotiitawa. **32** «Ta chowaason asuni sinak zaala makefe bar zuuttambaase asik den samak fe Abataasa sinak ta dey barik zaala makona. **33** Asuni sinak taan mormefe barin zuutira ta dey den samak fe Abataasa sinak

mormona. **34** Ta yaanay han daasta naga ephpha yaanar zagira safarotiitawa. Ta faassotano naga ephpha yoonak aane yootwa. **35** Ta yaanay arqa naasin ababaasata; mashka nawaason intobaasta; naasa asunon naasa intota guma sinne kabsonetu yaangwa. **36** Es bari boor'a asunik gumabaas keebaassi fe asustu sinnirwa. **37** Tayistan denalo ababaasin wedey intobaason shunfe bar taar sinanak aane sholsifawa. Tayistan denalo arqa naabaasin wedey mashka nawubaason shunfe bar taar sinanak aane sholsifawa. **38** Basa teetni mesqeliison wor'e taneen ane yoonoy bar taar sinanak aane sholsifawa. **39** Kaabaason fu'ok sholefe bar zuuttambaase tishkuna. Ta sunaasik kaabaason tishkife bar zuuttambaase fu'ona. **40** Nittotin ephphe tee bar taan dey ephphetoona. Taan ephphete bar taan wosi Abaasin dey ephphetoona. **41** Raajjuusin raajjuni meeni sunak ephphete bar raajjuni meeni waagaason danana. Ookoosin ookoni meeni sunak ephphete bar ookoni meeni waagaason danana. **42** Futo nittok makefawungwa; ta nawo sinna boor'a han garo garoosasin isaasik koocho aka kubbayyak ima bar waagbaas aafa tishuna wuza.»

11 Yesus asire heppe nawobaasakitonik es ajajiison makere ko'sinayse estan kesse tai'soosta fa katamaasikitosi assuknawa makokna hami. **2** Haphqife Yohannis taatoni keer feegedo Kiristoosni wostooson odere nawobaasasin barki wosire: **3** «Es yoonir yiste Kiristoos nengwa wedey oomnin oodanirinso?» yi. **4** Yesus dey wolgire: «Hamfaat biiti baronnawa odeti baronna zuutira Yohannisnik makoti. **5** Aaftishuni meya biyosoner. Engitni meya kutusoner. Awataatoni mettanni meya farsoner. Odo oyonni meya odosoner. Kituni meya kitun kabsoner. Tukamni meyak misirachchuni kaamaas maktonir. **6** Ta chowaasik tuusa'onoy

bar zuuttere suustowa» yi. 7 Yohannisni wosiisakito wolle hamobesiise Yesus daraasik Yohannisni chowaasik ekka yit mako ephi: «Awu biyatikinso ichma daassi kesetiri? Sirus shorkifana sobboqoosonnoso? 8 Wedey awu biyatikinso kesetiri? Gada maya maye asuninnoso? Esenu gada maya maye baasso taate meeni keertu feesetewa. 9 Wedey awu biyatikinso kesetiri? Raajjuninnoso? Nittok makefawungwa; raajjusan denalo sina baringwa. 10 «Ese ugunneeson sabsuni wositaasin ne sinaasta zeemma wosunawa» yistera tichchenaas barikwa. 11 Futo nittok makefawugwa; mashkasukin koonte asuni meeni ganeyaassin haphqife Yohannisniistan denalo aane kabuwewa. Sinuntano samaki taatoossi ater sina bar Yohannisniistan arkuna. 12 Haphquni Yohannisni neyaastan kabira hash hawung kar'ananneen samaki taatoos akamanon tugtettu fa. Sir giruk kabefe baasso danone. 13 «Raajjuni meeni assusewa Museni tumaase haphqife Yohannisni neyaasta kar'ananneen raaji make. 14 Ese dey ephphetook sholefaatine yoonir yiste Eelias han Yohanniswa. 15 Odoni odoba feena bar odowowa. 16 «Eekin han wonni koontooson awuneen hoossunarinso? Gabata diisefaat zomobaason teegsefaafa; 17 «Ululle nittok fugni, aane suruweti. Sooso soosoni aane waasuweti» yisefa naanggotaasne feeseter. 18 Yohannis muunoynawa wayinini usha ushnoyna yeen: «Kiina ayyana basaassi faarwa» yisete. 19 Asuni Naa meetnawa wayinini usha ushetna yeen: «Muunewa wayinini usha shunar dey girbo zuutife baassonawa boor'ni meena asi koonwa» yisete. Sinfanaknu matsafaas futo sina wostobaasik artewa.» 20 Estan Yesus arkiron biistera artonoy wuza zagtena katamaasikitoni harmu beyaasik ekka yit wee'o ephi. 21 «Haybunewe Korazin, Haybunewe Betesayida! Nittoossi zagte biistera artonoy wuzaas

Tirosuknawa Sidonakna zagte sinfaanane suumoni maya mayere bedna teetbesiista wochire showo wona zeemme harmusone kabawe. **22** Ese nittok makefawungwe, mangsuni kar'ni wono ke'oos nittoostan Tirosuknawa Sidonaknatu kasho sinanawe. **23** Kifirnahomne den sama tegitose? Yeet ke'oni dimaassitu kerotarwe. Neyissi zagte biistera artonoy wuzaas Sodomuk zagte sinfaanane bar tishunoy hash hawungneen kar'a foona kabawe. (Hadēs g86) **24** Ese neek makefawungwe; mangsuni kar'ni wono neyista kar'ni ke'oostan Sodomiktu kashonawe» yi. **25** Es kabaasik Yesus ekka yi: «Samaasewa daase asi Daam Abataaso! Han baron techumni meyakinnawa aruni meyakinna aachaat han garo garo naanggotaasik ammanon kisira besita barik neen galattefawungwa. **26** Aa, Abataaso han baron zagutak ne ma'a safara siniwa. **27** Abataas zuuttambaase asin taak imiwa. Abaasneen oom naasin arifer oonu aafewa. Esiisimato dey Naasneen oom Abaasin arifer oonu aafewa. Naas ammanon kisire besu shakaanane Abaasin oonu aruk aafa chimanawuza. **28** «Nitto ba'anti fayna hopiis zuuttera taaki yootiwa. Ta nittok beysa imana. **29** Waanjonaason wor'ti; taakin dey arutiwa. Ta garam dey kenashterwa. Kaantiisik dey beysa danati. **30** Waanjoos kulnor, ba'anaas dey kashowa.»

12 Es kabaasik Yesus beysani wonaasik zagoni foshaasi ganesi kamo aatte hami. Nawobaasakito maktesete boor'a bona zagooson mo'e koya ephete. **2** Ferisawini meya es baron biyefaat: «Ne nawoosakito beysani wonaasik zagtonak kalto wuzason zagsedifewa» yisete. **3** Yesus dey baassok ekka yi: «Dawitnawa barneen ane fe asuni meena maktesefe kabaasik Dawit awu zaginamato aane feretuwetinosa? **4** Ha'oosi keer girire maagni meyaktano barik sinun barneen fe asuni meyak

kalto korto daabbooson mewa. **5** Wedey maagni meya beysani wonaason ooda beyye betemeqdesi wosto wostesefaate boor'a sinna aane faadteta sinnamato Museni tumaassin aane feretuwetinoso? **6** Sinuntano ta nittok makefawungwa, betemeqdesiistan denalo sina bar hanta feerwa. **7** «Fakiyaasontu sholefantano Maa'aasontawa» yifa matsafaasi kaama awu sinnamato yaadateti sinfaanane boor'besi foonto baassosta mangsu kar'ati kabatawa. **8** Ese Asuni Naa beysani wonaasiknu daamwa.» **9** Yesus estan kesse hamme Ayhudni shiiphoni keyaassi giri. **10** Estak isa kushuba laafa asu feer. Yesusnin malatok sholet feese isa isa asuni meya: «Beysani wonaasik mettannin fatu faqqadtongwa aanenso?» yit mamussete. **11** Yesus baassok wolgire: «Nitto ganeyaassin fantuba faana isa asu beysani wonaasik gawusi gandefaanane kisunor oonso?» yi. **12** «Ese asu fantuustan denalo aakkak sina beynirinso? Es bari boor'a beysani wonaasik ma'a wuza zagu aane kaltowawa» yi. **13** Esseen orfo kushuba laafa asusin: «Kushuneeson zeephwa» yin zeepi. Isa kushusimato dey ma'a kushu sini. **14** Sinuntano Ferisawini meya estan kesere Yesusnin aakkak worsonemato merkesete. **15** Sinuntano Yesus baasso mangu safaraason araatan estan shaate. Showo asuni meya dey barneen ane hamete. Mettanni meyanon dey zuutire fati. **16** Bar oo sinnamato kisire maksonoytemato ajaje. **17** Es bar dey sinnaas raajju Isayyasni matsafaassi tichchera kuni bar sinanakwa. **18** Ese ta korina wostinyinyataas han barwa; barin ta shunnar dey bariktu girefan; Ayyananaason basaasta zaguna; bar futoni mangsuni kar'aason daraasik awasuna. **19** Bar aafa karakkaron wuza; dey aafa chaagana wuza; kaambaas gero kessa aafa odona wuza. **20** Mestera eesto sobboqoosonnu; aafa kiir'ana wuza; chuwet

di kar'aason aafa tishkunawuza; es baron zagunaas; futoni
 mangsuni kar'aason meronanneengwa. **21** Aazabni meya basa
 sunaasiktu abdi zagsone. **22** Esseen orfo asuni meya kiina
 ayyana ephna aafishu nibba taato asunin ephphe yeesete.
 Yesus dey fatin asus biyaknawa wollokna chimi. **23** Daraas
 zuuttere diingese: «Han asus Dawitni naateeso?» yisete.
24 Sinuntano Ferisawini meya odesere: «Han bar Beelzebul
 yistefa kiina ayyanaasi gaanynyanik sina shakaanane kiina
 ayyanaason aafa kisuna wuza» yisete. **25** Sinuntano Yesus
 baasso safaraason arifaat ekka yi: «Bare bare oor oor keset
 fa taatoos zuuttera tishutu tishunawa. Esiisimato dey bare
 bare oor oor keset fa katamaas wedey keyaas aafa chimma
 yerona wuza. **26** Sexanaas sexanaason kisir sinfaanane bare
 bare oor oor kesiwa uwa. Ese bari taatoos aakkak chimma
 yeronirinso? **27** Ese ta Beelzebulnik kiina ayyanaason kisaanane
 nitto zoonsifeti baasso awuk kissonerinso? Ese nitto zoonsifeti
 baassonu nittoosta mangsu kar'eterwa. **28** Sinuntano ta kiina
 ayyanaason kisifanaas Ha'oosi Ayyanak sinnanneen Ha'oosi
 taato nittoki yaara kar'iwa uwa. **29** Dey isa asu zeemme hugnaba
 feena barin taar'noy basa keer girire waagbaason bo'ok aakkak
 chimnirinso? Hugnaba feena barin taar'attu keyaassi fayiison
 bo'ok chimanawa. **30** Taneen ane sinnoy bar taan tugga'er;
 dey taneen ane zuutunoy bar siker. **31** Es bari boor'a ta nittok
 makefawungwa; asu wostefena boor'aasewa me'aase zuuttera
 feeshun ustona. Sinuntano Ha'oosi Korto Ayyananon me'a bar
 boor'baas aafa feeshun ustona wuza. **32** Asuni Naanita mei'ni
 kaama maksefe bar boor'baas feeshun ustona. Sinuntano Korto
 Ayyanaasta mei'ni kaama makefe bar han daastak sinun yooni
 daasta boor'baas aafa feeshun ustona wuza. (aiōn g165) **33** «l'oos

zuuttera gaanbaastaktu artefa sinna boor'a ma'a i'onti faafaanane ma'a gaana danati. I'oos mangu sinfaanane gaanbaas dey mangu sinana. **34** Nitto ufonu naanggota mangu sinfaat aakkak ma'a wuza wollok chintiso? Asu nibbaassi tuumma fu'te barontu noonobaasik wollefewa. **35** «Ma'a asu nibbaassi zuutina ma'a mazgabiistan ma'a wuza kisifewa. Mangu asu dey nibbaassi zuutina mangu mazgabiistan mangu wuza kisifewa **36** Futo nittok makefawungwa; asuni meya wolumsefe sinnoy mangu wolla zuuttambaase asik mangsuni kar'ni wono wolguba imonerwa. **37** Wollefata kaamneesik neek mangsu katona. Dey wollefata kaamaasik neyista mangsu katona.» **38** Es kabaasik isa isa Ferisawini meenawa Museni tumaasi assinyanya Yesusnin: «Ne biistera artonoy wuza zagin biyanik sholefeniwa» yisete. **39** Sinuntano bar wolgire: «Mangu koontoosewa amanonoy koontoose biistera artonoy wuza sholer. Sinuntano raajju Yonasni biistera artonoy wuzasneen ooma biistera artonoy wuza aafa imtona wuza. **40** Yonas inya kurxummiisi katasi keez wonnewa waalne kunnamato Asuni Naa dey moogaassi keez wonnewa waalne kunana. **41** Neneweni katamaasik asuni meya Yonasni awasuuson odesere boor'besiisik gaabbesere harmisete boor'a mangsuni kar'ni wono han neeni koontoosneen ane kabsere baassosta mangsu kar'osone. Ese hash Yonasniistan denalo hanta feerwa. **42** Yeeshdaaki mashka taatoos Solomonni techmaason odok daani dilan kabira yaana boor'a mangsuni kar'ni wono han neeni koontoosneen ane kabira baassosta mangsu kar'ana. Ese hash Solomonniistan denalo hanta feerwa» yi. **43** Dey Yesus ekka yi: «Kiina ayyana asunisin kesfana kabaasik beysa sholet akaba foonto dimaassitu kutifa. Sinuntano sholena beysaason aafa danana wuza. **44** Estan <Zeemoti kesna

keyaassi wolla hamanawa» yifa. Wolla yeen es keyaas fa wuzba foonto sinna futtera kayimma diifen danfa. **45** Estan dey hamma baristan denalo mangu naafun kiina ayyana ephpha yaara girira barneen ane esta faafa. Es asusik zeemoti foobaastan orfoti foobaas akamanon mangu sinfa. Esiisimato han mangu koontoosta sinniis esiisne faarwa.» **46** Yesus daraasik makefeen intobaasewa aybaasakitona barneen uphere wollok sholsefaat gerakalo yersefeer. **47** Esta feese asuni meyaassin isaas Yesusnin: «Intoneesewa ayneesakitona neen uphsonek sholefaat gero yerseferwa» yi. **48** Yesus dey es make asusik wolgire: «Intonaas oonso? Aytaasakito dey oonotnaysinso?» yi. **49** Kushubaason nawobaasakitoniki besaat: «Ese intonaasewa aytaasakitona haniiswa: **50** Den samaki Abataasa safaranon zagsefe baasso zuutere ayta, eetna dey intonawa» yi.

13 Yesus es wono keerun kesse baarisi tesha di. **2** Showo dara basa tesha zuuttena boor'a bar goonuusta kese di. Daraas dey zuutere baarisi tesha yersefeer. **3** Estan showo wuza besok baassok mako ephi: «Isa bulinyanya zala bukanak kesi. **4** Bukfena kabaasik isa isa zalaas ugnaasta kere wor'i. Kasaasikito dey yaara kephpha ma. **5** Oomaas akama hoi'ba foonto kaa'oosta kere wor'i. Akama ho'a aafa sinna boor'a geregere kayi. Esiis dey zalaas ho'aassi sikalera aane giruwa. **6** Sinuntano awa kesfana kabaasik aliqi. Tasba tishina boor'a dey ichimi. **7** Ooma zalaas dey seer'aasi ganesi kere wor'i. Seer'aas kayira geer'a fu'e. **8** Ooma zalaas ma'a daasta kere wor'i. Isaas tiyanon, isaas issunasiron, isaas keezasiron gaani. **9** Odoni odoba feena bar odowowa.» **10** Estan nawobaasakito barki tai'sere: «Awuni boor'a daraasik besok makefasso?» yisete. **11** Bar dey wolgire: «Nittok den samaki Ha'oosi aacho chowanon arutik imtewa. Sinuntano

baassok aane imtowawa. **12** Feena barik fayista dayistera imtona dey arkuna. Sinuntano garo kiisku feena barkin es barik fa barnu basaastan ootterwa. **13** Baasso biyefet biyonorne feeseter. Odefet odonorne feeseter dey yaadatonorne feeseter sinete boor'atu besok makefawungwa. **14** Es bari boor'a raajju Isayyasniissi: «Odoson odetir; sinuntano aane yaadatefeti; biyason biitir sinuntano nibnitiissi aane yaadatefeti. **15** Han daraasa niba muumiwa, odobesiis oyewa; aafbesiis dey talmewa; ekka sina shakaanane aafbesiisik biire; odobesiisik odesere; nibbesiissi yaadatere taaki wolseten fatuna kabawa.» «Yistera maktera kuni raajiis baassosta sinanawa. **16** Sinuntano nitto aafaas biyar; odontiis dey oder sinna boor'a suustowa. **17** Futok nittok makefawungwa; showo raajjuni meenawa ookoni meena nitto biyefeti baron biyonek eenantesere aane biyoto. Odefeti baron eenantesere aane odosoto. **18** «Ese nitto zalaasi bukinynyani besosi kotanon odotiwa. **19** Ugnaasta bukte zalaas besifanaas Ha'oosi taatoni kaamanon odere yaadatonoy asusingwa. Dey geregere Sexana yaara nibaassin bukte kaamaason kephfa. **20** Kaa'oosta bukte zalaas besifanaas kaambaason odere geregere girak ephpheteefe asusingwa. **21** Sinuntano tasba aafa sinna boor'a Ha'oosi kaamtan kabi chowa shana wedey kabugto kar'fana kabaasik geregere tuusa'sefe. **22** Seer'aasi ganesi bukte zalaasi besifanaas kaambaason odere ephpheteefe asuswa. Sinuntano han daastaki fooni safaraasewa otumni keeshtanaase kaambaason geer'a gaanba foonto zagifa. (aiōn g165) **23** Ma'a daasta bukte zalaas besifanaas kaambaason odere yaadatefe asusingwa. Bar gaana gaanar. Isaas tiyanon, isaas issunasiron isaas keezasiron gaanfa» yi. **24** Dey Yesus ooma beso ekka yit make: «Samaki taatoos foshaasta ma'a zala

buka asune faarwa. 25 Sinuntano asu zuuttere kunnanneen orfo guma yeere zagoossi kaxakaxa bukaat hami. 26 Zagoos kayira gaanfana kabaasik kaxakaxaas dey ane kessa beste. 27 Foshaasi abani wostinyanyi meya barki hamere: «Daamiiso; foshneesta ma'a zalaatanoso buktari? Eekin kaxakaxa ayin yaso?» yisete. 28 «Bar dey baassok wolgire: «Han baron zagiis gumaaswa» yi. Wostinyabyaasakito dey: «Eekin hamma es kaxakaxaason waar'anik sholefatoso?» yisete. 29 «Sinuntano bar wolgire: «Kaxakaxaason waar'feti kabaasik zagooson dey waar'tir sinna boor'a aafawa sinanawuza» yi. 30 Beyfaani katona wonaas kar'anneen ane dichfoon. Kar'ni wono kar'ni baassok: «Kaxakaxaason zeemma waar'ti; geyak kiichchonamato basa basak basati. Sinuntano zagooson botonaassi gaagtiwa» una» yi. 31 Dey Yesus ooma beso ekka yit make: «Samaki taatoos asu ephphe taamme buloossi bukna fi'fi'oni gaanane faarwa. 32 Bar zala zuuttambaase asiistan hater. Sinuntano dichfana kabaasik akakilti zuuttambaase asiistan arkifa dey i'o sinfa. Kasaasikito dey yaara waa'baassi keeba keer'a diifa.» 33 Dey Yesus ooma beso ekka yit make: «Samaki taatoos isa mashkasu keez safare buwaneen tushina masone faarwa. Es masoos dey tushoos kesanak zagi.» 34 Yesus es baron zuutire besok daraasik make. Beso foontonon isa wuzane aane makowe. 35 Es barnu ekka sinnaas raajjuniki kamo: «Wolumnaason besoktu makona; han daa testenanneen kabira; aachera fa wuzason makona» yistera tichche bar sinanakwa. 36 Estan Yesus daraasin geggeesat keer giri. Nawobaasakito dey barki tai'sesere: «Buloostaki kaxakaxaasi besoni kotanon innok makowa» yisete. 37 Yesus dey ekka yit wolgi: «Ma'a zalaason bukaas Asuni Naawa. 38 Bulooos han daaswa. Ma'a zalaas Ha'oosi taatoni naanggotawa. Kaxakaxaas

dey sexanni naanggotawa. **39** Kaxakaxaason bukaas guma sina Dabuloswa. Kar'ni wonaas dey han daasi ko'awa. Kar'niis dey Ha'oosi wosiyankitowa. (aiōn g165) **40** Es Kaxakaxaas kephtera kiichchefanaasimato han daasi ko'ak dey esiisimatotu sinana. (aiōn g165) **41** Es kabaasik Asuni Naa wosibaasikitonon wosuna. Barikito dey oomiisin boor'a wostosonek zagsefe mangu meyanon zuutira basa taatoossin kephpha kissona. **42** Dey kayo geyaassi ha'sona. Estak waasnewa ay'ni koyet foone sinana. **43** Sinuntano ookoni meya ababesiisa taatosi awanimato chaarosone. Odoni odoba feenaas odowowa.» **44** Tusire dey Yesus ekka yi: «Samaki taatoos buloossi aachera kuni otmane faarwa. Isa asu es otmaason danne aachi. Akamanon girobaastan kabi chowa hamme fa foobaason zuutire kisire waagaat es bulooson waage.» **45** Hepsa Yesus ekka yi: «Dey samaki taatoos keeshu Inqu waagok shole naggaddene faarwa. **46** Es naggaddees akamanon sholsu inquuson danynaayse hamme fa wuzbaason zuutire kisire waagaat es baron waage.» **47** Tusire dey Yesus: «Esiisimato dey samaki taatoos baariissi ha'tefaat showo tesa kurxummiison zuuti yugudone faarwa. **48** Yugudoos tuumnanneen orfo kurxummiison eshefe baasso zatte baarisi ha'ta kissefe. Estan diisere ma'a ma'aason korisere masaassi gedeseefe. Mangu manguuson dey gero ha'sefe. **49** Esiisimato han daasi ko'ak ekkatu sinana. Ha'oosi wosiyankito yaara boor'ni meyanon ookoni meyaassin koruna. (aiōn g165) **50** Manguni meyanon dey kayo geyaassi ha'sone. Estak waasnewa ay'ni koyet foone sinana.» **51** Dey Yesus: «Han baron zuutira yaadatetiyoso?» yi. Baasso dey: «Aa» yisete. **52** Yesus dey: «Ese samaki taatosi aacho chowanon mai'sire arife tumaasi assinynyaas; koda kunfana keyaassin gaddo sinaaysewa kur'u

sinaayse ephphe kisife waagni abane feerwa» yi. **53** Yesus es besosikitonon makere koi'sinaase estan kesse hami. **54** Koontena katama Naaziret yeere Ayhudni shiiphoni keyaassi daraasin assit feer. Asuni meya dey diinqere: «Han asus han techmaasewa biistera artonoy wuzaase asin ayin ephphe yeso? **55** Han bar kar'inynya Yosefni naastenoso? Intobaas dey Maaramitanoso? Aybaasakito dey Yaqob, Yosef, Simonnawa Yuudanatenoso? **56** Eetbaasikito dey innoneen anetanoso faasenari? Eekin han asus effatena aruuson zuutire ayin daniso?» yisete. **57** Es bari boor'a basa chowaasik tuusa'sere ephphetoo beyete. Sinuntano Yesus: «Raajju ulfina dana beyfenaas koontena daastanawa keebaassina koi'bawa» yi. **58** Baasso amano beyaastan kabi chowa estak showo biistera artonoy wuza aane zaguwe.

14 Es kabaasik Galiilaki daason ha'sife Herodis Yesusni chowaasi wollanon ode. **2** Wostinyabyaasakitonik: «Haniis Haphqife Yohanniswa. Bar kitun kabiwa. Es bari boor'atu han biistera artonoy wuzaas barki kamo zagtedifawa» yi. **3** Herodis ayba Filiphosni asu sina Herodiyadani boor'a Yohannisnin ootire taatoni keer taatire feer. **4** Yohannis Herodisnik: «Ayneesa asunon ephatak tumaassi kaltowa» yire makena boor'a. **5** Herodis Yohannisnin woruk sholet feer. Sinuntano daraas Yohannisnin raajju zagiretu biyefe sinna boor'a dige. **6** Herodis koontena wonaason ulfinsifena wono Herodiyadani nawaas teegtere yeese baasso ganeyaassi suru surira Herodisnin girsi. **7** Es bari boor'a Herodis bar shiiphena wuzason zuutire imanak teyire warege. **8** Nawaas dey intobaasik kiittera: «Haphqife Yohannisni teetaason han koranaassi gedda hash taak imma» yi. **9** Taatoos es chowaasik suume. Sinuntano girina teyyaasik barneen ane diise baasso boor'a iichchere Yohannisni teetaas

imtonak zagi. **10** Taatoni keer wosire Yohannisni teetaason kati. **11** Es kate teetaason koranasi gedde teshshere nawaasik imete. Bar dey taamma intobaasik imi. **12** Yohannisni nawoosakito yeesere dugnobaason ephphe kabbarsete. Hamere dey es chowaason Yesusnik maksete. **13** Yesus Yohannisni kituuson odenaase goonuussi diire bar bar duuk isa shaato dimsi hami. Daraas dey es baron odeseteyse katama katamabaassin kesse wochok barki hamete. **14** Yesus goonuussin kerere showo darani biyaat baassok kenashte. Mettanni meyanon dey fati. **15** Waalfana kabaasik nawobaasakito barki tai'sere «Han bar zabowa, gerok dey waali. Daraas hamme ke'esikitosin muubesi waagsonek gegghessuwa» yisete. **16** Sinuntano Yesus: «Nitto baasso muusoneeson imotitano hamonek aane sholsifawa» yi. **17** Baasso dey: «Innoki fayiis uuch muuma daabbonewa hep kurxumminetano ooma hantak aafawa» yisete. **18** Bar dey: «Es baron hang taaki teshshotiwa» yi. **19** Daraas shaa'aasta duusonek ajaje. Estan uuch muuma daabboosonnawa hep kurxummiisonna ephphe den sama biire galatni shiipho shiiphe. Daabbooson dey batte nawobaasakitonik imin baasso dey daraasik woshete. **20** Zuuttambesiise meere gawuseten nawobaasakito dey fu'te battoos asire heppe masa tuumanon zuutisete. **21** Meese asuni meya mashkasusewa naanggotaase faadtonoyfeen uuch kum arqasu sinone. **22** Estan Yesus geregere nawobaasakitonin: «Daraasin gegghessuna kabaneen goonuussi diisera zeemma yesalo fintiwa» yit ajaje. **23** Daraasin gegghessinayse Ha'o shiiphonak bar bar den aamaasta kesi. Waalfana kabaasik Yesus bar bartu estak feer. **24** Es kabaasik Goonuus baarisi ganeta feen ek sinaastak siru faar sinna boor'a akaasi guubo shimsi. **25** Wassi izgin sa'atiistak Yesus baariista kutit nawobaasakitoniki ye.

26 Nawobaasakito dey akaasta kutit hamfeen biyefaat: «Han bar kitawa» yire digak chaagesete. 27 Yesus dey geregere: «Harewa! Digotiitawa» yi. 28 Es kabaasik Phexiros wolgire: «Daamiiso! Ne sinfaatane akaasta kutit neeki yoonak taan ajajowa» yi. 29 Yesus dey: «Yowa» yi. Estan Phexiros goonuussin kerere Yesusniki hamanak akaasta kuti. 30 Sinuntano sirusi hugnanon biire dige. Baariis barin koor'anak hambaase: «Daamtaaso! Taan fu'aywa» yit chaagi. 31 Yesus geregere shongere kushubaason zatte: «Amantone yo'inar ne, awuni boor'a nibneessi ek hang yitso?» yi. 32 Yesusnawa Phexirosna goonuussi girsefe kabaasik sirus yere. 33 Goonuussi diise baasso dey zuuttere: «Futok ne Ha'oni Naawa» yit Yesusnik sagadesete. 34 Yesusnawa nawobaasakitona baariison finere Gensaret sinfa daasta yeesete. 35 Estak asuni meya Yesus sinbaason arseteyse biratoosta fa daa zuuttambaase asiissi wosseten mettanni meyanon zuutire barki teshshesete. 36 Mettanni meya maybaasi fashanon ta'uk shiiphset feeseter. Ta'i baasso dey zuuttere merobesiissin farsete.

15 Esseen orfo Yerusalemun yeese Museni tumaasi assinyanyanawa Ferisawini meena Yesusniki tai'sesere: 2 «Ne nawoosakito awuni boor'a kur'uni meeni dubbiyooson aatefeso? Muu meesefe kabaasik kushubesiison aane masesefewa» yisete. 3 Yesus wolgire: «Nitto dubbiyooson oodakwa iyaat awuni boor'a Ha'oosi ajajinon aatfetiso? 4 Ha'oos: «Abanesinnawa intoneesonna ulfinsuwa. Ababaasin wedey intobaason me'a bar kitunak sholsifawa» yifawa. 5 Sinuntano nitto isa asu ababaasin wedey intobaason: «Ta nittok imana argasuuson Ha'oosik maba zagira imingwa» iyaanane; 6 «Es asus ababaasin wedey intobaason ulfinsunak aane sholsifawa» yifeti. Es bari

boor'a nitto dubbiyooson oodakwa iyaat Ha'oosi kaamanon
 aatfetiwa. 7 Sinnoy sinne bestefe nitto raajju Isayyas ekka yire
 nitto chowaasik makena raajiis futowa. 8 « Han daraas noono
 noonobaasiktu taan ulfinsifewa, sinuntano nibbaas tayistan
 wokawa. 9 Asu tumena tumaason Ha'oni tuma zagire assifaafe;
 shima shiipho shiiphesezewa » yi. 10 Tusire dey Yesus daraasin
 hang barki teegere: «Odotiwa! Dey yaadatotiwa! 11 Asunin
 kiinsifaas noonosin kesfa bartano noonosi girifa bartawa.» 12
 Estan nawoni meya barki yeesere: «Ferisawini meya han ne
 maketa kaamaason odesere nibbesiissi kejfaan tuusa'setemato
 aritoso?» yisete. 13 Yesus wolgire: «Samaki Abataas toknoyna
 akakiltiis zuuttera waaterwa. 14 Baasso aafishu dey aafishuni
 meyanon zoonsir sinete boor'a beytiwa. Aafishu aafishusin
 zoonsifaanane hepere gawusitu gandosonewa.» 15 Phexiros dey
 Yesusnin: «Besoson kotta innok makowa» yi. 16 Yesus wolgire:
 «Nitto dey hashneen kar'a aane yaadatowetinoso? 17 Noonosi
 girifa bar zuuttera kataassi kamo aatta gero kesfanamato aane
 aruwetinoso? 18 Sinuntano asuni noonosin kesfa bar nibsintu
 kesfawa. Asunin dey kiinsifaas es barwa. 19 Mangunon safaro,
 asunin woru, soolo, gerkesa, wiiso, esha zaalni mako, asuni
 sunni mangsu zuuttera asuni nibsintu kesfawa 20 Asunin
 kiinsifaas dey es bartano kushu masonoy muustawa.» 21 Yesus
 estan kesse Tirosni katamaassinawa Sidonani katamaassina
 hami. 22 Estak isa kene'aki mashkasu Yesusniki yaara: «Dawitni
 Naa Daamiiso! Naanaas kiina ayyanak oottera akamanon
 mettedifar sinna boor'a taak kenashtefaywa» yit chaagi. 23
 Sinuntano Yesus isa wuzane wolgunoy shaakki. Es kabaasik
 nawobaasakito barki tai'sere: «Han asus inno orfoose yaafaafa
 chaaget faar sinna boor'a geggessifaywa» yit mamussete.

24 Yesus wolgire: «Ta wostera yaanaas fantunimato tishire fe Israelni meyaktano oomni meyak aane yootwa» yi. **25** Sinuntano asus yaara wochobaassi kaa'nera: «Daamiiso! Taan argasaywa» yi. **26** Sinuntano Yesus barik wolgire: «Naanggotaasi daabbonon ephphe kanak ha'u aane sholsifawe» yi. **27** Bar dey wolgira: «Futowa, Daamiiso! Kanaasikitonu daambaysakitonu sillawotan zigtefa fufuntoosontu maasefawa» yi. **28** Es kabaasik Yesus wolgire: «Han asuse! Amantonees akamawe. Sholeta bar neek sinungwe» yi. Nawubaas dey es sa'atiistak fari. **29** Yesus estan kabire Galiilaki baarisi tesha yeere den aamaasta kesse hamme di. **30** Showo asuni meya laafaasakitonin aaftishusakitonin engitiisin, nibtaatosakitoninnawa oom showo mettanni meyanonna ephpheteshshere basa wochoossi kunusseten bar dey baassotin fati. **31** Es bari boor'a daraas nibtaatoos wolfeen, laafaas farifeen, engitiis kaanne kutifeen, aaftishuus biifeen biisere diinqok Israelni Ha'ooson galattesete. **32** Yesus nawobaasakitonin teegere: «Daraas taneen ane keez wona feeshete sinna boor'a muusone wuza aafa sinna boor'a baassok kenashtefawungwa; uguntak makak mikishere gandosonoytemato afurbesiise gafkuk aane sholefatwa» yi. **33** Nawobaasakito dey: «Eekin han effatena daraasin gausuni tusha han ichma daassik ayin dananirinso?» yisete. **34** Yesus: «Apun daabbonso nittoki faari?» yi. Baasso dey: «Naafun muuma daabbonewa garo garo kiisku kurxumminetu innokik faarwa» yisete. **35** Esseen orfo daraas daasta duusonek ajaje. **36** Naafun muuma daabboosewa garo garo kiisku kurxummiise asin ephphe Ha'o galattefaat batte nawobaasakitonik imi. Baasso dey daraasik woshete. **37** Zuuttambesiise meesere gawuseten fu'te battooson naafun masa zuutisete. **38** Meese baasso

mashkasusewa naanggotaase faadtonoyaron acheech kum arqasu sinone. **39** Daraasin geggessinanneen orfo goonuussi diire Megdon yiste daa hami.

16 Ferisawini meenawa Sedukawini meena Yesusniki yeesere barin fattanok sholsefaat: «Den saman biistera artonoy wuza innok besuwa» yit mamussete. **2** Sinuntano Yesus wolgire: [«Waaln samaas she'in biifeti kabaasik: «Noi'sunirwa» yifeti. **3** E'so dey: «Samaas gumalla karayen biifeti kabaasik hawung akama iro ichnirwa» yifeti. Ese samaasi gitonon aruk chimtir. Sinuntano neyaasi besonon aruk aane chimefeti?]

4 Mangunewa amanamtonoy koontoos besotu sholefawa? Sinuntano raajju Yonasni besostan ooma beso aafa imtona wuza.» Estan Yesus baassotin beyye hami. **5** Nawoni meya baariison finefe kabaasik daabboni epha daagsete. **6** Yesus baassotin: «Ese arutiwa, Ferisawini meenawa Sadukawini meena asi masoossin teetnitiison oodtiwa» yi. **7** Baasso dey: «Daabbo epha daageni boor'atongwa» yiset baassotna baassotna wolumsete. **8** Yesus baasso safaraason arifaat: «Amantonti yo'ina nitto awuni boor'a nittotna nittotna «Daabbo epha beyni boor'atongwa» yit wolumsefetiso? **9** Hashnu aane yaadatowetinoso? Uuch muuma daabbooson uuch kum asusik hooren fu'te battooson apun masa zuutisetimato aane yaadatowetinoso? **10** Esiismato dey naafun muuma daabbooson acheech kum asusik hooren apun masa zuutisetimato aane yaadatowetinoso? **11** Eekin ta makenaas daabboni chowa sina beybaason aakkak yaadato beytiso? Hashnu Ferisawini meenawa Sedukawini meena asi masoossin teetnitiison oodtiwa?» **12** Estan nawobaasakito dey Yesus teetnitiison oodtiwa yinaas daabboossi girifa masoos sinnoynaron Ferisawini meenawa

Sedukawini meena asi assuussin teetbesiison oodosonek sinbaason yaadatesete. **13** Yesus Filiphoos Qesariya yistefa daa kar'naase nawobaasakitonin: «Asuni meya Asuni Naanin oowa yisefeso?» yit mamsi. **14** Baasso dey: «Isa isaas »Haphqife Yohanniswa» yisefe. Oomiis dey »Eliyaswa» yisefe. Oomiis »Ermiyaswa wedey raajjuni meyaassin isaaswa» usotu yisedifewa» yisete. **15** Yesus dey: «Eekin nitto Taan oowa yifetiso» yi. **16** Simon Phexiros wolgire: «Ne hayewa Ha'oosi Naa Kiristooswa» yi. **17** Yesus wolgire: «Yonani naa Simonno! Ne suustowa. Han baron neek ammanon besiis samaki fe Abataasteno ashnewa harinnetawa. **18** Ta dey neek ekka yifawungwa, ne phexiroswa han kaa'oosta betekiristaninaason keer'ananwa. Es betekiristaniison kituni hugnaas meronak aafa chimanawuza. (Hadēs g86) **19** Samaki taatosi gachosikitonon neek imanawa. Ne han daastak taar'ta bar den samak taatotu sinana. Han daastak kotta bar den samak kottotu sinana.» **20** Estan Yesus nawobaasakitonik bar Kiristoos sinbaason ooniknu maksonoytemato ajaje. **21** Es wononeen kabire Yesus nawobaasakitonik: «Yerusalem hamanak sholsifawa. Estak dey kur'uni meyakin, maagni gaanynyanikin, Museni tumaasi assinynyanikin shana tayista kar'ana. Dey worsoner. Sinuntano keezsinari wono kitun kabuna» uu ephi. **22** Phexiros dey Yesusnin oor kisire: «Daamiiso! Han bar isanne neyista aafawa kar'anawuza» yit ke'u ephi. **23** Sinuntano Yesus phexironiki yerqere: «Tayistan ek hamma! Ne Sexana! Asuniisontano Ha'oosi fiqadinon aane safarefe sinna boor'a taak tuusa sintiwa» yi. **24** Estan orfo Yesus nawobaasakitonik: «Taneen ane hamak sholefe bar teetbaason beyye mesqelibaason wor'e taneen ane yowowa. **25** Kaabaason fu'onak sholefe bar zuuttere

tishkuna. Sinuntano ta boor'a kaabaason tishki bar zuuttere danana. **26** Asu han daastak barik sholsi wuzason zuutire danfaat kaabaason tishkifaanane awu barik ke'nirinso? wedey asu kaabaasi soolak aro wuza kaasunak chimnirinso? **27** Asuni Naa Ababaasa ulfinak wosibaasneen ane yoonirwa. Es kabaasik zuuttambaase asik wostobesisimato baassok kaasuna. **28** Futok nittok makefawungwa; Asuni Naa taatobaasi ulfinak yeefeen biyone kabaneen hanta yere baassossin kitunoy asuni meya feeseterwa» yi.

17 Issun wonaneen orfo Yesus Phexirosnin, Yaqobninnawa Yaqobni ay Yohannisninna asin ephphe isa dichu aamaasta baasso baassotin zoonsire kesi. **2** Estak baasso sinak gitobaas sooltera sinbaas dey awanimato chaare. Maybaas dey forera chaarefnimato palpali. **3** Musenawa Eeliasna dey Yesusneen ane wolumsefeen biyesete. **4** Estan Phexiros Yesusnin: «Daamiiso! Hanta fo innok ma'arwa. Ma'i iyaatane isaron neek, isaron Musenik, isaron Eliyasnik sini keez hafo keer'anawa» yi. **5** Phexiros es baron makefeen palpalifa shaaru yaara baassotin yini. Dey es shaaruussin: «Barik girefana Naataas haniiswa. Barin odotiwa» yifa kaama odte. **6** Nawobaasakito dey es kaamaason odesere akamanon digsete boor'a sinbesiisik daasta gandesete. **7** Sinuntano Yesus baassoki tai'sere ta'ifaat: «Kabutiwa, digotiitawa!» yi. **8** Baasso dey kaanne biyeten Yesusnintano oom ooninnu aane biyoto. **9** Aamaastan kersefeen Yesus: «Asuni Naa kitun kabunanneen han biiti baron ooknu makotiitawa» yire nawobaasakitonin ajaje. **10** Nawobaasakito dey: «Eekin Museni tumaasi assinyanyani meya awuni boor'a zeemme Eelias yoonak sholsifawa yisefeso?» yit mamussete. **11** Yesus wolgire: «Futowa, Eelias zeemme

yeere zuuttambaase asin mai'suna. **12** Sinuntano ta nittok makefawungwa; Eelias sina zeemme yewa; asuni meya dey aane arsoto sinna boor'a sholsete baron zuutire basaasta zagsete. Esiisimato dey Asuni Naa baasso kushusi shana ephphetoonak sholsifawa» yi. **13** Es kabaasik nawobaasakito Yesus makena bar haphqife Yohannisni chowaason sinnamato arsete. **14** Yesusnawa keez nawobaasakitona daraaski wolle yeeseфе kabaasik isa asu Yesusniki tai'sere wochobaassi kaa'nefaat: **15** «Daamiiso! Naataasik kenashtefaywa; ephpha ha'ifa meroos mangunon shana besit faarwa. Showo wona akasinawa geesina gansir. **16** Ne nawooski ephpha yaan; sinuntano fatuk aane chimoto» yi. **17** Yesus wolgire: «Nitto amanonoy elinga koonto, aageneen kar'anso nittoneen ane foonari? Aageneen kar'anso nittotin fakunari? Naasin hang taaki teshshotiwa» yi. **18** Yesus kiina ayyanaason ke'in basaassin kesi. Naas dey es kabaasik fari. **19** Estan nawobaasakito baasso baasso Yesusniki tai'sere: «Inno kiina ayyanaason kisu chima beyniis awuni boor'anso?» yisete. **20** Yesus dey wolgire: «Nitto amantoos yo'ina boor'awa. Futo nittok makefawungwa; fi'fi'oni gaanane fa amantonti faafaanane han aamaason «Hantan kabira ek hamme» iyaatine hamanawa. Nittok chimtonoywuzа isanne aafawa. **21** Sinuntano han effatena kiina ayyanaas soomere shiiphoktano baak aafawa kesana wuzа» yi. **22** Nawobaasakito Galiilak zuuttesere feeseten Yesus baassok: «Asuni Naa asuni meeni kushusi aattere imtonirwa; **23** Baasso dey worsoner; sinuntano keezsinari wono kitun kabuna» yi. Nawobaasakito es chowaasik dey akamanon suumesete. **24** Yesusnawa nawobaasakitona Kifirnahom kar'efe kabaasik betemeqdesini girbo zuutife asuni meya phexirosniki tai'sere: «Nitto assinyyaas

betemeqdesik giribtefa girbooson aane girbafenoso?» yit mamussete. **25** Phexiros wolgire: «Girberwa» yi. Estan Phexiros keer girifena kabaasik Yesus zeemme: «Simon phexiros; neek awu sinna bestefaso? Han daastaki taate meya karaxa wedey girbo zuutisefees ookininso? Naanggotbesiiskiningwa wedey irbanikininso?» yi. **26** Phexiros dey: «Irbaaskingwa» yire wolgi. Yesus dey: «Ese naanggotbesiisikito girbo aaffa kaasusone wuza. **27** Sinuntano baassosta tuusa sinnoynimato hamfaat kurxummiisi eshmiyanon baariissi ha'uwa. Estan zeemma ootte kurxummiisi noononon shoo'sifata kabaasik birri danata. Taamma dey ta sunaasiknawa ne sunaasikna kaasuwa» yi.

18 Es kabaasik nawobaasakito Yesusniki tai'sere: «Samaki taatoossi zuuttambaase asiistan arkir oonso?» yit mamussete. **2** Yesus dey: Isa daaga nawa teegere baasso ganeyaassi yeeti. **3** Ekka dey yi: «Futo nittok makefawungwa; soolto shakatinenawa han daaga naanggotaasne feer sina shakaatinena samaki taatoossi isanne aafawa giruti wuza. **4** Es bari boor'a han daaga nawaasimato teetbaason daa ephfe bar den samaki taatoossi arkirwa. **5** Esiisimato haniisne fe daaga nawaason ta sunaasik ephpheteefe bar taan ephphetoona.» **6** Dey Tusire: «Onu han taak amanefe garo garoosasin isaasin tuusa'sife bar wooni shu'a suutbaasta taatera baarisi tir'maassi ha'tefaanane ma'arwa. **7** Asuni meya tuusa'osonek zaguni wuzaasik han daas haybubawungwa! Tuusa'suni wuzaas aafawa yobeyana wuza. Sinuntano es tuusaasik ugna sinni asus haybubawowa!

8 Es bari boor'a wochonees wedey kushunees tuusa'sunir sinfaanane kar'a ha'uwa. Hep kushune wedey hep wochone faafaan koi'ba foonto geesi ha'toneestan dungu wedey engit sinna koi'ba foonto kaa danne wayyawa. (aiōnios g166) **9** Aafnees

tuusa'sunir sinfaanane wo'ira ha'uwa. Hep aafne faafaan geeni tir'maassi ha'toneestan isa aafne faafaan kaa danfaatane wayyawa. (Geenna g1067) 10 Den samak baassok hoorera faase Ha'oosi wosiyantikito samak fe Abataasa sinanon wonna wonna biyeter sinna boor'a han garo garoosasin isaasinnu kashshunoytimato arutiwa. [11 Asuni Naa dey yeenaas tishi baassotin fu'okwa.»] 12 Dey Yesus: «Awu sinna nittok bestefaso? Isa asu tiya fantuba faafaananenawa es barissin isar tishifaanane izginasire izgineeson aamaasta beyfaat tishi baron sholok aafanoso hamana wuza? 13 Futo nittok makefawungwa; danfena kabaasik tishunoy izginasire izgineestan es tishira beste bariktu akamanon girefe. 14 Esiisimato dey han garo garoosasin isar tishunak den samak fe Abantiisa safaratawa» yi. 15 Dey tusire: «Aynees neen miir'efaanane neneen barneen ane faatiista neen miir'ena baron makowa. Odefaanane wolgira ayne zagutawa. 16 Sinuntano odo shakaanane hep wedey keez zaalniktu chowaas futo sinfa sinna boor'a hep wedey keez asunin ephpha barki hamma. 17 Baassotin odo beyfaanane betekiristaniisik makowa. Betekiristaniison dey odo beyfaanane Ha'ooson amanonor wedey boor'inynyana zagira faaduwa. 18 Ta futok nittok makefawungwa; han daastak taar'efeti bar samak dey taatotu sinana. Han daasta kotfeti bar samak dey kottotu sinana. 19 Dey nittok makefawungwa; nittoossin heppiis han daastak aaffa wuzaasiknu sinun isar sinne shiiphsefaatene samaki fe abataas baassok zaguna. 20 Hep wedey keez sinne ta sunaasik zuuttesefe dimaasta ta baasso ganeyaassi foonawa» yi. 21 Estan Phexiros Yesusniki yeere: «Daamiiso! Aytaas taan miir'efaanane apuna wolla feeshun unarinso? naafuna wollanoso?» yi. 22 Yesus wolgire: «Naafunasira wolla naafunetano naafuna wolla

koi'bawa aafawa unawuza. **23** Esiisimato den samaki taatoos wostinynyabaasakitoni kushusi fa waagbaason faadunak shole taatone faarwa. **24** Es waagbaason faadu ephfena kabaasik asir kuma mekiliti sinni kowa basaasta faana isa asunin barki ephphe yeesete. **25** Es wostinynyaas kaasuna waaga turkifaan barneen asubaasneen naanggotbaasneen fa waagbaas zuuttera kessa waagtera kowa kaastonak daambaas ajaje. **26** Sinuntano wostinynyaas daambaasa wochosi kaa'nere: «Daamiiso, taak fakuwa, zuuttambaase asin kaasunawa» yit shiiphe. **27** Daambaas dey barik kenashtefaat gafki. Kowaason dey kaasto beyi. **28** «Sinuntano es wostinynyaas estan kesse hamfeen wostoni zomoba sinarik tiya diinari liqsinarin danne: «Liqsina waagnaason kaasuwa» yit zatte geer'i. **29** Es wostoni zomoba sina wostinynyaas dey wochobaassi kaa'nere: «Taak fakuwa, zuuttambaase asin kaasunawa» yit shiiphe. **30** Sinuntano asus aane ma'i uwe. Kowaason kaasunanneen taamme taatoni keer taati. **31** Es sina baron wostoni zomoba sina oom wostinynyaasakito bar zagina baron biyefaat akamanon suumesete. Hamere dey sina baron zuutire daambesiisik maksete. **32** Estan daambaas es wostinynyaasin teegsire: «Ne mangu wostinynya, taan shiiphen es effatena kowaason zuutira neek beyin.» **33** Eekin ta neen fakinaasimato zomone sina es wostinynyaasin fakutak aane sholsifanoso? **34** Daambaas gi'tere kowaason zuutire kaasunanneen shana biyanak taatoni keyaason ha'sife baassok aatire imi. **35** «Ese nitto dey isa isarnitiis aynitisakitonin nibnitiissin koi'sira feeshun uu shakaatine den samak fe abataas dey nittoosta esiisimatotu zagunawa.»

19 Yesus es baron makere koi'sinanneen orfo Galiilan kesse Yordanosni yesalo fa Yuudani daasta hami. **2** Showo dara

basa orfoose hami. Baassossin dey mette asuni meyanon
 estak fati. 3 Ferisawini meya dey yeesere barin fattanok
 sholsefaat: «Asu sina chowa aaffarik sinun asubaason teetba
 kotte gafkunak faqqadtonoso?» yit mamussete. 4 Yesus
 wolgire ekka yi: «Ha'oos zeemma arqarnawa mashkare zagira
 tesinamato aane feretuwetinoso? 5 «Es bari boor'a asu
 Ababaasinnawa intobaasonna beyye asubaasneen isar sinana.
 Hepobesiise dey isa atu sinone» 6 Ese baasso hanneen ekalo
 isa atutano hep atutawa. Ha'oos isar zagina baassotin asu oor
 kisunaatawa» 7 Ferisawini meya dey wolgire: «Eekin Muse
 awuni boor'a «Teetni kotni ticha imme teetba kotowa» yire
 ajajeso?» yisete. 8 Yesus wolgire: «Nitto nibaasi chimni boor'atu
 asuntiisikitonon teetba kotta gafkutik maketeno tesustaneen
 ekkatawa. 9 «Sinuntano ta nittok makefawungwa: «Isa asu
 gerkesni chowak sinnoynaron asubaason teetba kotte gafkaat
 ooma asu ephfaanane gerkesiwa.» » 10 Nawobaasakito dey:
 «Abanewa intone asi chowaas ekka sinfaanane ephnewa girune
 asin beyaas ma'arwa» yisete. 11 Sinuntano Yesus wolgire:
 «Imtena baassoktano han effatena assus asu zuuttambesiise
 asik aafa chimtona wuza. 12 Intobesiisi keensin arqarbesi
 foonto sinne koonter feeseter. Dey asu arqarbesiison kar'nar
 feeseter. Samaki taatoosikwa iyaat arqarbesi foontone feer
 sinar feeseter. Ephphetook chimni bar ephphetoowowa» yi.
 13 Estan Yesus kushubaason barikitioniista ta'ire shiiphonak
 asuni meya daaga naanggotaason Yesusniki ephphe yeesete.
 Sinuntano Nawobaasakito kalesete. 14 Sinuntano Yesus:
 «Samaki taatoos han naanggotaasne fayiisik sinna boor'a
 daaga naanggotaason beyfaani taaki yoosonwa, kalatiitawa»
 yi. 15 Kushubaason naanggotaasta ta'ire suusaat estan aatte

hami. **16** Isa asu Yesusniki yeere: «Assinyanyano! Koi'ba foonto kaa dananak aro ma'a wuza zagunarinso?» yit mamsi. **(aiōnios g166)** **17** Yesus wolgire: «Ma'a wuzni chowa awuniron taaki mamsifatso? Ma'ar sinaas isa Ha'oos koi'bawa. Kaani keer giruk sholefaatane ajajiisikitonon oodwa» yi. **18** Asus dey wolgire: «Aaffa ajajiisikitonso?» yi. Yesus barik: «Asuni worutaata, gerkesataata, wiisotaata, esha zaala makotaata **19** Abanesinnawa intoneesonna ulfinsu, Wolkoneesin teetneeson shunfataasimato shun» yifa ajajiisikitowa. **20** Na'o asus dey: «Es baron zuutira ooddatu fawungwa, ooma yo'ir aambanso?» yi. **21** Yesus dey: «Tuum sinatak sholefaatane hamma fa wuzneeson kisira waagera tukamni meyak imma. Samak otma danatawa; eekaate yeen taneen ane hamniwa» yi. **22** Sinuntano na'o asus akama otumba faana boor'a es kaamaason odenayse suumet hami. **23** Yesus nawobaasakitonik: «Futo nittok makefawungwa; otum asunik samaki taatoossi giruus akamanon fayawa. **24** Dey nittok makefawungwa; otum asu Ha'oosi taatosi girubaastan gaala marufni kattosi kamo aatfaanane kashowa» yi. **25** Nawobaasakito es baron odeseteyse akamanon diinqesefaat: «Eekin oonso faruk chimniri?» yisete. **26** Yesus dey baassoki biyaat: «Han bar asunik aafa chimtona wuza. Sinuntano Ha'oosik zuuttambaase chimtonawa» yi. **27** Es kabaasik Phexiros wolgire: «Ese inno zuuttambaase asin beyya neek zoonusteniwa; eekin awu danungeniso?» yi. **28** Yesus baassok ekka yi: «Futo nittok makefawungwa; Asuni Naa ulfinni zigimubaasta duuna gaddo yooni daastak; taak zoonustesefe nitto dey asire heppe Israelni zigimoosta duusotiwa. Asire heppe Israelni asteserista dey mangsu kar'atiwa. **29** Ta sunaasikwa iyaat keyaasikitonon wedey ayisakitonin wedey eetisikitonon wedey ababaasinnawa

intobaasonna wedey naanggotaason wedey bulooson beya bar zuuttambaase tiya kushunontu danana. Koi'ba foonto kaa dey danana. (aiōnios g166) 30 Sinuntano zeema baasso showobesiis orfotir sinone. Orfotir sina baasso zeemar sinone.»

20 Tusire dey Yesus ekka yi: «Samaki taatoos wayinini akakiltini dimaasta wostesefe wostinyanyi sholok e'so wonsak kesa wayinini akakiltiisi abane faarwa. 2 Bar wostinyaasakitonik isa wonak isa diinari kaasunak wollere wayinini akakiltini dimaasta wosi. 3 Dey keez sa'atiista kesse oom wosto foonto meya yaboosta yerse asuni meyanon bi. 4 Es baassok dey: «Nitto dey ek wayinini akakiltiini dimaasta hamfaat wostotiwa. Nittok sholsi waagaason kaasuna» yi. 5 Baasso dey wayinini akakiltiisi dimta hamete. Dey issun sa'atiisanawa izgin sa'atiistana kesse esiisimato zagi. 6 Asire isse sa'atiista kesse oom asuni meya yersefeen biyaat: «Nitto dey wosto foonto wonaason zuutira awuni boor'a hanta yeretirins?» yi. 7 Baasso dey: «Innotin wosussuni asunin turkira yerenirwa» yisete. Bar dey: «Ek wayinini akakiltiisi dimaasta hamfaat wostotiwa» yi. 8 Waalfana kabaasik wayinini akakiltiisi daam wosussife barin: «Wostinyaasakitonin teegera orfoti baassostan kabgira siinaki baassosta kar'ana kabaneen wostesete wostoosi waaganon kaasuwa» yi. 9 Asire isse sa'atik wostoosi giri baasso yeesere isa isarbesiis isa diinari ephete. 10 Zeemme wostoosi giri baasso dey yeesere orfoti baassostan daytonon ephonenne faar sinna baassok beste. Sinuntano baasso dey isa isarbesiis isa diinari ephete. 11 Waagbesiison epheteese wayiniisi akakiltini abanita ekka yit unyisete. 12 «Han orfo giri baasso isa sa'atinintu wosussete. Wonaason zuutira noi'sak kiichchere feesha innoneen isa kixxe kaasitwa» 13 Wayiniisi akakiltini aba wostinyaasakitonisin isaasik: «Zomotaaso! Ta

neen aane miir'otwa. Wonaasik isa diinari kaasunaktanosoneneen ane wollenari? **14** Ese ne haa'ooson ephpha hamma. Han neek imnaasimato orfoti barik imanak sholefawungwa. **15** Waagnaasta shunnaron zagunak aafanoso chimanawuza? Wedey garam asu sinna boor'a ne taan koonetoso?» » **16** Estan Yesus: «Zeema baasso orfotir sinone; Orfoti baasso dey zeemar sinone» yi. **17** Esseen orfo Yesus Yerusalem hamefet ugnaastak asire heppe nawobaasakitonin baasso baassotin barki tai'sire: **18** «Ese Yerusalem hamaniwa; Asuni Naa dey maagni gaanynye meyaknawa Museni tumaasi assinynyani meyakna aattere imtona. Baasso dey kituni mangsuni kar'a basaasta kar'oner. **19** Kanyosonek, ichosoneknawa suutosonekna Aazabni meyak aatire imone. Sinuntano bar keezsinari wono kitun kabuna» yi. **20** Estan Zebdewosni naanggotiisa into naanggotisneen ane Yesusniki yaara sinba kaa'nera bar barik isa wuza zagunak shiiphe. **21** Yesus dey: «Awu sholefaasse?» yi. Bar dey: «Han hep naanggottaas ne taatoossi isaas o'itneesta; isaas dey alidneesta duusonak zaguwa!» yi. **22** Sinuntano Yesus wolgire: «Nitto shiiphefeti wuzason aane arifeti. Ta ushanak fa shanani toofoosi ushaason ushatik chimatiroso?» Baasso dey: «Aa chimaniwa» yisete. **23** Bar dey: «Taa shanani toofoosi ushanon ushatiwa; Sinuntano o'itnaastanawa alidnaastana duuson Abataas hoossina baassoteno duusonek zaguniis tatewa» yi. **24** Es baron ode oom asir nawoni meya es hep ayna ayna asiista haaresete. **25** Sinuntano Yesus baassotin barki teegere ekka yi: «Aazabni meeni gaanynye meya darabesiisa ha'sinynyawa. Baassotin zoonsisefe meya dey baassosta ha'suni hugnabesi faanamato arsefeti. **26** Nitto ganeyaassi ekka sinanak aane sholsifawa. Sinuntano oonu nittoossin arkir sinanak sholefaanane nitto

wostinyunya sinowa. **27** Esiisimato dey nittoossin denalo sinak sholefe bar nitto boz sinowa. **28** Asuni Naa dey oomiisik wostonaknawa showoni meyanon fatuk kaabaason aatire imaktu yeeteno baasso barik wostosonek aane yowewa» yi. **29** Esseen orfo Iyyarikon kesse hamefeen showo dara Yesusneen ane hamete. **30** Estak dey ugunni teshta diise hep aaftishuni meya Yesus baassoki esta kamo aatbaason odeseteyse: «Daamiiso! Dawitni Naaso! Innotin fakifaywa!» yit chaagete. **31** Daraas dey: «Shaakkutiwa» yit ke'isete. Sinuntano baasso: «Daamiiso! Dawitni Naaso! Innotin fakifaywa!» yit aatamsire chaagete. **32** Yesus dey yerere baassotin barki teegere: «Nittok awu zagunak sholefetiso?» yi. **33** Baasso dey: «Daamiiso! Aafniis gachchonak zagaywa» yisete. **34** Yesus baassok kenashtefaat aaffesiison ta'i. Geregere dey aafbesiis biin Yesusneen ane hamete.

21 Yesusnawa nawobaasakitona Yerusalem tai'sesete. Dabrazayitini kumaasta fa Beetefage yistefa ke'eessi kar'efe kabaasik nawobaasasin heppin ekka yit wosi: **2** «Ek sinnitiista fa ke'eessi hamti; estak tuptera yere hanya nawubaneen yerefeen danati. Kotta taaki ephpha yoosoti. **3** Oonu «Awuniron barikitonon kottifetirinso?» iyaanane «Daamiis barikitonon sholefawungwa» uti. Bar dey geregere hanyaasikitonon gafkuna» yi. **4** Es bar dey sinnaas raajjuni meyaki kamo ekka yistera makte bar sinanakwa. **5** «Tsiyonni katama yistefa Yerusalemuk: «Ne taatoos garam sinne; hanyaasi naatana diire; neeki yoonirwe» yira makoti» yi. **6** Nawobaasakito dey hamere Yesus ajajenaasimato zagsete. **7** Hanyaason dey naabaasneen ephphe yeesete. Maybesiison dey hanyaasikitoni geshota kunusseten Yesus barista di. **8** Daraasa ganesin showobesiis maybesiison ugnaasta yiir'ete. Oomiis dey i'oni tosha kiir'taafe ugnaasta yiir'et feeseter. **9** Sina zeema

baassotnawa orfoose hamefe baassotna: «Hosana Dawitni naasik sinfawungwa. Daamiisa sunak yeefe bar suustowa. Hosana den Samak» yit chaagete. **10** Yesus Yerusalemni katamaassi girifena kabaasik asuni meya zuuttere: «Haniis oonso?» uuk shorkesete. **11** Daraas dey: «Haniis Galiilani daasta fa Naaziret katamaassin ye raajju Yesuswa» yisete. **12** Esseen orfo Yesus dey betemeqdesiissi girire kisire waagsefe baassotinnawa geron waagsefe baassotinna zuutire kalle kisi. Waaga soolefe baasso tarabbezasonnawa nakalo waagsefe baasso kodaasonna shelgire ha'i. **13** «**«Ta keyaas shiiphoni keya yisteratu teegtona» yistera tichchewa. Sinuntano nitto bo'inynyani meeni dugadug zagsetiwa» yi.** **14** Yesus betemeqdesiissi feen aafishuni meenawa engitni meena barki yeeseten fati. **15** Sinuntano maagni gaanynye meenawa Museni tumaasi assinyinaasna Yesus zagina biistera artinoy wuzaasewa betemeqdesiissi «Hosana Dawitni naasik» yit chaaget fa naanggotaasonna biyeteese gi'tesete. **16** Baasso dey: «Han naanggotaas maksefana baron aane odefenoso?» yisete. Yesus dey: «Odedifawungwa: «Daaga naanggotaaskinnawa tama tamfa daaga naanggotaasi kaamsinna galata ne teetaasik hoossitwa» yifa kaamaason isanne aane feretira biyetinosa?» yi. **17** Baassotin beyye katamaassin kesse Bitaniya yistefa ke'eessi hamme esta ha'i. **18** Yesus e'so wonsak wolle katama hamfet makte. **19** Ugnaasi teshta di isa belesini i'o biyaat ek barki hamin tosha toshatano isa gaanane aane dane. Estan ekka yi: «Hawungneen ekalo neekin isa gaanane bestonaatawe» yi. I'oos dey es kabaasik geregere ichimi. **(aiōn g165)** **20** Nawobaasakito es baron biyefaati: «Han belesiisi i'oos geregere aakkak ichimiso!» yiset diinqesete. **21** Yesus dey wolgire: «Futo nittok makefawungwa;

amantonti faafaananenawa awuzakne uu shakaatinena han
 Belesiista sina barne faaron zagu koi'ba sinnoynaron han
 aamaasonnu: «Waatera yeet baariissi ha'towe» iyaatine sinanawa.
 22 Amanera shiiphefeti baron zuutira ephphatootiwa» yi. 23 Yesu
 betemeqdesiissi girire assifeen maagni gaanynye meenawa
 daraasa kur'uni meena barki yeesere: «Han baron aro ha'suni
 hugnakinsu zagidifatari? Han ha'suni hugnaason dey neek
 imaas oonso?» yit mamussete. 24 Yesu wolgire: «Isa mamsu
 nittotin mamsunawa. Es baron taak wolgaatine ta dey han
 baron aro ha'suni hugnak zagifanamato nittok makonawa. 25
 Yohannisni haphquus ayin yaarinso? Ha'ooskingwa wedey
 asunikininsu?» yi. Baasso dey baassotna baassotna ekka yit
 merkesete: « «Ha'ooskingwa» iyaanine «Eekin awuni boor'a
 barik amano beytiso?» yirwa. 26 Dey: «Asunikingwa» iyaanine
 asu zuuttambaase Yohannisnin raajju zagire biyefe boor'a
 daraasin digeniwa» yisete. 27 Estan Yesusnik wolgire: «Aane
 arifeniwa» yisete. Bar dey wolgire: «Ese ta dey aro ha'suni
 hugnak han baron zuutira zagifanamato aafawa nittok makona
 wuza» yi. 28 Tusire Yesu dey ekka yi: «Nittok awu sinna
 bestefaso? Isa asu hep naanggotba feer. Isaaski tai'sere:
 «Naataaso, hash hawung hamma wayinini akakilti dimaasta
 wostowa» yi. 29 Naas dey wolgire: «Beyin, aafa hamana wuza» yi.
 Sinuntano orfo gaabbere wostok hami. 30 Dey hepsaaski tai'sere
 esiisimato maken naas wolgire: «Ma'iwa, hamanawa daamtaaso»
 yi. Sinuntano aane wostok hame. 31 Ese han heppiiasin
 ababaasa ajajinon zagiis aafferinsu?» yi. Baasso dey: «Tesuni
 barwa» yisete. Yesu dey ekka yi: «Futok nittok makefawungwa;
 girbo zuutife baassonawa gerkese fe baassotna Ha'oosi taatoossi
 giruk nittoostan zeemonewa. 32 Yohannis ookoni ugnaason

nittok besuk yeen barik aane amanoweti. Sinuntano girbo zuutife baassonawa gerkesefe baassona barik amanesete. Nitto es baron biira boor'nitiison harmira aane barik amanoweti.» 33 Dey Yesus ekka yi: «Ooma beso dey odotiwa; wayinini akakilti toka isa asu feer. Bar dey biratobaason oja ojje wayinini usha ti'una doo'a yiishshe hoossi. Toolo keer'e bulinyanyi meyak imaat ooma daa hami. 34 Wayiniis gaanana wona kar'fana kabaasik basa haa'ooson ephphe yoosonek wostinyyabaasakitonin bulinyanyi meyaki wosi. 35 Bulinyanyi meya wostinyyaasakitonin ephphe isaasin ichete; isaasin worsete; oomiisin dey shu'ak ichete. 36 Wayinini akakiltiisi aba sinatiistan oom showo wostinyyanin dey wosi. Bulinyanyi meya dey zeemotiisimato zagsete. 37 Koi'baasta dey Wayiniisi aba: «Naataasin digsonewa» iyaat naabaasin wosi. 38 Sinuntano bulinyanyi meya naasin biyeteese baassotna baassotna: «Foshaason tooniis han barwa. Yaani woraat foshaason innor zaguniwa» yisete. 39 Naasin dey ephere wayiniisi foshni gerakalo kissere worsete. 40 «Eekin wayinini akakiltiisi daam yeefena kabaasik es bulinyanyi meyaasta awu zagunirne faar sinna nittok bestefaso?» 41 Baasso dey wolgisere: «Es mangu asuni meyanon mangu woru woraattu wayinini akakiltini dimanon wonba wonbaasik gaanbaason imni oom bulinyanyi meyak imanawa» yisete. 42 Tusire dey Yesus baassok Korto matsafaassin ekka yi: « «Shu'ni keyaason oo'efe baasso kashshisete shu'aas; keyaasik kajjabaasta duuni shu'a siniwa; es bar dey Daamiiskintu siniwa; inno aafaasiknu diinqiwa» yistera tichche baron; aane feretuwetinoso? 43 «Es bari boor'a nittok makefawungwa; Ha'oosi taato nittoostan oottera gaana gaanni daraasik imtonirwa. [44 Es shu'aasta gande bar eestona; shu'aas basaasta gandona bar zuuttere fichintona.] 45 «Maagni

gaanynye meenawa Ferisawini meena es besoson odesefaat baassosta makenamato arsete. **46** Es bari boor'a ephosonek sholsete. Sinuntano daraas raajju zagire biyeter sinna boor'a digsete.»

22 Hepsa dey Yesus besok ekka yit make: **2** «Samaki taatoos naabaasik sargini koota koote taatone faarwa. **3** Taatoos teegte asuni meya kootaaski yoosonek wostinyinyabaasin baassoki wosi. Sinuntano baasso kootaaski yoosonek aane sholsoto. **4** «Hepsa dey taatoos oom wostinyinyani meyanon wosire teegte asuni meyaki hamfaat: «Ese sargini kootaason hoossin; omorusewa faru moonaaase shuktera zuuttambaase hoore. Han sargisi kootaki yootiwa» yira makoti» yi. **5** Sinuntano baasso hantaki wuzane unoy beyere isaas bulobaasi; oomiis nagadbaasi hami. **6** Oomiis dey wostinyinyani meyanon ephphe salphsire ichche worsesete. **7** Estan taatoos gi'tere meya taar'osakitonin wosire es wori baassotin worsonek zagi. Katamabesiison dey geyak kiichchonak zagi. **8** Estan wostinyinyabaasakitonik ekka yi: «Sargini kootaas hoore; sinuntano teegte baasso kootaasik sholsunor sinete. **9** Ese ek ari ugnaasta kesfaat danti asusin zuutira han sargini kootaaski teegotiwa» yi. **10** Wostinyinyani meya dey ari ugnaasta kesere danete baassotin mangusin; ma'aasin zuutire teegsere sargini keyaason tuunisete. **11** «Sinuntano taatoos teegte irbaasakitonin biyak keer girifena kabaasik sargini maya maynoy isa asunin estak bi. **12** «Estan ekka yi: «Zomotaaso; sargini maya maynoy aakkak hansi girisso?» yin asus dey shaakki. **13** «Taatoos dey wostinyinyabaasakitonin: «Kushubaasewa wochobaase asin taar'a gerakalo fa talmaassi kisira ha'utiwa. Estak waasnawa ay'ni koyne sinanawa» » yi. **14** Tusire dey Yesus: «Teegte asuni meya showo; kortertes

dey garowa.» 15 Estan Ferisawini meya hamere Yesusnin wolumbaaski kamo aakkak chowusi gedonemato merkesete. 16 Baasso nawoni meyanon Herodisni keen sina asuni meyanen Yesusniki wossere: «Assinyanyano! Ne futonir sintamatonawa Ha'oosi ugnanon futok assifatamatona arifeniwa. Asuni digak zagifata wuza aafa. Asunin dey aane korife. 17 Ese innok makebbo; neek awu sinna bestefaso? Keesarnik girboni girbo sholsungwa wedey sholsutanso?» yisete. 18 Yesus baasso manguuson arifaat: «Sinnoy sinne bestesefe nitto, awuniron taan fattanefetiso? 19 Girbo kaastefa birriison taak besibbetiso!» yi. Baasso dey isa diinari teshshere besisete. 20 Bar dey: «Han barista fa gitoosewa baristaki fa tichaase oonirinso?» yi. 21 Baasso wolgire: «Keesarnirwa» yisete. Bar dey: «Ese Keesarniison keesarnik Ha'oosiron dey Ha'oosik imtiwa» yi. 22 Baasso dey es baron odeseteyse wolumbaasik diingesefaat barin beyere hamete. 23 Es wono: «Kitun kabu aafa» yisefe Sedukawini meya Yesusniki yeesere ekka yit mamussete: 24 «Assinyanyano! Muse: «Isa asu nawuba koonunoy kitifaanane aybaas es asuson ephphe es kiti aybaasik zalba fu'owowa» yiwa. 25 Naafun ayna ayna innoki feeseter. Baassossin arkiis asu ephaat nawa koonunoy kiti. Es bari boor'a ate aybaas es asuson ephi. 26 Esiisimato dey hepsaas keezsaas hamma naafunsa kar'annanenen es asuson ephaat kitisete. 27 Zuuttambesiise kitisetenneen orfo asus dey kiti. 28 Ese naafunobesiise asuson ephetewa, kitun kabuni wono naafuniisasin aafferikinso asu sinanari?» 29 Yesus wolgire: «Korto matsafaasikitononnawa Ha'oosi hugnanonna aane arifeti sinna boor'a daagefetiwa. 30 Kitun kabsefe kabaasik asuni meya samak faase Ha'oosi wosiyane feertu sinonetano asu aafa ephosone wuza dey aafa

girusone wuza. **31** Sinuntano kitun kabuni chowaasik Ha'oos nittok makena baron aane feretuwetinoso? **32** Ekkatu yiwa: «Ta Abrahamni Ha'o, Isaaqni Ha'o, Yaqobni Ha'owa» Es bari boor'a bar hayewni meeni Ha'otano kituni meeni Ha'otawa.» **33** Daraas dey es baron odesere assubaasik diinqesete. **34** Yesus Sedukawini meyanon maksone wuza turuksire shaakkusonek zaginamato Ferisawini meya odeseteyse isarik zuuttesete. **35** Baassossin isa Museni tumaasi aru Yesusnin fattanok sholefaat ekka yit mamsi: **36** «Assinyanyano! Tumaassin aaffa ajajisinso arkiri?» **37** Yesus barik wolgire: «Daama Ha'oneeson tuuma nibneesik, tuuma kaaneesik, tuuma safaraneesik keeshtowa. **38** Zuuttambaase asiistan denalonewa tesuni ajajiise esiiswa. **39** Esiisne fa hepsaniis dey: «Asunin ne neen keeshtefataasimato keeshtowa» yifa barwa. **40** Tumaasi assunewa raajjuni meeni assuse es hep ajajiistatu kapta zagiwa.» **41** Ferisawini meya zuuttesere feeseten Yesus ekka yit mamsi: **42** «Kiristoosni chowaas nittok awu sinna bestefaso? Bar ooni naaso?» Baasso dey wolgire: «Dawitni naawa» yisete. **43** Yesus ekka yi: «Eekin Dawit Ha'oni Ayyanak tuumme aakkak «Daamta» yire teegeso? **44** ««Ha'oos, Daamtaasin; gumaneesin wochoneesi sikalosi yer'atak zagunanneen; hoi'ta teshnaasta duwa» yiwa. **45** «Dawit teetbaasik: «Daamta» yire teegenanneen eekin Kiristoos aakkak nawuba sinnirinso?» yi. **46** Baassossin isa kaamanu wolguk chimar oonu aafe. Es wononeen barin mamsuk chimar oonu aafe.

23 Esseen orfo Yesus daraasiknawa nawobaasakitonikna ekka yire make: **2** «Museni tumaasi assinyanyanawa Ferisawini meena Museni kodaasta diisetewa. **3** Es bari boor'a baasso maksefe baron zuutira zagsoti dey oodti. Sinuntano baasso

maksefe baron wostota aane feeshisefe sinna boor'a wostese
 baron zagutiita. 4 Faya dey wor'ak chimtonoy ba'a taar'e asuni
 ogogta wossisefe. Sinuntano baasso kushubesiisi waa'aknu ta'uk
 isanne aane sholsefe. 5 Asu baassotin biyanaktu wostobesiison
 wostese. Kur'amabesiison taggisere shiiphoni kabak maytefa
 maambesiisi fashanon dey dichisefe. 6 Koota maastefanaasta
 ulfinto dima, Ayhudni shiiphoni keyaassik dey ulfinni kodta duuktu
 sholsefe. 7 Gabaastak asu baassotin naga ooshshonaknawa:
 «Assinyanyano!» yire teegsoneknatu sholsefe. 8 Sinuntano nitto
 assinyanyantiis isar sinna boor'anawa nitto zuuttamniitise dey
 ayna ayna sineti boor'ana «Assinyanya» yistera teegtotiitawa. 9
 Den samak fe Abantiis isar sinna boor'a han daastak ooninnu:
 «Aabba» yira teegtotiitawa. 10 Nitto arki assinyanyantiis isa Kiristoos
 sinna boor'a ooniknu «Arki assinyanya» yistera teegtotiitawa.
 11 Nittoossin denalo sina bar nitto wostinyanya sinowa. 12
 Teetbaason den teggife bar daa hatona. Teetbaason daa
 hatessife bar den teguna.» 13 Dey Yesus ekka yi: «Asu
 samaki taatosi girunoynamato gamalaason kulfife sinnoy sinne
 bestefe Museni tumaasi assinyanyani meenawa Ferisawini
 meena haybuntiwa! Nitto teetaasik giruk aane sholefeti dey
 giruni baassotin aane gedfetiwa. 14 [«Nitto sinnoy sinne
 bestefe Museni tumaasi assinyanyani meenawa Ferisawini
 meena shiiphontiison dichuk dicha asusikitoni keyaason maara
 turuksifeti boor'a haybuntiwa. Ese akama mangsuni kar'atu
 ephphatootiwa.] 15 «Sinnoy sinne bestefe Museni tumaasi
 assinyanyani meenawa Ferisawini meena haybuntiwa. Isa
 asu nitto amantooson ephphetoonak zaguk Baariistanawa
 ichma daastana biratesefeti. Ma'i yire ephpheteenanneen
 orfo nittoostan denalo hep kushunon geeni tir'maassi girunak

hoorer zagsefeti. (Geenna g1067) 16 «Nitto aafishu zoonsino! Haybuntiwa! «Asu betemeqdesiisik teyifaanane aafa aguna wuza» yifeti. Sinuntano «Betemeqdesiisiki fa warqeesik teyifaanane es teyyaasik ootterwa» yifeti. 17 Nitto gowwa dey aafishu; warqesingwa warqeeson korto zagi betemeqdesinoso wayyayi? 18 Esiisimato dey: «Asu shoo'aasik teyifaanane aafa aguna wuza; Sinuntano barista kuni maa'aasik teyifaanane es teyyaasik ootterwa» yifeti. 19 Nitto aafishu; maa'aasingwa maa'aason korto zagi shoo'asinso wayyayi? 20 Es bari boor'a shoo'aasik teyife bar shoo'aasiknawa shoo'aasta kuni maa'aasiknatu teyifewa. 21 Betemeqdesiisik teyife bar betemeqdesiisiknawa barissi fa wuzasiknatu teyifewa. 22 Samaasik teyife bar Ha'oosi zigimuknawa barista diifa bariknatu teyifewa. 23 «Sinnoy sinne bestefe Museni tumaasi assinnyani meenawa Ferisawini meena haybuntiwa. Azmachakin, insilaalikinnawa kemunikinna asiriissin isaron imfeti. Sinuntano tumaasi fa inya inya wuzasikitonon beyfeti. Es barikito dey futoni mangsuni kar'a, fakiya, amanto asu sinne bestooswa. Ek baron beynoy han baron dey zagutik sholsifawa. 24 Nitto aafishu zoonsino! Ushfeti wuzaassin kolachooson naalla kisira ha'aat gaalane fa inya wuzason koor'fetiwa. 25 «Sinnoy sinne bestefe Museni tumaasi assinnyanawa Ferisawini meena habuntiwa. Sikalobesiis bo'onewa tiittanne tuumma feentu toofosewa koranaase asi tukanon kayimsifetiwa. 26 Ne aafishu Ferisawi! Zeemma toofosewa koranaase asi sikalonon massa kaynuwa. Estan gerakalobaasneen kayma sinanawa. 27 «Sinnoy sinne bestefe Museni tumaasi assinnyani meenawa Ferisawini meena yerefawutiwa. Sikalobesiis kituni meeni megaknawa kiinakna tuumma feen gerakalobesiis boorok maattera keeshira kuni

moogasne feeseterwa. 28 Esiisimato nitto dey gerok asunik ookone feer sinnatu biistefetiwa. Sinuntano sikalontiis sinnoy sinne bestoknawa mangukna tuumma faarwa. 29 «Sinnoy sinne bestefe Museni tumaasi assinyanyani meenawa Ferisawini meena habuntiwa. Raajjuni meeni moogaason shu'ak keer'etir, ookoni meeni moogaason dey keeshshira ma'issetir. 30 « <Zeemoti abaniisa meeni neyak inno faani sinfaanane raajjuni meeni hannaason baassoneen ane sinna wuukuni kabatawa> yifetiwa. 31 Ese raajjuni meyanon wori baasso naanggota sinnitiison nitto teetaasik zaala maketiwa. 32 Ese nitto abaasakito gatisete baron nitto koi'sitiwa. 33 Nitto zawa, ufonni naanggota geeni tir'maasi ke'osin aakkak eella kesak chimatirins? (Geenna g1067) 34 Es bari boor'a ta raajjuni meyanon, techumni meyanon, assinyanyani meyanon nittoki wosunawa. Baassotin dey worsoti, suutati, Ayhudni shiiphoni keyaassik ichati. Isa katamaassin ooma katamaassi kabgira kofkuti. 35 Es bari boor'a ooko sina Abelni hannaastan kabira betemeqdesiissinawa maa'a imtefana shoo'aasi ganesi worseti Berakiyyani naa Zakkariyasni hannaasta kar'ananneen han daasta wuukte ookoni meeni hannaasik ke'o nittoosta kar'nirwa. 36 Futok nittok makefawungwa, han ke'oos zuuttambaase han koontoosta kar'nirwa» yi. 37 Tusire dey Yesus: «Yerusalemne Yerusalemne! Raajjuni meyanon worifa ne! Neeki wostere ye baassotin shu'ak ichfa ne! Ako nawubaasikitonon kosobaassi zuutifanaysimato ta dey naanggotneesikitonon zuutunak apuna wolla sholense! Sinuntano nitto aane sholoweti. 38 Ese keentiis ona sinnatu ha'tona. 39 Nittok makefawungwa, <Daamiisa sunak yeefe bar suustowa> utinneen hanneen ekalo taan aafawa biyati wuza.»

24 Yesus betemeqdesin kesse hamfeen nawobaasakito shu'ak keete betemeqdesiison besuk barki tai'sesete. **2** Sinuntano Yesus wolgire: «Han baron zuutira biitiyoso? Futo nittok makefawungwa; boktonoy shu'aas shu'aasta diira fui'tonir aafawa.» **3** Bar Dabrazayitini kumaasta diifen nawobaas baasso baasso barki tai'sesere: «Innok makowa; han bar aagenso sinanari? Ne yoosewa han daasi koi'ni besone aambanso?» yit mamussete. (aiōn g165) **4** Yesus wolgire: «Oonu nittotin eshanaatawa! **5** Showobesiis «Ta Kiristooswa!» yit ta sunaasik yoosone. Showobesiisin dey eshone. **6** Neebonewa neeboni odune odoti. Es bar dey sinanak sholsu sinna boor'a digotiita. Sinuntano koi'baas hanneengwa. **7** Daraas daraasata; taatoos taatoosta kabuna. Maknewa daani shorkone showo dimsi sinana. **8** Es bar zuuttera kophoni merosi keektone faarwa. **9** Es kabaasik asuni meya nitto shana ephphatootik aatire imone dey worsone. Ta sunaasi boor'a dara zuuttambaase asi sina oomtester sinati. **10** Es kabaasik showoni meya tuusa'sere orfo wolsone. Isaas oomiisin aatire imana. Asuni meya dey baassotna baassotna wal oomtososone. **11** Showo esh raajjuni meya kabsone. Showo meyanon dey eshone. **12** Manguusi aatamtan kabi chowa showoni meeni keeshtanaas koochona. **13** Sinuntano koi'ba kar'ananneen chimme yere bar faruna. **14** Dara zuuttambaase asik zaala sinanak Ha'oosi taatoni misirachchuni kaamaas daa zuuttambaase asiista maktona. Es kabaasiktu koi'baas yoona. **15** «Ese raajju Danielnik maktenaasimato «Kiinsuni mangu wuzaas» korto dimaasta yerefeen biifena kabaasik feretife bar yaadatowowa. **16** Es kabaasik Yuuda feese baasso den aamaaski eelosotowa. **17** Keyaasi tukta fe bar keyaassi fa wuzason ephanak keronata. **18** Bulota fe bar maybaason

ephanak orfo wolunaata. **19** Es kabaasik naaner asusikitonewa
 tama tanifa barikitone haybubawungwa. **20** Ese eelati wonaas
 yeeshu wedey beysani wonak sinnoynamato shiiphotsi. **21** Es
 kabaasik han daas testenanneen kabira hawung kar'a sinnor
 hanneen ekalo dey isanne sinnor akama shana sinanawa. **22** Es
 wonaasikito kawuna shaki sinfaanane asha mayoos zuuttere
 fui'tona kabatawa. Sinuntano kortere fe asuni meeni boor'a es
 wonaasikito kawunana. **23** «Es kabaasik oonu: «Ese Kiristoos
 hanta feer» wedey «Ekesta feer yifaanane amanotiitawa» **24** Eshni
 Kiristoosni meenawa eshni raajjuni meena kabsone. Baassok
 chimtefaanane kortere feese baassotinnu daagsuk akama akama
 biistera artonoy wuznawa diinqine bessone. **25** «Ese han baron
 zuutira zeemma nittok makengwa. **26** Es bari boor'a: «Zaboossitu
 fewa» yisefaate kesatiita. «Aacho dimsitu fewa» yisefaate
 amanotiitawa. **27** Kawuna kawunna awakesnarkin awagirinarki
 biistefanaasimato Asuni Naani yoos dey esiisimatotu sinana.
28 Kitu wuza faanaastatu arikasaas zuuttefa. **29** «Es shanani
 wonaasikito aatnanneen orfo geregere awaas talmona; assaas
 dey chaarefbaason kalana; baakuraasikito dey samastan kere
 woottona; samaastaki hugnaasikito shorkona. **30** Estan Asuni
 Naani beso samaasta bestona. Es kabaasik han daasta fe
 daraas zuuttere waassone. Asuni Naa dey akama hugnaknawa
 akama ulfinakna shaaruusikitota yeefeen biyone. **31** Akama
 markatani kaama odsuni Ha'oosi wosiyaasikitonon wosuna.
 Baasso dey samaasi diltan hamma dilbaasta kar'a fa acheech
 fashaassi hamere barik kortere feese baassotin zuutusone»
 yi. **32** Tusire dey Yesus: «Han belesini i'oosi besostan biira
 aruti. Waa'baas boodera tosha kotfana kabaasik begani assa
 ta'baason arutiwa. **33** Esiisimato nitto dey es baron zuutira

biyefeti kabaasik wonaas yaara finynyi tai'namato arutiwa. **34** Futo nittok makefawungwa; es bar zuuttera sinana kabaneen han koontoos aafa aatana wuza. **35** Samaasewa daase aatana; sinuntano kaamnaasikito isanne aafa aatana wuza.» **36** Dey Yesus: «Es wonaasewa es sa'atiise asin Abaasteno samaki wosiyaasnu sinun Naaso sino oonu arifer aafe. **37** Noohni neyaasik sinnaasimato Asuni Naani yoos dey ekkatu sinana. **38** Es neyaasik tishuni akaastan zeemma Nooh Merkebiissi girina wononeen asuni meya meetnawa ushetna; ephetnawa giritna feeseter. **39** Tishuni akaas yaara zuuttambesiise asin tishkunanneen aane arsoto. Asuni Naani yoos dey esiisimatotu sinana. **40** Es kabaasik hep asuni meya buloni dimta ane wostosone. Isaas ootona; isaas fui'tona. **41** Hep mashkasu isa dimta meya ni'ona; isaas ootona isaas fui'tona. **42** Ese nitto Daamiis aro sa'atita yoonamato aane aruweti sinna boor'a guzira oodti. **43** Sinuntano isa wuza arutiwa; keeni abaas waalaasi aaffa sa'atiista wiis yoonamato ari sinfaanane guzire keebaas dey yiishtonoynamato kalana kabawa. **44** Esiisimato Asuni Naa dey nitto arunoyti sa'atiista yoonir sinna boor'a hoorera oodtiwa.» **45** Dey Yesus: «Muubesiison sholsinaastak imonek daambaas keerki fe asusata taassina amanamto dey nibbare yere wostinynyaas oonso? **46** Daambaas yeefena kabaasik ekka zagifeen danana es wostinynyaas suustowa. **47** Futo nittok makefawungwa; es wostinynyaasin fa waagba zuuttambaase asiistatu taassunawa. **48** Sinuntano es mangu wostinynyaas: «Daamtaas wokketu yoonawa» yit nibbaassi safarefaananenawa, **49** Wostoni zomoba sina baassotin ichak kabifaananena zayini meyaneeen ane meere ushfaanane; **50** Es wostinynyaasa daam bar arunoyna wonaknawa oodnoyna sa'atikna yoona. **51** Es

wostinyanyaasin heppik kalasire ixabaason dey sinnoy sinne bestesefe baassoneen ane zaguna. Estak waasnawa ay'ni koyet foone sinana» yi.

25 Tusire dey Yesus: «Es kabaasik samaki taatoos tonbesiison ephere mariisin ephak hoorera kesa asir durba naanggotane faarwa. **2** Baassossin uuchiis gowwa; uuchiis dey techumba faanar. **3** Gowwaasikito tonbaason ephefanaknu ooma fu'tana zayiti aane ephowa. **4** Techumba faana barikito tonaasneen ane ooma dayto zayiti ephese. **5** Mariis wokbaase zuuttere afay' ephaan kunesete. **6** «Wassi daani kixxe sinfana kabaasik: «Ese mariis ye kessa ephoto» yifa womo odte. **7** Es kabaasik es durba naanggotaasikito zuuttera kabi tonbaason hoossise. **8** Gowwa durba naanggotaasikito techumba faana barikitoki: «Inno tonaas tishunir sinna boor'a nitto zayitiistan innok imotiwe» yise. **9** Sinuntano techumba faana durba naanggotaas wolgira: «Nittoknawa innokna hooroni zayiti innoki aafa; ek hamma waagtefana keyaassin nittoron waagsoti» yise. **10** Gowwa durba naanggotaas waagonak hamefana kabaasik mariis ye. Hoorera fa durba naanggotaas mariisneen ane sargisi koota faanaasta girsete; gamalaas dey kulufte. **11** «Orfo fu'te durba naanggotaasikito yaasera: «Daamiiso! Daamiiso! Innok gachaywa» yise. **12** Sinuntano bar wolgire: «Futo nittok makefawungwe; ta nittotin aane arifat» yi. **13** Ese wonaasewa sa'atiise aane arifeti sinna boor'a guzira oodti.» **14** Tusire dey Yesus ooma beso make: «Samaki taatoossi giruni chowaas ekkatu sinana; ooma daa hamak kesa isa asu wostinynyabaasakitonin teegere fa waagbaason imnaaysimatowa. **15** Es Daamiis isa isarbesiisik hugnabaasimato isaasik uuch mekiliti; hepsaasik hep mekiliti, keezsaasik isa

mekiliti imaat hami. 16 Uuch mekiliti epha bar hamme nagadere ooma uuch mekiliti buu'si. 17 Esiisimato hep mekiliti epha bar hamme nagadere ooma hep mekiliti buu'si. 18 Sinuntano isa mekiliti epha bar daambaasa waaganon taamme daason yiishshe yiiti. 19 Showo wonaneen orfo es wostinynyaasakitoni daam yeere baassoneen ane faadu ephi. 20 Uuch mekiliti epha bar yeere ooma uuch mekiliti buu'sire: «Daamiiso! Ne taak uuch mekilititu imitwa; ese ta ooma uuch mekiliti buu'singwa» yi. 21 Daambaas dey: «Ne ma'ar dey amanamto wostinynyawa; garo kiisku wuzaasik amanamto sinit sinna boor'a ta akama wuzaastaneen taatsunawa; hang yaara daamneesa girasi giruwa» yi. 22 Hep mekiliti epha bar dey tai'sere: «Daamiiso hep mekilititu taak imitwa; ese dey ooma hep mekiliti buu'singwa» yi. 23 Daambaas dey: «Ne ma'ar dey amanamto wostinynya; garo kiisku wuzaasik amanamto sinta boor'a ta akama wuzaastataneen taatsunawa. Yaara daamneesa girasi giruwa» yi. 24 Isa mekiliti epha bar tai'sere: «Daamiiso buknoyta dimaastan kar'tar; sikonoyta dimaastan zuutitar; ne keena budu asu sinneeson aringwa. 25 Es bari boor'a digefaattu hamma dey waagneeson daason yiishsha yiitingwa. Esewa; waagnees hanifawa» yi. 26 Daambaas dey wolgire: «Ne mangu dey awuja wostinynya; ta buknoyna dimaastan kar'ar; sikonoyta dimaastan zuutinar sinnaason aritar sinnanneen; 27 Ese waagnaason nagadere buu'suni baassok imit sinfaanane ma'ar sinanan kabawa; estan ta dey yaara mekilitinaason buu'baasneen ane ephana kabawa. 28 Ese waagaason basa kushuussin ephpha asir mekiliti faana barik imitiwa. 29 Faana barik dayistona dey arkuna; sinuntano garo kiisku faana barkin es fa barnu basaastan ootona. 30 Han ke'noy wostinynyaasin ek gero fa talmaassi kisira ha'utiwa; estak

waasnawa ay'ni koyne sinana» yi. **31** «Asuni Naa Ha'oosi wosiya
 zuuttambaaseneen ane ulfinbaasik yeefena kabaasik ulfinni
 zigmubaasta duuna. **32** Dara zuuttere barki sina zuuttosone.
 Keemeriis fantuuson fizoossin korifenaasimato bar dey daraasin
 baassotna baassotna asin koruna. **33** Fantuusikitonon hoi'ta
 teshbaasta fizoosikitonon dey alda teshbaasta yeetuna. **34**
 Estan taatoos dey ho'itbaasta yere baassok ekka una: «Abataas
 suusna nitto yootiwa. Han daas testenanneen kabira nittok
 hoorera fa taatooson ephphatootiwa. **35** Maktena maasiti; iktena
 ushiti; Irba sinna nittoki yaana irbasiti. **36** Atatu kutina maysiti;
 mettena mamsiti; taatena yaara mamsiti.» **37** Ookoni meya dey
 wolgire ekka usone: «Daamiiso ne makten biira aage maasiniso?
 Wedey ikten biira aage ushiniso? **38** Irba sinna yeen aage neen
 irbasiniso? Wedey atatu kutifeen biira aage neen maysiniso? **39**
 Metten wedey taaten aage neeki yaara mamsiniso?» **40** Taatoos
 dey wolgire: «Futok nittok makefawungwa; zuuttambesiise
 asiistan ater sina han aytaasakitonisin isaasik zagiti bar taaktu
 zagitiwa» una. **41** Estan alda teshaasta yerse baassok dey ekka
 una: «Nitto erwutto; dabulosniknawa wosibaasikitokna hoore
 koi'ba foonto geyaassi hantan hamtiwa. (aīōnios g166) **42** Maktena
 aane maasuwet; Iktena aane ushuwet. **43** Irba sinna yaana
 aane irbasuweti; atatu kutina aane maysuweti; mettena dey
 taatena aane mamsuweti» **44** Baasso dey wolugsere: «Daamiiso
 makten wedey ikten; irba sinna yeen wedey atatu sinna kutifeen;
 metten wedey taaten biira aage argasu beynisso?» usone.
45 Taatoos dey: «Futo nittok makefawungwa; zuuttambesiise
 asiistan ater sina han aytaasakitonisin isaasik zagu beyti bar
 taak zagu beytimatowa» yire wolguna. **46** Es bari boor'a es

baasso koi'ba foonto ke'oni keer hamone; sinuntano ookoni meya dey koi'ba foonto kaani keer hamone.» (aiōnios g166)

26 Yesus es kaamaason zuutire makere koi'sinaase nawobaasakitonik: **2** «Hep wonaneen orfo faasikani heeboos sinanamato aridifeti. Asuni Naa dey suuttonak aattere imtonirwa» yi. **3** Es kabaasik maagni gaanynye meenawa daraasa kur'uni meena Keyyaffa yistefe maagni gaanynye meeni gaanynyaasa ojni keerkalo zuuttesete. **4** Estak dey Yesusnin aacho ugnak ephoneknawa worsonekna merkesete. **5** Sinuntano: «Daraasa ganesi naga tishuna boor'a heeboni wonaasik aafa sinanawuza» yisete. **6** Yesus zeemo sinak awataatoni mettan sina Bitaniyaki Simonni keertu fe. **7** Estak muu muunak tai'sere feen isa mashkasu waagba akama chima shitto albastiros yiste bilqadisi tuumanon ephpha barki yaara teetbaasta wuuki. **8** Nawobaasakito es baron biire haaresefaat: «Han shitoos awuni boor'a baak ke'nor siniso? **9** Hamma akama waagsi waagtera tukamni meyak imtona kabawa» yisete. **10** Yesus es baron arifaat ekka yi: «Bar taak ma'a wuzatu zagiwa. Asuson awuniron hopsidifetirinsu? **11** Tukamni meya wonna wonna nittoneen anetu foosonewa. Sinuntano ta wonna wonna nittoneen ane aafawa foonu wuza. **12** Bar han shittooson atunaasta wuukinaas ta moogsi kabbartonak hoossukwa. **13** Futo nittok makefawungwa; aytaknu sinun han Misirachchuni kaamaas daa zuuttambaase asiistak maktefana kabaasik bar taak zagina bar dey baron safarok maktettu foonawa.» **14** Es kabaasik Askorotki Yuuda yistefe asire heppe nawobaasasin isaas maagni gaanynye meyaki hamme: **15** «Ta Yesusnin aatira nittok imaanane awu taak imatirinsu?» yi. Baasso dey keezasir shu'ni birri imete. **16** Es sa'atiistan kabire aatire imana ma'a ugna sholet feer.

17 Kixxa maastefana heeboosi tesuni wono nawobaasakito
 Yesusniki tai'sesere: «Faasikani heeboosi meeta'unon muutak
 ay hoossunik sholefatso?» yisete. 18 Bar dey: «Ek katamaassi
 hamfeti kabaasik danati asusa keer hamfaat: «Assinynyaas:
 sa'atinaas yaara kar'i; nawotaasakitoneen ane faasikani heeboosi
 meeta'unon neeki keertu zagunawa yifewa» utiwa» yi. 19
 Nawobaasakito dey Yesus ajajenaasimato zagsete. Faasikani
 heeboosi meeta'unon dey hoossisete. 20 Waalfana kabaasik
 Yesus asire heppe nawobaasakitoneen ane muuk diisesete.
 21 Meeseemeen Yesus: «Futo nittok makefawungwa, nittoossin
 isaas taan aatire imnirwa» yi. 22 Isa isarbesiis akamanon
 suumesere: «Daamiiso; tawa iyaatoso?» yiset mamussete. 23
 Yesus wolgire: «Taneen ane koranaassi dukife bartu taan aatire
 imnirwa. 24 Asuni Naa barik tichchenaasimato kituk hamnirwa.
 Sinuntano Asuni Naanin aatire imni bar haybubawowa. Es asus
 koonto shaki sinfaanane barik wayyawa» 25 Aatire imni Yuuda
 dey wolgire: «Assinynyano; tawa iyaatoso?» yi. Yesus dey:
 «Ne maketaasimatowa» yi. 26 Meeseemeen Yesus tushaason
 ephphe galattefaat batte nawobaasakitonik: «Esewa, muutiwa;
 haniis ashnaaswa» yi. 27 Toofoonon dey ephphe galattefaat:
 «Zuuttamnitiise han tofoossin ushtiwa. 28 Haniis showo asuni
 meeni boor'aas feeshun ustonak wuuktoni gaddo teyyaasi
 harinnaaswa. 29 Sinuntano nittok makefawungwa; abataasa
 taatosi nittoneen ane han gaddo wayinini gaanni ushanon
 ushananneen hawungneen ekalo hepsi aafawa ushanawuza»
 yi. 30 Gaama gaametenneen orfo den Dabrazayitini kumaasta
 kesete. 31 Estan Yesus: « «Keemeriisin ichana; fantuusi wodo
 dey siktona» yistera tichchera faar sinna boor'a hawungti
 waalaasik zuuttamnitiise taan mormotiwa. 32 Sinuntano kitun

kabinanneen orfo nittoostan zeemma Galiilatu hamana» yi.

33 Phexiros wolgire: «Oomiis zuuttere neen mormesefeknu ta neen aafa mormona wuza» yi. **34** Yesus: «Futo neek makefawungwa; hawungti waalaasik ako oorunoyfeen; keeza wolla taan mormotawa» yi. **35** Sinuntano Phexiros dey: «Neneen ane kitu sholsifaananenu isanne aafawa neen mormona wuza» yi. Oom Nawobaasakito dey esiisimato maksete. **36** Estan Yesus nawobaasakitoneen Getesemani yistefa dimaasta hami. Estak nawobaasakitonin: «Ta ek hamma shiiphonar sinna boor'a nitto hanta footiwa» yi. **37** Yesus Phexirosninnawa hep Zabdewosni naanggotiisinna zoonsire hami. Tiir'o barin ephaan suumo ephi. **38** Ekka dey yi: «Kaanaas kituta kar'ananneen akamanon suumewa. Nitto hanta faafaat taneen ane chimtiwa» yi. **39** Baassostan garonon eksefaat kaa'here ekka yit shiiphe: «Abataaso; chimtefaanane han shanani toofoos tayistan aatungwa. Sinuntano ne shuntamato sinanaastano ta shunnamatotawa» yi. **40** Es keez nawobaasakitoniki wolle yeere kunefeen dani. Phexirosnin: «Taneen ane isa sa'atine guzuk aane chimetinoso? **41** Fatanasi girunoytimato guzira shiiphotiwa. Ayyanaas hooreratu fa, sinuntano ashaas hopiyawa» yi. **42** Hepsa dey hamme ekka yit shiiphe: «Abataaso! Han shanani toofoos ushanon ushnoy faana aatak chimtonor sinfaanane ne shunta bar sinungwa» **43** Wolle yeere kar'in nawobaasakitoni aafaas afay'nik fayfaan kunefeen dani. **44** Dey baassotin beyye hamme keezsa ukkotiisimato shiiphe. **45** Estan nawobaasakitoniki yeere: «Hashneen kar'a kunfetiyooso? Dey beysa ephitifetiyooso? Ese Asuni Naa boor'ni meeni kushusi aattere imtona sa'atiis kar'iwa. **46** Kabseni hamniwa. Taan aatire imni bar tai'sewa» yi. **47** Es baron makefeen asire heppe nawobaasasin isaas sina

Yuuda ye. Barneen ane dey siifonewa mukne epho showo dara yeesete. Baasso dey maagni gaanynye meyakinnawa daraasa kur'uni meyakinna wostere yeeseter. **48** Aatire imni Yuuda: «Ta daamona barintu ephatiwa» yire baassok beso imme feer. **49** Yuuda geregere Yesusniki tai'sere: «Assinyanyano! Naga neek sinfawungwa» yit daame. **50** Yesus: «Zomotaaso! Ese yaata chowaason koi'suwa?» yi. Estan asuni meya Yesusniki tai'sesere ephete. **51** Es kabaasik Yesusneen ane fe baassossin isaas kushubaason shongere siifoson kisire maagni gaanynye meeni gaanynyaasa wostinyanyani odonon kace. **52** Sinuntano Yesus barik ekka yi: «Siifo kisife baasso zuuttere siifoktu tishusone sinna boor'a siifoneeson zanbaassi wolgira gedwa. **53** Abataasin shiiphefaanane bar showo kumsi faadtoni meya taar'o Ha'oni wosiya wosuk hopunirne faar sinna nittok bestefawoso? **54** Ekka sinar sinfaanane: «Shana ephphetoonak sholsifa» yifa korto matsafaasi kaama aakkak sinanak chimnirinso?» **55** Es kabaasik Yesus daraasik: «Bo'inyanyani ephni asunimato siifonewa mukne ephpha taan ephatik yaatiyoso? Wonna wonna betemeqdesiissi assit nittoneen ane faana kabaasik aane taan epheti. **56** Sinuntano han bar zuuttambaase sinnaas raajjuni meeni matsafaassi tichchera kuni bar sinanakwa» yi. Es kabaasik nawobaasakito zuuttambesiise barin beyere eelesete. **57** Yesusnin epha asuni meya maagni gaanynye meeni gaanynya sina Keyyaffaniki taamete. Estak dey Museni tumaasi assinyanyanawa kur'uni meena zuuttere feeseter. **58** Sinuntano Phexiros maagni gaanynye meeni gaanynyaasa ojni keerkalo kar'ananneen woksok orfobaase hami. Sinni chowaasi ko'anon biyanak keerkalo girire tasoni meyaneeen di. **59** Maagni gaanynye meenawa Ayhudni shonggota diisefe baassotna

zuuttere Yesusniista kituni mangsuni kar'a katusonek esh zaalnin sholset feeseter. 60 Showo esh zaalni meya tai'sisefeknu Yesusnin kituta katuni zaala aane danoto. Koi'baasta dey hep zaal tai'sere: 61 «Han asus: «Betemeqdesiison bogaat keezsinari wono wolgira keer'anawa» yiwa» yit maksete. 62 Maagni gaanynye meeni gaanynyaas kabire: «Han asuni meya neyista maksefe zaalaason aane wolgifenoso?» yi. 63 Sinuntano Yesus shaakki. Maagni gaanynye meeni gaanynyaas dey: «Hayewa Ha'oosi sunak neen teysifawungwa! Ne Ha'oni naa Kiristoos sinneeson innok makowa» yi. 64 Yesus: «Ne maketaasimatowa; nittok makefawungwa, hawungneen ekalo Asuni Naa hugnaba faana Ha'oosi ho'itta diifen biyatiwa. Esiisimato dey samaki shaarusikitota yeefeen biyatiwa» yi. 65 Es kabaasik maagni gaanynye meeni gaanynyaas maybaason karasaat: «Ha'oosta mei'ni kaama makewa. Nittonu me'baason odetiwa. Haniistan ooma zaala awuniron sholsunirinso?» yi. 66 Eekin nittok awu sinna bestefaso? Baasso dey: «Kitutu barik sholsuwa» yit wolgisete. 67 Es kabaasik sinba tujeset, ki'eset, bocheset: 68 «Kiristoosno! Neen ichaas oonso? Raaji innok makebbo» yiset feeseter. 69 Phexiros ojni keerkalo diifen isa keerki wostinynya barki tai'sera: «Ne dey Galiilaki Yesusneen ane faatarwa» yi. 70 Sinuntano Phexiros: «Ne makefata baron aane arifatwe» yit zuuttambesiise asi sinak morme. 71 Finynya kesfeen ooma keerki wostinynya dey barin biyaat esta fe baassok: «Han bar Naaziretki Yesusneen ane feerwa» yi. 72 Hepsa dey Phexiros teyire: «Es makefata asusin aane arifatwe» yi. 73 Garo sa'atineen orfo esta yere asuni meya tai'sere Phexirosnin: «Wolumnees assidifawa, futok ne baasso ganeyaassin isaaswa» yisete. 74 Es kabaasik Phexiros: «Ta es asusin aane arifatwa» yit bar barin

wolgire erwuknawa tewukna kabi. Estan geregere ako oori. **75**
Phexiros dey: «Ako oorunoyfeen keeza wolla mormotawa» yit
Yesus makena bar nibbaassi keji. Gerakalo kesse dey akamanon
suumere waasi.

27 E'so wonsak maagni gaanynye meenawa daraasa kur'uni
meena zuuttere Yesusniista kituni mangsuni kar'a katusonek
merkesete. **2** Estan Yesusnin taar'e ephphe taamme ha'sife
Pilatosniki aatire imete. **3** Yesusniista mangsu katenamato aatire
ima Yuuda biyaat gaabbe. Keezasir shu'ni birriison dey maagni
gaanynye meyaknawa kur'uni meyakna wolgire imi. **4** «Kayim
asusin kituk aatire imnaasik boor'a wostengwa» yi. Sinuntano
baasso: «Eekin innotin aamba tiir'e? Ne girowa» yisete. **5**
Yuuda dey keezasir shu'ni birriison betemeqdesiissi taamme
ha'at hamme geetere kiti. **6** Maagni gaanynye meya keezasir
shu'ni birriison ephere: «Han bar harinni waaga sinna boor'a
betemeqdesiisik imte waagaassi wo'sunik sholsutawa» yisete.
7 Estan merkesere irbani mooga sinanak koda ooi'fe basa
daanon waagsete. **8** Es bari boor'a es daas hash hawungneen
kar'a: «Harinni daa» yisteratu teegtefa. **9** Esiisik: «Israelni
naanggotaasikito gammatesete barik sinni waaga keezasir shu'ni
birriison ephete. **10** Daamiis taan ajajenaasimato koda ooi'fe basa
daasik kaassete» yistera raajju Ermiyashniki kamo makte bar sini.
11 Yesus daa ha'sife Philaxosni sina ta'i. Bar dey: «Ne Ayhudni
taatonoso?» yit mamsi. Yesus wolgire: «Ne maketaasimatowa»
yi. **12** Maagni meeni gaanynyasakitonawa kur'uni meena barin
malassefeen isa wuzane aane wolguwe. **13** Estan Pilatos: «Apun
wuz neyista teshshere malassedifemato aane odefenoso?» **14**
Daa ha'sife bar akamanon diinqonanneen teshshesete malataasik
isa kaamanu aane wolguwe. **15** Daason ha'sife bar faasika

fasikaasik daraas isa taato kottonak mamsinaysimato taatoos kotin dostere feeseter. 16 Es kabaasik manguk arto Barbaan yiste taato feer. 17 Baasso zuuttere feeseten Pilatos: «Barbaaniningwa wedey Kiristoos yiste [Yesusnin] kotanak sholefetiso?» yi. 18 Pilatos ekka yinaas baasso manguk aatire imobesiison arire feer sinna boor'awa. 19 Pilatos mangsuni kar'ni kodaasta diifen basa asus: «Han asusa chowanon waalin miitok akama shana biingwa. Han kayim asusata isa wuzane zagutaatawa» yira wosi. 20 Sinuntano maagni gaanynye meenawa kur'uni meena Barbaan kottonaknawa Yesus wortonakna mamsusonek daraasin kiitisete. 21 Daa ha'sife bar wolgire: «Heppiisasin aafferin kotanak sholefetiso?» yit daraasin mamsi. Baasso dey: «Barbaannintu kotatak sholefeniwa» yisete. 22 Pilatos: «Eekin Kiristoos yistefe Yesusnin awu zagunarinso?» yi. Zuuttambesiise: «Suuttowowa» yisete. 23 Ha'sife bar: «Aamso? Bar mangsina wuza aambanso?» yi. Sinuntano baasso: «Suuttowowa» yit chaaga arkissisete. 24 Pilatos biin naga turuksunir sinbaase aka barik teshshosonek zagire daraasa sina kushubaason maset: «Ta han asusa harinsik aafotwa. Nittotu mamustonirwa» yi. 25 Daraas zuuttere: «Han asusa hanna innoostanawa naanggotniistana sinun» yire wolgisete. 26 Es kabaasik Barbaannin kotte gafkaat Yesusnin alanggak ishshire suuttonak aatire imi. 27 Es kabaasik ha'sife basa meya taar'osakito Yesusnin ephphe ha'sife basa ojaasi keerkalo taamete. Meya taar'osakitonin dey Yesusni biratoosta zuutisete. 28 Maambaason gaa'efaat she'a maama maysisete. 29 Seer'a ma'ire teetbaasta guufsisete. Hoi'ta kushubaassi sobboqoni haaro ootisefaat sinba kaa'nesere: «Ayhudni taatono! Naga neek sinfawungwa» yit kanyesete. 30 Tujeset haarooson dey kushubaassin ephere teetbaason icheset

feeseter. **31** Kanyesettenneen orfo she'a maamaason gaa'efaat basa maamaason wolgire maysisere suuttonak ephphe hamete. **32** Ha'sife basa ojaasi keerkalon kesefe kabaasik Simon yistefe Qerenaki asunin danesere mesqeliison wor'anak giddisete. **33** Esseen orfo kotbaas dey: «Teetni mega» yistera teegtefa Golgota kar'ete. **34** Estak tisha wo'ito wayinini usha ushanak imete. Bar dey bechchire biyaat ushanak aane sholowe. **35** Suutettenneen orfo maambaasta ixa ha'sere haa'esete. **36** Esta diisefaat oodet feeseter. **37** «Han bar Ayhudni taato Yesuswa» yifa malatni ticha den mesqeliisi teetta yeetisete. **38** Es kabaasik hep bo'inyanin isaasin oi'ta teshbaasta, isaasin dey alda teshbaasta Yesusneen ane suutete. **39** Esta kamo aatfe asuni meya dey kashshuk teetbesiison shorkisefaafe me'esete: **40** «Betemeqdesiison bogaat keezsinari wono keer'ni ne ese teetneeson fu'owa! Ha'oni Naa sinfaatane mesqelistan kerowa» yisete. **41** Esiisimato dey maagni gaanynye meya, Museni tumaasi assinyanawa kur'uni meena isarik ekka yiset kanyet feeseter: **42** «Oomiisin fu'e, sinuntano teetbaason fu'ok aane chime. Israelni taato sinfaanane hash mesqelistan kerowowa. Inno dey barik amanoniwa. **43** Bar Ha'oosik amanewa. «Ta Ha'oni Naawa» yiwa. Ese Ha'oos barin shunar sinfaanane hash barin fu'ongwa.» **44** Esiisimato dey barneen ane suutte bo'inyanyi meya dey me'eset feeseter. **45** Issun sa'atiistan kabira hamma izgin sa'ati kar'anneen daa zuuttambaase asiista talma sini. **46** Izgin sa'atiistak Yesus: «Elohe! Elohe! lamasebeqtani!» yire akama kaamak chaagi. Kotbaas dey: «Ha'onaase! Ha'onaase! Awuni boor'a taan beyitse» uu. **47** Esta yerse asuni meya odesefaat «Han bar Eliyasintu teegedifewa» yisete. **48** Geregere baassossin isar eelle sefinegi ephphetesshere suqaro wayini tuunire sobboqoni

haaroni fashta duusire ushanak imi. **49** Sinuntano oomiisakito
 «Beytiwa, Eeliyas yeere barin fu'obane biyaniwa» yisete. **50**
 Yesus hepsak akama kaamak chaagge kaabaason aatire imi.
51 Es kabaasik betemeqdesiisi yinu denun kabira daa kar'a
 heppik karate. Daas dey shorke. Daastaki kaa'oos dey kalate.
52 Moogaasikito dey gachchen sir kunse kortoni meyaassin
 showoni meya kitun kabsete. **53** Moogaassin kesere Yesus
 kitun kabinanneen orfo korto katama Yerusalem girsete. Estak
 dey showo asuni meyak bestesete. **54** Tii meya taar'oni meeni
 gaanynyaasnawa barneen ane Yesusnin oodet feese baassotna
 daasi shorkononnawa sina chowaasonna biyeseteyse akamanon
 digsera: «Han bar futok Ha'oni Naawa» yisete. **55** Yesusnin
 argasit Galiilan basa orfoose hama showo mashka meya woksok
 yersefaat biyet esta feeseter. **56** Baassossin Megdelawitki
 Maarami, Yaqobnawa Yosefna asi into Maarami, Zebdewosni
 naanggotiisa into dey esta feeseter. **57** Waalfana kabaasik
 Yosef yiste isa otum asu Armatiyasni kataman ye. Bar dey
 Yesusni nawo. **58** Es bar Pilatosniki tai'sere Yesusni dugnooson
 ephanak mamsi. Pilatos dey imtonak ajaje. **59** Yosef dugnooson
 kayma maamak zuuti. **60** Shu'ak katera hoorera kuni Yosefni
 gaddo moogsi taamme kabbare. Estan moogaasi noonota inya
 shu'a bukalsire ukaat hami. **61** Megdelawitki Maaraminewa
 ooma Maaramine moogaasi sinta diisefer. **62** Wonotirik beysani
 wonaasi hooroneen orfo maagni gaanynye meenawa Ferisawini
 meena isarik Pilatosniki hamere ekka yisete: **63** «Daamiiso!
 Han eshinynyaas zeemo kaak feena kabaasik: «Keezsinari
 wono kitun kabunarwa» yina bar nibniista kejiwa. **64** Es bari
 boor'a nawobaasakito waalin yeesere dugnooson wiisefaat
 daraasik: «Kitun kabiwa» usonoytemato keez wona kar'ananneen

moogaason oodosonek ajajowa. Es bar sina shakaanane orfoti daagsuus sinatiistan akamanon mangu sinarwa» yisete. **65** Pilatos wolgire: «Oodni meya taar'oni meya feeseter sinna boor'a ephpha hamfaat arifetimato oodsutiwa» yi. **66** Baasso dey hamere moogaasi noononon shu'ak kulfaat tukbaasta maatamak ichche oodni asunin oodsisete.

28 Beysani wonaas aatnanneen orfo torbaniisi tesuni wono wonsa she'u feteetifana kabaasik Megdelawitki Maaraminewa ooma Maaramine moogaason biyak hamete. **2** Daamiisa wosiya den saman kerena boor'a akama daani shorko sini. Bar dey tai'sera moogaas uktera kunna shu'aason bukalsaat barista di. **3** Daamiisa wosiyani gito dey kawunanimato chaaret faar. Maybaas dey ironi she'animato foro. **4** Tasoni meya dey Daamiisa wosiyanon digak korkit kitune feer sinete. **5** Sinuntano Daamiisa wosiya mashka meyak: «Nitto digotiitawe, suutte Yesusnin sholefetimato aringwe. **6** Bar hantak aafe, makenaasimato kitun kabi. Kunna dimaason hani yaasefaat biyotiwe. **7** Taptera hamfaat: «Kitun kabiwa, Ek Galiila zeemme hamnir. Estak uphotiwa» yira nawobaasakitonik makotiwe. Ese ta nittok maken» yi. **8** Estan digaknawa akama girakna taptelere moogaasi teshan nawoni meyak makok eelesete. **9** Yesus uguntak baassok uphere: «Naga nittok sinfawungwe» yi. Baasso dey barki tai'sesere wochobaason ephphe sagadesete. **10** Es kabaasik Yesus: «Digotiitawe! Hamfaat Galiila hamonek aytaasakitonik maksoti. Estak taan biyosone» yi. **11** Mashka meya hamefeen meya taar'oni meyaassin isa isaas katamaassi hamere sina chowaason zuutire maagni gaanynye meyak maksete. **12** Maagni gaanynye meya kur'uni meyaneen zuutere merkesettenneen orfo meya taar'osakitonik akama waaga imefaat ekka yisete: **13** « «Inno

kunfeni wassi nawobaasakito yeesere dugnooson wiisetewa» yira daraasik makotiwa. **14** Han chowaason ha'sife bar odefaanane inno barik mai'sira makoni. Dey rakko nittoosta kar'noynamato zaguniwa» yisete. **15** Meya taar'osakito waagaason ephefaat baassok maktenaasimato zagsete. Es chowaas dey hawungneen kar'a Ayhudni meeni ganeyaassi maktettu faafa. **16** Asire isse nawobaasakito Yesus hamonek makena Galiilaki fa aamaasta hamete. **17** Yesusnin biyeteese barik sagadesete. Sinuntano baassossin isa isaas «Han wuzaas futota» yisete. **18** Yesus baassoki tai'sere: «Samaknawa han daastakna ha'suni hugna zuuttera taak imtewa; **19** Ese hamfaat han daasta fe daraasin zuutira aba, Naa, Korto Ayyanaasi sunak haphqira ta nawo zaguti; **20** Ta nittok ajajena baron zuutire oodosonek assuti. Ta han daasi ko'a kar'ananneen wonna wonna nittoneen anetu fawungwa» yi. (aiōn g165)

Marqos

1 Haniis Ha'oni Naa sina Yesus Kiristoosni chowaason makefa misirachchuni kaamni tesu. **2** Raajju sina Isayyasni matsafaassi: «Ugunneeson sabsuni wositarin; ne sinaasta zeemba wosuna; **3** Dey: «*«Daamiisa ugnanon hoossuti; sabsira mai'suti» yit; zaboossi chaagfe asuni kaama.» yistera tichche. 4* Es bari boor'a haphqife Yohannis ichma daassi: «Boor'nitiis feeshun ustonak harmira haphuqtoti» yit maket ye. **5** Yuudani daastannawa Yerusalemni katamaassinna zuuttere akam showo asuni meya Yohannisniki yeesere boor'besiison harmifaafe Yordanosni akaassi barik haphukteset feeseter. **6** Haphqife Yohannisni maamaas gaalani esak wichonontu mayfe. Geshobaason dey talfaktu taar'efe. Muubaas bilnganewa zaboni eesne. **7** Asuni meyak: «Ta mugira chaa'mabaasi taar'anon kotak sholsunoynar tayistan akamanon ulfinto ta orfoosta yoonir. **8** Ta nittotin akaktu haphquna. Sinuntano bar Korto Ayyanaktu nittotin haphquna» yit maket feer. **9** Es kabaasik Yesus Galiilaki daasta fa katama Naaziretun yeere Yordanoski akaassi Yohannisnik haphukte. **10** Geregere Yesus akaassin kesfena kabaasik samaas gachchefennawa Ha'oni Ayyana nakalonimato sinna basaasta kerefeenna bi. **11** Es kabaasik: «Shunfanana naata newa. Neektu ta girefawungwa» yifa kaama den saman odte. **12** Geregere Korto Ayyana barin ichma daassi taami. **13** Ichma daassi Sexanak fattantet acheechasir wona di. Buur'uni Gonyoneentu fe. Ha'oni wosiya dey barin argasse. **14** Yohannis taatoni keer girinnanheen orfo Yesus Ha'oosi misirachchuni kaamanon maket Galiila hami. **15** Assifena kabaasik dey: «Wonaas ko'i, Ha'oosi taatoni ha'su tai'se. Boor'nitiison harmira misirachchuni kaamaasik amanoti» iyaafe maket feer. **16** Yesus Galiilaki baarisi tesha kamo aatfet

wostobesi qurxummini esha sinna Simonnawa ayba Indiriyasna yugudobesiison akaassi ha'sefeen bi. 17 Yesus dey baassok: «Taneen ane yootiwa. Eekaati Ha'oosi taatosi asunin zuututik zagunawa» yi. 18 Baasso dey geregere yugudobesiison beyfaat barneen ane hamete. 19 Estanta garonon eksefena kabaasik Zabdiyosni naanggot Yaqobnawa ayba Yohannisna feeseter. Baasso goonuusta diisafaati yugudobesiison ma'issefeen bi. 20 Estanta geregere hang barki yoosonek teege. Baasso dey ababesi Zabdiyosnin wostininyasakitoneen goonuusta beyye ha'aati barneen ane hamete. 21 Yesusnawa nawobaasakitona Kifirnahom katama hamete. Geregere Yesus beysani wonaasik Ayhudni shiiphoni keyaassi girire assu ephi. 22 Yesus Museni tumaasi assininyani meya assisefemato sinnoynaron daason ha'sife baassomato sinna boor'a assifena assusik diinqesete. 23 Es kabaasik Ayhudni shiiphoni keyaassi kiina ayyana ephna isa asu ekka yit chaagi: 24 «Naaziretki Yesusno! Inno neneen awuni isarni faarinso? Innotin tishkutak yaataroso? Oo sintamato ta arifawungwa. Ne Ha'oosi Kortowa!» 25 Yesus dey: «Isa kaama kotnoy basaassin kes!» yit chinire ke'i. 26 Kiina ayyanaas asusin gansira tookonak zagira akama kaamak chaagga basaassin kesi. 27 Asuni meya zuuttere diinqok: «Han bar aambanso? Aroni gaddo assunso? Kiina ayyanaason ha'suni hugnak ajajen bar dey ajajamer» yit baassotna baassotna mamsit feeseter. 28 Geregere Yesusni chowaasi wolla Galiilani biratoosta fa daa zuuttambaase asiissi zi'i. 29 Es kabaasik Yesus Ayhudni shiiphoni keyaassin kesse Yaqobneen Yohannisneen ane Simonnawa Andriyasna asi keer giri. 30 Estak Simonni asusi into gumtanni mero mettera kunir. Bari mettooson geregere Yesusnik maksete. 31 Yesus barki tai'sere kushubaassi zatte kabgi. Meroos dey ma'in

kabira baassotin irbasi. **32** Awa girin talmefana kabaasik asuni meya mettanni meyanonnawa kiina ayyana ephna meyanonna zuutire Yesusniki ephphe yeesete. **33** Katamaassi fe asuni meya zuuttambesiise keyaasi fochata zuuttere feeseter. **34** Yesus showo tesa merok mettere fe showo asunin fati. Showo kiina ayyanaason dey kisi. Kiina ayyanaasnu bar oo sinnamato arsera faaser sinna boor'a Yesus isa wuzane maksonak aane sholowe. **35** Wonsa wassi kabire wonnoyfeen Yesus keerun kesse isa fuchcha dima hamme Ha'o shiiphe. **36** Simonnawa barneen ane feese baassotna sholok kabi hamete. **37** Danere: «Asu zuuttere neen sholediferwa» yisete. **38** Yesus wolgire: «Ta yaanaas esiisik sinna boor'a hantan ooma tai'so dimaasta faase katamaassi dey hamfaani kaambaason makongwa» yi. **39** Ayhudni shiiphoni keyaassi kaambaason maket kiina ayyanaason asusasin kisit Galiilani daa zuuttambaase asiissi kutit feer. **40** Isa awataatoni mettan barki yeere kaa'nafaat: «Ne shunfaatane fatuk chimatawa» yit shiiphe. **41** Yesus barik kenashtefaaf kushubaason shongere atubaason taptifaaf: «Shunfaungwa, kayimma» yi. **42** Asus geregere merobaassin fari. **43** Yesus asusin mai'sire kiitire gafkaaf: **44** «Han baron ooknu makonoytamato aruwa. Sinuntano hamma teetneeson maagisik besu. Baassok zaala sinanak faruneesik Museni tumaas makena maa'aason imma» yi. **45** Sinuntano asus estan kesnaase sina chowaason asu zuuttambaase asik wollok kabi. Es bari boor'a Yesus ammanon kesse aaffa katamaassinu girunak aane chime. Baak gerakalo asu foonto dima hamme di. Asuni meya dey daa daassin barki yeeset feeseter.

2 Garo wonaneen orfo Yesus Kifirnahom katama wolle yeere keer feenamato odte. **2** Keyaassi tuumme focharaas tiir'onanneen

showo asu zuutte. Yesu dey baassok kaambaason assittu fe. **3** Acheech asu isa laafa asuni wor'e Yesusniki yeesete. **4** Dara showena boor'a Yesusniki tai'suk aane chimoto. Bar feena dimaastaki keyaasi aafanon kabgaat oppobaase yeet keer gedete. **5** Yesu baasso amantooson biyaat laafa asusin: «Naa! Boor'nees feeshun yistewa» yi. **6** Esta diise Museni tumaasi assinyanyaasasin isa isaas nibbesiissi: **7** «Han asu awuni boor'a effatena mei'ni kaama makefeso? Isa Ha'oneen ooma boor'aason feeshun uuk chimnir oonso?» yisete. **8** Geregere Yesu nibbesiisi safaranon ayyanabaasik arifaat ekka yi: «Nibnitiissi awuniron ekka safaredifetirinso? **9** Laafaasin: «Boor'nees feeshun yistewa» usingwa «Kabira opponeeson wor'a hamma» uusinso kashoyi? **10** Sinuntano Asuni Naa daastak boor'aason feeshun uuk ha'suni hugnaba foobaason aruti» iyaat laafaasin: **11** «Neek makefawungwa: Kabira opponeeson wor'a keene hamma!» yi. **12** Geregere kabire oppobaason wor'e asu zuuttambaase asi sina kesse hami. Es bari boor'a asuni meya zuuttere diinqeset: «Effatena wuza biira aane aruweni!» yit Ha'ooson galattesete. **13** Yesu hepsa wolle Galiilaki baarisi tesha hami. Showo dara dey zuuttesere barki yeeseten assi. **14** Esta kamo aatfeen girbo zuutgefanaasta di Alfiosni naa Lewinin biyaat: «Taneen ane hamniwa» yi. Bar dey kabire barneen ane hami. **15** Esseen orfo Yesu Lewini keer muu meefen showo asuni meya dey ane feeseter. Baassossin showo boor'ni meenawa girbo zuutife baassona Yesusnawa basa nawoni meena ane muu meesedifer. **16** Ferisawini meeni keen sina tumaasi assinyanyani meya Yesu girbo zuutife baassonawa boor'ni meena ane meefen biyefa: «Girbo zuutife baassonawa boor'ni meena awuniron ane meere ushdiferinso?»

yit nawoni meyanon mamussete. 17 Yesus es baron odefaat: «Mettanteno fayyanik etni asu aane sholsifewa. Ta yaanay boor'ni meyanon Ha'ooski wolguktano ookoni meyaktawa» yi. 18 Yohannisni nawoosnawa Ferisawini meena soomere shiiphseter. Isa isa asuni meya Yesusniki yeesere: «Yohannisni nawoosakitonawa Ferisawini meeni nawoosnakitona soomere shiiphseter. Ne nawoni meya soomere shiiphso beyefees awuni boor'anso?» yisete. 19 Yesus dey baassok wolgire: «Mariis baassoneen ane feen mozgituni meya soomere shiiphsonek sholsifawoso? Indaanewa! Mariis baassoneen ane feen soomere shiiphsonek aane sholsifawa. 20 Sinuntano mariis baassostan oor kesana wona yona. Es kabaasik soomere shiiphsone. 21 «Kur'u maamaasta gaddo erbe kunsire zoorifer aafe. Es baro zagaanane gaddo erbees kur'u mayaason karasir. Karatobaas dey zeemmati baristan akamatu sinana. 22 Esiisimato kur'u ha'matoossi ora wayinini usha gedfer aafewa. Gedfaanane wayinini ushaas ha'matooson karasirwa. Waynini ushaas wuukter ha'matoos dey mangirwa. Es bari boor'a ora wayinini ushaasik gaddo ha'matotu sholsifarwa» yi. 23 Beysani wonasik Yesus foshasta kamo aatfeen nawoni meya ane hamefet bona zago buggisete. 24 Ferisawini meya: «Ne nawoni meya beysani wonaasik zagtonak sholsunoyson awuniron zagsefeso?» yit mamussete. 25 Yesus dey wolgire: «Dawitnawa barneen ane feese asusneen maktefena kabaasik awu zaginamato aane feretuwetinoso 26 Abiyatar maagni gaanynye meeni gaanynya sinne feena neyaasik Ha'oosi keer girire maagni meyaktano oonu muunak sholsunoy tushaason me. Estan barneen ane feese baassok dey imi» yi. 27 Dey Yesus: «Beysani wona asuniktu

testetano asu beysani wonnir sinne aane testowewa. **28** Es bari boor'a Asuni Naa beysani wonaasiknu daambaywa» yi.

3 Dey Yesus wolle Ayhudni shiiphoni keyaassi giri. Estak dey kushuba laafa asu feer. **2** Isa isa meya malatok chowa sholsefaat: «Han beysani wonaasik fatunitto biyaniwa» yire oodet feeseter. **3** Yesus dey kushuba laafa asusin: «Kabira hang ganeya yaara yerowa» yi. **4** Estan asuni meyak: «Beysani wonaasik ma'aron zagungwa wedey mangunon zagunso; kaani fatungwa wedey worun; aaffarinso faqadteri makebbetiso?» yire mamsi. Sinuntano baasso shaakisete. **5** Yesus nibbesiisi chimak haarefaat biratoosta feese asuni meyanon gi'ak biyaat asusin: «Kushuneeson zeephwa» yi. Bar dey zeephin kushubaas fari. **6** Estan Ferisawini meya geregere kesere Yesusnin aakkak worsonemato Herodisni keena sine baassoneen ane merkesete. **7** Yesus nawobaasneen ane Galiilani baariiski hami. Galiilani daastan yeeze showo asuni meya orfobaase hamete. **8** Bar zagit feena wuzason zuutire odesefaat Yuudani daastan, Yerusalemnii katamaassin, Edomiyasni daastan, Yordanosni akaasi yesalo fa daastan, Tirosuknawa Sidonunna asi katamaassi biratotan Yesusniki yeesete. **9** Daraasa showotan kabi chowa asuni meya tugsiset feeseter sinna boor'a goonu barik hoossusonek nawoni meyanon ajaje. **10** Showo asunin fatir sinna boor'a merobesi faana baasso zuuttere barin ta'ire farsonnek tiir'siset feeseter. **11** Asusasi fa kiina ayyana Yesusnin biyenaase sinba gander: «Ne Ha'oni naawa» yit chaaget faaser. **12** Kiina ayyanaasikitonon dey bar oo sinnamato maksonoynamato zaggire ajaje. **13** Yesus aamaasta kesfaat bar shunna basakitonin teege. Basakito dey barki yeeze. **14** Barneen ane foosonek; kaambaason maksonnek wosunak; kiina ayyanaasikitonon asusasin kiskusonek ha'suni

hugnabesi foonak asire heppe asunin koraat: «Wosi» yire teege.

16 Es kortese asire heppe asusakito «Phexiros» yire sunsina Simon **17** «Boanerges» uus dey «Dedoni naanggot» yire sunsina Zabdiyosni naanggot Yaqobnawa Yohannisna, **18** Andriyas, Filiphos, Bertelemewos, Maatiwos, Tomas, Ilfiyosni naa Yaqob, Tadewos, koonefe baassokin ye Simon, **19** Yesusnin aatire ima Askorotki Yuuda. **20** Esseen orfo Yesus keer ye. Barneen nawoni meyaneeen showo asuni meya hepsa dey zuuttesete boor'a muuni muuk aane chimoto. **21** «Yesus nifasewa» yistefa wolla odesefa koonni meya ephak yeesete. **22** Yerusalemun yeeese Museni tumaasi assinyanyani meya: «Yesus Beelzebul basaassi faarwa! Kiina ayyanaasikitonon kisifenaas baron ha'sifa barikwa» yit wolumsete. **23** Yesus baassotin barki teegere besok ekka yi: «Sexanaas aakkak Sexanaason kisuk chimnirinso? **24** Isa taatoos bare bare oor oor kesfaanane taatobaas zagira yerok aafa chimanawuza. **25** Esiisimato isa keer fe asu oor oor kesfaanane zagire fook aafa chimanawuza. **26** Es bari boor'a Sexanaas bare bare oor oor kesfaanane tishutu tishunatano aafa zagira yerona wuza. **27** «Isa zag asuni keer girire zeemme es zag asusin ephphe taar'noy keebaassi fa foobaason bo'ok chimnir aafe. Taar'naneen orfotu bo'ok chimana. **28** «Futo makefawungwa, asuni meya wostesefe boor'aasewa maksefe me'aase zuuttera feeshun ustona. **29** Sinuntano Korto Ayyanaasta mei'ni kaama maksefe baasso boor'aas koi'ba foonto kowatu sinanatano boor'besiis isanne aafa feeshun ustona wuza. (aiōn g165, aiōnios g166) **30** «Kiina ayyana basaassi faarwa» » yiset feeseter sinna boor'atu Yesus es baron make. **31** Yesusni intoosewa aybaasakitona yeesere gerakalo yersefaat barki wosisere teegsisete. **32** Es biratoosta diise asuni

meya: «Ne intoosewa ayneesakitona gerok neen sholsediferwa» yire maksete. **33** Yesus wolgire: «Intona oonso? Aytaasakito oona oonanso?» yit wolgi. **34** Biratoosta diise baassoki biifet: «Ese intonaasewa aytaasakitona haniiswa: **35** Ha'oosi fiqadinon zagsefe baasso zuuttere ayta, eetna, intonawa» yi.

4 Hepsa wolle Yesus baarisi tesha daraasin assuk kabi. Akam showo asu barki esta yeesere zuuttesete boor'a Yesus goonuussi girire baariista di. Daraas zuuttere baarisi tesha feeseter. **2** Besok showo wuza baassok assi. Assifena kabaasik dey ekka yi: **3** «Odotiwa! Bukinyyaas meeni bukak kesi. **4** Bukfena kabaasik isa isaas ugunaasi ha'ta kere wor'i. Kasaas dey kephpha maase. **5** Oomaas dey garo ho'ba faana kaa'oosta kere wor'i. Akama ho'a aafa sinna boor'a geregere kayi **6** Sinuntano awa kesfana kabaasik aliqi. Tasbaas aane zaguwa sinna boor'a ichimi. **7** Ooma zalaas dey seer'a faana daasta kere wor'i. Seer'aas kessa geer'na boor'a aane gaana. **8** Oomaas ma'a buloosta kere wor'a bar kayira dichcha gaana gaani. Isaas keezasiron, isaas issunasiron, isaas tiyanon gaani.» **9** Estan dey Yesus: «Odoni odoba feenay odowowa!» yi. **10** Yesusni tesha feese asuni meenawa asire heppe nawobaasakitona Yesus bar bar sinfena kabaasik: «Besok maketa chowaasi kota aambanso?» yire mamussete. **11** Bar dey wolgire: «Nittok Ha'oosi taatoni aacho chowni aruus imte. Sinuntano nittoneen foonto oomni meyak zuuttambaase besoktu maktefawa. **12** Es bar dey: «Baasso Ha'ooski wolseten boor'besiis feeshun ustonoynamato; aafbesiisik biifet aane yaadatesefe; odobesiisik odefet aane gasasisefewa» » yistenaasimatowa. **13** Dey Yesus baassok ekka yi: «Han besoson nitto aane aruwetinoso? Eekan ooma besosikitonon zuutira aakkak aruk chimfetiso? **14** Bukinyyaas

kaambaasontu bukfe. **15** Kaambaason buktefana kabaasik uugnaasi ha'ta kere wor'a bar kaambaason odesefe kabaasik geregere Sexana yaara es kaambaason nibbesiissin ephpha tishkifana asuni meyawa. **16** Esiisimato dey kaa'oosta bukfe bar kaambaason odesefe kabaasik geregere girak ephpheteesefe baassowa. **17** Sinuntano es kabaasiktano baassossi kaambaasi tasa aane zaguwa. Garo wonaneen orfo kaambaasi boor'a isa rakko wedey kabugto yaafana kabaasik geregere tuusa'sere gandesefe. **18** Seer'a faana daasta bukfe bar dey kaambaason odefe baassotingwa. **19** Sinuntano han daastaki fooni chowaasi safara otumni keeshtanaasewa ooma ooma wuzni eenanto baasso nibaassi girira geer'fana boor'a gaana foonto fu'tesefe. **(aiōn g165)** **20** Ma'a ho'aasta bukfe bar dey kaambaason odere ephpheteesefe asuni meyawa. Es baasso isaas keezasiron, isaas issunasiron, isaas tiyanon gaanefe.» **21** Tusire dey: «Isa asu tona tonire waashshi wedey kuphoni sikalosi duusifewoso? Tega dimtatanoso duusifenari? **22** Es bari boor'a aachera ammanon kesnor uktera chaarefaasta kesnoy wuza aafawa. **23** Ese odoni odoba feena bar odowowa.» **24** Dey Yesus ekka yi: «Han chowaasikitonon gasasira odotiwa! Nitto safarefeti safareesik wolla nittok safartera imtona. Es baristannu nittoosta dayister. **25** Feena barik dayistera imter. Sinuntano tishfaanane es barik fa barnu ootter.» **26** Dey Yesus tusire ekka yi: «Ha'oosi taato buloostaki zala bukfe asune faar. **27** Asus waalin kunfe wonnanneen dey kabife. Aakkak sindifanamato arunoyfeen zalaas kayifa; dey dichfa. **28** Bulos dey teetbak zeemma kaygifa. Estan ke'oba kisifa. Fotira gaana gaanfa. **29** Meyaas katta kar'ni wona kar'nanneen asus magadak kar'a ephfe.» **30** Ekka dey yi: «Ha'oosi taatonon awuneen hoossunirinso? Aro

besok dey hoossira makonirinso? **31** Fi'fi'oni gaanane faarwa; bar dey buloosta buktefana kabaasik daasta fa zala zuuttambaase asiistan aterwa. **32** Sinuntano buktera kayinanneen orfo gooru buktera kayi zala zuuttambaase asiistan arkir sinfa. Samaastaki kasaas waay'baassi keeba keer'a duunanneen inya inya waay'a kisifa» yi. **33** Yesus asuni meya gasasire odok chimoneesne faaron effa showo besok kaambaason baassok maket feer. **34** Bar assifena kabaasik beso foonto aane assuwe. Sinuntano baasso baasso sinefe kabaasik chowaason zuutire nawoni meyak kotte maket feer. **35** Es wono waalin Yesus nawoni meyak: «Han baarisi yesalo finaniwa» yi. **36** Daraasin estak beyfaat Yesus diina goonuussi girire barin ephphe hamete. Ooma goonuusikito dey barneen ane faaser. **37** Akama akani guuboosi ipuwa kabira akaas goonuussi tuumananneen ipuwaas goonuuson ichet faar. **38** Es kabaasik Yesus goonuusi orfosi bokta boktere kunfer. Nawoni meya barin guzgisere: «Assinynyano! Inno tishuus neen aane tiir'efanoso?» yisete. **39** Bar guzire ipuwaason ke'i. Baariison dey: «Beyya shaakku!» yi. Ipuwaas dey siru beyi. Akama naganu sini. **40** Yesus nawoni meyanon: «Awuniron ekka digedifetirinso? Hashneen amantonti aafanoso?» yi. **41** Akamanon digesere baassotna baassotna: «Eekan ipuwaasewa baariise ajajamenar han bar oonso?» yisesete.

5 Galiilani baariison goonuk finere yesalo Gergesenonki daasta kar'ete. **2** Yesus goonuussin kerobaase geregere kiina ayyana ephna asu shu'ni moogaassin kesse barik uphe. **3** Es asus dey moogni dimsitu feefe. Oonu barin bittani shashsharaknu taar'e duusuk aane chimfe. **4** Showo wona wochoni bittaknawa shashsharakna taatet feer. Sinuntano Shashsharaason buggitnawa bittaason kiir'etna feer. Barin merok

oonu chimfer aafe. **5** Wonna wonna toonawa waalinna shu'ni moogaastanawa kumaastana kutifaafe chaaget feer. Atubaason shu'ak buu'e mazasit feer. **6** Kiina ayyanaas woksok Yesusni biinayse eella sinba kaa'nefaat. **7** Tega kaamak: «Akamanon ulfinto Ha'oosi naa Yesusno! Taneen awune faarinso? Taan kiichunoytamato Ha'oosi sunak tewuwa!» yit chaagi. **8** Es baron yinaas Yesus: «Ne kiina ayyana han asusasin kes» yina boor'a. **9** Yesus dey: «Sunne oonso?» yire mamsi. Asus wolgire: «Inno showo sinni boor'a sunna Legewon» yi. **10** Barikitonon daastan kalle kofkunoynamato chinire Yesusni shiiphe. **11** Es daasta fa kumaasi tesha showo mukoni wodo keemtedifar. **12** «Hamma mukoossi girunik innotin gafkuwa» yit shiiphse. **13** Yesus dey hamma girunak maken kiina ayyanaasikito kessa mukoosikitosi giri. Hep kuma sinni muko kumaastan eelera baariissi girira kiti. **14** Mukooson keemfe kezzoosakito eelere hamme katamaassinawa ke'eessina sina chowaason maksete. Asuni meya dey sina baron biyak kesete. **15** Yesusniki yeese ten es showo kiina ayyanaas ephna asus nibbaas wolin maya mayye diifen biyeteese digsete. **16** Es kiina ayyanaas ephna asusa chowanonnawa mukoosikitotana sina baron zuutire zeemme biya asuni meya es yeese baassok maksete. **17** Es kabaasik es daasta fe asuni meya Yesus daabesiistan kesse hamanak shiiphsete. **18** Yesus goonuussi girifena kabaasik kiina ayyanaas basaassin kesna asus: «Neneen ane hamanawa» yit shiiphe. **19** Sinuntano Yesus aane ma'i uwe. Asusik wolgire: «Keene wolla hamfaat keerki asuni meyak Daamiis neek awune fa akama wuza zaginamatonawa aakkak neek kenashtenamatona makowa» yi. **20** Asus dey Yesus barik zagina chowaason: «Asir katama» yistefa daasta hamme awasi. Ode baasso zuuttere diinqeset

feeseter. **21** Yesus dey goonuk yesalo hepsa wolle finfena kabaasik showo asu baarisi tesha barki esta zuuttere feeseter. **22** Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynyaasasin Yayiros yiste isa asu yeere Yesusnin biinayse wochobaassi kaa'nere: **23** «Ate naanaas akamanon mettera kituna agaata kunirwa. Farira kaak foonak yaara kushuneeson barista ta'uwa» yire chinire shiiphe. **24** Yesus dey barneen ane hami. Showo asu orfobaase tiir'sisedifer. **25** Asire heppe neya harinba wuuktet faana isa asu faar. **26** Showo etni asuniki hamfaafa akamanon rakkatet waagbaason dey koi'sit faar. Sinuntano merobaas arkittu hamitano faruk aane chima. **27** Bar Yesusni chowaason odera faar sinna boor'a asusa ganesi orfo kamo yaara maambaason ta'i. **28** Es baron zaginaas: «Maambaasta ta'ifaanane farunawa» yira faar. **29** Es wuuktet fa harinbaas geregere yere. Merobaassin farinamato atubaastak ari. **30** Yesus dey geregere basaassin hugna kesnamato araata daraasa ganesi yerqere «Maamnaasta ta'is oonso?» yi. **31** Nawoni meya wolgire: «Daraas tiir'sisefeen biifat: «Oonso taan ta'iri» yifatoso?» yisete. **32** Sinuntano Yesus es baron zagiis oo sinnamato aruk yerqere bi. **33** Estan asus barik zagte baron arina boor'a digera korkit yaara sinba kaa'nera futooson zuutira make. **34** Bar dey: «Naanaase! Amantonees neen fatiwe. Maar'on hamme; meroneessin faruwe» yi. **35** Yesus es baron makefena kabaasik Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynya Yayirosni keerun yeese asuni meya barik: «Naanees kitiwa. Hash awuniron assinynyaasin hopsifasso?» yisete. **36** Sinuntano Yesus es baron odefet Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynyanin: «Amanotano digotaatawa» yi. **37** Yesus dey Phexirosneen, Yaqobneen, Yaqobni ay Yohannisneentano oom asu barneen ane hamanak aane ma'i uwe. **38** Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynyaasa

keer yeere kar'fena kabaasik asuni meya sasetnawa waasitna chaaga aatamsisefeen bi. **39** Keer girire: «Awuni boor'a saset waasidifetirinsu? Nawaas afay'totu afay'tetano aane kituwa» yi. **40** Asuni meya dey kanyini mi'a mi'esete. Sinuntano Yesus baassotin zuutire keerun kalle kisaat nawaasi abaninnawa intononna dey barneen ane feese baassotin zoonsire nawa faanaassi giri. **41** Nawaasi kushunon dey zatte: «Xalita kum!» yi. Es kaamaasi kota dey: «Garo nawaase kabuwe yifawungwe» uu. **42** Bar dey geregere kabira ek hang kuti. Woggabaas dey asire heppe sinana. Es bar sinfana kabaasik asuni meya akamanon diinqesete. **43** Sinuntano Yesus: «Sina chowaason oonu arunaata» yire baassok ajajefaat dey: «Nawaas muuna muu imti» yi.

6 Yesus estan kesse daabaasta ye. Nawoni meya orfobaase hamete. **2** Beysani wonaasik Ayhudni shiiphoni keyaassi assu ephi. Showo asuni meya odesere diinqeset ekka yisete: «Han asus han wuzason zuutire ayin daniso? Aro arunso han barik imteri? Han biistera artonoy wuzasikitonon zagifenaas aakkakinso? **3** Haniis i'o kar'fe Maaramini naastenoso? Yaqobni, Yosani, Yuudanawa Simonna asi ayistenoso? Eetbaasikitonu han innoneen anetanoso faasenari?» Esiison yiset ephphetoo beyesete. **4** Sinuntano Yesus: «Raajju daabaastak, koonbaasa ganesinawa keer ane feena asusa ganesitano oom geroni asusa sinak ulfintowa» yire make. **5** Estak dey garo mettanni meenistatu kushubaason ta'ire fatiteno ooma biistera artonoy wuza aane zaguk chime. **6** Daraas amano beyobesiisik diinqe. Estan Yesus ke'e ke'eessi kutifaafe assit feer. **7** Asire heppe nawobaasakitonin hang barki teegere hep hep zagire wosi. Kiina ayyanaasikitota ha'suni hugna imi. **8** Estan ekka yire

ajaje: «Hamati ugunnitiisik haarotano tusha wedey ha'mato
 wedey tach'amaasta birri koor'ira ephatiita. **9** Wochontiissi
 chaa'ma yer'titano hep maama ephatiita. **10** Isa asuni keer
 girifeti kabaasik es katamaassin kesatinneen esta footi. **11**
 Asuni meya nittotin ephphetooknawa odokna beyete dimaasta
 wochontiisi tulonon tebaat essin kessa hamti. Es bar dey
 baassosta zaala sinana.» **12** Estan es wostere hama baasso
 dey kesere asuni meyak: «Boor'niison harmira Ha'ooski woluti»
 yit assisete. **13** Showo kiina ayyana asunisin kissete. Showo
 mettannin dey zayiti muudfaafe fatisete. **14** Yesusni sunaas
 artera faar sinna boor'a taato Herodis basa chowaason ode. Isa
 isa meya: «Haphqife Yohannis kitun kabi. Es bari boor'a biistera
 artonoy wuza barik zagtedifar» yiset feeseter. **15** Oomiis dey:
 «Eliyaswa» yisete; isakadiis dey: «Zeemoti raajjuni meyaassin
 isaasamatowa» yiset feeseter. **16** Sinuntano Herodis odere:
 «Han bar ta suutbaason katina Haphqife Yohanniswa. Ese
 bartu kitun kabirwa» yi. **17** Herodis ayba Filiphosni asu sina
 Herodiyadanon asu zagire ephi. Haphqife Yohannis Herodisnin:
 «Ayneesa asunon ephatak neek aane sholsifawa» yire make.
 Es bari boor'a wosire Haphqife Yohannisnin ootire taatoni
 keer taati. **19** Herodis Haphqife Yohannis ooko dey korto
 asu sinnamatona arir sinna boor'a digerenawa oodetna feer.
 Herodis basa wollaason odena odena faadaasik nayettu feeef.
 Sinuntano giraktu odefe. Es bari boor'a Herodiyas Haphqife
 Yohannisnin es makena wuzaasik haarera woruk sholefanaknu
 aane chima. **21** Herodis koontena wonaason ulfinsuk daason
 ha'sife baassok; taar'oni gaanynyaniknawa arto Galiilaki meyakna
 akama koota koota. Es bar dey Herodiya sholefana ma'a wona
 sini. **22** Herodiyadani nawa kootaas maastefana keyaassi girira

baasso sina surit eresira Herodisninnawa barneen ane feese baassotinna girsi. Taatoos dey nawaason: «Ne sholeta wuza awunu sinun taan mamsuwe imanawe» yi. **23** Hepsa dey: «Taatonaasi isa kununonnu sinfanak mamsita baron zuutira neek imanawe» yire teyi. **24** Bar dey intobaaski hamma: «Awu mamsunaasse» yi. Intobaas dey: ««Haphqife Yohannisni teetaason» yira mamsuwe» yi. **25** Nawaas dey geregere taatoski wolla hamma: «Haphqife Yohannisni teetaason han koranaassi gedtera hash taak imtonak sholefaungwa» yi. **26** Taatoos es mamsina mamsusik akamanon suume. Sinuntano zeemme teyina boor'a muu muusonek teegte asuni meeni sina nawaasik kalanak aane sholowe. **27** Geregere taatoos oodfe taar'osasin isarin Yohannisni suutaason kar'e teshshonak wosi. Taar'oos dey hamme taatoni keyaassin suutbaason kar'i. **28** Kar'na teetaason koranaassi gedde teshshosi nawaasik imin nawaas dey intobaasik imi. **29** Yohannisni nawoosakito es baron odeseteyse yeesere dugnobaason ephphe kabbarsete. **30** Wosini meya wostere hameteessin wolle yeesere Yesusniki sina zuuttesete. Zagsete baronnawa assisete baronna zuutire barik maksete. **31** Baassoki yeefernawa wolle hamfe asuna showo sinna boor'a muuni muuknu sa'ati aane danoto. Es bari boor'a Yesus: «Nitto nitto isa shaato dimsi hamfaat garo wona beysa ephtiwa» yi. **32** Estan baasso baasso goonuusi diisere isa shaato dimsi hamete. **33** Sinuntano hamefeen asuni meya biyere baasso sinobesiison arsete. Estan katama katamaassin kesere wochok eelere baasso kar'ono feeseten zeemme hamme baasso kersoneesta zuuttesete. **34** Yesus goonuussin kerefena kabaasik showo asuni biire kezzoba foonto fantune feeseter sinobesiisik suume. Estan showo wuza baassotin assuk kabi.

35 Geroki dimaas waalet hambaase nawobaasakito Yesusniki tai'sesere: «Han faani dimaas zabowa; gerok dey waaldifar; **36** Han asuni meya muusone wuza aafa sinna boor'a biratoosta fa beedeessinawa ke'eessina hamere muubesi waagsonek geggessuwa» yisete. **37** Sinuntano bar wolgire: «Baasso muusone muuson nitto imtiwa» yi. Baasso dey: «Eekan inno hamma hep tiya diinari zuutira kisira waagera imaniroso?» yisete. **38** Yesus: «Apun tushanso faari? Hamma biyebbetiso» yi. Baasso dey biyere: «Uuch muuma tushnewa hep qurxumminetu faarwa» yisete. **39** Yesus dey daraasi chiro kuwaasta bag bagge duussonek ajaje. **40** Estan tiya tiyanawa uuchasir uuchasirna sinefaafe madadak diisete. **41** Yesus dey ukkoti uuch muuma tushaasewa hep qurxummiise ephphe den sama biire Ha'o galattefaat tushaason batte daraasik woshonek nawobaasakitonik imi. Esiisimato hep qurxummiison imin zuuttambesiise asik haa'esete. **42** Zuuttambesiise meesere gawsete. **43** Nawoosakito dey fu'te batto tushaasewa qurxummiise asin asire heppe masa tuumanon zuutisete. **44** Tushaason me arqasusa faada uuch kum sinana. **45** Yesus geregere daraasin geggesifet nawobaasakitonin goonuussi diisere yesalo Betesayida finere zeemme hamonek ajaje. **46** Esseen orfo Yesus baassostan oor kesse Ha'o shiiphonak aamaasta kesi. **47** Waalfana kabaasik goonuus baarisi ganetatu fa. Es kabaasik Yesus bar bar daastatu fe. **48** Nawobaasakito siru baasso sinaasta siridifar sinna boor'a akaason ichche finak rakkassefeen bi. Wassi izgin sa'atin hamma asire heppe sa'atineen fa kabaassi baariista kutit hang baassoki ye. Baassotinnu aatte hamana kaba. **49** Sinuntano baasso baariista kutit hamfeen biyesefaat: «Kitawa» yisefaat chaagete. **50** Zuuttambesiise biyaat naysete. Yesus dey geregere:

«Harewa! Tawa! Digotiitawa» yi. **51** Goonuussi girire baassoneen ane duubaase sirus beyya yere. Es bari boor'a nawoosakito akamanon diingesete. **52** Nibbesiis yaadato beyya faar sinna boor'a zeemmati zagte biistera artonoy tushaasi chowanon aane arsoto. **53** Baariison finere Gensaret yiste daasta kar'ete. Goonuuson ek daasta tai'sire taar'e yeetisete. **54** Goonuussin kersefe kabaasik asuni meya geregere Yesusnin arsete. **55** Es daa zuuttambaase asi biratoosta ek hang eelegaafe Yesu feenaasta mettanni meyanon oppota wor'e teshshesete. **56** Bar hamna hamna dima zuuttambaase asi ke'eessi, katamaassi, beedeessi feese mettanni meyanon ek yaboosta ephetaafe teshsho maybaasi fashanonne ta'usonek shiiphset feeseter. Ta'i baassonu zuuttere farset feeseter.

7 Ferisawini meenawa Yerusalemun yeese isa isa Museni tumaasi assinynyaasna Yesusniki yeese zuuttesete. **2** Yesusni nawoosasin isa isaas tumaasimato mastera kayimnoy kushuk muu meeseleen biyete. Kayimnoy uus mastonoy kushu uu. **3** Ferisawini meenawa oom Ayhudni meena kur'uni meeni tumaason oodak kushubesiison maso shaksefaatene aane meeseefe. **4** Esiisimato dey gaban wolsefe kabaasik masonoy aane meeseefe. Tuwooson, gimaason, bittak wosuste kodaason, masane fa ooma ooma tumasonneen oodettu feeseefe. **5** Es bari boor'a Ferisawini meenawa Museni tumaasi assinynyaasna: «Eekin ne nawoosakito kur'uni meeni tumaason beyefaata awuni boor'a kushubesiison masonoy muu meeseefeso» yit Yesusnin mamussete. **6** Sinuntano bar wolgire ekka yi: «Nitto sinnoy sinne bestefe asuwa; raajju Isayyas nitto chowaasik makefena kabaasik: «**7** Han daraas noonoba noonobaasiktu taan ulfinsifeteno; nibbaas tayistan akamanon wokawa. **7** Asu

tumena tumaason; Ha'onir zagsere assisefaafe; shimaasiktu taan ulfinsifewa» yire makena bar futowa. **8** «Nitto Ha'oosi ajajinon beyefaaf asuni tumatu oodefetiwa.» **9** Dey Yesu tusire: «Nitto tumaason oodakwa iyaaf Ha'oosi tumanon beyati ma'a ugunniti faarwa. **10** Muse: «Abanesinnawa intoneesonna ulfinsuwa» Dey: «Ababaasin wedey intobaason me'a bar wortonak sholsifa» yi. **11** Sinuntano nitto «Isa asu ababaasin wedey intobaason argasuna wuzba faafaananenawa es baron dey: «Han bar Ha'oosik imna imawa» iyaanane; **12** Ababaasiknawa intobaasikna argasu beyak chimanawa» yisefeti. **13** Esiisik teetnitiisi tumanon oodak Ha'oosi kaamanon shaarefeti. Dey effa effa showo wuza zagsefeti.» **14** Yesu dey daraasin hepsa barki teegere: «Zuuttamniise gasasira taakin odotiwa. **15** Asuni kiinsifaas asunisin kesfa bartano geron asunisi girifa bar aane kiinsifawa. **16** Ese odoni odoba feena bar odowowa!» yi. **17** Yesu daraasin beyfaat keer hamfena kabaasik nawobaasakito besosi kotanon mamussete **18** Bar dey baassok wolgire: «Nitto dey aane gazguwetinoso? Geron asuni katasi girifa bar isanne asunin aane kiinsifa sinnamato aane aruwetinoso? **19** Kataassi girifa bar gerotu kesfatano nibaassi aane girifawa» yi. Ekka ubaasik Yesu muu zuuttera kayma sinbaason make. **20** Tusire dey: «Asunin kiinsifaas asusa nibsin kesfa wuzasikitowa. **21** Es bar dey manguwon safaro, soolo, wiiso, asuni woru; **22** Gerkesa, jooro, mangu, esha, gafo, koonaa, hamato, beeganto, gironata uwa. **23** Es mangu wuzaasikito zuuttera asuni nibsintu kesfa. Asunin dey kiinsifa» yi. **24** Yesu estan kabire Tirosni katamaasi tesha fa ke'eessi hami. Esta isa keer girire foobaason oonu arunoynamato shole. Sinuntano aachok aane chime. **25** Garo nawubaason kiina ayyana ephna isa mashkasu Yesu chowaason odefaat

geregere yaara wochobaassi sagade. **26** Asus Sirofiniqawini meeni keena sina Girikni kaamatu wollefa. Bar dey nawubaassin kiina ayyanaason kisunak Yesusni shiiphe. **27** Sinuntano Yesus: «Naanggotaasi muunon ephphe kanak ha'u ma'arta. Shakaani naanggotaas zeemma maara gawun» yi. **28** Asus wolgira: «Futowa Daamtaaso! Kanaasikitonu sillawoosi sikalosi faafaattu naanggotaas maafana kabaasik zigifa fufuntooson maafawa» yi. **29** Es bari boor'a Yesus barik: «Ekka makoneesik kiina ayyanaas naaneessin kesiwe; maar'o hamme» yi. **30** Asus dey keeba wolla hamma kar'in kiina ayyanaas kesfaan nawaas farira kuphoosta kunfeen dani. **31** Estan Yesus Xirosun kesse Sidon kamo aatte asir katama yistefa daastak Galiilani baariiski ye. **32** Estak isa odoba oyonawa babula asuna asin asuni meya Yesusniki ephphe yeesete. Kushubaason dey basaasta ta'unak shiiphsete. **33** Yesus asusin daraasatan bar barin oor kisire kushubaasi waa'ak odobaassi gedaat tuja tujere asusa termanon tapti. **34** Den sama kaanne biyaat sikalere safarere «Eefta» yi. Kotbaas dey «gachcho» uu. **35** Geregere odobaas gachche. Terumbaas dey kotte. Isa tuusa'o foontonon mai'sire wolle. **36** Yesus: «Han baron ooknu makotiita» yire ephphe ye baassok ajaje. Sinuntano baasso makotiita yina baron beyfaat arkissire wolumsesete. **37** Asuni meya akamanon diinqok: «Zuuttambaase asin ma'ar zagiwa. Odo oyoni meya odosonek; nibtaatoni meya wolumsonek zagi!» yisete.

8 Es wonaassik showo dara hepsa dey zuutte. Muusone muu aafa sinna boor'a Yesus nawoni meyanon barki teegere: **2** «Daraas hawung keez wona kar'e taneen anetu feesete. Muubesi aafa sinna boor'a baassok safarefawungwa. **3** Baassossin isa isaas woka daan yeeseter sinna boor'a afur keebesi gafkaanane

ugunta gooda taateseterwa» yi. 4 Nawobaasakito dey: «Han zaboossi asu ayin tusha danna han effetena daraasin maasuk chimnirinso?» yire wolugsete. 5 Yesus: «Nittoki apun tushanso faari?» yire mamsi. Baasso dey: «Naafun tushatu faarwa» yisete. 6 Daraasin daasta duussonek ajaje. Estan naafun muuma tushaason ephphe Ha'o galattefaat batte woshonek nawobaasakitonik imi. Baasso dey daraasik woshete. 7 Baassoki garo qurxummi faar. Es barik Ha'ooson galattefaat woshonek nawobaasakitonin ajaje. 8 Nawoosakito dey asuni meya meesere gawseten fu'te battooson inya inya naafun masa tuumanon zuutisete. 9 Tushaason meese asuni meya acheech kum sinone. Estan geggessi. 10 Esseen orfo nawobaasakitoneen goonuussi diisere Dalmanuta yistefa daasta hamete. 11 Ferisawini meya Yesusniki yeesere barneen karakkaro ephete. Fattanok sholsefaat biistera artonoy wuza saman besunak mamussete. 12 Basa teetaasik akamanon sikalere safarefaat: «Han koontoos awuni boor'a biistera artonoy wuza sholefaso? Futoktu makefawungwa, han koontoosik isa biistera artonoy wuza aafa imtona wuza» yi. 13 Ferisawini meyanon beyfaat hepsi wolle goonuussi diire yesalo fini. 14 Nawobaasakito tusha ephphe hama daagsete boor'a goonuussi fayiis isa tushatano ooma aafa. 15 Yesus baassotin: «Ferisawini meenawa Herodisna asi masoossin teetnitiison oodtiwa» yire ajaje. 16 Baassotna baassotna: «Innoki tusha aafa sinna boor'awa» yit wolumsete. 17 Yesus es baasso safaraason arifaat: « <Tusha innoki aafa sinna boor'awa> yit nittotna nittotna awuniron wolumsedifetirinso? Hashneen aane gazguwetinoso? Aane aruwetinoso? Nibnitiis yaadato beyiyoso? 18 Aafniti feen aane bifetinoso? Odonti feen aane odefetinoso? Nibnitiissi aane kar'fanoso? 19 Uuch muuma

tushaason uuch kum asusik batfana kabaasik fu'te battooson apun masa kabugsetiso?» yi. Baasso dey: «Asire heppe» yisete.

20 Dey «Naafun muuma tushaason acheech kum asunik batfana kabaasik fu'te battooson apun masa kabugsetiso?» Baasso dey: «Naafun» yisete. 21 Bar dey: «Hashnu aane aruwetinoso?» yi. 22 Betesayida kar'efe kabaasik asuni meya isa aaftishunin ephphe yeesere Yesus taptunak dey shiiphsete. 23 Bar dey aaftishuusi kushubaassi zatte ke'eessin gerakalo kisire aaffaassi tujfaat kushubaasik ta'ire: «Isa biidifata wuza faaroso?» yire mamsi. 24 Aaftishuus den kaanne: «Asusakito kutit yere i'onimato kutisedifeen biidifawungwa» yi. 25 Hepsa Yesus kushubaason aaffaasta ta'i. Estan asus mai'sire bi. Farire woksokneen fa wuzason zuutire mai'sire bi. 26 Estan Yesus asusin keeba gafkaat: «Ke'eessi girutaata» yi. 27 Yesusnawa nawobaasakitona Kesariyani Filiphos yistefa katamaasi tesha fa ke'esikitosi hamete. Uгнаastak: «Asuni meya ta oo sinnamato maksefeso?» yire nawobaasakitonin mamsi. 28 Baasso dey wolgire: «Isa isaas Haphqife Yohanniswa; oomiis dey Eliyaswa; oomiis dey raajjusasin isaaswa» yiretu maksefewa. 29 «Eekan nittoke; taan oo yifetiso?» yire mamsi. Phexiros wolgire: «Ne Kiristooswa» yi. 30 Yesus baassok: «Ta chowaason ooniknu makotiita» yire ajaje. 31 Yesus nawoni meyak ekka yit assu ephi: «Asuni Naa akama shana ephphetoonak sholsifawa. Kur'uni meeni sinak, maagni gaanyanyani sinak, Museni tumaasi assinyanyani meeni sinak kashistonir dey wortonir. Sinuntano keez wonaneen orfo kitun kabunir.» 32 Es baron dey ammanon baassok make. Es kabaasik Phexiros Yesusnin oor ephphe: «Ekka utaatawa» yit ke'i. 33 Sinuntano Yesus nawobaasakitoniki yeqere biyaat Phexirosnin ekka yire ke'i: «Ne Sexana, asusarontano Ha'oosiron aane

safarefe sinna boor'a haak orfona hamma.» **34** Estan Yesus daraasin nawobaasakitoneen ane teegere ekka yi: «Taneen ane hamak shole bar basa teetni safaraason beyowa. Basaasta kar'ni masqalini shanaason wor'e taneen ane hamowa. **35** Kaabaason fu'ok sholefe bar zuuttere turkuna. Taaknawa misirachchuni kaamaasikna iyaat kaabaason turki bar zuuttere fatuna. **36** Asu han daastaki fa wuzason zuutire danfaat kaabaason turkifaanane barik awu ke'nirinso? **37** Asu kaabaason furok aro waaga kaasunirinso? **38** Han amanonoynewa boor'bare yere koontoosi ganesi taaknawa ta kaamaasikna iichcheffe bar zuuttambaase Asuni Naa Ababaasa ulfinak korto wosiyaasneen ane yeefena kabaasik barik iichchona.»

9 Dey Yesus: «Futo nittok makefawungwa; Hanta yerse asuni meyaassin Ha'oosi taato akama hugnak yaafeen biinoyfeegedo kitusonor isa isar feeseterwa» yi. **2** Issun wonaneen orfo Yesus Phexirosnin Yaqobninnawa Yohannisinna den tega aamaasta baasso baassotin ephphe kesi. Estak baasso sinaasta gitobaas soolte. **3** Maybaas dey palpalira fore. Han daastaki maama mei'fe bar oonu kaynuk chimnoynarne faar sinna akamanon fore. **4** Estan Eliyasnawa Musena Yesusneen ane wolumsefeen biyete. **5** Phexiros Yesusnik: «Assinyanyano! Hanta fooniis innok ma'arwa. Isaron neek isaron Musenik isaron Eliyasnik keez hafo keer'aniwa» yi. **6** Akamanon digesete boor'a Phexiros makefena wuzasonnu aane aruwe. **7** Shaaru yaara baassotin yinin es shaaruussi: «Keeshtefana Naataas hanifewa! Barin odotiwa!» yifa kaama odte. **8** Geregere yerqere biyeten Yesus bar barteno baassoneen oom ooninnu aane biyoto. **9** Aamaastan kersefe kabaasik Yesus: «Asuni Naa kitun kabunanneen han biyeti baron ooniknu maksotiitawa» yire

ajaje. **10** Basa kaamaason nibbesiissi ephefaat: «Kitun kabu uus aambanso?» yiset baassotna baassotna wolumsete. **11** Baasso dey: «Museni tumaasi assinyanyi meya awuni boor'a «Eelias zeemme yoonak sholsifa yisefeso?» » yit barin mamussete. **12** Bar dey wolgire: «Aa; Eelias zeemme yeere zuuttambaase asin zeep'ana. Sinuntano Asuni Naa akama shanaason ephphetonamatonawa kashistonamatona tichchenaas awuni boor'anso? **13** Sinuntano nittok makefawungwa: «Eelias dey yewa. Barik tichchenaasimato sholseteeson zuutire basaasta zagsete» » yi. **14** Ukkoti fu'te nawoni meyaki wolsere yeesefe kabaasik showo dara baasso biratoosta zuuttere feeseten Museni tumaasi assinyanyi meya dey baassoneen we'nisefeen bi. **15** Geregere daraas zuuttere Yesusni biyeteese diinqesete. Barki eelle naga ooshshesete. **16** Yesus dey baassok: «Aro wuzanson baassoneen karakkarsedifetiri?» yit mamsi. **17** Daraasasin isa asu wolgire: «Assinyano! Niba taar'a ayyana ephna naataasin neeki teshshengwa. **18** Kabfana kabaasik ephphatu ha'ifa; noonobaassi gusa kar'ettu ay'baaso koyfe; dey kongsir; kissonek ne nawoosakitonik makena aane chimoto» yi. **19** Yesus wolgire: «Amanonoy koonto aageneen nittoneen ane foonarinso? Aageneen nittotin fakunarinso? Hang taaki teshshotiwa» yi. **20** Baasso dey naasin barki tessheseten barin biinayse kiina ayyanaas geregere naasin gansira tookonak zagira gusa kar'et daasta bukale. **21** Yesus naasa abanin: «Han bar ephnanneen apun neyanso?» yire mamsi. Asus dey wolgire: «Daagbaaseneengwa. **22** Showo wona tishkunak geyaassinawa akasina gedar. Neek chimtefaanane innok kenashtowa; dey argasuwa» yit shiiphsete. **23** Yesus dey: «Chimfaatane yifatoso? Amanefe barik zuuttambaase chimterwa» yi. **24** Geregere naasa

aba: «Amanefawungwa! Amanoni hopinaason argasuwa» yit chaagi. 25 Yesu dey daraas kuytet yoobaason biyaat kiina ayyanaason: «Ne niba taato; odo oyo ayyanaas naasasin kes! Hepsi wolla girunoytamato ajajefan!» yire ke'i. 26 Naas akamanon tookonak zagira chaagga kesi. Showobesiis: «Kiti» usonnenneen dugnone feer sini. 27 Sinuntano Yesu kushubaassi zatte kabgin yere. 28 Yesu keer girinanneen orfo nawobaasakito: «Inno kisuk hopiniis awuni boor'anso?» yire bar barin mamussete. 29 «Han effaas soomoknawa shiiphokna sina shakaanane isanne kesak aafa chimanawuza» yi. 30 Estan kesere Galiila kamo aatte hamete. Yesu nawoni meyak assit feer sinna boor'a bar feena dimaason oonu arunak aane sholowe. Ekka dey yi: «Asuni Naa asuni meeni kushusi aattere imtok wortere keezsinari wono kitun kabunir.» 32 Es chowaas baassok aane galowa. Barin mamsuk dey digsete. 33 Yesunawa nawobaasakitona Kifirnahom yeesete. Keer girsetenneen orfo: «Nittotna nittotna ugunaasta aambanso wolumsetiri?» yire baassotin mamsi. 34 Sinuntano baasso ugunne hamefet: «Zuuttambaase asiisatan arkir oo sinungeso?» yisere wolumsete boor'a shaakkisete. 35 Yesu dey diifaat asire heppeesin barki teegere «sina zeemak sholefe bar zuuttambaase asi orfo sino; dey zuuttambaase asi wostinyanya sinanak sholsifa» yi. 36 Isa daaga nawa teshshere ganebesiissi yeetaat idimme: 37 «Haniisne fa daaga naanggotaassin isaason ta sunaasik irba zagire ephpheteefe bar zuuttambaase taan ephphetoonawa. Taan ephpheteefe bar dey zuuttere taan wosi barintu ephpheteeteno taantawa» yi. 38 Yohannis Yesusnik: «Assinyanyano! Isa asu ne sunaasik kiina ayyanaason kisifeen biyaat innoneen ane sina beyna boor'a kalniwa» yi. 39 Sinuntano Yesu: «Ta sunaasik biistera

artonoŸ wuza wostefaat geregere tayista mangu kaama wollok chimnir aafe sinna boor'a kalatiitawa. **40** Innotin tugga'onoy bar innoneen anewa. **41** Futo nittok makefawungwa; Kiristoosnir sinti boor'a ta sunaasik isa toofo aka nittok ima bar waagba aafa tishuna wuza» yi. **42** Tusire dey: «Han taak amanefa garo garo naanggotaassin isaason tuusa'sife bar zuuttere faya wooni shu'a suutbaasta taatera tir'maassi ha'tefaanane ma'ana kabawa. **43** Kushunees tuusa'saanane kar'a ha'uwa. Hep kushune faafaan geeni tir'maassi ha'toostan kushu dungu sinna kaani keer giru ma'arwa. (Geenna g1067) **44** [Geeni tir'maas toobaas kitunoynar; geebaas tishunoynarwa]. **45** Wochonees tuusa'saanane kar'a ha'uwa. Hep wochone faafaan geeni tir'maassi ha'toostan wocho foonto sinna kaani keer giru ma'arwa. (Geenna g1067) **46** Geeni tir'maas toobaas kitunoynar; geebaas tishunoynarwa **47** Aafnees tuusa'saanane wo'ira kisuwa. Hep aafne faafaan geeni tir'maassi ha'toneesneen isa aafne faafaan kaani keer giru ma'arwa. (Geenna g1067) **48** Geeni tir'maas toobaas kitunoynar geebaas dey tishunoynarwa. **49** «Maa'a zuuttambaase kawok mochera kayimfanaysimato asu dey zuuttere geyak kaymanak sholsifa. **50** «Kawo ma'arwa; sinuntano kawo kaar'ba foonto sinfaanane awuk kaatutirinso? Kaantiissi kawoni kaar'a foongwa. Nittotna nittotna isa safarak footi» yi.

10 Yesus estan kabire Yordanosnon finne Yuudaki daasta hami. Showo asu barki esta hepsa zuutteseten zeemoti zagifenaysimato assit feer. **2** Isa isa Ferisawini meya yeesere barin fattanok: «Asu asubaason gafkunak tumaas makewoso?» yire mamussete. **3** Yesus dey wolgire: «Muse nittok aambanso ajajenari?» yi. **4** Baasso dey: «Muse gafkuni tichaason imme gafkunak makewa» yisete. **5** Yesus wolgire: «Nitto nibaasi chimaktu es ajajiison

tichiwa. 6 Sinuntano «Ha'o testoosi tesuta arqarnawa mashkare zagiwa. 7 Es bari boor'a asu ababaasinnawa intobaasonna beyye asubaasneen isar sinfe. 8 Hepobesiise isa atutu sinone». Es bari boor'a baasso isa atutano hanneen ekalo heptewa. 9 Ha'o isar zagina baron ese asu oor kisunaatawa» yi. 10 Keer girsetenneen orfo nawobaasakito hepsa es chowaason kabugsera mamussete. 11 Yesus dey: «Asubaason gafkaat ooma asu ephfe bar asubaasta gerkesiwa. 12 Asus dey teegobaaskin kessa oomniki girifaanane gerkesiwa» yit wolgi. 13 Yesus garo garo naanggotaason taptunak asuni meya barki teshshesete. Es teshshe baassotin dey nawobaasakito kalesete. 14 Sinuntano Yesus biyaat gi'tere: «Garo garo naanggotaas taaki yooson; beyti kalatiita. Ha'oosi taato han barikitone fayisirwa. 15 Futo nittok makefawungwa; Ha'oosi taatonon daaga nawane faaron zagire ephphetoonoy bar isanne aafawa giruna wuza» yi. 16 Idimme kushubaasik ta'ire suusi. 17 Yesus ugna hamanak kesfeen isa asu barki eelle yeere sinba kaa'nefaat: «Garam assinynyano! Koi'ba foonto kaa dananak awu zagunarinso?» yit mamsi. (aiōnios g166) 18 Yesus wolgire ekka yi: «Awuniron taan garam yifasso? Isa Ha'oosneen ooma garama aafawa. 19 Ajajiis dey: «Kaa worutaata, gerkesataata, wiisotaata, esha zaala makotaata, asunin eshataata, abanesinnawa intoneesonna asin ulfinsu» yifanamato aritarwa» yi. 20 Asus wolgire: «Assinynyano! Es baron zuutira garonaaseneen ooddatu fawungwa» yi. 21 Yesus biire keeshte; dey ekka yi: «Isa wuzatu neekin yo'irwa. Hamfaat fa otumneeson zuutira kisira waagaat tukamni meyak imma. Den samak otma danatawa. Eekaate yeen taneen ane hamniwa» yi. 22 Sinuntano es chowaasik sinbaas karaye. Akama otumba faar sinna boor'a suumet hami. 23 Yesus yerqere biyaat nawoni

meyak: «Otumbesi faana baassok Ha'oosi taatosi giru awune
 faaron tiir'onso!» yi. **24** Nawoni meya es makena kaamaasik
 diinqesete. Sinuntano Yesus tusire: «Naanggotno! Ha'oosi
 taatosi giru awune fa tiir'onso! **25** Otum asu Ha'oosi taatosi
 girubaastan gaala marufni aafsi kamo aatbaastu kashowa» yi.
26 Nawoni meya zeemotiistan akamanon diinqesefaat baassotna
 baassotna: «Eseni oo faruk chimnirinso?» yisete. **27** Yesus
 baassotin biyaat: «Futoosik han bar asunik aafa chimtona
 wuza. Sinuntano Ha'oosik chimter. Ha'oosik zuuttambaase
 chimterwa» yi. **28** Phexiros dey: «Eseni inno zuuttambaase
 beyya neneen ane yaaniwa» yi. **29** Yesus wolgire: «Futok
 nittok makefawungwa; taaknawa misirachchuni kaamaasikna
 keebaason wedey aybaasakitonin wedey eetbaasikitonon wedey
 intobaason wedey ababaasin wedey naanggotbaason wedey
 bulobaason beya bar daysire dananawa. **30** Hash han neyaasik
 kabugtok keyaason, ayisakitonin, eetisikitonon, intoosikitonon,
 naanggotaason, bulooson tiya kushunon danana. Yooni neyaasik
 dey koi'ba foonto kaa dannor oonu aafewa. (aiōn g165, aiōnios
 g166) **31** Sinuntano sina zeemme fe showoni meya orfo wolsone.
 Orfo wolfe baasso dey sina zeemone» yi. **32** Den Yerusalem
 hamfa ugnaasik hamefeen Yesus sina zeemet feer sinna
 boor'a nawobaasakito diinqesete. Orfobaase hama baasso
 dey digset feeseter. Hepsi dey asire heppe nawobaasakitonin
 barki tai'sire basaasta kar'anak fa chowaason baassok mako
 ephi. **33** «Ese Yerusalem hamniwa. Asuni Naa maagni
 gaanynyaniknawa Museni tumaasi assinynyani meyakna aattere
 imtonir. Baasso dey kituni mangsuni kar'a basaasta kar'oner.
 Aazabni meyak aatire imoner. **34** Baasso dey kanyoner,
 tujosoner, ichoner dey worsoner, Sinuntano keez wonaneen

orfo kitun kabunir» yi. **35** Esseen orfo Zabdiyosni naanggot Yaqobnawa Yohannisna Yesusniki yeesere: «Assinyano! Inno mamsuni chowaason zuutira zagutak sholefeniwa» yisete. **36** Yesus dey: «Nittok awu zagunakinso sholefetiri?» yi. **37** Baasso dey wolgire: «Ne taatosi ulfintoni kabaasik isarniis oi'ta teshneesta isarniis dey alda teshneesta duunik ma'i uwa» yisete. **38** Sinuntano Yesus: «Mamsifeti baron aane arifetiwa. Ta ushanak fa shanani ushaason; ta haphuktonak fa haphuktooson haphuktotik chimatiroso?» yi. **39** Baasso dey: «Aa, chimaniwa» yisete. Yesus: «Ta ushanak fa ushaason ushati; Ta haphuktonak fa haphuktooson haphuktotiwa. **40** Sinuntano o'itnaastanawa alidnaastana duus hoorena baassoktano es baron imniis tatewa» yi. **41** Fu'te asir nawoosakito odesere Yaqobniistanawa Yohannisnistana gi'tesete. **42** Yesus asire heppe nawoosakitonin barki teegere ekka yi: «Aazabni meeni gaanyinya yistefe baasso darabesiisin hugnak ha'sisefemato arsefeti. Esiisimato dey zoonsisefe baasso dey es daraasata ha'suni tuuma hugnabesi faanamatona arsefeti. **43** Sinuntano nittokik ekkatawa. Nittoossin arkir sinak sholefe bar nitto wostinyanya sinowa. **44** Nittoossin oonu zeemak sholefe bar zuuttamnitiise asi boz sinowa. **45** Esiisimato Asuni Naasnu wostonaknawa kaabaason showoni meyanon furok aatire imanaktano barik wostosonekna aane yowewa.» **46** Yesus nawoni meyaneen lyyariko yeesete. Estan kesefeen showo dara baassoneen ane hamedifer. Uгнаasi ha'ta dey Temewosni naa aafishu Bartemewos diifaat shiiphet feer. **47** Naaziretki Yesus sinbaason odenayse: «Dawitni zalaassin koonte Yesusno! Taan maarowa» yit chaaga ephi. **48** Showo asuni meya shaakkunak ke'isete. Sinuntano bar: «Dawitni zalaassin koonte naaso taak kenashtowa» yit aatamsire chaagi.

49 Yesus yerefaat: «Teegotiwa!» yi. Baasso dey Aaftishusin: «Harewa! Kabuwa neen teegedifewa!» yit teegsete. 50 Bar dey geregere kabire tukaastaki maybaason ha'aat Yesusniki ye. 51 Yesus wolgire: «Awu neek zagunak sholefasso?» yi. Aaftishuus dey: «Assinyanyano! Biyanakwa!» yi. 52 Yesus dey: «Hamma, amantonees neen fatiwa» yi. Geregere biyet ugunne basa orfoose hami.

11 Yesusnawa nawobaasakitona Yerusalem tai'sesefe kabaasik Betefagenewa Bitaniyane asiissi kamo Dabrazayitini kumaasta kar'ete. Estan nawobaasasin heppin ekka yit wosi. 2 «Ek sinnitiista fa ke'eessi hamti. Esta kar'etiise oonu barista duunoyna hanyani nawa tuptera yerefeen danati. Kotta hang ephpha yootiwa. 3 Oonu: «Awagan han baron zagidifetirinso?» iyaanane «Daamiisik sholsina boor'a, hash geregere wolgire gafkuna» » uti. 4 Baasso dey hameten hanyani nawa ugunaasi teshta keeni fochata tuptera yerefeen danere kotete. 5 Esta yerse baassossin isa isaas: «Hanyaasi nawanon awuniron kotdifetirinso?» yisete. 6 Baasso dey Yesus ajajenaasimato maksete. Asuni meya dey wolle beyete. 7 Nawoosakito hanyaason Yesusniki ephphe yeesete. Maybesiison geshobaasta kunusseten barista di. 8 Showo asuni meya maybesiison ugunaasta yiir'ete. Oomiis dey i'oni tosha kiir'e yiir'et feeseter. 9 Sina zeema baassonawa orfobaase yeesefe baassona zuuttere: «Hosana! Daamiisa sunak yeefe bar suustowa. 10 Daamiisa sunak yooni abani Dawitni taatoos suustowa. Hosana den samak» yit chaaget feeseter. 11 Yesus Yerusalemki betemeqdesiissi giri. Biratere zuuttambaase asin biinanneen orfo gerok waaldifar sinna boor'a asire heppe nawobaasakitoneen Bitaniya hami. 12 Wonotiri wono Bitaniyan kesefeen Yesus makte. 13 Toshbare

yere belesini i'lo woksok biyaat gaana barissin bestonitto iyaat barki hami. Sinuntano gaanfana asba sina beyna boor'a tosha toshatano isanne danna gaana aafa. **14** Es bari boor'a belesiison: «Hawungneen ekalo oonu neekin isanne gaana muunaatawe» yi. Nawobaasakito dey es baron odesete. (aiōn g165) **15** Yerusalem kar'efe kabaasik betemeqdesiisi ojni keerkalo girire estak kisire waagsefe baassotinnawa geron waagsefe baassotinna kalle kisu ephi. Waaga soolet fe baasso tarabbezasonnawa nakalo waagefe baasso kodaasonna shelgire ha'i. **16** Estan Yesus: «Oonu isa wuza wor'e betemeqdesiisi keerkalo girunaatawa» yi. **17** Dey esta fe asusik assifena kabaasik ekka yi: ««Keenaas dara zuuttambaase asi Ha'oni shiiphoni keyawa» yistera aane tichchowanos? Sinuntano nitto bo'inyanyani dugadug zagitiwa.» **18** Maagni meeni gaanyanyani meenawa Museni tumaasi assinynyaasna es baron odesete. Daraasneen zuuttere basa assusik diinqet feeseter sinna boor'a Yesusnin digsete. Es bari boor'a aakkak worsonemato sholset feeseter. **19** Waalfana kabaasik dey Yesusnawa nawobaasakitona katamaassin gerakalo kesete. **20** E'so wonsak ugunne hamefeen belesiis tasbaasneen ichimma diifen biyete. **21** Phexiros nibbaasta kejfaan: «Assinynyano! Ne erwita belesiis ichimiwa» yi. **22** Yesus baassok wolgire ekka yi: «Ha'oosik amanotiwa. **23** Futo nittok makefawungwa; Oonu nibaassi sinungaso unoy makona bar zagtonamato amanere han aamaason: «Waatera baariissi ha'towe» iyaanane barik sinanawa. **24** Es bari boor'a shiiphok mamsiti wuzason zuutira dantir zagira amanotiwa nittok sinana. **25** Shiiphefeti kabaasik den samak fe Abantiis boor'nitiison feeshun unak asuniista isa chowniti faafaanane feeshun utiwa. **26** Sinuntano nitto asusa mangsunon feeshun uu shakaatine

den samak fe Abantiis boor'nitiison aafa feeshun unawuza.» 27 Hepsa dey Yerusalem yeesete. Yesus betemeqdesiissi kutifeen maagni gaanyanyani meya, Museni tumaasi assinyanyanawa kur'uni meena barki yeesere: 28 «Han baron awuni ha'suni hugnakinso zagidifatari? Wedey han baron zagutak ha'suni hugna neek imar oonso?» yit mamsisete. 29 Yesus dey: «Ta isa mamsu nittotin mamsunawa. Es mamsunaason wolgifaatine ta dey han baron awuni ha'suni hugnak zagifanamato nittok makonawa. 30 Yohannisni haphquus Ha'ooskin yaaringwa wedey asunikininsu?» yi. 31 Baassotna baassotna ekka yisete: «Ha'okin jaar iyaanine eekin awuniron bar makena baron amano beytiso? unir. 32 Ese asunikin uniroso?» ekka usonoytemato asu zuuttere Yohannisnin futoosik Ha'oni raajjuwa yiset feeseter sinna boor'a daraasin digsete. 33 Yesusnik wolgire: «Aane arifeniwa» yisete. Yesus dey: «Ta dey awuni ha'suni hugnak han baron zagifanamato aafawa nittok makona wuza» yi.

12 Besok dey assunak kabi: «Isa asu wayinini shaa tokke, oja ojje, gaanbaason ti'una doo'a yiishshe, tooo keer'i. Estan bulinyanyani meyak kira imaat woka dima hami. 2 Kephtona wonba kar'fana kabaasik gaanbaastan ephphe yoonak wostinynyaasin bulinyanyani meyaki wosi. 3 Baasso dey ephphe ichere kushkush gafuksete. 4 Hepsa oom wostinynyanin baassoki wosi. Es barin dey ichche teetbaason kar'ere salphisire gafuksete. 5 Tusire oomnin wosi; es barin dey worsete. Oom showonin wosin isa isaasin ichesete dey isa isaasin worsete. 6 Fu'te isa keeshtefena naabaasin: «Naataasin baassoki wosaanane ulfinsubesiwa» iyaat zuuttambesiise asi orfoosta wosi. 7 Sinuntano es bulinyanyani meya baassotna baassotna: «Foshaason tooniis han barwa! Yaani woraat foshaason innor zaguniwa» yisete.

8 Estan ephphe worsere wayiniisi foshni gerakalo ha'sete.

9 «Ese wayiniisi daam awu zagunirinso? Yeere bulinyanyi meyanon woraat wayiniisi foshanon oomni meyak imanawa.

10 Ese: « <Shu'ni keyaason keer'fe baasso gonesete shu'aas; shu'ni keyaasi kajjata duuni sholsu shu'a siniwa. 11 Es barnu Daamiiskintu siniwa; biife innoknu akamanon diinqiwa!» » yifa tichaason aane feretira biyetinso? 12 Maagni gaanyanyi meya, Museni tumaasi assinyanawa kur'uni meena es makena besos baassosta sinbaason arsete boor'a barin ephphe taar'ak sholsete. Sinuntano daraasin digsefaat beyye hamete. 13 Wolumbaasik barin ephak isa isa Ferisawini meyakinnawa Herodisni keen sina baassotinna Yesusniki wosise. 14 Barki yeesere: «Assinyano! Ne futonir sintamato arifeniwa. Asuni sina biira korunoy wedey asu awu una uuk zagifata wuza aafawa. Futok Ha'oosi ugnanontu assifatwa. Makowa, Roomni taate meeni taatoosik girboni ima sholsungwa wedey sholsutanso? Imaniringwa wedey kalanirinso?» yit mamusete. 15 Sinuntano bar sirbesiissiki mangunon araat: «Awuni boor'a taan wollak takalok sholefetiso? Isa saantibi teshsheni biyungwa» yi. 16 Baasso dey teshshesete. Yesus dey: «Han gitoosewa tichbaase onirinso?» yire mamsi. Baasso dey: «Roomni taate meeni taatoosarwa» yisete. 17 Yesus dey: «Ese taatoosaron taatoosik; Ha'oosiron Ha'oosik imtiwa» yi. Wolgubaasik dey diinqesete. 18 «Kitun kabu aafa» yisefe isa isa Seduqawini meya barki yeesere ekka yit mamusete: 19 «Assinyano! <Isa asu nawa koonunoy asubaason ha'aat kitifaanane aybaas dey es asuson ephphe zalba sinanak aybaasik koonuwo» yire Muse innok tichi. 20 Ese naafun ayni meya feeseter. Tesuni bar asu ephphe nawa koonunoy kiti. 21 Hepsaas dey ephphe nawa koonunoy kiti.

Esiisimato Keessaas dey ekka sini. **22** Naafunobesiise asuson ephphe nawa koonunoy kitisete. Zuuttambesiise asi orfota asus dey kiti. **23** Asuson naafunobesiise ephete sinna boor'a kitun kabuni wono baassossin oonik asu sinnirinso?» **24** Yesus wolgire ekka yi: «Tichaasonnawa Ha'oosi hugnanonna aane arifeti sinna boor'a daagefetiwa. **25** Kiti baasso kitun kabsefe kabaasik den samak faase Ha'oosi wosinimatotu foosonetano ephne girune aafa. **26** Sinuntano kituni meya kitun kabsonemato Ha'oos: «Ta Abrahamni Ha'o, Yisaqni Ha'o, Yaqobni Ha'owa» yit es saabaassiki geyaasi chowak makefa dimaasta Musenik makena baron Museni tichaassi aane feretira biyetinosa? **27** Bar hayewni meeni Ha'otano kituni meeni Ha'otawa. Es bari boor'a nitto akamanon daagefetiwa.» **28** Museni tumaasi assinynyaasasin isaas baasso karakkaron ode. Yesus ma'aron wolgubaason gasasifaat barki yeere: «Zuuttambaase asiistan denalo sholsu ajajiis aaffarinso?» yire mamsi. **29** Yesus wolgire: «Ajaji zuuttambaase asiistan denaloos: «Israelno odowa! Inno Daama Ha'oniis isa Daamawa. **30** Ne dey tuuma nibneesik, tuuma kaaneesik, tuuma safaraneesik, tuuma hugnaneesik Daama Ha'oneeson shungwa» yifarwa. **31** Hepsa ajajiis dey ekkawa: «Wolkoneesin ne neen shunfataasimato shungwa» Esiistan denalo ooma ajaji aafawa» yi. **32** Tumaasi assinynya wolgire: «Ma'arwa; Assinynyano! «Ha'oos isarwa; barneen ooma Ha'o aafawa» yira futok wolgitwa. **33** Tuuma nibak, tuuma safarak, tuuma hugnak baron shun. Dey Wolkoneesin teetneeson shunfataasimato shuna kiichcheffa maa'aastannawa ooma ooma imaastanna denalowa» yi. **34** Asus aruk wolginamato Yesus araati: «Ne Ha'oni taatoossin wokka faatartawa» yi. Esseen orfo oonu mamsuni mamsuk aane chime. **35** Yesus betemeqdesiissi

assifet ekka yi: «Museni tumaasi assinyanyani meya: «Kiristoos Dawitni zalaassin koonte naawa» aakkak yisefeso? **36** Dawit teetbaasik Korto Ayyanak zoonustere makefena kabaasik: ««Daamiis Daamtaasik gumaneesakitonin; wochoneesi sikalosi yer'atak zaguna kabaneen; oi'ta teshnaasta duwa» yi. **37** «Dawit teetbaasik «Daamta» utu yiwa. Eekan aakkak Dawitni zalaassin koonte naaba sinnirinso?» Showo daraas dey girak odeset feeseter. **38** Yesus assifena kabaasik ekka yi: «Dicha dica maya mayye ek hang kutu, gabaastak asu naga ooshshonak sholsefe tumaasi assinyanyani meyakini teetnitiison oodtiwa. **39** Baasso Ayhudni shiiphoni keyaasik tega koda, koota maastefanaasta tega dimatu sholsefewa. **40** Dicha tukama asusikitonon fa wuzbaason ephefe. Dey dica shiiphoni shiiphok biistokwa iyaat es effatena wuza zagsefe baasso akama mangsuni kar'atu ephphetoosonewa.» **41** Yesus imte ima zuuttfana saaxiniisi sinta diifen asuni meya waaga sir ha'sefeen bi. Showo otumni meya akama waaga imet feeseter. **42** Isa tukama dica asu waagbaas isa duude sinna hep garo garo naasini saantibi imi. **43** Nawoni meyanon teegere: «Futo nittok makefawungwa, waagbesiison ima baasso zuuttambesiise asiistan denalo han tukama asus arkissira imiwa. **44** Zuuttambesiise baassok hoorera fu'tesontu imetewa. Sinuntano han asus tukama sinfaat barik fayiison fu'onoy zuutira imiwa» yi.

13 Yesus betemeqdesiissin kesfeen nawoni meyaassin isaas: «Assinyanyano! Han shu'asikitonewa han shu'ni keyaasikitone awune fa diinqi sinnamato biwa» yit make. **2** Yesus dey wolgire: «Han inya inya shu'ni keyaasikitonon biidifatoso? Han shu'aasikito isa isaasta diira fui'tonir aafawa. Zuuttera bokterwa» yi. **3** Yesus betemeqdesiisi sinta fa Dabrazayitini

kumaasta diifen Phexiros, Yaqob, Yohannisnawa Andriyasna baasso baasso barki tai'sere: 4 «Han bar aagenso sinanari? Han bar zuuttambaase sinfana kabaasik besobaas aambanso? Innok makowa» yire mamussete. 5 Yesus dey ekka yi: «Oonu nittotin eshnoynamato teetnitiison oodtiwa. 6 Showoni meya: <Ta Kiristooswa> yit ta sunaasik yoosone. Showoni meyanon dey eshone. 7 Neeboni chownewa neeboni odune odefeti kabaasik digotiitawa. Es bar dey sinanak faarwa. Sinuntano koi'baas hashtawa. 8 Daraas daraasata; taatoos taatoosta kabuna. Showo dimta dey daani shorkonewa makne sinana. Es bar dey akama keektoni tesuwa. 9 «Nitto dey teetnitiison oodtiwa. Shonggoni kuphamaasta nitto aattera imtoti. Ayhudni shiiphoni keyaassik ichchosoti. Zaala sinatik taakwa iyaat ha'sife baasso sinanawa taate meena asi sinana yeroti. 10 Es bar sinbaasneen zeemma misirachchuni kaamaas dara zuuttambaase asik maktonak sholsuwa. 11 Nittotin ephphe aatire imefe kabaasik: <Awutaaso makoni?> uuk zeemma rakkatotiitawa. Sinuntano es kabaasik nittok imtoni baron makoti. Makoniis dey Korto Ayyanatano nittotewa. 12 Ayiis aybaasin, abaas naabaasin kituk aatire imana. Naanggotaas kooni aba intoosta manguk kabsera worsona. 13 Asu zuuttambaase asi sina ta sunaasi boor'a oomtester sinati. Sinuntano koi'ba kar'ananneen chimme yere bar faruna. 14 «Dey zina wuzaas kayma dimaason kiinifa barik sholsunoy dimaasta yerefeen biyaatine [feretife bar yaadatowowa]. Es kabaasik Yuudak feese baasso aamaaski eeloto. [Zinaas korto dimaasta yerefeen biifeti kabaasik feretife bar gasasuwwa] 15 Keyaasi tukta fe bar daa kerere isa wuza ephak keer girunaata. 16 Foshaasta fe bar maybaason ephanak orfo wolunaata. 17 Es kabaasik naanerisewa nawa tanifa asusikitone yerefawungwa!

18 Sinuntano es wonaas yeeshussi sinnoynamato shiiphoti. **19**
 Es kabaasik Ha'o tesina testoostan kabira hash hawungneen
 kar'a biistonor wedey hanneennu sinnoy shana sinana. **20**
 Daamiis es wonaasikitonon kawunsu shaki sinfaanane asha
 mayo asu zuuttambaase fui'tona kabatawa. Sinuntano bar
 korina asuni meeni boor'a wonaasikitonon kawunsi. **21** «Es
 kabaasik oonu sino: «Kiristoos hanta feerwa» wedey «Ekesta
 feerwa» yifaanane amanotita. **22** Esh Kiristoosni meenawa esh
 raajjuni meena yoosoner. Es baasso chimtefaanane Ha'o korina
 baassotinnu daagsuk besonewa biistera artonoy wuzne zagsone.
23 Esiisiktu ta zuuttambaase asin zeemma nittok maken sinna
 boor'a teetnitiison oodtiwa. **24** «Es kabaasik es shanaasneen
 orfo: «Awaas talmona; assaas dey aafa chaarona wuza. **25**
 Baakuraasikito saman zigtosona; samak fa hugnaasikito dey
 shorkona» **26** Es kabaasik Asuni Naa akama hugnaknawa
 ulfinakna shaaruussi yeefeen biyone. **27** Bar dey Ha'oosi
 wosiyanon wosire daa daassin, daasi diltan kabira daasi koi'ta
 kar'e fe barik korte asuni meyanon zuutuna. **28** «Besoson
 belesini i'oostan aruti. Waay'baas tosha kotta toshbaas dey
 boodefana kabaasik kawo tai'senamato arifetiwa. **29** Esiisimato
 nitto es bar zuuttambaase sinin biifeti kabaasik Asuni Naani
 yoo tai'sera finynyaassi kar'namato arutiwa. **30** Futo nittok
 makefawungwa; es bar zuuttambaase sinnoyfeen han koontoos
 aafa aatana wuza. **31** Samaasewa daase aatana. Sinuntano
 kaamnaasikito aafa aatana wuza. **32** «Sinuntano es wonaasi
 chowanon wedey es sa'atiisi chowanon Abaasteno samaki
 Ha'oosi wosiyaas wedey Naas aane arife. **33** Es wonaas aage
 sinanamato aane arifeti sinna boor'a guzira oodti **34** Esiis dey
 Keebaason beyfaat ooma daa hama asusne faarwa. Bar dey

wostinyabyaasakito wostosonak wosto haa'e imaat keyaason
oodfe barin dey: «Guzira oodwa» yire ajaje. **35** Es bari boor'a
keyaasi aba aage yoonirto aane arifeti sinna boor'a teetnitiison
oodti. Awuzakne waalin wedey daani kixxe wedey ako oorifena
kabaasik wedey wonsa wassi sinak chimana. **36** Diinqone yeere
kunfeni dannoynamato guzutiwa. **37** «Nittok makenaasimato
oomisikneen zuutira «guzuti» yira makefawungwa.»

14 Ayhudni faasikasewa kixxa maastefana heeboose zagtonak
hep wona fui'tera faar. Maagni gaanyinyanawa Museni tumaasi
assinyanyaasna Yesusni ephphe worsone manguni ugna sholset
feeseter. **2** Sinuntano baasso: «Daraas faasso kabguba, han
heeboossi aafa zaguniwuz» yisete. **3** Yesus Bitaniya yiste
ke'e zeemo awataatoni mettan sina Simonni keer diifer. Esta
muuni muuk diifen isa mashkasu waagba akama chima shunto
naardosini toshakin wosuste shitto albastiros yistefa shu'ak
wosuste bilqadisi tuumanon ephpha ya. Bilqadisi ukanon mesira
shittooson Yesusni teetaasta wuuki. **4** Es Simonni keer diise
asuni meeni ganeyaassin isa isaas zagte barik gi'tesere: «Han
shittoos baak wuuktera ke'nor sinnaas awuni boor'anso? **5**
Waagtefaanane isa wogga wosuste wostoni birrineen denalo
waagtera tukamnik imtok chimtona kabawa» yisesete. Asuson
dey ke'isete. **6** Sinuntano Yesus: «Beytiwa! Awuniron baron
rakkisidifetirinsu? Bar taak ma'a wuza zagiwa. **7** Tukamni meya
wonna wonna nittoneen anetu feesete sinna boor'a sholeti wono
argasutik chimatiwa. Sinuntano ta wonna wonna nittoneen ane
aafawa foona wuza. **8** Han asus bar chimnayson taak zagiwa.
Ashnaas moogsi girunak hoossuk zeemma shittok woshshi.
9 Ta futo nittok makefawungwa; Han misirachchuni kaamaas
daasi biratota zuuttambaase asiista maktefana dima aaffaristanu

han asus zagina bar baron safaronir sinna maktonawa.» 10 Asire heppe nawoosasin isa Askorotki Yuuda Yesusnin aatire imak maagni gaanynye meyaki hami. 11 Baasso dey es baron odeseteyse girsete. Waaga dey imonek abdi imete. Es bari boor'a Yuuda dey Yesusnin aatire imana ugna sholet feer. 12 Ayhudni faasikani fantu shuktera kixxa maastefana heeboosi tesuni wonaasta nawoni meya Yesusniki yeesere: «Faasika maastefa meeta'uson muutak ay hamma hoossunik sholefasso?» yit mamussete. 13 Yesus dey nawoosasin heppiisin wosire: «Ek katama hamti. Estak dey akani gima wor'o asunin uphoti. Basa orfoose hamti. 14 Bar hamme girina keyaassi girifaat keyaasi abanin: «Assinynyaas, nawotaasneen ane faasikani muuson muuna irbani keya ayfaso?» yifewa uti. 15 Bar segenetiista hoorera yiitera di taga keya nittok besuna. Esta hoossuti» yi. 16 Es nawoosakito katamaassi hamere makenaasimato danere faasikani muuson hoossisete. 17 Waalfana kabaasik Yesus asire heppe nawobaasneen ane ye. 18 Diisefa meeseleen: «Nittok futo makefawungwa; nittoossin isaas han taneen meefe bar taan aatire imnir» yi. 19 Baasso dey suumesere isa isarbesiis: «Ta sinungataaso?» yiset Yesusnin mamussesete. 20 Yesus wolgire: «Asire heppesasin isaas han taneen ane koranaassi dukire meefe barwa. 21 Asuni Naa barik tichchenaasimato kitunak faar. Sinuntano Asuni Naanin aatire imni es asus haybubawowa. Es asus koonto shaki sinfaanane ma'arwa» yi. 22 Meeseleen Yesus tushaason ephphe Ha'o galattefaat batte: «Ese, haniis ashnaaswa» yire nawoosakitonik imi. 23 Tofoosonn dey ephphe Ha'o galattefaat imi. Zuuttere es tofoossin ushete. 24 Ekka dey yi: «Han bar showoni meyak wuuktoni teyyani harinnaaswa. 25 «Futo nittok makefawungwa; Ha'oosi taatoni ha'susi gaddo

wayinini ushaason ushana kabaneen han barissin hepsi aafa ushanawuza.» 26 Esseen orfo galatni gaama gaamere ek Dabrazayitini kumaasta kesete. 27 Yesus nawobaasakitonik: «Keemeriisin ichcha woruna; fantuusikito dey siktona» yistera tichchena boor'a zuuttera ha'aat eelatiwa. 28 Sinuntano ta kitun kabinanneen orfo ek Galiila zeemma hamana» yi. 29 Phexiros dey: «Zuuttambesiise ha'aat eelefeknu ta aafa ekka zaguna wuza» yi. 30 Yesus dey: «Futo neek makefawungwa; hawung han waalaasik ako heppa wolle oorunoyfeen ne keeza wolla mormotawa» yi. 31 Phexiros kaambaason chinire: «Neneen ane kitunannu sinfaanane aafa mormona wuza» yi. Zuuttere dey basaasimato maksete. 32 Esseen orfo: «Getesemani» yiste dimta hamete. Yesus nawoni meyanon: «Ta ekesta shiiphona; nitto hanta diifotiwa» yi. 33 Estan Phexirosnin, Yaqobnin, Yohannisnin barneen ane zoonsire hami. Akamanon suumet nayo ephi. 34 Nawobaasakitonik dey: «Kaanaas kitunanneen kar'a akamanon suumewa. Hanta faafaat guzira oodtiwa» yi. 35 Garonon ek sina eksere daasta gandere chimtonir sinfaanane shanani wonaas basaastan aatanamato shiiphe. 36 Ekka dey yi: «Aabba abataaso! Zuuttera neek chimterwa. Han ephphatoonak fa shanaason tayistan woku. Sinuntano ta sholena bar sinnoynamato ne sholeta bar sinunwa» yi. 37 Wolle yeere kunefeen bi. Phexirosnin dey: «Simonno; kuntaroso? Isa sa'atine guzire oodak aane chimenoso? 38 Fatanaassi girunoytimato guzira shiiphotiwa. Ayyana hooreratu fa sinuntano ashaas hopiyawa» yi. 39 Estan wolle dey ukkoti shiiphena shiiphooson shiiphe. 40 Wolle dey yeen aaffesiis afay'nik fayna boor'a kunefeen bi. Barik maksefe baronnu aane arsoto. 41 Keezsa dey yeere: «Hashneen kunfetiyooso? Hashneen beysa

ephdifetiyoso? Ese haye hooronawa, sa'atiis kar'i; Asuni Naa boor'ni meeni kushusi aattere imtonir. **42** Kabini hamni; Hash taan aatire imni bar tai'se» yi. **43** Geregere es baron makefena kabaasik asire heppesasin isaas Yuuda sinfe bar ye. Barneen ane sikonewa mukne epho maagni gaanynyanikin, Museni tumaasi assinynyanikin, kur'uni meyakini wostere yeese showo asuni meya feeseter. **44** Aatire imni Yuuda zeemme: «Ta daamona barintu nitto makira ephpha hamtiwa» yire besok makere feer. **45** Geregere yeere Yesusniki tai'sere: «Assinynyano!» yit daame. **46** Es ane yeese baasso dey Yesusnin ephete. **47** Esta yere baassossin isaas siifo zanbaassin kisire maagni gaanynye meeni gaanynyaasa wostinynyani odonon kace. **48** Yesus dey: «Bo'inynyenin ephnirimato sikonewa mukne ephpha taan ephatik yaatiyoso? **49** Betemeqdesiissi wonna wonna nittoneen ane faafaat assifana kabaasik aane taan epheti. Sinuntano tichche bar ko'unak han bar siniwa» yi. **50** Nawoni meya dey zuuttambesiise barin beyfaat eelesete. **51** Atubaasta wor'a maama mayo isa na'o asu basa orfoose hamet feer. **52** Asuni meya barin ephefe kabaasik maamaason ha'aat atatubaase eeli. **53** Yesusnin maagni gaanynye meeni gaanynyaaski ephere hamete. Museni tumaasi assinynya, kur'uni meenawa maagni gaanynye meena zuuttere kuphisete. **54** Phexiros maagni gaanynye meeni gaanynyaasa ojini keerkalo kar'ananneen woksok orfobaase hami. Estak dey wostinynyani meyaneen diifaat geya besit feer. **55** Maagni meeni gaanynyaasnawa shoongoose zuuttesere Yesusnin woruk zaalnin sholsere aane danoto. **56** Showobesiis esha zaala makset feeseter. Sinuntano maksefe zaalaas isarba foonto sini. **57** Isa isa asuni meya kabsere: «**<**Ta han kushuk keete Betemeqdesiison bogaat keezsinari wono ooma kushuk

keetonoron keer'ana» yifeen odeniwa» yit esha zaala maksete.

59 Sinuntano hashnu zaalni meeni kaamaas aane isar sina. 60 Maagni gaanynye meeni gaanynyaas baasso ganeyaassin kabire Yesusnin: «Han baasso neyista maksefe zaalaas aambanso? Isaronnu wolgu beytaroso?» yi. 61 Sinuntano bar shaakki. Isaronnu aane wolguwe. Hepsinu Maagni gaanynye meeni gaanynyaas: «Suusto Ha'oosi naa Kiristoos nenoso?» yit mamsi.

62 Yesus wolgire: «Tawa; Asuni Naa Ha'oosi o'itta diifeennawa samaki shaaruusta yeefeenna biyatiwa» yi. 63 Maagni gaanynye meeni gaanynyaas maybaason karasaat: «Hanneen ekalo ooma zaala awuniron sholsunirinso? 64 Ha'ooson me'baason odetiwa. Nittok awu sinna bestefaso?» yi. Baasso zuuttesere: «Kitu barik sholsuwa» yit mangsu kar'esete. 65 Isa isaas basaasta tujo ephete. Aaffaason maamak ukaat ki'et: «Raaji innok makowa» yisete. Wostinynyani meya dey bochet ephphe hamete. 66 Phexiros haat ojni keerkalo feen isa Maagni gaanynye meeni gaanynyaasa keeri wostinynya ya. 67 Phexiros geya besifeen gasasira biyaat: «Ne dey Naaziretki Yesusneen ane faatarwa» yi.

68 Sinuntano bar wolgire: «Ne makefata baron ta aane arutwe. Aane gasasut» yit morme. Gerakalo finynya kesfena kabaasik ako oori. 69 Keerki wostinynyaas hepsa dey biira esta yere baassok: «Haniis baasso keengwa» yit make. 70 Bar dey hepsa: «Morme» Garonon feere esta yere asuni meya Phexirosnin: «Futok ne Galiilaki asu sinta boor'a baasso keengwa» yisete.

71 Sinuntano bar: «Han maksefeti asusin aane arifatwa!» yit barin bar wolgire erwit teyi. 72 Geregere dey ako hepsa oori. Phexirosnin Yesus: «Ako hepsa wolle oorunoyfeen ne keeza wolla mormotawa» yina kaamaas nibbaasta kejfaan seektere waasi.

15 E'so wonsak maagni gaanyanyani meya kur'uni meyaneeen, Museni tumaasi assinyanyanawa shonggoni meena zuuttere isarik merkesete. Esseen orfo Yesusnin taar'e taamme Philaxosnik aatire imete. **2** Pilatos dey: «Ne Ayhudni meeni taatonoso?» yire mamsi. Yesus dey: «Aa, ne maketaasimatowa» yire wolgi. **3** Maagni meeni gaanyanyani meya Yesusnin showo chowak malasset feeseter. **4** Pilatos dey: «Isaronne aane wolgifenos? Apun chowanso neyista malassediferi» yire mamsi. **5** Yesus isa wuzane aane wolguwe sinna boor'a Pilatos diinqe. **6** Pilatos faasikani heebo heeboosik asuni meya mamussete isa taatonin kotte gafkit feer. **7** Manguk taatoosata kabsere kaani woruk taatere fe asuni meyaassin isa Barbaan yiste asu feer. **8** Darani meya yeesere: «Hazozoti zagifataasimato isa taatonin innok kotwa» yit mamussete. **9** Pilatos wolgire maagni gaanyanyani meya koonak aatire imetemato arina boor'a: «Ayhudni meeni taatosin kotanak sholefetiyo?» yi. **11** Sinuntano maagni gaanyanyani meya Yesusnin beyfaat Barbaanin kotanak Pilatoosnin mamussonek daraasin kabugsesete. **12** Pilatos hepsa wolgire: «Eekin Ayhudni meeni taatowa yifeti barin awu zagunak sholefetiso?» yi. **13** Darani meya dey: «Suuttowowa!» yit chaagete. **14** Pilatos dey: «Aamso? Zagina mangsu aambanso?» yi. Sinuntano baasso: «Suuttowowa!» yit chaaga aatamsisete. **15** Pilatos daraasa safaranon zaguk sholefaat Barbaanin baassok kotaat Yesusnin alanggak ichchonak zagire suuttonak aatire imi. **16** Taar'osakito: «Pratoriyon» yistefa daa ha'sife basa ojni keerkalo Yesusnin ephphe hamete. Estan oom taar'oni meyanon isarik zuutisete. **17** She'a maya maysisete; dey seer'a ma'ire zawudi zagire teetbaasta guufsisete. **18** Estan: «Ayhudni taatono! Naga neek sinfawungwa!» yit naga ooshsheset feeseter. **19**

Teetbaason sobboqok ichet, tujet barik kaa'net moosesete. 20 Kanye setenneen orfo she'a mayaason gaay'aat basa mayaason mayissere suuttonak ephphe hamesete. 21 Isa ugunni wof Aleksandiro snawa Rufosna asi aba sina Simon yiste qerenaki asu beeden yeeffen danere mesqeliison wor'anak giddisise. 22 Estan Yesusnin ephphe Golgota yistera teegtefa dimaasta taamete. Es Golgota uus dey: «Teetni megani dima» uu. 23 Estak dey kumbineen wo'ito wayinini usha ushanak imesete. Sinuntano bar aane ushe. 24 Estan suutesete; maybaasta dey ixa ha'sere aa'esete. 25 Es suutesefe kabaasik e'so keez sa'ati. 26 Malataasi ticha: «Ayhudni taato» yifar. 27 Hep bo'inynyani teshshesete Yesusneen ane isaasin oi'ta teshbaasta isaasin dey halda teshbaasta suutesete. 28 Matsafaas: «Manguni meyaneeen faadtewa» yina bar ko'i. 29 Teshba aatfe ugunni wofni meya teetbesiison shorkit ekka yit me'et feeseter: «Yi, «Betemeqdesiison bogaat keezsinari wono keer'andarwa» yi neno! 30 Ese hash mesqelistan kerera teetneeson fu'owa!» 31 Esiisimato maagni gaanynyani meenawa Museni tumaasi assinyaaasna baassotna baassotna: «Oomiisin fu'e, sinuntano teetbaason fu'ok aane chime! 32 Ese biira barik amanonik bar muudto Israelni taatoos hash mesqelistan kerowowa» yiset kanyesete. Barneen ane suutte bo'inynyani meya dey barin me'et feeseter. 33 Tooni issun sa'atiistan kabira izgin sa'ati kar'ana kabaneen daas zuuttera talma sini. 34 Izgin sa'atiista Yesus: «Elohe, elohe, lamasebeqtani» yire akama kaamak chaagi. Kotbaas dey: «Ha'onaase! Ha'onaase! Awuni boor'a taan beyitse?» uu. 35 Esta yere asuni meyaassin isa isaas odesere: «Odotiwa; Eliyasintu teegedifewa» yisete. 36 Isar eelle aka ephak chima wuzaassi haphqire sobboqota duusire

suutire ushanak Yesusnik imaat: «Beytiwa shakaani Eeliyas yeere kessunitto biyaniwa» yi. **37** Yesus akama kaamak chaagi; Kaabaas dey kesi. **38** Betemeqdesiisi yinu denun daa heppik karate. **39** Yesusni sinaasta yere tii meeni gaanynyaas kaabaas kesbaason biyaat: «Han asus futok Ha'oni naawa» yi. **40** Isa isa mashka meya dey woksok biyet feeseter. Es baassossin Megdelawitki Maarami, Salome, hate Yaqobnawa Yoosana asi into Maaramine feeseter. **41** Baasso Yesus Galiilak feena kabaasik Yesusneen ane hamefaafa argasit faaser. Esiisimato Yesusneen ane Yerusalem hama ooma showo mashkasu faaser. **42** Gerok waalfana kabaasik Armatiyaski Yosef yiste asu ye. Yosef shoonggo keysefe baassossin isaas dey ulfinto asu. Bar dey Ha'oosi taatonon abdik oodet feer. Wonaas beysani wonaastan zeemma fa hoossuni wona sinna boor'a digonoy Pilatosniki girire Yesusni dugnooson imanak mamsi. **44** Pilatos dey: «Aakkak tai'ni kitiso?» yit diinqe. Tii taar'oni meeni gaanynyaasin teegsire: «Futok Yesus kitiyoso?» yit mamsi. **45** Tii taar'oni meeni gaanynyaaskin odenanneen orfo Yosefnik Yesusni dugnooson imi. **46** Yosef dey kinoni maama waagere mesqelistan dugnooson kessire kimme katera hoore shu'ni moogsi kabbare. Estan inya shu'a bukalsire moogaasi noononon uki. **47** Megdelawitki Maaraminewa Yosani into Maaramine Yesusni dugnooson ay kabbarsetemato biyedifar.

16 Beysani wona aatnanneen orfo Megdelawitki Maarami, Salome, Yaqobni into Maaramine yeesere Yesusni dugnooson woshshuk sawa wuzakin hoore shitto waagsete. **2** Torbaniisi tesuni wono e'so awa kesfana kabaasik moogaaski hamete. **3** Baassotna baassotna: «Shu'aason moogaasi noonotan innok bukalsunir oonso?» yiset faaser. **4** Es baron dey yisetees shu'aas

akama inya sinna boor'a. Sinuntano kaanne biyeten shu'aas bukalera shaatenamato biyete. **5** Moogaassi girseten foro maya mayo na'o asu oi'ta wolusta diifen biire naysete. **6** Es na'o asus: «Nayotiita! Suutte Naaziretki Yesusnintu sholedifetimato arifawungwe. Bar kabi; hantak aafe; barin kunussete dimaason biyoti. **7** Ese hamfaat nawoni meyaknawa phexirosna: «Nittok makenaasimato nittoostan zeemme Galiila hamnir. Estak biyati» yira maksoti» yi. **8** Es mashkasusikito digak korkiset moogaassin kessa eelese. Akamanon digsen a boor'a isa wuzane ooknu aane maksowa. **9** (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.) [Yesus Torbaniisi tesuni wono e'so kitun kabinanneen orfo zeemme naafun kiina ayyana barissin kisina Megdelawitki Maaramik beste. **10** Bar dey hamma suumetnawa waasitna feese basa zoonsini meyak es baron make. **11** Baasso dey hayew sinbaasewa barik bestobaase odesefe kabaasik aane amantosoto. **12** Esseen orfo baassossin hep nawobaasakito beede hamefeen Yesus uguntak ooma gitok beste. **13** Baasso dey wolle hamme oom nawoni meyak maksete. Es baasso dey aane amanosoto. **14** Esseen orfo dey asire issees muu meesefeen Yesus baassok bestere: «Yesus kitun kabire kaak fe; inno dey aafniisik biini» yisere makse baassotin amano beyobesiisiknawa nibbesiisi chimakna baassotin ke'i. **15** Tusire dey ekka yi: «Daasi birato zuuttambaase asiista hamti. Misirachchuni kaamaason asu zuuttambaase asik makoti. **16** Amanere haphukte bar faruna. Sinuntano amanonoy basaasta mangsu kater. **17** Amane baasso han besoson zagsone; ta sunaasik kiina ayyanaason kirusone; gaddo noonok wolumsone. **18** Zawaasikitonon ephone; woruni wuzanu ushefaatene baassotin isanne aafa miir'ona wuza. Kushubesiison mettanni meenista ta'usone baasso dey farsone.»

19 Daam Yesus es baron nawoni meyak makenanneen orfo den sama hami. Ha'oosi ho'ita teshta di. 20 Baasso dey kesere daa daa zuuttambaase asiissi hamefaafe maksete. Daamiis dey baassoneen ane wostet feer. Biistera artonoy wuzani zaguk maksefe misirachchuni kaamaas futo sinbaason besit feer.]

Luqas

1 Ulfinto Tewofilosno; inno ganeyaassi sina chowaasikitonon besuni ticha zeemo sinak showoni meya tichisetewa. **2** Es tichaason dey innok aatiis tesubaastan kabgire aafak biya baassotnawa Ha'oosi kaamanon makset feese baassotnawa; **3** Tanu ta teetaasik tesubaastan kabgira gasasira biinanneen orfo tochooson zeeme zoonsobaason oodda neek tichunak ma'ar sinna bestewa. **4** Es baron zaginaas ne odeta chowaas futo sinbaason arutakwa. **5** Herodis Yuudaki daasta taato sinna neyaasik Abiyani maagni wosto wostesefe baassossin sina Zakkariyas yiste isa maag feer. Bar dey Aaronni zalaassin sina Eelsabet yiste asuba faar. **6** Hepobesiise Ha'oosi sina ooko sinne feeseter. Daamiisa kaamanonnawa tumaasonna zuuttambaase asin isa muda foontonon oodet feeseter. **7** Sinuntano Eelsabet zagiya sinna boor'a koonubesi aafa. Hepobesiise dey kur'sete. **8** Isa wono Zakkariyas basa wostoni taraasik betemeqdesiissi maagni wostooson wostedifer. **9** Ukkoti maagni meeni tumaasimato Daamiisa betemeqdesiissi girire ixana kiichunak ixa barik kar'i. **10** Betemeqdesiissi ixanaas kiichchefana kabaasik dara zuuttere gerakalo yerefaat Ha'o shiiphedifer. **11** Daamiisa wosiya ixana kiichchefana shoo'aasi hoi'ta teshta yerefaat barik beste. **12** Zakkariyas wosiyaason biinaase nayere dige. **13** Sinuntano wosiyaas: «Zakkariyasno digotaatawa! Shiiphonees odtewa. Asune Eelsabet arqa naanin tanonir. Sunbaason dey <Yohannis> yira sunsuta. **14** Basa koontoos neek akama gira sinanawa. Showo asuni meya dey basa koontoosik girosoneewa, **15** Bar Daamiisa sina arkirtu sinana. Wayinini usha sinun ooma zaysuni usha isanne aafa ushanawuza. Intobaasi keensi feegedo Korto Ayyanak

tuumtona. **16** Bar Israelni daraasasin showobesiisin Daama Ha'obesiiski wolguna. **17** Bar raajju Eeliasnisimato Ha'oosi ayyanaknawa hugnakna Daamiisa sina zeemana. Abani meeni nibaason naanggotbesiiski, ajajamonoy baassotin kayimni meeni techmaassi wolguna. Daraasin daamiisik hoorere feer sinonek zaguna» yi. **18** Sinuntano Zakkariyas Ha'oosi wosiyak: «Han bar futo sinbaason awuk aruna? Ta kur'in, asunaas dey woggabaas koi'i» yi. **19** Ha'oosi wosiyaas wolgira: «Ta Ha'oosi sina yerefa Gabureliwa. Han misirachchuson neek makonak wostera yaanarwa. **20** Sinuntano ne wonbaas kar'fana kabaasik sinni kaamnaason amano beyta boor'a han chowaas sinananneen nibtaatotu sinatawa. Wolla dey aafa chimata wuza» yi. **21** Es kabaasik asuni meya Zakkariyas kesananneen oodet feeseter. Betemeqdesiissin tai'ni kesa beybaasik diinqesete. **22** Zakkariyas betemeqdesiissin kesfena kabaasik asuni meyanneen wollok aane chime. Es bari boor'a betemeqdesiissi isa barik beste wuza faanamato asuni meya arsesete. Bar wollonoy kushubaasik besit feer. Esiisik nibtaato sinne fui'te. **23** Zakkariyas betemeqdesiissiki basa taraasi wostoni wona ko'ubaase keeba hami. **24** Garo wonanneen orfo asuba Eelsabet naanentera uuch assa keebaassi aachera di. **25** Ekka dey yi: «Daamiis han ma'a wuzason taak zagiwa. Asusa ganesi fa kashistonaason tishki.» **26** Eelsabet naanertenari issunsa assaasik Ha'oosi wosiya sina Gabureli Galiilaki daasta fa Naaziretni katamaassi Ha'ooskin wostera hami. **27** Wostera hamnaas Dawitni zalaassin sina Yosefnik teegtera di isa durba nawaki. Es durba nawaasi suna dey Maarami. **28** Ha'oosi wosiya barki yaara: «Ne akamanon suustowe. Naga neek sinfawungwe. Daamiis neneen anetu fewe» [ne mashkasusi ganesin suustowe] yi. **29** Maarami

Ha'oosi wosiyani wollaasik akamanon nayefaat: «Han bar aakkati nagani ooshshonso?» yit safare. **30** Ha'oosi wosiya Maaramik: «Ha'oosi sina adda danit sinna boor'a digotaatawe. **31** Ese ne naanertotarwe, arqa naanin dey tanotar. Sunbaason dey <Yesus> yira sunsuta. **32** Bar dey akamtu sinana. Zuuttambaase asiistan denalo sina Ha'oni Naa yisteretu teegtona. Daama Ha'oos ababa Dawitni zigimooson barik immir. **33** Yaqobni zalaasta koi'ba foontonon taattonir. Taatobaasnu koi'ba aafa» yi. **(aiōn g165)** **34** Maarami Ha'oosi wosiyak wolgira: «Ta durbawa; han bar aakkak sinak chimnirin?» yi. **35** Ha'oosi wosiya wolgira: «Korto Ayyana neyista yoona. Zuuttambaase asiistan denalo sina Ha'oosi hugna dey neyista keron. Es bari boor'a koontoni Naas korto. Dey Ha'oni naa ustona. **36** Ne koonna sina Eelsabetnu kur'ubaastak arqa naani naanerte. Zagiya yiste bar naanertenaneen haniis issunsa asba. **37** Ha'oosik chimtonoy wuza aafa» yi. **38** Maarami dey: «Ta Daamiisa bozawa. Ese ne maketaasimato sinun» yi. Estan Ha'oosi wosiya kessa hami. **39** Es kabaasik Maarami taptanon kabira aamaasta fa Yuudani daastaki isa katamaassi hami. **40** Zakkariyasniki keer girira asuba Eelsabetnon naga ooshshe. **41** Eelsabet Maaramini nagaason odefana kabaasik katbaassi di nawaas fille. Eelsabet dey Korto Ayyanak tuumte. **42** Kaambaason dey teggira: «Ne mashkasusi ganesin suustowe. Neekin koontoni bar dey suustowe. **43** Daamtaasa into taan mamsuk yoobaas awune fa akama ulfinanba! **44** Ne nagaasi kaamanon odefana kabaasik katnaassi fa nawaas girak fille. **45** Daamiis makena baron zagunir sinbaason amane ne awune fa suustonse!» yi. **46** Maarami dey ekka yi: «Kaanaas Daamiisin galattonir; **47** Ha'oos kashisto wostinyanya; sina taan biina boor'a; tuuma nibnaasi safarak; hetna

sina Ha'onaasik girona. Hawungneen ekalo koontoos; zuuttera taan: «Ne suustowe» una. **49** Hugnaba faana Ha'oos; taak akama wuza zagina boor'a; sunbaas dey Korto. **50** Ha'ooson digefe baassok; koontoostan aatta koontoosta kar'a fakuna. **51** Chima woribaasik hugnabaason besi; beegantefe baassotin nibbesiisi safaranon gedda sike. **52** Daason ha'sife arki arki meyanon zigimobesiistan kessi; sinuntano kashistefe baassotin ulfinak den teggi. **53** Maktanni meyanon ma'a wuzak gawusi; otumni meyanon kushkush kalla kofki. **54** Abrahamniknawa basa zalaasikna; koi'ba foonto neya besina fakibaason safarok; Wostinyabya sina Israelnin argasi; es baron zaginaas zeemoti abaniisakitonik imna abдини kaamaason koi'sukwa» yi. (aiōn g165) **56** Maarami dey keez assa sinni wona Eelsabetneen ane diira wolla keeba hami. **57** Eelsabet kophona wona kar'in arqa naanin kophe. **58** Wolkobaasewa koonbaasikitone Daamiis akama fakiya barik zaginamato odesere barneen ane girsete. **59** Nangirinsinari wono daag naasin haarkoni kunsuk asuni meya yeesete. Ababaasa sunak Zakkariyas yire sunsuk sholset feeseter. **60** Sinuntano intobaas: «Indaane, sunba Yohannis yisteretu suntona» yi. **61** Baasso dey: «Ne kooniiasin han sunaasik sunter aafewe» yisete. **62** Estan ababa Zakkariyasnin: «Naanees oo yistere sunustonakinso sholefatari?» yire kushubesiisik besire mamussete. **63** Bar dey tichuni wuza imonek mamsire: «Sunba Yohanniswa» yire tichi. Zuuttambesiise es barik diingese. **64** Geregere Zakkariyasni terma kotten Ha'ooson galattet wolle. **65** Es baristan kabi chowa wolkoni meya zuuttesere digesete. Es wollaasi chowa zuuttera kumaasta fa Yuudani daasi biratota wolumtera zi'i. **66** Es baron ode baasso zuuttere: «Han daag naa hanneen awu sinungeso?»

yit baassotna baassotna mamussesete. Es bar sinnaas Ha'oosi argasu Yohannisneen ane faar sinna boor'a. **67** Es daag naasa aba Zakkariyas Korto Ayyanak tuumtere ekka yit raaji make. **68** «Yaara darabaasin furena boor'anawa argasina boor'ana; Daama Israelni Ha'oosik galata sinfawung. **69** Es barnu ibe zeemman; Korto raajjuni meyakini kamo makenaasimato; wostinyabya sina Dawitni zalaassin; akam fatunirin innok kabgi. (aiōn g165) **71** Fu'enaas dey; gumayefe baasso kushuussinnawa; oomtesefe baasso kushuussinwa. **72** Es baron zaginaas inno abani meyak; fakibaason besunaknawa; girina korto teyyaason zagunaknawa; es girina teyyaason dey teyira imnaas; abani Abrahamnikwa. **74** Es abdin kaamaas; dey gumaniisa kushusin birmadumma kessa; isa diga foontonon barik wostet foonikwa. **75** Esiisimato dey neeniison zuuttambaase; Ha'oosi sina kortoknawa ookokna foonikwa. **76** Dey ne han daag naaso; zuuttambaase asi denalo sina Ha'oosi raajju ustotawa; ugunaason hoossutak; Daamiisa sina zeemman hamata. **77** Daamiis dey boor'besiison feeshun uuk; farsone ugunaasi arunon baassok imana. **78** Ha'oniis fakirnawa kenashterna; sinbaasik faruni chaarefa denun innok chaaronak zaguna. **79** Bar talmaassinawa kituni tiishoossina fe baassok chaarsuna; Inno taaruuson dey nagani ugnak zoonsunakwa» yi. **80** Daag naas dey dichi. Korto Ayyanaasik dey chimi. Israelni daraasik ammano bestona wona kar'ana kabaneen ichma daassi di.

2 Es kabaasik Romanni taate meeni taato Agustos Keesar basa ha'suussi fe asuni meya zuuttere darani faadak tichchosonek ajaji kesi. **2** Es tesuni darani faada zagtefana kabaasik Kemerewos Soriyani daason ha'sit feer. **3** Asu isarba isarbaas dey sunbaason tichchonak koontena daasta hamet feer. **4** Yosef koontenaas

Dawitni zalaassin sinna boor'a Galiilaki fa Naaziretki katamaassin kabire Yuudani daastaki fa Dawit koontena katama Betelemi hami. 5 Tichchok hamnaas naanertera fa teegere duusina nawa Maaramineen. 6 Betelemuk feeseten Maarami kophona wona kar'i. 7 Uzun naabaasi esta kophe. Irba ha'ifena keyaas asunik oottera ko'ina boor'a maama taksira miya muuba maafana magaassi kuni. 8 Es daasta waali waalin nor'obesiison keemet ha'sefe keemerni meya feeseter. 9 Baassok dey Daamiisa wosiya diinqone beste. Daamiisa ulfinni chaarefa baasso biratoosta chaarsi. Baasso dey akamanon digsete. 10 Sinuntano Ha'oosi wosiya dey baassok: «Harewa digotiita! Asu zuuttambaase asin akamanon girsuni ma'a odu nittok ephpha yaanwa. 11 Hash hawung han Dawitni katamaassi fatir sina Daam Kiristoos nittok koontewa. 12 Han bar nittok mallato sinana: Daag naa maama takistere miya muuba maafana magaassi kunfeen danati» yi. 13 Geregere showo Samaki wosiya es Ha'oosi wosiyaasneen ane bestesera: 14 «Den samak Ha'oosik ulfina sinfawungwa! han daastak dey; Ha'o shunfana asuni meya zuuttambesiise asik; naga sinfawungawa» yit Ha'ooson galattesete. 15 Ha'oosi wosiyaasikito oor kessa den sama hamnanneen orfo keemeriisakito baassotna baassotna: «Ese han sina baronnawa Daamiis innok besina wuzaase asinna biyanik Betelem hamniwa» yisete. 16 Baasso dey taptak hamere Maaraminonnawa Yosefninna danete. Daag naas dey miya muuba maafana magaassi kunfeen biyete. 17 Daag naasin dey biyetenneen orfo Ha'oosi wosiya baassok makena naasa chowanon maksete. 18 Es keemeriisakito makena baron ode baasso zuuttere diinqesete. 19 Sinuntano Maarami es chowaason zuutira nibbaassi ephaat safaret faar.

20 Keemeriisakito chowaas zuuttera Ha'oosi wosiya baassok
 makenaasimato sinin biyobesiisiknawa odobesiisikna Ha'ooson
 galattetnawa ulfinsitna wolle hamesete. **21** Nangirinsinari wono
 naas haarko kunana tumaasta zeemma intoba naanertonoyfeen
 Ha'oosi wosiya sunsina sunaasik «Yesus» yisetere sunte. **22**
 Museni tumaasimato kayimni tumaas zagtona wona kar'i. Es
 bari boor'a Yosefnawa Maaramine daag naasin Daamiisa sina
 tai'suk Yerusalem ephphe hamete. **23** Es baron ekka zagsetees
 Daamiisa tumak: «Uzun sina arqa naa zuuttere Daamiisik intere
 korto sinanar» yifa ajaji tichchera faar sinna boor'awa. **24**
 Esiisimato Daamiisa tumaassi: «Hep ameta wedey hep nakaloni
 nawa maa'a imak sholsu» yifa ajaji faar. **25** Es kabaasik Simon
 yiste isa asu Yerusalemuk feer. Bar kaabaason Ha'ok imme fe
 ooko asu. Israelni faruni abdiison oodet feer. Korto Ayyanaas dey
 barneen faar. **26** Bar Daamiisa muudtonin biinoy kitunoynamato
 Korto Ayyanaas barik ammanon besira faar. **27** Es wono Korto
 Ayyanaas Simonni kabgira betemeqdesiissi hamanak zagin hami.
 Yosefnawa Maaramine tumaas makenaasimato zaguk daag
 naasin ephphe betemeqdesiissi girseten, **28** Simon dey daag
 naasin ephphe idimme Ha'ooson galattet ekka yi: **29** «Daamiiso!
 Ese! Taak imta Abdini kaamaas ko'iwa; haye wostinyanyane sina
 taan; nagak den neeki ephwa. **30** Ne fatuuson aafnaasik biingwa;
31 Es bar dey dara zuuttambaase asi sina hoossita barwa. **32** Bar
 Aazabni meyak futooson ammanon besuni chaaref sinana; ne
 dara sina Israelni meyak ulfinawa» yi. **33** Yosefnawa Maaramine
 makte daag naasa chowak diinqeset feeseter. **34** Simon dey
 baassotin suusnanneen orfo daag naasa intok: «Han daag
 naas Israelni meyak showobesiisik tishuk, showobesiisik dey
 faruni ugnatu sinana. Barin showobesiis ephphetoo beyobesiis

beso sinana. **35** Es barik showo asuni nibsi aachera fa safara
 ammanon kessa bestona. Nibneeson dey suumoni siifoos
 kalasira aatana» yi. **36** Es kabaasik Aaserni zalaassin Fanuelni
 nawa Haanna yiste isa raajju faar. Bar dey akamanon kur'u.
 Teegobaasseen ane naafunasir wogga ane diisefeen bar kiti. **37**
 Esseen orfo woggaba nangnasire acheechche kar'ananneen
 wonna wonna betemeqdesiissin tishunoy soomera shiiphet
 Ha'oosik wostet faar. **38** Bar dey es kabaasik geregere yaara
 Ha'ooson galatte. Daag naasa chowanon Yerusalemni furtooson
 oodet feese baassok zuuttambesiise asik maket faar. **39**
 Yosefnawa Maaramine Daamiisa kaamsi makte tumaason
 koi'issetenneen orfo Galiilaki daasta fa feese fe katama Naaziret
 wolsete. **40** Daag naas dey dichetnawa zagitna hami. Techmak
 dey tuumi. Ha'oosi otma barneen ane faar. **41** Yosefnawa
 Maaramine wogga woggaasik Ayhudni faasikani heebooson
 ulfinsuk Yerusalem hamet feeseter. **42** Yesus asire heppe
 woggaba sinfana kabaasik zagtet faanaasimato heebooson
 ulfinsuk Yerusalem hamete. **43** Heeboos koi'inanneen orfo
 Yosefnawa Maaramine keebesi wolsere hamefe kabaasik Yesus
 Yerusalemuk fu'te. Sinuntano baasso es baro aane arsoto.
44 Bar ugunni wofiisseen anetu fewa yisefaat isa wonni ugna
 hamete. Estan arsefe koonbesiiskinawa zomobesiiskina sholok
 kabsete. **45** Sholere turuksetenneen orfo wolle Yerusalem
 hamete. **46** Keez wonaneen orfo betemeqdesiissi assife baasso
 ganeyaassi diifaa odefennawa mamsu mamsifeenna danete.
47 Ode baasso dey zuuttere gasasubaasiknawa wolgifena
 wolgusikna diinqeset feeseter. **48** Yosefnawa Maaramine dey
 betemeqdesiissi barin biyeteese diinqesete. Intobaas dey:
 «Naataaso! Awuni boor'a innoti ekka zagitso? Abaneesneen

taneen innotin tiir'o ephaan neen sholet faanirwa» yi. **49** Yesu wolgire: «Awuniron taan sholefeti? Abataasa keer foonak sholsu sinnamato aane aruwetino?» yi. **50** Sinuntano bar makena chowaas baassok aane galowa. **51** Estan Yesu baassoneen ane wolle Naaziret hami. Baassok dey ma'i yire ajajamet feer. Intobaas dey es chowaason zuutira nibbaassi ephaat faar. **52** Yesu dey techmak; yer'aknawa addakna Ha'oosi sinaknawa asusa sinakna dichet feer.

3 Romanni taatoosa taato Tibariyos taattena asire uuchche woggaasik Pentenawi Pilatos Yuudaki daason ha'sit feer. Herodis dey Galiilaki daason ha'sit feer. Esiisimato dey ayba Filiphooos Ituriyasnonnawa Tikonidosnonna ha'sir. Lisaniyos dey Absanisno ha'sir. **2** Haannanawa Keyyaffana maagni gaanynye meeni gaanynya; es kabaasik Zakkariyasni naa Yohannis ichma daassi feen Ha'oni kaama barki ya. **3** Es bari boor'a Yohannis Yordanosni akaasi biratota fa daa zuuttambaase asiissi kutifaafe: «Boor'nitiisi fakiyanon danatik harmira haphuktotiwa» yit maket feer. **4** Es bar dey sinnaas raajju Isayyas Yohannisni chowaasik ekka yit tichinaasimatowa: «Ese han bar ichma daassi ekka yit chaagfe asuni kaamawa; <Daamiisa ugnanon hoossuti! Uгнаason dey sapsira hoi'issuti! **5** Doo'aas zuuttera kachchera tuumun! Aamaasewa kumaase dey zuuttera golon! Halda uгнаas zeephthon! Kecha kecha uгнаas danaron! **6** Asu zuuttere Ha'oosi fatunon biyo!» **7** Haphuktok Yohannisniki ye asuni meyak ekka yit feer: «Nitto ufonni naanggota! Yoonak fa Ha'oosi gi'sin eella kesatik oonso nittok makeri? **8** Ese harmuntiison besifa wosto wostotitano nibnitiissi: <Inno Abrahamni naanggotawa» yit teetefeti baron beyti. Ha'oos han kuni shu'aasikitosin kabgira Abrahamnik naanggota zaguk chimanamato nittok makefawungwa. **9** Hash

i'ooson tasbaassi kar'a ha'uni anfala hoorera faarwa. Es bari boor'a ma'a gaana gaannoy i'oos zuuttera katera geyaassi ha'tonirwa» yi. **10** Daraas dey Yohannisnin: «Eekin awu zagunirins?» yire mamussesete. **11** Yohannis wolgire: «Hep maamba feena bar isaason maamba foontoosik imowa. Muuba feena bar muuba foontoosik bagge imowa» yi. **12** Girbo zuutife baasso dey haphuktok barki yeesere: «Assinyano! Inno dey awu zagunirins?» yit mamussesete. **13** Bar dey: «Makte ajajiistan daysira mamsutiita» yi. **14** Meya taar'oni meya dey yeesere: «Inno dey awu zagunirins?» yire mamussesete. Bar dey wolgire: «Asusa waaganon hugnak bo'otiita. Ooninnu sinfaanane eshak malatotiita. Nittok imtefa wostoni waagaas hoorona» yi. **15** Es neyaasik asuni meya zuuttere Kiristoosni yooson abdik oodet feeseter. Es bari boor'a Yohannisnin: «Han asu awuzakne Kiristoos sina beyungeso?» yit nibbesiissi safarsete. **16** Yohannis zuuttambesiise asik ekka yi: «Ta nittotin akaktu haphquna. Sinuntano tayistan denalo chaa'mabaasi taar'anonnu kotanak sholsuoonar yoonir. Bar Korto Ayyanaknawa geyaknatu nittotin haphquna. **17** Bar oodaastaki meyaason sama ha'unak manshi kushubaassi faar. Kayninanneen orfo kayma meyaason botoossi gaagnir; kadnaason dey tishunoy geyak kiichunir» **18** Esiisimato Yohannis showo ugnak daraasin kiitit Ha'oosi ma'a odunon maket feer. **19** Sinuntano Galiilanon ha'sit fe Herodisnin ayba Filiphosni asu Herodiyadano ephna boor'anawa ooma showo mangsubaasikna barin ke'i. **20** Herodis es mangsubaasta daysire Yohannisnin taatoni keer gedi. **21** Daraas zuuttere haphuktere kesnanneen orfo Yesus dey haphukte. Bar Ha'ooson shiiphemeen sama gachche. **22** Korto Ayyana nakalone faar sinna basaasta kere. Es kabaasik: «Keeshtefana naataas newa;

neektu girefawungwa» yifa kaama saman ya. **23** Yesus daraasi assuk kabifena kabaasik keezasir woggaba sinana. Daraasik Yesus Yosefni naa sinnamatotu bestefa. Esiis dey Yosef Eelini naa. **24** Eeli Matini naa; Mati Lewini naa; Lewi Milkini naa; Milki Yonanni naa; Yona Yosefni naa; **25** Yosef Matatiyyuni naa; Matatiyyu Amosni naa; Amos Nahomni naa; Nahom Esilimni naa; Esilim Naageni naa; **26** Naage Ma'aatni naa; Ma'aat Matatiyyuni naa; Matatiyyu Semeyni naa; Semey Yosefni naa; Yosef Yodani naa; **27** Yoda Yonanni naa; Yonan Reesni naa; Rees Zerubabelni naa; Zerubabel Selatiyalni naa; Selatiyal Nerini naa; **28** Neri Milkini naa; Milki Hadini naa; Hadi Kosamni naa; Kosam Elmodamni naa; Elmodam Erini naa; **29** Eri Iyyasuni naa; Iyyasu Eliazarni naa; Eliazar Yuramni naa; Yuram Matatni naa; Matat Lewini naa; **30** Lewi Simonni naa; Simon Yuudani naa; Yuuda Yosefni naa; Yosef Yonanni naa; Yonan Eliyakimni naa; **31** Eliyakim Meliyani naa; Meliya Maynanni naa; Maynan Matatni naa. Matat Natani naa. Nata Dawitni naa. **32** Dawit Isseyi naa. Issey Iyyobedni naa. Iyyobed Boyezni naa. Boyez Salimonni naa. Salimon Ne'asonni naa. **33** Ne'ason Aminadabni naa. Aminadab Aaramni naa. Aaram Aarinini naa. Aarini Eesiromni naa. Eesirom Faresni naa. Faares Yihudani naa. Yihuda Yaqobni naa. **34** Yaqob Yisaqni naa. Yisaq Abrahamni naa. Abraham Taarani naa. Taara Nakorni naa. **35** Nakor Serohini naa. Serohi Rehuni naa. Rehu Felegni naa. Feleg Eberni naa. Eber Shelahini naa. **36** Shelahi Kayinni naa. Kayin Afarkisadni naa. Afarkisad Semni naa. Sem Noohni naa. Nooh Lamehini naa. **37** Lamehi Matusalani naa. Matusala Henokni naa. Henok Yaaredni naa. Yaared Melalielni naa. Melaliel Kayinanni naa. **38** Kayinan

Henosni naa. Henos Seetni naa. Seet Addamni naa. Addam Ha'oni naa yiset feeseter.

4 Yesus Korto Ayyanak tuumme Yordanoski akaassin woli. Estan ichma daa hamanak Korto Ayyana barin zoonsi. **2** Ichma daassi feen acheechasir wona Daabulos boor'a wostonak mamsi. Es wonaassi isanne aane muwe sinna boor'a koi'baasta makte. **3** Daabulos dey Yesusnin: «Ese ne Ha'oni naa sinfaatane han shu'aason tusha sinanak ajajowa» yi. **4** Yesus dey: «**4** «Asu tusha tushak aane feefe» yistera tichchera faar» yi. **5** Estan dey Daabulos Yesusnin isa tega dimta kisi. Han daasta fa taatoosikitonon zuutire isarga walgire besaat: **6** «Han daasi ha'suusewa ulfinbaase zuutira neek imanawa. Han bar zuuttera taak imte sinna boor'a ta sholena barik imak chimanawa. **7** Es bari boor'a ne taak sagadefaatane han bar zuuttambaase neer sinanawa» yi. **8** Yesus wolgire: «**8** «Daama Ha'oneesik sagado. Bar baron shiipho» yistera tichche» yi. **9** Esseen orfo Daabulos Yesusni Yerusalem betemeqdesiisi teetta taamme yeetaat: «Ne Ha'oni naa sinfaatane hantan yeet daasta fillebbo. **10** «Neen oodosonak Ha'o wosibaason ajajona. **11** Dey wochonees shu'aasta tuusa'onoynamato kushubesiisik teere neen ephonewa» yistera tichchera faarwa» yi. **12** Yesus dey: «**12** «Daama Ha'oneeson fattanotaata» yistera tichchera faar» yire wolgi. **13** Daabulos Yesusnin fattanere koi'sinanneen orfo kar'o danne wolunanneen es kabaasik beyye hami. **14** Yesus Korto Ayyanani hugnak tuumme wolle Galiila ye. Basa chowaasi wolla es biratoosta fa ke'eessi tuumi. **15** Bar Ayhudni shiiphoni keyaasikitosi baassotin assit feer. Zuuttambesiise barin galattesete. **16** Esseen orfo Yesus dichna daa Naaziret ye. Zeemoti zagit feenaasimato beysani wonaasik Ayhudni shiiphoni keyaassi hamme Ha'oosi

kaamanon feretunak kabi. 17 Raajju Isayyas tichina matsafanon imtete. Woore ekka yistera tichche dima dani: 18 «Daamiisa Ayyana tayistatu fa; tukamni meyak ma'a misirachchuni oduuson makonak taassi; taatere feese meya kottosonek; aaftishuni meya biyosoneknawa; rakkoossi feese meyanon; birmadumma kisunaktu taan muudi. 19 Dey Daamiis darabaasin fatuna; woggaason awajonaktu taan wosi.» 20 Feretaat tichaason birire wostinynyaasik imaat di. Ayhudni shiiphoni keyaassi diise baasso zuuttere barin kootkire biya ephete. 21 Bar dey baassok: «Hashti ferettefeen odeti matsafaasi kaama hash hawung ko'iwa» yi. 22 Baasso zuuttere basa chawaason ma'arik wolumsete. Wollefena akama keeshu kaamaasik diingaset: «Han bar Yosefni naastenoso?» yisete. 23 Yesus baassok: «Ne hetni asuno; teetneeso fatuwa!» yifa besoson tayista makotimato arifawungwa. Esiisimato dey Kifirnahomuk: «Zagit yisten odeni baron zuutira han koonteta daastak dey zaguwa» yisefeti» yi. 24 Futo nittok makefawungwa; Raajjuus koontena daastaki asubaas barin aane ulfinsife. 25 «Futooson nittok makonawa; raajju Eeliasni neyaasik keez wogganewa issun assane iro aane icha sinna boor'a daa zuuttambaase asiista akama maka sini. Es kabaasik Israelni daasta showo dichu asu faaser. 26 Sinuntano Eelias Sidona yistefa daasta fa Sirapta yistefa ke'eessi isa dichu asukitu wostere hamiteno ooma ookinu aane wostere hame. 27 Esiisimato Raajju Eelsani neyaasik Israelni daasta showo awataatoni mettan feeseter. Sinuntano Soriyaki awataatoni mettan sina Niimantu farirteno baassossin oonu aane faruwe.» 28 Ayhudni shiiphoni keyaassi diise baasso zuuttesere es baron odeseteyse akamanon gi'tesete. 29 Kabserenu Yesusni guchche zatte katamaasi gerakalo kissete. Gawuussi tugire ha'uk

sholsefaat baasso katamaas keetena kumaasta ephphe kesete.

30 Sinuntano bar baasso ganeyaassi kamo aatte hami. **31** Estan Yesus Galiilaki daasta fa Kifirnahom yiste katamaassi hami. Estak beysani wonaasik daraasin assit feer. **32** Assifena kabaasik ha'suni hugnaba feena asunimato sinna boor'a diinqeset feeseter.

33 Es Ayhudni shiiphoni keyaassi kiina ayyana ephna isa asu feer. Bar dey chaaget ekka yi: **34** «Naaziretki Yesusno! Inno neneen ane awuni isarni faarinso? innoti tishkutak yaataroso? Ne oo sintamato ta arifawungwa; Ne Ha'oosi Kortowa!». **35** Yesus kiina ayyanaason: «Isa kaama kotnoy asusasin kes!» yire ke'i. Kiina ayyanaas daraasa sina asusin gansira isanne miir'onoy gafkira kesi. **36** Asuni meya zuuttambesiise baassotna baassotna: «Han maktefa kaama aro kaamanso? Akama ha'suni hugnawnawa kaambaasi giidokna kiina ayyanaason ke'in barikito dey gafkira kesar» yiset diinqesete. **37** Yesus zagina chowaasi wolla es daasi biratota wolumtera zi'i. **38** Yesus Ayhudni shiiphoni keyaassin kesse Simonni keer hami. Estak Simonni asusi into gumtanni mero mettera kunir sinna boor'a: «Yesusnin fatuwa» yisere shiiphsete. **39** Yesus dey barki tesha tai'sere yerefaat meroos baro kofkunak ajajen meroos dey baron gafki; daakun kabira baassotin irbasi. **40** Awa girifana kabaasik asuni meya showo tesa merok mettere feese mettanni meyanon zuutire Yesusniki ephphe yeesete. Bar dey isa isarbesiisata kushubaasik ta'ire fati. **41** Kiina ayyanaasikito dey showo asunisin: «Ne Ha'oni naawa!» iyaafa chaagga keset faaser. Bar Muudto sinbaaso kiina ayyanaasikito arser sinna boor'a Yesus: «Isa kaamane kotataata!» yire ke'ire kali. **42** Wonfana kabaasik Yesus estan kesse asu foonto fuchcha dimta hami. Asuni meya barin sholere danere: «Innotin beyya hamataatawa» yit shiiphsete. **43**

Sinuntano Yesus baassok wolgire: «Ta wostera yaanaas es barik sinna boor'a Ha'oosi taatoni Misirachchuni kaamanon ooma katamaassi fe asuni meyak hamma makonak sholsuwa» yi. **44** Es bari boor'a Yuudani daasta fa Ayhudni shiiphoni keyaasikitosi girifaafe kaambaason maket feer.

5 Isa wona Yesus Gensaretki Baarisi ha'a feen showo asuni meya ek barki tai'sere Ha'oosi kaamanon odok tugset feeseter. **2** Bar es Baarisi ha'a yere hep goonu bi. Kurxummi eshefe baasso goonuussin kerere yugudobesiison mei'sedifer. **3** Yesus Simoonnir sina goonuussi giri. Simoonnin: «Han goonuuson daastan ek akaasta garonon taak chiksuwa» yi. Estan goonuusta diifaat esta fe daraasin assi. **4** Wolumbaaso koi'sinanneen orfo Simoonnin: «Goonuuson tir'maasta eksaat neneen zomoneesakitoneen Kurxummiison eshak yugudontiison tir'maassi ha'utiwa» yi. **5** Simon wolgire: «Assinynyano! Waalaason zuutira kabet ha'ira isanne aane daneniwa. Sinuntano hash ne maketanneen kurxummiison eshak yugudooson akaassi ha'unawa» yi. **6** Es baron zagsobesiise yugudoos karatonanneen akama showo kurxummi hophete. **7** Estan ooma goonuusta fe zomobesiisakito yeesere argassonek gipsok teegsete. Baasso dey yeesere hep goonuuson akaas koor'ananneen kurxummik tuunisete. **8** Barnawa basa zomosakitona zuuttere ephete kurxummiisi aatamak akamanon diinqesete. Simon Phexiros dey sina chowaason biyaat Yesusni sina kaa'nere: «Daamiiso! Ta boor' sinna boor'a tayistan eksowa!» yi. **10** Esiisimato Simonni zomo sina Zebdewosni naanggotiis Yaqobnawa Yohannisna diinqesete. Yesus Simoonnin: «Harewa digotaata! Hawungneen ekalo asuni meyanon Ha'ooski zuutunir sinatawa.» **11** Baasso dey goonubesiison akaassin kisire daasta kunsaat zuuttambaase

asin beyye Yesusni nawo sinete. **12** Isawa Yesus isa katamasi feen atubaason awataatoni mero koi'sina asu barin biire sinba kaa'nefaat: «Daamiiso! Sholefaatane taan kayimsuk chimatawa» yit shiiphe. **13** Yesus kushubaason shongere atubaason taptifaat: «Sholefawungwa! Faruwa!» yi. Geregere merobaassin fari. **14** Tusire dey Yesus: «Han sina chowaason ooniknu makotaatawa. Sinuntano hamfaat kayimneeson maagnik besuwa. Asusik zaala sinanak kayimneeson besifa Muse ajajena maa'aason imma» yire ajaje. **15** Yesus zagina chowaasi wolla zeemotiistan tagi. Showo asuni meya barkin odoknawa merobesiissin farusonekna sholsefaat zuutteset feeseter. **16** Sinuntano Yesus bar bar showo wona shaato dimsi hamfaafe shiiphet feer. **17** Isa wona Yesus asuni meyanon assifeen Ferisawini meenewa Museni tumaasi assinyanyi meena basa tesha diisefer. Es baasso Galiilannawa Yuudaki ke'e zuuttambaase asiissina dey Yerusalemunna yeeseter. Yesus mettaniisin fatuna Ha'oosi hugna barneen ane faar. **18** Asuni meya isa laafa asunin kuphota wor'ere Yesusniki yeesete. Laafaasin Yesus feena keyaassi gedde basa sina kunsuk sholsete. **19** Sinuntano asusa showotan kabi chowa laafa asusi keer gedak aane chimoto. Es bari boor'a keyaasi tukta kesfaat yiiron bogge laafaasi kuphobaase keer gedde asusa ganesi Yesusni sina kunussete. **20** Yesus baasso amantooson biyaat laafaasin: «Ne han asuso! Boor'nees feeshun yistewa» yi. **21** Museni tumaasi assinyanawa Ferisawini meena: «Ha'oosta mei'ni kaama makefees han bar oonso? Boor'aason feeshun uuk chimniis Ha'o bar bartano oom oonso?» yit nibbesiissi safarsete. **22** Yesus dey nibbesiissi safaranon arifaat: «Nibnitiissi awuniron ekka safarefetiso? **23** <Boor'nees feeshun> yistewa uustannawa: <Kabira hamma> uustanna aaffarinso kashoyi?

24 Sinuntano Asuni Naa han daasta boor'aason feeshun una ha'suni hugnaba faanamato arutik sholsifawa» iyaat laafaasin: «Ne han asuso kabira kuphoneeson wor'a keene hamma!» yi. **25** Geregere laafaas asusa sina kabire kunna kuphooson wor'e Ha'o galattet keeba hami. **26** Es baron biya asuni meya akamanon diinqoknawa digakna: «Hawung diinqi wuza biini» yiset Ha'ooson galattesete. **27** Yesus estan kesse hamfena kabaasik Lewi yiste girbo zuuti asu girbo zuuttefana keyaassi diifaat waaga zuutifeen biire: «Taneen ane hamniwa» yi. **28** Lewi fa wuzason zuutire beyfaat kabire Yesusneen ane hami. **29** Estan Lewi keebaassi Yesusnik akama koota hoossi. Es kootaasta showo girbo zuutife baassonawa oom irbana teegtere feeseter. **30** Ferisawini meenewa baasso keen sina Museni tumaasi assinyanya Yesusni nawoosakitonita: «Nitto awagan girbo zuutife asuni meyaneennawa boor'inynyani meyaneenna isarik maara ushtifetirins?» yit unyisete. **31** Yesus dey wolgire: «Mettanni meyaktano fayyanik hetni asu aane sholsifewa. **32** Ta yaanay boor'ni meyanon Ha'ooski wolguktano kayimni meyanon teegok aane yootwa» yi. **33** Baasso dey: «Haphqife Yohannisni nawoosnawa Ferisawini meeni nawoosakitona showo wona soomere Ha'o shiiphseter. Sinuntano ne nawoosakito awuni boor'anso meere ushefeysi?» yire mamussete. **34** Yesus wolgire: «Mariis ane feen mozgituusakito soomere shiiphosonanne faar sinna bestefawoso? **35** Sinuntano mari baassostan oor kesana wona yoona. Es kabaasik soomere shiiphosonewa» yi. **36** Tusire dey Yesus isa beso baassok make: «Gaddo mayaastan erbe kar'e kur'u mayta kunsire zoorifer aafe. Zagtefaanane gaddooson karasir. Gaddo erbees dey kur'usneen isar aafa sinanawuza. **37** Esiisimato dey kur'u ha'matosi gaddo wayinini

usha gedfe asu oonu aafewa. Gedfaanane gaddo wayinini ushaas ha'matooson karasir; bar dey wuukter; ha'matoos dey ke'nor sinar. **38** Ora wayinini ushaason gaddo ha'matosi geda sholsifa. **39** Showo wona kaagga di wayinini ushaason usha asu gaddooson ushanak aane sholefe. «Kaaga wayinini ushaastu ma'arwa» utu una» yi.

6 Beysani wonak Yesus foshasta kamo aatte hamfeen basa nawoosakito zagoni bona buggire mo'e koyete. **2** Ferisawini meyaassin isa isaas: «Beysani wonak zagtonak sholsunoy wuzason awuniron zagidifetirins?» yire mamussete. **3** Yesus wolgire: «Dawitnawa barneen ane fe asuni meena maktesefe kabaasik bar zagina baron aane feretira biyetinosa? **4** Ha'oosi keer girire maagni meyaktano oom asu muunoyna Ha'ok imto tushaason ephphe me. Barneen feese baassok dey imi» yi. **5** Estan Yesus: «Asuni Naa beysani wonaasi daamwa» yi. **6** Ooma beysani wonak dey Ayhudni shiiphoni keyaassi girire assit feer. Esta hoi'ta kushuba laafa sina isa asu feer. **7** Museni tumaasi assinyanawa Ferisawini meena Yesusni malassone ugnani danak sholsefaat: «Beysani wonaasik asunin fatunitto biyaniwa» yit oodet feeseter. **8** Sinuntano Yesus baasso nibaasi safaranon arifaat kushuba laafa asusin: «Kabira ganeyaassi yerowa» yi. Bar dey kabire ganeyaassi yere. **9** Estan baassotin: «Ta nittotin mamsunawa; Beysani wonaasik ma'aron zagungwa wedey mangunon zagunso? Kaani fatungwa wedey tishkunso?» yi. **10** Biratobaasta fe asusi zuutire biinanneen orfo laafa asusin: «Kushuneeson zeephwa» yi. Bar dey zeepin Kushubaas dey fari. **11** Museni tumaasi assinyanawa Ferisawini meena akamanon gi'tesere Yesusniista awu zagsonemato baassotna baassotna merkesete. **12** Es wonaassi Yesus shiiphonak den

aamaasta kesi. Es Waalaason zuutire Ha'ooski shiiphet ha'i. **13** Wonfana kabaasik nawobaasakitonin barki teege. Baassossin asire heppeesin korire: «Wosi» yire teege. **14** Baasso dey Phexiros yire teegen a Simon nawa ayba Indiriyas, Yaqob, Yohannis, Filiphos, Bertelemewos, **15** Maatiwos, Tomas, Ilfiyosni naa Yaqob, kooner yistefe Simon, **16** Yaqobni naa Yihudanawa orfo Yesusni aatire ima Askorotki Yuudanawa. **17** Yesus wosibaasakitoneen aamaastan kerere golo daasta yere. Nawoni meyaassin showobesiis dey esta feeseter. Esiisimato showo asuni meya barkin odosoneknawa merobesiissin farsonekna Yuudani daasta fa Yerusalemni katama; baarisi ha'taki fa katama Tirosunnawa Sidonanna ye showo dara feer. **18** Kiina ayyanak oottere mettet feese baasso dey farsete. **19** Ha'oosi fatuni hugna Yesusniissin kesfaafa zuuttambesiise fatit faar sinna boor'a esta zuuttere feese asuni meya barin ta'isere farsonek sholset feeseter. **20** Yesus nawobaasakitoniki yerqere biyet ekka yi: «Ha'oosi taatoni ha'su; nittor sinna boor'a; nitto tukamiis suustowa. **21** Hash maktet fe nitto; gawutir sinna boor'a suustowa. Hash waassefe nitto; woli mi'atir sinna boor'a suustowa. **22** «Asuni Naa sina ta boor'a asuni meya nittotin oomtesere, korire, kashshiserenawa nittok mangu suna imefe kabaasikna nitto suustowa. **23** Samak waagnitiis akama sinna boor'a han bar zuuttambaase nittoosta kar'fana kabaasik giroti dey filloti. Zeemoti ababesiisakito dey raajjuni meyaasta ekkatu zagsete. **24** «Sinuntano nitto otumno! Han daastaki foontiisik; sholsu wuzason daneti boor'a; habuntiwa; **25** Hash gawi nitto; woli maktotir sinna boor'a; habuntiwayerefawutiwa; hash mi'fe nitto; woli suumera waasutir sinna boor'a; yerefawutiwa. **26** «Asuni meya zuuttere mai'nitiison maksefe nitto habuntiwa. Baasso abasnu

eshni raajjuni meyak ekkatu zagsetewa. 27 «Sinuntano odefe nittok ekka yifawungwa, gumantiisin shunti. Nittotin oomtefe baassok ma'aron zaguti. 28 Nittotin erwife baassotin eebbisuti. Nittotin miir'efe baassok dey shiiphoti. 29 Isa gachneeson bocha barik hepsaason dey bochanak besu. Kootineeson ephfe barik shaamisineeson daysira imma. 30 Neekin shiiphefe baassok imma. Waagneeson epha barin neek wolgunak mamsutaata. 31 Asuni meya nittok zagsonek sholefeti baron nitto dey esiisimato baassok zagutiwa. 32 Nittotin shunfe baassotin shunfaatine aro gaddo wuza danatirinso? Boor'ni meyanu baassotin shunefe baassotintu shunefe. 33 Ma'aron nittok zagi baassok ma'aron zagifaatine aro gaddo wuza danatirinso? Boor'ni meyanu esiisontu zagsefewa. 34 «Kowa kaassonewa» iyaat baassok liqsaatine aro gaddo wuza danatirinso? Boor'ni meyanu es liqsisete baron wolgire ephaasik boor'ni meya boor'ni meyaktu liqessisefewa. 35 Sinuntano nitto gumantiisi shunti. Baassok dey ma'aron zaguti. «Wolgira ephaniwa» yira abdi zagunoy liqessuti. Es baron zagaatine waagnitiis akama sinana. Dey zuuttambaase asi denalo sina Ha'oosi naanggota sinati. Ha'oos baron galattonoy baassokneennawa manguni meyakneenna garamawa. 36 Samaki Abantiis kenashter sinna boor'a nitto dey kenashter sintiwa. 37 «Oniistanu mangsu kar'atiita; nittoosta dey aafa mangsu katona wuza. Nitto asuniista nalga wostotiita; nittoosta nalga aafa sinanawuza. Feeshun uti nittok dey feeshun ustona. 38 Imtiwa; nittok dey imtona. Safarera imti safareesik wolla nittok safarera imtona. Ma'a safarek tuumma tichera tiir'era woottonanneen safarera nittok imtonawa.» 39 Dey han besoson ekka yit make: «Aaftishu aaftishuni zoonsuk chimniroso? Zoonsifaanane hepobaase ane zatare gawuussitu

gandosonawa. **40** Arinyanyaas assinynyaasatan denalo aafa sinanawuza. Sinuntano mai'sire ari arinyanyaas assinynyaasne feer sinana. **41** Ne aafaassi yere inya i'ooson biinoy ayneesa aafsi kuni diimaason aakkak biitso? **42** Ne aafaassi yere i'ooson biinoy aakkak ayneesin: «Aytaaso aafneessi kuni diimaason kisunaroso?» uuk chimisso? Sinnoy sinne bestefe ne zeemma aafneessi kuni i'ooson kisuwa. Estan ayneesa aafsi kuni diimaason gasasira biyak chimatawa. **43** «Ma'a i'oos mangu gaana aane gaanfa. Esiisimato dey mangu i'o ma'a gaana aane gaanfa. **44** I'o zuuttambaase gaambaasiktu artefa. Seer'akin belesini gaana aane kephtefa. Alaluussin wayinini gaana aane kephtefa. **45** Ma'a asu nibbaassi fa ma'a chowaasontu kisife. Mangu asu nibbaassi tuuma mangu chowaasontu kisife. Asu nibbaassi tuumma fu'te barontu noonobaasik wollefe. **46** «Ta makena baron zagunoy awuniron: «Daamiiso! Daamiiso!» yit taan teegefetiso? **47** Taaki yooni barnawa kaamnaason odere wostota feeshife barna oone feer sinnamato makonawa. **48** Bar doo'aason akamanon yiishshe kaa'oosta keebaason keer'a asune feerwa. Omara yaara es keyaason tugin es keyaas yiishtera keetena boor'a shorkunak aane chima. **49** Kaamnaason odere wostota feeshunoy bar keebaason mai'sire yiihnoy fuutuusta keer'a asune feerwa. Omaraas yaara keyaason tugifana kabaasik geregere gande. Gandobaasnu akamanon mangu sini» yi.

7 Yesus es baron zuuttambaase daraasik makere koi'sinanneen orfo Kifirnahom yistefa katamaassi hami. **2** Estak isa Romanni tii meya taar'oni meeni gaanynya feer. Bar dey isa shunfena wostinynyaba akamanon mettere kituk tai'sere feer. **3** Es tii meya taar'oni meeni gaanynyaas Yesusni chowaason odenayse Ayhudni kur'uni meyanon: «Yesus yeere wostinynyataasin

fatunak hamma taak shiiphotiwa» yire barki wosi. **4** Baasso
 Yesusniki hamere: «Han asu daraniisi shunar; Ayhudni shiiphoni
 keya dey keer'i; es bari boor'a han baron barik zagutak sholsuwa»
 yit chinire shiiphsete. **6** Es bari boor'a Yesus baassoneen ane
 hami. Keebaaski tai'sefena kabaasik tii meya taar'oni gaanynyaas
 zomobaasakitonin Yesusniki ekka yit wosi: «Daamiiso; ne
 taaki keer girutak ta sholsu asutewa; kutira hoputaata. **7** Ta
 teetnaasiknu neeki yoonak sholsu asutewa. Es bari boor'a
 ek faataasta faagedo kaama makowa; wostinynyataas dey
 farunawa. **8** Ta teetnaasik oom ha'sinynyani meeni sikalosi
 ha'i asuwa. Ta sikaloossi dey ta ajajefana meya taar'oni meya
 feeseterwa. Isaasin: «Ek hamma» iyaanane hamar; Oomiisin:
 «Hani yowa!» iyaanane yeer; wostinynyataasin: «Han baron
 zaguwa» iyaanane zagir» **9** Yesus es baron odere diinqe.
 Yerqere orfobaase yeeseфе asuni meyak: «Israelni daraasasinnu
 effatena amanto aane danutwa» yi. **10** Wostere Yesusniki hama
 asuni meya tii meya taar'oosa gaanynyani keer wolle yeeseten
 wostinynyaaс farire feen danete. **11** Wonotirik Yesus Nayin
 yistefa isa katama hami. Basa nawoosnawa showo darana
 barneen ane hamete. **12** Yesus es katamaasi finynyita kar'fena
 kabaasik asuni meya dugno wor'ere katamaassin kesedifer.
 Es kiti bar dey intobaasik isa bar bar. Intobaas dey dichа asu.
 Showo es katamaasi dara dey ane feeseter. **13** Daamiis baron
 biire kenashtefaat: «Harewe waasutaatawe!» yi. **14** Eстан Yesus
 ek sina taarifaat saa'ooson ta'i. Wor'a baasso dey yersete.
 Yesus dey: «Han na'o naaso kabuwa yifawungwa!» yi. **15** Kitu
 naas dey kabire wollo ephi. Eстан Yesus naasa intok: «Naane
 hanifewe» yit imi. **16** Asuni meya zuuttambesiise akamanon
 digсere: «Akam raajju inno ganeyaassin kabiwa. Ha'oos dey

bari daraasi argasuk yawa» yit Ha'ooson galattesete. **17** Yesus zagina chowaasi wolla Yuudani daastanawa biratobaastaki fa daa zuuttambaase asiissi oote. **18** Haphqife Yohannisni nawoosakito Yesus zagina chowaason zuutire Yohannisnik maksete. Nawobaasasin heppin teegere: **19** «Es yoonir yiste Kiristoos nengwa wedey oomnin oodanirinsu? yira mamsutiwa» yit Yesusniki wosi. **20** Baasso dey Yesusniki hamere: «**«**Es yoonir yiste Kiristoos nengwa wedey oomnin oodanirinsu?» yira mamsutiwa yit haphquni Yohannis neeki wosin yaanirwa» yisete. **21** Yesus es kabaasik asuni meyanon showo meroossinnawa kiina ayyanaasonna asusasin kisi. Showo aaftishuni meeni aafaason gachi. **22** Yesus Yohannisnikin wostere yeese baassok: «Hamfaat biiti baronnawa odeti baronna Yohannisnik makoti. Aaftishuni meya biyosone; engitfe baasso kaanne kutusone; awataatoni mettanni meya kayimone; Odoba oyoos odona; kituus kabuna; Tukamni meyak dey Misirachchuni kaamaas maktana. **23** Ta wostefana wostoosik tuusa'onoy bar suustowa» yi. **24** Yohannisni wosiisakito wolle hametenneen orfo Yesus Yohannisni chowaason daraasik: «Siru shorkifana waajosoningwa wedey awu biyatik ichma daa yaatiso? **25** Wedey keeshu maya mayo asuni meyanonnoso? Ese keeshu maya mayye ge'efe baasso taate meeni keertu feesete. **26** Eekin awu biyatik kesetiso? Raajjuninnoso? Ese nittok makefawungwa; bar raajjusatan denalowa. **27** «Ese sinneesta hamfaafe ugunneeson sapsuni wositaasin neyistan zeemma wosuna» yistera tichchenaas barwa **28** Ta nittok makefawungwa; mashkasu kophena asusa ganesin Yohannisniistan denalo oonu aafewa. Sinuntano Ha'oosi taatosi fe asusasin atees basaastan denalowa» yi. **29** Es baron odeseteyse asuni meya zuuttere girbo zuutife baassoneen

Yohannisniki yeesere haphuktesere feeseter sinna boor'a Ha'oosi wosto futo sinbaason arsesete. **30** Sinuntano Ferisawini meenawa Museni tumaasi assinyanya Ha'oosi safaranon tugga'ok Yohannisnik haphukto beyet feeseter. **31** Yesus tusire dey: «Han neyaasi koontonon awuneen hoossunarinso? Awune feeseterinso? **32** Gabata diisefaat bare bare teegsetaafa: «Markata fugni aane sursoweti; soosenik aane waassoweti» yiset kassefa naanggotaasne feeseterwa. **33** Haphquni Yohannis tusha muunoy wayinini usha ushnoy yeen nitto: «Kiina ayyana faarwa» yiseti. **34** Asuni Naa meetnawa ushetna yeen: «Han bar muunewa ushne shuna asuwa; dey girbo zuutife baassonawa boor'ni meena asi zomowa» yiseti. **35** Techmaasi futo sina naanggotba zuuttambaase asiistatu artefa» yi. **36** Ferisawini meyaassin isar Yesus muu muunak keeba teege. Yesus dey asusa keer hamme muuk di. **37** Es katamaassi isa boor'inynya asu faar. Bar dey Yesus Ferisawiisa keer foobaason odefaat albastiros yiste shu'ak wosuste bilqadisi shitto ephpha esta hami. **38** Yesusni orfoosta wochobaasi tesha yerefaat waasit harafbaasik haatira sombaasik ku'et faar. Wochobaason daamet shittok woshshit faar. **39** Yesusni barki keer teege Ferisawiis es baron biyaat: «Han asu raajju sinfaanane han barin fochfa asus oo sinnamatonawa aro boor'ba faanamatona aruna kabawa» yit nibbaassi safare. **40** Yesus dey: «Simon! Ta neek isa makona wuza faarwa» yi. Bar dey: «Assinyanyano; ma'arwa makowa» yi. **41** Yesus dey: «Isa asunikin waaga liqe hep asuni meya feeseterwa. Isaas uuch tiya birri; hepsaas dey uuchasir birri liqsete. **42** Wolgire kaassone waaga tishfaan kowaason hepobesiise asik beyi. Eekan hepobesiise asiissn liqsi barin akamanon shunnis aafferinso?» yi. **43** Simon dey: «Akama

kowa basaasta beytena bartongwa» yi. Yesus dey: «Wolgita bar futowa» yi. **44** Estan Yesus asuski yerqefaat Simoonnik: «Han asuso biitoso? Ta neeki keer girifana kabaasik orgonaasik akanu aane teshshowe. Sinuntano bar wochonaason harafbaasik haatira sombaasik dey ku'i. **45** Ta neeki keer girifana kabaasik ne taan aane daamowe. Sinuntano bar ta neeki keer girinanneen hang orgonaason daamo aane yeetuwa. **46** Ne teetnaason zayitik aane foche. Sinuntano bar orgonaason shittok woshshi. **47** Es bari boor'a neek makefawungwa; bar akamanon shunna boor'a akama boor'baas feeshun yistewa. Garo boor'baas feeshun yistena bar garonontu shunfewa» yi. **48** Estan Yesus asuson: «Boor'nees feeshun yistewe» yi. **49** Barneen ane muu meet diise baasso dey: «Boor'aason feeshun yifees han bar oonso?» yiset nibbesiissi safarsete. **50** Sinuntano Yesus asusik: «Amantonees neen fatiwe; maar'on hamme» yi.

8 Esseen orfo Yesus katama katamaassinawa ke'e ke'eessina hamfaafe Misirachchuni kaamaason awajet Ha'oosi taatoni chowanon maket feer. Asire heppe nawobaasakito dey ane feeseter. **2** Esiisimato kiina ayyana baassossin kesna mashkasunewa meroossina farse mashkasune ane feeseter. Baassossin dey naafun kiina ayyana barissin kesna Megdelawit sinfa Maarami; **3** Taato Herodisni keyaason ha'sife Kuuzani asu Yohanna, Soossinanewa ooma showo mashkasune dey feeseter. Es baasso Yesusninnawa nawobaasakitoninna waagbesiisik argasset feeseter. **4** Showo dara dey katama katamaassin barki yeesere zuuttesefe kabaasik Yesus han besoson baassok make: **5** «Isa bulinyanya zala bukanak kesi. Bukfena kabaasik isa isa zalaas ugunaasta zigira yete. Kasaas dey ma. **6** Ooma zalaas kaa'oosta wor'i. Kayifana kabaasik haar'ba tishina boor'a

ichimi. **7** Ooma zalaas dey seer'aasi ganesi wor'i. Seer'aas ane
 kayira geer'a tishki. **8** Ooma zalaas ma'a ho'aassi wor'i. Kayira
 dichcha tiya kushunon daysira gaani» yi. Es baron makere
 koi'sinaase kaambaason teggire: «Odobaa feenaas odowowa» yi.
9 Nawobaasakito Yesusnin: «Han besos kotba aambanso?» yire
 mamussete. **10** Yesus dey ekka yire baassok wolgi: «Ha'oosi
 taatoni aacho chowanon arutik nittok imtewa. Sinuntano oomni
 meyak chowa zuuttera besoktu maktefawa. Baasso biyefet
 aane yaadatesefe. Odefet dey aane gasasisefe. **11** Besosi kota
 haniiswa. Zalaas Ha'oosi kaamawa. **12** Uгнаasi ha'ta wor'a
 zalaas kaambaason odefe asuni meyawa. Sinuntano baasso
 amanere farsonoytemato Daabulos yeere Ha'oosi kaamanon
 nibbesiissin ephfe. **13** Kaa'oosta wor'a bar kaambaason odesefe
 kabaasik girak ephpheteesefe baassowa. Amantobesiis es
 kabaasik sinfaat tasba aafa sinna boor'a fatana kar'fana
 kabaasik tai'nintu kaadesefe. **14** Seer'aasi ganesi wor'a zalaas
 kaambaason odefe baassowa. Sinuntano han daastaki fa fooni
 safarak, otumni dannii safaraasnawa ma'a fooni ge'aas geer'a
 gaanbesi foonto zagifa. **15** Ma'a ho'aassi wor'a zalaas ma'a
 tuuma nibak kaambaason odere wostota feeshife baassowa.
 Kaambaasik zagire gaana gaaneter. **16** «Tona tonire waashshi
 wedey kuphoni sikalosi duusife asu aafe. Sinuntano keer girife
 asu chaarefaason biyanak tega dimtatu duusifewa. **17** Ammanon
 kesnor aacho, artonor chaarefaasta kesnoy aacho wuza aafawa.
18 Ese aakkak odotimato gasasutiwa. Feena barik dayistera
 imtona. Sinuntano isa wuzba foontoos taak faarwa yifena barnu
 basaastan ootter» yi. **19** Yesusni intoosewa aybaasakitona
 barki yeesete. Sinuntano daraasa showotan kabi chowa barin
 uphok aane chimoto. **20** Asuni meya Yesusnik: «Intoneesewa

ayneesakitona neen biyak sholere gero yersefewa» yire maksete.

21 Yesu dey: «Intonaasewa aytaasakitona Ha'oosi kaamanon odesere wostota feeshife baassowa» yi. **22** Isa wono Yesu basa nawoosakitoneen goonuusta diifaat: «Han baarisi yesalo finaniwa» yi. Baasso dey finak kabsete. **23** Baariista hamefeen Yesu afay'ni kuni. Es kabaasik akaasta akama ipuwa kabi. Aka goonuussi tuumet hambaase zuuttambesiise asin tiir'o ephi. **24** Es kabaasik nawobaasakito: «Daamiiso! Daamiiso! Ko'unirwa!» yit Yesusnin guzgisete. Bar dey guzire ipuwaasewa akaasi guubone asin ke'in geregere shaakki dey akama naga sini. **25** Esseen orfo Yesu baassok: «Amantontiis ayfaso?» yi. Sinuntano baassotna baassotna digaknawa diinqokna: «Ipuwaasewa akaasi guubone ajajamenar han bar oonso?» yisesete. **26** Baariison finere Galiilaki daasi yesalo fa Gerasenon kar'ete. **27** Yesu goonuussin daa kerefena kabaasik kiina ayyana basaassi faana isa asu katamaassin kesse uphe. Es asus maybaason gaa'e ha'aat atatu kutu ephna wonaas woki. Feefenaas dey moogni biratotatano keerta. **28** Yesu kiina ayyanaason asusasin kesanak ke'ina boor'a barin biinayse sinba gandra kaambaason teggira: «Ne zuuttambaase asiistan denalo sina Ha'oosi naa Yesusno! Taneen awuni isarne faarinso? Adarawa taan kiichutaatawa!» yit chaagi. Akama neya basaassi diir sinna boor'a shashsharaknawa wochoni ginokna taatere oodtet feer. Sinuntano Shashsharaason buggit wochoni ginooson kiir'et feer. Kiina ayyanaas dey ichma daa ephpha hamet faar.

30 Yesu dey: «Ne sunne oonso?» yire mamsi. Showo kiina ayyana girira faar sinna boor'a: «Legewon» yire wolgi. **31** Kiina ayyanaasikito dey: «Inya gawuussi innotin kalla gafkutaatawa» yit Yesusnin shiiphse. **(Abyssos g12)** **32** Es dimaasta fa kumaasi

teshta showo muko yerefaat maadifar. Kiina ayyanaasikito: «Ek mukoossi girunik ajajowa» yira Yesusni shiiphse. Bar dey: «Hamma giruti» yi. **33** Kiina ayyanaasikito asusasin kessa mukoosikitosi girise. Mukoosikito dey kumaastan sharastet baariissi girira koote. **34** Mukooson keemfe keemeriisakito sina chowaason biyefaata eelere hamme katama katamaassinawa ke'e ke'eessina maksete. **35** Asuni meya dey zagte chowaason biyak keebesi keebesiissin kesere Yesusniki yeesete. Showo kiina ayyana basaassin kesna asus nibba wolin maya mayye Yesusni wochoosi tesha diifen biyere digesete. **36** Showo kiina ayyanaas basaassin kesna asus aakkak farinamato aafak biya baasso asuni meyak maksete. **37** Esseen orfo Gergesenonki asuni meya zuuttere akamanon digsete boor'a Yesus estan hamanak shiiphsete. Yesus dey goonuussi diire wolle hami. **38** Showo kiina ayyana basaassin kesna asus: «Neneen ane hamanawa» yit Yesusnin shiiphse. Sinuntano Yesus ekka yit makere gafki: **39** «Keene wolla hamfaat Ha'o neek zagina chowaason zuutira makowa» Asus dey Yesus barik zagina chowaason katamaassi kutifaata maket hami. **40** Dara zuuttere Yesusnin oodet feeseter sinna boor'a wolle yeefena kabaasik girak ephpheteesete. **41** Es kabaasik Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanyanya sunba lyyaros yiste asu ye. Yesusni wochoossi gandere barki keer hamanak shiiphse. **42** Neebaas asire heppe sinna isa mashka nawubaas mettera kituk kar'a faar sinna boor'atu es baron zagi. Yesus barneen ane hamfena kabaasik ane hamfe daraas ugunaason tiir'sire tugit feer. **43** Asire heppe neya barissin hanna wuuktet faana isa mashkasu dey faar. Bar dey fa waagbaason zuutira hetni asunik koi'si. Oonu baron fatuk aane chime. **44** Bar dey orfo kamo yaara Yesusni maamaasi fashanon ta'i.

Geregere wuuktet fa harinbaas yere. **45** Yesus dey: «Taan ta'i oonso?» yire mamsi. Zuuttere: «Inno aane ta'uweniwa» yisete. Phexiros dey: «Daamiiso, dara zuuttere neen ganeya gedde tugire tiir'sifeen biifat taan ta'iis oonso?» yifatoso. **46** Sinuntano Yesus: «Hugna taaysin kesnamato aringwa, futoosik isa asu taan ta'iwa» yi. **47** Mashkasus dey aachonoy korkit yaara Yesusni sina sagade. Awuniron barin ta'inamatonawa aakkak geregere farinamatona dara zuuttambaase asi sinak make. **48** Yesus asusik: «Naanaase amantonees neen fatiwe. Nagak hamme» yi. **49** Yesus es baron makefeen isa asu Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynya lyyarosni keerun yeere: «Naane kitiwa. Hanneen ekalo assinynyaasin baak hopsutaatawa» yi. **50** Sinuntano Yesus es baron odere lyyarosnin: «Harewa! Digotaata. Amantowa, Naanees farunawa» yi. **51** Yesus lyyarosni keer kar'fena kabaasik barneen ane giriis Phexiros, Yohannis, Yaqobnawa nawaasi abaneen intoneentano oom barneen girsonok aane sholowe. **52** Asu zuuttere: «Yi! Yi!» yit waassedifer. Sinuntano Yesus: «Waasutiita, nawaas kunutu kunitano aane kituwa» yi. **53** Asuni meya nawaas kitubaason arsete boor'a Yesusniista mi'esete. **54** Sinuntano Yesus kushubaason zatte: «Han Nawaase kabuwe» yi. **55** Nawaas dey kaaba wolin geregere kabira di. Yesus dey: «muuna muuba imotiwa» yire ajaje. **56** Kooni abaasnawa intoose diingese. Sinuntano Yesus sina chowaason ooknu maksonoytemato ajaje.

9 Yesus asire heppe wosini meyanon barki teegere kiina ayyanaason asuniissin kissonoknawa mero zuuttambaase asiissin fatusonekna giidonewa ha'suni hugnane baassok imi. **2** Esiisimato dey Ha'boosi taatoni kaamanon asu zuuttambaase asik maksoneknawa mettanni meyanon fatusonekna wosi. **3** Ekka

dey yi: «Ugunnitiisik sinni haaro sinun, ha'mato sinun, tusha sinun, waaga sinun, mayti baristan oomanon daysira ephpha hamatiita. 4 Es giriti katamaassin kesatinneen zeemma giriti keyaassi footi. 5 Asuni meya nittotin ephphetoo beyefaataene estan kesfeti kabaasik orgontiisi tulooson tebira wootuti. Es bar dey baassosta zaala sinana» yi. 6 Wosini meya dey kesere misirachchuni kaamaason maket mettaniisin fatit ke'e ke'eessi aatet feeseter. 7 Isa isa asuni meya: «Haphqife Yohannis kitun kabiwa» yiset feeseter sinna boor'a Galiilaki daason ha'sife Herodis Yesus zagina chowaason zuutire odere ephphe zaguna wuza daage. 8 Esiisimato isa isa asuni meya: «Raajju Eeliyas wolle yewa» yiseten, oomiis dey: «Zeemoti raajjuni meyaassin isaas kitun kabiwa» yiset feeseter. 9 Herodis dey: «Haphqife Yohannisnin ta suutbaason katira woringwa. Eekin han odefana bar oonso?» yi. Aaffaasik dey biyanak shole. 10 Wosini meya hameteessin wolle yeesere zagsete wuzason zuutire Yesusnik maksete. Bar dey Betesayida yistefa katamaasi tesha fa shaato dima baasso baassotin ephphe hami. 11 Daraas dey Yesus ay hamdifenamato arifaat baasso orfoose hamete. Yesus dey shunne Ha'oosi taatoni chowanon baassok assi. Meroossin faruk sholsere yeese baassotin dey fati. 12 Gero waalfana kabaasik asire heppe nawobaasakito Yesusniki yeesere: «Han faani dimaas ichma daawa. Es bari boor'a daraas biratoosta fa katamaassinawa beedesina hamme muunewa kununi dimne sholsonek gafkuwa» yisete. 13 Yesus wolgire: «Nitto muusone baron baassok imtiwa» yi. Baasso dey wolugsere: «Innoki fayiis uuch muuma tushnewa hep kurxumminewa. Es bar dey hamma waagera daysu shakaanine han effe daraasik aafawa hoorona wuza» yisete. 14 Estak uuch kum sinni arqasu feer.

Yesus nawobaasakitonik: «Uuchasir uuchasir zagira bag bagga duusutiwa» yi. **15** Baasso dey Yesus makenaasimato duusisete. **16** Estan uuch muuma tushaasewa hep kurxummiise kabgire den sama kaanne Ha'o galattefaat batte daraasik haa'onek nawobaasakitonik imi. **17** Dara zuuttere meere gawi. Nawoni meya dey fu'te battooson zuutiseten asire heppe masa tuuma kabi. **18** Isa wona Yesus bar bar Ha'o shiiphefeen nawobaasakito barki yeesere feeseter. Yesus dey baassotin: «Asuni meya taan oo yisefeso?» yire mamsi. **19** Baasso dey wolgire: «Isa isaas haphquni Yohanniswa. Isa isaas Eelias, dey oomiis zeemoti raajjuni meyaassin isaas kitun kabiwa yisefewa» yisete. **20** Baassok dey: «Eekan nitto taan oo yifetiso?» yire mamsi. Phexiros wolgire: «Ne Ha'okin wostere ye Kiristooswa» yi. **21** Yesus baassok: «Es baron ooknu makotiita» yit chinire make. **22** Tusire dey: «Asuni Naa akama shana ephphetoonak sholsuwa. Esiis dey kur'uni meyak, maagni gaanyinyanik, Museni tumaasi assinyinyanik kashistona dey wortona. Keessinari wono dey kitun kabuna» yi. **23** Estan dey zuuttambesiise asik: «Taneen ane hamak sholefe bar oonu sinfaanane basa teetni chowaason beyo. Wonna wonna mesqelibaason wor'e taneen ane yowowa. **24** Kaabaason fu'ok sholefe bar zuuttere kaabaason tishkuna. Taakwa iyaat kaabaason aatire imfe bar kaabaason fu'ona. **25** Asu zuuttere han daastaki otmaason danaat kaabaason tishkaanane wedey yoi'gaanane barik awu ke'nirinso? **26** Oonu sinfaanane taaknawa ta kaamaasikna iichchefe bar Asuni Naa basa ulfintoosiknawa samaki Ababaasa ulfintokna dey korto Ha'oosi wosiyaasiktoni ulfinak yeefena kabaasik barik iichchona. **27** Futo nittok makefawungwa, hanta yeese baasso ganeyaassin Ha'oosi taatonon biyonoy kitunor feeseterwa» yi.

28 Yesus es baron makena nangirin wonaneen orfo Phexirosnin,
 Yohannisninnawa Yaqobninna zoonsire Ha'o shiiphonak isa
 aamta kesi. 29 Estak shiiphemeen sinbaasi gitobaas soolte.
 Maambaas dey forera palpalli. 30 Geregere hep asu Musenawa
 Eeliyasna Yesusneen uphere wolumsete. 31 Ulfinak ammanon
 bestesere Yesus Yerusalemuk shana ephphetoonamatonawa
 kitunamatona wolumsesete. 32 Sinuntano Phexiros barneen
 ane fe baassona afay' ephaan kuneter. Guzisere Yesusni
 ulfinaasonnawa barneen ane wolet fe hep asuni meyanonna
 biyete. 33 Es ane wolumset fe asuni meya Yesusniistan oor
 kesere hamefe kabaasik Phexiros: «Daamiiso hanta foos innok
 ma'arwa. Keez hafo ha'uniwa. Isar neer, Isar Musenir, Isar dey
 Eeliyasnir» yi. Sinuntano awu makedifenamato aane aruwe.
 34 Phexiros es baron makefeen shaaru yaara baassotin yini.
 Shaaruus yinifana kabaasik digesete. 35 Shaaruussi kamo: «Ta
 korina naataas haniiswa. Barin odotiwa» yifa kaama ya. 36 Es
 kaamaas odtenanneen orfo Yesus bar bar beste. Nawobaasakito
 dey biyete wuzason es kabaasik ooknu maksonoy shaakkisete.
 37 Wonotiri wono aamaastan kersetenneen orfo showo dara
 Yesusnik huphe. 38 Es daraasa ganesin isa asu ekka yit
 chaagi: «Assinyanyano, han bar taak isa naatawa; yaara biyatak
 shiiphewungwa. 39 Kiina ayyanaas barin chaagsir. Daasta
 gansira dey tookonak zagira gusa kar'ar. Atubaason mazasira
 Miir'enneen orfo akama shanak beyfa. 40 Ne nawoosakito es
 kiina ayyanaason naasasin kissonek shiiphena aane chimoto.»
 41 Yesus esta fe daraasin: «Amantonti foonto elinga koonto,
 aageneen kar'a nittoneen ane foonari? Aageneen kar'a nittotin
 fa kunarinso? Naaneesin hang teshshebbo» yi. 42 Naas hang
 Yesusniki tai'sefena kabaasik kiina ayyanaas naasin daasta

gansin tooke. Sinuntano Yesus kiina ayyanaason ke'ire naasin fatire ababaasik imi. **43** Asuni meya zuuttere Ha'oosi akama hugnanon biyesete boor'a diingeseete. Asu zuuttere Yesus zagina wuzaasik diingesekeen Yesus Nawobaasakitonik ekka yi: **44** «Han makefana kaamaason gazgira odotiwa. Asuni Naa asuni meeni kushusi aattere imtonirwa» yi. **45** Sinuntano es bar makena bar aane baassok galowa. Es wollaasi aacho chowanon arsonok aane chimoto. Wolgire mamsuk dey digsete. **46** Nawobaasakitoni ganesi: «Innoassin oonso arkiri?» uni karakkaro kabi. **47** Sinuntano Yesus baasso nibaasi safaranon arifaat isa garo naanin teshshere teshba yeeti. **48** Estan baassok: «Han garo naasin ta sunaasik ephphete bar oonu sinfaanane taan ephphetoonawa. Taan ephphete bar wosi Abataasin dey ephphetoonawa. Nitto ganeyaassin atees zuuttamniitise asiistan arkirwa» yi. **49** Yohannis dey Yesusnin: «Daamiiso, isa asu ne sunaasik kiina ayyanaason asunisin kisifeen biira innoneen ane sina beyana boor'a kalniwa» yi. **50** Yesus wolgire: «Nittotin oomtonoy bar zuuttere nittoneen ane sinna boor'a kalatiitawa» yi. **51** Yesus den sama hamana wona kar'baase Yerusalem hamanak budire kabi. **52** Basaastan zeemme sina hamni wosinin gafki. Baasso dey sholsuuson zuutire hoossusonek Samariyaki fa isa ke'esi kar'ete. **53** Sinuntano Yerusalem hamnir sinbaaso araat asuni meya aane ephphetoosoto. **54** Nawobaasasin Yaqobnawa Yohannisna es baron biyaat: «Daamiiso, den saman geya kerera baassotin kiichunak ajajonik ma'i utaroso?» yi. **55** Sinuntano Yesus yerqere baassotin ke'i. [Aro tesa ayyana nittoneen ane faanamato aane aruwetiwa. Asuni Naa yeenaas asuni kaani fatuktano tishkuktawa.] **56** Estan kabsere ooma ke'esi hamete. **57** Yesusnawa nawobaasakitona ugunne hamefeen isa asu: «Ne

hamta hamtaassi neneen ane hamanak sholefaungwa» yi. **58**
 Yesus wolgire: «Bowasikito dooi'ba faarwa. Kasaas dey keeba
 faarwa, sinuntano Asuni Naa teetbaasonnu teesuna dimba
 aafawa» yi. **59** Dey oom asunin: «Taneen hamniwa» yi. Asus dey:
 «Daamiiso, zeemma hamma abataasin kabbaronak ma'i uwa» yi.
60 Yesus wolgire: «Kituni meya kitubesiison kabbaronek beywa.
 Sinuntano ne hamma Ha'oosi taatoni chowanon makowa» yi. **61**
 Oom asu dey: «Daamiiso neneen ane hamanawa. Sinuntano
 zeemma hamma taaki keerki asuni meyanon maar'on footi unak
 ma'i uwa» yi. **62** Yesus dey: «Gachuni boda ephaat orfo yerqefe
 asu Ha'oosi taatok sholsutewa» yi.

10 Esseen orfo Daamiis oom naafunasire heppe asuni korire bar
 hamana katamaassinawa ke'e zuuttambaase asiissina zeemme
 hamonek hep hep zagire gafki. **2** Ekka dey yi: «Ese Foshaas
 tagawa. Sinuntano zuutuni wostinyinyani meya garowa. Es bari
 boor'a foshaasi aba wostinyinyani meyanon daysire gafkunak
 shiiphotiwa. **3** Ese hamtiwa! Nittotin fantunimato zagira iririkaasi
 ganesi wosunawa. **4** Ugunnitiisik sinni waagni kar'diddi sinun,
 ha'mato sinun, chaa'ma sinun ephatiita. Ugnaasta yerera ooninnu
 sinfaanane naga ooshshotiita. **5** Aaffa keernu girifeti kabaasik
 zeemma: «Naga han keyaasik sinfawungwa» uti. **6** Es keyaassi
 naga shuna asu feefaanane nagantiis es asusasi foona. Ekka sina
 shakaanane nagantiis nittokitu woluna. **7** Wostinyinya wostobaasi
 waaganon dananak sholsuwa. Es bari boor'a zeemmati giriti
 keyaassi faafaat imete baron maatnawa ushetna footi. Isa keerun
 isa keer hamatiita. **8** Aaffa katamaassinu girifeti kabaasik asuni
 meya nittotin keebesiissi ephpheteere imete baron muusoti. **9**
 Es katamaassi fe mettaniisakitonin fatuti. Daraasik dey: «Ha'oosi
 taato nittoki tai'sewa» yit makoti. **10** Sinuntano aaffa katamaassi

hamma girini asuni meya nittotin ephphe too beyefatene katamani
 dara zuutefena yaboosta kesfaat: **11** «Wochoniista fa katamantiisi
 tulonon han yaboosta nittok tebuniwa. Sinuntano Ha'oosi taato
 nittoki ta'baason arutiwa» **12** Nittok makefawungwa, mangsuni
 kar'ni wono es katamaastaki kar'ni mangsuni kar'aastan Sodomni
 katamaasta kar'ni mangsuni kar'aastu kashowa. **13** «Haybunewe
 Korazin! Haybunewe Beetesayidane! Nittoosta zagte biistera
 artonoy wuzaas Tirosniistanawa Sidonaniistana zagte sinfaanane
 zeemme ibe mangsubesiissin wolsere suumoni maama mayere
 bedna wochisere harmusone kabawe. **14** Es bari boor'a mangsuni
 kar'ni wono nittoostan Tirosiknawa Sidonakna kashotu sinana.
15 Kifirnahomne! Den sama teguk sholetose? Wolla yeet ke'oni
 dimaassitu kerotawe. (Hadēs 986) **16** «Nittotin ode bar taan dey
 odona. Nittotin ephphetoo beya bar taan aafa ephphetoona
 wuza. Taan ephphetoo beya bar dey taan wosi barin aafa
 ephphetoona wuza.» **17** Wostere hama naafunasire heppe
 asuni meya girak wolle yeesete. Yesusnik dey: «Daamiiso, kiina
 ayyanaasnu ne sunaasik ajachchewa» yisete. **18** Yesus baassok
 ekka yi: «Sexanaas kawunnimato den saman kere wor'difen
 biingwa. **19** Ese zawasewa gamzatoose asin yer'atik gumantiisa
 hugna zuuttambaase asiista ha'suni hugna imingwa. Nittotin
 miir'oni wuza isanne aafawa. **20** Sinuntano kiina ayyanaas nittok
 ajachchobaasik girotiitawa. Sunnitiis den sama tichchobaasik
 girotiwa» yi. **21** Es kabaasik Yesus Korto Ayyanani girak tuumme:
 «Samaasewa daase asi Daam sina Abataaso, han baron zuutira
 techumni meyakinnawa aruna meyakinna aachira han daag
 asuni meyak ammanon besita boor'a neen galattefawungwa. Aa,
 Abataaso, han bar ne ma'a safaraasik siniwa. **22** «Zuuttambaase
 Abataaskin taak imtewa. Naas oo sinnamato Abaasteno oonu

arifer aafe. Esiisimato dey Abaas oo sinnamato naas wedey bar amma besunak sholena barteno oom oonu arifer aafe» yi. **23** Dey Yesus nawobaasakitoniki yerqere baasso baassok: «Han nitto biifeti baron biife baasso suustowa. **24** Nittok makefawungwa, showa raajjuni meenawa taate meena han nitto biifeti baron biyonek sholset feeseter. Sinuntano aane biyoto. Nitto odefeti baron odosonek sholset feeseter. Sinuntano aane odosoto» yi. **25** Isa wono Museni tumaasi aru Yesusniki ye. Barin fattanonak sholefaat: «Assinyanyano, koi'ba foonto kaa dananak awu zagunak sholsifaso?» yire mamsi. (aiōnios g166) **26** Yesus wolgire: «Tumaassi awu yisteranso tichchenari? Feretira aro aru danisso?» yi. **27** Asus wolgire: «**27** Tumaas makefanaas Daama Ha'oneeson tuuma nibneesik, tuuma kaaneesik, tuuma hugnaneesiknawa tuuma safaraneesikna shungwa» Dey: «Asu zuuttambaase asin ne ne teetaason shunfataasimato shungwa» yisteratu tichchewa» yi. **28** Yesus dey: «Ma'arontu wolgitwa. Ese ne dey esiisimato zaguwa. Koi'ba foonto kaa dey danatawa» yi. **29** Sinuntano asus teetbaason ooko zaguk sholefaat: «Asu zuuttambaase oonso?» yi. **30** Yesus ekka yire wolgi: «Isa asu Yerusalemun kabire lyyariko hamfeen ugunta bo'inynyani meya danere maybaason gaa'e ichche kaa kaak ha'aat hamete. **31** Diinqone isa maag es ugnaasik hamaas ichchere kuni asusin biyaat shaatere hami. **32** Esiisimato dey isa Lewi es ugnaasik hamaas biyaat shaatere hami. **33** Isa Samariyani asu es ugnaasik hamaas asusin dani. Asusin biinayse barik kenashte. **34** Ek barki tai'sere mazabaasta woyinini ushnewa zayitine woshshire taar'i. Estan basa hanyaasta duusire irbani ha'ifena keer taamme kati. Estak mettaniisik sholsuuson zagi. **35** Wonotirik hep diinari kisire es irbani keyaasi abanik imaat: «Han asusin oodda metissuwa.

Han imna baristan denalo waaga kisaatane ta yaafana kabaasik kaasuna» yi. **36** Eekin bo'inynyaasa kushusi ichchere gande asusik ma'a wuza zagiis aaffer sinna neek bestefaso?» **37** Tumaasi aru: «Es barik kenashtere argasi barwa» yire wolgi. Yesus dey: «Ese ne dey hamfaat esiisimato zaguwa» yi. **38** Yesus basa nawoosneen ugunne hamere isa ke'esi kar'i. Es ke'eessi Maarta yiste isa asu barin keeba ephpha hami. **39** Bar dey Maarami yiste eetba faar. Maarami dey Yesus makefena baron odet wochobaassi diifar. **40** Sinuntano Maarta wostoba arkina boor'a diira odok aane chima. Yesusniki yaara: «Daamiiso, eetnaas wostooson ta tayista ha'aat diifana kabaasik shaakkira biifa toso? Taan argasunak makowa» yi. **41** Sinuntano Yesus: «Maartane, Maartane, showo wuzak rakkatedifatarwe. Tiir'o dey neen ephiwe. **42** Sinuntano sholsuus isa wuza koi'bawe. Maarami ma'a wuza koriwe. Es baron dey baristan ephnir oonu aafe» yire wolgi.

11 Isa wono Yesus isa dimta Ha'o shiiphet feer. Shiiphphobaason koi'sifena kabaasik nawobaasakitonisin isaas: «Daamiiso, Yohannis nawobaasakitonik Ha'oni shiipho assinaasimato ne dey innotin Ha'oni shiipho assuwa» yi. **2** Yesus dey: «Shiiphefeti kabaasik ekka utiwa: « <Samak fe Abaniiso; sunnees ulfintefawungwa; taatonees yoongwa. **3** Wona wonaasik sholsu; muuniison innok imma; **4** Innotin miir'e baassotin; feeshun yifeniisimato; mangsuniison innok feeshun uwa; fatanasi innotin gedataata» [manguussin fu'otano]» yi. **5** Tusire dey Yesus nawobaasakitonik: «Isa beso, nittoossin isar zomoba feenari, wassi daani ganeyak zomobaaski hamme: <Zomotaaso keez muuma tusha taak liqessaywa. **6** Isa zomota ugnan taaki yewa. Barik imana muu tishiwa» yi. **7** Es zomobaas

keer kunigedo: <Taan hopsutaatawa. Gamalaas kuluftewa.
 Naanggotnaas dey taneen kunirwa. Kabira imanak aane chimut
 uninonso?> **8** Nittok makefawungwa; zomoba sinna boor'a kabire
 ima beyfenak shimsubaasi boor'a kabire sholena baron zuutire
 imanawa. **9** «Es bari boor'a ta dey nittok makonaas haniiswa:
 Shiiphphoto, nittok imtona. Sholoti, danati. Gamalaason ki'ti,
 nittok gachchona. **10** Shiiphphefe bar zuuttere ephphetona.
 Sholefe bar dey danana. Gamalaason ki'fe barik gachchona.
11 Nitto ganeyaassin aba sinfaat nawubaas [tusha shiiphphen
 shu'a imnir oonso?] kurxummi shiiphphen zawa imnir fooniroso?
12 Wedey akoni kewa shiipphen gamzato imniroso? **13** Nitto
 mangu asu sinfaat naanggotnitiisik ma'a wuza ima arifaatine
 samak fe abantiis eekin shiiphphefe baassok Korto Ayyanaason
 aakkak arkissire ima beynirinso!» yi. **14** Isa wona Yesus
 niba taar'a kiina ayyana isa nibtaato asunisin kisit feer. Kiina
 ayyana kesnanneen orfo asus wollo ephi. Daraas dey es sina
 chowaasik diingese. **15** Sinuntano daraasasin isa isaas: «Kiina
 ayyanaason kisifenaas bari gaanyanya sina Beelzebulnikwa»
 yisete. **16** Oomiis dey Yesusnin fattanok den saman isa mallato
 besunak mamusete. **17** Sinuntano Yesus nibbesiisi safaranon
 arifaat: «Isa taato bagtera bare bare oor oor kesfaanane es
 taatoos tishirwa. Esiisimato dey isa keerki asu oor oor kesfaanane
 gander. **18** Nitto taan: <Bar kiina ayyanaason kisifenaas bari
 gaanyanya sina beelzebulnikwa> yitiwa. Sexana bare bare oor
 oor kesar sinfaanane taatobaas aakkak yeronirinso? **19** Ese
 ta kiina ayyanaason kisifanaas Beelzebulnik sinfaanane nitto
 naanggotaasikito ooni sunak kissongaso? Es bari boor'a nitto
 naanggotaas nittoosta mangsu kar'nirwa. **20** Sinuntano ta
 kiina ayyanaason kisifanaas Ha'oni hugnak sinfaanane Ha'oosi

taato nittoki yoobaason arutiwa. **21** Isa zag asu fa neeboni meebaason zuutire taar'ere keebaason oodfaanane fa waagbaas mai'siratu oodtonawa. **22** Sinuntano basaastan denalo chim asu yeere merefaanane es teetena neeboni meebaason kossire fa waagbaason boojere taamme haa'arwa. **23** Taneen ane sinnoy bar taan oomterwa. Taneen ane zuutunoy bar sikerwa. **24** «Kiina ayyanaas asusasin kesfana kabaasik beysa ephana dima sholet aka foonto ichma daassi biratefa. Turkifana kabaasik: «Zeemoti kesna keenaassi wolunawa» yifa. **25** Wolla yaafana kabaasik keyaas Futtera hoorera feen danfa. **26** Esseen orfo hamma ooma baristan akamanon manguuson naafun zagira ephpha yaara girira diifa. Es asusik zeemmatiistan orfoti bar akamanon mangu sinfa» yi. **27** Yesus es baron makefeen daraasa ganesin isa mashkasu kaambaason teggira: «Neen naanerte magaasewa tamta tamaase suustowa» yi. **28** Sinuntano Yesus wolgire: «Suustoos Ha'oosi kaamanon odere wostota feeshife baassowe» yi. **29** Showo asuni meya yeesere Yesusniki zuutteseten ekka yi: «Han koontoos mangu koontowa. Mallato biyaktu sholefa. Sinuntano raajju Yonasni maallatoostan ooma mallato aafa imtona wuza. **30** Raajju Yonas Neneweki asuni meyak mallato sinnaasimato Asuni Naa dey han koontoosik mallato sinana. **31** Kawudaaki taatono Solomonni techmaason odok daasi dilsin kabira ya. Es bari boor'a mangsuni kar'ni wono han koontoosneen kabira baassosta mangsu kar'ana. Sinuntano Solomonniistan denalo hanta feerwa. **32** Neneweki asuni meya mangsu kar'ni wono han koontoosneen kabire baassosta mangsu kar'oner. Baasso Yonas makena Ha'oosi kaamanon odesere boor'besiissin harmisete. Ese dey Yonasniistan denalo hanta feerwa.» **33** Tusire dey Yesus ekka yi: «Tona tonire

aacho dimsi wedey gupkosi duusife asu aafe. Sinuntano keer girife asusik chaarsunak tega dimtatu duusife. **34** Atuneesi tona aafneeswa. Aafnees fayya sinfaanane atune zuuttera chaarefatu sinana. Sinuntano aafnees mettana sinfaanane atune zuuttera talmatu sinana. **35** Es bari boor'a neyissi fa chaarefaas talmonoynamato aruwa. **36** Ese atune zuuttera chaarefak tuumma talma foonto sinfaanane atunees zuuttera mai'sira saamfa tonnimatotu chaaronawa» yi. **37** Es baron makefeen isa Ferisawi muu muunak Yesusnin barki keer teege. Ferisawiisa keer girire ane muu muunak di. **38** Yesus muu muunoy zeemme kushubaason maso beyna boor'a Ferisawiis diinqe. **39** Estan Daamiis barik ekka yi: «Nitto Ferisawiis, toofosewa koranaase asi tukanontu kayimsira masefeti. Sinuntano sikalontiis bo'aknawa mangukna tuumawa. **40** Nitto gowwa, tukabaason tesi Ha'oos sikalobaason aane tesuwanoso? **41** Ese toofontiissi fa baronnawa koranantiissi fa baronna tukamiisik imtiwa. Es kabaasik zuuttambaase nittok kayma sinana. **42** «Nitto Ferisawiis haybuntiwa! Azmachaaassinnawa chirataassinna esiisimato dey fuso fuso sausaassin asiriissin isaron Ha'ok imtir. Sinuntano futoni wostoosonnawa Ha'oosi keeshtananonna beytiwa. Es baron zagaat han baron beyti bar ma'artawa. **43** «Nitto Ferisawiis haybuntiwa! Ayhudni shiiphoni keyaassik ulfinni kodta duuktu sholefeti. Gabaasta dey asu nittotin arkissuni naga ooshshonak sholefetiwa. **44** Asuni meya arunoy tukabaasta kutisefe moogane feer sinti boor'a haybuntiwa!» **45** Tumaasi arunisin isaas: «Assinyanyano, ekka unees innotinnu mei'tiwa» yi. **46** Yesus wolgire: «Tumaason arife nitto dey haybuntiwa! Asu wor'ak chimnoyna faya ba'a asuniista wossitir. Sinuntano nitto teetnitiisik kushuntiisi waa'aknu aane ta'ifeti. **47** Esiisimato dey nitto

abaasakito worsete raajjuni meeni moogaason gadasifeti boor'a haybuntiwa! **48** Ese nitto abaasakito worsete raajjuni meeni moogaason gadasifeti boor'a nitto dey baasso wostesete wostooisik isar sinnitiisontu besifetiwa. **49** Es bari boor'a Ha'oosi techma ekka yiwa: «Raajjuni meyanonnawa wosini meyanonna wosunawa. Baasso isa isaasin worsone. Oomiisin dey kalle kofuksone. **50** Daa testenanneen kabira wuukte raajjuni meeni hannaasik Han koontoos mamustoniirwa» **51** Futo nittok makefawungwa; Abelni hannaastaneen kabira shoo'aastanawa betemeqdesiissi ganesina wuukte Zakkariyasni hannaasta kar'ananneen han koontoos mamustoniirwa. **52** «Tumaasi arife nitto haybuntiwa! Aruni gamalaasi gachonon ephti, sinuntano nitto teetaasik aane giruweti. Giruni baassotin dey kaletywa» yi. **53** Estan Yesusnin noonobaassin kesfa kaamaasik barin fattanok Museni tumaasi assinynyanawa Ferisawini meena oomtoknawa showo mamsuni mamsukna kabsete.

12 Es kabaasik showo kum dara zuuttesete. Showobesiistan kabi chowa baassotna baassotna tugset feeseter. Yesus zeemme nawobaasakitonik ekka yi: «Ferisawini meeni masoossin esiis dey sinnoy sinne bestoossin teetnitiison oodtiwa. **2** Geepto wuzaas ammanon kesa aafa beyana wuza. Aacho wuzaas dey arto aafa beyana wuza. **3** Es bari boor'a talmaassi wolleti bar zuuttera chaarefaasta odtona. Aacho dimsi saaksera wolleti bar dey tega dimta ammano maktona. **4** «Zomota sina nittok ekka yifawungwa, ashnitiison woraat esseen orfo ooma wuza zaguk chimonoy baassotin digotiitawa. **5** Sinuntano oonin digotik sholsifanamato nittok makonawa. Worinanneen orfo geeni tir'maassi ha'uk hugnaba faana Ha'ooson digotiwa; aa bar baron digotiwa. (Geenna g1067) **6** «Uuch meejmar hep duudesi waagtertanoso? Barissin

isaasnu Ha'oosi sina aane daagtefawa. 7 Nitto somaasi fashanu faadtowa. Es bari boor'a digotiitawa, nitto showo meejmaristan denalowa.» 8 Tusire dey Yesus ekka yi: «Nittok yifawungwa; asuni sina bar taar sinbaason zaala make barik Asuni Naa dey Ha'oosi wosiyani sinak barik zaal sinne makonawa. 9 Asuni sina taan mormefe barin Ha'oosi wosini sinak dey barin mormonawa. 10 «Asuni Naanita mei'ni kaama makefe bar oonu boor'baas feeshun ustonawa. Sinuntano Korto Ayyanaasta mei'ni kaama makefe basa boor'baas aafa feeshun ustona wuza. 11 «Asuni meya nittotin Ayhudni shiiphoni keyaasikitosi wedey gaannye meyakiniawa daa ha'sife baassokina ephphe taamefe kabaasik: «Awu wollonittaaso wedey aakkak wolgunittaaso» yit rakkatotiita. 12 Es kabaasik Korto Ayyanaas makoti baron nittok assunawa» yi. 13 Daraasa ganesin isa asu Yesusnin: «Assinyanyano, aytaas abaniisa karranon taak haa'anak makowa» yi. 14 Sinuntano Yesus wolgire: «Ne han asu, nittoosta gaanynya wedey abantiisa karranon haa'anak zagi oonso?» yi. 15 Dey tusire: «Asuni kaa teetenaas waagni aatamtantawa. Es bari boor'a eenantoostan teetnitiison oodtiwa» yi. 16 Estan tusire isa beso ekka yit make: «Buloba akama gaana gaanna isa otum asu feer. 17 Es asus dey: «Han effatena meenaason zuutira gaagana dima aafa sinna boor'a awu zagunarins?» yit nibbaassi safare. 18 Dey ekka yi: «Fa botonaasikitono zuutira bogga ha'aat ooma taga taga boto mar'a meenaasonnawa fa wuznaasonna zuutira gaaganawa» 19 Esseen orfo ta taa teetaasik wolgira: «Showo neya kar'a hooroni otumna zuutin. Ese kaanaase diira muu, ush, giro una» yi. 20 Sinuntano Ha'oos barin: «Ne gowwa, hawungti waalaasik kaanees oottonirwa. Ese ne han zuutita bar oonik sinnirinso?» yi. 21 «Esiisimato han

daastak teetbaasik otma zuutife bar Ha'oosi sina tukam sina asus esiisne feerwa.» 22 Estan Yesus nawobaasakitonik: «Nittok yifawungwa, kaantiisik muuti baron wedey atuntiista mayati barik tiir'o ephanaatawa. 23 Esiis dey kaa muustan, atu mayaastan denalowa. 24 Kasaasikitono biitiwa; aane bukfa; aane kar'fa; meebaason zuutifana botoba aafa; sinuntano Ha'otu maasifar. Nitto kasaastan akamanon denalowa! 25 Nittoossin rakkatere neebaasta isa wona daysuk chimnir oonso? 26 Es kasho chowaason zaguk chimnoytir sinnanneen oomaasik awuniron tiir'o nittotin ephfaso? 27 Fur'aas aakkak kayira dichfanamato biitiwa; aane hopifa; aane sukfa; sinuntano Solomonnu fa ulfintobaasik fur'aassin isaasne faaronnu aane mayewa. 28 Ha'oos hawung biistefaat wono geyaassi ha'oni kuwaason ekka maysinanneen amantonti yo'ina nittotin aakkane faaron arkissira maysuni! 29 «Es bari boor'a nitto: «Awu muunirinso? wedey awu ushanirinso?» yit rakkatotiitawa. 30 Es baron han daastaki fe asuni meya zuuttere sholeseter. Sinuntano samak fe Abantiis es bar zuuttambaase nittok sholsifanamato arir. 31 Es baron zagustan zeemma Ha'oosi taatono sholoti. Sholsuus zuuttera nittok imtona. 32 «Abantiis taatobaason nittok imanak ma'a safaraba sinna boor'a nitto garo wodo digotiita. 33 Nittoki fayiison kisira waagera tukamiisik imti. Wiis tai'sonoyna dimta, konymar muunoyna dimta, kur'unoy ha'matosi, ko'unoy otma den sama keer zuututi. 34 Waagnitiis faanaasta nibnitiis dey esta foona.» 35 Tusire dey Yesus ekka yi: «Kawunanon teebera wostok hooroti. Tonnitiis dey chaaron. 36 Daambesiis sargini keerun wolunanneen oodfe wostinyane feer sinti. Baasso dey daambesiis yeere gamalaason ki'fena kabaasik geregere gachak hoore fe asuni meylene feeseterwa. 37 Daambesiis yeefena

kabaasik guzire oodde fe wostinyanyi meya suustowa. Futok makefawungwa, daambesiis kawunanon teebere baassotin maddiisi biratota duusuna dey irbasunawa. **38** Daambesiis wassi wedey wassineen orfo yeere kar'fena kabaasik guzire oodde feeseten danfena wostinyanyi meya suustowa. **39** Han baron dey arutiwa, wiis aage yoonamato keeni abaas ari sinfaanane keebaason yiishshe girifena kabaasik shaakkire biyana kabatawa. **40** Asuni Naa dey safaronyti wonaktu yoona sinna boor'a nitto dey hoorera oodtiwa.» **41** Phexiros dey: «Daamiiso, han makefata besos inno innokingwa wedey oomisikneenninso?» yit mamsi. **42** Daamiis wolgire: «Ese keerki asu zuuttambesiise asik muubesiison sholsifana kabaastak imanaknawa ha'sunakna daamiis taassina nibbarere amanamto wostinyanya oonso? **43** Daambaas wolle yeere es maktenaasimato zagifeen danna wostinyanyaas suustowa. **44** Futo nittok makefawungwa, daambaas fa wuzba zuuttambaase asiistatu taassunawa. **45** Sinuntano es wostinyanyaas: «Daamtaas tai'ni aafa yoonawuza, woknir» yit ushet, zayet arqa wostinyanyaasinnawa mashka wostinyanyaasonna icha ephfe. **46** Es wostinyanyaasa daam bar safaronyona wontanawa oodnoyna sa'atitana yoona. Kace kacere ixabaason dey amanonoy baassoneen zaguna. **47** «Daambaasa safaranon arifegedo hooronoy wedey daambaas sholefena wuzason zagunoy wostinyanyaas mangu ke'otu ephphetoona. **48** Sinuntano daambaasa safaranon arunoy ke'ota katuni mangsu zagi bar garo ke'otu ephphetoona. Showo wuza imtena barkin showo wuzatu sholtefar. Akama adara imtena barkin akamatu oodtefar.» **49** Tusire dey Yesus ekka yi: «Ta han daasta geyatu ephpha yaanwa. Hash saami sinfaanane aakka girona kabanso! **50** Sinuntano ta haphuktona shanani haphukto faarwa. Hamma

ko'una kabaneen beysana aafawa. **51** Ta han daasta naga ephpha yaanarne faar sinna nittok bestefawoso? indaanewa, ta ephpha yaanay oor oor kisutano nagatawa. **52** Hash hawungneen kabira isa keyaassi feese uuch asuni meya oor oor kesonerwa. Keeziis heppiisata, heppiis keeziisata kabire wol faassosonewa. **53** Abaas naasata, Naas abaasata, Intoos nawaasta, Nawaas intoosta, Intoos naasa asuta, Naasa asu naasa intota kabsere wol faassere oor oor kesonewa.» **54** Dey Yesu daraasik ekka yi: «Shaaru awgirun kesin biifeti kabaasik geregere: «Hash hawung iro ichnirwa» yifeti. Es bar dey sinfa. **55** Siru kawudan kabira sirifana kabaasik: «hash hawung noi'sunirwa» yifeti. Es bar dey sinfa. **56** Sinnoy sinne bestefe nitto daasewa samaase asi gitonon biyak sinni baron aritirwa. Eekan han fa neyaasta sinni baron biire aru aakkak hopitiso? **57** Nitto teetnitiisik biira futoni mangsuni kar'a awagan kar'a beytiso? **58** Gumane es neen malaten gaanyanyani sina ta'atak hamfata kabaasik zeemma uguntak faagedo ganok duudowa. Eeku shakaatane neen zatte gaanynyaaski taamarwa. Gaanynyaas dey aatire meya taar'osik imana. Meya taar'oos dey taatoni keer gedana. **59** Neek makefawungwa, koi'ni duudeeson kaasunoy es taatoni keyaassin aafawa kesata wuza.»

13 Es kabaasik asuni meya Yesusniki yeesere: «Galiilaki asuni meya maa'a imefeen Pilatos wori; Harinbesiison dey maa'aasneen ane woi'si» yit maksete. **2** Yesu dey wolgire: «Eekin es Galiilaki asuni meya oom Galiilaki asusatan denalo boor'besi faanar sinne nittok bestefewoso? **3** Indaanewa, nitto dey boor'nitiison harmu shakaatine esiisimatotu tishutiwa yifawungwa. **4** Selehomki shu'ni keyaas shakira ichcha worina asire nangne asuni meeni chowaason awu safarefetiso? Baasso

Yerusalemki fe asuni meya zuuttambesiise asiisatan denalo boor'ne feer sinne nittok bestefewoso? 5 Indaanewa; nitto dey boor'nitiison harmu shakaatine zuuttamnitiise esiisimatotu tishutiwa yifawungwa» yi. 6 Yesus ekka yit han besoson make: «Isa asu wayinini foshbaasta isa belesi yiste i'oba faar. Es belesiissin gaana kephanak hamme isanne aane dane. 7 Wayinini foshbaasta wostinynyanik: «Esenu gaana kephanak keez wogga han belesiiski yaara isanne aane danutwa. Es bari boor'a kar'a ha'uwa, awuniron baak daason mangsidifarins?» yi. 8 Wostinynyaas wolgire: «Daamiiso, biratobaason yiishsha futu ha'ira biyanak hanetiison beywa. 9 Wonne gaanfaanane ma'arwa, gaana shakaanane kar'a ha'utawa» » yi. 10 Yesus isa beysani wonak Ayhudni shiiphoni keyaassi assit feer. 11 Estak asire nangne wogga kiina ayyana geshobaason kuupsina isa mashkasu faar. Bar dey kaanne kutuk aane chimfa. 12 Yesus baron biire barki teegefaat: «Ne han asuse meroneessin faritwe» yi. 13 Kushubaasik ta'in geregere kaanna yere. Ha'ooson dey galatte. 14 Sinuntano Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynya Yesus beysani wonaasik fatubaasik gi'tere daraasik: «Issun wostoni wona faarwa. Es wostoni wonaasikitosi yaara farutitano beysani wonaasiktawa» yi. 15 Daamiis wolgire: «Sinnoy sinne bestefe nitto, nitto ganeyaassin beysani wonaasik gachubaason wedey hanyabaason tuptenaastan kotte akani uhshusi ephphe hamnor oonso? 16 Han mashkasus Abrahamni zala sinna faagedo asire nangne wogga kiina ayyanak taatera faar. Eekin beysani wonaasik han asuson taatoossin kottonak aane sholsifanoso?» yi. 17 Ekka makobaasik barin oomtefe baassotin zuutire iichshi. Sinuntano daraas bar wostena diinqi wostoosik zuutere giresete. 18 Estan Yesus ekka yi: «Ha'oosi taato awune faarinso? Awuneen

hoossira nittok makonarinso? **19** Isa asu ephphe taamme
 buloossi bukna fi'fi'oni gaanane faarwa. Bar dey kayira dichcha
 i'o sini. Kasaas dey waa'baassi keeba keer'a di.» **20** Hepsa dey
 Yesus ekka yi: «Ha'oosi taatonon awuneen hoossunarinso?
21 Isa mashkasu tusho ksanak woi'sina masone faarwa» yi.
22 Esseen orfo Yesus Yerusalem hamfena kabaasik katama
 katamaassinawa ke'e ke'eessina fe asusin assit aatet feer. **23**
 Isa asu yeere: «Daamiiso, faruniis garo asu koi'banoso?» yi.
 Yesus dey ekka yire wolgi: **24** «Tugo finynyiissi giruk kabotiwa.
 Nittok makefawungwa, showobesiis giruk sholseter, sinuntano
 giruk aafa chimosone wuza. **25** Keyaasi aba kabire gamalaason
 kulfinnanen orfo nitto gero yerefaat: «Daamiiso gachaywa»
 iyaafa gamalaason ki'ati. Bar dey: «Nitto oo sintimatonawa
 ayin yaasetimatona aane arifatwa» yire wolguna. **26** Nitto dey:
 «Neneen ane maara ushniwa, zuutoni dimaastak dey innotin
 assitwa» uti. **27** Bar dey hepsa wolgire: «Nitto oo sintimatonawa
 ayin yaasetimatona aane arifatwa. Mangu wuza zagife nitto
 tayistan woktiwa» una. **28** «Abrahamnin, Yisaqnin Yaqobninnawa
 raajjuni meyanonna zuutira Ha'oosi taatosi feeseten biyatiwa.
 Sinuntano nitto ek gero ha'tera waasnawa ha'ni koyne nittok
 sinana. **29** Asuni meya awa kesnarkinnawa awa girinarkinna,
 yeeshaannawa kawudaanna yeesere Ha'oosi taatoni kootanon
 muusonek tai'sosone. **30** Ese dey zeema baasso orfo wolser
 sinone; orfo wolse baasso dey zeemar sinone» yi. **31** Es
 kabaasik Ferisawini meyaassin isa isar yeesere: «Herodis neen
 worunak sholediferwa kabira hantan hamma» yisete. **32** Bar
 wolgire: «Hamfaat es bowasik: «Esenu hawungnawa wonona
 kiina ayyanaason asusasin kisunar, mettanni meyanon fatunar,
 keessinari wono dey wostonaason koi'sunar» yiwa utiwa. **33**

Raajjuus Yerusalemni gerakalo kitunak aane sholsifawa. Es bari boor'a hawungneen wononeen yoononeen ek Yerusalem hamanaarwa. **34** Yerusalem Yerusalemne! Raajjuni meyanon worifa ne! Neeki wostere yeese baassotin shu'ak keru ne! Ako nawubaason kosobaasi sikalosi zuutira geepefanaasimato naanggotneeson zuutuk apuna wolla sholen. Sinuntano neneen daraneesneen taan beyeti. **35** Esenu keentiis ona sinnatu fui'tona. Nittok makefawungwa: «Daamiisa sunak yeefe bar suustowa» utinneen hawungneen ekalo taan aafa biyati wuza» yi.

14 Isa beysani wonak Ferisawini meeni gaanynyaasasin isaaski Yesus muu muunak giri. Ferisawini meya bar zaguna wuzason biyonek oodet feeseter. **2** Estak dey isa atuba wolsina mettan asu feer. **3** Yesus Museni tumaasi aruni meyanonnawa Ferisawini meyanonna: «Tumaas beysani wonaasik mettaniisin fatu kalfawa wedey aane kalfanso?» yit mamsi. **4** Sinuntano baasso shaakisete. Yesus asusin ta'ire fatire gafki. **5** Dey Yesus: «Nittoossin isa asu nawuba wedey gachuba beysani wonak gawu girifaanane eelle kisunor oonso?» yi. **6** Baasso dey isa wuzane wolguk aane chimoto. **7** Yesus koota muusonek teegte asuni meya ulfinni dimta duuk kabsefeen biyaat han besoson make: **8** «Isa asu sargi kootere teegefaanane ulfinni dimta duutatawa. Awuzakne neyistan ulfinto asu teegtere feer sinanak chimana. **9** Hepontiise asin teege asus yeere: «Han kodaason barik imma» iyaanane ne iichchet kerera daakalo duutawa. **10** «Sinuntano teegtera hamfata kabaasik daakaloki dimaasta duwa. Neen teege bar yeere: «Zomotaaso kabira denaloki ulfinto dimaasta duwa» una. Ne dey es kabaasik neneen ane teegte baasso sina ulfina danatawa. **11** Esiis dey teetbaason den teggunak

sholefe bar daa hatona. Teetbaason daa hatessife bar den teguna.» 12 Yesus kootaason hoossi asusik dey: «Meshmeta wedey meeta'uni kootera hoossifata kabaasik koobaason wolgire kaasuk kootere teegoni zomoneesakitonin, ayneesa kitonin, koonneesakitonin wedey otum wolkonesakitonin tegotaatawa. 13 Sinuntano koota hoossifa ta kabaasik tukamiisin, engitiisin, laafaasinnawa aaftishusinna teegowa. 14 Baasso dey kowa kaasuk aafa chimone wuza sinna boor'a ne dey suustowa. Ookoni meya kitun kabsefe wono koobaason Ha'oos neek kaasunawa» yi. 15 Yesusneen muuni muuk diise baassossin isaas es baron odaat: «Ha'oosi taatoni kootanon muuk duuni bar aakka suustonsol!» yi. 16 Yesus dey: «Isa asu akama meeta'uni koota hoossire showo asunin teege. 17 Es Kootaas maastona sa'atiis kar'fana kabaasik kootaason hoossi bar: «Ese zuuttambaase hoorena boor'a yootiwa» yire teegonak wostinyabyaasin wosi. 18 Sinuntano zuuttambesiise kootaaski yoo beyonek chowa sholsete. Isaas: «Daa waagena boor'a hamma biyanak sholsuwa. Taak fakiya zaguwa» yi. 19 Oomiis dey: «Uuch kamada gachwa waagen sinna boor'a kamadera biyanarwa. Taak fakiya zaguwa» yi. 20 Oomiis dey: «Asu ephpha mari sinna boor'a yoonak aafa chimanawuza» yi. 21 «Wostinyabyaas wolle yeere es baron daambaasik make. Es kabaasik keyaasi daam gi'tere wostinyabyaasin: «Tai'nin ek katamaasi ari uguntannawa garo garo shaatoostanna kesfaat tukamiisin, laafaasin, aaftishusin engitfe baassotin hang teegera yowa» yi. 22 Wostinyabyaas wolle yeere: «Daamiiso, maketa baron zuutira zaginwa. Sinuntano hashnu duustoni dima faarwa» yi. 23 Es bari boor'a daambaas wostinyabyaasin: «Keenaas tuumananneen ek katamaasi gerakalo fa ari ugnaastanawa

shaatoostana kesfaat danta asus zuuttere yeere girsonek zaguwa. **24** Nittok makefawungwa, han teegtere beya asuni meyaassin isa asunu ta kootaason aafawa muusone wuza» » yi.

25 Showo dara Yesusni orfoose hamefeen yergere baassok:

26 «Taaki yoonak shole bar zuuttere ababaasin, intobaason, asubaason, naanggotbaason, aybaasakitonin, eetbaasikitonon, kaabaason gedde oomto shakaanane ta nawo sinanak aafa chimanawuza. **27** Basa mesqeliison wor'e ta orfoose yoonoy bar nawota sinanak aafa chima wuza. **28** «Nittoossin isar shu'ni keya keer'anak sholefaanane es keyaason keer'e kisunak hooroni waaga foobaason zeemme diire awune fa waaga koi'sunamato safaronoy asu oonso? **29** Es baro zagu shakaat kaptaason yiishshe keer'e koi'su hopifaanane es keyaason biya asu zuuttere barin kanyarwa. **30** «Han asus keer'anak kabina keyaason keer'e koi'suk aane chimewa» yittu kanyosone. **31** Asir kum meya taar'oba feena isa taato hepasir kum meya taar'oba feena oom taatoosneen etere merok sholefaanane gumabaasin merobaasewa mero beybaase zeemme diire merkonor oonso? **32** Neebere wolguk hopunir sinfaanane es oom taatoos wokak feen kur'uni wosire ganok mamsifewa. **33** Esiisimato nittoossin fa wuzbaason zuutire taakwa yaat beynoy oonu sinfaanane nawota sinanak aafa chimanawuza. **34** «Kawoos ma'arwa; Sinuntano kaar'baason turkifaanane aakkak kaar'ak chimnirinso? **35** Es effatena kawoos daasik taa'o aafa sinanawuza sinna boor'a ek gero kisiretu ha'sonewa. Odoni odoba feena bar odowowa» yi.

15 Girbo zuutife baassotnawa boor'ni meena odok zuuttesere Yesusniki yeesete. **2** Ferisawini meenewa Museni tumaasi assinyanya: «Han asus boor'ni meyanon barki tai'sir. Baassoneen ane dey meer» yit Yesusniista unyisete. **3** Es bari

boor'a Yesus han besoson ekka yit baassok make: **4** «Nitto ganeyaassin tiya fantuba faana isa asu, es fantubaassin isar tishfaanane izginasire izgineeson feesh dimaasta ha'aat tishi baron danananneen sholok hamnor oonso? **5** Danfena kabaasik girere ogogbaasta wor'e keeba yeefewa. **6** Hamme keeba kar'fena kabaasik zomobaasakitoninnawa wolkobaasakitoninna isarik teegere: <Tishi fantunaason danna boor'a taneen ane girotiwa> una. **7** Nittok makefawungwa, esiisimato dey harmiya sholsunoyna izginasire izgine ookoni meyaastan denalo harmire wolife isa boor' asusik den samak akama gira sinfawa» yi. **8** Tusire dey Yesus ekka yi: «birrikin wosuste asir saantibiba faana isa mashkasu asiriissin isaas tishfaanane danananneen tona tonira keebaason futira sholonoy asu oonso? **9** Danfana kabaasik zomobaasakitononnawa wolkobaasakitononna isarik teegera: <Tishi birrini saantibinaason danna boor'a taneen ane giroti> una. **10** Nittok makefawungwa, harmi isa boor' asusik Ha'oosi wosini sinak esiisimato dey gira sinfawa.» **11** Tusire dey Yesus: «Hep naanggotba feena isa asu feer. **12** Hate naas ababaasin: <Abataaso otumneessin taak kar'ni baron haa'a imma> yi. Abaas dey otumbaason hep naanggotiisik haa'i. **13** Hate naas garo wonaneen orfo waagbaason ephphe woka dima hami. Es hamna dimaastak sholenamato sikere waagbaason tishki. **14** Fayiison zuutire koi'sinanneen orfo es daasta akama maka giri. Barin dey rakko ephi. **15** Es bari boor'a es daastak isa asuniki teete. Es asus dey muko keemanak zagi. **16** Naas dey mukoosi muunon muunak sholet feer. Sinuntano es baronnu barik ima asu aafe. **17** «Estan naas nibbaassi ekka yit safare: <Abataasa keerki wostiny nyaas apuninso muu gawire fu'eferi? Sinuntano ta hantak makak kitunarwa! **18** Kabira abataaski

hamfaat Abataaso; Ha'oosewa neena asi sina mangsingwa.
19 Hanneen ekalo ne naa sinna teegtonak aane sholsifawa.
 Sinuntano wostinynyanesasin isaasne feer zagira ephphatowa»
 unawa. **20** Estan kabi ababaaski hami. Ababaas dey woksok
 yeefeen biire kenashte. Ek barki eelle idimme daame. **21**
 Naas: «Abataaso, Ha'oosewa neena asi sina mangsingwa.
 Hawungneen ekalo ne naa sinna teegtonak aane sholsifawa»
 yi. **22** Sinuntano ababaas wostinynyabaasakitonik ekka yi:
 «Tai'nin oomaastan denalo gada maama teshshera maysutiwa.
 Kushubaassi dey gila yeetira, wochobaassi chaa'ma yetutiwa.
23 Faru zibiicchaason teshshera shukti. Muuni, dey gironi. **24**
 Han naataas kitire feer. Hash dey kaak feer. Tishire feer. Hash
 dey beste» yi. Baasso dey girok kabsete. **25** «Es kabaasik arki
 naas buloni foshtatu fe. Yeere ke'e tai'sefena kabaasik surunewa
 ililchune asi kaama ode. **26** Wostinynyaasasin isarin teegere:
 «Han odefana wuzaas aambanso?» yit mamsi. **27** Wostinynyaas
 wolgire: «Aynees wolfe yeena boor'awa. Abanees dey faru
 zibiiccha barik shuktewa» yi. **28** «Arki aybaas gi'tere keer girunak
 aane sholowe. Ababaas keerun kesse keer girunak shiiphe.
29 Arki naas wolgire ababaasik: «Effatena showo neya neek
 wosten. Maketaason isanne aane bewut. Zomotaasneen ane
 maara gironak isa garo nor'oninne aane imewa. **30** Sinuntano
 han Naanees otumneeson gerkesa asuneen sikere tishkaat
 yeen faru zibichcha barik shukit» yi. **31** Ababaas dey: «Naataaso,
 ne wonna wonna taneen anetu faatwa. Taar sina bar zuuttera
 neerwa. **32** Sinuntano han aynees kitire feer. Hash kaak feer.
 Tishire feyiis hash dey beste. Es bari boor'a gironik sholsifawa» »
 yi.

16 Yesus nawobaasakitonik: «Isa otum asu otumbaason ha'sife isa wostinyinyaba feer. Asuni meya otum asusik: «Han otumneeson ha'sife bar otumneeson siket feerwa» yit maksete. **2** Es otum asus otumbaason ha'sife barin teegere: «Han odefana ne chowaas aambanso? Hanneen ekalo ta otumnaason ha'sutak aafa chimata wuza sinna boor'a kushuneessi fa otumnaasi faadani tichanon taak imma» yi. **3** Otumbaason ha'sife bar dey nibbaassi: «Daamtaas han wostoossin taan kalle kisunir sinna boor'a awu zagunarinso? Bulonak hugnana aafa. Shiiphonak iichchonar. **4** Awu zagunamato aringwa. Daamtaas wostoossin taan kisaanane keebesiissi taan ephonek zomoni hoossunawa» yi. **5** «Estan daambaasa kowa baassosta faana asuni meyanon isa isarbesiisin teegere. Tesuni asusin: «Daamtaasa kowa apuninso neyista faari?» yi. **6** Bar dey: «Isa tiya waasha zayitini kowatu faarwa» yi. Otumbaason ha'sife bar: «Effar foobaason besifa tichaasi wuli esewa; diifaat uuchasir waasha zayitini kowa faar yira tichuwa» yi. **7** Estan oomiisin: «Neyista fa kowa apuninso?» yi. Bar dey: «Tiya kumtali zagoni kowa faarwa» yi. Otumbaason ha'sife bar: «Effar sinbaason besifa wulini tichaas esewa; nangnasir kumtali yira tichuwa» yi. **8** Daambaas amanamtoba foonto wostinyinyaasin haxxumabaasi techmanon diinqe. Ha'oni asusatan denalo han daastaki asuni meya han daastaki foobesiisik haxxe sinobesiisontu besifa» yi. (aiōn g165) **9** «Nittok makefawungwa, han daastaki waagaas koi'fana kabaasik sama keeruk nittotin ephonek han waagaasik zomontirin hoossutiwa. (aiōnios g166) **10** Garo wuzaasik amanamtoos inya wuzaasik amanamto sinana. Garo wuzaasik amanamtonoy bar inya wuzaasik aafawa amanamtona wuza. **11** Ese han daastaki waagaasik amanamto beyfaatine futoni waagaason oonso

amanere nittok imniri? **12** Oom asusa waagaasik amanamto sina shakaatine nitto teetni waagaason oonso nittok imniri? **13** «Isa asu hep daamnik boz sinanak aafewa chimanawuza. Isaasin oomtefaat hepsaasin shunana. Isaasin ulfinsuna hepsaasi kashshuna. Ha'oosiknawa waaga asikna boz sinak aafa chimati wuza.» **14** Ferisawini meya waaga shuneter sinna boor'a es baron odaat Yesusnin kanyesete. **15** Yesus dey: «Nitto teetnitiison asuni sina ooko zagifetiwa. Sinuntano Ha'oos nibnitiisi safaranon arirwa. Asuni sinak ulfintoos Ha'oosi sinak oomtesterwa» yi. **16** Tusire dey Yesus: «Tumaasewa raajjuni meeni tichaase Yohannisniista kar'ananneen maktet faar. Esseen hang dey Ha'oosi taatoni misirachchuni kaamaas maktedifar. Asu zuuttere dey es Ha'oosi taatosi girunak kabedifewa. **17** Sinuntano tumaassin isa duktone yo'ubaastan samaasewa daase aatfaanane kashowa. **18** «Asubaason gafkaat ooma asu ephfe bar zuuttere gerkesowa. Esiisimato dey teegobaaskin gafukte asuson epha bar gerkesowa» yi. **19** Dey Yesus ekka yi: «waagba chima She'a maamnawa sesa maamne mayo isa otum asu feer. Bar dey wonna akama ge'aktu feefe. **20** Atuba zuuttera mazayena Alazar yiste tukam otum asusa finynyita kunfer. **21** Es tukam asus otum asusa madditan zigifa fufuntooson muunak sholet feer. Kanaasikito dey yaataafa mazabaason naarit faar. **22** «Es tukamiis dey kiti. Ha'oosi wosiyanikito dey Abrahamni tesha ephpha taami. Otum asus dey kitire kabbarte. **23** Ke'oni dimaassi feefaat kaanne woksok Abrahamninnawa basa tesha fe Alazarninna bi. (Hadēs g86) **24** Es otum asus: «Aba Abrahamno, taak kenashtowa. Han geyaasi winosi yerenar sinna boor'a kushubaasi sanak aka dukire teremnaason haatunak Alazarnin taaki wosuwa» yit chaagi. **25** «Abraham wolgire

ekka yi: «Naataaso, ne daastaki fooneesi neyak ma'a wuza dantamato safarowa. Sinuntano Alazar dey daastak mangu wuza ephpheteena boor'a hash bar hanta ma'arik foona ne dey shanasi foota. 26 Es baristan denalo nittonawa innona asi ganeyaassi inya gawu faarwa. Es bari boor'a innokin nittoki dey nittokin innoki finak chimnir oonu aafewa.» 27 Otum asus dey ekka yi: «Ese Aba Abrahamno, Alazarnin abataasa keer wosutak shiiphefawungwa. 28 Uuch ayta feeseter sinna boor'a baasso dey han shanani dimaassi yoosonytemato hamme makowowa.» 29 «Sinuntano Abraham: «Baassok Musenawa raajjuni meena feeseterwa. Baassokin odosotowa» yi. 30 Otum asus dey: «Ekkatawa aba Abrahamno, isa asu kitun kabire hamme makefaanane harmusobesiwa» yi. 31 Abraham dey: «Museni tichaasonnawa raajjuni meeni matsafaasonna odo beya baasso isa asu kitun kabire hamme makefenaknu aafawa odosone wuza.» »

17 Yesus nawobaasakitonik ekka yi: «Asuni meyanon tuusa'sira boor'a wostosonek zaguniwuza yoo beyana wuza aafawa. Sinuntano es boor'aassi tuusanon ephphe yooni asus yerefawowa. 2 Oonu han garo garo naanggotaassin isaason tuusa'subaastan inya wooni shu'a suutbaasta taatera tir'maassi ha'tefaanane ma'arwa. 3 Es bari boor'a nitto teetaasik arutiwa. Ayne neen miir'efaanane ke'uwa. Es mangsubaasik gaabbefaanane feeshun uwa. 4 Wonaassin naafuna wolle neen miir'efaananenawa neeki wolle yeefaafe: «Mangsunaasik gaabbengwa» iyaanane feeshun uwa.» 5 Wosibaasakito dey Daamiisin: «Amantoniison innok daysaywa?» yisete. 6 Daamiis dey wolgire: «fi'fi'oni gaanane fa garo amantonti faafaanane han di teyaason: «Waatera yeet tir'maassi toktowe» yifaatine

nittok ajajamtonawa» yi. 7 Tusire dey Yesus ekka yi: «Nitto ganeyaassin isaas bulinyabya wedey fantuni keemerba feenar es wostinynyaas wostobaassin wolle yeefena kabaasik geregere: «Hang tai'sera diira muuneeson muwa» yifewoso? 8 Es baristan zeemme: «Meeta'u taak hoossuwa. Ta maara ushananneen taar'era taak wostowa. Esseen orfo ne dey maara ushata» utanos yifenari? 9 Eekin es wostinyabyaas daambaas makena baron ma'i yire wostobaasik daambaas galattefewoso? 10 Ese nitto dey makte baron zuutira zagifeti kabaasik: «Inno ke'noy wostinyyawa; Zagunik sholsi wostoosontu wosteniwa» utiwa.» 11 Yesus Yerusalem hamaas Samariyanewa Galiilane asi ganesi kamo aati. 12 Isa ke'esi kar'fena kabaasik asir awataatoni meroni mettanni meya barin huphsere woksok yeesesefaat: 13 «Yesus Daamniiso, innok kenashtefaywa!» yiset tega kaamak maksete. 14 Yesus baassotin biyaat: «Hamefaat atuntiison maagni meyak besutiwa» yi. Baasso dey hamefegedo ugunaastak farsete. 15 Baasso ganeyaassin isaas farubaason biinaase akama kaamak chaagge Ha'ooson galattet wolle ye. 16 Yesusni wochoossi kaa'nere galatte. Bar dey Samariyaki asu. 17 Yesus ekka yi: «Awataatoni merobesiissin fariis asir asutenoso? Eekin izginiis ayfeeseteso? 18 Han alaga asusteno oom Ha'ooson galattok wolle yeer aafenoso?» 19 Yesus es asusin: «Kabira hamma; amantonees neen fatiwa» yi. 20 Ferisawini meya Yesusnin: «Ha'oosi taato aagenso yoonari?» yire mamussete. Bar dey ekka yire wolgi: «Ha'oosi taato asuni meya biisefeesne fa ugnak aafawa yoonawuza. 21 Hantawa wedey ek estawa uuk aafa chimone wuza. Ha'oosi taato han nitto ganeyaassitu fawa.» 22 Tusire Yesus nawobaasakitonik ekka yi: «Asusa Naani wonaasikitosi isaason biyak kaltoti wona yoona. Sinuntano aafa

biyati wuza. **23** Asuni meya: «Kiristoos hantatu fewa wedey ek estatu fewa» yire nittok maksone. Baasso orfone hamatiita dey zoonustotiita. **24** Kawuna samaasta kawunna dilaneen dila katira chaarsifanaasimato Asuni Naa yeefena wono esiisimatotu sinana. **25** Sinuntano es bar sinbaasneen zeemma Asuni Naa akama shana ephphetoonaknawa han koontoosik dey kashistonakna sholsuwa. **26** Noohni neyaasik sinnaasimato Asuni Naa yeefena wono dey ekkatu sinana. **27** Nooh merkebiissi giruna wona kar'ananneen asuni meya meetnawa ushetna; ephetnawa giritna feeseter. Tishkuni akaas yaara zuuttambesiise asin tishki. **28** Looxni neyaasik dey esiisimatotu sini. Asuni meya meetnawa ushetna; keerun kisire waagetnawa geron waagere yeetna; toko toketnawa keya keer'etna feeseter. **29** Sinuntano Loox Sodomun kesna wono saman geenewa geeni kayone woottera zuuttambesiise asin tishki. **30** Asuni Naa wolle yoona wono ekkatu sinana. **31** «Es wono keyaasi tukta fe bar oonu sinfaanane keer fa wuzbaason ephanak keronata. Buloni dimaasta fe asus keer wolunaata. **32** Looxni asus sinna baron safaroti. **33** Kaabaason fu'ok shole bar zuuttambaase tishkuna. Sinuntano kaabaason aatire ima bar fu'ona. **34** Nittok makefawungwa; es wonoti waalaasik hep asu isa kuphota kunona; isaas oottona; isaas fui'tona. **35** Hep mashkasu isa dimta meya ni'ona; isaas oottona; Hepsaas fui'tona. [**36** Hep asu buloni dimaasta wostosone; isaas oottona; hepsaas fui'tona»] **37** Nawoni meya dey: «Daamiiso; oottere hamonees ayinso?» yit mamussete. Yesus dey: «Asha faanaastatu arikasa zuuttfawa» yit wolgi.

18 Yesus nawobaasakitonik hopunoy wonna wonna shiiphonek sholsu sinnamato besuk han besoson ekka yit make: **2** «Isa

katamaasi Ha'ooson digonor asunin dey iichchonoy isa gaanynya
 feer. **3** Es katamaassi isa dicha asu faar. Bar dey gaanynyaaski
 hamfaafa: <Taanawa ta gumaasna asi ganesi fa malataasik
 mangsu kar'wa> iyaafa shimsi. **4** Gaanynyaas dey es kabaasik
 ma'i aane uwe. Sinuntano orfo nibbaassi ekka yi: <Ha'ooson digo
 beyfanak wedey asunin iichcho beyfanak han dicha asus taan
 shimsit faar sinna boor'a wonna wonna taan rakkisunoynamato
 barik mangsu kar'anawa> » **6** Tusire dey Daamiis: «Mangu
 gaanynyaas makena baro yaadatoti. **7** Eekin toone waalinne
 Ha'ooski chaaget feese bari korto asusin aafanoso baassok
 mangsu kar'anawuza? Baassotin argasunoy wokniroso? **8**
 Nittok makefawungwa; tapteratu mangsu kar'anawa. Sinuntano
 Asuni Naa wolle han daasta yeefena kabaasik amantoba faana
 asunin danungeso?» yi. **9** Tusire Yesu teetbesiison ooko
 zagire teetoknawa oomiisin dey kashshisefe baassokna han
 besoson make: **10** «Hep asuni meya shiiphok betemeqdesi
 hamete. Isaas Ferisawi; hepsaas girbo zuuti asu. **11** «Ferisawiis
 yerefaat nibbaassi ekka yit shiiphe: <Ha'oose; ta oom asuni
 meenimato bo'inynya, mangu, gerkesar sina beyna boor'a neen
 galattefan. Han baristan denalo han girbo zuutife boor'inynya
 asusne feer sina beyna boor'a neen galattefan. **12** Ta torbaniissin
 hep wona soomenar. Danfanaastan asiriissin isaron imnar» yi.
13 «Sinuntano girbo zuutife asus woksok yerefaat den sama
 kaanne biyanaknu aane chime. Nibbaason ki'et: <Ha'oose; ta
 boor'inynyaasin fakuwe> yit shiiphe. **14** Nittok makefawungwa;
 Ferisawisatan denalo Ha'oosi sina ooko sinne faattere keeba
 hami. Teetbaason den teggife bar daa hatona. Sinuntano
 teetbaason daa hatessife bar den teguna.» **15** Yesu garo garo
 naanggotaason suusanak barki teshshesete. Nawobaasakito

dey es baron biyaat kalesete. **16** Sinuntano Yesus garo garo naanggotaason barki teegere ekka yi: «Garo garo naanggota taaki yoonoynamato kalatiita. Ha'oosi taato han barikitone feyisikwa. **17** Nittok futo makefawungwa; Ha'oosi taatonon han garo garo naanggotaasne faaron zagire ephphetoonoy bar aafawa giruna wuza.» **18** Ayhudni gaanynye meyaassin isaas: «Garam assinyano, koi'ba foonto kaak danak awu zagunarinso?» yit mamsi. (aiōnios g166) **19** Yesus ekka yire wolgi: «Awuniron taan garam yifasso? Isa Ha'oosneen oom garam oonu aafewa. **20** «Gerkesataata; kaa worutaata, wiisotaata, esha zaala makotaata, abanesinnawa intoneesonna ulfinsu» yifa ajajiison aritarwa.» **21** Asus dey: «Es ajajisikitonon daagnaseneen ooddatu fawungwa» yi. **22** Yesus es baron odenaase: «Ese isa wuza zaguta wuzatu fu'terwa, fa wuzneeson zuutira waagera tukamni meyak imma. Sama keeruk danatawa. Eekan taneen ane hamniwa» yi. **23** Sinuntano asus akama otumba faar sinna boor'a es baron odenaase akamanon suume. **24** Yesus asusi akamanon suumenamato biyaat ekka yi: «Akama otumbesi faana baassok Ha'oosi taatosi giru awune fa tiir'onso? **25** Otum asu Ha'oosi taatosi girubaastan gaala marufni aafsi kamo aatbaastu kashowa.» **26** Es baron ode asuni meya: «Eekin oonso faruk chimniri?» yisete. **27** Sinuntano Yesus wolgire: «Asunik chimtonoy wuzaas Ha'oosik chimterwa» yi. **28** Phexiros: «Ese inno fa wuzniison zuutira beyya neneen ane yaaniwa» yi. **29** Yesus wolgire: «Futo nittok makefawungwa, Ha'oosi taatokwa iyaat keebaason wedey asubaason wedey aybaasakitonin wedey kooni aba intooson wedey naanggotbaason beya bar han daastak hep kushunon, yooni neyaasik koi'ba foonto kaa ephphetoonor oonu aafewa» yi. (aiōn g165, aiōnios g166) **31** Yesus

asire heppe nawobaasakitonin oor kisaat baassok ekka yi:
 «Ese ek Yerusalem hamanirwa. Asuni Naani chowaasik raajjuni
 meyaki kamo tichche bar ko'unirwa **32** Bar Aazabni meyak
 aattere imtonir. Baasso dey barin kashshusone, me'osone,
 tujosone. **33** Ichosone, estan worsone. Sinuntano bar keessinari
 wono kitun kabuna.» **34** Sinuntano nawobaasakitonik es makena
 chowaas zuuttera aane galowa. Bar makena chowaas baassok
 aachena boor'a awu makenamato aane arsoto. **35** Yesus Iyyariko
 tai'sefena kabaasik isa aatishu ugunta diifaat shiiphedifer. **36**
 Aatishuus teshba kamo aatfe daraasa kaamanon odefaat:
 «Han bar aambanso?» yire mamsi. **37** Baasso dey: «Naaziretki
 Yesustu hanta kamo aattiferwa» yisete. **38** Aatishuus dey:
 «Dawitni naa Yesusno, taan fakifaywa» yit chaagi. **39** Sinaasta
 hamet fe asuni meya: «Shaakkuwa!» yit kalete. Sinuntano bar
 kaambaason teggire: «Dawitni naaso taan fakifaywa» yit chaagi.
40 Estan Yesus yerere asusin: «Hang taaki yowa» yit ajaje.
 Aatishuus barki tai'sefena kabaasik: **41** «Neek awu zagunakinso
 sholefatari?» yire mamsi. Aatishuus: «Daamiiso, biyanaktu
 sholefaungwa» yi. **42** Yesus dey: «Biwa, amantonees neen
 fatiwa» yi. **43** Aatishuus geregere bi. Ha'ooson dey galattet
 Yesusneen ane hami. Daraas zuuttere es baron biyeteese
 Ha'ooson galattesete.

19 Yesus Iyyarikoni katamaassi kamo aatte hamdifer. **2** Estak
 Zakkiwoos yiste girbo zuutife baasso gaanynya sina otum asu
 feer. **3** Bar Yesus aaffer sinnamato biyanak sholet feer. Sinuntano
 yer'ba kawuna sinna boor'a daraasa showotan kabi chowa biyak
 aane chime. **4** Yesus aatte hamana ugnaasta barin biyak sina
 eelle isa teeni i'ota kesi. **5** Yesus esta kar'fena kabaasik den
 kaanne biyaat: «Zakkiwosno, Taptera kerowa; hash hawung

neeki keer feeshanak sholsuwa» yi. 6 Zakkiwoos dey taptere kerere girak Yesusnin keeba ephphe hami. 7 Es baron biya asuni meya zuuttere: «Boor' sina asusa keer muu muunak giriwa» yit Yesusniista unyisete. 8 Sinuntano Zakkiwoos yerere Yesusnin: «Daamiiso, fa otumnaasi isa kununon tukamiisik imanawa. Asuniistan eshak ephna waaga faafaanane acheech kushu zagira wolgunawa» yi. 9 Yesus: «Asuni Naa tishi barin sholoknawa fu'oknatu yewa. Han asus dey Abrahamni naa sinna boor'a hash hawung faru han keyaasik siniwa» yi. 11 Darani meya es baron odesefeen Yesus isa beso baassok make. Bar Yerusalem tai'sena boor'a asuni meyak Ha'oosi taato yaara kar'difanne faar sinna baassok beste. 12 Es bari boor'a ekka yi: «Taattere yoonak woka daa hama isa ulfinto asu feer. 13 Hamnoyfegedo zeemme wostinyinyabaasasin asirin teegere: <Ta wolla yoonanneen nagadera bu'sutiwa» yit asir miinani imaat hami. 14 Sinuntano es daasi asuni meya barin oomtesete boor'a: <Han asus innoosta taattonak aane sholefeni» yire hamnanneen orfo wosinin wossete. 15 «Sinuntano es asus taattere daabaasta wolle ye. Es wostinyinyabaasik imna waagaason nagadesere awune faaron buu'sisetemato arunak teegsi. 16 Issoonsa wostinyinyaas yeere: <Daamiiso, imta birriis asiron buu'ewa» yi. 17 Daambaas: <Ne ma'a wostinyinya, ma'aron zagitwa. Garo wuzaasik amanamto sinna bestetwa. Asir katamaason ha'sutak ha'suni hugna neek imingwa» yi. 18 Hepsani wostinyinyaas dey yeere: <Daamiiso imta birriis uuchon buu'ewa» yi. 19 Daambaas dey: <Ne uuch katamaason ha'sutak taassingwa» yi. 20 «Oom wostinyinyaas dey yeere ekka yi: <Daamtaaso, erbesi birira kunsina birrinees hanifawa. 21 Ne kunsunoytaason ephtar; Buknoytaason dey kar'tar; Ne keena

budu asu sinta boor'a digengwa» yi. **22** Daambaas dey ekka
 yi: «Ne mangu wostinyanya, han wolumneesik neyista mangsu
 kar'anawa. Ta kunsunoynaason ephar, buknoynaason kar'a
 keena budu asu sinnaason aritannen; **23** Ta yaara waagnaason
 koontobaasneen ephanak awagan baankini keer kunsu beyisso?»
24 Estan Daamiis esta yeese baassok: «Waagaason barkin
 ephpha asir birri faana barik imtiwa» yi. **25** Baasso wolgire:
 «Daamiiso, barki asir birriba faarwa» yisete. **26** Daamiis ekka yi:
 «Nittok makefawungwa, faana barik daytera imterwa. Sinuntano
 foontoosatan barik fa barnu ootterwa. **27** Sinuntano ta baassosta
 taattonak sholonoy ta gumaasakitonin hani teshshera taaki sina
 worutiwa.» » **28** Yesus es baron makenanneen orfo ek Yerusalem
 hamak nawoni meeni sina zeemi. **29** Dabrazayitini kumaasi
 tesha fa Betefagenewa Bitaniyane sinfa katama tai'senaase
 nawobaasasin heppin ekka yire wosi: **30** «Ek sinnitiista fa
 ke'eessi hamtiwa. Estak oonu barista duunoyna hanyani nawa
 tuptera yerefeen danati. Kotta yootiwa. **31** Oonu: «Awuniron
 kottifetirins?» yisere mamussefaatene: «Daamiisik sholsu sinna
 boor'awa» » uti. **32** Wostere hama baasso Yesus maktenaasimato
 danete. **33** Hanyaasi abani meya kotefeen biyere: «Awuniron
 kottifetirins?» yisete. **34** Baasso dey wolgire: «Daamiisik
 sholsu sinna boor'awa» yisete. **35** Estan hanyaason Yesusniki
 ephphe yeese. Geshobaasta maya kunussere Yesus duunak
 zagsete. **36** Asuni meya bar hamfena ugnaasta maybesiison
 yiir'et feeseter. **37** Dabrazayitini kumaastan kerefa ugnaasta
 tai'sesefe kabaasik basa nawoni meya biisete biistera artonoy
 wuza zuuttambaase asik girak tuumere kaambesiison teggire
 Ha'ooson ekka yit galattesete. **38** «Daamiisa sunak yeefe
 taatoos suustowa. Den samak naga, ulfina dey tegira fa Ha'oosik

sinun» yisete. **39** Daraasa ganesi fe isa isa Ferisawini meya Yesusnin: «Assinyanyano, han nawoneesakito shaakkusonek zaguwa» yisete. **40** Bar dey: «Nittok makefawungwa, baasso shaakkisefeknu shu'aasikito chaagerwa» yi. **41** Yesus Yerusalem katamaassi tai'sere katamaason biyaat barik waasi. **42** Ekka dey yi: «Neek naga sinni baron hawung aamse arita! Sinuntano hash ne aafaassin aachewe. **43** Ne gumaas biratoneeson ojba ojje ganeya gedde neen shana bessone wona yoonirwe. **44** Ha'oos neen fu'ok yaana baron aane aruwe sinna boor'a neennawa ne sikaloossi fa naanggotneesikitone asin worsone. Boktonoy isa shu'anu shu'aasta diira aafa bestona wuza.» **45** Estan Yesus betemeqdesiissi girire estak nagadet fe baassotin kalle kisi. **46** Ekka dey yi: «**<Ta keyaas Ha'o shiiphtona keyatu sinana>** yisteratu tichche. Sinuntano nitto bo'inynyani meeni dugadug zagseti» yi. **47** Yesus wonna wonna es betemeqdesiissi assit feer. Maagni gaanynye meenewa tumaasi assinyanyana, daraasin ha'sife oom asuni meena barin woruk sholset feeseter. **48** Sinuntano daraas zuuttere barki tai'sere odet feeseter sinna boor'a isa wuzane zaguk aane chimoto.

20 Isa wono Yesus betemeqdesiissi daraasin assifeennawa misirachchuni kaamaason makefeenna maagni gaanynye meenewa Museni tumaasi assinyanyana dey kur'uni meena barki yeesere isa mamsu mamussete: **2** «Ne han baron zagifataas aro ha'suni hugnakinso? Wedey han baron zagutak ha'suni hugna neek imaas oonso makebbo?» yisete. **3** Yesus dey wolgire ekka yi: «Ta dey isa mamsu nittotin mamsunawa. Nitto dey wolgutiwa. **4** Yohannis haphqifena bar den samaningwa wedey asunikinins?» **5** Baassotna baassotna ekka yit merkesete: «**<Den samanwa>** iyaanine: **<Eekin awuniron amano beytiso?>** unir, **6** **<Asunikingwa>**

iyaanine daraas zuuttere Yohannis raajju sinbaason amaneseter sinna boor'a innotin shu'ak icheterwa» yisete. **7** Estan: «Ayin sinnamato aane aruweniwa» yire wolugsete. **8** Yesus dey wolgire: «Ese ta dey han baron aro ha'suni hugnak zagifanamato nittok aafawa makona wuza» yi. **9** Tusire dey Yesus han besoson ekka yit daraasik make: «Isa asu wayinini akakilti tokke bulinyanyi meyak kiraba kaassonek imaat showo neya ooma daa hamme woki. **10** Gaana zuutona wona kar'fana kabaasik gaanaason ephak wostinyabyaasin bulinyanyi meyaki wosi. Sinuntano bulinyanyi meya wostinyabyaasin ichesere kushkush gafuksete. **11** Hepsak dey oom wostinyanyanin wosi. Barin dey ichesere iishshire kushkush gafuksete. **12** Keesak dey oom wostinyanyanin wosi. Dey ichche mazasire gero kissere ha'sete. **13** Woyiniisi foshni aba: «Eekin awu zagunarinso? Dey isa keeshtefana naataasin wosuna. Awuzakne barin digere ulfinsusonetto» yi. **14** Sinuntano bulinyanyi meya naasi biyeteese baassotna baassotna: «Foshaas han bariktu kar'anawa, hani yaani woruniwa, estan foshaas innok sinanawa» yit merkesete. **15** Naasin wayiniisi foshni gerakalo kisire worsete. Ese Wayiniisi akakiltiisi aba es bulinyanyi meyaasta awu zagunir sinna bestefaso? **16** Wayiniisi akakiltiisi aba yeere es bulinyanyi meyanon woruna; wayinini foshanon oomnik imana.» Asuni meya es baron odeseteyse: «Es bar ekka sinanaatawa!» yisete. **17** Sinuntano Yesus baassoki biyaat ekka yi: «Ese keyaason keer'fe baasso kashshire beyete i'oos keyaasik yeeto siniwa» yistera tichche bar aambanso? **18** Es yeetoosta heephtefe bar fulirwa. Basaasta gandena bar eester. **19** Museni tumaasi assinyanyanawa maagni gaanyanyana makte besos baassosta sinbaason arsefaat es kabaasik barin ephak sholsete. Sinuntano

daraasi digsete. **20** Estan Yesusnin ephone kar'o sholset feeseter. Ha'sife basa kushuussinawa taatosi ha'suni hugnaaskina aatire imonek chinuni kaama noonobaassin kesfaan ephak oodet feeseter. Es bari boor'a ma'a asune feer sinne barkin chowa kephni aafonin wossete. **21** Aafoni meya Yesusniki yeesere ekka yire mamussete: «Assinyanyano, ne futooson makefatamatonawa assifatamatona; Ha'oosi ugnanon dey isa koruba foontonon assifatamato arifeniwa. **22** Ese Romanni taate meeni taato Keesarnik girboni ima sholsungwa aanenso?» **23** Sinuntano bar nibbesiisi mangu safaranon arifaat ekka yi: **24** «Isa duude taak besutiwa! Han barista fa gitoosewa tichaase oonirinso?» Baasso dey: «Keesarnirwa» yisete. **25** Yesus wolgire: «Ese Keesarnir sina baron Keesarnik imti. Ha'oosir sina baron Ha'oosik imti» yi. **26** Es makena kaamaasik daraasa sinak barin ephak aane chimoto. Makena wolguusik diinqere shaakisete. **27** Kitun kabu aafawa yisefe isa isa Seduk'awini meya Yesusniki yeesere ekka yit mamussete: **28** «Assinyanyano! «Isar asu ephphe nawa koonunoy kitifaanane aybaas asuson ephphe kiti barik zala sinni nawa koonuwo» yire Muse tichiwa. **29** Ese naafun ayna ayna feeseter. Arkiis asu ephphe nawa koonunoy kiti. **30** Hepsaas dey es asuson ephphe koonunoy kiti. **31** Keessaas dey es asuson ephi. Naafunobaase esiisimato es asuson ephere naanggota koonunoy kiti. **32** Koi'baasta dey asus kiti. **33** Ese naafunobesiise asuson ephete. Kitun kabuni wono ooni asunso sinanari?» **34** Yesus baassok wolgire: «Han daasi naanggota asu epheter dey girseter. (aiōn g165) **35** Yooni daasta fook kitun kabsoni baasso aafa asu ephone wuza wedey girusone wuza. (aiōn g165) **36** Ha'oni wosiyane feer sinone sinna boor'a aafa kitusone wuza. Kitun kabsete boor'a

baasso Ha'oni naanggotawa. **37** Kitun kabuni chowaasik Muse saabaassi kiichchoni tochoossi Daamiisin: «Abrahamni Ha'o, Yisaqni Ha'o, Yaqobni Ha'o» yire teegewa. **38** Zuuttambesiise barik hayew sinete boor'a bar hayewni meeni Ha'otano kituni meeni Ha'otawa.» **39** Museni tumaasi assinyanyani meyaassin isa isaas: «Assinyanyano, ne ma'arontu maketwa» yisete. **40** Esseen orfo isa asunu Yesusnin mamsuk aane chimoto. **41** Estan Yesus baassok ekka yi: «Asuni meya Kiristoosni aakkakinso: «Dawitni naawa» yisefeysi? **42** Dawit teetbaasik gaamni tichaassi ekka yi: « «Daamiis Daamtaasik; gumaneesin wochoneesi sikalos; yer'atak zagunanneen; ta hoi'taasta duwa» yiwa. **44** «Ese Dawit Daam yire teegenanneen aakkak Kiristoos nawuba sinnirins?» **45** Asuni meya zuuttere odeseleen Yesus nawobaasakitonik ekka yi: **46** «Dicha maama mayere kutisefaat gabaasta asuni meya baassotin naga ooshshosonek sholset Ayhudni shiiphoni keyaassi dey ulfinni kodta duuk, koota maastefanaasta ulfinni dima sholsefe Museni tumaason assinyanyani meyakini teetnitiison oodtiwa. **47** Baasso dica asusi keyanon meere turuksuk asu taan biyowa iyaat shiiphobesiison dichisefe. Es baasso akama mangsuni kar'atu ephphetoosonewa.»

21 Yesus otumni meya waaga kephtefana saxiniissi waagbesiison ha'sefeen bi. **2** Esiisimato isa tukama dica asu hep duude imdifeen biyaat: **3** «Futo nittok makefawungwa, han tukama dica asus zuuttambesiise asi denalo imiwa. **4** Asuni meya fa waagbesiistan fu'tesontu imete. Sinuntano han asus barik fayiison koi'siratu imi» yi. **5** Isa isa asuni meya betemeqdesiis keeshu keeshu shu'aknawa Ha'oosik imte waaga asikna keeshira keetobaason wolumset feeseter. Sinuntano Yesus ekka yi: **6** «Han biifeti bar zuuttambaase shu'aas shu'aasta

kopuktera keetenamato boktona wona yoonu.» 7 Baasso dey:
 «Assinyanyano! Han bar aagenso sinanari? Bar dey sinanak
 besoba aambanso?» yire mamussete. 8 Yesu ekka yire wolgi:
 «Daagonoytimato arutiwa. Showo asuni meya: «Ta Kiristooswa,
 wonaas ta'i» yit ta sunaasik yoosone. Sinuntano nitto baassok
 zoonustotiita. 9 Neeboosi odunonnawa daraasa mangu wolumni
 shorkone asin odefeti kabaasik nawotiita. Es bar zeemma sinanak
 sholsuwa. Sinuntano koi'baas geregere aafa sinanawuza.» 10
 Tusire Yesu ekka yi: «Dara daraasata, taato taatoosta kabuna.
 11 Akama daani shorko sinana. Daadaassi dey maknewa,
 showo tesa merone sinana. Den saman akama deessu beso
 sinana. 12 Sinuntano es bar zuuttambaase sinbaasneen zeemma
 asuni meya nittotin ephone dey kabugsone. Ayhudni shiipho
 keernawa taatoni keerna aatire imone. Ta sunaasi boor'a taatoni
 meyakiniwa daason ha'sife baassokina taamone. 13 Es bar dey
 ta sunaasik zaala makotik ma'a ugna sinana. 14 Ese mamustoti
 mamsusik «Awu wolgunirinso?» yira zeemma safaronoytimato
 nibnitiissi ephtiwa. 15 Nitto gumaas wolguknawa merokna
 chimnoyna kaamnewa arune ta nittok imanawa. 16 Nittotin
 kooni baassonawa aynitiisakitona, koonnitiisnawa zomontiisna
 nittotin aatire imone. Nittoossin isa isaas wortosone. 17 Ta
 sunaasi boor'a asu zuuttambaase nittotin oomtona. 18 Sinuntano
 somnitiisi ganesin isarnu aafa tishuna wuza. 19 Chimme yerok
 kaantiison fu'otiwa.» 20 Tusire dey Yesu ekka yi: «Meya
 taar'oos gumaas Yerusalemon biratere kuphobaason biifeti
 kabaasik bar tishunak ta'baason arutiwa. 21 Es kabaasik Yuudaki
 daasta feese baasso den aamaaski eeloto. Katamaassi fe
 baasso kesoto. Gerakalo feese baasso katamaassi girsonneeta.
 22 Tichchera fa raajiis zuuttambaase ko'unak haniis gumani

kaastoni wonawa. **23** Es kabaasik naaner asusikitonewa nawa
 tanifa barikitone haybubawungwa! Daasta akama shana sinana.
 Daraasata dey Ha'oni gi'a yoonu. **24** Baassossin showobesiis
 siifok kacchere kitusone. Boojchesere dey daadaassi hamone.
 Es Aazabni meeni neyaas ko'unanneen Yerusalem Aazabni
 yetona.» **25** Tusire dey Yesus ekka yi: «Awaasta, assaastanawa
 baakuraastana diinqi beso sinana. Baariisewa akaasi guubone
 asi deessu kaamaasikna daa zuuttambaase asiista fe daraasin
 tiir'o ephana. **26** Samaastaki testoni shorkotan kabi chowa asuni
 meya han daasta yooni wuzason oodak digak shorkosone. **27**
 Es kabaasik Asuni Naa akama hugnaknawa akama ulfinakna
 shaaruusta yeefeen biyone. **28** Nitto dey es wuzaasikito sinanak
 tesifana kabaasik fui'tontiis tai'sena boor'a den kaanna biiti.»
29 Tusire dey Yesus ekka yit han besoson make: «Belesini
 i'oosewa ooma i'oosikitononna biitiwa. **30** Tosha kotin biifeti
 kabaasik bega tai'senamato aruti. **31** Esiisimato es wuzaasikito
 sinin biifeti kabaasik Ha'oosi taato ta'baason aruti. **32** Futo
 nittok makefawungwa, es bar zuuttambaase ko'unanneen han
 koontoos aafa aatana wuza. **33** Samaasewa daase aatana.
 Sinuntano kaamnaas aafa aatana wuza.» **34** Tusire dey Yesus
 ekka yi: «Nibnitiis ushak, zayyak, han daastaki fooson safarok
 hopunoynamato arutiwa. Es baron shakaatine es wonaas dey
 diinqo eshminimatotu nittotin ephanawa. **35** Es wonaas han
 daasta fe asu zuuttambaase asin ephana. **36** Es bari boor'a
 yooni mangu wuzaassin aatatiknawa Asuni Naani sina dey yerok
 chimatikna wonna wonna chimma shiiphotiwa.» **37** Yesus wonna
 wonna betemeqdesiissi assifaafe waali waalin Dabrazayitini
 kumaasta kesse ha'it feer. **38** Asuni meya dey barkin odok e'so
 e'so betemeqdesiissi hamet feeseter.

22 Ayhudni faasika yistefa kixxani heeboos zagtona wona ta'a faar. **2** Maagni gaanynye meenewa Museni tumaasi assinyanya daraasin digsefaat Yesusnin aakkak worsonemato ugna sholset feeseter. **3** Sexana asire heppe nawobaasa ganesin isa Askorotki Yuuda sinfe basaassi giri. **4** Estan Yuuda Maagni gaanynye meyakinaawa betemeqdesiisi tasoni meeni ha'sinyanyi meyakina hamme Yesusnin aakkak aatire imanamato merke. **5** Baasso dey chowbaasik girere birri barik imonek wuli girsete. **6** Es wuliisik ma'i yire aatire imanak asu foonto kar'o oodet feer. **7** Esseen orfo Ayhudni faasikani fantu shuktona kixxani heeboos kar'i. **8** Yesus: «Faasikani meeta'uson muunik hamma hoossutiwa» yire Phexiros Yohannisna asin wosi. **9** Baasso dey wolgire: «Ayhudni faasikani meeta'uson ay hoossunikinso sholefa tari?» yit mamussete. **10** Bar dey: «Ek katamaassi girifeti kabaasik akani gima wor'o asuni danati. Orfobaase hamfaat bar girina keyaassi giruti. **11** Estan keeni abaasin: «Assinyanyaas nawobaasneen ane Ayhudni faasikani meeta'uson muuna irbani keya ayfaso?» yifewa uti. **12** Asus irbanik hoorera di keeni tukta keete keya besuna. Nitto dey esta hoossuti.» **13** Es hep nawobaas dey hamere zuuttambaase Yesus makenaasimato sinin danere meeta'uson esta hoossisete. **14** Meeta'uni sa'atiis kar'fana kabaasik Yesus wosibaasakitoneen muunak kasayere di. **15** Yesus baassok ekka yi: «Tayista kar'ni shanaason ephphatoonaasneen zeemma han meeta'uson nittoneen muunak akamanon sholettu fawungwa. **16** Nittok makefawungwa, Ha'oosi taatosi han bari aacho chowaas ko'unanneen han faasikani meeta'uson hepsi aafa muuna wuza.» **17** Estan ushaason tofofaase ephphe Ha'o galattefaat: «Esewa, zuuttamniitise han baron haa'era ushtiwa. **18** Nittok makefawungwa, hashneen kabira Ha'oosi taato yoonanneen

han wayiniisi ushanon aafawa ushanawuza.» 19 Tushaason dey ephphe Ha'o galattefaat batte imet: «Esewa, han bar nittok imtoni ashnaaswa. Han baron taan safaronir zagutiwa» yi. 20 Meeta'uneen orfo dey ushaason toofobaase ephphe: «Han ushati bar ta nittok wuukuna arinnaasne faarwa. Bar dey nittotin Ha'oneen ane gansuni gaddo teyyawa. 21 «Sinuntano taan aatire imni asusa kushu han maddiista taneentu fawa. 22 Asuni Naa zeemma Ha'oosi kaamsi maktera kunnaasimato kitunir. Sinuntano barin kituk aatire imni bar haybubawowa!» 23 Nawobaasakito dey: «Inno ganeyaassi han effatena wuzason zaguniis oonso?» yiset baassotna baassotna mamussesete. 24 Tusire nawobaasakito dey: «Inno ganeyaassin arkir oonso?» yit baassotna baassotna we'nisete. 25 Yesus baassok ekka yi: «Han daasi taatoni meya darabesiisata ha'suni hugnabesi faarwa. Ha'sife baasso dey ma'aron zagir yisteretu teegtesefewa. 26 Sinuntano nitto ekka zagutiitawa. Nittoossin arkiis hater, dey ha'sife bar wostinyanyane feer sinowa. 27 Muuk muunak tai'sere fe barnawa yerefaat woshfe barna asiissin oonso arkiri? Muu muunak tai'sere fe bartenoso? Sinuntano ta nitto ganeyaassi isa wostinyanyane faanarwa. 28 Nitto taan shana ephfana kabaasik chimma taneen yeretiwa. 29 Abataas taan taassinaasimato ta dey nittotin taassunawa. 30 Taatonaassi ta maddiistan muuti dey ushati. Kinawoosta diifaat asire heppe Israelni zalaasta mangsu kar'atiwa.» 31 Tusire dey Yesus ekka yi: «Simonno! Simonno! Sexana nittotin zago si'anne si'anak mamsiwa. 32 Sinuntano amantonees tishunoynamato neekwa iyaat Ha'o shiiphen. Ne taaki wolifa ta kabaasik ayneesakitoni chinuwa.» 33 Simon wolgire: «Daamiiso, ta taatoni keer giruk, kituk neneen ane hooreratu fawungwa» yi. 34 Sinuntano Yesus: «phexiros

Hash hawung ako oorunoyfeen keeza wolla taan mormotawa» yi. **35** Estan Yesus nawobaasakitonin: «Waagni kar'diddi, ha'mato, chaa'ma ephnoytiron nittotin wosina kabaasik yo'i wuza faaroso?» yi. Baasso dey: «Isanne yo'i wuza aafawa» yisete. **36** Yesus baassok ekka yi: «Ese hash waagni kar'diddinewa ha'matone faana bar ephowa. Siifoba foontoos maybaason kisire waagere siifo waagowo. **37** Nittok makefawungwa, ta chowaasik zeemma tichaassi: «Manguni meyaneeen faadtewa» yiste bar ko'unak sholsuwa.» **38** Nawobaasakito dey: «Daamiiso, hantak hep siifo faarwa» yisete. Bar dey: «Hooronawa» yi. **39** Yesus ooma wonoti zagifenaasimato Dabrazayitini kumaasta hami. Nawobaasakito dey ane hamete. **40** Esta kar'efe kabaasik: «Fatanasi girunoytimato Ha'o shiiphotiwa» yi. **41** Baassostan shu'a ha'tera kar'fanaasne fa dima wokke hamme kaa'nere ekka yit shiiphe: **42** «Abataaso! Shunfaatane han ta ephphatoonak fa shanani toofooson tayistan shaalwa. Es bar dey ne shuntasimato sinuntano ta shunnaasimatota.» **43** Estan Ha'oosi wosiya dey saman yaara barin chini. **44** Es kabaasik akamanon tiir'o barin ephaan shiiphet feer. Chawobaas dey harinnimato daasta tokit faar. **45** Shiiphotan kabire nawobaaski wolle ye. Baasso dey suumotan kabi chowa kunefeen danne ekka yi: **46** «Awagan kuntirinsu? Fatanasi girunoytimato kabira shiiphotiwa» yi. **47** Yesus es baro makefeen asire heppe nawobaasasin isa Yuuda sinfe bar showo asuni zoonsire yeere kar'i. Yuuda dey Yesusnin daamok tai'se. **48** Sinuntano Yesus: «Yuudano! Asuni Naani daamoknoso aatira imatari?» yi. **49** Yesusneen ane fe nawoni meya es chowaason biyaat: «Daamiiso! Siifok kaconiroso?» yisete. **50** Baassossin isaas maagni gaanynye meeni gaanynyani wostinyanyaasa hoi'ta odonon kace. **51** Sinuntano Yesus: «Beywa!

Hepsa effatena wuza zagutaatawa» iyaat asusa odonon ta'ire fati.

52 Estan Yesus barin ephak yeese maagni gaanynye meyanon, betemeqdesiisi tasoni meyanon ha'sife baassonawa kur'uni meyanonna ekka yi: «Bo'inynyani ephni asunimato siifonewa mukne ephpha yaasetiyoso? 53 Wonna wonna betemeqdesiissi nittoneen ane faana kabaasik aane ephoweti. Haye han bar nittotnawa talmaasi ha'sune asi wonawa.» 54 Estan Yesusnin epha asuni meya Maagni gaanynye meeni gaanynyaasa ojni keerkalo taamete. Phexiros dey woksok barneen ane hamdifer.

55 Asuni meya Maagiisa ojni keerkalo geya sookere isarik diifaat besisedifer. Phexiros dey baasso ganeyaassi geeni besuk di.

56 Isa keeri wostinyanya Phexiros geeni diya diifen gasasira biyaat: «Han asus Yesusneen ane feerwa» yi. 57 Sinuntano Phexiros: «Ne han asuse! Makefata barin aane arifatwe» yi. 58 Garono feere isa asu dey biire: «Ne baassossin isaaswa» yi. Phexiros: «Ne han asuso! Tatewa!» yi. 59 Garo wonaneen orfo oom asu dey Phexirosni biyaat: «Futok han asu Galiilakir sinna boor'a barneen ane feerwa.» 60 Sinuntano Phexiros: «Ne han asuso! Makefata baron ta aane arifatwa.» Es baron makere koi'sunoyfeen geregere ako oori. 61 Es kabaasik Yesus yerqere Phexirosnin bi. Phexiros: «Hash hawung ako oorunoyfeen keeza wolla taan mormotawa» yire Daamiis makena kaamaason yaadate. 62 Ek gerakalo kesse akamanon suumere waasi. 63 Es kabaasik Yesusnin ephaat fe asuni meya barin kanyere icheset feeseter. 64 Aaffaason ukaat: «Oonso neen ichari? Raajju sinfaatane aribbo?» yit feeseter. 65 Showo wuza maket me'et feeseter. 66 Wonfana kabaasik daraasa kur'uni meya, Maagni gaanynye meenawa Museni tumaasi assinyanya zuuttesete. Estan Yesusnin es baasso kuphamaasta tai'sisete. 67 Ekka dey

yisete: «Ne Kiristoosnoso? Innok makebbo.» Yesus wolgire ekka yi: «Makefanak aane amanefeti. 68 Mamsifanak aane wolgifeti. 69 Sinuntano hawungneen kabira Asuni Naa Ha'oosi hugnani hoi'ta ulfinto dimaasta duunirwa.» 70 Es kabaasik zuuttesere: «Eekin ne Ha'oni naanoso?» yisete. Bar dey: «Aa, sinnaason nittonu maksetiwa» yi. 71 Baasso dey: «Hanneen ekalo oom zaal aane sholsifewa. Innonu basa noonoossin odeniwa» yisete.

23 Esta fe asuni meya zuuttesere kabi Yesusnin ephere Pilatosniki taamete. 2 Ekka yit barin malatesete: «Han asus daraniisin eshfeen, keesarnik girbo giribtonoynamato kalfeen dey: «Ta Kiristoos taatowa» yifeen dann.» 3 Pilatos: «Ne Ayhudni taatonoso?» yire mamsi. Yesus dey: «Ne yitaasimatowa» yire wolgi. 4 Estan Pilatos maagni gaanynyaniknawa daraasikna ekka yi: «Ta han asusatan isa mangsune aane danutwa.» 5 Sinuntano baasso: «Han asus Galiilan kabira hanta kar'ananneen, Yuudaki daa zuuttambaase asiissi daraasin manguk kabgit feerwa» yiset chinire malatesete. 6 Pilatos Galiilan yiste baron odenaase: «Han bar Galiilaki asunoso?» yit mamsi. 7 Yesus Herodisni ha'suussin yeer sinbaason Pilatos araat Herodisniki wosi. Es kabaasik Herodis Yerusalem yeere feer. 8 Herodis Yesusnin biyanak showo wona sholet feer sinna boor'a biinaase akamanon gire. Yesus zagit feefena biistera artonoy wuzason wosten biyanak sholet feer. 9 Es bari boor'a Yesusnin showo mamsu mamsi. Sinuntano Yesus isanne aane wolguwe. 10 Maagni gaanynye meenawa Museni tumaasi assinynyana chinire malatet feeseter. 11 Herodis meya taar'obaasneen ane Yesusni kashshire kanynye keeshu maama maysire wolgire Pilatosniki gafki. 12 Herodisnawa Pilatosna zeemme faassere feyiis es wono ganere zomo sinete. 13 Estan Pilatos maagni gaanynyanin, daraasin

ha'sife baassotnawa daraasinna isarik zuutire teege. **14** Ekka
 dey yi: « «Han asu daraasin mangu ugnak zoonsiwa» yira taaki
 teshsheti. Ta nitto sinak tu'nira nitto maketi malataassin isa
 mangsu basaastan aane danut. **15** Esiisimato Herodis dey
 isa mangsu aane dane sinna boor'a innoki wolgire gafki. Ese
 han asusin kituta katuni mangsu aane zaguwe. **16** Es bari
 boor'a baak ichcha kotanawa.» **17** [Pilatos heebo heeboosi
 wonak isa taatonin baassok kotar.] **18** Estan dara zuutere isarik:
 «Han asusin tishkaat Barbaannin innok kotwa» yit chaagete.
19 Barbaan katamaassi fe daraasin manguk kabgubaasiknawa
 kaa worubaasikna taatere fe asu. **20** Pilatos Yesusnin kotanak
 sholefaat hepsa daraasin mamsi. **21** Sinuntano daraas: «Suutwa!
 Suutwa!» yit chaagete. **22** Pilatos keezsa wolgire: «Han asu
 wostena mangsu aambanso? Ta barin kituta katuni mangsu aane
 danut sinna boor'a ichcha kotanawa?» yi. **23** Sinuntano baasso
 kaambesiison teggire: «Suutwa» yisete. Baasso chaagaas
 dey aatami. **24** Es bari boor'a Pilatos sholseteeson zagsonek
 baassok aatire imi. **25** Daraasi manguk kabgirenawa kaa
 worirena taatere fe Barbaannin kotanak mamussete. Es asusin
 dey baassok kotaat Yesusnin sholseteeson zagsonek aatire imi.
26 Yesusnin ephphe hamefeen Kerenaki asu Simon yiste ugunni
 wof balagarin katama yeefeene danere mesqeliison wossire basa
 orfoose hamanak zagsete. **27** Showo dara dey Yesusni orfoose
 hamedifer. Es baassossin nibbesiison ki'et, waasset fa mashkasu
 faaser. **28** Sinuntano Yesus baassoki yerqere ekka yi: «Nitto
 Yerusalemi mashkasuse, nitto teetasiknawa naanggotnitiisikna
 waasutitano taak waasutiita. **29** Ese: «Zagiyaas, koonunoy
 magaasewa tanunoy tamaase suusto» ustona wona yoona. **30** Es
 kabaasik asuni meya aamaason: «Innoosta gandowe» Kumaason

dey: «Innotin aachuwe» uuk kabosone 31 Ese han baron kewa
 i'oosta ekka zagtenanneen ichmaasta awu zagsonkoso?» 32
 Esiisimato mangu wosto woste hep asunin dey Yesusneen ane
 woruk ephphe hamete. 33 Keraniyo yiste dimaasta kar'eteese
 Yesusnin esta suutete. Dey mangu wosto woste asusakitonin
 isaasin hoi'taasta, hepsaasin aldaasta suutete. 34 Esseen orfo
 Yesus: «Abataaso, zagsefe baron aane arsoto sinna boor'a
 feeshun uwa» yi. Meya taar'oni meya dey maybaasta ixa ha'sere
 haa'esete. 35 Es kabaasik daraas yerefa biidifer. Daraasin ha'sife
 baasso: «Oomiisin fu'e, Ha'o barin korina Kiristoos sinfaanane
 teetbaason fu'en biyaniwa» yit kanyesete. 36 Meya taar'osakito
 dey esiisimato kanyesete. Barki tai'sere suqaro wayinini usha
 imet: 37 Esiisimato dey: «Ne Ayhudni taato sinfaatane teetneeson
 fu'owa» yiset feeseter. 38 Suuttana mesqeliisi teetta: «Haniis
 Ayhudni taatowa» yifa ticha tichire yeetisete. 39 Mangu wosto
 wostere suutte baassossin isaas Yesusnin: «Ne Kiristoostenoso?
 Ese teetneeson nawa innotinna fu'owa» yit me'i. 40 Sinuntano
 hepsaas wolgire ekka yit ke'i: «Neyista kituni mangsu katera
 feen Ha'ooson aane digefenos? 41 Inno zagini mangsuusik
 sholsu ke'o ephpha taadifenir. Sinuntano han asus isa mangsu
 aane mangsuwewa» yi. 42 Tusire Yesusnin: «Daamiiso! Taato
 sinna yaafata kabaasik taan safarowa» yi. 43 Yesus wolgire:
 «Neek futo makefawungwa, hash hawung taneen ane genneti
 footawa» yi. 44 Es kabaasik wonaasi issun sa'atin kabira
 izgin kar'ananneen daas zuuttera talme. 45 Awaas talme;
 betemeqdesiisi yinu heppik karate. 46 Yesus akama tega
 kaamak chaagge: «Abataaso! Kaanaason ne kushuussi adarak
 imingwa» yi. Es kabaasik geregere kaabaas kesi. 47 Tii meya
 taar'oni gaanynyaas sina chowaason biinaase: «Han asus futok

ookowa» yit Ha'ooson galatte. **48** Es baron biyak esta zuuttere fe asus sina chowaason zuutire biyeteese nibbesiison ki'et wolsete. **49** Yesusnin tai'sonon arsefe baassonawa Galiilan kabsera basa orfoose hama mashkasuse zuuttere woksok yersefaat sinfa wuzason biyet feeseter. **50** Ayhudni shongo zuuttesefe baassossin isa Yosef yiste ma'a ooko asu feer. **51** Es asus Yesusniista zagte kituni mangsuni kar'ni chowaassi aane giruwe. Bar dey Armatiyas yistefa Yuudani katamaassi Ha'oosi taatoni yoonon abdik oodet feer. **52** Pilatosniki hamme Yesusni dugnooson imanak shiiphe. **53** Estan dugnooson kessire maama kimme shu'ak katera hoore oonu kabbartonoyina moogsi kabbare. **54** Es baron zaginaas beysani wonni hooroni wonaasik. **55** Galiilan kabsera Yesusni orfoose ya mashkasusikito Yosefneen hamera moogaason biye. Dugnoobaas dey aakka kabbartenamato biyete. **56** Estan keebesi wolsere dugnooson woshshuk kimaminewa shittone hoossisete. Tumaasimato beysani wonaasik beysa ephete.

24 Guddani wono wonsa waassiise mashka meya hoossisete shittooson ephere ek moogaaski hamete. **2** Moogaasta uktera kuni shu'aas bukalera kunfeen danete. **3** Sinuntano moogaassi mogire biyeten Yesusni dugnooson aane danoto. **4** Han bar aambanso iyaat diinqesefeen akamanon palpalu chaaret yere maya mayo hep asu baasso tesha yere. **5** Mashka meya digsefaat daassi biyefeen asusakito baassok ekka yi: «Hayew sina barin awuniron kituni meeni ganeyaassin sholedifetirin? **6** Bar kabi! Hantak aafe. Galiilaki feena kabaasik awu makenamato yaadatoti. **7** «Asuni Naa boor'ni meeni kushuussi aattere imtonak, suuttonaknawa keessinari wono kitun kabunakna sholsu» yire makenar faar.» **8** Mashka meya dey Yesus makena kaamaason

yaadatesete. **9** Moogaasi estan wolsere biyete baron zuutire asire isse nawobaasiknawa oom meyakna maksete. **10** Es baron wosini meyak maksees megdelawitki Maarami, Yohannanewa Yaqobna asi into Maarami, dey ooma mashka meya feeseter. **11** Sinuntano baasso mashka meya maksete bar miitane faar sinna bestena boor'a aane amantosoto. **12** Sinuntano Phexiros kabi moogaaski eeli. Esta kar'faat sir mogire biin sesa kinoni maamaas bar bar kunfeen biyaat diinqet wolle keer ye. **13** Es wono nawoni meyaassin hep asu kabire Yerusalemun asire heppe kiilo meetiri wokba faana Hemawos yiste ke'esi hamedifer. **14** Baasso dey sina chowaason zuuttambaase kabgire wolumsedifer. **15** Es chowaason safaretnawa wolletna feeseten Yesus tai'sere baassoneen hamdifer. **16** Sinuntano aafbesiisik biyefet bar oo sinnamato aane arsoto. **17** Yesus dey: «Ugunne hamfaat nittotna nittotna wollefeti wuzaas aambanso?» yi. Baasso dey suumere shaakkire yessete. **18** Baassossin isa Keleyopha yistefe asus ekka yi: «Hangnettaki wonaassi han Yerusalemun sina chowaason arunoy asu nenenetu irbawa.» **19** Bar dey: «Sina chowaas aambanso?» yi. Baasso dey ekka yisete: «Naaziretki Yesusniista zagte barwa. Bar Ha'onewa asu zuuttambaase asi sinana wostoknawa kaamakna chim raajjuwa. **20** Barin maagni gaanyinyanawa innotin ha'sife baassotna kituni mangsu kar'e aatire imere suutete. **21** Sinuntano inno Israelnon furonirwa yira abdi zaginiis baringwa. Es bar sinnanneen hawung keez wonawa. **22** Inno ganeyaassin isa isa mashka meya innotin diinqisisetewa. Baasso wonsa waasi ek moogaaski hamere dugnobaason turuksete. Wolsere bar hayew sinbaason make Ha'oni wosini kaama odesenamato innok maksete. **24** Inno ganeyaassin isa isa meya ek moogaaski hamme es mashka

meya makseteesimato sinin biyete. Sinuntano Yesusnin aane
 biyoto.» 25 Yesus dey baassok: «Nitto yaadatonoonawa raajjuni
 meya maksete baron amanok nibnitiis taptonor. 26 Kiristoos
 han shanaason ephphetoonaknawa den ulfinbaaski girunak
 aane sholsifano?» yi. 27 Estan Museni tumaassinnawa raajjuni
 meeni tichaassinna kabgire barik tichche baron korto ticha
 zuuttambaase asiissin kisaafe assi. 28 Baasso hamefe ke'eessi
 tai'sesefe kabaasik Yesus aatte hamninne feer sinne baassok
 beste. 29 Sinuntano baasso: «Gerok waali, awaas dey giridifar
 sinna boor'a innoneen ha'uwa» yit chinire shiiphsete. Bar dey
 baassoneen ha'uk keer giri. 30 Baassoneen ane muuk di.
 Tushaason dey ephphe galattefaat batte imi. 31 Es kabaasik
 aaffesiis gachchen Yesus sinbaason arsete. Sinuntano bar
 baasso sinan tishi. 32 Baassotna baassotna dey: «Ugnaasta
 faani innotin wolumsit kayma tichaassin kisaafe maken nibniison
 geenimato matanoso?» yisesete. 33 Es kabaasik kabsere
 Yerusalem wolle hamete. Estak asire isse nawobaasnawa
 baassoneen feese baassotna asin isarik zuuttere feeseten
 danete. 34 Baasso dey: «Daamiis futok kabiwa! Simoonniknu
 bestewa» yisete. 35 Es hep nawoni meya ugnaasta sina
 barewa Yesus tushaason batfena kabaasik aakkak arsetematona
 maksete. 36 Es baron wolumsefeen Yesus bar ganebesiissi
 yerefaat: «Naga nittok sinfawung!» yi. 37 Sinuntano baasso
 nayere kita biyetenne faar sinfaan digak tuumete. 38 Yesus
 dey ekka yi: «Awuniron nayedifetirinso? Awagan nibnitiissi
 mamefaso? 39 Kushunaasewa wochonaase asin biiti. Taptira ta
 sinnaason aruti. Taan biifetiisimato kitaas ashnewa megane barki
 aafawa.» 40 Es baron makefaat kushubaasewa wochobaase asin
 baassok besi. 41 Baasso dey giraknawa diinqokna tuumefaat

bar sinbaason aane amanosoto. Yesu dey ekka yi: «Isa maastoni wuza faaroso?» yire mamsi. 42 Baasso dey kiichcho kurxummi imete. 43 Bar dey ephphe baasso sinak me. 44 Yesu ekka dey yi: «Nittoneen ane faana kabaasik Museni tumaassi raajjuni meeni tichaassinawa gaamni tichaassina taak tichche bar zuuttera ko'unak sholsu yira nittok makenaas haniiswa» yi. 45 Es kabaasik korto tichaason yaadatsonek nibbesiison gachi. 46 Ekka dey yi: «Kiristoos shana ephphetonamatonawa keezsinari wono dey kitun kabunamatona zeemma tichchera faar. 47 Esiisimato dey Yerusalemun kabira dara zuuttambaase asik harminewa boor'ni fakine basa sunaasik awastonir yistera tichche. 48 Es barik nitto zaalwa. 49 Ta abataas nittok imna abdiison nittok wosuna. Nitto dey denun hugna imtona kabaneen Yerusalemu katamaassi footi.» 50 Esseen orfo nawobaasakitonin ephphe Bitaniya hami. Kushubaason kabgire baassotin suusi. 51 Suusfet baassostan oor kesse den sama hami. 52 Baasso dey barik kaa'nere akama girak Yerusalemu wolle hamete. 53 Ha'ooson galattet wonna wonna betemeqdesiissi aane tishisefe.

Yohannis

1 Zeemmaneen kaam feer. Bar dey Ha'ooskitu fe; Kaamiis dey Ha'o; **2** Bar dey zeemme Ha'oosneentu fe. **3** Zuuttambaase bariktu teste; teste wuzaas zuuttera barki kamotu teste; isa wuzane barneen gerakalo tester aafa. **4** Kaa barki faar; es kaas dey asunik chaarefa sinna faar. **5** Chaarefaas talmaassi chaarsir; talmaas baron aane merowa. **6** Ha'ooskin wostere ye sumba Yohannis yiste isa asu feer. **7** Zuuttambesiise barki kamo amanosonek bar chaarefaasi chowanon zaala makonaktu ye. **8** Chaarefaasi chowanon zaala makonaktu yeeteno bar chaarefte. **9** Asu zuuttambaase asik chaarsuni futoni chaarefa han daasta yaadifar. **10** Han daasta feer; han daas bariktu teste; sinfanaknu han daas aane ephphatowa. **11** Basa keen sina baassoki ye; sinuntano baasso barin aane ephphetoosoto. **12** Sinuntano ephpheteesere sunbaasik amanefe baasso zuuttere Ha'oni naanggota sinonek mabti imi. **13** Baasso Ha'oni naanggota sinetees asuni tumak wedey hannakin wedey ashakin wedey teegoni fiqadik aane koontosoto. Baasso koontesetees Ha'okingwa. **14** Kaamiis asha sinne inno ganeyaassi ha'i. Inno dey Ababaaski feena kabaasik fa ulfinbaasne fa isa naa bar basa ulfinaason biini. Bar dey [Ha'oni otumaknawa futokna tuum]. **15** Yohannis basa chowaason zaala maket: «‹Ta orfoosta yooni bar taneen sinak feer. Tayistan dey denalo› yira makenaas barwa» yire chaagi. **16** Basa tumaastan inno zuuttamniise otmaasta otma daysira ephphataani. **17** Tumaas Museniki kamo imte. Sinuntano otumnawa futone Yesus Kiristoosniki kamo ya. **18** Ha'ooson biyar oonu aafe. Sinuntano abani sina Ha'oosneen fe isa naas bar bar Ha'oos oo sinnamato innok ammanon besi. **19** Ayhudni meeni ha'sinyanyani

meya Yerusalemun maagni meenawa baassotin argassefe
 Lewini meena asin Yohannisniki wosisere: «Ne oonso?» yire
 mamussisete kabaasik makena zaalni kaamaas haniiswa. **20** Bar
 dey aachunoy: «Yoonir yiste muudtos tatewa» yire ammanon
 make. **21** Baasso dey: «Eekin ne oonso? Eliyasnos?» yire
 mamussete. Bar dey: «Indaanewa» yire wolgi. Baasso dey:
 «Eekin raajjunoso?» yisete. Bar dey: «Indaanewa» yire wolgi. **22**
 Baasso dey: «Eekin ne oonso? Innotin wosi baassok hamma
 makonik ne teetaason oo yifasso?» yisete. **23** Bar: «Raajju
 Isayyasniissi maktenaasimato «Daamiisa ugnanon zeep'ti» yire
 ichma daassi chaagfe asusa kaamatawa» yi. **24** Baasso wostere
 yeeseetes Ferisawini meyakini. **25** Baasso dey Yohannisnin:
 «Ese ne Kiristoos wedey Eelias wedey yoonir yiste raajjuus
 sina shakaatane awuniron haphqidifa?» yisere mamussete. **26**
 Yohannis wolgire: «Ta akaktu haphquna. Sinuntano nitto arunoytir
 ganentiissi yereferwa. **27** Ta orfoosta yooni basa chaa'maasi
 taar'anon kotak sholsunoynar barwa.» **28** Han bar zuuttera
 sinnaas Yohannis haphqit feena Yordanosni akaasi yesalo awa
 kesnarki fa Bitaniyaktu sini. **29** Wonotirik Yesus Yohannisniki
 yeefeen biyaat ekka yi: «Ese han daasta fe asusa boor'anon
 baassostan tishkuni Ha'oni fantu **30** «Ta orfoosta yooni bar taneen
 sinak feer. Tayistan dey denalo» yira makenaas barwa. **31** Tanu
 es yooni barin aane arifatwa. Sinuntano ta akak haphqit yaanaas
 Israelni meyak barin arsonekwa.» **32** Yohannis ekka yire zaala
 make: «Korto Ayyana saman nakalone faar sinna basaasta
 kerefeen biin. **33** Akak haphqunak taan wosi bar: «Korto Ayyana
 kerefeennawa basaasta diifeenna biyata bartu Korto Ayyanak
 haphquniiswa» yira makena kabaneen tanu aane arutwa. **34** Ta
 dey biina boor'a bar Ha'oni naa sinbaason zaala makefan.» **35**

Wonotirik Yohannis hep nawobaasneen esta yerefer. **36** Yesus estak aatfeen Yohannis biyaat: «Ese haniis Ha'oosi fantuwa» yi.

37 Hep Yohannisni nawoosakito Yohannis es baron makefeen odesefaat Yesusni orfoose hamete. **38** Baasso Yesusni orfoose hamefeen yerqere biyaat «Awu sholedifetirinso?» yi. Baasso dey: «Rebi! Ayinso faafatari?» yisete. (Rebi! Uus assinynya uu.) **39** Bar dey: «Yaara biitiwa» yi. Hamere feefenamato biyere Es wono ane feeshete. Es kabaasik dey wonni asir sa'ati sinana. **40** Yohannis makena kaamaason odere barneen ane hame nawoosasin isa Simon Phexirosni ay sina Andriyas feer. **41** Bar zeemme ayba Simooniki hamme: «Mesiisin danniya» yi. Mesi uus muudto uu. **42** Yesusniki dey ephphe ye. Yesus barin biire: «Ne Yona'ani Simoonwa, ne hawungneen ekalo «Keefa» yisteratu teegtotawa» yi. Kotbaas dey «Phexiros wedey Inya shu'a» uwa. **43** Wonotirik Yesus Galiila hamanak shole. Filiphosnin dey danne: «Taneen ane hamniwa» yi. **44** Filiphos dey Andriyasnawa Phexirosna asimato Betesayidaki katamaassitu feeseffe. **45** Filiphos Naatinaelnin danne: «Museni tumaassinawa raajjuni meya basa chowbaason tichisete barin daningwa. Esiis dey Yosefni naa Naaziretki Yesuswa» yi. **46** Naatinael dey: «Naaziretun ma'a wuza kesak chimniroso?» yi. Filiphos: «Yaara biwa» yi. **47** Yesus dey Naatinael hang barki yeefeen biyaat: «Futoni Israelni asu hanifewa» yi. **48** Naatinael dey: «Taan ayik arifasso?» yit mamsi. Yesus wolgire: «Filiphos teegonoyfeen Belesini i'oosi diisi diifen biingwa» yi. **49** Naatinael wolgire: «Assinynyano! Ne Ha'oni naawa. Ne Israelni taatowa» yi. **50** Yesus wolgire: «*«Belesini i'oosi diisi diifen biingwa» yina boor'anoso amanetari? Haniistan denalo wuzanu biyatarwa.*

51 Futok nittok makefawungwa; Samaas gachchefaan Ha'oosi wosiya daa Asuni Naaski kerefeennawa kesfeenna biyatiwa» yi.

2 Keezsinari wono Galiilani awurajjaassi Qaanani katamaassi sargi faar. Yesusni intoos dey estak faar. **2** Yesusnawa nawoni meena es sargiista teegtesere feeseter. **3** Waynini ushaas ko'ifana kabaasik Yesusni intoos: «Waynini ushbesiis koi'faantu feesetewa!» yira Yesusnik make. **4** Yesus wolgire: «Intonaase! eekin taan awu zaguwa yifasse? Ta wonaas hashnu aane kar'awe» yi. **5** Yesusni intoos dey wostinynyani meyak: «Bar makena baron zuutira zagutiwa» yi. **6** Ayhudni meya masere kayimefe tumaasimato issun shu'ni waasha esta diisefar. Isa isarbaas hep wedey keez gima akatu ephfa. **7** Yesus wostinynyani meyak: «Waashasikitosi aka tuunutiwa» yin noonobaastaneen katisere tuunisete. **8** Estan Yesus: «Hash kitta kootaasi gaanynyanik imtiwa» yin imete. **9** Gaanynyaas waynini usha sina akaason bechchire biin ayin yaanamato aane aruwe. Sinuntano akaason kita wostinynyani meya arsedifer. Gaanynyaas mariisin teegere **10** «Asu zuuttambaase zeemme ma'a waynini ushaasontu imfe. Estan ushshe zaysetenneen orfo manguuson imfe. Ne ma'a waynini ushaason hashneen duusaan diifar» yi. **11** Yesus es biistera artonoy wuzason zeemme Galiilaki fa Qanak zaguk ulfinbaason ammanon besi. Nawoni meya dey barik amanesete. **12** Esseen orfo Yesus intobaasneen, aybaasakitonen, nawoni meyanee ane Kifirnahom kersete. Estak garo wona diisete. **13** Ayhudni meeni faasikani heeboos tai'sera faar. Yesus Yerusalem kesi. **14** Betemeqdesi yaboosta miyaason, fantuuson, nakalooson waagsefe baassotin dani. Dey oom waaga soolefe baasso diisefa waaga soolesefen bi. **15** Gaaduni alangga ma'ire fantuusonnawa miyaasonna

zuutire betemeqdesiisi yabotan kalle kisi. Sooltefa waagbesiison dey sikere tarabbezaason shelgire ha'i. **16** Nakalo waagsefe baassotin: «Han baron hantan ephpha kesti! Abataasa keyanon nagadni keya zagutiita!» yi. **17** Nawoni meya dey: «Keeneesik fa ta seektoos taan mawa» yistera tichchenamato gasasisete. **18** Ayhudni meya dey: «Han zagifata barik aro biistera artonoy wuza innok besutasso?» yisete. **19** Yesus wolgire: «Han betemeqdesiis kiddiste kiddusaninon bogaani ta keessinari wono wolgira keer'anawa» yi. **20** Ayhudni meya: «Han betemeqdesiis kiddiste kiddusani acheechasire issune neya koi'siratu keetera kesi. Eekin ne aakkak keessinari wono keer'a?» yisete. **21** Sinuntano Yesus basa atusontu: «Betemeqdesi kiddiste kiddusani» yire make. **22** Es bari boor'a Ha'oos Yesusnin kitun kabinanneen orfo nawoni meya es baron makenamato nibesiista keji. Estan tichaasewa Yesus makena kaamaasonna amanesete. **23** Yesus faasikani heeboosi wono Yerusalemuk zagina biistera artonoy wuzason biyete boor'a showo asuni meya barik amanesete. **24** Bar asusa nibsi fa wuzason zuutire arir sinna boor'a oonu asuni chowa barik makonak aane sholsifa. Yesus asuni meyanon zuutire arifena boor'a baassotin aane amanefe.

3 Ferisawini keen sina Ayhudni gaannye meyaassin isa Nikodimos yiste asu feer. **2** Bar isa wono talmak Yesusniki yeere: «Assinyanyano! Ha'o barneen sinna asu sina shakaanane han ne zagifata biistera artonoy wuzasikitonon zaguk chimnir aafewa. Es bari boor'a ne Ha'okin ye assinyanya sintamato arifeniwa» yi. **3** Yesus wolgire: «Futo neek makefangwa: Asu hepsa koonto shakaanane Ha'oosi taatonon biyanak aafa chimanawuza» yi. **4** Nikodimos dey: «Asu kur'inanneen orfo aakkak hepsa koontok chimnirinso? Hepsak intobaasi keensi girire koontok

chimniroso?» yi. 5 Yesu wolgire: «Futo neek makefangwa: Asu akakinnawa Ha'oni ayyanakinna koonto shakaanane Ha'oosi taatosi giruk aafa chimanawuza. 6 Asunikin koonte bar asuwa. Sinuntano Ha'oosi Ayyanakin koonte bar Ha'ooskin gaddo kaa daniwa. 7 «Hepsi koontotik sholsuwa» yina boor'a diinqotaatawa. 8 Siru sholena daatu sirifawa. Kaambaasontu odota. Sinuntano ayin yaanamatonawa ay hamdifanamatona aane arifewa. Ha'oosi ayyanakin koonte bar zuuttambaase esiisimatowa» yi. 9 Nikodimos: «Han bar aakkak sinanak chimnirins?» yire mamsi. 10 Yesu wolgire: «Ne arto Israelni assinyanya sinna faafaat han baron aane arifenoso? 11 Futo neek makefangwa: Arifeni barontu makefeni, biini bariktu zaala makefeni. Makefeni baronu aane ephpha taafeti. 12 Han daastaki chowanon makena amanonoy nitto den samaki chowaason makefaanane aakkak amanoti? 13 Den saman kere Asuni Naasneen oom den sama kesar oonu aafewa. 14 Muse ichma daassi bittak wosuste zawuni besoson suutnaysimato Asuni Naa suuttonak sholsuwa. 15 Esiis dey Asuni Naanik amanefe bar zuuttambaase koi'ba foonto kaaba foonakwa. (aiōnios g166) 16 Barik amanefe bar zuuttambaase koi'ba foonto kaa dananaktano tishunoynamato Ha'oos isa nawuba bar barin aatira imma han daason baak keeshtewa. (aiōnios g166) 17 Ha'o isa naabaasin han daasta wosinaas daasta mangsuni kar'ak sinnoynamato han daason barki kamo fu'okwa. 18 Barik amanefe basaasta mangsu aafa katona wuza. Sinuntano amanonoy bar isa Ha'oosi naa bar barik amano beyna boor'a mangsu basaasta katewa. 19 Chaarefaas han daasta ya. Asuni meya wostobesiis mangu sinna boor'a chaarefaason beyfaat talmaason shunete. Esiistu mangsuni kar'aaswa. 20 Manguuson zagife bar zuuttambaase chaarefaason oomterwa.

Wostobaas ammanon kesnoynamato chaarefaaski aane yeefe.

21 Sinuntano Ha'o sholefana wostooson zagife bar wostobaas Ha'oosik ammanon bestonak chaarefaaski yeefewa» yi. 22

Esseen orfo Yesus nawoni meyanen ane Yuudani daa hamete. Estak baassoneen ane feefaat haphqidifer. 23 Yohannis dey Salemni tai'soosta fa Henonuk showo aka faar sinna boor'a estak haphqit feer. Asuni meya haphuktok yeefaafe haphuktet feeseter. 24 Es bar sinnaas Yohannis taatoni keer girunoy feen. 25 Yohannisni nawoni meenawa isa Ayhudni asuna asi ganeyaassi Ayhudni meeni tumaassi fa kayimni chowaasik kirikkiri kabi. 26 Yohannisnik yeesere: «Assinyanyano! Yordanosni akaasi yesalo awa kesnarki neneen ane feena kabaasik ne basa chowaason zaala maketa bar dey haphqidiferwa. Showo asuni meya dey barki hamediferwa» yisete. 27 Yohannis wolgire: «Den saman imtonoyfeen asu isa wuza ephphetook aafawa chimanawuza. 28 Yoonir yiste muudtos tatewa. Sinuntano basa sinaastatu wostera yaangwa» yira makenamato nittonu zaala makotiwa. 29 Mariyaas mariisarwa, mariisin argasuk ane fe muzgituus mariisa kaamanon odefena kabaasik akamanontu girefewa. Es giraas dey taarwa. Es giraas dey hash siniwa» yi. 30 Bar arkittonak, ta dey hatonak sholsuwa. 31 Denun yooni bar zuuttambaase asi denalowa. Han daastaki bar han daastakirwa. Han daastaki chowatu makefa. Saman yooni bar zuuttambaase asi denalowa. 32 Biina baronnawa odena baronnatu zaala makefe. Sinuntano zaalbaason oonu aane ephpheteefe. 33 Makefena zaalni kaambaason ephphete bar Ha'oos futo sinbaason gasasi. 34 Ha'oos Ayyanabaason tuunira imfana boor'a Ha'o wosina bar Ha'oosi kaamanontu makefewa. 35 Abaas naasin keeshter; zuuttambaase asin kushubaassi imi.

36 Nawubaasik amanefe bar zuuttambaase koi'ba foonto kaaba faarwa. Nawubaasik amanonoy bar Ha'oosi gi'atu basaasta foonirtano kaason aafa danana wuza. (aiōnios g166)

4 Ferisawini meya Yesus Yohannisniitan arkissire showo asuni nawoba zagire haphqit feenamato odesete. **2** Sinuntano haphqiis Yesus sinnoyonaron nawobaasakitotu haphqit feer. **3** Yesus dey es baron arinaase Yuudani awurajason beyfaat Galiila hepsa wolle hami. **4** Samariyani awurajja kamo aatte hamana sholsira faar. **5** Es bari boor'a Yaqob nawuba Yosefnik imna dimaasi teshta fa «Sikar» yistefa Samariyani katama ye. **6** Estak Yaqobni akani doo'a faar. Yesus ugunne kutuk hopina boor'a es doo'aasi tesha di. Es kabaasik wonaasi issun sa'ati sinana. **7** Nawoni meya dey muuni waagosi katama hamete. Es kabaasik Samariyan isa mashkasu akani kitak ya. Yesus barki: «Aka imin ushungwe» yi. **9** Es asus: «Ne Yuudani asu sinfaat ta Samariyani asu sina taakin aakkak aka shiiphotas?» yi. Ayhudni meya samariyani asuni meyaneeen isarbesi aafa sinna boor'atu es baron make. **10** Yesus wolgire: «Ha'oosi imanonnawa «Aka taak imin ushungwe» yiis oo sinnamato araatane shiiphoniis newe. Eekan bar dey kaani aka neek imana kabawe» yi. **11** Asus dey wolgira ekka yi: «Ne kitata wuzne aafawa. Doo'aas dey yeet wokawa. Eekin kaani aka Ayin dana? **12** Ne han akani doo'aason innok ima abani Yaqobniistan arkutaroso? Barneen naanggotbaasneen waagbaasneen han barontu ushetewa.» **13** Yesus wolgire: «Han akaason ushfe baasso zuuttere hepsa wolletu iktosonewe. **14** Ta imana akaason ushni baasso zuuttere koi'ba foonto neya isanne aafa iktosone wuza. Ta imana akaason ushni barik [Ha'oni Ayyana] basaassi koi'ba foonto kaani kor'atu sinana» yi. (aiōn g165, aiōnios g166) **15** Asus dey: «Han asuso! Iktonoynamatonawa akani kissi hanta

wolla yoonoynamato es akaason taak imma» yi. **16** Yesus dey: «Hamfaat teegoneesin teegera wolla hanta yowe» yi. **17** Asus wolgira: «Teegota aafewa» yi. Yesus: «**<Teegota aafe> unees ma'aron maketwe.** **18** Ne uuch teegoniki girira kestarwe. Hash neneen ane fe barnu teegonete sinna boor'a maketaas futowe» yi. **19** Asus dey: «Han asuso! Ne raajju sintamato aringwa. **20** Inno abani meya han aamaasiktu sagadesetewa. Sinuntano nitto dey **<Asuni meya sagadosonek sholsifanaas Yerusalemukwa> yisefeti**» yi. **21** Yesus dey ekka yi: «Han asuse, han aamaasik wedey Yerusalemuk Abaasik sagadonooyti wona yoonamato amanowe. **22** Nitto Samirawiis arunoyti Ha'oktu sagadesefeti. Sinuntano faru yoonas Ayyudnikin sinna boor'a inno arifeni Ha'oosiktu sagadefeni. **23** Sinuntano futok sagadesefe baasso Abaasik kayma Ayyanaknawa futokna sagadosone wona yoon. Es bar dey hash siniwa. Abaas dey sagadosonek effatenaasontu sholefe. **24** Ha'oos korto Ayyanawa. Barik sagadesefe baasso dey korto Ayyanaknawa futoosikna sagadosonek sholsuwa.» **25** Asus dey: «Kiristoos yistefe Mesiis yoonamato arifawungwa. Bar yeere zuuttambaase asin innok makona» yi. **26** Yesus dey: «Han neneen wolefees ta barwe» yi. **27** Es kabaasik nawoni meya hameteessin wolle yeesete. Yesus mashkasusneen wollobaasik diinqesete. Sinuntano: «Awu sholedifa wedey Asusneen Awagan wolledifa?» yire mamsir oonu aafe. **28** Estan asus gimaason estak beyfaat katama hamma asuni meyak: **29** «Ta zagina baron zuutire make asusin yaafaat biitiwa. Toogiso bar Kiristoos sina beyungeso?» yi. **30** Asuni meya dey katamaassin kesere barki yeesete. **31** Es kabaasik nawoni meya: «Assinyanyano! Maktetwa muwa» yit shiiphsete. **32** Sinuntano bar: «Nitto arunoytir ta muuna muu taak faarwa» yi. **33** Es bari boor'a nawoni meya: «Bar muuna

muu ephphe ye asu feerteso?» yisesete. **34** Yesus baassok ekka yi: «Ta muu taan wosi basa safaraason zagunewa wostobaason koi'sunakwa. **35** Nitto «Meeni zuutu kar'anak acheech assatu faarwa» yifetitanoso? Ese nittok makefawungwa «Kaanna hash meyaas katnamato fosshaason biitiwa» yifawungwa. **36** Kar'ni bar wostobaasi waaganon ephphetoonirwa. Koi'ba foonto kaak sinni gaana zuutuna. Es bari boor'a bukni barnawa kar'ni barna ane girosone. Ese bukfeesewa kar'feese isaruk girsonekwa. **(aiōnios g166)** **37** «Isaas bukana isa ay kar'ana» yifa kaamaas han baristak futo siniwa. **38** Ta nitto hopunoytiison kar'atik wosingwa. Oom meyaas hopsesete. Sinuntano nitto baasso hopsesete baron zuutiti.» **39** Mashkasus: «Ta zagina baron zuutire taak makewa» yira makena kaamaasik es katamaassi feese Samariyaki asuni meyaassin showobesiis barik amanesete. **40** Samariyaki asuni meya Yesusniki yeeseфе kabaasik showo wona baassoneen ane foonak shiiphsete. Bar dey esta hep wona feeshi. **41** Yesus makena kaamaasik oom showo asuni meya amanesete. **42** Mashkasusik dey: «Hanneen ekalo ne maketa boor'a sinnoynamato inno teetniisik odeni boor'a bar futoknu han daason fatunir sinnamato ariniwe» yisete. **43** Hep wonaneen orfo estan wolle Galiila hami. **44** Yesus zeemme «Raajju basa daasta aane ulfintefe» yire makenar faar. **45** Sinuntano Galiila kar'fena kabaasik Galiilaki asuni meya faasikani heeboosik Yerusalem hamfena kabaasik Yesus zagina chowaason biyete boor'a barin ma'arik ephpheteesete. **46** Esseen orfo Yesus akaason wayinini usha zagire soolena daa Galiilaki Qaana hepsa wolle ye. Es kabaasik Kifirnahomuk naaba mettena isa taatoni herasho feer. **47** Herashoos Yesus Yuudan Galiila yeenamato ode. Naabaas kitunak akamanon mettere feer sinna

boor'a Yesusniki yeere: «Kifirnahom kerera naataasin fataywa» yire shiiphphe. **48** Yesus dey: «Nitto biistera artonoy wuznewa diinqi chowne biya shakaatine isanne aane amanefetiwa» yi. **49** Herashoos dey: «Daamtaaso! Naataas kitunoy feen tai'ni kar'wa» yi. **50** Yesus barik: «Hamma! Naanees farunawa» yi. Asus Yesus barik makena kaamaason amanere hami. **51** Wolle hamfeen basa wostinyanyi meya barin sholok kesere ugunta uphsere: «Naas fariwa» yisere maksete. **52** Bar: «Naas apun sa'atikinso farinari?» yire mamsin. Baasso wolugsere: «Hazo naafun sa'atiku atubaasi gumtana gafkiwa» yisete. **53** Naasa aba dey Yesus: «Naanees farunawa» yinaas es sa'atiista sinnamato ari. Barnawa keerki asuni meyaneeen ane amanesete. **54** Esiis dey Yesus Yuudan Galiila yeere zagina hepsa biistera artonoy wuza.

5 Esseen orfo Ayhudni meeni heebo faar sinna boor'a Yesus den Yerusalem kesi. **2** Yerusalemuk fantuus girifaat kesfana finynyaasi tesha isa kuphira kuni aka faar. Es akaas lbrawini meeni kaamak «Betezata» yisteratu teegtefa. Bar dey uuch tukbaasta ukbare yere finoba faar. **3** Es finoossi showo mettan aaftishu, laafanawa engitfe meena esta kunsefer. [Baasso dey akaasi shorkonon oodet feeseter. **4** Aat aatta daamiisa wosiya kuphira kuni akaassi keretaafa akaason shorkit faar. Es akaasi shorkoneen orfo zeemme akaassi giri asu aaffa tesa meroossinnu farit feer.] **5** Estak keezasire nangne neya laafa sinne fe isa asu feer. **6** Yesus es asusin kunfeen biyaat hashneen kar'e showo neya ekkak feenamato araat: «Farutak sholefatoso?» yi. **7** Mettan asus: «Daamtaaso! Akaas shorkefana kabaasik taan akaassi kessuni asuta aafewa; ta giruk hamfana kabaasik oom asu zeemfe» yi. **8** Yesus dey: «Kabira opponeeson

wor'a hamma!» yi. **9** Mettan asus geregere farire oppobaason wor'e hami. Es bar sinnaas beysani wonakwa. **10** Ayhudni meya fari asusin: «Hash hawung beysani wona sinna boor'a opponeeson wor'atak aane chimsifawa» yisete. **11** Sinuntano bar: «Taan fati asus <Opponeeson wor'a hamma> yiwa» yire wolgi. **12** Baasso dey: « <Opponeeson wor'a hamma> yi asus bar oonso?» yire mamussete. **13** Yesus eksere daraasa ganesi giri sinna boor'a fari asus oo fatinamato aane aruwe. **14** Esseen orfo Yesus fatina asusin betemeqdesiissi danne: «Ese haye faritwa. Haniistan denalo wuza neyista kar'noynamato hanneen ekalo boor'a wostotaatawa» yi. **15** Asus hamme Ayhudni meyak: «Taan fatiis Yesuswa» yire make. **16** Beysani wonaasik es baron zagina boor'a Ayhudni meya Yesus kesse girunoynamato kalak sholset feeseter. **17** Sinuntano Yesus: «Abataas hash hawungneen kar'e wostedife. Ta dey wostenarwa» yire wolgi. **18** Esenu beysani wonaason ooda beybaas bar bar sinnoynamato teetbaason dey Ha'ooseen isar zagire: «Ha'oos taak abatawa» yina boor'a Ayhudni meya akamanon woruk sholset feeseter. **19** Tusire dey baassok ekka yi: «Futo nittok makefawungwa, Abaas zagifeen biinaysontano naas teetbaasik isa wuzane zagunak aafa chimanawuza. Abaas zagifena barontu zuutire naas dey zagifewa. **20** Abaas naasin keeshter sinna boor'a bar zaguna baron zuutire besifewa. Nittonu diinqotimato haniistan denalo wostonu besuna. **21** Abaas kituussinnu kabgire kaa imfenasimato naas dey sholsefe baassok kaa imfewa. **22** Asu zuuttere Abaasin ulfinsifenasimato naasin dey ulfinsunak mangsuni kar'aason zuutire naabaasik aatire imiwa. Es bari boor'a Abaas ooniistanu sinfaanane aafa mangsu kar'anawuza. Naasin ulfinsunoy bar wosi Abaasin aafa ulfinsunawuza. **24**

«Futo nittok makefawungwa, kaamnaason odefe barnawa taan wosi barik amanefe barna koi'ba foonto kaaba faarwa. Bar kituni keeruntu kaani keer finiteno basaasta aafa mangsu katona wuza. (aiōnios g166) 25 Futo nittok makefawungwa, kituni meya Ha'oosi naani kaamanon odosone wona yoonawa. Wonaas dey hashwa. Odefe baassonu kaak foosone. 26 Abaas teetbaasik kaaba faanamato naas dey teetbaasik kaaba foonak imiwa. 27 Asuni Naa sinna boor'a mangsuni kar'ni ha'suni hugna imiwa. 28 Es barik diinqotiitawa, moogaassi fe baasso zuuttere kaambaason odosone dey moogaassin kesone wona yona. 29 Ma'aron zagi baasso kitun kabire kaak foosone. Mangunon zagi baasso kitun kabiseten baassosta mangsu katona. 30 «Ta ta teetaasik isa wuzane zaguk aafa chimanawuza. Mangsu kar'anaas Abaaskin odena baron koi'bawa. Taan wosi basa safaraasontano ta safaraason zaguk aane sholefat sinna boor'a mangsuni kar'naas futowa. 31 Ta ta teetaasiron zaala makefaanane kaamnaason futo zagire ephphetoonir aafewa. 32 Taak zaala makoniis Abaaswa; Barnu taak makona zaalaas futonir sinnamato arifawungwa. 33 Nitto Yohanniisiki wosinin wositi. Yohannis dey futok zaala makewa. 34 Ta asuni zaala aane sholefat; Sinuntano nitto farutiktu Yohannis makena zaalaason makedifawungwa. 35 Yohannis saamfat chaarsi tonane feerwa. Nitto dey garo wona es chaarefaasik girok sholseti. 36 Sinfanaknu ta chowaason Yohannisniistan denalo makoni zaala faarwa. Ta koi'sunak Abataas taak imna wosto han zagifana barwa. Abataas taan wosinamato zaala taak makonirwa. 37 Taan wosi Abaas taak zaala makewa. Nitto kaambaason isanne aane odosoweti. Gitobaasonnu aane biyosoweti. 38 Bar wosina barin amano beyti boor'a kaambaas nittoossi aafa foona wuza. 39 Nitto barik

koi'ba foonto kaa danatinne faar sinna bestefaan tichaason wee'efetiwa. Es tichaasnu taaktu zaala makefawa. (aiōnios g166)

40 Sinfanaknu nitto kaanti foonak taaki yoo aane sholofeti. 41 «Ta asunikin ulfina aane sholefat. 42 Sinuntano Ha'ooson keeshto nibnitiissi aafa sinnamato arifawungwa. 43 Abataasa sunak ye taan aane ephphatoweti. Oomiis teetbari sunak yeen barin ephpha taasetir. 44 Nittotna nittotna wal ulfina sholet fe nitto isa Ha'ooskin bestoni ulfinaason aane sholefeti sinna boor'a aakkak amanok chimatirinso? 45 Ta Abaasa sina nittotin malatonanne faar sinna bestonaatawa. Nittotin malatoniis nitto abdatefeti Musewa. 46 Museni amaneseti sinfaanane taan dey amanoti kabawa. Bar ta chowaason tichire feer. 47 Tichaason amano shakfaatine kaamnaason aakkak amanotirinso?»

6 Esseen orfo Yesus Tiberiyados yistefa Galiilani baarisi yesalo hami. 2 Mettanni meyanon fatuk zagina biistera artonoy wuza biisete boor'a showo dara barki hamete. 3 Yesus nawoni meyanee ane aamaasta kesse di. 4 Ayhudni faasikani heeboos tai'sera faar. 5 Yesus showo dara barki yeesefeen kaanne biyaat Filiphosnin: «Han baasso muusonek tusha Ayin waagonirinso?» yi. 6 Bar zaguna baron arifet Filiphosnin fattanok es baron mamsi. 7 Filiphos: «Garo garonon isa isarbesiis muusonek hep tiya wona wosuste wostoni waagni birrik waagte tusha aafawa hoorona wuza» yire wolgi. 8 Nawobaasakitonisin isaas Simon Phexirosni ay sina Andriyas Yesusnik akka yi: 9 «Uuch muuma tushnewa hep kurxummine epho naa hanta feerwa. Sinuntano effetena daranik Awagira kar'ni?» 10 Yesus: «Asuni meya duusonek zagutiwa» yi. Estak akama kuwa faar. Es diise baassossin arqasus uuch kum sinnir. 11 Yesus uuch tushaason ephphe galattefaat diise baassok hooroniison haa'osonek nawoni meyak

imi. Kurxummiison dey esiisimato. **12** Meesere gawsetenneen orfo Yesus nawoni meyanon: «Isanne zigunoynamato fu'tana battooson zuututiwa» yi. **13** Baasso dey maaste uuch hagewni tushaastan fu'te batto zuutire asire heppe masa tuumi. **14** Estan kabi chowa asuni meya Yesus zagina biistera artonoy wuzason biyeteese: «Han bar futok han daasta yoonak fe raajjuuswa» yisete. **15** Es bari boor'a Yesus yeesere barin ephere taato zaguk sholsetemato arifaat hepsa wolfe bar bar den aamaasta hami. **16** Waalfana kabaasik nawoni meya yeet baariiski kersete. **17** Goonuussi diisere baarisi yesalo Kifirnahom finak kabsete. Es kaba talmera faar. Yesus dey baassoki aane yowe. **18** Akama hugnabare yere siru sirit faar sinna boor'a baariis shorke. **19** Uuch wedey issun kilometrine faaron hamettenneen orfo Yesus akaasta taarire kutit goonuuski tai'sefena kabaasik baasso biyaat digsete. **20** Sinuntano bar: «Tawa! Digotiita!» yi. **21** Bar goonuussi girire duunak sholsete; geregerenu goonuus hamme kar'one dimaasta kar'i. **22** Wonotirik baarisi yesalo yere daraas isa goonu tano estak ooma goonu aafa sinnamatonawa nawoni meya baasso baassotu hamerteno Yesus baassoneen aane giruwe sinbaason arsete. **23** Sinuntano ooma goonuusikito Tiberiyadosni katamaassin Yesus suusna tushaason meesete dimaasi tessa yeesete. **24** Asuni meya dey Yesus wedey nawoni meya estak aafsato sinbesiison araat goonuusikitosi diisere Yesusnin sholset Kifirnahom wolsete. **25** Es baarisi teshan danere: «Assinyanyano! Hanta aagenso yaatari?» yisete. **26** Yesus wolgire: «Futo nittok makefawungwa, taan sholetiis tusha maara gawseti boor'atano biistera artonoy wuza biiti boor'atawa. **27** Tishuni tushaasik wostotiitawa. Sinuntano Asuni Naa nittok imana koi'ba foonto kaak sinni tushaasik wostoti. Aba Ha'oos artoni maatama

basaasta ichi.» (aiōnios g166) 28 Baasso dey: «Eekin Ha'oosi wostonon wostonik awu zagunik sholsifaso?» yisete. 29 Yesus wolgire: «Es Ha'oosi wostoos bar wosina barik amanotikwa» yi. 30 Es bari boor'a baasso dey ekka yisete: «Ese, inno biira amanonik ne aro biistera artonoy wuza zagutasso? Awunu wostotasso? 31 «Muusonek den saman tusha baassok imiwa» yistera tichchenaasimato abaniisakito ichma daassi Manna meesetewa.» 32 Yesus ekka yi: «Futo nittok makefawungwa, saman tusha imaas Musetewa. Futoni tusha saman imniis Abataaswa. 33 Ha'oosi tusha barnu saman kerera han daastaki fe asunik dey kaa imnirwa.» 34 Baasso dey: «Daamniiso! Es tushaason wonna wonnatu imatawa» yisete. 35 Yesus baassok ekka yi: «Kaa imni tusha tawa. Taaki yooni bar [kaa] isanne aafa maktona wuza. Taak amanefe bar wonna wonna isanne aafa iktona [kaa] wuza. 36 Sinuntano taan biira amano beynitiisik han baron nittok makengwa. 37 Abataas imna baasso zuuttere taaki yoosone. Taaki yoosoni baassotin dey isanne gerakalo aafa kisuna wuza. 38 Ta sholena baron zagunaktawa, taan wosi basa safaranon zagunaktu saman kerengwa. 39 Taan wosi basa safara taak imna baassotin zuutira isanne tishkunoynamato mangsuni kar'ni wono kitun kabgunakwa. 40 Abataasa safara Naasin biire barik amanefe baasso zuuttesere koi'ba foonto kaa danonekwa. Es baassotinnu ta mangsuni kar'ni wono kitun kabgunawa.» (aiōnios g166) 41 Ayhudni meya dey: «Saman kere kaani tusha tawa» ubaasik unyisete. 42 Ekka dey yisete: «Haniis ababaasinnawa intobaasona arifeni Yosefni naa Yesustenoso? Eekin aakkak: «Samantu kerengwa» yifeso?» 43 Yesus wolgire ekka yi: «Nittotna nittotna unyutiitawa. 44 Taan wosi abataas zataananetano oonu taaki yook aafawa

chimanawuza. Ta mangsuni kar'ni wono barin kitun kabgunawa.

45 Raajjuni tichaassi: <Zuuttambesiise Ha'okin arir sinonewa> yistera tichche. Esenu Abaaskin odere ari bar zuuttere taaki yoona. 46 Ha'ooskin sina shakaanane Abaasinnu biyar oonu aafewa. Abataaskin sina bar bartu biyarwa. 47 Futo nittok makefawungwa; Taak amanefe bar koi'ba foonto kaaba faarwa. (aiōnios g166) 48 Kaani tusha tawa. 49 Abantiisakito ichma daassi Manna meesete. Sinuntano kitisete. 50 Saman kere tushaas haniiswa, Es tushaason muuni bar aafa kituna wuza. 51 Saman kere kaa imni tusha tawa. Asu han tushaason meefaanane koi'ba foonto kaaktu foona. Han daasi asunik kaa sinanak ta imana tushaas ashnaaswa.» (aiōn g165) 52 Ayhudni meya dey: «Han asus ashbaason innok aakkak imak chimnirinso?» yit baassotna baassotna mai'sire karakkarse. 53 Yesus baassok ekka yi: «Futo nittok makefawungwa; Asusa Naani ashaason muu shakaatine harinbaason dey usha shakaatine [Es maa'a sina ashnaason] nitto kaanti aafawa. 54 Ashnaason meefe barnawa harinnaason ushfe barna koi'ba foonto kaaba faarwa. Ta koi'baasi wono barin kitun kabgunawa. (aiōnios g166) 55 Ashnaas futoni muu, harinnaas dey futoni ushawa. 56 Ashnaason meefe barnawa harinnaason dey ushfe barna taneentu foona. Ta dey barneentu foona. 57 Hayew abataas taan wosinamato ta dey barkin kabi chowa hayew sinnamato ta ashaason meefe bar dey taakin kabi chowa hayew sinana. 58 Saman kere tushaas haniiswa. Abantiisakito saman kere tushaason meesere kitiseteysimatotawa. Han tushaason meefe bar koi'ba foonto kaaktu foona.» (aiōn g165) 59 Yesus Kifirnahomuk assifena kabaasik han baron Ayhudni shiiphoni keyaassik make. 60 Nawoni meyaassin showobesiis odesefaat: «Han bar chima

wollawa. Oonso ephphetook chimniri?» yisete. **61** Sinuntano Yesus nawoni meya es kaamaasik unyisetemato nibbaassi arifaat ekka yi: «Han bar tuusa'suniroso? **62** Eeka Asuni Naa zeemme den feenaasta hamfeen biifeti kabaasik awu utisso? **63** Kaa imfaas Ha'oosi Ayyanawa; asuni hugnaas isanne aane ke'fawa. Ta makena kaamaas kaa imfa Ayyananewa kaanewa. **64** Sinuntano nittoossin amanonor isa isar feeseter» Yesus baassossin amanonor oo sinnamatonawa barin aatire imniis oo sinnamatona zeemmenu arire feer sinna boor'a es baron make. **65** Tusire dey: «Abaaskin imtonoynaron oonu taaki yook chimnir aafe sinna boor'atu es baron makengwa» yi. **66** Esseen orfo nawoni meyaassin showobesiis orfo wolsere barneen ane aane hamoto. **67** Yesus asire heppe nawobaasakitonin: «Nitto dey wolla hamatik sholefetiyo?» yi. **68** Simon Phexiros: «Daamtaaso, ooki wolla hamanirinso? Neeki koi'ba foonto kaa imfa kaama faar. (aiōnios g166) **69** Ne Korto Ha'oosi Naa sintamato amaneni dey ariniwa» yi. **70** Yesus wolgire: «Nitto asire heppesin koriis tatenoso? Nittoossin isaas Dabuloswa» yi. **71** Es yina bar dey Simonni naa sina Asqorotki Yuudaningwa. Asire heppe nawoosasin isaas sinfenaknu aatire imniis bar sinna boor'atu make.

7 Esseen orfo Ayhudni meeni ha'sinyanyani meya Yesusnin woruk sholset feeseter sinna boor'a Yuudani daasta wolle hamaason beyfaat Galiilani daasta kutit feer. **2** Ayhudni meeni hafoni heeboos tai'sera faar. **3** Estan basa ayni meya: «Ne nawoosakito zagifata wostooson biyosonek hantan kabira Yuudaki daasta hamma! **4** Ammanon artok sholefe asu wostobaason aachok wostefer aafewa. Ne dey han wuzasikitonon zagifaatane teetneeson han daasi asunik ammanon besutawa» yisete. **5**

Es baron yisetees aybaasakitonu barik amano beyete boor'a.

6 Yesus baassok ekka yi: «Ta wonaas hashnu aane kar'awa. Sinuntano nitto wonaas wonna wonna ma'a faarwa. 7 Han daas nittotin oomtona ugna aafa. Sinuntano ta wostobesiis mangu sinbaason maket faanar sinna boor'a taan oomtesefe. 8 Nitto den heebooski hamti; ta wonaas hashne aane kar'a sinna boor'a den heebooski aafa hamana wuza» 9 Es baron makefaat Galiilak fu'te. 10 Sinuntano aybaasakito heeboni dimaasta hametenneen orfo Yesus dey ammanon sinnoynamato aachere hami. 11 Ayhudni meya: «Barki ayinso?» yiset heeboosik ye asusa ganesi sholsete feeseter. 12 Daraasa ganesinu basa chowaas akamanon unychedifar. Isa isaas: «Bar ma'a asuwa» yi. Oomiis: «Aanewa! Daraasin esharwa» yisete. 13 Sinuntano Ayhudni meeni gaannye meyanon digsete boor'a oonu basa chowaason ammanon aane wollowe. 14 Yesus heeboosi ganetak den betemeqdesiissi hamme assu ephi. 15 Ayhudni meya: «Han asus assinyinyani meyakini arunoynaron tichaason aakkak aruk chimiso?» yit diinqesete. 16 Yesus wolgire ekka yi: «Ta assifana barnu taakintawa; taan wosi Ha'ooskingwa. 17 Basa fiqadiison zaguk sholefer feefaananane han assus Ha'okin wedey ta teetakin sinbaason aruk chimana. 18 Basa teetaassin makefe bar teetbari ulfintotu sholefewa. Sinuntano wosi barin ulfinaason sholefe bar futonirwa. Basaassi esha wuza aafa. 19 Muse tumaason nittok aane imenoso? Sinuntano nittoossin tumaason zagifer isanne aafewa. Taan woruk awuniron sholedifetirinso?» 20 Daraas wolugsere: «Kiina ayyana neyissi faarwa! Dey neen oonso woruk sholediferi?» yisete. 21 Yesus baassok wolgire ekka yi: «Isa biistera artonoy wuza zagina nitto zuuttera diinqeseti. 22 Muse haarkoni kunuusi tumanon nittok imiwa. Es tumaas

dey yaanaas abani meyakintano Musenikintawa. Nittonu dey beysani wonak naanggota haarko kunsifete. **23** Ese Museni tumaas shaartonoynamato beysani wonak naanggota haarko kunir sinnanneen ta asunin beysani wonak fatina boor'a tayista awagan gi'ifetiso? **24** Futoni mangsuni kar'a kar'titano asuni sina biyak mangsu kar'atiitawa.» **25** Es kaba Yerusalemuk feese isa isa asuni meya ekka yisete: «Woruk sholsefees han bartenoso? **26** Esenu bar han ammanon makedifewa, isa wuzane aane maksotowa. Gaannye meyanu han asus Kiristoos sinnamato futok arsetetaaso? **27** Sinuntano han bar koontena daas ay sinnamato arinirwa. Kiristoos yeefena kabaasik ayin sinnamato oonu aafa aruna wuza.» **28** Yesus betemeqdesiissi assifena kabaasik kaambaason teggire ekka yi: «Taan futok arsetirwa; ayin yaanamato dey arsetirwa; ta teetnak aane yootwa. Sinuntano taan wosi bar nitto arunoyti futonirwa. **29** Barkin yaana boor'anawa bar taan wosina boor'ana ta barin arifawungwa» **30** Es bari boor'a ephonek sholset feeseter. Sinuntano bar ootona wonaas aane kar'a sinna boor'a oonu ephak aane kushubaason aane shongowe. **31** Sinuntano daraasasin showobesiis barik amanesete. Dey: «eekin Kiristoos yeefena kabaasik han bar zagina biistera artonoy wuzaasi denalo zagungeso?» yisete. **32** Ferisawini meya basa chowaason daraas unyisefen odesete. Maagni gaannye meenawa Ferisawini meena Yesusnin ephphe yoosonek betemeqdesi tasoni meyanon wossete. **33** Yesus dey ekka yi: «Nittoneen ane foonaas garo wonnirongwa; estan taan wosi barki hamanar. **34** Nitto taan sholoti; aafa danati wuza; ta faanaasta yook aafa chimati wuza.» **35** Ayhudni meya: «Inno barin dannoyni dima ay hamnirinso? Awuzakne Girikni meeni ganeyaassi siktere fe Ayhudni meyaki hamme Aazabni meyanon

assunitongwa? 36 «Nitto taan sholoti; aafa danati wuza. Ta faanaasta yook aafa chimati wuza» yina kaamaas aambanso?» yit baassotna baassotna wolumsete. 37 Heeboosi koi'ni wonoti arki wonaasta Yesus yerefaat kaambaason: «Oonu ikter feefaanane taaki yeefaat usho. 38 Taan amanefe bar tichaas makenaasimato kaani akani kor'a basa nibaassin kesanawa» yit make. 39 Yesus es baron makenaas barik amanefe baasso ephphetoosonek fa Ha'oni Ayyanani chowaasikwa. Yesus aane ulfintowe sinna boor'a Korto Ayyanaas aane kerowa. 40 Daraasasin isa isa meya es kaamaason odeseteyse: «Han bar futok raajjusoso!» yisete. 41 Oomiis dey: «Han bar muudtowa» yisete. Sinuntano oomiis: «Kiristoos Galiilan aafawa yoonawuza. 42 Muudtos Dawitni zalaassin koontonamatonawa Dawit feefena katama Betelemun yoonamatona tichaassi aane tichchowanoso?» yisete. 43 Es bari boor'a basa chowaasik daraasa ganesi oor oor kesa sini. 44 Isa isaas barin ephak sholsete. Sinuntano ephak kushubaason basaasta shonger oonu aafe. 45 Estan betemeqdesiisi tasoni meya maagni gaanynye meyakiniwa Ferisawini meyakina wolle hameten ekka yire mamussete: «Awuni boor'a Yesusnin ephpha yoo beyetiso?» yisete. 46 Betemeqdesiisi tasoni meya: «Es asus wollefenaasimato woller oonu aafewa» yire wolugsete. 47 Ferisawini meya dey: «Nitto dey eshtetiyoso? 48 Ha'sife baassossinawa Ferisawini meyaassinna barik amaner feesetertaaso? 49 Han Museni tumaason arunoy daraas erwuttowa» 50 Ferisawini meyaassin zeemo sinak Yesusniki hama Nikodimos yistefe isaas: 51 «Inno tumaasimato zeemme isa asu malattena malataas odtonoyfeennawa awu zaginamato artonoyfeenna mangsu aane katefawa» yi. 52 Baasso dey wolugsere: «Ne dey Galiilakinnoso? Raajju Galiilan

aafa kabuna wuza sinnamato tichaason tu'nira aruwa» yisete.

53 Estan isa isarbesiis keebesi keebesi hamete.

8 Estan Yesus Dabrazayitini kumaasta hami. **2** Wonotiri wono e'so betemeqdesiissi wolle ye. Daraas zuuttere barki yeesete. Bar dey diifaat baassotin assit feer. **3** Museni tumaasi assinyanawa Ferisawini meena gerkesfeen ootte mashkasu teshshesete dara zuuttambaase asi sina yeetisete. **4** Yesunik dey ekka yisete: «Assinyano! Han asus gerkesfeen oottewa. **5** Innok imte tumaassi es ekka zagifa asus shu'ak ichchera kitunak Muse ajajewa. Ne han bari chowaason awu utasso?» yisete. **6** Es baron ekka yisetees barkin malatoni chowa danne fattansonek sholsefaatwa. Sinuntano Yesus mugire kushubaasi waay'ak daasta tichu ephi. **7** Heppa heppa wolgire mamussobesiise kaanne: «Nittoossin boor'ba foontoos tesuni shu'aason barista ha'ire ichowa» yi. **8** Hepsa dey mugire daasta tichi. **9** Baasso dey es baron odeseteyse kur'usatan kabire na'oosata kar'e isa isarbesiis estan hamete. Yesus dey dara zuuttambaase asi sina yere Mashkasusneen Yesusneen esta fu'te. **10** Yesus kaanne: «Han asuse, neen malate baasso ay feesetese? Neyista mangsu kar'ar isanne aafenose?» yi. **11** Asus dey: «Daamtaaso! Isanne aafewa» yi. Yesus dey: «Ta dey neyista aafawe mangsu kar'anawuza; hamme; hawungneen ekalo gerkesataatawe» yi. **12** Hepsa dey Yesus baassok: «Ta han daasta fe asusik chaarefawa. Taaki yeefe bar zuuttambaase kaa imfa chaarefaasontu dananatano talmaassi aafa foona wuza» yire make. **13** Ferisawini meya dey: «Ne ne teetaasiktu zaala makefatwa; es maketa zaalaas futotawa» yisete. **14** Yesus wolgire baassok ekka yi: «Ta ta teetaasi chowanon zaala makefaanane ayin yaanamatonawa ay hamanamatona arifan sinna boor'a

zaalnaas futowa. Sinuntano nitto ayin yaanamatonawa ay
 hamanamatona aane arifetiwa. **15** Nitto asunimatotu mangsu
 kar'feti. Ta isa asunita mangsu aafa kar'anawuza. **16** Mangsu
 kar'fanaknu taan wosi Abaas taneen anetu fe sinna boor'anawa
 mangsu kar'fana kabaasik dey ta ta sina beyna boor'ana es
 mangsuni kar'naas futowa. **17** Hep asu makena zaala futo
 sinnamato nitto tumaassi tichchera faar. **18** Es bari boor'a ta
 teetaasiron tatu zaala makonirwa. Taan wosi abataas dey ta
 chowaasik zaala makona.» **19** Baasso dey: «Eekin abaneeski
 ayinso?» yisete. Yesus wolgire: «Taan wedey abataasin futok
 aane arsefetiwa. Taan arseti sinfaanane abataasin dey aruti
 kabawa» yi. **20** Yesus han kaamaason makena betemeqdesiisi
 waaga zuutefana saaxiniisi tesha diifaat assifetwa. Sinuntano
 bar ootona wonaas aane kar'a sinna boor'a oonu barin aane
 ephe. **21** Yesus dey hepsa: «Ta hamanaarwa; nitto dey taan
 sholsoti. Sinuntano boor'nitiisik kitutir; ta hamana dimaassi nitto
 yootik aafa chimati wuza» yi. **22** Ayhudni meya: «Ta hamana
 dimaasta nitto yoosotik aafa chimati wuza» ubaas bar barin
 woruniroso?» yisete. **23** Bar dey ekka yi: «Nitto han daastakir; ta
 den samakirwa. Nitto han daastakir; ta han daastakirtewa. **24**
 Es bari boor'atu: «Nitto boor'nitiisik kitutirwa» yira makengwa.
 Ta oo sinnamato arira amano beyfaatine boor'nitiisik kitutirwa»
 yi. **25** Baasso dey: «Eekin ne oonso?» yisete. Yesus wolgire:
 «Zeemmeneen maket feyiis ta barwa. **26** Nittoosta showo makona
 wuznewa showo mangsu kar'ana wuzne faarwa. Sinuntano taan
 wosi bar futonirwa. Ta dey barkin odena baron han daastaki
 asunik makefawungwa» yi. **27** Abaasa chowanon makenamato
 baasso aane arsoto. **28** Es bari boor'a Yesus ekka yi: «Nitto
 Asuni Naanin den teggifeti kabaasik ta bar sinnamato arutiwa.

Esiisimato dey abataas taak assina barontu makentano ta taakin isa wuzane aane zagifat sinbaason yaadatotiwa. **29** Taan wosi bar taneen anewa. Ta wonna wonna zagifanaas barin girsuk sinna boor'a ta taan aane beye» yi. **30** Yesus es wuzasikitonon makobaase showobesiis barik amanesete. **31** Yesus barik amanese Ayhudni meyak: «Ta kaamaasik fafaatine futok nitto ta nawowa. **32** Futooson dey arutiwa; futoos dey birmadumma nittotin kisuna» yi. **33** Baasso wolugsere: «Inno Abrahamni zalawa; isa asuniknu isanne boz aane sineniwa; aakkak ne innotin «Bozoossin kesatirwa» yifasso?» yisete. **34** Yesus wolgire ekka yi: «Futo nittok makefawungwa; boor'aason wostefe bar zuuttere boor'ni bozwa. **35** Boz wonna wonna keer aane feeferwa. Naastu wonna wonna keer feeferwa. (aiōn g165) **36** Ese Naas birmadumma kisaanane futok birmadumma kesati. **37** Abrahamni zala sinnitiison arifawungwa; sinuntano kaamnaason ephpha too beyeti boor'a taan worutik sholefeti. **38** Ta Abataaskin biina barontu makefan; nitto dey abantiiskin odeti barontu zagsefeti.» **39** Ayhudni meya dey barik: «Inno aba Abrahamwa» yisete. Yesus wolgire baassok: «Abrahamni naanggota sineti sinfaanane Abraham zagifenaasimato zaguti kabawa. **40** Ta Ha'ooskin odena futooson nittok maken. Sinuntano nitto taan woruk sholefeti. Abraham dey ekka aane zaguwe. **41** Nitto abantiisa wostonontu wostefetiwa» yi. Baasso dey: «Inno gerkesak aane koontoweniwa. Isa abani feer; es bar dey Ha'ooswa» yisete. **42** Yesus dey ekka yi: «Ha'oos abanti sini sinfaanane taan shunati kabawa. Ta Ha'ooskin yaana boor'a Ha'oostu taan wosirtano ta teetnak aane yootwa. **43** Awuni boor'anso ta wollaason gasasu beyfetiisi? Kaamnaason odok aane sholefetiwa. **44** Nitto abanti sina Dabulosni naanggotwa. Abanti sholefena barontu

zaguk sholefeti. Bar zeemmeneen kaa worir. Futo barki aafa sinna boor'a futok aane yerefe. Bar eshinynya, eshni aba sinna boor'a esha wollefena kabaasik teetbaassintu wolfe. **45** Sinuntano ta futo wollefana boor'a nitto aane amanefetiwa. **46** Nittoossin: «Boor'a wostetwa» yire taan wee'ok chimnir oonso? Ta futo wollenar sinfaanane awuniron amano beyfetiso? **47** Ha'ooskin sina bar Ha'oosi kaamanon oder. Nitto Ha'ooskin sina beyti boor'a aane odefeti» **48** Ayhudni meya wolgire: « «Ne Samirawiwa, kiina ayyana dey neyissi faarwa» uniis futotanosu makeniri?» yisete. **49** Yesus wolgire ekka yi: «Tayissi kiina ayyana aafawa. Ta abataasin ulfinsinar; sinuntano nitto taan kashshitir. **50** Sinfanaknu ta teetnaasi ulfinanon aane sholefat. Ta ulfinaason sholefernawa mangsu kar'nirna oom feer. **51** Futo nittok makefawungwa, kaamnaason oodfe bar isanne aafa kituna wuza.» (aiōn g165) **52** Ayhudni meya: «Neyissi kiina ayyana faanamato haye ariniwa. Abrahamnu kitiwa; raajjuni meya dey kitisetewa. Sinuntano ne: «Kaamnaason oodfe bar isanne aafa kituna wuza» yifat. (aiōn g165) **53** Ne kiti abani Abrahamniistan arkutaroso? Raajjuni meya kitisete. Eekin ne teetneeson oo uu?» yisete. **54** Yesus wolgire: «Ta teetnaason ulfinsifaanane shimatu sinana. Taan ulfinsuniis nitto: «Ha'oni» yisefeti abataaswa. **55** Nitto barin aane arsefeti; sinuntano ta barin mai'sira arinar. Aane arifat yifaanane nittoosimato eshinynyatu sinana. Sinuntano ta barin mai'sira arinar; kaambaason dey oodnar. **56** Nitto abanti sina Abraham ta wonaason biyanak akamanon gire; dey biire gire» **57** Ayhudni meya dey: «Ne uuchasir woggane kar'noyfeen Abrahamnin biitoso?» yisete. **58** Yesus dey: «Futo nittok makefawungwa; Abraham koontonoy feen ta fawungwa»

yi. **59** Estan barin ichak shu'a kabugsete; sinuntano Yesu aachere betemeqdesiissin kesse hami.

9 Yesu ugunne hamfet aafishu sinne koonte asunin bi. **2** Nawoni meya: «Assinyano! Han asu aafishu sinne koontenaas oo wostena boor'aasikinso? Bar wostena boor'asikingwa wedey barin kooni aba intoos wostesete boor'aasikinso?» yire mamusete. **3** Yesu ekka yire wolgi: «Han asu aafishu sinne koontenaas bar wedey barin kooni aba intoos wostesete boor'aasiktawa. Ha'oosi wosto barki kamo ammanon bestonakwa. **4** Wonaas chaarefbaase feen taan wosi basa wostonon wostonik sholsifawa. Oonu wostok chimnoyna talma yoonirwa. **5** Han daasta faana kabaasik ta han daasi chaarefawa.» **6** Es baron makefaat daasta tujere ho'a tushire haar'aasik aafishuusa aafanon woshshaat: **7** «Ek hamfaat Silom yistefa kuphira kuni akaassi masowa» yi. Silom uusi kota: «Wostere hamar» uu. Es bari boor'a hamme dey masere biyet wolle ye. **8** Sinati kabaasik shiiphemeen biye asuni meenawa wolkobaasakitona: «Han asu zeemo sinak diifaat shiiphemeen biini bartenoso?» yisete. **9** Isa isaas: «Barwa» yisete. Oomiis dey: «Indaanewa; gitobaastu barne feerwa» yisete. Asu: «Es aafishuus tawa» yi. **10** Asuni meya dey: «Eekin aafnees aakkak biyak chimiso?» yisete. **11** Bar wolgire: «Yesu yistefe asu ho'a tushire haar'aasik aafnaason woshshaat: «Silom yistefa kuphira kuni akaassi hamma masowa» yin; hamma masera biingwa» yi. **12** «Es asu ayinso feenari?» yisete. Bar dey: «Ay feenamato aane arutwa» yi. **13** Estan asuni meya sinak aafishu sinne fe asusin ephere Ferisawini meyaki taamete. **14** Yesu es asusa aafanon ho'a tushire haar'aasik woshshire fatinaas beysani wona. **15** Ferisawini meya: «Aakkak biyak chimisso?» yire hepsa asusin mamusete. Bar dey: «Aafnaason

ho'a tushire haar'aasik woshshintu masera biyak chimingwa» yi.

16 Ferisawini meyaassin isa isaas: «Han asus beysani wonaason aane oodfe sinna boor'a Ha'ooskin yeertewa» yisete. Oomiis dey: «Boor'ba feena asu effatena biistera artonoy wuza aakkak zaguk chimnirinsu?» yisete. Baasso ganeyaassi dey oor oor kesa sini. 17 Es bari boor'a Ferisawini meya sinak aaftishu sinne fe asusin: «Aafnees biyanak zagi asusa chowanon ne awu yifasso?» yit dey mamussete. Bar wolgire: «Raajjuwa» yi. 18 Ayhudni ha'sinyanyani meya es asus aaftishu sinnamatonawa orfo dey biinamatona basa abaasnawa intoose asin teegsere mamussonenneen aane amanosoto. 19 Abaasnawa intoose: «Aaftishu sinnetu koonte yisefeti nitto naas haniiso? Eekin hash aakkak biyak chimi?» yisere mamussete. 20 Abaasnawa intoose wolugere: «Haniis inno naa; aaftishu sinne koontobaason arifeniwa. 21 Sinuntano hash aakkak biinamatonawa aaffaason oo fatinamatona aane arifeni. Bar teetba chim asuwa; barin mamsuti. Basa chowaason bar makona» yisete. 22 «Kirstooswa» yire make asu feefaane Ayhudni ha'sinyanyani meya Ayhudni zuutoni keyaassin kalle kissonnek zeemme merkesere feeseter sinna boor'a baassotin digsefaattu ekka maksete. 23 Es bari boor'a abaasnawa intoose: «Bar teetba chim asuwa; barin mamsuti» yisete. 24 Estan sinak aaftishu sinne fe asusin hepsak teegesere: «Ne futooson makera Ha'ooson ulfinsuwa. Han asus boor' sinbaason inno arifeniwa» yisete. 25 Sinak aaftishu sinne fe asus wolgire: «Boor'ba faarto aafato aane arifatwa. Ta arifanaas sinak aaftishu sinnaasewa hash dey biyak chimnaase koi'bawa» yi. 26 Baasso dey: «Aambanso neek zaginari? Aakkakinso aafneeson fatinari?» yisete. 27 Bar wolgire: «Zeemma nittok makengwa; odok aane sholoweti.

Hepsa awuniron odotik sholetiso? Nitto dey basa nawo sinatik sholsedifetiroso?» yi. **28** Barin me'et: «Netu basa nawoteno inno Museni nawowa. **29** Ha'oos Museneen wollenamato inno arifeniwa. Sinuntano han asus ayin sinnamato aane arifeni» yisete. **30** Asus wolgire ekka yi: «Han asus ayin sinnamato aru shakuntiis diinqi chowawa; sinuntano aafnaason fatiwa. **31** Ha'ooson digefe barinnawa safarabaason dey zagife barinna Ha'oos oderwa. Sinuntano boor'ba faana barin aane odefa sinnamato artowa. **32** Aaftishu sinne koonte asuni aafa oonu fatidifen daa testenaneen kabira aane odtowa. (aiōn g165) **33** Han asus Ha'ooskin sina shaki sinfaanane isa wuzane zagunak aafa chimanawuza.» **34** Baasso dey: «Boor'ak koonte ne innotin assutaroso?» yisefaat Ayhudni shiiphoni keyaassin gerakalo kalle kissete. **35** Yesus fari asusin Ayhudni shiiphoni keyaassin gerakalo kalle kissetemato ode. Dey danne: «Asuni Naanik amanefatoso?» yi. **36** Bar wolgire: «Daamtaaso! Barik amanonak bar oonso?» yi. **37** Yesus dey: «Sina zeemma biitwa; hash dey neneen ane wolfees ta barwa» yi. **38** Asus dey: «Daamtaaso! Amanonawa» yit barik sagade. **39** Yesus dey: «Ta han daasta yaanaas mangsuni kar'akwa. Aaftishu sina baasso biyonek; biidifeni yisefe baasso dey aaftishu sinobesiison besukwa» yi. **40** Es kabaasik teshba yerse isa isa Ferisawini meya es baron odesere: «Eekan inno dey aaftishunoso?» yisete. **41** Yesus dey wolgire: «Aaftishu sinefaatine nittok boor'a sinana kabatawa; sinuntano «Biidifenir» yisefeti boor'a boor'nitiisneentu fui'totiwa» yi.

10 Dey Yesus: «Ta futo nittok makefawungwa; fantuusi olani finynyisi kamo girunoy ooma ugnak girife bar wiiswa; dey bo'inynyawa. **2** Sinuntano finynyibaasik girife bar fantuusi

keemerwa. **3** Barik finynyaason oodfe bar gachana. Fantuusikito dey kaambaason odona. Basa fantuusikitonon sunba sunbaasik teegere kisuna. **4** Basa teetni fantuusikitonon zuutire kisinanneen orfo barikitori sinaasta zeemana. Fantuusikito dey kaambaason arser sinna boor'a orfobaase hamona. **5** Sinuntano oomiisa kaamanon aane arsefa sinna boor'a basaastan eelatu eelanatano isanne orfobaase aafa hamana wuza» **6** Yesus es besoson baassok make. Sinuntano baasso makena wuzaas awu sinnamato aane arsoto. **7** Hepsa dey Yesus ekka yi: «Futo nittok makefawungwa; fantuusi finynya tawa. **8** Tayistan zeemme yeese baasso zuutere wiis; dey bo'inynyawa. Fantuusikito dey baasso kaamaason aane odosowa. **9** «Finynyaas tawa; taaki kamo girife bar faruna; giruna, kesana, feeshni dima dey danana. **10** Wiisiis wiisere shukke tishkunaktano baak aane yeefe. Sinuntano ta baassok kaa sinanaknawa foobesiisik tuumma fu'te kaa danonektu yaangwa. **11** Ta ma'a keemerwa; ma'a keemeriis kaabaason fantuusikwa iyaat aatire imar. **12** Waagak keemfe bar fantuusikito basar sina beyna boor'a iririka yaafana kabaasik fantuuson ha'aat eelfe. Iririkaas dey fantuuson ephin oomaas siktefa. **13** Es keemeriis waagaktu keemfe sinna boor'a fantuusik aane safarefe; dey teetbaasiktu eelfe. **14** Ta ma'a keemerwa; ta fantunaason arinarwa. Fantunaasikito dey taan arserwa. **15** Ta barikitonon arifanaas Abaas taan arifenasimatonawa ta dey abataasin arifanasimatowa. Kaanaason dey fantunaasikwa iyaat aatira imanar. **16** Han olaassi foonto gerok ooma fantuna faaser. Barikitonon dey ephpha yoonak sholsuwa. Barikito kaamnaason odosona. Isa wodo sinana; keemeriis dey isar sinana. **17** Hepsa wolla ephanak kaanaason dey aatira imanar sinna boor'a abataas taan keeshter. **18** Kaanaason ta shunaasik

aatira imana; taakin dey oonu ephanak aafa chimanawuza.
 Kaanaason aatira imaknawa wolgira dey ephanakna ha'suni
 hugnana faarwa. Es ajajiison dey dannaas abataaskingwa» **19**
 Es makena barik hepsa Ayhudni meeni ganeyaassi oor oor kesa
 sini. **20** Baassossin showobesiis: «kiina ayyana basaassi faarwa.
 Nifasewa; awuniron barin odedifetirins?» yisete. **21** Oomiis
 dey: «Han basa wollaas kiina ayyana basaassi faana asuni
 wollatawa; kiina ayyana basaassi faana asu aaftishuni aafaason
 fatunak chimniroso?» yisete. **22** Yerusalemuk betemeqdesiison
 kayimsuni heeboos ulfintona wonaas kar'i; Es assaas dey
 yeesho. **23** Yesus betemeqdesiissi Solomonni kesfa giruni
 dagafiyo yistefa dimaasta kutit feer. **24** Es kabaasik Ayhudni
 meya Yesusnin ganeya gedere ekka yisete: «Aageneenninso
 neen laphphebatet fooniri? Ne Ha'oosi muudto sina Kiristoos
 sinneeson amma zagira innok makowa.» **25** Yesus baassok
 wolgire ekka yi: «Nittok makena baron aane amanefeti; ta
 abataasa sunak wostefana wostoos ta oo sinnamato taak
 zaalawa. **26** Sinuntano nitto ta fantu sina beyeti boor'a aane
 amanefeti. **27** Ta fantuusikito ta kaamaason odeser; ta dey
 barikitonon arinar. Taak dey zoonusteser. **28** Ta koi'ba foonto kaa
 barikitik imana; isanne aafa tishusonawuza. Ta kushuussin oonu
 aafa bo'ona wuza. (aiōn g165, aiōnios g166) **29** Barikitonon taak
 ima Abataas zuuttambaase asi denalo. Abataasa kushusinnu
 barikitonon bo'onir oonu aafe. **30** Taanawa Abataasna inno
 isarwa.» **31** Hepsa dey Ayhudni meya barin ichche woruk shu'a
 ephete. **32** Yesus dey: «Abataaskin showo ma'a wosto nittok
 besin; eekin taan ichcha worutiis aaffa wostonasikinso?» yi. **33**
 Ayhudni meya dey wolgire: «Inno neen ichcha woruniis Ha'oosta
 mei'ni kaama maketa boor'atano ma'a wostonesiktawa. Ne asu

sinna faagedo teetneeson Ha'o zagitwa» yisete. **34** Yesu dey ekka yi: «Nitto tumaassi <Ha'oos nittotin> <Koo'lowa> yingwa yifar tichchera faartanos? **35** Ese Ha'oosi korto matsafaason feeshuk aafawa chimtona wuza. Ha'oosi kaama yaana baassotin Ha'oosi kayma kaama <Nitto koo'lowa> yira teegenanneen; **36** Eekin Abaas korto zagina barinnawa han daasta wosina barinna <Ta Ha'oni naawa> ubaasik awuni boor'a <Ha'oosta mei'ni kaama makewa> yifetiso? **37** Ta wostefana wostoos Abataasar sina shakaanane taan amanotiitawa. **38** Sinuntano ta wostefana wostoos Abataasar sinfaanane taak amano beyfetiknu wostonaasik amanotiwa. Es barik Abaas tayissi feenamatonawa ta dey Abaasasi faanamatonawa mai'sira arsotiwa» **39** Baasso dey hepsa ephonek sholsete; sinuntano bar kushubesiissin aatte kesse hami. **40** Hepsa dey Yesu Yordanosni akaason finne zeemoti Yohannis haphqit feena dimaasta hamme esta di. **41** Showo asuni meya barki yeesere: «Yohannis isa biistera artonoy wuzane aane zaguwe; sinuntano Yohannis han asusa chowanon makena wuzaas zuuttambaase futowa» yisesete. **42** Estak dey showobesiis Yesusnik amanesete.

11 Bitaniyak Alazar yiste isa asu mettere feer. Bitaniya Maaraminewa eetba Maartane feeseke ke'e. **2** Es Maarami sinfa bar Daamiisa wochonon shitto woshshira dey sombaasik ku'a bar. Es mettees dey bari ay sina Alazar. **3** Eete eete dey: «Daamiiso! Es ne shunfata bar mettewa» yisere Yesuniki wosisete. **4** Yesu es baron odenaase: «Han meroos barin woruni merotawa; sinuntano Ha'oosik ulfina sinanaknawa Ha'oosi naa dey han merosik ulfintonaknatu mettewa» yi. **5** Yesu Maartanon; eetba Maaraminnawa aybesi Alazarinna shunar. **6** Sinuntano Yesu Alazarni mettonon odefaat feena dimaasta hep wona

feeshi. 7 Esseen orfo nawoni meyak: «Hepsa wolla Yuudaki daasta hamniwa» yi. 8 Nawoni meya: «Assinyanyano! Garo wonaneen sinak Ayhudni meya neen shu'ak ichonek sholset feeseterwa. Hepsa dey wolla esta hamatak sholetoso?» yisete. 9 Yesus wolgire ekka yi: «Wonaassi asire heppe sa'atitanoso faari? Wonak kutife bar han daasi chaarefanon biidifer sinna boor'a aafawa tuusa'ona wuza. 10 Sinuntano talmaassi kutife bar chaarefa barki aafa sinna boor'a tuusa'erwa» yi. 11 Es baron makenanneen orfo: «Zomoni sina Alazar afay'tewa. Sinuntano ta hamma afay'nitan barin guzgunarwa» yi. 12 Nawoni meya dey: «Daamiiso! Afay'nin kunir sinfaanane farunawa» yisete. 13 Yesus Alazar kiti sinbaasontu baassok make. Sinuntano afay'nin kunnanne faar sinnatu baassok beste. 14 Es bari boor'a Yesus ammanon: «Alazar kitiwa. 15 Nitto amanotik esta fo beynaasik nittokwa iyaat girefawungwa. Sinuntano hash kabini barki hamniwa» yi. 16 Es kabaasik «Didimos» yistefe Tomas oom nawoni meyak: «Kabini Yesusneen ane kitunik inno dey hamniwa» yi. 17 Alazarni kituus kabbartenanneen acheech wona kar'faan Yesus ye. Asuni meya dey Alazar kitubaason Yesusnik maksete. 18 Bitaniya Yerusalemiistan wokbaas keez kiilo meetiri sinana. 19 Showo Ayhudni meya Maartanewa Maaramine asi aybesi kitifaan baassotin chinuk yeesere esta feeseter. 20 Maarta Yesus yoobaason odenaase uphonak kesi. Sinuntano Maarami keer diifar. 21 Maarta Yesusnik: «Daamiiso! Ne hanta faatar sinfaanane aytaas kituna kabatawa. 22 Sinuntano hashnu ne Ha'ooskin shiiphefata baron zuutira neek imanamato arifawungwa» yi. 23 Yesus dey barik: «Aynees kitun kabunawe» yi. 24 Maarta dey: «Koi'baasi wono kitun kabuni kabaasik kabunamato arifawungwa» yi. 25 Yesus dey barik:

«Kitun kabunewa kaane tawe. Taak amanefe bar kitifenaknu hayewtu sinana. 26 Taak feefe barnawa taak amanefe barna zuuttere isanne aafa kituna wuza. Es baron amanefatose?» yi. (aiōn g165) 27 Bar dey: «Aa Daamiiso! Ne han daasta yooni Muudto Ha'oosi naa sintamato ta amanefawungwa» yi. 28 Maarta es baron makefaat hamma eetbaason aachok teegera: «Assinyanyaas yewe; neen dey sholediferwe» yi. 29 Maarami odenayse taptak kabira barki hami. 30 Es kabaasik Yesus Maarta uphena dimaastatu feeteno hashnu hang ke'e aane giruwe. 31 Baron chinuk barneen ane keer diise Ayhudni meya Maarami taptera kabi kesbaase Alazarni moogaaski hamma waasunak hamarne faar sinfaan orfobaase hamete. 32 Maarami Yesus feenaasta hamma biinayse wochobaassi gander: «Daamiiso! Ne hanta faatar sinfaanane aytaas kituna kabatawa» yi. 33 Yesus bar waasifeennawa barneen ane yeese Ayhudni meya waassefeen biyaat teetbaasiknu akamanon seektere suumere; 34 «Ayinso kunsitiri?» yi. Baasso dey: «Daamiiso! Yaara biwa» yisete. 35 Yesus arafa kessire waasi. 36 Es bari boor'a Ayhudni meya: «Awune faaron shunfenamato biitiwa» yisete. 37 Sinuntano baassossin isa isaas: «Aaftishuusa aafanon fati bar han asus kitunoynamato zaguk aafanoso chimanawuza?» yisete. 38 Yesus teetbaasik hepsa dey akamanon seektere suumefaat moogaaski hami. Moogaas dey inya shu'ak uktera kuni dugadug. 39 Yesus: «Shu'aason kabgutiwa» yi. Kiti basa eet Maarta: «Daamiiso! Kitinanneen acheech wona sinna boor'a hash zeyarwa» yi. 40 Yesus dey: «Amanefaatane Ha'oosi ulfinanon biyatawe» yira neek aane makotose?» yi. 41 Asuni meya dey shu'aason kabugsete. Esseen orfo Yesus den kaane: «Abataaso! Ta shiiphoooson odeta boor'a galattefawungwa. 42

Wonna wonna dey shiiphonaason odefatamato arifawungwa. Sinuntano ekka makenaas ne taan wosuneeson han yerse asuni meya amanosonekwa» yi. **43** Yesus es baron makefaat: «Alazarno! Hang keswa» yire akama tega kaamak teege. **44** Kitu Alazar kushubaasewa wochobaase zuuttena eekobaase kesi. Sinbaas dey maamak taatena eekobaasetu fa. Yesus asuni meyak: «Kotaani kutuwowa» yi. **45** Maaraminon chinuk yeease Ayhudni meyaassin showobesiis Yesus zagina baron biyefaat barik amanesete. **46** Sinuntano baassossin isa isaas Ferisawini meyaki hamere Yesus zagina baron maksete. **47** Es bari boor'a maagni gaanynye meenawa Ferisawini meena shonggosta zuuttese fe baassotin zuutisere: «Han asus showo biistera artonoy wuza zagidifer sinna boor'a awu zagaanine wayyanso? **48** Baak beyfaanine asu zuuttere barik amanonir; Roomni meya dey yeesere inno betemeqdesiisonnawa asuniisinna tishkiseseterwa» yisete. **49** Sinuntano es woggaassik maagni gaanynye meeni gaanynya sina Qeyyaffa yistefe baassossin isaas: «Nitto isanne aane arifetiwa. **50** Dara zuuttere tishubaastan isa asu daraasa teetak kitifaanane nittok ma'ar sinnamato aane yaadatefetinosa?» yi. **51** Es baron dey makenaas basa teetaassin kisiretawa. Sinuntano es woggaassik bar maagni gaanynye meeni gaanynya sinna boor'a Yesus daraasa teetak kitunak feenamato besifena kabaasiktu es raajiison make. **52** Yesus daraasa teetak kitunaas Ayhudni daranik koi'ba sinnoynamato Ha'oosik amanera daadaassi siktera faase naanggotaason dey isarik zuutunakwa. **53** Es wononeen kabsere Yesusnin woruk merkesete. **54** Es bari boor'a Yesus Ayhudni meeni ganeyaassi ammanon kesse aane kutuwe. Sinuntano essin kesse zaboosi tesha fa daa Efrem yistefa katamaassi hami. Estak dey nawoni

meyaneen di. **55** Ayhudni meeni faasikani heeboos tai'sera faar. Showo asuni meya es heeboos kar'noyfeen zeemme masere kayimme hoorok feese fe daa daassin Yerusalem kesete. **56** Yesusnin sholset feeseter sinna boor'a betemeqdesiissi yersefaat baassotna baassotna: «Aww safarefetiso? Han heeboosta yoonir sinna nittok aane bestefanoso?» yisete. **57** Maagni gaanynye meenawa Ferisawini meena Yesusnin ephak bar feena dimaason arife asu feefaanane baassok makonak ajajesere feeseter.

12 Ayhudni faasikani heeboos zagtonak issun wona fu'tefana kabaasik Yesus kitun kabgina Alazar feefena Bitaniya hami. **2** Estak feese asuni meya meeta'u barik hoossisete. Maarta dey wostotatu fa. Alazar dey Yesusneen ane muu muusonek tai'sere feese baassossin isaaswa. **3** Es kabaasik Maarami akama chima waagak waagte kayma naardosik wosuste isa buttulle shitto ephpha Yesusni wochoosta wuukaat sombaasik dey wochobaason ku'i. Keyaas dey naardosini shittoni sawak tuumi. **4** Nawobaasasin isaas Yesusnin aatire imni Askorotki Yuuda ekka yi: **5** «Han shittoos isa wogga wosuste wostoni birrisi waagtera awuni boor'a tukamnik imto beyiso?» **6** Bar ekka yinaas tukamnik safarere sinnoynaron wiis sinna boor'awa. Waaga ephfees bar sinna boor'a kar'diddiissi ha'tefa barissin ephphe dostere feer. **7** Yesus dey ekka yi: «Ashnaas kabbartona wonoti bariktu taan hoossi sinna boor'a beytiwa.» **8** «Tukamni meya wonna wonna nittoneentu feesetewa. Sinuntano ta nittoneen wonna wonna aafa foona wuza.» **9** Es kabaasik showo Ayhudni meya Yesus Bitaniya foobaason odesefaat yeesete. Es yeesetees Yesus bar barin biya sinnoyanron kitun kabi Alazarninneen biyaktu yeesete. **10** Sinuntano Maagni gaanynye meya Alazarnin dey woruk merkesete. **11** Esiis dey Alazarnistan kabi chowa Ayhudni

meyaassin showobesiis Yesusnik amaneset feeseter sinna boor'a. **12** Wonotirik Ayhudni faasikani heeboosik ye showo dara Yesus Yerusalem yoonir sinbaason odesete. **13** Es bari boor'a Deya kiir'e ephere barin uphok kesere: «Hosana! Daamiisa sunak yeefe Israelni taatoos suustowa» yit chaaget feeseter. **14** Yesus hanyani nawa danne barista di. Esiis dey: **15** «Ne Tsiyonni katama Yerusalemne digotaatawe! esenu taatonees hanyani naata diire yoonir.» yistera tichchewa. **16** Nawoni meyak es chowaas zeemma baassok aane galowa. Sinuntano Yesus ulfintanneen orfo es tichaas barik tichchenamatonawa barik zagtenamato yaadatesete. **17** Yesus Alazarnin moogaassin teegere kitun kabgifena kabaasik barneen ane fe asuni meya Yesusni chowaasik zaala makset feeseter. **18** Showo asuni meya uphok yeeseetes es biistera artonoy wuzason zaginamato odesere feeseter sinna boor'awa. **19** Estan Ferisawini meya baassotna baassotna: «Han daasta fe asu zuuttambaase basa orfoose hamiwa! Inno isa wuzanu zaguk aane chimeni sinnamato biyetiyoso?» yisesete. **20** Heeboosik Ha'oni shiiphok Yerusalem yeese baasso ganeyaassin isa isa Girikni asuni meya feeseter. **21** Baasso dey Galiilaki Betesayidani asu sina Filiphosniki hamere: «Daamniiso! Yesusni biyanik sholefeniwa» yisete. **22** Filiphos hamme Indriyasnik make. Indriyasnawa Filiphosna hamere Yesusnik maksete. **23** Yesus baassok wolgire ekka yi: «Asuni Naa ulfintona sa'atiis kar'iwa. **24** Futo futo nittok yifawungwa, isa zagoni gaana ho'aassi zigira kitu shakaanane bar bartu fui'tonirwa. Sinuntano kitira kayifaanane showo gaanatu gaanana. **25** Kaabaason shunfe bar tishkir. Han daastak kaabaason oomtefe bar koi'ba foonto kaatu barin oodnir. (aiōnios g166) **26** Taak wostok sholefe bar taneen ane yowo. Ta

faanaasta wostinyataas dey foona. Taak wostefe barin dey Abaas ulfinsuna.» 27 Tusire dey Yesus: «Hash kaanaason tiir'o ephiwa. Awu unarinso? «Abataaso! Han sa'atiisssin taan fu'aywa» unataaso? Sinuntano ekka unoynamato ta yaanay han shanani sa'atisikwa. 28 Abataaso! Ne sunneeson ulfinsuwa» yi. Esseen orfo saman: «Sunnaason ulfinsingwa, hepsa dey ulfinsunawa!» yifa kaama odte. 29 Esta yere asuni meya es baron odefaat: «Dedowa» yisete. Oomiis dey: «Ha'oosi wosiyatu barik wollerwa» yisete. 30 Yesus dey: «Es kaamaas odtenaas nittokwa iyaattano taaktawa» yi. 31 «Haye han daasi mangsuni kar'ni sa'atiis kar'iwa. Han daasi ha'sinyanya sina Sexana gerakalo ha'tonaas hayewa. 32 Ta han daastan den tegifana kabaasik asusin zuutira taaki yoonak zaguna» 33 Yesus aro kitu kitunak feenamato besuktu es kaamaason make. 34 Darani meya dey: «Inno tumaassi odeniis: «Kiristoos koi'ba foonto neya foonir» yifarwa. Eekin ne: «Asuni Naa den tegunak sholsifawa» yifataas aakkanso? Es Asuni Naas oonso?» yisete. (aiōn g165) 35 Yesus dey: «Hash garo wona nittoneen ane chaarefaas faarwa. Talma nittotin ephnoynamato chaarefaas faana kabaasik kututi. Talmaassi kutife bar ay hamdifenamato aane arife. 36 Nitto chaarefni naanggota sinotik chaarefaas faana kabaasik es chaarefaasik amanosotiwa» yi. Yesus es baron makenanneen orfo baassostan shaate. 37 Yesus effatena showo biistera artonoy wuza baasso sina zagifenaknu Ayhudni meya barik aane amanosoto. 38 Es bar dey sinnaas raajju Isayyas: «Daamiiso! Oonso makeni kaamaason amaneri? Ha'oosi hugna dey oonik ammanon besteso?» yire makena kaamaas ko'unakwa. 39 Hepsa dey raajju Isayyas baasso amano beyaasik ekka yit ammanon make: 40 «Aaffesiisik biirenawa; nibbesiissi yaadaterena; wolsonoytematonawa;

fatunoynamatona; Ha'oos aaffesiison tishki; nibbesiison dey chini.» **41** Isayyas han baron yinaas basa ulfinaason biina boor'awa. Es bari boor'a Yesusni chowaasik es baron make. **42** Sinfanaknu Ayhudni meyanon ha'sife baassossin showobesiis Yesusnik amanesete. Sinuntano Ha'ooskin bestefa ulfinaastan asunikin bestefa ulfinaason shunesete boor'a Ferisawini meya Ayhudni shiiphoni keyaassin baassotin kalle kissonoytemato digsefaat amanobesiison ammanon aane maksoto. **44** Yesus kaambaason teggire ekka yi: «Taak amanefe bar taak koi'ba sinnoynaron taan wosi barik dey amanewa. **45** Taan biya bar taan wosi barin dey biyanawa. **46** Taak amanefe bar zuuttere talmaassi foonoynamato ta chaarefa sinna han daasta yaangwa. **47** Kaamnaason odere wostota feeshunoy basaasta mangsu kar'niis tatewa. Ta yaanaas han daason fu'oktano han daasta mangsuni kar'aktawa. **48** Taan ephphetoo beyye kaamnaason dey wostota feeshunoy basaasta mangsu kar'nir feerwa. Ta makena kaamaas koi'ni wono basaasta mangsu kar'anawa. **49** Ta taakin aane makotwa. Sinuntano ta una baronnawa makona ajajiisonna imaas taan wosi Abaaswa. **50** Basa ajajiis dey koi'ba foonto kaa sinnamato arifawungwa. Es bari boor'a Abaas taak makena baron nittok makengwa.» (aiōnios g166)

13 Wonaas dey Ayhudni faasikani heeboos zagtonoyfeen zeemmawa. Yesus han daason beyye den ababaaski hamana wona kar'baason ari. Han daasta fe basar sina baassotin shunet feer. Dey kituk kar'ananneen shuni. **2** Yesusnawa basa nawoosna meeta'u meesedifer. Sinuntano Sexana Simonni naa Askorotki Yuudani nibaassi Yesusnin aatire imanak zagi. **3** Abaas ha'suni hugna zuuttambaase asin barik imnamatonawa Ha'ooskin yeenamatona; dey Ha'ooski wolle hamnir sinnamato Yesus arire

feer. 4 Es bari boor'a meeta'ustan kabire tukaastaki mayna maamaason gaa'e kunsaat koyguni maama ephphe geshobaasta taar'e. 5 Esseen orfo gabatesi aka gedde nawobaasakitoni wochonon masi. Taar'ena maamaasik dey ku'i. 6 Simon Phexirosnin masak yeen bar dey: «Daamiiso! Ne ta wochooson masataroso?» yi. 7 Yesus wolgire: «Ta zagifana baron ne hash aafawa aruta wuza. Sinuntano wolitu yaadatotawa» yi. 8 Phexiros dey: «Ne ta wochooson isanne aafawa masata wuza!» yi. Yesus dey: «Wochoneeson masa shakaanane taakin haa'one aafawa» yi. (aiōn g165) 9 Simon Phexiros dey: «Daamiiso! Ekka sinfaanane wochonaason koi'ba sinnoynaron kushunaasewa teetnaase asin gedda maswa» yi. 10 Yesus dey: «Atubaason mase bar atuba zuuttera kayma sinna boor'a wochobaason masonaastano ooma aane sholsifawa. Nitto dey kayimwa. Sinuntano zuuttamniise kayimtewa» yi. 11 Yesus: «Zuuttamniise kayimtewa» yinaas barin aatire imni bar oo sinnamato arire feer sinna boor'awa. 12 Baasso wochooson masse kesnanneen orfo maybaason mayye wolle ukkoti diinaasta di. Ekka dey yi: «Ta awu zaginamato yaadatetiyoso? 13 Nitto taan: «Assinyanya wedey Daam» yisefeti. Ta assinyanyanawa Daamna sinna boor'a es maketiis futowa. 14 Ese ta nitto Daamnawa assinyanyana sinfaat wochontiison masnanneen nitto dey nittotna nittotna wochontiison masotik sholsifawa. 15 Ta nittok zaginaysimato nitto dey zagotiktu beso nittok imingwa. 16 Futo nittok makefawungwa, wostinyanya daambaasatan denalo aane sinfewa. Wostere hamfe bar dey barin wosi basaastan denalo aane sinfewa. 17 Es baron arira wostota feeshaatine nitto suustowa. 18 Han baron makefanaas zuuttamniise asi chowatawa. Ta korina nittotin arifawungwa. Sinuntano korto

matsafaassi: «Tushnaason taneen me bar guma sinne tayista
 kabiwa» yiste bar ko'unak sholsifawa. **19** Han bar sinnoyfeen
 zeemma nittok makenaas sinfana kabaasik ta Kiristoos sinnamato
 amanotikwa. **20** Futo futo nittok makefawungwa, ta wosina
 barin ephpheteefe bar taan dey ephphetoona. Taan ephphete
 bar dey taan wosi barin ephphetoona.» **21** Yesus es baron
 makenanneen orfo ayyanabaason tiir'o ephaan: «Futo futo
 nittok makefawungwa, nittoossin isaas taan aatire innirwa»
 yit ammanon kisire make. **22** Nawobaasakito ooni chowa
 makenamato aane arsoto sinna boor'a aafe aafe biyesete. **23**
 Nawobaasakitonisin Yesus shunfena isa nawoos Yesusni tesha
 kasayere diifer. **24** Simon Phexiros es nawoosin aafa kiir'e: «Ooni
 chowa makenamato mamsibbo» yi. **25** Bar dey ek Yesusniki
 tai'sere: «Daamiiso, oonso neen aatire inniri?» yit mamsi. **26**
 Yesus dey wolgire: «Han tushaason utoossi dukira tuchuna
 barwa» yi. Estan tushaason utoossi dukire Askorotki Simonni
 naa sina Yuudanik tuchi. **27** Yuuda tushaason ephnanneen
 orfo geregere Sexana basaassi giri. Yesus dey Yuudanin: «Ese
 zagutak sholeta baron tai'nin zaguwa» yi. **28** Sinuntano esta muu
 muusonek kasayere diise baassossin es Yesus makefena bar
 awu sinnamato arir aafe. **29** Yuuda waaga ephar sinna boor'a
 nawoni meyaassin isa isaas Yesus: «Heeboosik sholsu wuzason
 waagowa wedey tukamni meyak ima imma» yinanne faartu sinna
 baassok beste. **30** Yuuda dey es tushaason ephnanneen orfo
 geregere kesse hami. Es kabaasik dey waala. **31** Yuuda kesse
 hamnanneen orfo Yesus ekka yi: «Haye Asuni Naa ulfintewa.
 Ha'oos dey barki kamo ulfintewa. **32** [Ha'oos barki kamo ulfintena
 boor'a Ha'oos dey barin ulfinsunawa. Geregere dey ulfinsunawa.]
33 Naanggotno! Akama wona nittoneen aane aafa foona wuza.

Nitto dey taan sholsoti. Ayhudni ha'sinyani meyak: «Ta hamana dimaassi nitto yootik aafa chimati wuza» yira makenaasimato hash nittok dey makefan. **34** Nittotna nittotna shunosotik gaddo ajaji nittok imana. Ta nittotin shunnaasimato nittotna nittotna dey shunosoti. **35** Nittotna nittotna shunesefaatine ta nawo sinetimato asuni meya zuuttesere arsonewa.» **36** Simon Phexiros Yesusnin: «Daamiiso! Ayinso hamatari?» yire mamsi. Yesus dey: «Hash ta hamana dimaassi ne yootak aafawa chimata wuza. Sinuntano woli yook chimatawa» yire wolgi. **37** Phexiros dey: «Daamiiso! Hash ne orfoose yook chima beyanaas awuni boor'anso? Ta kaanaasonnu sinun neekwa iyaat aatira imanawa» yi. **38** Yesus ekka yire barik wolgi: «Kaaneeson taakwa iyaat aatira imataro? Futo futo neek makefawungwa, ako oorunoyfeen keeza wolla taan mormotawa.»

14 Yesus ekka yi: «Nibnitiis nawonaata, Ha'oosik amanoti. Taak dey amanoti. **2** Showo fooni dima Abataasa keeruk faar. Ekka sina shakaanane: «Footi dima nittok hoossunak hamanarwa» yira nittok makona kabatawa. **3** Hama footi dima hoossinanneen orfo ta faanaasta nitto dey footik hepsa wolla yaara nittotin ephpha hamana. **4** Ta hamana dimaassi zoonsuni ugnaason dey arsetir.» **5** Tomas: «Daamiiso! Ne hamata dimaason aane aruweniwa. Eekin ugnaason aakkak arunisso?» yi. **6** Yesus dey Tomasnik: «Abaaski zoonsuni ugunnewa futone dey kaane tawa. Taaki kamo sina shakaanane oonu Abaaski hamnir aafewa. **7** Taan arseti sinfaanane Abataasin dey arutiwa. Sinuntano hawungneen ekalo arsotiwa. Dey biyetiwa» yi. **8** Filiphos dey: «Daamiiso! Abaasin besuwa; innok hooronawa» yi. **9** Yesus wolgire: «Filiphosno! Effatena wona nittoneen ane faana taan aane aruwenoso? Taan biya bar Abaasin biwa. Eekin

aakkak ne: «Abaasin innok besuwa» yifasso? **10** Ta Abaasasi faanamato, Abaas dey tayissi feenamato aane amanefenoso? Ta nittok makefana kaamaas ta teetaaskintawa. Sinuntano wostobaason wostefees tayissi feefe Abaaswa. **11** Ta Abaasasi faanamato, Abaas dey tayissi feenamato taak amanotiwa. Es baron shakaatine wostena wostonaasi boor'a taak amanoti. **12** Futo futo nittok makefawungwa, ta Abaaski hamamar sinna boor'a taak amanefe bar ta wostefana wostoonon dey wostona. Es baristan denalonontu wostona. **13** Abaas Naabaaski kamo ulfintonak ta sunaasik shiiphofeti shiiphoonon zuuttambaase ta nittok zaguna. **14** Aaffa wuzasonnu ta sunaasik shiiphofaafine ta zaguna. **15** «Taan keeshtetir sinfaanane ajajinaason oodtiwa. **16** Ta Abaasin shiiphonawa. Bar dey koi'ba foontonon nittoneen ane fooni ooma nittotin chinuni baron imana. (aiōn g165) **17** Es bar dey futoni Ayyanaaswa. Han daas biyaknawa arunakna aafa chimanawuza sinna boor'a ephphetook aafa chimanawuza. Sinuntano bar nittoneen ane faar dey nittoossi foonir sinna boor'a nitto aruti. **18** «Ababa intoba foonto naanggotaasne faaron zagira nittotin aafa beyana wuza. Ta nittoki wolla yoonar. **19** Garo wonaneen orfo han daas taan aafa biyana wuza. Sinuntano hepsa wolla nitto taan biyati. Ta hayew sinna boor'a nitto dey hayew sinati. **20** Ta Abaasasi faanamato, nitto dey tayissi faatimato, ta dey nittoossi faanamato es wono arsoti. **21** «Taan keeshtefe bar ajajinaason ephpheteere wostota feeshife barwa. Abataas dey taan keeshtefe barin keeshtona. Ta dey barin keeshtona. Teetnaason dey barik ammanon besuna.» **22** Askorotki Yuuda sinnoy oom Yuuda: «Daamiiso! Han daasi asunik sinnoynaron innok teetneeson ammanon besutaas aakkakinso?» yi. **23** Yesus wolgire ekka yi: «Taan keeshtefe

bar kaamnaason oodar. Abataas dey barin keeshtona. Inno dey barki yaara barneen ane fooni. **24** Taan keeshtonoy bar kaamnaason aane oodfe. Han odefeti kaamaas taan wosi Abaasartano taartawa. **25** «Nittoneen ane faana kabaasik han baron nittok maken. **26** Sinuntano Abaas ta sunaasik wosuna nittotin chinuni Korto Ayyanaas zuuttambaase asin assuna. Ta nittok makena baron yaadatotik nittotin zaguna. **27** «Nagaason nittok beyanawa. Naganaason nittok imana. Ta nittok imana nagaas han daas imfana barne faartawa. Nibnitiis nawonaata dey digonaata. **28** «Ta hamamar, wolla dey nittoki yoonar» yira makena baron odeseti. Taan keeshtetir sinfaanane Abaas tayistan arkir sinna boor'a ta Abataaski hamnaasik girsoti kabawa. **29** Es bar sinfana kabaasik amanosotik zeemma nittok makengwa. **30** Han daason ha'sife Sexaniis yoonir sinna boor'a hawungneen ekalo akamanon nittoneen aafa wollona wuza. Bar tayista isa wuza zaguna hugnaba aafa. **31** Sinuntano ta Abaasin keeshtefanamato han daas arunak Abaas taan ajajena baron zuutira zagunarwa. Hantan kabini hamniwa» yi.

15 Tusire dey: «Ta wayiniisi tuzanimatowa. Es wayiniison oodfees Abataaswa. **2** Gaana gaannoy tayista fa waay'aason zuutire kar'e ha'unir. Gaana gaanfa waay'aason dey fanire mai'sira gaananak oodana. **3** Nitto ta makena kaamaasik kayim sinetiwa. **4** Taneen ane footi. Ta dey nittoneen ane foona. Waay'aas wayiniisi tuzta fo shakaanane teetbaasik bar bar gaana gaanak aafa chimanawuza. Esiisimato nitto dey taneen ane fo shakaatine gaana gaanatik aafa chimati wuza. **5** «Ta wayinisikitoni tuzatowa. Nitto dey bari waay'awa. Taneen ane feefe barnawa ta dey barneen ane faana barnatu akama gaana gaannirwa. Ta foontonon isa wuzane zaguk aafa chimati wuza. **6**

Taneen ane foonoy bar waay'asimato gerakalo ha'tere ichimana. Es Waay'aas dey kephtera geesi ha'tera kiichchona. 7 «Tayissi faasefaatinenawa kaamnaas dey nittoossi faafaananena sholeti wuzason zuutira shiiphefaatine danati. 8 Akama gaana gaanna ta nawo sinefaatine es barik Abataas ulfintona. 9 Abaas taan keeshtenaasimato ta dey nittotin keeshtonawa. Es bari boor'a ta keeshtanaasik foosoti. 10 Ta Abataasa ajajinon zaginamatona keeshtanaasik faafanamatona nitto dey ajajinaason zagifaatine ta keeshtanaasik foosoti. 11 Han baron nittok makenaas ta giraas nittoossi foonaknawa nitto giraas dey tuuma sinanakwa. 12 Ta ajajiis haniis: ta nittotin keeshtenaasimato nitto dey wal keeshtosotikwa. 13 Asu kaabaason zomobaasikwa iyaat aatire imaastan denalo keeshtana aafawa. 14 Nitto dey ta ajajena baron zagifaatine ta zomowa. 15 Wostinynyaas daambaas zagifena baron aane arife sinna boor'a hawungneen ekalo nittotin wostinynyata aafa unawuza. Sinuntano Abataaskin odena baron zuuttambaase nittok maken sinna boor'a zomota yingwa. 16 Tatu nittotin korirteno nitto taan aane koruwetiwa. Hamma akama gaana gaanotik, gaannitiis dey foonak ta nittotin taassingwa. Es bari boor'a Abaas ta sunaasik shiipheti wuzason zuutire imana. 17 Ese ta nittotin ajajefanaas nittotna nittotna wal keeshtosotikwa. 18 «Han daas nittotin oomtefaanane nittoostan zeemma taan oomtenamato aruti. 19 Han daastaki asuni meenimato sineti sinfaatine barir sina baassotin shunana kabawa. Sinuntano nitto han daasir sina beyti boor'anawa ta nittotin han daasi asunisin korina boor'anatu han daas nittotin oomtefa. 20 «Wostinynyaas Daambaasatan denalo aane sinfewa» yira nittok makena baron gasasuti. Taan shanasi gedak kalle kofuksetenneen nittotin dey shanasi gedak kalle kofukseterwa. Kaamaason odesefaatine

nitto kaamaason dey odosonewa. 21 Sinuntano taan wosi barin aane arsefe sinna boor'a han baron zuutire taar sinti boor'a nittoosta zagsone. 22 Ta yaara baassok mako shakin sinfaanane baassosta boor'a sinana kabatawa. Sinuntano hash boor'besiisik maksone wuza aafawa. 23 Taan oomtefe bar Abataasin dey oomter. 24 Oom asu wostonoyna wostooson baasso ganeyaassi wosto shakin sinfaanane baassosta boor'a sinana kabatawa. Sinuntano hash han baron zuutire biyetinneen orfo taneen Abataasinneen oomtesete. 25 Esiis dey sinnaas baasso tumaassi: «Shimaasiktu taan oomtesete» yistera tichche kaamaas ko'unakwa. 26 «Sinuntano Abaaskin yooni barewa ta dey nittoki wosuna chinuni futoni Korto Ayyanaase yaara ta chowaasik zaala makona. 27 Nitto dey zeemmaneen taneen ane faasetir sinna boor'a ta chowaasik zaala maksoti.

16 Han baron nittok makenaas amantontiis tuusa'onoyamatowa. 2 Ayhudni shiiphoni keyaassin nittotin kalle kissone. Es baristan denalo dey nittotin wori bar zuuttambaase Ha'oosik wostesetenne faaron sinna faadtona wona yoona. 3 Abaasin wedey taan aane arsoto sinna boor'atu es baron ekka zagsefe. 4 Sinuntano han baron nittok makenaas es wonaas kar'fana kabaasik ta awu nittok makenamato yaadatotikwa. Nittoneen ane faana boor'atu han baron zuutira zeemma nittok mako beyingwa. 5 «Sinuntano hash taan wosi barki hamamar. Nittoosin dey: «Ay hama?» yire taan mamsunir aafe. 6 Sinuntano han baron nittok makena boor'a nibnitiis suumok tuumi. 7 Sinuntano futooson nittok makefawungwa, ta hamaas nittok ma'arwa. Ta hama shakaanane chinuni korto Ayyanaas nittoki aafa yoonawuza. Sinuntano ta hamfaanane chinuni korto Ayyanaason nittok wosuna. 8 Bar yaara han

daason boor'ni chowaasik, ookoni chowaasik, mangsuni kar'ni chowaassik wee'ona. **9** Taak amano beyobesiisiktu boor'ni chowaasik wee'ona. **10** Ta Abaaski hamana sinna boor'anawa hawungneen ekalo dey taan aafa biyati wuza sinna boor'anatu ookoni chowaasik wee'ona. **11** Han daason ha'sife basaasta mangsu katena boor'atu mangsuni kar'ni chowaassik wee'ona. **12** «Nittok makona wuza akama faar. Sinuntano hash nittosta fayar. **13** Futo sina Ha'oosi chowanon ammanon kisira besuni Ayyanaas yaafana kabaasik futo zuuttambaase asiissi nittotin zoosuna. Bar odefana barontu nittok makonatano bari teetaassin kisira aafa makona wuza. Dey yooni wuzasikitonon nittok makona. **14** Bar taar sina baristantu epha nittok makona sinna boor'a taan ulfinsuna. **15** Abaasar sina bar zuuttera taar. Es bari boor'atu: <Taar sina baristantu epha nittok makona> yinwa. **16** «Garo wonaneen orfo taan aafa biyati wuza; dey garo wonaneen orfo hepsa taan biyati.» **17** Nawobaasakitonisin isa isaas baassotna baassotna: «<Abataaski dey hamana sinna boor'a garo wonaneen orfo taan aafa biyati wuza; Dey garo wonaneen orfo hepsa taan biyati> yifenaas aambanso?» yisesete. **18** «Ese han <Garo wonaneen orfo> yifena wuzaas aambanso? Makefena wuzason aane galowa» yisesete. **19** Yesus dey barin mamsuk sholsetemato arifaat ekka yi: «Nittotna nittotna <Garo wonaneen orfo taan aafa biyati wuza; Dey garo wonaneen orfo taan biyati> yina boor'anoso wal mamussefetiis? **20** Futo nittok makefawungwa, nitto chaaga waasuti. Sinuntano han daasi asuni meya girsone. Nitto suumoti, sinuntano suumontiis girak sooltona. **21** Mashka asu kophoni keektoni wonbaas kar'fana kabaasik suumefa. Sinuntano nawa kooninanneen orfo han daasta nawa koontena boor'a girabaastan kabi chowa

aata shanabaason aane yaadatefa. **22** Esiisimato nitto hash suumotir, sinuntano hepsa wolla nittotin biyanar. Nibnitiis dey girona. Es girantiison dey nittoostan ephnir aafe. **23** «Es wono taakin isa wuzane aafa shiiphoti wuza. Futo nittok makefan, Abaas ta sunaasik shiiphsefeti wuzason zuutire nittok imana. **24** Hashneen kar'a ta sunaasik isa wuzane aane shiiphoweti. Girantiis tuuma sinanak shiiphoti danati. **25** «Esseen hawung besoktu nittok maken. Hanneen besok makonoyna wona yoona. Sinuntano Abaasa chowanon nittok ammanon makona. **26** Es wono ta sunaasik shiiphoti. Ta dey: «Abaasin nittok shiiphonawa» aafa unawuza. **27** Esiis dey Abaas teetbaasik nittotin shunar. Bar dey shunfenaas taan shunti boor'anawa Ha'ooskin yoonaason amaneseti boor'anawa. **28** Abaaskin kessa han daasta yaan. Hepsa dey han daason beyya Abataaski hamamar.» **29** Nawobaasakito dey: «Haye besok sinnoynaron ammanon maketwa. **30** Zuuttambaase aritar sinna boor'a oonu neen mamsunak aane sholsifa sinnamato haye ariniwa. Es bar dey ne Ha'ooskin yaatamato amanonik zagiwa» yisete. **31** Yesus ekka yire baassok wolgi: «Futoosik haye amanetiyoso? **32** Ese isa isarnitiis siktera keenti keenti hamati wonaasewa ta taan beyoti wonaase yoona. Es sa'atiis dey haye kar'iwa. Sinuntano Abaas taneen ane feena boor'a tatatewa. **33** Han baron nittok makenaas taneen ane faafaani naga nittok foonakwa. Han daasta faafeti kabaasik shana nittok faar. Sinuntano harewa! Ta han daason merengwa.»

17 Yesus es baron makenanneen orfo sama biire ekka yi: «Abataaso! Haye wonaas kar'iwa. Ta ne Naas neen ulfinsunak Naaneesin ulfinsuwa. **2** Esiis dey asu zuuttambaase asiista ha'suni hugna imta boor'a barik imta baasso zuuttambesiise

asik koi'ba foonto kaa imanak barin ulfinsutawa. (aiōnios g166)

3 Koi'ba foonto kaas dey ne ne futoni Ha'o sinnesonnawa
 wosita Yesus Kiristoosninna aruwa. (aiōnios g166) 4 Ne taak imta
 wostooson wostera koi'sira han daastak neen ulfinsingwa. 5
 Abataaso! Han daas testonoyfeen ne faataasta faana kabaasik
 fa ulfinaaski wolgira taan ulfinsuwa. 6 «Han daastan korira
 taak imta baassok ne oo sintamato besingwa. Baasso dey
 neerwa. Ne dey baassotin taak imitwa. Baasso dey kaamneeson
 oodesete. 7 Taak imta bar zuuttera neekin sinnamato baasso
 haye arsete. 8 Ne taak maketa kaamaason baassok maken.
 Baasso dey ephpheteesete. Ta neekin yaanamato dey futok
 arsete. Ne taan wositamato dey amanesete. 9 «Ne taak imanak
 imta nawoni meya neer sinete boor'atu shiiphefantano han
 daasiktawa. 10 Taar sina baasso zuuttere neerwa. Neer sina
 baasso dey taarwa. Ta dey baassoktu ulfintona. 11 Hawungneen
 ekalo ta han daastak aafa foona wuza. Sinuntano baasso han
 daastatu foosone. Ta neeki yoonar. Korto Abataaso! Han taak
 imanak imta baassotin innomato isar sinonek ne taak imta
 sunneesik oodwa. 12 Baassoneen ane faana kabaasik baassotin
 ne sunaasik oodin; imanak taak imta baassotin dey oodin.
 Tichaasi kaama ko'unak tishuni naasteno baassossin oonu
 aane tishuwe. 13 Haye neeki yoonar. Ta giraas baassok tuuma
 sinanak han daastak faana kabaasik han baron makengwa.
 14 Ta kaamneeson baassok maken. Ta han daastakir sina
 beynasimato baasso dey han daastakirtewa. Es bari boor'a
 han daas baassotin oomte. 15 Baassotin mangu sina bariissin
 oodataktano han daastan gero kisutak aafa shiiphona wuza. 16 Ta
 han daastakir sina beynasimato baasso dey han daastakirtewa.
 17 Futoosik baassotin korto zaguwa. Kaamnees futowa. 18

Ne taan han daasta fe asuski wositaasimato ta dey baassotin wosin. **19** Baasso futok ne wostoosik teetbesiison aatire imonek ta ta teetaason maa'a zagira baassok imingwa. **20** «Baasso kaamaasi boor'a taak amanefe baassokneentu shiiphedifantano nawotaasakitonik koi'batawa. **21** Ta shiiphefanaas zuuttambesiise isar sinonekwa. Es barik ne taan wositamato han daas dey amanona. Esiis dey Abataaso! Ne tayissi faatamato ta dey neyissi faanamato baasso dey innoossi foosonekwa. **22** Inno isar sinniisimato baasso dey isar sinonek ne taak imta ulfinaason baassok imin. **23** Futok isar sinonees dey ta baassossi ne tayissi faatamatowa. Es barik ne taan wositamatonawa taan keeshtetaasne faaron baassotin dey keeshtetamatona han daas arunakwa. **24** «Abataaso! Han daas testonoyfeen taan keeshteta boor'a ne taak imta ulfinaason biyonek han ne taak imta baasso dey ta faanaasta taneen ane foosonek sholefan. **25** Ooko Abataaso! Han daas neen aane aruwa. Sinuntano ta neen arinar. Han baasso dey ne taan wositamato arsete. **26** Ne taan keeshteta keeshtanaas baassossi dey sinanaknawa ta dey baassossi foonakna baasso dey neen arsonek zagin. Dey arsonek zaguna.»

18 Yesus es baron shiiphenanneen orfo nawobaasakitoneen ane Kedironni kophaasi yesalo hami. Yesusnawa nawobaasakitona akakiltiisi girsete. **2** Yesusnawa nawobaasakitona showo wona esta zuutteseter sinna boor'a aatire ima Yuuda es dimaason arir. **3** Es bari boor'a Yuuda showo meya taar'oni meeni zuuttoneen dey maagni gaanynye meyakinnawa Ferisawini meyakinna wostere yeese oodfe baasso ha'sinyinyani meyanonna zoonsire esta hami. Baasso dey faanosi, tonanewa neeboni meene ephaat feeseter. **4**

Yesu dey basaasta kar'ni baron zuuttambaase arifaat baassoki hamme: «Onininso sholetiri?» yi. **5** Baasso dey: «Naaziretki Yesusnintu sholefeniwa» yisete. Bar dey: «Tawa» yi. Aatire ima Yuuda dey baassoneen ane yerefer. **6** Yesu: «Tawa» ubaase orfobesiisik hamere daasta gandesete. **7** Yesu hepsak dey: «Onininso sholetiri?» yire mamsi. Baasso dey: «Naaziretki Yesusninwa» yisete. **8** Bar dey: «Tawa yinaaskaso; ese sholefetiis taan sinfaanane han taneen ane feese baassotin beyfaani hamotowa» yi. **9** Es bar dey sinnaas: «Abataaso! Han taak imta baassossin isarinnu aane tishkutwa» yina kaamaas ko'unakwa. **10** Simon Phexiros kutesiko ephphe feer sinna boor'a kisire maagni gaanynye meeni gaanynyaasa wostinyinyani oi'ta odonon kace. Wostinyinyaasa suna dey Malkos. **11** Sinuntano Yesu Phexirosnin: «Kutesikoneeson zanbaassi wolgira gedwa. Abaas taak imna shanani ushaason aafa ushana wuzane faar sinna neek bestefawoso?» yi. **12** Esseen orfo meya taar'osneen baassotin ajajefe baassoneennawa Ayhudni meeni tasoni meeni ha'sinyinyani meena Yesusnin ephere taar'ete. **13** Zeemme Haannaniki ephphe hamete. Es neyaasik Haanna maagni gaanynye meeni gaanynya sina Keyyaffanik naashba. **14** Keyyaffa: «Daraasa teetak isa asu kitifaanane ma'arwa» yire Ayhudni meyanon ha'sife baassok zeemo sinak mekama ima asu. **15** Simon Phexiros oom nawoosna Yesusni orfoose hamete. Es oom nawoos dey maagni gaanynye meeni gaanynyaasik arto. Es bari boor'a bar maagni gaanynye meeni gaanynyani ojni keerkalo Yesusneen ane giri. **16** Sinuntano Phexiros gerakalo ojaasi finynyini tesha yerefer. Maagni gaanynye meeni gaanynyaasik arto nawoos kesse keyaason oodfa mashka wostinyinyaasik makere Phexirosnin

keerkalo gedi. 17 Es keyaason oodfa mashka wostinynyaas
 Phexirosnin: «Ne dey han asusa nawoosasin isaastenoso?» yi.
 Bar wolgire: «Indaanewe» yi. 18 Gerok koocho sinna boor'a
 wostinynyani meenawa oodfe baasso ha'sinyanya kaa'oni geya
 sookere yersefaat bessedifer. Phexiros dey baassoneen ane
 yerefaat besidifer. 19 Es kabaasik maagni gaanynye meeni
 gaanynyaas Yesusnin nawobaasakitoni chowanonnawa basa
 assuse asin mamsi. 20 Yesus dey ekka yit wolgi: «Ta han
 daa zuuttambaase asik ammanontu maken. Ayhudni meya
 zuuttambesiise zuuttesefe Ayhudni shiiphoni keyaassik sinun
 wedey betemeqdesiissi wonna wonna assin. Aachok isa wuzane
 aane makot. 21 Eekan awuniron taan mamsifatso? Makefana
 kabaasik ode baassotin mamsuwa. Ta makena baron baasso
 arseterwa.» 22 Yesus es baron makefena kabaasik esta yere
 oodfe baasso ha'sinynyaasasin isaas: «Maagni gaanynye meeni
 gaanynyaasik ekka yitnoso wolgutari?» yit Yesusnin bochi. 23
 Yesus dey: «Mangu kaama maken sinfaanane es makena barik
 zaal sinna makowa. Makena bar futo sinfaanane awuni boor'a
 taan ichfasso?» yi. 24 Estan Haanna Yesusnin taatobaase
 wolgire maagni gaanynye meeni gaanynya sina Keyyaffaniki
 gafki. 25 Simon Phexiros yerefaat geya besidifer. Oom asuni
 meya dey: «Ne han asusa nawoosasin isaastenoso?» yisete.
 Bar dey: «Indaanewe» yit morme. 26 Phexiros odobaason
 kacena basa koon sina maagni gaanynye meeni gaanynyaasa
 wostinynyaasasin isaas: «Atakiltini dimaassi Yesusneen ane
 feen aane biyutoso?» yi. 27 Phexiros dey hepsa wolle morme;
 es kabaasik geregere ako oori. 28 Esseen orfo e'so wonsak
 Yesusnin Keyyaffani keerun ephere daa ha'sife Philaxosni
 ojni keerkalo taamete. Ayhudni meya faasikani heeboosi

meeta'unon muusonek sholsu sinna boor'a kiinonoytemato uuk daa ha'sife basa ojni keerkalo aane girsoto. **29** Es bari boor'a daa ha'sife bar gero kesse: «Han asusata malateti malataas aambanso?» yit baassotin mamsi. **30** Baasso dey wolgire: «Han asus mangu wuza zagu shaki sinfaanane aatira neek imani kabatawa» yisete. **31** Pilatos dey: «Nitto ephpha hamfaat tumantiisimato basaasta mangsu kar'tiwa» yi. Ayhudni meya dey: «Inno tumaasik asunin woru kaltowa» yisete. **32** Es bar dey sinaas Yesus aro kitu kitunamato makena kaamaas ko'unakwa. **33** Pilatos hepsa wolle ojni keerkalo giri. Yesusnin barki teegsire: «Ne Ayhudni meeni taatonoso?» yit mamsi. **34** Yesus wolgire: «Han ne makefata bar neekiningwa wedey oom asuni meya ta chowaason neek makseterinso?» yi. **35** Pilatos wolgire: «Ta Ayhudnos? Neen taak aatire imaas ne keen sinna baassonawa maagni gaanynyaasnawa. Ne awu mangsisso?» yi. **36** Yesus wolgire: «Ta taatoos han daastakirtawa; taatonaas han daastakir sini sinfaanane Ayhudni ha'sinynyani meeni kushusi aattera imtonoynamato ta meya taar'oni meya neebstone kabawa. Sinuntano ta taatoos han daastakirtawa» yi. **37** Pilatos wolgire: «Ne eekin taatonoso?» yi. Yesus dey: «Ta taato sinnamato nenu maketwa. Ta koontenaasewa han daasta yaanaase futooson asuni meyak makonakwa. Futooskin sina bar zuuttere kaamnaason odonawa» yi. **38** Pilatos wolgire: «Futo aambanso?» yire mamsi. Estan Pilatos hepsa Ayhudni meyaki kesse: «Ta isa mangsune basaastan aane danut. **39** Sinuntano faasikani heeboosik isa taatonin ta nittok kotana bar artowa. Es bari boor'a Ayhudni meeni taatosin nittok kotanak sholefetiyo?» yi. **40** Sinuntano baasso zuuttambesiise:

«Barbaannintu kotatatano Yesusnintawa!» yiset chaagete.
Barbaan dey bo'inynya.

19 Esseen orfo Pilatos Yesusnin ichshi. **2** Meya taar'obaasakito dey seer'ani zawudi ma'ire teetbaasta guufsaat wayintajji maya mayissesete. **3** Barki yeeseafaaf: «Ayhudni taatooso! Naga neek sinfawungwa» yiset bochet feeseter. **4** Pilatos hepsa gero kesse baassok: «Eseni isa mangsu basaastan aane danut sinnamato arutik barin nittok gero kissunawa» yi. **5** Yesus seer'ani zawudi guufere wayintajji maya mayye gerakalo kesi. Pilatos: «Ese asus hanifewa» yi. **6** Maagni gaanynye meenawa taar'oni meeni ha'sinynyaasna biyere: «Suutwa! Suutwa!» yiset chaagesete. Sinuntano Pilatos: «Ta isa mangsune basaastan aane danutwa. Nitto ephpha taamfaat suuttiwa» yi. **7** Ayhudni meya wolugser: «Inno tumani faarwa; han asus bar barin wolgire: «Ta Ha'oni naa» yina boor'a es tumaniisimato kitunaktu sholsifawa» yisete. **8** Pilatos es baron odenayse akamanon dige. **9** Wolle ojaasi keerkalo girifaat Yesusnin: «Ne ayininso yaatari?» yire mamsi. Sinuntano Yesus isa wuzane aane wolguwe. **10** Pilatos dey: «Taak aane makefenoso? Ta neen kotanak wedey suutanak ha'suni hugnana faanamato aane aruwenoso?» yi. **11** Yesus dey: «Ha'ooskin ha'suni hugna neek imto shaki sinfaanane ne tayista isa hugnane aafawa. Taan neek aatire ima asus akama boor'ba faarwa.» **12** Pilatos es baro odenayse Yesusnin kotak shole. Sinuntano Ayhudni meya: «Han barin kotaatane ne Qeesarni keentewa. Teetbaason taato zagi bar zuuttere Keesarni gumawa» yiset chaagete. **13** Pilatos es baron odere Yesusnin gerakalo kisaat: «Yiito shu'a» yistefa dimaasta mangsuni kar'ni kodaasta di. Es dimaas lbrayistini noonok «Gabata» yisteratu teegtefa. **14** Faasikani heeboosi hooroni wona sinna faar. Wonaas dey

issun sa'ati sinana. Es kabaasik Philatos Ayhudni meyak:
 «Hanifewa taatontiis» yi. **15** Sinuntano baasso: «Tishkuwa!
 Tishkuwa! Suutwa!» yit chaagesete. Pilatos wolgire: «Taatontiisin
 suutanaroso?» yi. Maagni gaanynye meya: «Keesarteno oom
 taatoni aafewa» yit wolugsete. **16** Es kabaasik Pilatos Yesusnin
 suuttonak aatire imi. Baasso dey Yesusnin ephphe hamete.
17 Yesus mesqeliison wor'e: «Teetni mega» yistefa dimaasta
 kesi. Es dimaas lbrawini meeni noonok: «Golgotatu» yistefa. **18**
 Esta taamme suutete. Barneen ane oom hep asunin; isaasin
 aldaasta; isaasin hoi'taasta; Yesusnin ganeyaassi zagire suutete.
19 Pilatos dey: «Naaziretki Yesus Ayhudni taato» yifa ticha
 tichisere mesqeliisi teetta yeeti. **20** Yesus suuttana dimaas
 Yerusalemni katamaasik ta'a sinna boor'a showo Ayhudni meya
 es tichaason feretisete. Tichaas dey tichchenaas lbrayistini meeni
 noonok; Roomni meeni noonoknawa Girikni meeni noonoknatu
 tichche. **21** Ayhudni maagni gaanynye meya Philaxosnin: «Ne
 «Ayhudni meeni taatowa» yira tichutaatawa. Sinuntano han
 asus: «Ta Ayhudni meeni taatowa» yi yiratu tichutawa» yisete.
22 Pilatos: «Tichina baron tichingwa» yire wolgi. **23** Meya
 taar'osakito Yesusnin suutetenneen orfo maybaason isarba
 isarbaasik isa kushu kar'anak acheech dimta bagesete. Gaag
 mayooson dey ephete. Es gaag mayoos denun kabira yeet
 kar'a shimanonik wichertano zootterta. **24** Es bari boor'a meya
 taar'osakito baassotna baassotna: «Oonik kar'nitto arunik ixxa
 ha'uniistano aafa karasuni wuza» yisesete. Esiis dey sinnaas:
 «Maynaason baassotna baassotna; Haa'esete; maynaasta ixxa
 ha'sesete.» Yifa tichaasi kaama ko'unak sinna boor'a meya
 taar'osakito dey ekka zagsete. **25** Yesus suuttana mesqeliisi
 teshta intobaasewa intobaasi eetne; Kilopani asu Maaraminewa

Magdelawitki Maaramine esta yersefar. 26 Yesusni intoos bar shunfena nawoosa tesha yerefeen bi. Dey Intobaasik: «Intonaase! Naanees hanifewe» yi. 27 Esseen orfo nawoosin: «Intone hanifawa» yi. Esseen orfo nawoos Maaraminon ephphe keeba hami. 28 Estan Yesus zuuttambaase ko'namato arifaat tichchera kuni bar ko'unak: «Iktengwa» yi. 29 Estak suqaro waynini usha tuumma diina koda faar. Waynini ushaason aka ephak chima wuzaassi haphqire i'ota duusire noonobaassi tuchisete. 30 Yesus waynini ushaason suutire ushnayse: «Ko'iwa» yi. Estan teetbaason daa mugire kiti. 31 Beysani wonaasi hooroni wona sinna boor'anawa es beysani wonaas dey akama heebo sinna boor'ana suuttere yere asusa dugno beysani wonaasik mesqeliista aane feeshfa. Es bari boor'a Ayhudni meeni ha'sinyanyi meya suuttere yere baasso orgooson kiir'e kessusonek ajajonak Philaxosni shiiphsete. 32 Estan meya taar'osakito yeesere Yesusneen ane suuttere yere tesuni basa orgonon kiir'esete. Tusire dey hepsaasa orgonon kiir'esete. 33 Sinuntano Yesusniki yeesefe kabaasik bar kitinamato biyaat orgobaason aane kiir'oto. 34 Meya taar'osasin isaas teshbaason ebok kejin geregere harinnewa akane kesi. 35 Es baron biya bar nitto amanotik zaala make. Makena zaalaas dey futo. Makefena bar futo sinnamato bar arife. 36 Es bar dey sinnaas: «Basa megaassin isarnu aafa kiitona wuza» yifa tichaasi kaama ko'unakwa. 37 Dey ooma tichaasnu: «Kejete barin biyonewa» yifa. 38 Ayhudni ha'sinyanyi meyanon digefaat aachok Yesusni nawo sina Armatiyaski Yosef Yesusni dugnooson ephanak Philaxosnin shiiphpe. Pilatos dey ephanak make. Estan Yosef hamme dugnooson ephi. 39 Zeemo sinak talmak Yesuniki ye Nikodimos fayba keezasir kiilo sinni Kumbinewa Reettine woi'to

sawa wuza ephphe ye. **40** Yosefnawa Nikodimosna Yesusni dugnooson ephphe taamme Ayhudni meeni zuutuni tumaasimato shitto woshshire wor'a maamak kimete. **41** Bar suuttana dimaas toktera di akakiltiisi teshta. Es toktera di akakiltiisi ganesi asuni dugno girunoyna gaddo shu'ni mooga faar. **42** Beysani wonaasi hooroni wona sinna boor'anawa moogaas dey ta'a sinna boor'ana Yesusni dugnooson esta kabbarsete.

20 Guddani wono she'u feteetunoyfeen Megdelawitki Maarami moogaaski hami. Moogaasta uktera kuni inya shu'aas bukalera kunfeen bi. **2** Bar eelet Simon phexirosnikinawa Yesus shunfena oom nawooskina hamma: «Daamiisa dugnonon shu'ni moogaassin ephetewa. Ay kunussetemato aane aruweniwa» yi. **3** Estan Phexiros oom nawoosna kesere moogaaski hamete. **4** Hepobesiise eelet hameter. Sinuntano oom nawoos Phexirosnistan taptere eelle zeemme moogaasi esta kar'i. **5** Mogire biin Yesus kimtena maamaas kunfeen bi. Sinuntano sir aane giruwe. **6** Simon Phexiros dey orfobaase yeere moogaassi girin kimtena maamaas kunfeen bi. **7** Dey teetbaasta marte maamaas kimte maamaasneen sinnoynaron teetbak birtera ooma dimta kunfeen bi. **8** Estan dey zeemme moogaaski ye oom nawoos girire biire dey amane. **9** «Bar kitun kabunak sholsifa» yifa tichaasi kaamanon hashnu aane yaadatosoto. **10** Esseen orfo nawoni meya wolle feesefe dimaasta hamete. **11** Megdelawitki Maarami moogaasi gerakalo yerefaat waasidifar. Waasifat moogaassi mogira bi. **12** Hep Ha'oni wosiya foro maya mayera Yesusni dugno kunnaasta isaas boktaasta isaas chogoosta diisefeen bi. **13** Baasso dey: «Han asuse! Awuni boor'a waasidifatarinse?» yisete. Bar wolgira: «Daamtaasa dugnonon ephphe hamete. Ay kunussetemato aane arut» yi. **14**

Es baron iyaat orfoba wolla biin Yesus yerefeen bi. Sinuntano bar sinbaason aane aruwa. 15 Yesus: «Han asuse! Awuni boor'a waasidifatarinse? Oonininse sholedifatari?» yi. Bar akakiltini tasowa iyaat: «Daamiiso! Ne ephaatane ay kunsitamato makowa. Ta ephpha hamanawa» yi. 16 Yesus baron: «Maaram» yi. Bar dey orfo wolla lbrayistini noonok: «Rabuni» yi. Kotbaas dey: «Assinynyano» uu. 17 Yesus: «Hashne den Abaaski aane hamut sinna boor'a taan ta'utaatawe. Sinuntano aytaasakitoniki hamfaat: «Ta abataaskinawa abantiisikna, Ha'onaaskinawa Ha'ontiiskina hamanar yi» yira makowe» yi. 18 Estan Magdelawitki Maarami hamma nawoni meyak: «Daamiisin biingwa» yi. Dey bar barik awu makenamato baassok make. 19 Es guddani wono waalin nawoni meya Ayhudni meeni ha'sinyanyani meyanon digesete boor'a gamalaasikitonon kulfaat zuuttesere feeseter. Yesus yeere baasso ganeyaassi yerefaat: «Naga nittok sinfawungwa» yi. 20 Es baron makefaat kushubaasewa teshbaase asin baassok besi. Nawoni meya dey daamiisin biyeteyse akamanon girsete. 21 Yesus hepsa dey: «Naga nittok sinfawungwa. Abaas taan wosinaysimato ta dey nittotin wosunawa» yi. 22 Es baron makefaat baassosta fugin: «Korto Ayyanaason ephpheteesete. 23 Nitto asuni meeni boor'aason feeshun iyaatine boor'besiis feeshun ustona. Nitto asuni meeni boor'aason feeshun uu shakaatine aafa feeshun ustona wuza» yi. 24 Es kabaasik asire heppesasin isaas; Didimoos yistefe Tomas Yesus yeena kabaasik baassoneen ane aafe. 25 Oom nawoni meya Tomasnik: «Daamiisin biiniwa» yisete. Sinuntano bar: «Musmarik ichche kushubaastaki sakaasson kushunaasi waay'ak sir zugera biinoynawa dey kushunaasi waay'ak teshbaastaki mazanon taptira biinoyna isanne aafa amanona wuza» yi. 26 Hepsa dey

nangrinsinari wono nawoni meya isarik feeseter. Tomas dey baassoneen ane feer. Gamalaasikito kuluftobaase feen Yesus yeere baasso ganeyaassi yerefaat: «Naga nittok sinfawungwa» yi. 27 Esseen orfo Tomasnin: «Kushuneesi waay'anon teshshera kushunaasi sakaasta ta'ira biwa. Kushuneeson teshshera teshnaastaki mazaason ta'uwa; amaner sintano amanonor sinatatawa» yi. 28 Tomas dey: «Daamtaaso! Ha'onaase!» yire wolgi. 29 Yesus dey Tomasnin: «Ne biita boor'atu amanetwa. Biinoy amanefe baasso suustowa» yi. 30 Yesus han tichaassi tichchonoy showo biistera artonoy wuza nawoni meyaneeen ane feena kabaasik zagi. 31 Sinuntano Yesus bar Kiristoos Ha'oosi Naa sinbaason amanotiknawa amanera dey basa sunaasik koi'ba foonto kaa danatiknatu han bar tichchewa.

21 Esseen orfo Yesus Galiilaki baarisi tesha hepsa nawoni meyak ammanon beste. Es baassok ammanon bestenaas haniisimatowa. 2 Simon Phexirons, «Mano» yistefe Tomas, Galiilak fa Qaanani katamaassiki Naatinael, Zabdiyosni naanggotiisnawa nawobaasasin oom hep nawoosna isarik feeseter. 3 Simon Phexiros baassok: «Kurxummni eshak hamnarwa» yi. Baasso dey: «Neneen ane hamaniwa» yisete. Kesere dey goonuussi girsete. Sinuntano es waalaasik isarinnu aane ephosoto. 4 Wonfana kabaasik Yesus es baarisi ha'a yere. Sinuntano nawoni meya Yesus sinbaason aane arsoto. 5 Yesus: «Naanggotno! Isa essha ephti qurxummi faaroso?» yire mamsi. Baasso dey: «Aafawa» yire wolugsete. 6 Bar dey: «Yugudooson goonuusi oi'ta teshta ha'utiwa; Estan danati» yi. Baasso dey ha'sete. Showo qurxummi ootte sinna boor'a zatte kisuk aane chimoto. 7 Yesus shunfena nawoos Phexirosnin: «Daamiiswabiti!» yi. Es bari boor'a Simon Phexiros daamniis

sinbaason odenayse atatubaase sinna boor'a maambaason mayye baariissi giri. **8** Sinuntano oom nawoni meya daastan woketees isa tiya metiritano akamanon aane wokoto. Qurxummi tuumma fa yugudooson zatet goonuussi diisere yeesete. **9** Goonuussin kersefe kabaasik kurxummi barista kunna kaa'oni geenewa tushne biyete. **10** Yesus: «Hashti eshsha ephti kurxummiissin teshshotiwa» yi. **11** Simon Phexiros goonuussi girire isa tiirewa uuchasire keeze inya inya qurxummik tuumma fa yugudooson zatte daasta kisi. Effatena showo sinfanaknu yugudoos aane karatowa. **12** Yesus baassotin: «Yaara ufeshshu muutiwa» yi. Daamiis bar sinbaason arsete boor'a nawoosasin isarnu: «Ne oonso?» yire mamsuk chimar aafe. **13** Yesus yeere tushaason ephphe baassok imaat kesse kurxummiison dey imi. **14** Yesus kitun kabinanneen orfo nawoni meyak keessa wolle uphoba. **15** Ufeshshu meesettenneen orfo Yesus Simon Phexirosnin: «Yohanisni naa Simonno! Han baassostan denalo taan keeshtefatoso?» yire mamsi. Bar wolgire: «Aa, Daamtaaso! Shunfanamato ne aritarwa» yi. Yesus dey: «Garo garo fantunaason keemma» yi. **16** Hepsa dey Yesus: «Yohannisni naa Simonno, taan keeshtefatoso?» yi. «Aa, Daamtaaso! Shunfanamato ne aritarwa» yi. Yesus wolgire: «Fantunaasikitonon keemma» yi. **17** Keessak dey: «Yohannisni naa Simonno taan shunfa toso?» yi. Keessak dey: «Taan shunfa toso?» yina boor'a Phexiros suumere: «Daamtaaso! Ne zuuttambaase asin aritarwa. Shunfanamato dey ne aritarwa» yi. Yesus: «Fantunaasikitonon keemma. **18** Futo neek makefangwa: Ne na'o asu sinfa ta kabaasik ne teetneesik geshoneeson talfak taar'era shunta dima hamet faatar. Sinuntano kur'ifata kabaasik kushuneeson kabgira besaan oom asu taatuna. Ne shunnoyta dima dey taamana»

yi. 19 Yesus ekka yinaas Phexiros aro kitu kitire Ha'ooson ulfinsunamatotu besifa. Es baron iyaat: «Taneen ane hamniwa»

yi. 20 Phexiros yerqere Yesus shunfena nawobaas basa orfoose hamfeen bi. Es bar dey meeta'u maastefana kabaasik Yesusniki tai'sere: «Daamtaaso! Neen aatire imniis oonso?» yire mamsi barwa. 21 Phexiros Yesus shunfena nawobaasin biyaat Yesusnin: «Han asus awu sinni?» yi. 22 Yesus: «Ta wolla yoona kabaneen bar kaak foonak sholefaanane neen awu tiir'e. Ne taneen ane hamniwa!» yi. 23 Es bari boor'a nawoni meeni ganeyaassi: «Es nawoos aafa kituna wuza» yifa wolla zi'i. Sinuntano Yesus: «Ta wolla yoona kabaneen bar kaak foonak sholefaanane neen awu tiir'eso?» utu yiteno: «Aafa kituna wuza» aane uwe. 24 Es nawoos han chowaasikitonon zuutire zaala makere tichiwa. Bar makena zaalaas futo sinnamato arifeni. 25 Yesus zagina ooma showo wuza faar. Taak bestefanaysimato bar zagina wuzaas zuuttera isarba isarbaasik tichche sinfaanane es tichaason han daas teetbaasik wor'ak chimana kabatawa.

Wosini meeni wosto

1 Tewofilosno! Zeemoti tichina tichaasta Yesus wostena wuzaasewa assina assuse asinna tichingwa. Es Tichinaas dey Yesus wostobaason jammarena wonaastan kabgira, **2** Den sama hamana wononeen kar'a wostena wostosongwa. Den sama hamnaas bar korina wosibaasik Korto Ayyanaaski kamo ajajibaason imnanneen orfowa. **3** Akama shanaason ephpheteere kitinanneen orfo hayew sinne foobaason showo ugnak ammanon biiste zaalaak kesse baassok beste. Acheechasir wona kesse bestefaafe Ha'oosi taatoni chowanon baassok assi. **4** Baassoneen ane feena kabaasik ekka yire ajaje: «Ta makena Abaaskin imte abdiison oodtitano Yerusalemun kesatiita. **5** Yohannis akaktu haphqi; sinuntano nitto garo wonaneen orfo Korto Ayyanaktu haphuqtoti» yi. **6** Baasso Yesusneen ane isarik zuuttere feeseten: «Daamiiso! Israelni taatooson wolgira imata wonaas hashnoso?» yit mamussete. **7** Yesus dey wolgire: «Abaas basa ha'suni hugnaasik hoossina wonaasewa neyaase asin nitto arutik aafawa chimati wuza. **8** Sinuntano Korto Ayyanaas nittoosta kerefana kabaasik hugna danatiwa. Es kabaasik Yerusalemuk, Yuudak, Samariyaknawa hamma daani dila kar'ananneenna taak zaal sinatiwa» yi. **9** Es baron makenanneen orfo baasso biyefeen den sama hami. Shaaruus dey barin ephpha aaffesiissin aachi. **10** Bar den sama hamfeen baasso dey den sama kootkire biyefeen diinqone foro maama mayo hep asu baasso tesha yerefaat: **11** «Nitto Galiilaki asu! Awagan den sama kootkira biyet yeretirinso? Han den sama hamfeen biyeti Yesus den sama hamfeen biyetiisimato wolle dey yoonirwa.» **12** Esseen orfo Dabrazayitini kumaastan Yerusalem wolsete. Es Dabrazayitini kumaas Yerusalemnistan wokbaas isa beysani

wonni kutuni uguna sinana. 13 Yerusalem yeesere den diisefe segenetiista kesete. Es kese baasso dey Phexiros, Yohannis, Yaqob, Indiriyas, Filiphos, Tomas, Bertelomewos, Matiyos, Ilfiyosni naa Yaqob, Kooner yistefe Simonnawa Yaqobni naa Yuudana. 14 Es baasso zuuttambesiise isarik Ha'oni shiiphok wonna wonna zuutteset feeseter. Baassoneen ane dey isa isa mashka meya Yesusni into Maarami esiisimato dey Yesusni ayni meya feeseter. 15 Es wono Phexiros tiirewa hepasire sinni amanyinyini meeni ganesi yerefaat ekka yi: 16 «Ayni meyane! Yesusnin ephpha baassok zooni sina Yuudani chowaasik Korto Ayyanaas zeemma Dawitniki kamo makena tichaasi kaama ko'unak sholsuwa. 17 Yuuda innoossin isar sinne faattere han inno wostefeni wostooson wostet feer. 18 Sinuntano han asus es wostena mangu wostobaasi waagak daa waage. Estan sinbaasik gandere kixxek karate. Kenashbaas dey fe'te. 19 Es chowaas dey Yerusalemuk feese baasso zuuttambesiise asik odte. Es bari boor'a es daas baasso noonoosik: «Akkeldaama» yistera teegte. Kotbaas dey: «Harinni daa» uu. 20 Es bar sinnaas gaamni matsafaassi: ««Foona keebaas ona sinfawungwa; oonu barissi foonaatawa» dey: «Barik imte wostooson; oom asu basaastan ephphe wostowowa.» yistera tichchena boor'awa. 21 «Es bari boor'a Daam Yesus inno ganeyaassi kutit feena kabaasik innoneen ane feese baassossin; 22 Esiisimato dey Yohannisni haphqustan kabira Daam Yesus den sama hamna wonaastaneen kar'e ane feese asuni meyaassin isa asu innoneen ane kitun kabubaasi chowaasik zaal sinanak sholsuwa.» 23 Esseen orfo hep asunin ephphe yeesete. Es baasso dey Barsabaas wedey Iyyosixos yistefe Yosefnawa Matiyasna. 24 Ekka yisere shiiphsete: «Asu zuuttambaase asi nibanon arife Daamiiso! Han

heppiiasin oonin koritamato ne innok besuwa. **25** Shiiphefeniis Yuuda beyye basa teetni dimaassi hamna wostoosewa wosi sinaason ephphetooni barinna innok besutakwa» **26** Estan ixaason hai'seten Matiyasnik kesi. Es bari boor'a bar asire isse wosini meyaneeen ane faatte.

2 Penxekooste yiste heeboos kar'fana kabaasik nawoni meya zuuttambesiise isarik isa dimta zuuttere feeseter. **2** Diinqo akama ipuwani kaamane fa kaama den saman ya. Baasso feesete keyaassi dey tuumi. **3** Termane fa geeni wino baassok beste. Bagte bagtera isa isarbesiisata di. **4** Zuuttambesiise Korto Ayyanak tuutesete. Korto Ayyanaas baassok imna aruusimato ooma noonok wolumsete. **5** Es kabaasik daa daassin yeese Ha'ooson digsefe Ayhudni meya Yerusalemuk feeseter. **6** Es kaamaason odesefe kabaasik showo asuni meya zuuttesete. Isarbesi isarbesiis baasso teetni noonosik wolumsefeen odesete boor'a diinqesete. **7** Diinqoknawa dajokna ekka yisete: «Han ekka wolumsefe baasso zuuttambesiise Galiilaki asutenoso? **8** Eekin inno daani noonosik wolumsefeen odefeniis aakkanso? **9** Inno Partenaki, Meedki, Elamki, Mesopetomiyaki, Yuudaki, Kepedokiyaki, Pantoski, Iisiyaki, **10** Firgiyaki, Punfiliyaki, Giphtsiki, Kerenani tesha fa Libiyani awurajjaasitu faafeni. Inno Roomun ye Ayhudni meenawa Ayhud sina inno dey faanir. **11** Esiisimato Qerxesni asuni meenawa Arabni asuni meena zuuttere Ha'oosi akama wostonon inno teetni noonosik wolumsefeen odedifeniwa» **12** Es bari boor'a zuuttambesiise diinqesere: «Han wuzaas aambanso?» yisete. **13** Sinuntano isa isaas: «Wayinini usha ushere zaysetewa» yit kanyesete. **14** Es kabaasik Phexiros asire isse wosini meyaneeen yerefaat kaambaason teggire daraasik ekka yit make: «Nitto Yuudani daastaki asunawa

Yerusalemuk feese nittona zuuttamnitiise han sina chowaason aruk sholefaatine ta makefana baron mai'sira odotiwa. **15** Hash wonnanneen keez sa'ati sinna boor'a nitto safarefetisimato han baasso aane zaysotowa. **16** Sinuntano han bar sinnaas raajju lyyuel ekka yit makena bar ko'unakwa: **17** «
 «Ha'oos koi'ni wonaasikitosi; Ayyananaason asu zuuttambaase asiista kessunawa; arqaasnawa mashka naanggotnitiise raaji maksone; na'oni meya dey raa'i biyone; kur'uni meya dey miito miitosone. **18** Esiisimato dey es wonaasikitosi; arqa wostinyinyataasatanawa; mashka wostinyinyanaastana; Ayyananaason kessunawa; baasso dey Raaji maksone. **19** Den samak diinqi wuzasikitonon; han daastak dey biistera artonoy wuza besunawa; hanna, geya, geeni ki'na dey bestona. **20** Akama dey diinqi sina Daamiisa wona yoonoyfeen; zeemma Awaas talmona; assaas dey hannane faar sinana. **21** Daamiisa sunanon teegefe bar zuuttere fui'tona» yiwa. **22** «Israelni asuni meeno! Han kaamaason odotiwa. Nitto teetaasik arifetisimato Naaziretki Yesus bar oo sinnamato Ha'oos nitto ganeyaassi barki kamo zagina akama akama wostoos, biistera artonoy wuzaasewa besose futo sinbaas artewa. **23** Bar teetbaasik Ha'oos zeemma koppa'ena bariknawa arina barikna nittok aattere imtewa. Nitto dey barin tumabesi foonto meeni kushusi suuttonak zagira worseti. **24** Sinuntano kituus barin ephpha fu'onak aane chima sinna boor'a Ha'oos kituusi shananon tishkira barin kitun kabgi. **25** Dawit dey basa chowaasik ekka yi: «
 «Daamiisin wonna wonna sinnaastatu biifawungwa; nawonoynamato bar hoi'ta teshnaastatu fewa. **26** Es bari boor'a nibnaas gire; noononaas dey girak tuunte; Esiisimato ashnaas dey abdiktu faafa. **27** Kaanaason ke'oni dimaassi aafa beyana wuza; Kortoneesin dey; moogaassi kuuppe

fui'tonak aafa zaguta wuza. (Hadēs g86) 28 Kaani ugnaason taak assitwa; ne taneen ane sinta boor'a; giranaas tuuma sinana.» 29 «Aytaasakitono! Zeemoti abani meeni ganeyaassin isaas sina Dawit kitire kabbartenamato; moogbaas dey hawungneen kar'a innokik faanamato ammanon nittok makonawa. 30 Sinuntano Dawit es baron makenaas raajju sinna boor'anawa dey Ha'oos barik: «Ne zalaassin isaasin ne zigimoosta duusunawa» yit teyya girina abdin kaamaason arire feer sinna boor'awa. 31 Es bari boor'a: «Kiristoos» ke'oni dimaassi fui'tonoynamatonawa ashbaas dey moogaassi kuupnoynamatonatu zeemme biyaat kitun kabuna bari chowaason make. (Hadēs g86) 32 Es Yesusnin Ha'oos kitun kabgiwa. Inno dey zuuttera es chowaasik zaalwa. 33 Ha'oosi hoi'ta teshta duuk den tegifena kabaasiknawa Korto Ayyanaasi abdinon Abaaskin ephna kabaasikna han biifeti baronnawa odefeti baronna kessiwa. 34 Ese den sama kesaas Dawit sinna beybaason Dawit teetbaasik ekka yit makewa: « «Daamiis Daamtaasik; gumaneesin ne ha'suni hugnaasi sikalosi; zaguna kabaneen; hoi'ta teshnaasta duwa.» 36 «Ese han nitto suutti Yesusnin Ha'oos Daam dey Kiristoos zaginamato Israelni meeni daraas zuuttere futok aruwowa!» 37 Daraas dey es baron odeseфе kabaasik nibbesiissi akamanon safarsere Phexirosinnawa oom wosini meyanonna: «Ayni meyane! Eekin awu zagunirinso?» yisete. 38 Phexiros dey ekka yi: «Harmutiwa; boor'nitiis dey feeshun ustonak isa isarnitiis Yesus Kiristoosni sunaasik haphuqtoti. Ha'oosi ima sina Korto Ayyanaason ephphatootiwa. 39 Abdin kaamaas nittoknawa naanggotnitiisikitoknawa. Esiisimato dey Daama Ha'oos barki teegona woksok feese baasso zuuttambesiise asiknawa.» 40 Dey ooma showo kaama zaala maket: «Han elinga koontoosta

yooni ke'oossin teetnitiison fu'otiwa» yire kiiti. **41** Baassossin showobesiis es kaamaason ephpheteesere haphuktesete. Es wono keez kum sinni asuni meya amanere daytesete. **42** Baasso dey wosini meeni assuuson odesere isarik fook, tushaason isarik muuknawa shiiphokna chimet feeseter. **43** Es kabaasik wosini meeni kushuussi showo biistera artonoy wuznewa diinqine zagtet faar sinna boor'a asu zuuttambaase dige. **44** Amanynyini meya zuuttere isariktu feesefe. Fa wuzbesiis zuuttera gaara. **45** Fa wuzbesiisonnawa otumbesiisonna kisire waagefaafe es waagaason isarba isarbaasik sholsinamato haa'e imet feeseter. **46** Wonna wonna betemeqdesiissi zuutteset feeseter. Keebesi keebesiissik dey wol teegsefaafe isarik tushaason batte giraknawa ma'a nibakna meeset feeseter. **47** Daamiisin dey galatteset feeseter. Dara zuuttambaase dey baassotin ulfinsit feer. Ha'oos dey faruni asuni meyanon wonna wonna baassosta daysit faar.

3 Isa wona Phexirosnawa Yohannisna Ha'o shiiphfefana wonni izgin sa'atiista betemeqdesiiski kesete. **2** Estak «Gada» yistefa betemeqdesiisi finyni faar. Estak intobaasi keensin laafa sinne koonte isa asu feer. Bar dey betemeqdesiissi girife asuskin waaga shiiphonak wonna wonna asuni meya wor'e teshshosi duusit feeseter. **3** Es asus Phexiros Yohannisna betemeqdesiissi girsefeen biyaat waaga imonek baassotin shiiphe. **4** Phexiros Yohannisna asuski kootkire biyefaat Phexiros: «Hang innoki biwa» yi. **5** Asus dey baassokin isa wuzane imonerwa iyaat kootkire bi. **6** Sinuntano Phexiros: «Birrinewa warqene taakik aafawa. Sinuntano taaki fa baron neek imanawa. Naaziretki Yesus Kiristoosni sunaasik kabira kutuwa» yi. **7** Hoi'ta kushubaasi zatte kabgin geregere wochobaasewa kumarkushbaase zagi. **8** Kabire

dey yere. Kutit baassoneen ane betemeqdesiissi giri. Bar dey kutit, fillet Ha'ooson galattet feer. **9** Daraasakito zuuttambesiise kutifeennawa Ha'ooson galattefeenna biyete. **10** «Gada finynya» yistera teegtefa betemeqdesiisi finynyita diifaat shiiphet fe bar sinnamato arsete. Basaastaki sina chowaasik akamanon dajesere diinqeset feeseter. **11** Fari asus Phexirosninnawa Yohannisninna asin zataat feen daraas zuuttere diinqok: «Solomonni dagafiyo» yistefa dimaasta baassoki eelet hamete. **12** Phexiros asuni meyanon biinayse ekka yi: «Israelni daraaso! Han chowaasik awuni boor'a diinqedifetirins? Awuniron kootkira biidifetirins? Inno teetniri hugnak wedey Ha'ooson digoniisik han asus farire kutunak zaginirne faar sinna nittok bestefawoso? **13** Inno abani meya Abraham Yisaqnawa Yaqobna asi Ha'o bari Naa Yesusnin ulfinsiwa. Sinuntano nitto kitunak Philaxosni sina aatira barin imetiwa. Pilatos dey kotanak sholen nitto: «Aane sholefeniwa» yiseti. **14** Nitto Kortoosinnawa ookoosinna: «Aane sholefeni» yisefaat kaa wori barin kotanak shiiphseti. **15** Kaa imfe barin worseti. Sinuntano Ha'oos barin kitun kabgi. Es chowaasik inno zaalwa. **16** Han biifeti asusinnawa arifeti asusinna farire chima dannaas Yesusni sunaasik beste amantoosikwa. Yesusnik amanobaasik zuuttamnitiise asi sina tuuma faru daniwa. **17** «Hashnu aytaasakitono! Han Yesusniista zagseti bar nittotin ha'sife baassosimato tugga'ok zagsetimato arifawungwa. **18** Sinuntano Ha'oos zeemma raajjuni meya zuuttambesiise asiki kamo: «Kirstoos» shana ephphetoonak sholsifa yina kaamaas esiisik ko'unak zagiwa. **19** Ese boor'nitiis feeshun ustonak harmira Daamiiski wolutiwa. **20** Daamiiskin hepsa wolla gaddo sinati wona nittok yoonak Daamiis zeemme korina Kirstoosnin nittok wosuna. **21** Es Yesus den samak foonaas Ha'oos zeemma

korto raajjuni meyaki kamo makenaasimato han daas zuuttera
hepsa wolla gaddo sinna wosustona kabaneengwa. (aiōn g165)

22 Muse dey ekka yiwa: «Daama Ha'oos taan kabginaasimato
nitto ganeyaassin raajjunin nittok kabgunawa. Bar nittok makona
baron zuutira odotiwa. 23 Es raajjuusin odo beya bar zuuttere
daraasa ganesin oor kesse tishunawa.» 24 Samuelniistan kabire
feese raajjuni meya zuuttere han wonaasi chowanon esiisimato
maksetewa. 25 Raajjuni meyak makte abdiis nittokwa; esiisimato
dey Ha'oos Abrahamnik: «Han daasta fe darani meya zuuttere
ne zalaasiktu suustosonewa» yira abaniisakitoneen ane girina
teyyaasi kaama nittoktu siniwa. 26 Es bari boor'a Ha'o zeemma
nawubaasin kabgira wosinaas nittokwa. Es baron dey zaginaas
nitto isarniti isarnitiis mangu wostontiissin wolini suusanakwa.»

4 Phexiros Yohannisna daraasik maksefeen maagni meenawa
betemeqdesini tasoni gaanynyaasna esiisimato dey Seduk'awini
meya baassoki yeesete. 2 Es hep wosini meya daraasik
Yesusni kitun kabuuson assubesiisiknawa barki kamo kitun kabu
foobaasonna kotte maksete boor'a akamanon gi'tesete. 3 Es
bari boor'a Phexiros Yohannisna asin ephere gerok waala sinna
boor'a wonananneen taatoni keer foosonek zagsete. 4 Sinuntano
basakitoni kaamaason ode baasso ganeyaassin showobesiis
amanesete. Amane asuni meeni faadaas dey uuch kuma sinana.
5 Wonotirik Ayhudni meeni gaanynye meenawa kur'uni meena
dey Museni tumaasi assinyanyi meya Yerusalemuk zuuttesete.
6 Zuuttese asuni meeni ganeyaassin maagni gaanynye meeni
gaanynya Haannanawa Keyyaffana; Yohannisnawa Iskindirosna;
maagni gaanynye meeni gaanynyaasa keerki meyaneeen
zuuttere feeseter. 7 Baasso dey Phexiros Yohannisna asin
ganebesiissi yeetaat: «Han baron zagsetiis aro hugnak wedey

ooni sunakinso?» yit mamussete. **8** Es kabaasik Phexiros Korto Ayyanak tuuntere ekka yit wolgi: «Daraasa ha'sinynyanawa kur'uni meyane! **9** Hash hawung inno mamustoniis isa laafa asusata zagte ma'a wostoosewa aakkak farinamatonawa. **10** Han asus farire nitto sina yerenaas nitto suutni Ha'oos dey kitun kabgina Naaziretki Yesus Kiristoosni sunaasik sinnamato nittonawa Israelni dara zuuttambaase asikna arto sinungwa. **11** Keyaason keer'fe nitto kashshira ha'iti shu'aas barwa; bar dey kajjaasta duuni shu'awa. **12** Es bari boor'a faru ooma ookinnu aafawa. Inno farunik sholsina Ha'oos asunik imna suna barneen ooma samaneen daakuk oonu aafewa.» **13** Shonggoni meya Phexiros Yohannisna diga foontonon maksobesiison biyeteese arubesi foonto asu sinobesiison arseter sinna boor'a diinqesete. Yesusneen ane feeser sinobesiison dey arsete. **14** Fari asus Phexirosneen Yohannisneen ane yerefeen biyaat maksone wuza turuksete. **15** Estan shonggoostan kesonek zagsefaat ekka yit merkesete: **16** «Eekin han asusakitonista awu zagunirinso? Yerusalemuk fe asu zuuttambaase asik baasso zagsete biistera artanoy wuzaas arto siniwa. Es bari boor'a mormonik aafawa chimani wuza. **17** Sinuntano han chowaas daraasa ganesi tagunoynamato hawungneen ekalo han Yesusni sunaason kabgire ooniknu maksonoytemato deessira kalaniwa» yisete. **18** Estan baassotin teegsere Yesusni sunaasik isanne maksonoytemato wedey assusonoytemato chinire ajajesete. **19** Sinuntano Phexiros Yohannisna wolgire ekka yisete: «Ha'oosik ajajamoostan nittok ajajamonik Ha'oosi sinak sholsunoso? Nitto teetnitiisik makebbetiso. **20** Inno biini baronnawa odeni baronna mako aafa beyaniwuza» **21** Daraasa gaannye meenawa shongoosta diisefe baassona Phexirosninnawa Yohannisninna

ke'uk isa chowane dano beyobesiisik dey daraasin digsefaat
 hepsi dey deessire kotte gafuksete. Es baron dey zagsetees
 daraas zuuttere sina chowaasik Ha'ooson galattet feer sinna
 boor'awa. **22** Es biistera artonoy wuzaasik fari asus woggabaas
 acheechasirneen denalo. **23** Phexiros Yohannisna kottesetenneen
 orfo amanynyi sina zomobesiiski yeesere maagni gaanynye
 meenawa kur'uni meena maksete baron zuutire maksete.
24 Baasso dey es baron odeseteyse isarik kaambesiison
 teggire Ha'ooski ekka yit shiiphsete: «Samaasewa daase;
 baariisewa siruk fa testoose asin zuutire tesi Daamiiso! **25** Korto
 Ayyanaaski kamo wostinyanyane sina abani Dawitni noonoossi:
 « **«**Aazabni meya awuniron gi'teseteso? daraas awuniron
 shimak koppa'eseteso? **26** Daasta fe taate meya hooresere;
 daason ha'sife baasso dey isarik zuuttesere; Daamiisatanawa
 basa Muudtosatana kabsete.» yira make Ha'oos newe. **27**
 «Futoosik Herodisnawa Pentenawi Pilatosna Aazabiisneen
 Israelni daraasneen han katamaassi Muudto zagita korto
 wostinyanyane Yesusniista kabsete. **28** Es bar dey ekka sinnaas
 ne zeemma ne hugnaasiknawa ne fiqadisikna koppa'eta baron
 ko'issonekwa. **29** Hashnu Daamniiso; fokkorabesiison biwa.
 Wostinyanyaneesakito kaamneeson diga foontonon maksonek
 chima baassok imma. **30** Korto wostinyanyane Yesusni sunaasik
 mettanni meya farsoneknawa biistera artonoy wuzne; diinqine
 zagtonak kushuneeson shonggowa» yisete. **31** Shiiphsetenneen
 orfo zuuttesere feesete dimaas shorke. Zuuttambesiise Korto
 Ayyanak tuutesete. Ha'oosi kaamanon diga foontonon maksete.
32 Amanynyini meya zuuttere isa nibaknawa isa safaraknatu
 feese. Oonu: «Haniis taarwa» yifena wuza aafa. Fa wuzbesiis
 zuuttera gaara. **33** Wosini meya dey Daam Yesusni kitun

kabuuson akama hugnak zaala makset feeseter. Zuuttambesiise asiista akama Ha'oni otma faar. **34** Daason wedey keyaason waagefaafe waagbesiison isa baristatu teshshesefe sinna boor'a ganebesiissi isa rakkata aafe. **35** Waagaason teshshere wosini meyak imet feeseter. Isa isarbesiisik sholsinaasne faaron haa'et feeseter. **36** Koontena daabaas Qophiros sina Yosef yiste isa Lewi feer. Wosini meya barin: «Barnabas» yiretu teegsefe. Kotbaas dey: «Chinuni naa» uu. **37** Bar dey daabaason waagere waagaason teshshere wosini meyak imi.

5 Hananiya yiste isa asu asuba Saphphiraneen daa kisire waagsete. **2** Asubaas arifeen es daa waagtena waagaassin fu'efaat taamme wosini meeni wochoossi kungsi. **3** Sinuntano Phexiros: «Hananiyano! Korto Ayyanaason eshatakawa daasi waagtan fu'otakna awuni boor'a Sexana nibneessi giriso. **4** Kisira waagonoyfeen daas neertanoso? Kisira waagetanneen orfo waagaas neertanoso? Eekin awuni boor'a han wuzason nibneessi safaretso? Ha'oosontu eshittano asunintawa» yi. **5** Hananiya es kaamaason odenayse kere wor'e kiti. Es baron ode asuni meya zuuttere akamanon digsete. **6** Na'oni meya kabsere kitubaason kimme kabbarsete. **7** Keez sa'atineen orfo asubaas teegobaasata sina chowaason arunoy yaara kar'i. **8** Phexiros dey: «Makebbe; daantiison waagsetiis han waagaassinose?» yi. Bar dey wolgira: «Aa; han barissitu waageniwa» yi. **9** Phexiros dey: «Daamiisa Ayyananon fattanok aakkak isarik merketise? Ese teegoneesin kabbare asuni meeni wochoos han finynyiissitu fawe. Neen dey ephphe kabbarsonerwe» yi. **10** Bar dey geregere wochobaassi kere wor'a kiti. Asuni meya dey girseten kitira kunfeen danne taamme teegobaasa moogni tesha kabbarsete. **11** Betekiristaniissinawa es baron ode asuni meya zuuttambesiise

asiistana akama diga sini. 12 Daraasa ganesi showo biistera artonoy wuznewa diinqine wosini meeni kushuussi zagtet faar. Zuuttere isa nibak Solomonni dagafiyo yistefa dimaasta zuuttet feeseter. 13 Baassoneen oom asu baassossi wo'itok oonu chimfer aafe. Sinuntano daraas akamanon ulfinsit feer. 14 Daamiisik amanefe arqarnawa mashkare akamanon daytet feeseter. 15 Phexiros esta kamo hamfena kabaasik yirarabaasnu mettanni meyaasta kamo aatanak mettanni meyanon oppotanawa saa'otana wor'e ugunta kisire kunsit feeseter. 16 Asuni meya Yerusalemnii biratoosta faase katamaasikitosin mettanni meyanonnawa kiina ayyana ephaan mettet fe baassotinna ephphe yeeset feeseter. Mettanni meya dey zuuttere farit feeseter. 17 Maagni gaanynye meeni gaanynyaasnawa barneen ane feese Seduqawini meeni keen sina baassona zuuttere koonak wosini meyaasta kabsete. 18 Wosini meyanon ephere daraasa taatoni keer gedese. 19 Sinuntano Daamiisa wosiya wassi taatoni keyaason gachcha baassotin kisaat: 20 «Hamfaat betemeqdesiisi yerefaat han kaani kaamaason zuutira daraasik makotiwa» yi. 21 Wosini meya dey wonfana kabaasik baassok maktenaasimato betemeqdesiissi hamme assisete. Maagni gaanynye meeni gaanynyaasnawa barneen ane fe baassotna yeesere shonggosta diisefe baassotinnawa Ayhudni kur'uni meyanonna isarik zuutisete. Wosini meyanon dey ephphe yoosonek asunin taatoni keer wosisete. 22 Sinuntano tasoni meeni ha'sinyani meya taatoni keer hamere aane danoto. Wolle yeesere dey: 23 «Taatoni keyaasi gamala mai'sira kuluftera yerer; tasoos dey fininyibaasta yersefeen biini. Sinuntano gachcha girira ooninnu aane daneni» yisete. 24 Betemeqdesini tasoni meyanon ajajefe barnawa maagni gaanynye meena es baron odeseteyse:

«Han bar awutaaso?» yiset sina wuzaasik ephphe maksone wuza tishi. 25 Es kabaasik isa asu yeere: «Taatoni keer taatiti asusakito betemeqdesiissi yersefaat daraasin assidifewa» yi. 26 Estan tasoosa gaanynyanawa basa wostinynyaasna hamme baassotin ephphe yeesete. Sinuntano daraas shu'ak baassotin ichnoynamato digsefaat hugnak aane ephoto. 27 Wosini meyanon ephpheteshsho shonggosi sina yeetisete. Maagni gaanynye meeni gaanynyaas ekka yit mamsi: 28 «Han sunaasik daraasin assunoytimato kalla faanir; sinuntano nitto Yerusaleمني daraasin assira koi'siti; dey Yesusnin woriis inno zagira basa hannaasik mamustonik sholsefeti!» 29 Phexiros oom wosisakitona wolgire: «Asunik ajajamoostan Ha'oosik ajajamoniktu sholsifawa. 30 Nitto i'oosta suutta worseti Yesusnin abaniisa Ha'o barin kitun kabgiwa. 31 Bar dey Israelni daraasik harminewa boor'aason feeshun une imanak Ha'oos barin zuuttambaase asi zoonsinawa fatunirna zagira o'itbaasta duunak zagi. 32 Inno dey es chowaasik zaalwa. Ha'oosik ajajamefe baassok imna Korto Ayyanaas dey zaalawa» yisete. 33 Shonggosta diise baasso dey es baron odeseteyse akamanon haaresere baassotin woruk sholsete. 34 Sinuntano dara zuuttambaase asi sina ulfinto tumaasi assinynya Gamaliya yiste shonggosta diisefe baassossin isa Farisawi kabire wosini meyanon gero kissonnek zagi. 35 Estan shonggosta diisefe baassok ekka yi: «Israelni asuni meyane! Han asusakitonista zagutik safareti baristan teetnitiison oodtiwa. 36 Zeemo sinak Tewodas yiste asu teetbaason iny zagire kabin acheech tii asu dey barik zoonustesete. Sinuntano bar worte. Barneen zoonuste asusakito dey sikte. Koppa'ena wuzaas dey baak tishira fu'te. 37 Esseen orfo dey darani faada zagtena kabaasik Galiilaki Yuuda kabire showo daranin barik

zoonustonak zagi. Es asus dey worte. Barik zoonuste baasso dey siktesete. **38** Es bari boor'a hash ta nittok makefanaas han asusakitonin beyatiknawa baassostan shaatotiknawa. Han wostobesiis asunikin sinfaanane tishutu tishuna. **39** Sinuntano Ha'ooskin sinfaanane baassotin yeetutik aafa chimati wuza. Dey Ha'oosneen faasser sinatiitawa» yi. Baasso dey basa kiitooson ephpheteesete. **40** Wosini meyanon hang baassoki teegsere ichaat Yesusni sunaason teegsere maksonoytemato ke'ire gafuksete. **41** Sinuntano wosini meya Yesusni sunaasik kashistoos sholsu zagire faadisete boor'a shonggosi sina giret kesete. **42** Wonna wonna betemeqdesiissinawa keya keyaassina Yesus Kiristoosni chowaasik assuusonnawa misirachchuni kaamaason makoosonna aane yeetusoto.

6 Es wonaasi amanyinyini meeni faadaas daytet hambaase. Girikni noono wolfe Ayhudni meya Yuudaki Ayhudni meyaasta unyisete. Es unyisetees wonna wonna haacheffa argasuni imaas baasso dica asusikitok beytera faar sinna boor'awa. **2** Estan asire heppe wosini meya amanyinyini meyanon zuutire ekka yisete: «Muuni haa'akwa iyaat Ha'oosi kaamanon mako beyanik aane sholsifawa. **3** Ese ayni meyane; nitto ganeyaassin ma'a amalabesi faana Korto Ayyanaknawa techmakna tuum naafun asunin korani han wostooson wostosonek imniwa. **4** Sinuntano inno shiiphoknawa kaamaason makokna chimani.» **5** Es kaamaas zuuttambesiise asin girsi. Estan amantoknawa Korto Ayyanakna tuunto Isxifanosnin, Filiphosnin, Prokorosnin, Nikarosnin, Timonannin, Permenannin, Ayhudni meyaassi girire fe Ansokiyaki Nikolawosnin korsete. **6** Es baassotin teshshere wosini meeni sina yeetisete. Wosini meya dey shiiphsetenneen orfo kushubesiison baassosta ta'isete. **7** Ha'oosi kaama dey

tagit hamna boor'a amane asusa faada Yerusalemuk akamanon daytet hami. Maagni meyaassin dey showobesiis amanesete. **8** Isxifanos Ha'oni otmaknawa hugnakna tuumme daraasa ganesi diinqinewa biistera artonoy wuzne zagit feer. **9** Es kabaasik: «Birmadumma kesa asuni meeni zuuttoni keya» yistera teegtefa Ayhudni shiiphoni keyaasi asuni meya; Qerenaki asuni meenawa Iskindiriyaki asuni meena; Kilqiyannawa lisiyanna isa isa asuni meya kabsere Isxifanosneen ane karakkarsete. **10** Sinuntano Isxifanos maket feena techmaasonnawa Ayyanaasonna yeetuk aane chimoto. **11** Estan dey: «Isxifanos Museniistanawa Ha'oostana mei'ni kaama makefeen odeniwa» uni asuni meyanon aachok kabugsete. **12** Ekkak daraasin, kur'uni meyanon, tumaasi assinyanyani meyanon basaasta kabugsete. Isxifanosnin ephere shonggosi sina tai'sisete. **13** Basaasta esha zaala makoni asunin ephphe yeesete. Baasso dey: «Han asus han betemeqdesiistanawa tumaastana mei'ni kaama makooson aane beye. **14** Dey: «Han Naaziretki Yesus han betemeqdesiison bogdir; Muse imna tumaason dey soolonir» yire makefeen odeni» yisete. **15** Es kabaasik shonggosta diise baasso zuuttere Isxifanosnin kootkire biyeten sinbaas Ha'oni wosini sinane faar sinna beste.

7 Maagni gaanynye meeni gaanynyaas Isxifanosnin: «Han neyista maktefa chowaas futonoso?» yit mamsi. **2** Isxifanos wolgire ekka yi: «Aytaasakitonawa abataasakitona odotiwa! Abani Abraham Kaaran duuk hamnoy zeemme Mesepetomiyak feen ulfinto Ha'oos barik ammanon bestera: **3** «Daaneestannawa koonneesasinna kessa ta besuna dimaas hamma» yi. **4** Es kabaasik Keledawini meeni daastan kesse hamme Kaaran di. Estan ababa kiinanneen orfo hash han nitto faafeti daasta Ha'o

barin teshshewa. **5** Ha'oos hantak wochobaasonnu yeetuna
 dima barik aane ima. Sinuntano han daason bariknawa barneen
 orfoki zalbaasikna imanak Ha'o teyya giriwa. Es teyyaason
 girinaas Abraham nawubaasin koonunoyfeengwa. **6** Zalbaas
 dey alaga daasta foonamatonawa acheech tiya wogga boza
 zagsere miir'ak ha'susonematona makera faarwa. **7** Estan dey:
 «Bozok yer'e ha'si daraasata mangsu kar'anar. Esseen orfo
 birmadumma kesere taan shiiphson» yira Ha'oos makewa. **8**
 Estak dey haarkoni kunni teyyaason barik imi. Es bari boor'a
 Abraham Isaqnin koontenari nangirinsinari wono haarko kungsi.
 Esiisimato dey Isaaq naaba Yaqobnin haarko kungsi. Yaqob dey
 asire heppe zalaasi aba sina naanggotbaason haarko kungsi. **9**
 «Yaqobni naanggotiis Yosefniista koonesere boz sinanak Giphtsi
 waagsete. Sinuntano Ha'oos barneen anetu fa. **10** Basaasta kar'a
 shana zuuttambaase asiissin barin kisi. Giphtsiki taato Fere'onni
 sina addanewa techumne imi. Fere'on dey Giphtsiniistanawa fa
 wuzbaastana ha'sunir zagi. **11** Es kabaasik Giphtsiniistanawa
 Kene'aniistana maknewa akama shanane sini. Abaniisakito dey
 muusone muu turuksete. **12** Yaqob dey Giphtsik meya foobaason
 odere zeemme abaniisakitonin Giphtsi wosi. **13** Hepsa wolle
 hamefe kabaasik Yosef aybaasakitonik ammanon kisire make.
 Fere'on dey Yosefni koon sinobesiison ari. **14** Esseen orfo Yosef
 wosire ababa Yaqobninnawa basa koonni meyanonna barki
 yoosonek zagi. Baasso dey faadbisiis naafunasire uuchche.
15 Estan Yaqob Giphtsi hami. Barnawa abaniisakitona estak
 kitisete. **16** Kitubesiis dey Sekem oottera hamma Abraham
 Hemorni naanggotaaskin basa birriisik waagena moogaassi
 kabbarte. **17** Ha'oos Abrahamnik teyyak imna abdiis ko'unak
 tai'set yaafana kabaasik Giphtsiki fe daraniisa faada arkit hami.

18 Es bar dey sinnaas Yosefni arunoy oom taato Giphtsik taattena wononeengwa. **19** Es ora taatoos daraniisin manguk kabire abaniisakitonin shana besi. Daaga naanggotbesiis kitunaknawa ek gero kissere ha'sonekna abaniisakitonin giddisi. **20** Es kabaasik Muse koonte. Bar dey Ha'oosi sina keeshu daag naa sini. Keez assa ababaasa keer diire dichi. **21** Gero kesse kunsiseten taato Fere'onni nawaas danna ephpha bari naa zagira dichi. **22** Muse dey Giphtsini meeni techmaason zuutire ari. Wollaknawa wostokna chim asu sini. **23** «Acheechasir woggaba sinfana kabaasik ayba sina Israelni naanggotaason mamsunak nibbaassi safare. **24** Isa Giphtsini asu basa ayiisin miir'efeen danne Giphtsini asusin woruk guma kaaste. **25** Basa keen sina baasso Ha'oos barki kamo baassotin birmadumma kisunir zagire biisediferne faar sinnatu barik bestedifa. Sinuntano baasso es baron aane arsoto. **26** Wonotirik hep Israelni asu barna barna faassefeen danne gansunak sholefaat: «Nitto ayna aynawa, awuni boor'a nittotna nittotna faassedifetirinso?» yi. **27** Es zomobaasin miir'et fe bar Musenin ek tugire: «Ne innoosta mangsu kar'ataknawa ha'sutakna zagiis oonso? **28** Hazoti Giphtsini asusin woritaasimato taan dey worutak sholedifataroso?» yi. **29** Muse es baron odenaase Midiyamni daa guuzze hamme di. Estak hep arqa naanggotnin kooni. **30** «Muse es daastak acheechasir wogga tuumfana kabaasik Siinaki aamaasi tesha fa ichma daassiki saabaassi saamet fa geyaasi winoossi Ha'oni wosiya barik beste. **31** Muse es biina chowaasik diinqet ek barki tai'se. Estan ekka yifa Daamiisa kaamanon dey ode: **32** «Ta ne abasakitoni Ha'owa, Abrahamni Ha'o, Yisaqni Ha'o, Yaqobni Ha'owa» Muse dey digak biyanaknu aane chime. **33** Daamiis dey ekka yi: «Yereta dimaas korto daa sinna boor'a wochoneessin

chaa'maneeson kisuwa. **34** Giphtsik fe darataasa shananon futok biingwa. Rakkobesiisi chaaganon odengwa. Es bari boor'a fu'onak kerengwa. Hashnu hani yowa. Neen wolgira Giphtsi wosunawa. **35** « ‹Innoosta mangsu kar'ataknawa ha'sutakna oonso neen zagiri?› yit oomtesete. Sinuntano Ha'oos es Musenin saabaassi beste Ha'oosi wosiyaaski kamo ha'sunirnawa furonirna zagira baassoki wosi. **36** Es asus dey Giphtsiki daasta she'a baariistanawa ichma daassina diinqinewa biistera artonoy wuzne zagit acheechasir wogga baassotin zoonsi. **37** ‹Daama Ha'ontiis taan kabginaasimato nitto ganeyaassin raajjunin nittok kabgunawa› yire Israelni meyak makees es musewa. **38** Zaboossi Israelni maabaraasneen ane; Siinaki aamaasta make Ha'oosi wosiyaneen ane esiisimato dey abaniisakitoneen ane feyiis Musewa. Kaani kaamaason dey ephphe innok aatiis es Musewa. **39** ‹Sinuntano abaniisakito barin oomtotu oomtesetetano aane ajajamosoto. Nibbesiissi dey Giphtsi wolle kerok safarsete. **40** Aaronnin dey: ‹Giphtsin innotin zoonsire kisi Museniista awu kar'namato aane aruweni sinna boor'a inno sinaasta zeemma zoonsuni ha'osikitonon innok wostowa› yisete. **41** Es kabaasik alaqani gitok koo'lo hoo'e maa'a imete. Kushubesiisi wostok dey girsete. **42** Sinuntano Ha'o baassostan oor kesi. Samaasta fa baakuraasik sagadosonek aatira imi. Esiis dey raajjuni meyaki kamo: « ‹Nitto Israelni meyan! acheechasir wogga zaboossik shukti waagaasewa maa'aase taaknoso? **43** Ephpha hamtiis Molokni durkaniisewa; Refam yiste ha'ontiisi baakurani suuraasewa; es bar dey kushuntiisik wostera; barik kaa'net faati ha'ontiiswa; ta dey Baabilonni ekalok kabugtotik; nittotin zaguna yistera tichchenaasimatowa› yi. **44** ‹Inno abani meya ichma daassi zaalni durkanibesi faarwa. Es durkaniison

Ha'oos barik makenaasimatonawa besinaasimatona wostees Musewa. 45 Ha'oos baasso sinaastan kalla eelsina aazabni meeni daason ephefe kabaasik lyyasuneen ane durkaniison ephphe girsete. Dawitni neyaas kar'ananneen esta di. 46 Dawit Ha'oosi sina ulfina danne Yaqobni Ha'oos ha'una keya keer'anak shiiphe. 47 Sinuntano Ha'oosik es keyaason keer'aas Solomonwa. 48 Sinuntano zuuttambaase asiistan denalo sina Ha'oos asuni kushuk keete keesi aane diifa. Es bar dey raajjuniki kamo: 49 « «Samaas ta zigimuwa; han daas dey wochonaas yer'ana dimawa; eekin awune fa keyanso taak keer'atiri? beysa ephana keyaas dey awune faarinso?» » yife Daamiis. 50 «Han baron zuutira wostees; ta kushustanoso?» yifawa Ha'oos. 51 «Nitto eling asuni meya, nibniti taato, odontiis odonor, nitto dey nitto abani meenimato Korto Ayyanaason wonna wonna oomtetir. 52 Raajjuni meyaassin nitto abani meya kabgusonoyter oonso? Baasso ookoosa yoonon zeemme makse baassotin worsesete. Nitto dey hash han ookoosin aatire imak worseti. 53 Nitto Ha'oosi wosiyaki kamo makte tumaason ephpha taaseti. Sinuntano aane oodeti.» 54 Shonggosta diise baasso es baron odeseteyse akamanon haaresere Isxifanosniista ha'besiison karmisete. 55 Sinuntano Isxifanos Korto Ayyanak tuumme den sama kootkire Ha'oosi ulfinanon bi. Yesusnin dey Ha'oosi ho'ita teshta yerefeen bi. 56 Estan: «Sama gachchefaan Asuni Naa Ha'oosi o'itta yerefeen biidifawungwa» yi. 57 Es kabaasik akama kaamak chaagete. Odobesiison ukere ek barki eelele. 58 Barin ephphe katamaassin kissere shu'ak ichesete. Zaalni meya dey maybesiison oodanak ephphe taamme Sawul yistefe isa na'o asuni wochoossi kunussete. 59 Isxifanosnin ichesefeen: «Daam Yesusno! Kaanaason neeki ephwa» yit shiiphe. 60 Kaa'here

dey akama kaamak: «Daamiiso han boor'besiiso baassosta faadutaatawa» yit chaagi. Es baron yinanneen orfo kiti.

8 Sawul Isxifanos wortobaasik gire. Es kabaasik Yerusalemuk fa betekiristaniista kabugto kabi. Wosini meya baasso baassoteno oom amanyinyini meya zuuttere Yuudanawa Samariyaki daa zuuttambaase asiissi siktesete. **2** Shiiphok chimme fe asuni meya Isxifanosnin dugnooson kabbarsete. Barik dey akamanon waassete. **3** Sinuntano Sawul betekiristaniison tishkuk kabet feer. Keya keyaassi girifaafe arqa kiristanaasinnawa mashka kiristanaassonna zatte kisitaafe taatoni keer gedet feer. **4** Sikte amanyinyini meya hamete hamete daassi kaambaason makset feeseter. **5** Filiphos dey Samariyani katamaassi hamme Kiristoosni chowaason make. **6** Showo dara dey Filiphos makena baron odetnawa zagifena biistera artonoy wuzasonna biyefaat gasasire barin odet feeseter. **7** Kiina ayyanaasikito dey akama kaamak chaaget showo asuniissin keset faar. Showo laafanawa engitna farset feeseter. **8** Es bari boor'a es katamaassi akama gira sini. **9** Es katamaassi Simon yiste isa asu tolfata tolfatefaafe Samariyaki daraasin diinqisit feer: Dey: «Ta arkitto asuwa» iyaafe maket feer. **10** Garosatan kabgire gaymasata kar'e fe asu zuuttere: «Han asu arkitto yistera teegtefa Ha'oni hugnawa» yiset gasasire odet feeseter. **11** Es gasasire odesefees showo wona tolfatak baassotin diinqisit feer sinna boor'a. **12** Sinuntano Filiphos Ha'oosi taatosonnawa Yesus Kiristoosni sunaassonna makena misirachchuni kaamaassonna odesere arqaas mashkaas amanere haphuktesete. **13** Tolfattu Simoonnu amanere haphuktere Filiphosneen ane isar sini. Zagtet fa diinqisewa akama biistera artonoy wuzason biire diinqet feer. **14** Yerusalemuk fe wosini meya Samariyaki daraas Ha'oosi

kaamanon ephphetoosobesiison odefaat Phexirosninnawa
 Yohannisninna asin Samariya wossete. **15** Phexirosninnawa
 Yohannisninna dey hamere Samariyaki asuni meya Korto
 Ayyana ephphetoosonek Ha'o shiiphsete. **16** Esiis dey Daamni
 Yesusni sunaasiktu haphuktesetetano Korto Ayyana baassosta
 aane kerowa. **17** Estan Phexiros Yohannisna kushubesiison
 baassosta ta'ubesiise Korto Ayyana ephpheteesete. **18** Wosini
 meya kushubesiison asuni meyaasta ta'iseten Korto Ayyana
 imtobaason biyaat Simon waaga ephpheteshshere: **19** «Ta dey
 kushunaason ta'una asuni meya Korto Ayyana ephphetoosonek
 han ha'suni hugnaason taak imtiwa» yi. **20** Sinuntano Phexiros:
 «Ha'oosi imanon waagneesik waagotak safareta boor'a waagnees
 neneen ane tishungwa! **21** Nibnees Ha'oosi sina mangu
 sinna boor'a han wostoossi girira wostota dimnewa ixane
 neek aafawa. **22** Ese han manguneessin harmira Daamiiski
 woluwa. Awuzakne han nibneesi mangu safaranon feeshun
 unitto shiiphowa. **23** Ne suqaro koonak tuumma faatamatonawa
 boor'aasik taatera faatamatotu biidifawungwa» yi. **24** Simon
 dey: «Han makseti barissin isarnu tayista kar'noynamato nitto
 wolla Daamiisin taak shiiphotiwa» yi. **25** Phexiros Yohannisna
 zaala makserenawa Daamiisa kaamanon maksetenneen orfo
 showo Samariyani ke'eessi hamefaafe misirachchuni kaamaason
 makset Yerusalem wolle hamete. **26** Daamiisa wosiya Filiphosnin:
 «Kabira Yerusalemun Gaaza katifa ichma daassiki ugna
 kawuda wolla hamma» yi. **27** Bar dey kabire hami. Hindake
 yistefa Itophiyani taatosi foononnawa waagbaasonna ha'sife isa
 jandaraba Itophiyani asu Ha'ok kaa'nok Yerusalem yeere feer. **28**
 Es jandarabaas wolle daaba hamfena kabaasik seregellata diifaat
 raajju Isayyasni tichaason feretit feer. **29** Estan Korto Ayyanaas

Filiphosnin: «Ek saragalaski tai'sera uphowa» yi. **30** Estan Filipoos dey taptere ek seregellaaski hamfeen Itophiyani asus raajju Isayyasni tichaason feretifeen odaat: «Han feretifa ta bar neek galedifaroso?» yi. **31** Itophiyani jandarabaas dey wolgire: «Taak kotte makoni asu foontonon aakkak taak galonirins?» iyaat Filiphosnin: «Han seregellaasta kessa taneen ane duwa» yi. **32** Jandarabaas dey feretit feena tichaas ekkatu yifa: «Bar shuktok zattera hama fantune feer; esabaason kar'fe baasso sina shaakkife Fantusamato kaambaason aane kote. **33** Salphate; dey futoni mangsuni kar'a barik aane katowa; kaabaas han daastan kaltera tishina boor'a; Han koontoosi chowanon oo makok chimnirins?» **34** Jandarabaas dey wolgire Filiphosnin: «Raajjuus han baron ooni chowanso makenari? Basa teetnirinwa wedey oom asunirins? Taak makaaywa» yit mamsi. **35** Filipoos dey es tichaastan kabire Yesusni chowaason maket fa Ha'oosi kaamanon kotte make. **36** Hamere isa akani tesha kar'eten Jandarabaas: «Ese hanta aka faarwa, haphuktonak kalni wuza aambans?» yi. [**37** Filipoos wolgire: «Tuuma nibneesik amanefaataane haphuktok chimatawa» yi. Jandarabaas dey: «Yesus Kiristoos Ha'oni naa sinnamato amanefawungwa» yi.] **38** Jandarabaas saragalaas yeronak ajaje. Hepobesiise yeet akaassi kerseten Filipoos Jandarabaasin haphqi. **39** Akaassin kesefe kabaasik Daamiisa Ayyana Filiphosnin ephpha hami. Jandarabaas dey Filiphosnin esseen orfo aane biye. Giret ugunbaason hami. **40** Sinuntano Filipoos Azaxonuk biiste. Qisariya hamme kar'ananneen aatfena katama katamaassi misirachchuni kaamanon make.

9 Es kabaasik Sawul Daamiisa nawoni meyanon worunak deessit maagni gaanynye meeni gaanynyaaski hami. **2** Daamiisa

ugnak zoonustefe meyanon arqasinnawa mashkasonna danfena kabaasik taar'taafe Yerusalem teshshok chimanamato Demaskoki fa Ayhudni shiiphoni keyaasikitok ticha imtonak maagni meyanon mamsi. 3 Demasko hamme kar'fena kabaasik biratobaasta den saman diinqone chaarefa palpali. 4 Es kabaasik bar daa kere gande. Estan: «Sawulno, Sawulno, awuni boor'a taan kabgidifa?» yifa kaama ode. 5 Sawul dey: «Daamiiso! Ne oonso?» yi. Bar dey wolgire: «Ta han ne kabgifata Yesuswa. 6 Sinuntano hash kabira ek katamaassi hamma. Zagutak sholsuuson estak neek maksonewa.» 7 Sawulneen ane hama asuni meya kaamaason odesete. Sinuntano ooninnu aane biyoto sinna boor'a maksone wuza tishifaan shaakkisere yersete. 8 Sawul dey gandena dimaastan kabi. Sinuntano aaffaason woyin biyanak aane chima. Es bari boor'a asuni meya kushubaason zatte zoonsit Demasko katama ephphe hamete. 9 Keez wona kar'ananeen aaftishu sinne muu muunoynewa ushnoyna di. 10 Es kabaasik Demaskok Hananiya yiste isa Daamiisa nawo feer. Daamiis raa'ik: «Hananiyano!» yire teege. Bar dey: «Abetwa; Daamiisob hantatu fawungwa» yit koyi. 11 Daamiis dey barik ekka yi: «Kabira zeephto yistefa ugnaasik hamma. Estak Yihuda yistefe asusa keer Sawul yiste isa Terseski asusin sholowa. Hash bar shiiphotatu fewa» yi. 12 Sawul dey Hananiya yiste asu yeere kushubaason aaffaasta ta'fena kabaasik biyanamato raa'ik bi. 13 Sinuntano Hananiya wolgire ekka yi: «Daamtaaso! Han asus Yerusalemuk feese amanyinyisata akama shana katinamato ta showo asunikin odengwa. 14 Hashnu han Demaskok feese ne sunaason teegesefe baassotin zuuttambesiise asin taar'anak maagni gaanyinyasakitonikin fiqadi ephiwa» 15 Daamiis dey Hananiyanik ekka yi: «Bar Aazabni meeni sina; taate meeni

sinanawa Israelni daraasa sinana ta sunaason wor'ni ta korina
 korto kodana sinna boor'a barki hamma. **16** Ta sunaasik
 awune fa shana ephphetoonak feenamato ta barik ammanon
 besunawa» **17** Estan Hananiya hamme es bar feena keyaassi
 giri. Kushubaason Sawulniista ta'ire: «Ayta Sawulno! Hani
 yaafeen ugunaasta ammanon neek uphe Daam Yesus aafnees
 biyanaknawa Korto Ayyanak tuuntotakna taan neeki wosiwa»
 yi. **18** Geregere Sawulni aaffaastan i'oni gongane fa wuza
 zigin biyak chimi; dey kabire haphukte. **19** Muu dey meere
 chimi. Demaskok feese nawoni meyanee ane garo wona
 di. **20** Geregere Sawul Demaskok: «Yesus Ha'oni Naawa» yit
 Ayhudni shiiphoni keyaasikitosi assu ephi. **21** Ode baasso dey
 zuuttere diingok: «Han asus Yerusalemuk han sunaason teegefe
 baassotin zuuttambesiise asin tishkit fe bartenoso? Dey hani
 yeenaas baassotin taar'e maagni gaanynyasakitoniki taamme
 imaktanoso?» yisete. **22** Sinuntano Sawul zeemotiistan daysire
 chimet hami. Demasko fe Ayhudni meya Yesus bar Kiristoos
 sinnamato kotte assubaasik maksone wuza turksit feer. **23** Showo
 wonaneen orfo Ayhudni meya Sawulni woruk merkesete. **24**
 Sinuntano bar baasso mangu mekamaason ari. Baasso dey barin
 woruk toone waalinne bar kesfena katamaasi finynyaasi kitonon
 oodet feeseter. **25** Sinuntano basa nawoosakito wassi katamaasi
 shu'ni ojaasi kattosi kamo Sawulnin masasi duusire kessisete. **26**
 Sawul Yerusalem hamme kar'e estak feese Daamiisa nawoneen
 ane woi'tonak shole. Sinuntano Sawul Kiristoosnin amanobaas
 futo sinna baassok aane bestowa sinna boor'a zuuttere digesete.
27 Sinuntano Barnabas Sawulnin wosini meyaki ephphe taamme
 uguntak feen Daamiis aakkak barik ammanon uphenamato;
 barneen dey wollenamatonawa Demaskok Daamiisa sunanon

aakkak digaba foontonon assinamatona baassok make. **28**
Es bari boor'a Sawul baassoneen ane feefaat Yerusalemiissi
biratefaafe Daamiisa sunak dey digaba foontonon maket feer. **29**
Girikni noono wollesefe Ayhudni meyaneeen wollefaafe karakkaret
feer. Sinuntano baasso barin woruk hoosesere feeseter. **30**
Ayni meya es baron arseteyse Qisariya ephphe hamete. Estan
Terses hamanak zagisete. **31** Es kabaasik Yuudak, Galiilaknawa
Samariyakna fa betekiristaniis naga dani. Daamiisin ulfinsitnawa
Korto Ayyanaasik chimetna faadbaas dey daytet hami. **32**
Phexiros daadaassi biratet feena kabaasik Lida yiste daasta
feese amanyinyini meyaki hami. **33** Estak dey Eeniya yiste
asu nangirin wogga laafa sinne mettere kuphota kunfeen dani.
34 Phexiros dey: «Eeniyo! Yesus Kiristoos neen fatunawa;
kabira kuphoneeson yiir'wa» yin Bar dey geregere kabi. **35**
Lidaniissinawa Seronaneessina feese asuni meya zuuttere barin
biyefaat Daamiiski wolsete. **36** Iyyoppheni daastak dey Xabita yiste
isa amanyinyi faar. Sunbaasi kota dey Girikni noonok «Dorqa»
uu. «Dorqa» uus dey «Gimuwa» uu. Bar dey wonna wonna ma'a
wosto zaguk tukamni meyanon argasit faar. **37** Es kabaasik bar
mettera kiti. Asuni meya dey dugnooson masse segenetiista
kunassete. **38** Lida Iyyophek ta'a sinna boor'a Iyyophek feese
nawoni meya Phexiros Lidak foobaason odeseteyse hep asuni
wossere: «Adarawa taptera innoki yaafaywa» yisete. **39** Es
bari boor'a Phexiros kabire wosineen ane hamme esta kar'fena
kabaasik segenetiissi barin ephphe hamete. Dicha asusikito
zuuttera Dorqa kaak faana kabaasik wostena wondaboosewa
maamaase asin besaafa waasset faaser. **40** Sinuntano Phexiros
zuuttambesiise asin keerun kisaat kaa'nere shiiphe. Ek dugnooski
yerqere: «Xabitane kabuwe» yi. Bar dey aaffaason wooru

Phexirosnin biinaase kaanna di. **41** Bar kushubaason shongere zatte kabgi. Dicha mashkasusikitoknawa oom amanyinyini meyanonna teegere nawaason kaabareron baasso sinna tai'si. **42** Es chowaas lyyopheki daasta zuuttambaase asiissi zi'ira arte. Showo asuni meya dey Daamiisik amanesete. **43** Phexiros Simon yiste isa wooma kaa'a asuneen ane lyyophek showo wona di.

10 Qisariya yiste daa diife sunba Qornelewos yiste isa asu feer. Bar dey Romanni meeni taatosi sikalosi fa Ixaliyani toray yistefa barissi tii meeni gaanynya. **2** Bar dey basa keer feese asuni meyaneeen Ha'ooson shiiphoknawa digakna esiisimato dey tukamni meyak akama ima imet feer. Wonna wonna dey Ha'ooski shiiphet feer. **3** Isawa izgin sa'ati kar'fana kabaasik Ha'oni wosiya barki yaara: «Qornelewosno!» yira teegefeen ammanon raa'ik bi. **4** Qornelewos Ha'oosi wosiyanon kootki biyaat nayere: «Daamiiso! Aambanso?» yi. Ha'oosi wosiya dey ekka yi: «Shiiphonesewa tukamni meyak imfata imneese Ha'oosi sina neen safaronir sinna den hamiwa. **5** Hashnu asutni meyanon ek lyyophe wosira Phexiros yiste Simoonnin teegsuwa. **6** Bar hash dichaasi tesha fe googo kaa'fe Simonni keer irba sinne diifewa.» **7** Qornelewosnik han wosiyaason make Ha'oosi wosiya kessa hamnanneen orfo wostinynyabasakitonisin heppinnawa Qornelewos ha'sifena baassossin Ha'ooson digefe isa meyataar'oninna teegere **8** Zuuttambaase asin baassok makenanneen orfo baassotin lyyophe wosi. **9** Wonotiri wono wostere hama asuni meya katamaaski tai'sesefe kabaasik issun sa'atik Phexiros Ha'o shiiphonak segenetiista kesi. **10** Es kabaasik Phexiros maktere muu muunak shole. Muu barik hoorefeen bar shaakkire diifaat raa'i bi. **11** Biina raa'iis dey samaas gachchafaan

isa inya yinune fa wuza samaasi acheech fashbaasta oottera daasta kerefeen bi. **12** Es yinusta dey acheech wochobare yere kaabare yere wuza wochoba foonto daasta nibbaasik zayifa testoosewa den samaastak fulifa kasaasikitone faaser. **13** Es kabaasik: «phexiros Kabira han barikitonon shukka muwa» yifa kaama ode. **14** Sinuntano Phexiros: «Daamiiso! Aafawa sinanawuza. Ta kayma sinnoy wuza wedey kiina wuza maara aane biyutwa» yi. **15** Dey: «Ha'oos kayimsina baron ne kiinawa utak aane sholsifawa» yifa kaamaas hepsa barki ya. **16** Es bar dey keeza wolla maktenanneen orfo es erbeesne fa wuzaas geregere wolla den sama oottera hami. **17** Phexiros biina raa'iisi kota «Awutaaso?» yit nibbaassi safarefeen; Qornelewos wosina asuni meya Simonni keyaason sholere danne yeesere keyaasi finynyita yersefeer. **18** Teegere dey «Phexiros» yiste Simon irba sinne feenaas hantanoso? **19** Phexiros raa'iisi chowanon safaret feen Korto Ayyanaas barik ekka yi: «Ese keez asu neen sholsedifewa. **20** Baassotin tatu wosir sinna boor'a ek hang unoy kabira baassoneen aane hamma.» **21** Phexiros kerere: «Sholsefeti asus tawa. Yaati chowaas aambanso?» yi. **22** Baasso dey: «Tii meya taar'oni meyanon ha'sife Qornelewos yistefe barkintu wostera yaaniwa. Bar dey Ayhudni daraas zuuttere barin ulfinsina Ha'ooson dige ma'a asuwa. Neen barki keer teegere ne maketa baron odonak korto Ha'oni wosiyaas barik makewa» yisete. **23** Phexiros dey es wostere ye asuni meyanon keer gedde irbasire ha'sone dima dey shiiphere ha'si. Hepsinari wono kabire baassoneen ane hami. Iyyophek feese isa isa ayni meya barneen ane hamete. **24** Wonotiri wono Kesariya kar'ete. Qornelewos dey basa koonisinnawa tai'so zomobaasinna asin zuutire teegere baassoneen ane oodet feer. **25** Phexiros keer

girifena kabaasik Qornelewos barki tai'sere wochobaasi kaa'ne.

26 Sinuntano Phexiros: «Kabuwa ta dey neyiisimato asuwa» yit kabgi. 27 Phexiros barin wolumsit ane keer girifena kabaasik showo asuni meya zuuttere feeseten bi. 28 Baassok dey ekka yi: «Isa Ayhudni meeni asu oom Aazabni meeni asuneen ane isar sinne foonak wedey keebaasi girunoynamato inno tumaasik aane sholsifa sinnamato nitto teetnitisiknu arsetirwa. Sinuntano ta ooninnu kiin wedey kayim unoynamato Ha'oos taak ammanon makewa. 29 Es bari boor'a taaki wosifeti kabaasik ek hang unoytu kabira yaanwa. Ese awuni boor'a taan teegetimato arunak sholefawungwa» yi. 30 Qornelewos dey ekka yi: «Acheech wonaneen sinak han izgin sa'atiistak keenaassi shiiphefana diinqone isa chaaret yere maama mayo asu yeere sinna yere. 31 Ekka dey yi: «Qornelewosno! Ha'oos shiiphoneeson odewa. Tukamni meyak imfata imnees safartewa. 32 Ese ek lyyophe wosini meyanon wosira Phexiros yistefe Simoonin teegowa. Bar baarisi tesha fe googo kaa'fe Simonni keer irba sinne diifewa» 33 Estan ta dey geregere neeki wosini meyanon wosingwa. Ne dey yoonesik ma'arontu zagitwa. Ese inno zuuttamniise asik Ha'oos makotak ajajena baron zuutira odonikna Ha'oosi sina zuuttera faaniwa.» 34 Phexiros dey ekka yit mako ephi: «Futoosik Ha'oos ooninnu aane korifa sinnamato aringwa. 35 Sinuntano aaffa daani asunu sinfenak Ha'ooson digefe barinnawa futo sina chowaason zagife asusinna Ha'oos shunarwa. 36 Ha'oos Israelni daraasik kaambaason wosubaas artowa. Asu zuuttambaase asi Daam sina Yesusniki kamo nagaason maket yaas Ha'ooswa. 37 Yohannisni haphquni chowaason makena wonaastan kabira Galiilan hamma Yuudani daasta kar'a sina wuzason arsedifetiwa. 38 Dey Ha'oos Naaziretki Yesusnin

Korto Ayyanak muudnamatonawa hugna barik imnamatona arsedifetiwa. Ha'oos dey barneen ane faana boor'a ma'a wuzason zagitnawa Daabulos ephna baassotin zuutire fatit feer.

39 Yuudani daastanawa Yerusalemni katamaassina bar zagina chowaasik inno zuuttamniise zaalwa. Sinuntano asuni meya barin i'ota suutere worsete. **40** Sinuntano Ha'oos keezsinari wono kitun kabira ammanon bestonak zagi. **41** Ammanon bestenaas dey zeemme Ha'o korina baassoktano dara zuuttambaase asiktawa. Bar kitun kabinanneen orfo barneen ane meere usha inno zaalwa. **42** Han baron zuutira daraasik makonik bar hayewni meyaastanawa kituni meyaastana mangsu kar'anak Ha'oos barin taassinaas bar sinbaason zaala makonik bar innotin ajaje. **43** Barik amanefe bar zuuttambaase sunbaasik boor'ani feeshun uuson ephphetoosonemato raajjuni meya zuutere zaala maksetewa.» **44** Phexiros es baron makefeen kaambaason ode baasso zuuttambesiise asiista Korto Ayyanaas kere. **45** Phexirosneen ane yeese haarko kuni Ayhudni amanyinyini meya Aazabni meyanu Korto Ayyanaason ephphetoosobesiisik diinqesete. **46** Aazabni meyak Korto Ayyanaas imtenamato arsetees baasso ooma noonok wolumsefeennawa Ha'ooson galattesefenna odesete boor'awa. Es kabaasik Phexiros: **47** «Han asuni meya innoosimato Korto Ayyanaason ephpheteesetewa. Eekan baasso akak haphuktosonytemato kalnir oonso?» yi. **48** Eestan Yesus Kiristoosni sunaasik haphuktosonek ajaje. Esseen orfo Phexiros garo wonanon baassoneen ane foonak shiiphsete.

11 Yuudak feese wosini meenawa ayni meena Aazabni meya Ha'oosi kaamanon ephpheteesetemato odesete. **2** Phexiros Yerusalem wolle yeefena kabaasik haarko kunu sholsu sinnamato amaneseefe Ayhudni meeni kiristanani meya

Phexirosnin: **3** «Awuni boor'a haarko kununoy asuni meeni keer girira baassoneen ane muu maadifatarso?» yit wee'esete. **4** Sinuntano Phexiros ekka yit isarba isarbaasik zuuttambaase asin kotte baassok make: **5** «Ta lyyopheni katamaassi Ha'oni shiiphota faana raa'i biin. Es biina raa'iis dey inya yinuni maamane fa wuza acheech fashbaastan oottera den saman ta faana dimaasta keredifeen biin. **6** Es baron kootkira biifana es yinuni maamaasta acheech wochobare yeere kaabare yere wuza buur'uni gonyo, nibbak daasta zayifa testoosewa samaastaki fulifa kasaase asin biin. **7** «Phexirosno! Kabira han baron shukka muwa» yifa kaama oden. **8** Sinuntano Daamiiso! Taak aafawa sinanawuza; Ta kiina wuza wedey zina wuza noononasi maara aane biyutwa. **9** Hepsa dey: «Ha'oos kayma zagina baron ne kiinawa utak aane sholsifawa» yifa kaamaason den saman oden. **10** Es bar dey keeza wolla sinnanneen orfo es maamane fa wuzaas zuuttambaase wolla den sama oottera hami. **11** Es kabaasik Qisariyan keez asu taaki wostere ta faana keyaasi yeesete. **12** Isaronnu ek hang unoy baassoneen hamanak Korto Ayyanaas taak make. Han issun ayni meya dey taneen anetu feesete. Baassoneen ane dey Qornolosni keer girini. **13** Bar dey Ha'oni wosiya barki keer girira yeere feen biinamatonawa «Ek lyyophe asunin wosira Phexiros yistefe Simoonnin teegsuwa, bar dey **14** Yeere neenawa ne keer feese asuni meena zuuttere farusone kaama neek makonawa» yit barik makenamato innok make. **15** Ta dey makefana kabaasik Korto Ayyanaas zeemma innoosta kerenaasimato baassosta dey kere. **16** Es kabaasik: «Yohannis akaktu haphqiwa. Sinuntano nitto Korto Ayyanaktu haphuktotiwa» yit Daamiis makena kaamaason yaadaten. **17** Inno Daamni Yesus Kiristoosnin amanefeni kabaasik Ha'oos innok imna es imaason

baassok dey imnanneen eekan Ha'ooson kalak chimnir ta oonso?» 18 Baasso dey es baron odeseteyse ephphe maksone wuza turuksefaat shaakkisete. «Ese Ha'oos Aazabni meya gaddo kaasi wolsonek baassotin zaguni boor'aassin harmiyaason baassok imiwa» uuk Ha'ooson galattesete. 19 Isxifanos shu'ak ichchere kitina kabaasik kar'a shanaasik sikte amanyinyini meya Fiinqe, Kophphiros; hamma Ansokiya kar'ana kabaneen hamete. Ha'oosi kaamanon Ayhudni meyatano oom asuni meyak aane maksoto. 20 Sinuntano Koppirosunnawa Kerenanna yeese isa isa amanyinyini meya Ansokiya hamefe kabaasik Girikni meyakneen Daam Yesusni ma'a odunon maksete. 21 Daamiis dey hugnabaasik baassotin argasit feer. Showo asuni meya dey amanere Daamiiski wolsete. 22 Yerusalemuk fa betekiristaniis es baron odenayse Barnabasnin Ansokiya wosi. 23 Bar dey hamme Ha'oos otumbaason darabaasik aakkak imnamato biinayse gire. Zuuttambesiise tuuma nibak amanere Daamiisik chimme yersonek kiiti. 24 Esiis dey Barnabas Korto Ayyanaknawa amantokna tuumme fe ma'a asu sinna boor'a faadbeshi showo asuni meya Daamiiski wolsete. 25 Esseen orfo Barnabas Sawulnin sholonak Terses hami. 26 Dannaayse ek Ansokiya ephphe hami. Hepobesiise isa wogga betekiristaniisneen ane isarik showo asuni meyanon assisete. Es wonaastaneen kabira nawoni meya: «Kiristana» yistere teegtesete. 27 Es kabaasik isa isa raajjuni meya Yerusalemun kabire Ansokiya hamete. 28 Baasso ganeyaassin isaas: «Agabos» yistefe bar kabire daa zuuttambaase asiissi akama maka sinanamato Korto Ayyanaas maken raaji make. Es bar dey sinnaas Kelawudos Keesarni taato sinna neyaasikwa. 29 Es bari boor'a Ansokiyak feesefe amanyinyini meya Yuudak feese ayiisakitonik sinni argasu isa

isarbesiise chimetemato waaga kissere baassok imtonak wollere buggisete. **30** Es argasuni waagaason dey Barnabasniknawa Sawulnikna Betekiristaniisi kur'uni meyak wosisete.

12 Es neyaasik Herodis yistefe taatoos isa isa amanyinyini meyanon kabgu ephi. **2** Yohannisni ay Yaqobnin siifok wortonak zagi. **3** Es wuzaas Ayhudni meyanon girsinamato biinayse Phexirosnin dey ootire taati. Es bar sinnaas Ayhudni meya kixxani heeboos ulfintona wonaasikitosiwa. **4** Phexirosnin ootinanneen orfo taatoni keer gedi. Ayhudni faasikani heeboos aatnanneen orfo daraasa sina tai'sunanneen acheech acheech sinfaafe oodonek acheech meya taar'oni meyak aatire imi. **5** Estan Phexiros taatoni keyaassi oodtet feer. Sinuntano betekiristaniis zaggira basa chowaasik Ha'ooski shiiphet faar. **6** Wonotiri wono Herodis Phexirosnin daraasik tai'sunak hoorere feen es waalaasik Phexiros hep shashsharak taatere hep meya taar'oni meeni ganesi kunfer. Oom tasoosakito taatoni keyaasi finynyanon oodet feeseter. **7** Es kabaasik Daamiisa wosiya ammanon beste. Taatoni keyaassi dey chaarefaas chaare. Ha'oosi wosiya Phexirosni teshason ta'uk nuskira: «Taptera kabuwa» yi. Es kabaasik shashsharaas kushubaassin zigi. **8** Ha'oosi wosiya dey: «Maamneeson mayya chaa'maneeson yer'wa» yi. Phexiros dey Ha'oosi wosiya maktenaasimato zagi. Estan Ha'oosi wosiyaas: «Wor'a maamneeson mayya taneen ane yowa» yi. **9** Phexiros dey kesse barneen ane hami. Sinuntano raa'i biidifeenne faar sinnatu barik bestetano Ha'oosi wosiyaas zagina bar amma sinna barik aane bestowa. **10** Tesuniisewa hepsani tasoosinna aatere ek katamaassi taamfa bittani gamalaaski kar'ete. Gamalaas dey teetbak gachchen baasso dey kesere isa garo ugnak hamete. Diinqok Ha'oosi

wosiya Phexirosnistan oor kessa hami. **11** Phexiros nibbaassi wolle: «Daamiis wosibaason wosire Herodisni kushuussinnawa Ayhud tayista safarena chowaassinna kisinamato hash aringwa» yi. **12** Es baro arinanneen orfo showo asuni meya isarik zuuttesere shiiphset feesete Marqos yiste Yohannisni into Maaramini keer hami. **13** Esta kar'e keyaasi gamalanon ki'in Roda yiste isa keeri wostinyunya oo sinnamato gasasuk gamalaaski tai'se. **14** Phexirosni kaama sinbaaso araat girabaasi aatamtan kabira gamalaason gachnoy orfo wolla eella: «Phexiros finynyi yerefe» yira make. **15** Asuni meya dey: «Nifasetwe, aakka ekka sinana» yisete. Sinuntano bar futo sinbaaso gasasira make. Baasso wolgire: «Basa wosiyaaswa» yisete. **16** Phexiros tusi tusire gamalaason ki'i. Baasso gamalaason gachche biyaat diinqesete. **17** Bar shaakkusonek zagaat Daamiis taatoni keerun aakkak barin kisinamato make. Estan: «Ta kesaason Yaqobniknawa ayisakitonikna makoti» iyaat ooma dima hami. **18** Wono e'sotirik meya taar'osakito: «Phexiros ay hamiso» yiset ganebesiissi inya shorko kabi. **19** Herodis Phexirosnin sholere turkifaat tasoni meyanon tu'nire mamsinanneen orfo wortosonek ajaje. Esseen orfo Herodis Yuudan Qisariya hamme esta di. **20** Herodis Tiroskinawa Sidonakina fe asuni meyaneeen faassere feer. Daabesiis muu danfanaay taatoosa ha'suussin sinna boor'a taatoosa erasho sina Bilastoosnikin argasuni mekama dannanneen orfo isarik taatoosneen ane ganok mamsi. **21** Ootte wonaasta Herodis taatoni mayaason mayye taatoni zigimuusta diifaat daraasik wolle. **22** Daraas dey: «Han bar Ha'oni kaamatano asuni kaamatawa» yit chaagete. **23** Herodis Ha'oosik ulfina ima beya boor'a Daamiisa wosiya geregere ichin towak maastere kiti. **24** Sinuntano Ha'oosi kaama dichetnawa

tagitna hami. **25** Barnabasnawa Sawulna wostobesiison koi'sire Yerusalemun wolsete. Marqos yistefe Yohannisnin zoonsire yeesete.

13 Ansokiya fa betekiristaniissi raajjuni meenawa kaambaasi assinynyana feeseter. Baasso dey Barnabas, kara yistefe Simon, Kerenaki Lukiyos, acheechsa daason ha'sife Herodisni zomo Minahenawa Sawulna feeseter. **2** Es baasso Daamiisik wostetnawa soomere shiiphsetna feeseten Korto Ayyana: «Barnabasnawa Sawulna asin ta teegenawostooosik oor kisuti» yi. **3** Baasso soomere shiiphsefaat kushubesiison baassosta ta'ire shiiphsetenneen orfo gafuksete. **4** Barnabasnawa Sawulna dey Korto Ayyanaas wosin ek Selewukiya kessete. Estan dey Merkebik Kophphiros kessete. **5** Silmanak feesete kabaasik Ha'oosi kaamanon Ayhudni shiiphoni keyaassi maksete. Yohannis dey baassotin argasit feer. **6** Kophphiros yistefa akak birato daason finere Paafu kar'efe kabaasik Beriyasus yiste isa Ayhudawi sina tolfattunin danete; bar dey eshinynya raajju. **7** Bar dey Sergiyos Phawulos yiste daason ha'sife isa aru asusneen anetu feeefe. Es daa ha'sife asus Ha'oni kaama odonak sholere Barnabasninnawa Sawulninna barki teegsi. **8** Sinuntano sunbaasi kota Helmas sina tolfattuus daason ha'sife asus amanonoynamato sholefaat baassotin tugga'e. **9** Phawulos sinfe Sawul Korto Ayyanak tuumme kootki biyaat: **10** «Ne ma'a wuzaasi guma! Eshnewa mangune neyissi tuumna Sexanni naa. Zeephto Daamiisa ugnanon elingsuuson aafanoso beyata wuza? **11** Daamiisa kushu neen ke'in aafishu sinatar. Garo wonniron awuni chaarefa aafa biyatawuzawuza» yi. Geregere ki'nanewa tulumne basaasta kere. Kushubaason ephphe zoonsuni asuni sholok ek hang kuti. **12** Daason

ha'sife asus sina chowaason biyaat Daamiisa aruno diinqok
 amane. **13** Phawulosnawa zomobaasakitona Phafun kabsere
 Pinifiliya fa Pergen hamete. Estan Yohannis baassostan oor
 kesse wolle Yerusalem hami. **14** Sinuntano baasso Pergenun
 kabsere Pisidiya fa Ansokiya hamete. Baysani wonaasik Ayhudni
 shiiphoni keyaassi girsere diisete. **15** Museni tumaasewa raajjuni
 meeni tichaase ferettenanneen orfo Ayhudni shiiphoni keyaason
 ha'sife baasso: «Ayni meeno; daraasi merkoni kaama nittoki
 faafaanane makotiwa» yit wossete. **16** Phawulos daakun kabire
 kushuni besuk: «Israelni asuni meyan, Ha'ooson digefe nitto
 zuuttera odotiwa. **17** Han Israelni daraasa Ha'o abaniisakitonin
 kori. Giphtsini daasta feeseten dey den teggi. Woribaasi hugnak
 estan kisi. **18** Acheechasir wogga ichma daassik baassotin
 faki. **19** Kene'aki daasta fa naafun taatoosikitonon tishkaat
 daabesiison bari daraas warasonak zagi. **20** Es bar zuuttera
 acheech tiirewa uuchasire woggaassiktu ko'i. Esseen orfo raajju
 Samuelniista kar'ananneen ha'suni erashe meyanon imi. **21**
 Estan daraas taato baassosta taattonak shiiphsete. Ha'oos
 dey Biniyamni keenaassin Qiisni naa Sawulni imin acheechasir
 wogga baassotin ha'si. **22** Sawulni kessinanneen orfo Dawitnin
 baassok taassi. Barin dey: «Ta nibane feernawa ta sholenaason
 zuutire zaguni Isseyini naa Dawitnin daningwa» yi. **23** Ha'o
 girina teyyaasimato es asusa zaltan fatir sina Yesusnin Israelik
 teshshe. **24** Yesus yoonoyfeen zeemman Yohannis Israelni dara
 zuuttere harmire haphuktosonek makere feer. **25** Yohannis
 wosibaason koi'sinaase: «Ta oo sinna nittok bestefanso? Ta
 bartewa. Sinuntano orgobaasi chaa'mani taar'anonnu kotak
 chimnoynar taneen orfo yoonirwa» yit feer. **26** Abrahamni
 zalaassin koonte ay sina nittonawa inno ganeyaassi Ha'ooson

digefe baasso zuuttambesiise asik han faruni kaama woste.
 27 Sinuntano Yerusalemki asuni meenewa baassotin ha'sife
 baassotna Yesusnin aane arsoto. Beysa beysani wonaasik
 ferettefa raajjuni meeni tichaasi kaama ko'unak basaasta mangsu
 kar'esete. 28 Barin kituta katuni isa mangsune turuksefeknu
 Pilatos kituni mangsu basaasta kar'anak shiiphsete. 29 Barik
 tichche baron zuutire ko'issetenneen orfo mesqelistan kessisere
 moogaassi kabbarsete. 30 Sinuntano Ha'o barin kitun kabgi. 31
 Galiilan kabsere Yerusalem kar'ananneen barneen ane yeese
 baassok showo wona biiste. Baasso dey hash daraasa sina
 zaalwa. 32 Inno dey Ha'o abani meyak girina teyyani kaamaason
 nittok makeni. 33 Yesusni kitun kabgubaasik baassok girina
 teyyani kaamaason naanggotbesi sina innok zagi. Esiis dey
 hepsa gaamni tichaassi ekka yistera tichchera faar: « «Ne taak
 naatawa; Ta neen hash hawung koonin.» 34 Bar dey aane
 kuupe sinnamatonawa; Ha'oos kitun kabgubaasonna gasasuk;
 «Korto amanamtera fa eebbaason; Dawitnik girina abdiison nittok
 imana» yi. 35 «Esiisimato ooma dimta: « «Kortonees kuupanak
 aafa zagutawuza» yifawa. 36 «Dawit basa neyaasik Ha'oosi
 safaranon wostenanneen orfo kiti. Ababaasakitoneen kabbarte;
 ashbaas dey kuupi. 37 Sinuntano Ha'o kitun kabgina bar
 aane kuupe. 38 Ese aytaasakitono; boor'ni fakiya bestefanaas
 Yesusniki kamo sinbaas nittok makte baron aruti. Barik amanefe
 bar zuuttere Museni tumaasik danonoyna ookooson danana.
 40 Es bari boor'a raajjuni meyaki kamo: «Kanyfe nitto biitiwa;
 diinqoti, tishuti, oonu nittok makefenak amanonoyti wosto nitto
 neyaasik wostona» » yisete bar kar'noynamato teetnitiison aruti.
 42 Phawulosnawa Barnabasna Ayhudni shiiphoni keyaassin
 kesefe kabaasik asuni meya es wuzason yooni beysani wonaasik

hepsi wolle maksonek shiiphsete. **43** Zuuttoos boktenanneen orfo showo Ayhudni meenawa amanok baassossi wo'itere Ha'o shiiphsefe asuni meena Phawulosnawa Barnabasna asi orfoose hamete. Basakito dey Ha'oosi otmak chimme foosonek mekama ime. **44** Hepsani beysani wonaasik katamaassiki daraasasin arki sinar Ha'oosi kaamanon odok zuuttesete. **45** Ayhudni meya akam darani biyeteese koonesete. Phawulosni wollaason tugga'ok me'esete. **46** Sinuntano Phawulosnawa Barnabasna diga foontonon: «Ha'oosi kaama zeemma nittok maktonak sholsuwa. Sinuntano nitto kashshiseti. Dey koi'ba foonto kaa nittok sholsunoynamato teetnitiista mangsu kar'eti boor'a inno Aazabni meyaki hamnirwa. (aiōnios g166) **47** Daamiis kaambaassi: «Faruni kaamaason daasi diltaneen katutak Aazabni meyakneen chaarefa zaginwa» yire innotin ajaje» yisete. **48** Aazabni meya es baron odeseteyse girsera Daamiisa kaamak ulfina imesete. Koi'ba foonto kaak hoore baasso zuuttere amanesete. (aiōnios g166) **49** Daamiisa kaama es biratoosta fa daa zuuttambaase asiista zi'i. **50** Sinuntano Ayhudni meya Ha'ooson shiiphok dey ulfinto mashka meyanonnawa katamaassi feese otum asuni meyanonna Phawulosniistanawa Barnabasniistana kabugsere daabesiistan kalle kissete. **51** Phawulosnawa Barnabasna wochobesiistaki tulonon tebaat Iqoniyon hamete. **52** Amane baasso dey giraknawa Korto Ayyanakna tuumesete.

14 Ikoniyonuk Phawulosnawa Barnabasna hazozotiisimato Ayhudni shiiphoni keyaassi girsera mai'sire maksete boor'a Ayhudniissinnawa Girikniissinna akam showo asu amanesete. **2** Sinuntano amanonoy Ayhudni meya Aazabni meyanon kabugsere ayni meyanon oomtosonek zagsete. **3** Phawulosnawa Barnabasna Daamiisa chowanon diga foontonon makset showo

wona Ikoniyon diisete. Daamiis dey maksete Ha'oosi otumni kaamanon biistera artonoy besoknawa diinqi wostokna ammanon besit feer. 4 Katamaassi fe daraas heppik bagtere isa kunuus Ayhudni meyaneeen, isa kunuus dey wosini meyaneeen sini. 5 Es kabaasik Aazabni meenawa Ayhudnin ha'sife baassotna isarik sinere wosini meyanon shu'ak ichak sholsete. 6 Baasso es baron arseteese Likoniyani awurajaassi faase Listira, Darbe yistefa katamaasikitosinawa biratobaastana shaatere hamete. 7 Estak Ha'oosi kaamanon maksete. 8 Listirak koontenanneen kutire biinoy wochoba laafa asu feer. 9 Es asus Phawulosni wollaason odedifer. Phawulos kootkire barki biyaat farunak amantoba foobaason araat akama kaamak: 10 «Kabira wochoneesik yerowa» yin geregere fillere kabire taarire kuti. 11 Daraas Phawulos zagina chowaason biyeteyse Likaoniyawini meeni kaamak: «ha'oosikito asune faar sinna inno ganeyaassi kerewa!» yit chaagete. 12 Barnabasnin dey Diya yisete. Arkiro makedifer Phawulos sinna boor'a Hermen yisete. 13 Katamaasi gerakalota fa Diyani betemeqdesiisi maag omorunewa taato fur'ane ephphe katamaasi finynyita daraasneen ane baassok maa'a imak shole. 14 Wosini meya Barnabasnawa Phawulosna es baron odeseteyse maybesiison karasisere daraasa ganesi eelesete. Kaambesiison teggisere: 15 «Nitto han baron awagan ekka zagidifetirinsu? Inno nittone fe asuwa. Nitto han foonto wuzaassin kessa samaason, daason, akasewa sir kuni testooson zuutira tesi hayewa Ha'ooski wolutik kaambaason nittok makefeniwa. 16 Ha'oos aata neyaassi darani meya zuutere teetbesiri ugnak hamonek shaakkira beyi. 17 Sinuntano bar zaalbaason makefa ma'a wostooson wosto aane beya; saman iro ichanak zagi; maaraason baassok imi; muuknawa girakna nibbesiison gawusi»

yisete. **18** Es baron zuutire maksefeknu akama kaboktu darani meya maa'a baassok imonoytemato kalete. **19** Sinuntano Ayhudni meya Ansokiyannawa Ikoniyonna yeesere daraasin eeshshisere Phawulosnin shu'ak ichosone zagsete. Estan kitiwa iyaat bokosire katamaassin gerakalo kissete. **20** Sinuntano nawoni meya ganeya gedde feeseten kabire katamaassi giri. Wonotirik Barnabasneen ane Derben hami. **21** Phawulosnawa Barnabasna Derbenuk Ha'oosi kaamanon maksere showo asunin amansisetenneen orfo Listiranewa Ikonoyonne asiissi aatte Pisidiya fa Ansokiya hamete. **22** Nawoni meyanon zagguk, Ha'oosik chimme foosonek merkeset: «Ha'oosi taatosi girunik showo shana ephphatoonik sholsifa» yit assisete. **23** Betekiristaniisikitosi kur'uni meyanon korire taassisetenneen orfo soomere shiiphsefaat amanesete Daamiisik adara imete. **24** Pisidiya kamo aatere Pinifiliya yeesete. **25** Pergamonuk kaambaason maksetenneen orfo Ataliya kersete. **26** Estak wostesete wostooson Ha'oosi otmak koi'sisere baassok adara ima Ansokiya Merkebik hamete. **27** Hamme kar'e betekiristaniissi fe amanyinyi meyanon zuutire Ha'o baassoneen faafaat zagina baron zuuttambaase asinnawa Aazabni meya dey faruni uguna gachchobaason maksete. **28** Nawoni meyaneen ane showo wona esta diisete.

15 Isa isa asuni meya Yuudan Ansokiya hamere: «Museni tumaasimato haarko kunu beyfaatine farutik aafa chimati wuza» yiset ayni meyanon assuk jammarse. **2** Es barik Phawulosnawa Barnabasna baassoneen ane akama chima kirikkiri zagsete. Estan Phawulosnawa Barnabasna Antsokiyak feese oom amanyinyini meyaneen sinere Yerusalem hamere es chowaason wosini meyaknawa kur'uni meyakna maksonek zagte.

3 Betekiristaniis ugunbesiisik argasseten Aazabni meeni Ha'oki wolunon makset Feenqenewa Samariyane asiissi aatesete. Ode ayni meya zuuttesere girsete. **4** Yerusalem kar'esefe kabaasik betekiristaniis, wosini meenewa kur'uni meene sinne ephete. Baasso dey Ha'o baassoneen sinna wostena wostooson zuutire maksete. **5** Ferisawini keenaassin amane baasso isa isaas kabsera: «Aazabni meya haarko kunosoneknawa Museni tumaasi oodonekna zagu sholsuwa» yisete. **6** Wosini meenewa kur'uni meena es chowaason tu'nusonek zuuttesete. **7** Akamanon karakkarsetenneen orfo Phexiros kabire baassok: «Ayni meya; Ha'o showo wonaneen sinak nitto ganeyaassin taan korira Aazabni meya Ha'oosi kaamanon taakin odere amanosonek zagubaason arsefetiwa. **8** Asusa nibanon arifa Ha'oos Korto Ayyananon innok imnaasimato baassok dey imma baassotin ephpha toobaason besi. **9** Nibbesiison amantok kaynina boor'a baassotnawa innotna asi ganeyaassi aane dilowa. **10** Ese abaniisakitonawa innotna wor'ak chimnoyni waanjooson nawoni meeni ogogta wossuk hash awuni boor'a Ha'ooson shimsidifetirinso? **11** Innonu faruniis baassosimato Daamni Yesusni otmaasik amanokwa» yi. **12** Estan daraas zuuttere shaakki. Barnabasnawa Phawulosna Ha'o baassoki kamo Aazabni meeni ganeyasi zagina biistera artonoy diinqi chowaason makseten odesete. **13** Baasso dey maksere koi'sisetenneen orfo Yaqob kabire: «Ayni meya; ese odotiwa! **14** Ha'oos barik teegtoni daranin baasso ganeyaassin korunak tesusta Aazabni meyaki aakkak yaanamato Simon innok makewa. **15** Raajjuni meyaki kamo dey: **16** «Esseen orfo wolunawa; Bogte Dawitni keyaason wolgira keer'ana; bogtera gande baron dey wolgira yeetuna; Hepsinu dey wolgira keer'ana. **17** Es baron dey

zagunaas; Fu'te asuni meenawa; ta sunaasik teegte Aazabni meena; zuuttere ta Daamiisin sholsonekwa; zeemmaneen han bar zuuttera artonak zagiis; ta Daamiiswa» yiste barneen isarwa. (aiōn g165) 19 «Es bari boor'a ta safaraas Ha'ooski woli Aazabni meyanon shimsunoynimatowa. 20 Es baristan «koo'loosik maa'a sinna imtok kiina muuson muutiita; gerkesaastan wokti; geetera kiti baron muutiita; hanna muutiita» yira baassok tichunik sholsuwa. 21 Ibeneen Museni tumaas beysa beysani wonaasik Ayhudni shiiphoni keyaassi ferettet faar; kaambaas dey katama katamaassina makterwa.» 22 Esseen orfo wosini meenawa kur'uni meena betekiristanini meyaneen ane sinere ganebesiissin garo asunin korisere Phawulosnawa Barnabasna ane Ansokiya wosusonek buggisete. Ayni meeni ganeyaassi ma'a ha'subaasik arto sina Bersabas yiste Yuudaninnawa Silasninna korisete. 23 Tichche tichaason Phawulosniknawa Barnabasnikna wosisete; es bar dey ekka yifar: «Ayni meya; wosini meenawa kur'uni meena Aazabni meeni keenaassin amanere Ansokiyak; Soriyak; Kilqiya feese ayniisakitono! Naga nittok ooshshefeniwa» 24 Isa isa asuni meya inno ajajonoyniron innoossin kesere maksete barik nitto nibaason shoruksetematona rakkisisetematona odeniwa. 25 Es bari boor'a isarik zuuttera wolleninneen orfo asuni meyanon korira shunto ayni Barnabasneen Phawulosneen ane nittoki wosuk isar sinni. 26 Barnabasnawa Phawulosna Daamni Yesusni sunaasik kaabesiison aatire ima asuwa. 27 Nittok tichiniis baron kaamak kotte maksonek Yuudaninnawa Silasninna wosiniwa. 28 Han sholsu chowaasneen ooma ba'a nittoosta wossunoynimato Korto Ayyanaasewa innotna ma'ar sinnamato biiniwa. 29 Esiis dey koo'loosik imtera kiina muu muutiita; hanna muutiita, geetera kiti waagni asha muutiita, gerkestan wokti; es effatena wuza

zuuttambaase asiissin teetnitiison oodatine ma'aron zagitiwa; maar'ongwa. **30** Woste asuni meya dey: «Maar'ongwa» iyaat Ansokiya hamete; kiristanani meyanon isarik zuutire tichaason imete. **31** Baasso dey tichaason ephere feretisetenneen orfo danete ma'a mekamaasik girsete. **32** Yuudanawa Silasna teetbesiisik raajju sinete boor'a ayni meyanon akamanon merkere zaggisete dey chinisete. **33** Esta garo wona diisetenneen orfo ayni meya «ma'aron hamoti» yiseten wolfe baassotin wosi baassoki hamete. **34** [Sinuntano Silas esta fui'tonak shole.] **35** Phawulosnawa Barnabasna oom showo amanynyi meyaneen Daamiisa kaamanon assitnawa maketna Ansokiya garo wona diisete. **36** Garo wonaneen orfo Phawulos Barnabasni: «Kabin Daamiisa kaamanon makeni makeni katamaassi wolla hamma ayni meyanon mamsuniwa; aakka feesetemato dey biyaniwa» yi. **37** Barnabas dey Marqos yistefe Yohannis baassoneen ane hamanak shole. **38** Sinuntano Marqos sinak zeemme baassoneen ane wostoosi hama beyfaat Piniphiliyak oor kesse Yerusalem hamna boor'a Phawulos barin ephphe hamak aane sholowe. **39** Estan baassotna baassotna asi ganeyaassi kirikkiri kabin oor oor kesete. Es bari boor'a Barnabas Marqosnin ephphe merkebik Kophiros hami. **40** Sinuntano Phawulos dey Silasnin kori. Ayni meya dey Phawulosnin Daamiisa otmak adara imetenneen orfo hami. **41** Betekiristaniisikitonon chinit Soriyanewa Kilqiyane asiissi kamo aatte hami.

16 Phawulos Derbenawa Listirane sinfa daasta hami. Estak Ximotiyos yiste amanynyi asu feer. Intobaas Ayhudni meeni kiristana. Sinuntano ababaas Girikni daani asu. **2** Ximotiyos Listiranewa Iqoniyone asiissi fe ayni meeni ganeyaassi ma'ariktu artefe. **3** Phawulos Ximotiyosnin ephphe barneen ane hamanak

sholefaat es biratoosta fe Ayhudni meeni boor'a Ximotiyosnin haarko kungsi. Es baron dey zaginaas esta feese Ayhudni meya zuuttere Ximotiyosni abaas Girikni daani asu sinbaason arsere feeseter sinna boor'a. 4 Baasso dey isa katamaassin kesse ooma katamasi hamefe kabaasik Yerusalemuk feese wosini meenawa kur'uni meena wolumsere aatisete sitiriison amanyinyini meyak assiset feeseter. Dey wostota feeshusonek makset feeseter. 5 Es bari boor'a Betekiristaniisikito amantobesiisik chimere faadbesiis dey wona wonaasik daytet faar. 6 Phawulosnawa barneen ane fe baassona lisiyak kaambaason maksonoytemato Korto Ayyanaas kalna boor'a Firgiyanewa Galatiyaniissi kamo aatte hamete. 7 Miisiyani dilaasta kar'efe kabaasik Bitaniya hamonek kabsete. Sinuntano Yesusni Ayyanaas esta kamo hamonoytemato kali. 8 Es bari boor'a Miisiya kamo aatte Tiroadda kersete. 9 Estan waalin isa Meqedoniyani asu yerefaat: «Hang Meqedoniya finfaat innotin argasuwa» yifeen Phawulos raa'ik bi. 10 Phawulos es raa'ison biinanneen orfo geregere Meqedoniya hamak sholeni. Esiis dey Meqedoniyak feese asuni meyak misirachchuni kaamaason makonik Ha'oos innotin teegene faar sinna bestena boor'awa. 11 Tiroaddan Merkebisi diira Samotiraqe hamni. Wonotiri wono dey Naaphule hamni. 12 Estan kabira hamma Filiphisiyus kar'ni. Filiphisiyus dey Meqedoniyani katama sinfaat Romanni ha'suusi sikalosi fa waradani katmawa. Es katamaassi garo wona diini. 13 Beysani wono dey shiiphok zuuttesefe dima katamaasi gerakalota fa wor'a akaasi ha'ta sinnamato safareni boor'a esta hamni. Esta diifaa zuuttesera faase mashkasusikitok Ha'oosi kaamanon makeni. 14 Odet faase mashkasusikitosin Lidiya yiste isa asu faar. Bar dey Ha'ooson shiiphe asu. Tiyaatironi katamaassin

koonte wantajjini maamni naggadde. Daamiis nibbaason gachna
 boor'a Phawulos makefena kaamaason gasasira odet faar. **15**
 Barewa bari keerki baassotna zuuttere haphuktesetenneen
 orfo: «Daamiisik amanonaason gasasira arsetinneen taaki keer
 yaara duutiwa» yit chinira shiiphe. **16** Isawa shiiphoni dimaasta
 hamfeni hanneenti sinni wuza wollefa kiina ayyana ephna keeri
 wostinyanya sina isa durba nawa innok uphe. Bar dey tolfatbaasik
 baron ha'sife baassok akama waaga danonek zagit faar. **17**
 Bar Phawulosnawa innotna asi orfoose yaafaafa: «Han baasso
 faruni ugunaason nittok makset feese zuuttambaase asi denalo
 sina Ha'oosi wostinyanyi meyawa!» yit chaaget faar. **18** Es
 baron dey showo wona zagi. Sinuntano Phawulos haarere
 yerqere kiina ayyanaason: «Yesus Kiristoosni sunaasik barissin
 kesatak ajajefan!» yi. Kiina ayyanaas dey es kabaasik kesi. **19**
 Baron ha'sife baasso buu'a danefe abdibesiis kessa hambaason
 biyeteyse Phawulosninnawa Silasninna ephete. Zatte dey
 yaboosta taamme gaannye meeni sina tai'sisete. **20** Roomani
 daason ha'sisefe baassoki tai'sire ekka yisete: «Han baasso
 Ayhud meeni keengwa! Katamaniison dey naga turuksisete.
21 Inno Roomki asu ephphatoonik wedey zagunik sholsunoy
 sitiriisontu maksefe.» **22** Daraas dey isarik Phawulosnawa Silasna
 asiista kabsete. Daa ha'sisefe baasso dey maybesiison gaa'ere
 haarok ichosonek ajajesete. **23** Akamanon ichesetenneen orfo
 taatoni keer gedese. Tasoos mai'sire oodanak ajajesete. **24**
 Tasoos dey es ajajiison ephnanneen orfo taatoni keyaasi keerkalo
 fa keyaasi bagtosi gedde wochobesiison ginosi gedde sippe taar'i.
25 Wassi daani kixxek Phawulosnawa Silasna shiiphoknawa
 gaamakna Ha'ooson galatteset feeseter. Es kabaasik oom
 taatoni meya dey baassotin odesedifer. **26** Diinqone taatoni

keyaasi kapta shorkonanneen akama daani shorko sini. Taatoni keyaasi gamala zuuttera gachche. Taatoni meeni shahsaraas dey baak kotte. 27 Tasoos afay'nitan guzire taatoni keyaasi gamala gachchobaason biinayse taatoni meya aatte kesetenne faar sinna barik bestefaan bar barin wolgire worunak sikobason bokosire kisi. 28 Sinuntano Pawwulos kaambaason teggire chaagge: «Inno zuuttamniise hantatu faaniwa, ne neyista mangu wuza zagutaatawa» yi. 29 Tasoos tona ephphe yoosonek teegere eelle keerkalo giri. Korkit dey Phawulosnawa Silasna asi wochoossi gandere sagade. 30 Baassotin gero kisaat: «Daamni meyane! Farunak awu zagunak sholsifaso?» yi. 31 Baasso dey: «Daam Yesusnik amanowa; neenawa neeki keerki asuni meena farsonewa» yisete. 32 Estan Daamiisa kaamanon bariknawa barki keer feese baasso zuuttambesiise asikna maksete. 33 Es sa'atiistak tasoos wassi Phawulosnawa Silasna asin ephphe taamme mazabesiison masi. Geregere dey barnawa barki keer feese baassotna zuuttere haphuktesete. 34 Esseen orfo Taatoni keyaason tasoos Phawulosninnawa Silasninna keeba ephphe taamme muu maasi. Ha'ooson amanena boor'a basa keerki asuni meyanen zuuttere giresete. 35 Wonfana kabaasik daason ha'sife baasso: «Taatoni meyanon kotta gafkutiwa» yit baasso polisinin wossete. 36 Tasoos bar dey: «Daason ha'sife baasso kottotik polisinin wosisete sinna boor'a kessa nagak hamtiwa» yit Phawulosnik make. 37 Sinuntano Phawulos: «Inno Roomki asu sinna faani daraasa sinak mangsu kar'ba foontonon yaboosta ichere innotin taatoni keer gedete. Hash dey aachok innotin taatoni keerun kisuk sholsefeso? Es bar aafawa sinanawuza baasso yeesere innotin kotte kissotowa!» yit wolgi. 38 Polisini meya es kaamaason daason ha'sife baassok maksete. Daason

ha'sife baasso Phawulosnawa Silasna Roomki asu sinobesiison arseteyse digsete. **39** Yeesere dey mangsini yisere taatoni keerun baassotin kissete; katamaassin dey kesse hamonek shiiphsete. **40** Phawulosnawa Silasna taatoni keerun kesere Lidiyani keer hamete. Estak hamme ayni meyanon danere chinisefaat katamaason gafkire kesse hamete.

17 Phawulosnawa Silasna Anfipholiyanewa Apholoniyanesiissi kamo aatte Teselonqe hamete. Estak Ayhudni shiiphoni keya faar. **2** Phawulos hazozoti zagifenaasimato Ayhudni shiiphoni keyaassi giri. Keez beysani wona sinniron korto matsafaassin kisaafe daraasik kotte maket feer. **3** Kiristoos shanaason ephphetoonaknawa kitun kabunak sholsu sinnamato kotte maket: «Han ta nittok makefana Yesus bar kiristooswa» yit feer. **4** Estan Ayhudniissin isa isaas kaambaason odesere Phawulosneen Silasneen ane isar sinete. Faadbesei akam showo Ha'ooson shiiphsefe Aazabni meenawa showo arto mashka meene kaambaason odesere baassoneen ane isar sinete. **5** Sinuntano Ayhudni meya koonesere naga tishkuni wostobesi foonto asuni meyanon zuutire baassosta kabugsete. Katamaassi dey naga tishunak zagsete. Phawulosnawa Silasna asin daraasik aatire imak lyyasonni keyaason kephire zuuttesete. **6** Sinuntano baassotin aane danoto sinna boor'a lyyasonnawa ayni meyaassin isa isaasin zatte katamaassi fe gaanynye meeni sina taamefaat: «Han asuni meya han daason zuutire naga turksi; hash dey hanta yeesetewa. **7** lyyason dey baassotin ephphetewa: «Yesus yiste oom taato feerwa» yisefaafe Keesarni ajajiison tugga'sedifewa» **8** Daraasnawa katamaason ha'sife baassotna es baron odeseteyse shapharesete. **9** Estan lyyasoninnawa oom meyanonna waasi teegsonek zagsere

gafuksete. **10** Ayni meya geregere Phawulosnawa Silasna waalin Beriya hamonek zagsete. Esta kar'eteyse dey Ayhudni shiiphoni keyaassi girsete. **11** Beriyak fe asuni meya Teselonqeki asuni meyaastan ma'a yaadatbesi faar sinna boor'a kaambaason ma'arik ephpheteesete. Es kaamaas futo sinbaason arsere wonna wonna korto matsafaason ferere biyet feeseter. **12** Es bari boor'a baassossin showoos amanesete. Dey showo Girikni daani otumba faana mashka meenewa arqa meena amanesete. **13** Sinuntano Teselonqek feese Ayhudni meya Phawulos Ha'oosi kaamanon Beriyak makenamato arseteyse esta hamere daraasin manguk kabgire faasso kabugsete. **14** Es kabaasik ayni meya geregere Phawulosnin ek baarisi tesha hamanak zagsete. Sinuntano Silasnawa Ximotiyosna Beriyak fu'tesete. **15** Phawulosnin ephphe kesa baasso dey barin Atena katisete. Estan Silasnawa Ximotiyosna taptere taaki yoosotowa yifa Phawulosni ajajiison ephphe Beriya wolsete. **16** Phawulos Atenak Silasninnawa Ximotiyosninna oodfeen katamaassi koo'lo tuuma feen biyaat ayyanabaasik haare. **17** Es bari boor'a Ayhudni shiiphoni keyaassin Ayhudni meyaneeennawa Ha'ooson shiiphsefe asuni meyaneeenna gabaasta wonna wonna danfena asusakitonen we'nit feer. **18** Ephikoros yistefe baassonawa Istokos yistefe baassotna barki yeeseafaawe we'nit feeseter. Isa isa meya: «Han sinnoy wolla wolfe bar awunak sholefeso?» yiseten oomni meya dey: «Gaddo koo'loosi chowanontu makefewa» yit feeseter. Es baron dey makesetees Phawulos Yesusninnawa kitun kabuni odusonna makena boor'awa. **19** Es bari boor'a Phawulosnin Ariyosfagos yiste dimaasta zuuttera fa shonggosta ephphe hamfaat ekka yisete: «Han ne makefata gaddo assus awu sinnamato arunik innok makowa? **20** Isa isa gaddo

gaddo wuza neekin inno odeni sinna boor'a es bar awu sinnamato arunik sholefeniwa.» 21 Es baron yise Atenaki asuni meenawa Atenak feese irbani meena gaddo gaddo wuza woloknawa odokna wonbesiison aatu shuneseter. 22 Es kabaasik Phawulos Ariyosfagosuk zuuttera fa shonggosi ganesi yerefaat ekka yi: «Han Atenaki asuni meyane! Nitto showo hugnak haymanotintison zaggira ephefetimato biingwa. 23 Nitto katamaassi biratefat Ha'o shiiphefeti dimaason biifana kabaasik: «Artonoy Ha'ok» yistera tichchera faana shoo'ason daningwa. Ese ta nittok makonaas es arunoy shiiphefeti Ha'oosongwa. 24 Es bar han daasewa han daasta fa testo zuuttambaase asin zuutira tesiis samaasewa daase asi Daamawa. Bar asuni kushu keer'na betemeqdesiisi aane faafawa. 25 Kaasonnawa katfeni baronna dey ooma wuzasikitononu zuutira asunik imniis bar sinna boor'a isa wuzane barkin aane yo'ifawa. Asuni argasu dey barik aane sholsifawa. 26 Neebesiisonnawa foosone daasi dilanonna dilera imi. Asuni zalaason zuutira isa asunikintu tesi. Han daa zuuttambaase asiista dey foosonek zagi. 27 Es baron zaginaas dey asuni meya Ha'ooson sholere tu'nire awuzakne baron danak chimonekwa. Sinfanaknu bar isarni isarniisatan wokatawa. 28 « «Kaa dannii; shorkera kutifeniis; dey faafeni foosnu barikwa» Esiis dey; Nittoossin gaama arsefe nitto aruni meya «Inno zuuttamniise Ha'oosi naanggotawa» yiseteysimatowa. 29 «Ese inno Ha'oni naanggota sinninneen bar asuni techmaknawa warqekna, birrik, wedey shu'ak wosuste gito zagira safaronik aane sholsifawa. 30 Ese Ha'oos asuni meya zeemoti daagni neyaasik zagsete baron baak aatira hash daadaassi fe asu zuuttere harmusonek ajaje. 31 Bar korina asuski kamo han daa zuuttambaase asiista futok mangsu

kar'ana wona duusi. Es baron besinaas es korina asusin kitun kabubaasikwa.» **32** «Kitun kabu» yifa kaamaason odeseteyse isa isaas kanyesete. Sinuntano oomiis: «Han chowaason hepsa neekin odonik sholefeniwa» yisete. **33** Esseen orfo Phawulos baasso ganeyaassin kesse hami. **34** Sinuntano isa isa asuni meya Phawulos makena chowaason ephpheteere amanesete. Amane baassossin Ariyosfagosni shonggota diisefe baasso Diyonasyus yiste asunawa Demaris yiste isa mashkasune dey oom asuni meya feeseter.

18 Esseen orfo Phawulos Atenan kabire Qoronxos hami. **2** Estak Phantoski asu sina aqila yiste isa Ayhudni meeni asunin dani. Bar dey: «Ayhud zuuttere Roomun keso» yit Roomki taate meeni taato Qelawudos ajajena boor'a asuba Phirisqilaneen Ixaliyan yeenaas ta'a wonawa. Es bari boor'a Phawulos baassotin hamme wol ari. **3** Bar dey baassosimato durkani zoorir sinna boor'a baassoneen ane diifaat wostet feer. **4** Beysani beysani wonaasik Ayhudni shiiphoni keyaassi hamfaafe Ayhudni meyaknawa Girikni meyakna amanosonek kabet feer. **5** Silasnawa Ximotiyosna Meqedoniyan yeesefe kabaasik Phawulos: «Yesus bar Kiristooswa» yit Ayhudni meyak mai'sire zaala maket wonaasikitonon aatit feer. **6** Sinuntano Ayhudni meya barin tugga'esere me'eseefe kabaasik maambaasi tulonon tebire: «Ese nitto hannaas teetnitistawa; ta aafa mamustonawuza. Hanneen ekalo Aazabni meyakitu hamanawa» yi. **7** Estan kesse Tiitos Iyyosixos yiste asuni keer hami. Es asus Ha'ooson shiiphet feer. Keebaas dey Ayhudni shiiphoni keyaasi tesha. **8** Qersiphos yiste Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanynya dey barki keerki meyaneen zuuttere Daamiisin amanesete. Showo Qoronxoski asuni meya dey Phawulos makefeen odesere

amanere haphuktesete. **9** Daamiis dey waalin Phawulosnin raa'ik uphere ekka yi: «Digotaatawa! Makowa! Dey shaakutaata! **10** Ta neneen anetu fawungwa. Han katamaassi showo asuta feerwa. Oonu sinfaanane neyista isa miir'oni wuza katuk aafa chimanawuza.» **11** Estan Phawulos Ha'oosi kaamanon assit isa wogganewa issun assane esta di. **12** Gaaliyos Akayanon ha'sunak taatefena kabaasik Ayhudni meya isar sinere Phawulosniista kabsete. Phawulosnin ephphe mangsu katefana shonggosta taamefaat: **13** «Han asus tumaason tugga'oni hugnak asuni meya Ha'ooson shiiphsonak zagit feerwa» yisete. **14** Phawulos wolguba makonak hoorefena kabaasik Gaaliyos Ayhudni mayak ekka yi: «Nitto Ayhudni keen sina meyanee! Nittoosta miir'a wedey faya mangsu zagte sinfaanane malatnitiison nibira odona kabawa. **15** Sinuntano merketi kaamniitiisiknawa, sunniitiisikna dey tumantiisiknatu malatedifeti sinnanneen teetnitiisi girowa. Ta han barissi girira mangsu kar'anak aane sholefatwa» yi. **16** Ekka yire mangsuni kar'ni shongostan baassotin kisi. **17** Es kabaasik asu zuuttere Ayhudni shiiphoni keyaasi gaanyanya sina Soostensenin ephphe shonggosta ichesete. Es bar zuuttera sinfana kabaasik Gaaliyos aane kalle shaakkire bi. **18** Phawulos showo wona Qoronxosuk ayni meyanee diinanneen orfo: «Maar'on» iyaat merkebisi diire Soriya hami. Phirisqillanawa Aqilane dey barneen ane feeseter. Phawulos gibaba faana boor'a Kinkiriiya yiste dimaasta sombaason fiitte. **19** Efeson kar'efe kabaasik Phirisqillaninnawa Aqilanonna esta foosonek zagi. Sinuntano bar Ayhudni shiiphoni keyaassi girire Ayhudni meyanee wollet feer. **20** Showo wona baassoneen ane foonak sholseten bar aane ma'i uwe. **21** Sinuntano bar: «Ha'o iyaanane hepsa wolla yoona» iyaat Efesonun kesse merkebisi diire hami.

22 Qisariya kar'faat Yerusalem hamme amanyinyini meyanon naga ooshshefaat yeet wolle Ansokiya kere. 23 Ansokiyak garo wona di. Esseen orfo kabire Galatiyanewa Firgiyane asiissi kutifaafe amanyinyini meyanon chimonek zagi. 24 Koontoba Iskindiriyakir sinna Aphphilos yiste Ayhudni daani asu Efeson ye. Bar dey Korto matsafaason mai'sire aru; dey ma'a wolumni aruba feena asu. 25 Es asus Daamiisa ugnanon mai'sire assit dey Ayyanaasik kiichchet Yesusni chowaason maket feer. Sinuntano bar arifenaas Yohannisni haphquson koi'bawa 26 Bar digaba foontonon Ayhudni shiiphoni keyaassi kotte mako ephi. Sinuntano Phiriskillanawa aqilane odeseteyse keebesi ephphe taamme Ha'oosi ugnanon mai'sire kotte barik maksete. 27 Aphphilos Akaya hamanak safarefena kabaasik ayni meya dey es basa safaraason chinisere Akayak fe ayni meya ma'arik barin ephphetoosonek ticha tichire imete. Esta hamme Ha'oosi otmak amanyinyi sinne fe baassotin akamanon argasi. 28 Yesus bar Kiristoos sinbaason korto matsafasin kisire makefaafe akama we'nuk Ayhudni meyanon makere meret feer.

19 Aphphilos Qoronxosuk feena kabaasik Phawulos tukaki daasta kamo aatte Efeson hamme kar'i. Estak faadbese garo amanyinyini meyanon danne: 2 «Amanefeti kabaasik Korto Ayyanaason ephpha taasetiyoso?» yit mamsi. Baasso dey: «Aane ephphatoweniwa. Korto Ayyanaas foobaasonnu aane odoweniwa» yisete. 3 Phawulos dey: «Eekan aro haphuqtonson haphuqtetiri?» yi. Baasso dey: «Yohannisni haphuqtosongwa» yisete. 4 Phawulos dey: «Yohannisni haphquus boor'ni harminirwa. Daraasik dey makenaas: «Ta orfoose yooni barik amanoti» yit feer. Es bar dey Yesuswa!» yi. 5 Es baron odeseteyse Daam Yesusni sunaasik haphuktesete. 6 Phawulos

kushubaason baassosta ta'ifena kabaasik Korto Ayyanaas baassosta keren gaddo noono wolumsesete. Raaji dey mako ephesete. 7 Es asuni meeni faadaas dey asire heppe sinana. 8 Phawulos Ayhudni shiiphoni keyaassi hamme keez assa sinniron digaba foontonon Ha'oosi taatoni chowanon maketnawa assitna feer. 9 Sinuntano isa isa meya nibbesiison kalere Daamiisa ugnanon daraasa sina me'et aafawa amanoniwuza yisefe kabaasik baassostan woki. Amanynyi meyanon dey baasso baassotin oor kisire Xiranosni keerki assuni keyaassi wonna wonna assit feer. 10 Phawulos es baron zaginaas hep wogga sinana. Es kabaasik lisiyak feese Ayhudni meenawa Aazabni meena zuuttere Daamiisa kaamanon odosonek chimesete. 11 Ha'oos Phawulosniki kamo akama biistera artonoy wuza zagit faar. 12 Atubaas ta'ina maamaasewa kushuni marabibaase asin ephphe taamme mettanni meyaasta kunusseten mettanni meya merobesiissin farit feeseter. Kiina ayyanaas dey asusasin keset faar. 13 Kiina ayyanaason asusasin kisset kutise isa isa Ayhudni meya: «Phawulos makefena Daam Yesusni sunaasik nittotin ajajefeni» uuk kiina ayyanaason asusasin kisuk kabets feeseter. 14 Ayhud sina maagni gaanynyaasasin isa Asqewani naafun naanggotiis dey esiisimato zagset feeseter. 15 Sinuntano kiina ayyanaas wolgira: «Yesusnin arifan; Phawulosnin chowaason arifan; nitto oonso?» yi. 16 Kiina ayyanaas ephna asus dey fillere baassotin ephphe baassosta chimi dey mere. Mazayerenawa atatuna keerun eelle kesete. 17 Es wuzaas dey Efesonuk feese Ayhudnawa Aazabni meena asik artena boor'a zuuttambesiise digesete. Daam Yesusni sunaas akamanon ulfinto sini. 18 Amane baassossin dey showo asu mangu wostobesiison ammanon kisire harmifaafe yeaset feeseter. 19 Showo tolfattuni meya

dey tolfatni matsafabesiison zuutire dara zuuttambesiise asi
 sina kiichisete. Es tolfatni matsafaasi waaga dey gammatten
 uuchasir kuma shu'ni birri sini. **20** Esiisimato Daamiisa kaama
 akama hugnak tagitnawa meretna hami. **21** Es bar zuuttera
 sinnanneen orfo Phawulos Meqedoniyane Akayane asiissi
 aatte Yerusalem hamanak ayyanabaassi safarefaat: «Esta
 kar'etteneen orfo Rooma hamaktu sholsuwa» yi. **22** Estan barin
 argassefe baassossin heppin Ximotiyosnawa Erasixosninna
 asin Meqedoniya wosaat bar teetbaasik garo wona lisiyak
 di. **23** Es kabaasik Daamiisa uguntan kabi chowa Efesonuk
 naga tishi. **24** Dimexiros yiste birri wuukife asus Arxemisni
 Betemeqdesiisi gito birrik wostefaafe birri wuukife baassok
 akama buu'a danonek zagit feer. **25** Es bari boor'a es asus birri
 wuukife baassotinnawa basasne fa wostobesi faana baassotinna
 isa dima zuutire ekka yi: «Asuni meyane! Inno otma danfeniis
 han wostoosik sinnamato arifetiwa. **26** Han Phawulos: «Kushuk
 wosuste gitoos bar Ha'otawa» yi Efesonuk koi'ba sinnoynaron
 garo daatu fu'tetano lisiyanon zuuttambaase asin showo daranin
 assinamatonawa amanosonek zaginamatona nitto biiti dey
 odetiwa. **27** Es effatena ugnaasik inno wostoos kashisterwa. Es
 bar koi'ba sinnoynaron lisiyanewa daa zuuttambaase asiissi
 fe asu zuuttere shiiphefena arki ha'o arxemisni betemeqdesiis
 ke'inor sinna fu'tobawa. Bari arkittoos dey shaarterwa.» **28**
 Asuni meya dey es baron odeseteyse gi'tesere: «Efesonki
 arxemis arkittowa» yit chaagesete. **29** Katamaas zuuttera naga
 turki. Meqedoniyaki asuni meya dey hep Phawulosni zomo
 sina Gayiyosnawa Aristirokekosna asin zatere daraasa zuuttoni
 dimaasta eelele. **30** Phawulos daraasa zuuttota hamanak sholet
 feer. Sinuntano nawoni meya kalesete. **31** lisiyani daason ha'sife

basa zomo sina baassossin isa isaas Phawulosniki aachok
 asunin wosire: «Daraasa zuuttoni dimta hamma ammanon
 kessa bestotatawa» yit shiiphsete. **32** Daraasa ganesi akama
 buuncho kabina boor'a arki sinaas awuniron zuuttenamato
 aane aruwe. Es bari boor'a isaas isa wuza oomiis dey ooma
 wuza maket chaaget feeseter. **33** Ayhudni meyaassin Iskindir
 yiste asusin tugire teshsho daraasa sina yeetisete. Daraasa
 ganesin isa isaas mai'sire we'nunak chinire kiitisete. Bar dey
 daraas shaakkunak kushubaasik besire baassok wollonak hoore.
34 Sinuntano bar Ayhudni meeni keen sinbaason arseteyse
 zuuttere isa kaamak: «Efesonki arxemis arkittowa» yit hep
 sa'ati sinniron chaagesete. **35** Koi'baastak katamaasi ha'suni
 tichaason tichife bar daraas shaakkunak zagaat: «Nitto Efesonni
 asuni meyane! Efesonni katamaassi fe daraas arkitto arxemisni
 betemeqdesiisewa saman kere inya shu'aase asin oodfenamato
 asu zuuttambaase asik artowa. **36** Es baron mormonir oonu
 aafe sinna boor'a shaakkutiknawa taptera isa mangu wuza
 zagunoytimato teetnitiison oodatik sholsuwa. **37** Betemeqdesiison
 bo'oknawa ha'oniison mei'noy asuni meyanon ephpha hanta
 yaasetiwa. **38** Dimexirosnawa barneen ane feese birri wuukife
 baassotna malatosone asu feefaanane mangsu katona wonaas
 faarwa. Daason ha'sife baasso feeseter sinna boor'a estak
 malassotowa. **39** Ooma sholefei wuza faafaanane tumaasi
 shonggoni zuuttota biistonawa. **40** Haniistan ooma hawungti
 zagseti wuzaas: «Faasso kabgiwa» yistera mamustonoynimato
 digeniwa. Wedey «Han kabi faassoos awuni boor'a kabiso?»
 yistera mamustefaanine wolguni malsi aafawa.» **41** Es baron
 makefaat zuuttere fe daraasin boktosonek zagi.

20 Nagani tishuus koochenanneen orfo Phawulos amanyinyini meyanon isarik zuutire kiitire chinaat: «Maar'on duuti» iyaat baassostan oor kesse Meqedoniya hami. **2** Es aatfena dima dimaassi amanyinyini meyanon showo kiito kiitire chininanneen orfo Girikni daa hami. **3** Esta keez assa diinanneen orfo merkebi diire Soriya hamanak safare. Sinuntano Ayhudni meya basaasta chowa sholsetemato arinaayse Meqedoniya kamo wolle yoonak hoorere kabi. **4** Payirosni naa Beriyaki Susiphaxiros Teselonqeki Aristirokeknawa Sikondusna Derbenki Gayiyos, Ximotiyos, Iisiyaki Tikiqosnawa Trofemosna ane hamete. **5** Es baasso sina zeemme hamefaat Xiroaddak innotin oodesete. **6** Sinuntano inno kixxani heeboos aatnanneen orfo Filiphisiyusun merkebi diira uuch wonak baasso feesete Xiroadda kar'a esta naafun wona diini. **7** Guddani wono isarik Daamiisa meeta'unon muunik zuuttera diifeni kabaasik Phawulos wonotirik hamanak sholsu sinna boor'a baassoneen wollet feer. Wassi daani kixxe kar'ananeen wolumbaason dichi. **8** Inno zuuttera faani fooqiissi showo tona faar. **9** Awuxekis yiste isa na'o naa maskotiista diifer, Phawulos wolumbaason dichina boor'a es na'o naasin akama afay' ephaan fooqiistan gande. Asuni meya dey kitire kunfeen kabugsete. **10** Sinuntano Phawulos kerere naasin mugire idimfaat: «Kaaba faarwa digotiitawa» yi. **11** Phawulos wolle den fooqiista kesse amanyinyini meyaneeen Daamiisa meeta'unon batte me. Wonana kabaneen asuni meyaneeen wollenanneen orfo kabire hami. **12** Asuni meya dey fari naasin ephphe keer hamete. Es barik dey akamanon giresete. **13** Inno Phawulosnin merkebisi duusunik sholeni boor'a zeemma merkebi diira Aason hamni. Es baron dey zaginiis Phawulos wochok hamanak sholena boor'a. **14** Aasonuk uphefeni kabaasik

merkebisi duunak zagira Mixilini barneen ane hamni. **15** Wonotiri wono kabira merkebisi diira Kiyyuni sinaasta fa dimaasta kar'ni. Wonotir wono Samoon finna wonotiri wono Milixi kar'ni. **16** Phawulos lisiyak showo wona duuk aane sholowe sinna boor'a Efeson shaatonoy aatte hami. Es baron zaginaas Penxekosteni heeboosik Yerusalem hamme aatunak sholet feer sinna boor'a. **17** Phawulos milixinun asunin Efeson wosire betekiristanini kur'uni meyanon teegsi. **18** Barki yeeseten ekka yi: «Han lisiya yaana wonaneen wonna wonna nittoneen ane aakkak aatinamato nitto teetnitiisik arifetiwa. **19** Ayhudni meeni chowni sholostan kabi chowa shana tayista katisefeknu futoni garamaknawa harafakna Daamiisik wostet faanarwa. **20** Yaboosta sinun nitto keenti keentiissi nittok sholsifayson zuutiratu assintano isa wuzane makonoy aane fu'otwa. **21** Ayhudni meenawa Aazabni meena boor'besiison harmire Ha'ooski wolsoneknawa Daamni Yesusnin amanosonekna mai'sira baassok makengwa. **22** Hashnu ta esta hamfana kabaasik awu tayista kar'nitto arunoy Korto Ayyanak ajachchera Yerusalem hamnarwa. **23** Sinuntano katama katamaassi taatonewa rakkone tayista kar'ana baron Korto Ayyanaas taak makewa. **24** Ha'oosi otumni misirachchuni kaamanon makonak Daam Yesusnikin ephna barik wostoni giddiison koi'sanane kaanaas taak ke'nir yira aafawa faaduna wuza. **25** Hash hawungneen kar'a nitto ganeyaassi kutifaafa Ha'oosi taatoni kaamanon makettu fawungwa. Sinuntano hanneen ekalok oonu taan aafa biyana wuza sinnamato arifawungwa. **26** Es bari boor'a nittoossin isar tishifenaknu ta aafa mamustonawuza yit hash hawungti wonaasta nittok makefawungwa. **27** Ha'oosi fiqadinon zuutiratu nittok makentano isa fu'ena wuza aafawa. **28** Nittotin betekiristanini

kur'u zagira Korto Ayyanaas kori. Ese nitto teetasiknawa keemfeti wodoosikna teetnitiison arutiwa. Ha'oos bari naasa hannak waagena betekiristaniison mai'sira oodtiwa. **29** Ta hamnanneen orfo wodoosik kenashtonoy keena budu iririkasne fe asuni meya yoosonemato arifawungwa. **30** Esiisimato isa isa asuni meya nitto ganeyasin kabsere elinga assu assire amanyinyini meyanon baassoki wolgusonerwa. **31** Es bari boor'a isa isarnitiisik keez wogga toonewa waalinne arafnaason wuukit nittotin kiitinamato yaadatefaat guzuti. **32** Hashnu kortoni meyanee ane risti nittok imanak chimni Ha'oosiknawa otumbaasi kaamak nittotin chinira yeetuni barik nittotin aatira adara imingwa. **33** Ta ookinnu birri, warqe wedey maama ephphatoonak aane fantot. **34** Kushunaasik wosto wostefaat taaknawa taneen fe zoomotaasakitoninna argasit faanamato nitto aridifeti. **35** «Ephpheteeseefe basaastan imfe bar suustowa» yifa Daam Yesusni kaamanon safarok kushuniisik wostet hopini meyanon argasunik sholsu sinnamato showo ugnak nittok besifawungwa» yi. **36** Es baron iyaat kaa'nere baassoneen shiiphe. **37** Zuuttere akamanon waassere Phawulosnin idimme daamesete. **38** Arkiron suumosonek zagiis «Hanneen ekalo taan aafa biyati wuza» yina boor'a. Estan merkebi diistefana dimaasta zoonsire geggesisete.

21 Baassostan oor kesse hamninneen orfo merkebisi diira Qos yiste dimta hamni; Wonotirik Ruud yiste dimta hamni; Estan Paxira yistefa katamasi hamni. **2** Estan Fiinqe sinfa daa hamma merkebi danna barissi diira hamni. **3** Kophirosnon alda teshniista biyaat Soriya hamma Merkebiis wor'na ba'aason kessifana Xiroski wodebiiski hamni. **4** Estak amanyinyini meyanon sholera danna naafun wona diini. Baasso dey Korto Ayyanak tundesere Pawulonin: «Yerusalem hamataatawa» yit makesete.

5 Estak fooni wonaas ko'ubaase amanyinyini meyaastan
 oor kessa ugunniison hamni. Zuuttambesiise asubesiiseneen
 naanggotbesiseneen kesere katamaasi gerakalo kar'ananeen
 innotin geggesisete. Baarisi tesha kaa'hera baassoneen ane
 shiipheni. **6** Estan baassotin maar'on iyaat Inno merkebiissi girira
 diini. Baasso dey wolle keebesi hamete. **7** Inno Xirosun kabira
 Pentelemayis kar'ni. Estak amanyinyini meyaneeen uphera naga
 ooshshefaat baassoneen ane isa wona feeshni. **8** Wonotiri wono
 estan kessa Qisariya hamni. Estak naafun daaqonyinyisasin isar
 sinna Filiphos yistefe wongelawiisa keer girira barneen ane
 diini. **9** Barki keer raaji maksefa acheech durba naanggotba
 faaser. **10** Showo wona esta diifeni Agabos yiste raajju Yuudan
 innoki ye. **11** Es raajjuus innoki yeere Phawulosni talfaason
 ephphe basa teetni kushusonnawa wochoosonna taar'aat: «Korto
 Ayyanaas han talfaasi abanin Yerusalemuk feese Ayhudni meya
 haniisimato taar'ere Aazabni meyak aatire imonerwa yifawa» yi.
12 Es baron odeniise innotnawa esta feese baassotna Phawulos
 Yerusalem hamnoynamato shiipheni. **13** Sinuntano Phawulos
 wolgire: «Ekka waasira awuniron nibnaason shorkifetiso? Ta
 Daam Yesusni sunaasik Yerusalemuk taato koi'ba sinnoynaron
 kitunu sinfaanane hooreratu fawungwa» yi. **14** Kiitini kiitooson
 ephphetoo beybaase: «Ese Daamiis yina bar sinungwa» iyaat
 beyni. **15** Estak garo wona diininneen orfo ba'aniison taar'a
 hoossira Yerusalem hamni. **16** Qisariyak feese amanyinyini
 meyaassin isa isaas innoneen ane yeesete. Baasso dey barki
 keer beysa ephanik Minasonni keer innotin zoonsisete. Bar dey
 zeemme amanere fe Kophiroski asusasin isaas. **17** Hamma
 Yerusalem kar'feni kabaasik amanyinyini meya innotin girak
 ephete. **18** Wonotiri wono Phawulos innoneen ane Yaqobniki keer

hami. Estak dey kur'uni meya zuuttere feeseter. **19** Phawulos dey naga ooshshenanneen orfo Ha'oos barki kamo Aazabni meeni ganeyaassi zagina wuzason isarba isarbaasik baassok make. **20** Es baron odeseteyse Ha'ooson galattesete. Phawulosnin dey ekka yisete: «Ayniiso! Showo kumak faadtoni Ayhudni meya amanesetematonaawa zuuttambesiise dey Museni tumaasik ma'a koonabesi faanamato arifatwa. **21** Ne Aazabni meeni ganeyaassi feese Ayhudni meyanon: «Naanggotnitiison haarko kunsutiita wedey tumaason zagutiita» yit assuneesik Museni tumaason zagsobeyonek zagitarwa yistet fa wollaason odesetewa. **22** Ese awu zagifaanine ma'ari? Ne yooson futoosik odeseterwa. **23** Es bari boor'a han inno neek makefeni baron zaguwa. Gibabesi faana acheech asu innoneen ane feeseterwa. **24** Baassotin ephpha Betemeqdesi hamfaat teetneeson kayimsuwa. Sombesiison dey fiittosonek betemeqdesiisik imtefa imni waagaason baassok kaasuwa. Es baron zagaatane neyista wolumte wollaas zuuttera shima sinbaasewa nenu teetneesik dey tumaasik ajajame asu sintamato zuuttambaase arunawa. **25** Sinuntano Aazabni meyaassin amane baassok: «Koo'loosik maa'a imte kiina muuson muutiita, hannaason muutiita, geetera kiti waagaasi ashanon muutiita, gerkesasin wokti» yifa tichaason wollera buggira baassok gafkiniwa» yisete. **26** Esseen orfo Phawulos asuni meyanon ephphe wonotirik baassoneen ane teetbaason kayimisi; kayimsone wonaas aage sinanamatonawa es wono isa isarbesiisa teetak imtefa gibani maa'aasi waaga aage kaastonamato yaadassuk betemeqdesiisi giri. **27** Naafunsa wonaas ko'unak kar'fana kabaasik lisiyan yeese Ayhudni meya Phawulosnin betemeqdesiisi biyete boor'a daraasin zuutire basaasta kabgisere ephesete. **28** «Israelni asuni meyane!, Innotin

argasutiwa, daraaniisinnawa tumaanisonna, dey daa daasi fe
 asu zuuttambaase asin assit feyiis han asuswa. Es bar bariknu
 beynoy Aazabni meyanon betemeqdesiisi gedfaafe han kayma
 dimaason kiinsiwa» yit chaagesete. **29** Es baron makesetees
 zeemo sinak Efesonki Trofemos barneen ane katamaassi kutifeen
 biyete boor'a barin Phawulos betemeqdesiisi ephphe girine faar
 sinna baassok bestera faar. **30** Katamaas zuuttera naga turki.
 Dara dey zuuttere isarik eelle yeere Phawulosnin ephphe zatte
 betemeqdesiissin kissete. Geregere betemeqdesiisi gamalanon
 kulufte. **31** Asuni meya Phawulosnin Woruk sholsefe kabaasik:
 «Yerusalemni katama zuuttambaase asiissi naga tishiwa» yifa
 wosiyaas Romanni meya taar'oni meyanon ajajefe gaanynyaaski
 hamma kar'i. **32** Estan bar meya taar'osakitoninnawa tii meeni
 gaanynyasakitoninna ephphe eelet hamme kar'i. Asuni meya
 dey meya taar'oni meyanon ajajefe gaanynyaasnawa meya
 taar'oni meyanonna biyeteyse Phawulosnin ichaason beyete. **33**
 Es kabaasik meya taar'oni meyanon ajajefe gaanynyaas tai'sere
 ephphe Phawulosnin hep shashsharak taatonak ajaje. Esseen
 orfo bar oo sinnamatonawa awu zaginamatona mamsi. **34** Darani
 meya dey isa isaas isa wuza yisten oomiis dey ooma wuza maket
 chaaget feeseter. Meya taar'oni meyanon ajajefe bar daraasa
 chaagatan kabi chowa futo sinna wuzason arunak aane chime
 sinna boor'a Phawulosnin meya taar'oni meeni ke'e ephphe
 hamonek ajaje. **35** Phawulos gefaasta kar'fena kabaasik daraas
 zuuttere akama gi'ak kabsere barin miir'oni wuza basaasta
 katusonek feeseter sinna boor'a meya taar'osakito barin wor'e
 hamete. **36** Daraas dey: «Wortowowa» yit orfoose chaaget
 barneen ane hamete. **37** Meya taar'osakito barin ephphe hamere
 feesefe dimaasta kar'efe kabaasik Phawulos meya taar'oni

meyanon ajajefe gaanynyaasin: «Ta isa wuza neek makonak ma'i utaroso?» yi. Ajajefe gaanynyaas dey: «Girikni noono arifatoso? 38 Eekan zeemo sinak dara nuurunak zagire kaa wori acheech kum asuni meyanon ephphe ichma daa hama Giphtsini asus netenoso?» yi. 39 Phawulos dey: «Ta Kilqiya fa arto Tersesni katamaassin koonte Ayhudawiwa. Adarawa daraasik makonak ma'i utak mamsifawungwa» yi. 40 Bar dey makowa ubaase Phawulos gefaasta yerefaat kushubaason kabgire daraas shaakunak zagi. Daraas dey shaakki. Phawulos lbrayistini noonok ekka yit make.

22 «Nitto aytaasakitonawa abataasakitona! Hash nittok makona wolguni wolumnaason odotiwa» yi. 2 lbrayistini noonok makefeen odeseteyse akamanon shaakkisete. Estan Phawulos dey ekka yi: 3 «Ta Kilqiya fa Terseski katamaassin koonte Ayhudawiwa; sinuntano dichnaas han Yerusalemni katamaassiwa; taan assiis Gamaliya sinfe asuswa; abani meeni tumaason mai'sira arira dey han nitto zagifetisimato hashnu Ha'oosik akamanon koone asuwa. 4 Han ugunaasik zoonustefe baassotin kituta kar'one kabaneen kabgit faanar. Arqasinnawa mashkasonna taar'taafa aatira taatoni keer imet faanar. 5 Es bar futo sinbaason Maagni gaanynye meeni gaanynyaasnawa kur'uni meeni shonggose taak zaalwa. Esiisimato dey Demaskok feese han asuni meyanon taar'a Yerusalem teshshera ke'o danonek Demaskok feese Ayhud sina ayni meyaki tichisete tichaason ephnaas han baassokingwa. 6 «Ta Demasko hamet katamaaski tai'sefana kabaasik toosta diinqone akama chaarefa saman biratonaasta palpalit chaare. 7 Es kabaasik daasta kere gander: <Sawulno! Sawulno! Awuni boor'a taan kabgidifa?» yifa kaama oden. 8 Ta dey: <Daamiiso! Ne oonso?» yin. Bar dey: <Ta han ne

kabgifata Naaziretki Yesuswa» yi. **9** Taneen ane feese baasso es
 chaarefaasontu biyetetano bar taan wolumsifena kaamaason
 aane odosoto. **10** Ta dey: «Daamiiso! Awu zagunarins?» yina
 Daamiis dey: «Kabira Demasko hamma; zagutak sholsi bar
 zuuttera estak neek maktonawa» yi. **11** Es chaarefaasi palpalutan
 kabi chowa biyanak aane chimut sinna boor'a taneen ane feese
 asuni meya kushunaassi zatere zoonsit Demasko katisete. **12**
 Estak Hananiya yiste isa asu feer. Bar dey Ayhudni meeni
 sinak ulfinto; tumaasik ha'i ayyantu asu. **13** Bar yeere teshna
 yerefaat: «Ayta Sawulno! Aafnees biyungwa!» yi. Aafnaas dey es
 kabaasik geregere gachche; barin dey biin. **14** Bar dey taak
 ekka yi: «Abaniisakitoni Ha'o bari safaraason arutak, ookoosin
 biyataknawa dey kaambaason noonobaassin odotakna neen
 zeemma koriwa. **15** Es baron dey zaginaas biita baronnawa odeta
 baronna asu zuuttambaase asi sina barik zaal sinatakwa. **16**
 Eekan Hash awu oodaat diitarin? Kabira basa sunaason teegok
 haphuktera boor'neessin kayimwa» yi. **17** Esseen orfo Yerusalem
 wolla hamma betemeqdesiisi Ha'o shiiphefaat temesxok raa'i biin.
18 Daamiis dey bestere: «Ne ta chowaasik makota zaalaason
 aafa ephphetoosone wuza sinna boor'a taptera Yerusalemun
 keswa» yi. **19** Ta dey ekka yin: «Daamiiso! Ayhudni shiiphoni keya
 zuuttambaase asiissi hamfaafa Neek amanefe baassotin zuutira
 ephpha taatoni keer gednamatonawa ichnamatona baasso
 teetbesiisik arsedifewa. **20** Neek zaal sina Isxifanosnin worsefe
 kabaasik ta dey baassoneen ane isar sinna teshbesi yerefaat
 baasso mayaason oodet faanarwa» **21** Daamiis dey: «Woka daak
 feese Aazabni meyaki neen wosunar sinna boor'a kabira hamma»
 » yi. **22** Estaneen kar'e daraas zuuttere Phawulos makena
 wollaason odeset feeseter. Estan kaambesiison teggisere: «Han

effetena asu kaak foonak aane sholsifa sinna boor'a daastan tishuwowa» yit chaagete. **23** Baasso dey chaaget; maybesiison kisire sirusta birassit; tulooson den sama buket feeseter. **24** Ajajefe gaanynyaas es baron biinayse Phawulosnin meya taar'oni meya feesefe dimaassi ephphe hamonek ajaje. Daraas basaasta awuni boor'a effaron chaagetemato arunak ichchet mamustonak ajaje. **25** Sinuntano talfak taar'ere ichonek hooresefe kabaasik Phawulos teshba yere tii meeni gaanynyak: «Roomni asusnin mangsu kar'noyfeen ichatik sholsunoso?» yi. **26** Tii meeni gaanynyaas es baron odenayse ajajefe gaanynyaaski hamme: «Han asus Roomki daani asuwa; awu zagutakinso?» yi. **27** Es bari boor'a ajajefe gaanynyaas Phawulosniki tai'sere: «Ne Roomki daani asunoso? Taak makebbo» yi. Phawulos dey: «Aa, ta Roomki daani asuwa» yi. **28** Ajajefe gaanynyaas: «Ta Roomki asu sinanak akama waagatu kaasira waagengwa» yi. Sinuntano Phawulos: «Ta Roomni daastatu koontengwa» yi. **29** Estan barin tu'nuk hoorere feese baasso basaastan oor kesse hamete. Gaanynyaas dey Roomki asu sinbaason arinaayse shashsharak taatonak ajajobaasik dige. **30** Wonotiri wono ajajefe gaanynyaas Ayhudni meya Phawulosnin malassete chowa futobaas awu sinnamato arunak shole. Estan maagni gaanynye meyanonnawa shonggota diisefe baassotinna zuuttosonek ajaje. Phawulosnin taatoni keerun kotsire teshshe baasso sina tai'si.

23 Phawulos shonggosta diise baassotin kootkire biyaat: «Aytaasakitono! Ta hawungneen kar'a Ha'oosi sina faana foonaas ma'a kanukwa» yi. **2** Hananiya sinfe maagni gaanynye meeni gaanynya Phawulosni tesha yere asuni meyanon Phawulosni noonnooson ichosonek ajaje. **3** Es kabaasik Phawulos Hananiyanin: «Ne booro maattera di sawane faatarwa;

Ha'oos neen ichnirwa! Ne tumaasimato mangsu kar'atak diifaat kessa tumaasneen gerakalo taan ichosonek ajajotaroso?» yi. 4 Esta yerse asuni meya: «Ha'oosi maagni gaanynye meeni gaanynyaasin me'fatoso?» yisete. 5 Phawulos dey: «Aytaasakitono! Maagni gaanynye meeni gaanynya sinbaason aane arutwa. Ha'oosi kaamsi: «Daraasin ha'sife baassosta mangu kaama makotaatawa» yistera tichchera faarwa» yi. 6 Sinuntano Phawulos esta yere baassossin isa kunuus Seduqawi; isa kunuus Ferisawi sinobesiison arifaat: «Aytaasakitono! Ta Ferisawini meeni keenaassin koonte Ferisawiwa. Hash ta mangsu kar'tefana dimaasta tai'senaas imte abdisiknawa kitun kabuni chowaasiknawa» yit zuuttoosi sina kaambaason teggire chaagi. 7 Es baron makobaase Ferisawini meenawa Seduqawini meena asi ganeyaassi faasso kabin shonggos heppik bagte. 8 Seduqawini meya: «Kitun kabu aafa; Ha'oosi wosiya dey aafa; Ayyanaas dey aafa» yifar; sinuntano Ferisawini meya: «Es bar zuuttambaase faarwa» yiretu amanese. 9 Es bari boor'a nagani tishu sini. Ferisawini meeni ganeyaassin isa isa Museni tumaason assife baasso kabsere: «Han asusata isa mangsune aane daneniwa. Awuzakne Ayyana wedey Ha'oni wosiya barik make sinanawa» yit chinire we'nisete. 10 Faassoos arkit yoobaase asuni meya Phawulosnin buu'e tishuksonoytemato ajajefe bar digefaat meya taar'oni meya hamere asuni meeni ganeyasin kisire teshshere meya taar'oni meya feese fe dimaasta ephphe hamonek ajaje. 11 Wonotiri wono waalin Daamiis Phawulosni tesha yerefaat: «Digotaatawa! Yerusalemuk ta chowaason maketaasimato Room dey hamma ta chowaason makotak sholsuwa» yi. 12 Wonfana kabaasik Ayhudni meya zuuttesere: «Phawulosnin worunoy muu aafa muuni wuza dey aka aafa ushani wuza»

yit teyisesete. **13** Es baron merkees acheechasir asuneen denalo. **14** Es baasso dey maagni gaanynye meyakina kur'uni meyakina hamere: «Phawulosnin woruninneen: «Muu aafa muuni wuza» yit chinira teyiniwa. **15** Nitto dey shonggosneen ane isar sinna basa chowaason mai'sire tu'nuti wuza faarne faar zagira Phawulosnin nittoki tai'sunak ajajefe barin mamsutiwa. Inno dey hanta kar'noyfeen worunik hooreniwa» yisete. **16** Sinuntano Phawulosni eeti naa es mekamaason odefaat meya taar'oni meeni ke'e hamme Phawulosnik make. **17** Phawulos dey tii meeni gaanynyaasasin isarin teegere: «Han naas ajajefe gaanynyaasik makona wuza faar sinna boor'a gaanynyasneen uphsuwa» yi. **18** Tii meeni gaanynyaas dey naasin taamme ajajefe gaanynyaaski katifaat: «Han naas neek makona wuza faar sinna boor'a taato sina Phawulos taan teegere neeki ephpha yoonak shiiphewa» yi. **19** Ajajefe gaanynyaas dey naasin kushubaassi zatte eksefaat: «Taak makota wuzaas aambanso?» yit mamsi. **20** Naas dey ekka yi: «Ayhudni meya Phawulosni chowaason chinire tu'nusonerne faar zagsere wono shonggosi sina tai'sutak neen mamsusonek merkesetewa. **21** Sinuntano ne ma'i utaatawa. Phawulosnin woruninneen muu aafa muuni wuza aka dey aafawa ushani wuza yisere teyisete acheechasirneen denalo asu barin woruk oodediferwa. Hash baasso oodeset feesetees ne wolgusongwa» **22** Ajajefe gaanynyaas: «Han taak maketa chowaason ooniknu makotaatawa» iyaat naasin gafki. **23** Esseen orfo ajajefe gaanynyaas Tii meeni gaanynyaasasin heppin teegere: «Waaln keez sa'atiista Qisariya hamni hep tii meya taar'oninnawa, naafunasir faza eelsuni asuninna, dey hep tii ebo fokni asunin hoossutiwa. **24** Phawulosnik fazasikitonon hoossira daason ha'sife Filkisniki nagak kar'anak zagutiwa» yi.

25 Ekka yifa ticha dey tichire: 26 «Qelaudewos Lusiyosnikin arkitto daason ha'sife Filkisno! Naga neek sinfawungwa. 27 Han asusin Ayhudni meya worsone kabawa. Sinuntano bar Roomki daani asu sinbaason arina boor'a meya taar'oni meyanee ane esta kar'a fu'engwa. 28 Barin awuni chowak malassetemato arunak sholefaat baasso shonggosta tai'sin. 29 Malassetees dey baasso tumaason biifa chowaasik sinbaason aringwa. Sinuntano kituta katuni wedey barin taatoni keer gedni chowatawa. 30 Han asusin woruk koppa'sere hoorettemato odenayse geregere neeki gafkingwa. Malatese baasso malatbesiison neeki sina tai'susonek makengwa» yi. 31 Estan meya taar'oni meya baassok maktenaasimato Phawulosnin waalin ephphe taamme Antiphatirisniki katisete. 32 Wonotiri wono faza eelsife asuni meya Phawulosneen ane hamonek zagifaat meya taar'oni meya feese fe dimaaski wolsete. 33 Faza eelsife asuni meya dey Qisariya kar'eteyse tichaason daason ha'sife barik imefaat Phawulosnin dey sinba tai'sisete. 34 Daason ha'sife bar tichaason feretinanneen orfo Phawulosnin: «Ne! Ayki daani asunso?» yit mamsi. Qilkiyaki daani asu sinbaason arinaayse: 35 «Neen malatesefe baasso yeese faaten chowneeson baassokin dey odonawa» yi. Herodisni masaraassi oodtere foonak ajaje.

24 Uuch wonaneen orfo maagni gaanynye meeni gaanynya Hananiya isa isa kur'uni meyanee Tertelus yiste wobisneen ane Qesariya hami. Baasso dey Phawulosni chowaason daason ha'sife Filkisniki hamere malatesete. 2 Phawulos teegtere yeefena kabaasik Tertelus ekka yit malatonak kabire: «Ulfinto Filkisno! Neeki kamo akama naga dannawa, Han ne ma'a ha'susik daraaniis foobaas sooltewa. 3 Akamanon ulfinto Filkisno! Han ma'a wostoneeson daa daassinawa aagene aagenena akama

galataktu ephpha taafeniwa. 4 Sinuntano haniistan denalo neen hopsunoynaron kawunbaase neek makona baron garamak innotin odotak shiiphefawungwa. 5 Han asus innoosta mangu mero siniwa. Han daa zuuttambaase asiissi fe Ayhudni meeni ganeyaassi naga tishki. Naazirawini meya yistefe baassok zoonsibesiwa. 6 Dey betmeqdesiison kiinuk kabefeen ephniwa. [Tumaniisimato mangsu kar'anik sholera faanir. 7 Sinuntano meya taar'oni meyanon ajajefe gaanynya Lusiyus yeere akama hugnak inno kushuussin ephi. 8 Barin malatesefe baassotin dey neeki yoosonek ajaje] Ne teetneesik barin tu'nira han inno barin malateni chowaason zuuttira arutak chimatawa.» 9 Ayhudni meya dey: «Han chowaas zuuttera futowa» yiset malataasik isar sinete. 10 Daason ha'sife Filkis Phawulos makonak kushubaason kabgire besi. Phawulos dey ekka yit mako ephi: «Showo neya han daraasata mangsu kar'et faatamato arinar sinna boor'a tayista malate malataasi wolgunon neek makonaas girakwa. 11 Ha'oni shiiphok Yerusalem hamnanneen asire heppe wonaastan aane daytowa sinnamato ne teetneesik arutak chimatawa. 12 Betemeqdesiissi sinun Ayhudni shiiphoni keyaassi wedey katamaassi ooneennu we'nifana wedey daraas naga turkunak zagifana taan aane danoto. 13 Hash taan malatesete chowaasik isa zaala neek tai'susonek aafa chimone wuza. 14 Sinuntano han baron neek makonak sholefawungwa; baasso eshni ugna yisefe es ugnaasik ta inno abani meeni Ha'oosontu shiiphefawungwa. Museni tumaasi tichche baronnawa raajjuni meyaki kamo makte baronna zuutira amanenarwa. 15 Baasso dey abdi zagsefeysimato ta dey ookoni meenawa ooko sinnoy meena kitun kabsonemato Ha'oosik abdi zagifawungwa. 16 Es bari boor'a ta Ha'oosi sinaknawa asuni sinakna kayma

nibna foonak wonna wonna duudefawungwa. 17 Yerusalemun kesnanneen hang showo wogga aatnanneen orfo darataasik sinni argasuni waagnewa Ha'oosik imtoni imaason imanak yaangwa. 18 Betemeqdesiisik dey kayimni sitiriison zagit faanatu danetewa. Es kabaasik taneen ane daraas aafe. Dey nagani tishuus aane kabuwa. 19 Sinuntano lisiyan yeese Ayhudni meya esta feeseter. Baasso tayista malatosone chowa faafaanane neeki sina tai'sere malatosotowa. 20 «Esseen orfo shonggosi sina tai'fana kabaasik danete mangsu faafaanane maksotowa. 21 Baasso ganeyaassi yerefaat: «Kituni meeni kitun kabu faarwa unaasiktu hash hawung mangsu tayista katonak nitto sina ta'ingwa» yit tega kaamak chaagga makengwa. Esiistano ooma zagina wuza aafawa.» 22 Sinuntano Filkis Daamiisa ugnanon mai'sire arire feer sinna boor'a: «Meya taar'oni meyanon ajajefe gaanyanya Lusiyos yeefena kabaasik nitto chowaason koi'sunawa» iyaat gafki. 23 Phawulosnin oodet fe tii meya taar'osin: «Birmadumma kalnoy mai'sira oodwa; dey koonbaasakito barik sholsi wuza ephphe yeese fe kabaasik kalataatawa» yit ajaje. 24 Garo wonaneen orfo Filkis Ayhudawi sina asuba Dirusillaneen ane ye. Phawulosnin teegsire Kiristoos Yesusnik amanoni chowaason maken ode. 25 Phawulos ookoni chowaasonnawa teetni ha'suse asi chowanonna dey yooni mangsuni kar'aasi chowanon makobaase Filkis digere: «Hash hantan hamma; taak ho'itna wononeen wosira teegsunawa» yi. 26 Filkis Phawulosnikin waaga muunak abdi zagit feer. Es bari boor'a showo wona teegsifaafe wolumsit feer. 27 Hep wogganeen orfo Porqiyos Fistos Filkisni kodaasta ha'sunir sinne taatte. Filkis Ayhudni meyanon girsunak sholefaat Phawulosnin kota beyi.

25 Fistos ha'sifena awurajjaassi girire keez wona aatinanneen orfo Qisariyan Yerusalem hami. **2** Estak Maagni gaanynye meenawa isa isa Ayhudni meyanon zoonsife baassona Phawulosnin malatesete. **3** Phawulosnin ugunta oodde worsonek sholsefaat Fistosnik: «Phawulosnin Yerusalem ootire teshshok innok ma'a wuza zaguwa» yit shiiphsete. **4** Sinuntano Fistos wolgire: «Phawulos Qisariyak taatoni keer oodtettu fewa; ta dey hash taptera esta hamnarwa. **5** Ese nittotin ha'sife meya taneen ane Qisariya hamotowa; estak Phawulos zagina mangsu faafaanane malatosotowa» yi. **6** Fistos dey nangirin wedey asir wona sinniron baassoneen ane aatinanneen orfo Qisariya hami. Wonotiri wono mangsuni kar'ni kodaasta diifaat Phawulosnin tai'susonek ajaje. **7** Phawulos tai'sefena kabaasik Yerusalemun ye Ayhudni meya ganeya gedde yersefaat showo zaalba foonto faya malata basaasta malatesete. **8** Phawulos dey: «Ayhudni tumaasta sinun betemeqdesista wedey Qesarniista isa zagina mangsu aafa» yit malataasi wolgunon wolgi. **9** Fistos Ayhudni meyanon girsuk sholefaat Phawulosnin: «Yerusalem hamfaat han chowaasik mangsu katonak taaki sina ta'atak sholefatoso?» yi. **10** Sinuntano Phawulos wolgire: «Tayista mangsu kar'ak chimni Qeesarni mangsuni kar'ni kodaasi sina yerefawungwa. Ne mai'sira arifataasimato Ayhudni meyaasta isa mangsune aane katutwa. **11** Ese miir'anewa kituta katuni mangsune zagin sinfaanane kitun fui'tona aafa unawuza. Sinuntano baasso malataas shima sinfaanane taan baassok aatire imanak oonu aafa chimanawuza. Chownaas Qeesarni sina biistongwa» yinwa. **12** Es kabaasik Fistos barneen ane merkesefe baassoneen ane merkere: «Yigibanynyi yitanneen Qesarniki hamatawa» yi. **13** Garo wonaneen orfo taato Agriphanawa Berniqena Fistosnin

«Ekku nagak yaata» uuk Qisariya yeesete. **14** Estak showo wona diisete boor'a Fistos Phawulosni chowaason ekka yit taato Agriphanik make: «Filkis taatire kunsina isa asu hantatu fe. **15** Ta Yerusalemuk faana kabaasik maagni gaanynyanawa Ayhudni kur'uni meena han asusa chowanon malatesere basaasta mangsu kar'anak taan mamussete. **16** Sinuntano ta: «Malatte asus malate baasso sina yerere malattena malataasi wolgunon innoyfeen malate barin aatire ima Roomani meeni dubbiyotawa» yira baassok wolgingwa. **17** Estan malatese baasso hanta zuuttesefe kabaasik ta dey woknoy wonotiri wono mangsuni kar'ni kodaasta diifaat es asusin tai'susonek ajajen. **18** Malatese baasso dey teshba yersefaat maksefe kabaasik ta safarenaasne fa mangu wuza isanne basaasta aane maksoto. **19** Sinuntano barneen ane we'nit feesetees baasso teetni haymanotisiknawa Phawulos «Hayewwa» yifena kiti Yesusni chowaasiknawa. **20** Ta dey han effatena chowaason tu'nu taan rakkisina boor'a: Phawulosnin: «Yerusalem hamfaan estak han chowaasik mangsu neyista kar'anak sholefatoso?» yin. **21** Sinuntano Phawulos chowbaas Qesarnikik biistonak sholefaat: «Yigibanyni» ubaasik esta gafkunanneen taatere foonak ajajen.» **22** Agripha Fistosnin: «Ta han asus makefeen odonak sholefawungwa» yi. Fistos dey: «Wono makefeen odotawa» yi. **23** Estan wonotiri wono Agriphanawa Berniqena akama ulfinak meya taar'oni meeni gaanynyasakitoniknawa katamaassi fe arto meyakna geeptere yeesere mangsuni kar'ni addarashisi girsete. Esseen orfo Fistos Phawulosnin teegsi. **24** Fistos dey: «Taato Agriphano! Nitto innoneen ane fe asuni meya zuuttere! «Han asus hanneen ekalok kaak foonak aane sholsifa» yit chaaget Yerusalemuknawa han Qisariyak feese Ayhudni meya basaasta mangsu kar'anak

taan mamussete asus hanifewa. **25** Sinuntano ta barin kituta katuni mangsu aane danut. Bar dey: «Chownaas Qeeasrnik biistongwa» yina boor'a esta wosunak hooren. **26** Sinuntano basa chowaasik Daamtaasik tichuna amma wuza aafawa. Estan tu'nira biininneen orfo tichuna wuza dananatto iyaat nitto sina arkiron dey taato Agriphano! Neeki sina tai'singwa. **27** Isa taato denalo fe taatoski wostere hamfena kabaasik malattena malataasi chowanon amma zagu beya ma'ar sinna taak aane bestowawa.»

26 Agripha dey Phawulosnin: «Chowneeson makotak chimatawa» yi. Phawulos kushubaason kabgire malatena malataasi wolgunon make. **2** «Taato Agriphano! Ayhudni meya taan malatesete malata zuuttambaase asik wolgubaason hash hawung neeki sina imfana kabaasik ta ta teetaasik akamanontu girengwa. **3** Esiis dey ne Ayhudni meeni sitirisewa karakkaroose asin mai'sira aritarwa. Es bari boor'a fakiyak taan odotak shiiphefawungwa. **4** «Garonaaseneen aakkak faanamato Ayhudni meya zuuttere arseterwa. Tesustan kabgira darataasa ganesinawa Yerusalemukna faana foonaason arseterwa. **5** Ta chowaasik zaala maksonek ma'i yisefaatene haymanotiniison akamanon zaggire oodefe Ferisawini meeni keen sinna faanamato tesustaneen kabire arseterwa. **6** Sinuntano hash mangsu tayista katonak hanta yerenaas Ha'oos abaniisakitonik imna teyyani kaamaasik abdi zagifana boor'awa. **7** Es abdiista kar'onek asire heppe inno asteseriis Ha'ooson toone waalinne chimme shiiphok oodedifer. Taatono! Taan Ayhudni meya malatesetees es abdiisikwa. **8** Ha'oos kituni meyanon kitun kabgunir sinbaas awuni boor'a nittoki amantoba foonto chowa sinniso? **9** «Ta dey ta teetaasik Naaziretki Yesusni sunaason

chimnaasne faaron tugga'ok sholsu sinnamato safaret faanar. **10** Yerusalemuk zaginaas esiisongwa. Maagni gaanynye meyakin ephna ha'suni hugnaasik amanyinyini meyaassin showonin taatoni keer taatin. Baassotin worsefe kabaasik baassoneen ane isar sinin. **11** Showo wona Ayhudni shiiphoni keya keyaasi hamfaafa ke'o ephphetoosoneknawa Daamiisata mei'ni kaama maksonekna kabeta faanar. Baassosta akamanon haarera ooma geroni katamaassinu hamfaafa kabgit faanar. **12** «Han chowaasik maagni gaanynye meyakin ha'suni hugnawewa ajajine ephpha Demasko hamdifanar. **13** Taatono! Ugunaasta faana toosta awaasi chaarefatan denalo sina chaarefa biin. Es chaarefaas biratonaastanawa taneen ane hamet feese baasso biratoostana saman chaare. **14** Zuuttamniise daasta ganderakunfeni Ayhudni meeni noonok: «Sawulno! Sawulno! Awuniron taan kabgidifa? kamo bittaasta yer'ana iyaatane teetnesontu miir'otawa» yifa kaamaason oden. **15** Ta dey: «Daamiiso! Ne oonso?» yin. Bar dey: «Ta; ne kabgifata Yesuswa; **16** Sinuntano hash kabira wochoneesik yerowa. Ta; neek bestenaas biita ta wuzasiknawa hanneen dey neek besunak fa wuzaasikna wostinyata sinna zaala taak makotaktu neen taatsingwa. **17** Israelni daraasa kushusinnawa neen wosuna Aazabni meeni daraasa kushusinna neen oodana. **18** Aafbesiison gachataknawa talmaassin chaarefaasta kisutakna dey Sexanaasi ha'suni sikalosin Ha'ooski wolgutakna neen zagunawa. Baasso dey boor'besiisi fakiyanon danone. Taak amanobesiisik dey korto sina baassoneen risti danone.» **19** «Taato Agriphano! Saman taak beste raa'isik aane ajajamo beyutwa. **20** Sinuntano zeemma Demaskok feese asuni meyak estan dey Yerusalemuknawa Yuudani daa zuuttambaase asiissi fe baassokna esiisimato dey

Aazabni meya harmusonek maken. Harmusobesiison besifa wosto wostosonek awasingwa 21 Es bari boor'a Ayhudni meya betemeqdesiisik taan ephphe woruk kabsete. 22 Hash hawungneen kar'a Ha'oosi argasu tayistan aane tishuwa. Es bari boor'a garosiknawa gaymasikna han futooson maket hanta yerefawungwa. Raajjuni meenawa Musena zeemme ekka sinana yisere maksete baron makenastano ooma isa wuzane aane makotwa. 23 Baasso dey: «Kiristoos shanaason ephphetoona; kitun kabuusik dey tesunir sinne chaarefaason Israelni daraasiknawa Aazabni meyakna ammanon besuna» yiseretu maksetewa.» 24 Phawulos es baron makefeen Fistos: «Phawulosno! Nifasetwa. Akamanon arunees nifaso sinatak neen zagiwa» yit chaagge make. 25 Sinuntano Phawulos: «Akamanon ulfinto Fistosno! Futosewa futo sina barontu makentano aane nifasotwa. 26 Basa sina ammanon makena taatoos han baron arifewa. Es bar dey aachonor sina beyna boor'a taatoos arunamato arifawungwa. 27 Taato Agriphano! Raajjuni meyanon amanees tatanoso? Ne dey amanefatamato arifawungwa» 28 Agripha dey Phawulosnin: «Han garo kabisasi taan kiristana zagutak sholedifatarwa bi» yi. 29 Phawulos dey: «Garo kabaasik sinun akama kabak ne ne sinnoytaron hash hawung ta wollaason ode baasso zuuttere han taatonaastano tane feer sinonek Ha'ooson shiiphefawungwa» yi. 30 Esseen orfo taato Agripha; daason ha'sife barnawa Berniqenonna dey baassoneen ane diise asuni meya zuuttesere kabsete. 31 Estan kesere hamefet baassotna baassotna: «Han asusin kituta wedey taatok katuni isa wuzane aane zaguwewa» yit wolumsete. 32 Agripha dey Fistosnin: «Han asus: Qesarniki yigibanyinyi uu shaki sinfaanane baak kotana kabawa» yi.

27 Merkebik Ixaliya hamanik wonaas katobaase Phawulosnawa oom taatoni meena; taatoosa taatoni meya taar'osakitonisin isa Yuliyos yiste tii meeni gaanynyaasik taamme imete. **2** lisiyani baarisi ha'ta faase wodebiiski hamfa Adiramixiyonni merkebiissi diira hamni. Teselonqek feepe Meqedoniyani daani asu sina Aristirokos dey innoneen ane feer. **3** Wonotiri wono Sidona hamma kar'ni, Yuliyos Phawulosnik kenashtefaat Phawulos hamme zomobaaskin barik sholsi argasu ephphe yoonak fiqadi imi. **4** Estan kabira sirus ek sinniistak sirit faar sinna boor'a baarisi ganesi kuni daa kophirosnon teetera hamni. **5** Qilqiyane Pinifiliyane asi tesha fa baariison finninneen orfo Liqiyak fa Mura yistefa katamasi kar'ni. **6** Estak tii meeni gaanynyaas Ixaliya hama Iskindiriyani merkebi danne barissi duunik zagi. **7** Showo wona nibi nibi kutira akama rakkok Qenidos yistefa katamasi kar'ni. Sirus ek sina hamnoynimato kalna boor'a Silmonani tesha kamo aatta baarisi ganesi kuni daa Qerxesnon teetera hamni. **8** Akama rakkok teshba teshbaase aatninneen orfo Lasiya yistefa katamaassi tesha fa «Ma'a wodebi» yistefa dimaasta kar'ni. **9** Kutifeni kutuniis faya sinna boor'anawa soomoni wonaas aatna boor'ana es kabaasik merkebik kutuus adaga sinna boor'a Phawulos asuni meyak ekka yi: **10** «Asuni meyan! Hanneen ekaloki fa kutuniis akama adaga faar sinnatu taak bestedifawa. Feche ba'astanawa merkebiistana koi'ba sinnoynaron asuni kaatanu akama adaganewa tishune kar'nirwa» **11** Sinuntano tii meeni gaanynyaas Phawulos makena baristan merkebiissi fe asusin ajajefe barinnawa merkebiisi abaninnatu odedifer. **12** Es wodebiista yeeshuuson aatuk mangu sinbaasik yeesho esta yerok aane mai'fa sinna boor'a showo asuni meya: «Hama chimtefaanane kawudan awugirukinawa yeeshdaani awugirukina

fa Feenqe yistefa Qerxesni wedebiski kar'ere yeeshuuson aatuni»
yisere maksete. **13** Garo kawudani sirus sirifeen biyeteyse
baasso safareteesne faar sinna baassok bestefaan merkebiis
yeronak zagifa baron kabugsere hamak kabsete. Wedebiistan
kabsere Qerxes kamo teshba teshbaase aatte hamete. **14**
Sinuntano woknoyfeen «Yeeshdaani awukesaki ipuwa» yiste
hugnaba faana ipuwa baarisi ganeyasi kuni daastan kabira
baariiski ya. **15** Merkebiis ipuwaasik tugtera ipuwaason tugire
hamak aane chima sinna boor'a shaakkira ipuwaasik tugtet
hamni. **16** «Qeda» yiste baarisi ganesi kuni daason teetera
hamfeni kabaasik akama rakkok merkebiisi goonunon mai'sira
zatta merkebiison fu'ok chimni. **17** Merkebiissi diise baasso
goonuuson hang merkebiski zatte kissetenneen orfo merkebiisi
biratonon gaaduk taar'esete. Merkebiis: «Surtiis» yiste fuutuni
daasta gandonoytemato digsefaat sharaason kessisefaaten
sirus merkebiison kalin hamete. **18** Ipuwaas akamanon innoosta
chimet hamna boor'a wonotiri wono merkebiista feche ba'aason
kessisere baariissi ha'u ephesete. **19** Keezsinari wono merkebisiki
ke'ni kodaason kushubesiisik kissere ha'sete. **20** Showo wona
awa wedey baakura aane biistowa sinbaasik sirus innoosta
chimet hamna boor'a: «Hanneen ekalok aafawa fui'toni wuza»
yit abdi buggini. **21** Asuni meya dey isa muune muunoy
showo wona diisete. Es bari boor'a Phawulos baasso ganeyasi
yerefaat ekka yi: «Asuni meyane! Ta makena baron odera
Qerxesun kabu beyeti sinfaanane han adagasewa tishuuse
nittoosta kar'ana kabatawa. **22** Hashnu han merkebiis bar
bartu miir'amonittano nittoossin oonu tishunir aafewa. Es bari
boor'a «Harewa digotiitawa» yit nittotin chinifawungwa. **23** Aata
walaasik barir sina ta shiiphefana Ha'oos wosina wosibaas

teshna yerefaat: 24 «Phawulosno! Digotaatawa; Qeesarni sina yerotak sholsuwa. Neneen ane hamfe baassotin dey zuutira Ha'oos neekwa iyaat kitun fu'oniwa» yit taak makewa. 25 Es bari boor'a asuni meylene! Digotiitawa! Taak makena baron zuuttambaase asin zagunamato Ha'oosik amanefawungwa. 26 Sinfanaknu sirus isa Baarini ganesi kuni daasi ha'ta taamma innotin ha'una.» 27 Asire acheechche sinnari wono waalin Adiryan yiste baarisi ganeyata siruusik ekna hangna tugtet hamfeni wassi daani kixxestak merkebiistaki wostinyanyi meya golo daasta kar'etene faar sinna baassok beste. 28 Es bari boor'a baarisi tir'manon hoossire biini gaaduuson baarisi ha'seten acheechasir meetiri sini. Garonon feesere hepsa dey hoossire biyak gaaduuson ha'seten keezasir meetiri sini. 29 Merkebiis baarisi ha'ta fa shu'aasneen heephtonoynamato digsefaat merkebiisi orfota merkebiison yeetuni wuza acheechon baariissi kessisete. Estan waalaas wonanak shiiphsete. 30 Merkebiissiki wostinyanyi meya sirun kesak sholsete boor'a merkebiison yeetuni wuzason ek sinaasta ha'unirne feer sinere goonuuson baariissi ha'sete. 31 Es kabaasik Phawulos tii meeni gaanynyaasinnawa taar'oni meyanonna: «Han Merkebiissi feese baasso merkebiissi shaakkisere du shakisefaatene nitto fui'tok aafa chimati wuza» yi. 32 Estan taar'oni meya goonuuson epha gaaduuson kar'eten goonuus akaasta kunna hamanak gafuksete. 33 Waalaas wonanakfana kabaasik Phawulos zuuttambesiise muu muusonek shiiphe. Ekka dey yi: «Isa wuzane muunoy afurnitise asire acheechche wona kar'tiwa. 34 Es bari boor'a muu muutik shiiphefawungwa. Es bar dey kaak footik nittotin chinunawa isa miir'anu nittoosta aafa kar'anawuza» yi. 35 Es baron yinnanreen orfo tusha ephphe zuuttambesiise asi sina Ha'o

galattefaat batte muu ephi. **36** Es kabaasik zuuttambesiise chima danere muu ephphe meesete. **37** Merkebiissi fe inno zuuttamniise hep tiirewa naafunasire issune asu. **38** Zuuttambesiise meesere gawusetenneen orfo markabista feche zagooson baariissi ha'uk merkebiisi ba'a kashonak zagsete. **39** Wonfana kabaasik hamme kar'ete dimaason aane arsoto. Sinuntano fuutuusi teshta fa baarisi tugo daa biyete. Chimtefaanane merkebiison tugire esta katuk sholsete. **40** Merkebiison yeetifa gaaduuson kotere baariissi gafuksete. Es kabaasik merkebiison kalfa bari gaaduuson kotete. Hangkaloki fa sharaason siruski den teggire baarisi ha'ta kamo aatte kesak hamete. **41** Sinuntano merkebiis tuultera di fuutuusta heephtena boor'a yeet tukna sheligte. Merkebiis sinbaasik fuutuussi kejja diina boor'a shorko beyi. Sinuntano orfobaas ipuwaasi tugutan kabi chowa mestet faar. **42** Taatoni meyaassin isarnu akaassi ichere kesse tishunoynamato taar'oni meya woruk sholsete. **43** Sinuntano tii meeni gaanynyaas Phawulosnin fu'onak sholena boor'a baasso safaraason aane ephphetowe. Es baristan akani ichche fina chimefe baasso merkebiissin kesere baarisi fillefaafe zeemme daasta kessonek ajaje. **44** Fu'te baasso dey merkebiisi zoodanonnawa merkebiisi mestoni kattosi kamona kesonek ajaje. Ekkak zuuttambesiise ma'arik daasta kar'ete.

28 Ma'arik daasta kar'ninneen orfo es baarisi ganesi kuni daas Malta yistefanamato arini. **2** Es daasta fe asuni meya akama diinqi ma'a innok zagsete. Es kabaasik iro ichin koochedifar sinna boor'a geya sookere zuuttamniise besunik zagsete. **3** Sinuntano Phawulos waa'a zuutire geyaassi ha'ifeen geyaasi gumutan kabi chowa ufo kessa kushubaason saar'a here'tera yere. **4** Es daasta fe asuni meya Phawulosni kushuusta ufoos here'tera yerefeen

biyeteyse baassotna baassotna wol: «Han asus futok kaa woraat ye asuwa! Baariistaki akani guubosin nagak kesfenaknu ooko Ha'oosi ke'osin aatte kaak foonak aane chimewa» yisete. **5** Sinuntano Phawulos ufooson geyaassi tebire ha'i. Ufoosi saar'a barin isanne aane miir'owa. **6** Asuni meya dey: «Hashtu atubaas wolsuna wedey geregere kitire gandona» yiset oodeset feeseter. Sinuntano akama sa'ati oodesefeknu basaasta isa miir'a aane kar'a sinnamato biyeteyse safarabesiison soolesere: «Han bar ha'owa» yisete. **7** Es faani dimaas tesha baarisi ganesi kuni daasi ha'sinyunya Puppeliyosni daa faar. Es asus innotin barki keer ephphe keez wona ma'arik irbasi. **8** Puppeliyosni aba gumtannewa keenni ichne meraan kunfer. Phawulos es asuski keer girire kushubaason ta'ire shiiphen fari. **9** Es bar sinnanneen orfo baarisi ganesi kuni daasta feesefe oom mettanni meya yeesere farisete. **10** Showo ima dey innok ephphe yeesete. Ulfinsubesiison dey innok bessete. Estan kabfeni kabaasik uggunniisik sholsi wuzason merkebiissi kunussete. **11** Keez assa diininneen orfo es yeeshuuson baarisi ganesi kuni daasta neetta Iskindiriyani merkebiissi diira hamni. Es merkebiista Diyosqoros yiste mano ha'oni gito barista faar. **12** Serakuski katamasi kar'a keez wona esta diini. **13** Estan baariison biratera hamma Regiyun katama kar'ni. Estak isa wona aatininneen orfo kawudani sirus sirina boor'a hepsinari wono Putiyolus hamni. **14** Estak ayni meyanon danna baassoneen ane naafun wona duunik innotin shiiphsete. Esseen orfo Room hamni. **15** Roomuk feese ayni meya inno yooson odeseteyse hamma Afiyusni gabaastanawa Keez ha'uni dimaastana kar'ere innotin ephak yeesete. Phawulos baassotin biinayse Ha'ooson galattere nibaas chima dani. **16** Room girifeni kabaasik Phawulosnin

oodni taar'o imten bar bar foonak fiqadi imte. **17** Keez wonaneen orfo Phawulos esta feese Ayhudni meeni gayma meyanon barki teegsi. Baasso zuuttesefe kabaasik ekka yi: «Aytaasakitono! Ta Israelni daraasatanawa abani meeni tumaastana zagina mangsu isa wuzane aafawa. Sinuntano Yerusalemuk taatera Romanni meeni kushuussi aattera imtengwa. **18** Roomni meya taan tu'nisetenneen orfo kituta katuni mangsu aane danoto sinna boor'a baak kottonek safarsete. **19** Sinuntano Ayhudni meya baak kotnaason tugga'obesiise Qesarnik: <Yigibanynyi> unak giddi siniwa. Sinfanaknu darataasin malatonaktawa. **20** Hashnu nittotin teegsinaas nittotin biyanaknawa han baron dey nittok makonaknawa. Ta han shashsharaasik taatenaas Israelni meyak imte abdiisikwa.» **21** Baasso dey ekka yit wollugsete: «Yuudani daastan ne chowaasik tichche ticha aane innok kar'awa. Hanta yeese baassossin oonu ne chowaasik mangu wuza woller aafewa. **22** Sinuntano han ne faata haymanotiison daadaassi asuni meya tugga'sefemato arifeniwa. Es bari boor'a ne safaraas awu sinnamato neekin odonik sholefeniwa.» **23** Wona duusisere showo asu sinere barki keer yeesete. Bar dey e'son kabira hamma waalin kar'ana kabaneen Ha'oosi taatoni chowanon make. Baassotin amansuk Museni tumaassinnawa raajjuni meeni matsafasinna kisire Yesusni chowaason ammanon baassok make. **24** Isa isa asuni meya makena kaamaason amanesete. Sinuntano oomiis aane amanosoto. **25** Baasso dey baassotna baassotna aane isa niba sinoto. Sinfanaknu oor oor kesonoy feeseten Phawulos koi'baasta ekka yi: «Korto Ayyanaas raajju Isayyasniki kamo nitto abani meyak makena bar futowa. **26** « <Ek daraaski hamfaat; odoson odesetir, sinuntano aane yaadatesefeti; biyason biitir, sinuntano gazgira aane biifeti;

nibnitiissi dey aane kunsifeti. 27 Han daraasa niba muumiwa; odobesiis dey oyewa; aafbesiis dey simewa; ekka sina shaki sinfaanane aafbesiisik biyere; odobesiisik odere; nibbesiissik yaadatesere taaki wolseten; ta dey baassotin fatuna kabawa» yi. 28 «Ese han Ha'oosi fatuni wosiya Aazabni meyak wostenamato arutiwa. Baasso dey ma'i yisere ephphetoosone» 29 [Phawulos es baron makobaase Ayhudni meya baassotna baassotna akamanon we'niset kesse hamete] 30 Phawulos kira ephna keyaassi hep wogga di. Barki keer yeeseфе asuni meyanon zuutire keebaassi ephet feer. 31 Oonu barin kalnoynaron Ha'oosi taatonon maket Daam Yesus Kiristoosni chowaason diga foontonon assit feer.

Roome

1 Kiristoos Yesusni wostinynga dey wosi sinanak teegtere Ha'oosi misirachchuni kaamanon makonak kortere fe Phawulosnikin woste wosiya. **2** Es misirachchuni kaamaas Ha'oos raajjuni meyakini kamo korto matsafaasikitosi zeemme imna abdini kaamawa. **3** Es misirachchuni kaamaas Ha'oosi Naa ashak Dawitni zalaassin koontobaasontu makefa. **4** Esiisimato dey Daamni Yesus Kiristoos korto Ayyanak akama hugnak kitun kabubaasik Ha'oni Naa sinbaas arte. **5** Kiristoosni sunaasik Aazabni meya zuuttere amanosoneknawa ajajamosonekna zaguk barki kamo wosi sinna teegtoni Ha'oni otma danniya. **6** Nitto dey Yesus Kiristoosni sinatik Ha'oos teegenaa Aazabni meyaassin isaaswa. **7** Es bari boor'a Ha'oosik shunterenawa bari korto dara sinatik teegtere fe Roomanki asuni meya zuuttera: Abani sina Ha'oos; Daam Yesus Kiristoosni otmaasewa nagaase nittok sinfawung. **8** Nitto amantoosi wolla han daasta zuuttera odena boor'a zuuttambaase asiistan zeemma Yesus Kiristoosniki kamo zuuttamntiise asik Ha'onaason galattefan. **9** Wonna wonna shiiphet faanamato Naasa chowanon makefa misirachchuni kaamaason makok tuuma nibnaasik wostefana Ha'oos zaalawa. **10** Hash dey koi'baasta nittoki yoonak Ha'oosi fiqadi sinna ugunaas kaananak wonna wonna shiiphewungwa. **11** Amantok chimma footik zaguni ayyanani ima nittok haa'anak nittotin biyanak kalten. **12** Esiis dey ta nitto amantoosik nitto dey ta amantoosik innotna innotna chimanikwa. **13** Aytaasakitono! Oom Aazabni meeni ganeyaassi showo amanyinyini dannaysimato nitto ganeyaassin dey amanyinyinin dananak sholet faanar. Sinuntano nittoki yoonak showo wona hoorera kesna hashneen kar'a sina beynamato arutik sholefan. **14** Girikni asu sina

baassotinnawa sinnoy baassotinna, ari baassotinnawa arunoy
baassotinna asik makonak adara tayista faar. 15 Es bari
boor'a Roomki feese nittok misirachchuni kaamaason makonak
akamanontu sholefawungwa. 16 Ta misirachchuni kaamaasik
aafa iichchonawuza. Misirachchuni kaamaas zeemma Ayhudni
meyak dey Aazabni meyaknawa; esiis dey amanese fe baassotin
zuutira fatuk chimni Ha'oni hugnawa. 17 Ookoos amantoktu
kaa danana yistera tichchewa. Ha'oosi ooko dey misirachchuni
kaamaasik ammanon bestena boor'a tesustan kabira hamma
koi'ba kar'a asu ooko sinanaas amantokwa. 18 Asuni meya
mangubesiisik futoos artonoy namato zagsefe. Ha'ooson digo
beyobesiisiknawa mangubesiisi boor'ana zuuttambesiise asiista
Ha'oni gi'a saman yoonawa. 19 Baassotin ke'unaas Ha'oosi
chowanon arsonek sholsi baron Ha'oos baassok ammanon besin
arsere feeseter sinna boor'awa. 20 Han daas testenanneen
kabira asuni meyak bestonoy Ha'oosi haala koi'ba foonto
hugnabaasewa bar Ha'o sinbaase tesina testooski kamo ammano
kessa bestena boor'a asuni meya mangsisefe mangsuusik
teetone wuzbesi aafawa. (aïdios g126) 21 Baasso Ha'ooson
arsere feesefet bar Ha'o sinbaasik sholsu ulfinnewa galatne
barik aane imosoto. Safarabesiisik ke'nor sinete. Yaadatonoy
nibbesiis dey talme. 22 «Techumni faar» yisefet gowwa sinete. 23
Koi'ba foonto Ha'ooson ulfinsuustan aatni wuza sina asuni gitok,
kasak, acheech wochoba faana waagak wedey daasta bokotefa
testoosi gitok wosuste suuraasik ulfina imete. 24 Es bari boor'a
baassotna baassotna baasso ashaasta iichu wuza zagsonek
Ha'oos kiinak tuuma mangu eenantobesiisik ajajamosonek aatira
imiwa. 25 Es bar dey sinaas Ha'oosi futoron eshak soolere tesi
baron beyfaat testooson Ha'o zagire shiiphsete boor'anawa barik

dey wostesete boor'anawa. Sinuntano Ha'oos koi'ba foontonon galatamtowa. Aamin. (aiōn g165) 26 Asuni meya es baron zagsete boor'a Ha'oos baassok sinnoy iichu eenantobesiisik aatira imi. Mashka asubesiisikito artera fa arqasuneen kunuson beyfaat artonoy ugnak soolsete. 27 Esiisimato arqasuni meya artera fa mashkasuneen kunuson beyye baassotna baassotna igak kiichchesete. Es bari boor'a arqasuni meya arqasuneen iichu wuza zagsete. Es mangu wostobesiisik sholsi ke'o baassosta kar'in ephphetoosoner. 28 Asuni meya Ha'ooson aruk sholo beyete boor'a iichu wuza zagsonok Ha'oos ke'noy kanuk aatira imi. 29 Es bari boor'a miir'ok, mangsuk, tiittanak, nuuruk, koonak, kaani woruk, faassok, eeshshuk, mangu safarakneen tuumme feer sinete. Esiisimato dey hamater sinone. 30 Asuni suna mangsir; Ha'ooson oomter; asunin ulfinsunor; beeganto; tane fe asu aafe yir; mangu wuza wosto sholer; aba intobesiisik ajajamonorwa. 31 Yaadatbesi foonto; wuli boker; keeshtambesi foonto keena buduwa. 32 «Es baron zagife baasso zuuttere kitusonek sholsifawa» yifa Ha'oosi tumanon arsefet es baron zuutire zagsefe. Zagu koi'ba sinnoynaron esiisimato zagsefe baassotin dey chinisefewa.

2 Oom asuniista mangsu kar'fe ne teetneesik teetota wuzne aafawa. Oom asusata mangsu kar'fata kabaasik teetneestatu mangsu kar'difatwa. Ne asuniista mangsu kar'faat es asus zagifena barontu zagifatwa. 2 Es baron zagsefe baassosta Ha'oos sholsu mangsu kar'fanamato arifeniwa. 3 Ese han asuso! Ne ekka zagsefe asuni meyaasta mangsu kar'faat baasso zagsefe baron zagifata kabaasik Ha'oosi mangsuni kar'sin aatta kesatanne faaroso? 4 Wedey Ha'oosi ma'a, fakire oodbaas, fakibaas neek aatamubaason kashshitoso?

Ha'oos ma'baason arkissinaas harmutak neen zoonsunak sinnamato aane aruwenoso? 5 Ese ne harmu beyneesiknawa xiiqi ephneesikna Ha'oosi gi'nawa futoni mangsuni kar'ne yaafana wono neyista kar'ni ke'oos arkunaktu zagifatwa. 6 Ha'oos isarba isarbaasik wostobaasimato imanawa. 7 Ma'a wostooson chimme wostet ulfina; addanewa koi'ba foonto foone sholsefe baassok koi'ba foonto kaa imana. (aiōnios g166) 8 Sinuntano baasso teetaasik ke'ni wuza sholsefe baassok, futoosik ajajamonoy manguusik ajajame baassosta Ha'oni gi'nawa Ha'oni mangsuni kar'ne yoona. 9 Mangu wuza zagsefe Ayhudni meyaasta sinun Aazabni meyaasta shananewa rakkone yoona. 10 Sinuntano ma'a wuza wostesefe baasso Ayhud meyak sinun Aazabni meyak galata, ulfina dey naga imtona. 11 Ha'o asuni meeni ganesi aane korifa. 12 Museniki kamo imte tumabesi foonto boor'a wostesefe baasso zuuttere Museniki kamo imte tumbesi aafa sinfanaknu tishiseterwa. Sinuntano tumabesi feen boor'a wostesefe baassosta es tumaasimato mangsu katona. 13 Es bari boor'a Ha'oosi sinak ooko sinniis tumaason odere wostota feeshife baassoteno odere wostota feeshunoy baassotewa. 14 Museniki kamo imte tumbesi foonto Aazabni meya testobesiisik tumaas ajajefana barontu zagsefe. Es bari boor'a tumabesi tishifanaknu nibbesiissi fa tumaasik zagsonok sholsi baron arseter. 15 Es bar dey besifanaas tumaas ajajefana bar zuuttera baasso nibaassi faar sinbaasonwa. Dey kanubesiis zaala maker. Isa isa wono kanubesiis baassotin we'er; isa isa wono dey aane we'efa. 16 Es bar dey ammanon kessa bestonaas han makefana misirachchuni kaamaasik Ha'oos Kiristoos Yesusniki kamo asuni meya wostesefe aacho wuzaasta mangsu kar'fana wonowa. 17 Ne dey: «Ta Ayhudwa» iyaat tumaasik teetefaat. Ha'oosir

sinneesik dey ge'fatwa. **18** Ne Ha'oosi fiqadinon aritar. Tumaason aritar sinna boor'a ma'aron zaguuson aritarwa. **19** Ta: «Aaftishuni meyanon zoonsinar; talmaassi fe baassok dey chaarefwa. **20** Arunoy baassok leejji innar; daaga naanggotaason assinar» yifat. Esiisimato dey: «Tumaasi aruknawa futokna tuumma faanarwa» yifatwa. **21** Eeka oomiisin assifat ne teetaason awuni boor'a assu beyisso? Ne: «wiisotiita» yifat wiisefatoso? **22** Ne: «Gerkesatiita» yifat gerkesfatoso? Ne koo'looson oomtefaat betemeqdesiison bo'efatoso? **23** Ne Ha'oosi tumanon aruk ge'fat; sinuntano bari tumaason bokok Ha'oosik ulfina aane imfe. **24** Esiis dey: «Nitto Ayhudni meeni boor'a Ha'oosi suna Aazabni sinak mechefa» yistera tichchenaasimatowa. **25** Haarkoni kunaas waagba foonaas tumaason zagitar sinfaananewa. Sinuntano tumaason boketar sinfaanane haarko kunnees haarko kunnoytar sinnatu faadtona. **26** Es bari boor'a haarko kunnoy Aazabni meeni keeniis tumaasi ajajinon zagir sinfaanane haarko kunu beybaas haarko kuni sinnatanoso faadtonari? **27** Ne tichchera fa tumane feen dey haarko kunar sinfaat tumaason boker sinfaatane ashak haarko kunnoy sinfaat tumaason zagife Aazabni meeni keeniis neyista mangsu kar'eterwa. **28** Ese sunak Ayhud sina bar futoni Ayhudtewa. Esiisimato geroki biistefa ashni haarkoni kunuus futoni haarkoni kunutawa. **29** Futoni Ayhud sikalobaassik Ayhud sina barwa. Futoni haarkoni kunuus Ha'oni Ayyanak sinfa nibni haarkoni kunutano tumaassi tichchenaasimato ashni haarkoni kunuustawa. Es effetena asus dey galata ephpheteefenaas Ha'ooskintano asunikintawa.

3 Eekin Ayhud sinaas awu ke'nirinso? Haarkoni kunuus waagba aambanso? **2** Futoosik Ayhud sina showo ugnak ke'arwa; arki chowaas Ha'oos kaambaason Ayhudni meyak

adara imbaaswa. **3** Eekin Ayhudni meyaassin isa isa meya amantobesi foonto sinefaatene baasso amano beyaas Ha'oosi amanamtonon waagba turuksuniroso? **4** Isanne aafa turuksuna wuza! «Kaamneestan kabi chowa ne futowa; gumaneesin dey malatera dawotawa.» yistera tichchenaasimato asu zuuttere eshinynya sinfenaknu Ha'oos futo sinun. **5** Sinuntano inno mangsuus Ha'oosi ookonon besunir sinfaanane awu unirinso? Ha'oos inno mangsuusi boor'a innotin ke'ifaaanane bar futoni mangsu aane kar'fa unoso? Han baron makefanaas asuni safaranimatowa. **6** Isanne ekkatawa; ekka sinfaanane Ha'oos aakkak han daasta mangsu kar'nirin? **7** Sinuntano ta eshinynya sinaas Ha'oosi fotonon ammanon besira ulfinbaasi arkunon besunir sinfaanane eekin ta boor'inynyanimato awuni boor'a tayista mangsu katonirinso? **8** Isa isa asuni meya: «Ma'a wuza dananik mangu wuza zaguni» yira assinarne faaron zagire taan malatesefe. Es bari boor'a es effetena asuni meyaasta katoni mangsuus likkiwa. **9** Eekin inno Ayhudiis Aazabni meyaastan denalo sinni unoso? Isanne indaanewa. Asuni meya zuuttere Ayhud sino Aazab sinefeknu boor'besi faanar sinetematotu zeemma nittok assiniwa. **10** Matsafaassi: «Isa ooko asunu aafe; isarnu aafewa. **11** Yaadatba feenar oonu aafe; Ha'ooson sholefer isarnu aafe. **12** Zuuttambesiise ugunaastan shaatesete; isarik ke'nor sinete; ma'aron zagifer oonu aafe; isarnu aafe. **13** Asuni miir'oni mangu kaama makok; noonobesiis gachchera kuni moogane faarwa; terumbesiisiktu eeshshisefe; Terumbesiisi wolla dey zawuni kewanimato asuni miir'er. **14** Noonobesiis erwiyaaknawa suqarokna tuumma faar. **15** Wochobesiis asuni woruk tapter. **16** Ugunbesiista tishunewa shaantune faar. **17** Nagani ugunaason aane arsefe. **18** Ha'ooson

aane digsefe» yistera tichchenaasimatowa. **19** Museni tumaasi ajaji makefanaas tumaasi daakalo feese baassotin sinnamato arifeni. Es bari boor'a asuni meya ephphe maksone wuza tishina boor'a shaakkisefe. Daa zuuttambaase Ha'oosi mangsuni kar'ni sikalosiwa. **20** Es bari boor'a oonu Ha'oosi sina tumaason zaguk aafa ooko sinanawuza. Tumaaski kamotu boor'aas artefa. **21** Sinuntano hash Ha'oos asuni meyanon ooko zaguna ugunaas tumaas sholsunoynaron ammanon bestewa. Esiis dey Museni tumaassinawa raajjuni meyakinna zaala makte. **22** Es bari boor'a Ha'oos isa koruba foontonon Yesus Kiristoosnik amanefe baasso zuuttere ooko sinonek zagi. **23** Asuni meya zuuttere boor'a wostesete; Ha'oosi ulfina dey baassostan yo'i. **24** Es bari boor'a asuni meya zuuttere Kiristoos Yesus zagina furiiski kamo baak Ha'oosi otmaktu ooko sinone. **25** Ha'oos Yesus Kiristoosnin maa'a zagira imnaas barik amanefe baasso zuuttere harinbaasik boor'besiisi fakiyanon danonekwa. Ha'oos es baron zaginaas fakibaasik zeemoti zagte boor'aason ke'unoy beynaas bari futoni mangsuni kar'aason ammanon kisira besunakwa. Han neyaassik dey Ha'o teetbaasik ooko sinbaason besinaas Yesus Kiristoosnik amanefe baassotin zuutira ooko zagubaasikwa. **27** Eekin teetoni wuzni awu faarinso? Isa wuzaknu teetonik aafawa chimani wuza. Teeto beyaniis awuni boor'anso? Museni tumaason zagifeni boor'anoso? Indaanewa. Sinuntano amantokwa. **28** Es bari boor'a Ha'oos asu ooko sinanak zagifanaas bar tumaasi ajajinon zagina boor'a sinnoynaron amantok sinbaasontu yaadatefeniwa. **29** Wedey Ha'oos Ayhudni meenir koi'banoso? Aazabni meyak dey Ha'otanoso? Futoosik Aazabni meyak dey Ha'owa. **30** Ha'oos isarwa; Ayhudni meyanon sinun Aazabni meyanon amantok

ooko zaguniis barwa. 31 Eekin amantoni boor'a tumaason shaaronir unoso? Indaanewa; zaggiratu oodaniwa.

4 Eese ashak abani sina Abraham daniwa uni wuza aambanso?
2 Abraham ooko sinnaas wostok sini sinfaanane teetona wuza danana kabawa. Sinuntano Ha'oosi sina teetok aafa chimanawuza. 3 Korto matsafaas: «Abraham Ha'ooson amante, amantobaas dey ooko sinna faadte» yifatanoso? 4 Wosto wostefe asu barik sholsu wostoni waagaasontu daniteno baak imte imatawa. 5 Wostok dananawa unoy boor'ni meyanon ooko zagifa Ha'oosik amanefaanane amantobaas ooko sinnatu faadtona. 6 Dawit teetbaasik Ha'oos wosto foontonon ooko zagira faadina asus awune faaron suusto sinbaason besuk: 7 «Mangsubesiis <feeshun> yistena baassonawa boor'besiis tishiktena asuni meena suustowa. 8 Daamiis boor'baason faadunoyna asu suustowa» yi. 9 Eekin Dawit makena es suustoos haarko kune baassok koi'bangwa wedey haarko kunnoy baassokneeninso? Haarko kunnoy baassokneengwa. Abraham Ha'oosik amanena boor'a amantobaas ooko sinna faadte yiniwa. 10 Eekin Abraham amantobaas ooko sinna faadtenaas aagenso? Haarko kunnoyfeeningwa wedey haarko kunfaninso? Haarko kunnoyfeentano haarko kunnanneentawa. 11 Abraham zeemme Haarko kunnoyfeen amantobaas ooko sinna faadtenamato aruna mallato sinanaktu haarko kuni. Es bari boor'a Abraham haarko kunnoy amanoni baassoknawa amantobesiis ooko sinna faadtona baasso zuuttambesiise asikna abawa. 12 Esiisimato Abraham haarko kune baassok dey abawa. Haarko kune baassok aba sinnaas dey haarko kunete boor'a koi'ba sinnoynaron bar haarko kunnoyfeena kabaasik fa amantobaasik zoonustesefe baassokwa. 13 Abrahamniknawa

basa zalaasikna han daason warasonak Ha'oos abdi imnaas
 amantok danna ookosiktano tumaason zagina boor'atawa.

14 Abdiison warasoniis tumaason zagi baasso sinefaatene
 amantoos waagba aafa foona wuza. Abdiis dey waagba foontotu
 sinana. **15** Tumaas Ha'oni gi'atu ephpha yaafa. Sinuntano tuma
 tishifaanane tumaason zagunoy aata aafa foona wuza. **16** Es bari
 boor'a abdiis yerenaas amantoostawa. Es abdiis dey Abrahamni
 zala zuutira Ha'oosi otmak imter sinbaas es barik artewa.
 Esiis dey tumaasik zoonustefe asuni meyak koi'ba sinnoynaron
 Abrahamniisimato amane baasso zuuttambesiise asikwa. Esiisik
 Abraham inno zuuttamniise asik abawa. **17** Abrahamni chowaasik:
 «Neen showo asuni zalaasik aba zaginwa» yistera tichche.
 Es abdiis Abrahamnik imtenaas kiti asuni meyanon kitun
 kabgifa Ha'oosiknawa foontoson faar zagifa Ha'oosikna amanena
 boor'awa. **18** Abraham zalnees akamanon showona yistera
 maktenaasimato showo asuni zalaasik aba sinanak abdik
 amanenaas isa abdi zaguk chimtonoyna wuzaasikwa. **19**
 Abraham woggabaas tiya kar'a faar sinna boor'a ashbaasik hopire
 kitune feer sini. Koonuk dey aafa chimanawuza sinnamatonawa
 asuba Saara dey aafa koonuna wuza sinnamatona arifenaknu
 amantobaasik aane hopuwe. **20** Amantobaasik zag sinnetu
 Ha'oosik ulfina imitenno Ha'oos imna abdiisik isanne ek hang aane
 uwe. **21** Ha'oos bar imna abdiison zagunir sinnamato tuuma
 nibak amanere feerwa. **22** Es bari boor'atu Abrahamni amantoos
 ooko sinna faadte. **23** Sinuntano «Ooko sinne faadte» yistera
 tichche kaamaas tichchenaas Abrahamnik koi'ba sinnoynaron; **24**
 Innokneengwa; Daamni Yesusnin kitun kabgi Ha'oosik amanefe
 innok dey amantoniis ooko sinna faadtonawa. **25** Es Daamni

Yesus inno boor'aasik kituk aattere imtere innotin dey ooko zaguk kitun kabiis barwa.

5 Ese inno ooko sinaason danniiis amantok sinna boor'a Daamni Yesus Kiristoosniki kamo Ha'oosneen ane nagani faar. **2** Han amantok zagira faani Ha'oosi otmasi giriniis barik sinna boor'a abdik Ha'oosi ulfinanon haa'er sinniisik teetefeni. **3** Es bar bar sinnoynaron shanaassin chima bester sinnamato arini boor'a ephpha taafeni shanaasik teetefeni. **4** Fakiyaassik fatanaason chima; chimaassin dey abdi bestefawa. **5** Innok imte Korto Ayyanaaski kamo Ha'oosi keeshtanaas nibniissi tuumna boor'a innok imte abdiis aafa iishshuna wuza. **6** Inno hopi sinna faani Ha'oosi wona kar'fana kabaasik Kiristoos boor'ni meyak kitiwa. **7** Ookoni edde kituni asunin dana akamanon rakkowa; Sinfanaknu ma'a asuni edde kituk chimni asu awuzakne bestonak chimana. **8** Sinuntano inno boor'bare yere asu sinna faani Kiristoos inno eddeessi kitiwa. Es bar dey Ha'oos innotin keeshtena keeshtambaas awune fa akama sinnamatotu besifa. **9** Ese inno ooko sinniis Yesus Kiristoosni hannaasik sinfaanane dey daysira Ha'oosi gi'sin fui'tok chimaniis barki kamowa. **10** Inno Ha'oosi guma sinna faani bari Naasa kituk barneen ane ganeniwa. Hash Ha'oosneen ane ganeninneen orfo dey daysira basa kaaski kamo faruni. **11** Es bar koi'ba sinnoynaron; Ha'oosneen ane ganooson danniiis Yesus Kiristoosniki kamo Ha'oosik teetoniwa. **12** Isa asuniki kamo han daasta boor'a ya. Es boor'aaski kamo dey kitu ya. Esiisimato dey asu zuuttere wostena boor'baasik kitu asu zuuttambaase asiista ya. **13** Museni tumaas imtonoyfeen zeemma boor'a han daasta faar. Sinuntano tumaas tishifaanane boor'aas boor'ane faar sinna aane faadtefa. **14** Sinuntano Addamniisimato tumaason aatak boor'a wostonoy

asuni meyanonnu fu'onoy kitu Addamniistan kabira Museniki kar'a asu zuuttambaase asiista ha'suni hugnaba dani. Es Addam hanneenti yooni Kiristoosnik besowa. **15** Sinuntano Ha'oosi otmani imaas asusa boor'nimatotawa. Isa asuni boor'aasik showni meya kitisetemato dey Ha'oosi otmaknawa isa Yesus Kiristoosniki kamona beste Ha'oosi ima showoni meyak dayistera imtewa. **16** Esiisimato baak Ha'oos imna bari imaas teshshena otmaasi gaana isa asusa boor'a ephpha yaana gaanaasne faartawa. Isa asusa boor'ak imte mangsuni kar'aas ke'o ephpha ya. Showo boor'aasik baak imte imaas ooko ephpha ya. **17** Isa asusa boor'aasik kitu asu zuuttambaase asiisata ha'suni hugna dannanneen tuumma fu'te Ha'oosi imanon ephphe ooko sine baasso zuuttere isa asu sina Yesus Kiristoosniki kamo merere kaak taattosone. **18** Ese isa Addamni boor'aas ke'oni mangsuni kar'a asu zuuttambaase asiista ephpha yaanamato isa Kiristoosni ooko wostoos showoni meyanon ke'oossin birmadumma kisira kaa imana. **19** Isa asu sina Addamni ajajamto beyaasik showoni meya boor'besi faanar sinetemato isa asu sina Kiristoosni ajajamtoosik showoni meya ooko sinone. **20** Boor'a arkunaktu tuma ya. Sinuntano boor'aas arkinamato Ha'oosi otma dey akamanon arki. **21** Es bar dey sinnaas boor'aas kituki kamo asu zuuttambaase asiista taattenamato Daamni Yesus Kiristoosniki kamo koi'ba foonto kaa bestonak Ha'oosi otma ookooson imanak taattonawa. (aiōnios g166)

6 Eeka awu unisso? Ha'oosi otma arkunak boor'a wostet fooniroso? **2** Indaanewa; Inno boor'aasik kitini; eekin aakkak boor'a wostet foonirinso? **3** Kiristoos Yesusneen ane isar sinak haphukte inno zuuttera bar kitinaasimato kitubaason besuk haphuktoniison aane aruwetinoso? **4** Haphuktok barneen ane

kabbartefeni kabaasik basa kituuson besiniwa. Es bari boor'a
 Kiristoos Abaasa ulfinak kitun kabinamato inno dey gaddo
 kaak fooniwa. **5** Kitubaasik ekkak barneen ane isar sinnineen
 esiisimato kitun kabubaasik dey barneen ane isar sinaniwa.
6 Innoosta hugna dana boor'aas tishunaknawa boor'aasi boz
 sinne fooniis feeshanakna kur'u testoniis Kiristoosneen ane
 suuttenamato arifeniwa. **7** Kiti asu boor'aasi ha'suni sikalosi
 birmadumma kesiwa. **8** Esiisimato Kiristoosneen ane kitifaanine
 barneen ane dey kaak foonimato amnefeniwa. **9** Kiristoos kitun
 kabubaasik hepsa aafa kituna wuza sinnamatonawa kituus
 dey basaasta ha'suni hugnaba aafa sinnamatona arifeniwa.
10 Bar kitifena kabaasik boor'a basaasta ha'suni hugnaba
 foonoynamato hepsa dey wolunoynamato zagire isarga kitiwa.
 Hashnu kaak feena foobaas Ha'oosikwa. **11** Ese nitto kiti asune
 faaron boor'aassin oor kesetimatona Kiristoos Yesusniki kamo
 dey Ha'oosik kaak faatimatona faaduti. **12** Ese boor'aas kituni
 atuntiista ha'suni hugnaba foonaknawa ashni eenantosikna
 ajajamer nittotin zagunak ma'i utiitawa. **13** Esiisimato atuntiisi
 billitinon mangu wuza wostoni koda zagira boor'aasik ajajamonak
 zagutiita. Sinuntano kitun kabira hayew sinetimato zagira
 teetnitiison Ha'oosik imti. Atuntiisi billitinon zuutira ooko sina
 wuza wostoni koda zagira Ha'oosik ajajamonak zaguti. **14** Hash
 nitto faaseti foos Ha'oosi otumani sikalositano tumaasi daakalosi
 sina beyna boor'a boor'aas nittotin ha'sunak aane sholsifawa. **15**
 Eeka awu unirinso? Museni tumaasi sikalosi sinniis feeshfaan
 Ha'oosi otumani sikalosi sinni boor'a boor'aason wostoni unoso?
 indaanewa! **16** Isa asunik bozba sinfaat ajajamok teetnitiison
 imfeti kabaasik es ajajamefeti asusik basa boz sinnitiison arsefeti.
 Esiisimato boor'aasik ajajamefaatine kitu nittoosta ephpha yooni

boor'aasik bozbaytu sinatiwa. Sinuntano Ha'oosik ajajamefaatine ooko sina wuzason danatiwa. 17 Nitto zeemo sinak boor'aasi boz sinnatu faasetiwa. Sinuntano hash ephpha taati aruuson nibnitiissin kamo ajajamontiisik Ha'oosik galata sinfawungwa. 18 Boor'aasik boz sinaasin birmadumma kessa ooko sina wuzaasi boz sintiwa. 19 Ta han ekka asunik galoni noonok makefanaas nitto safaraasi hopitan kabi chowawa. Zeemo sinak atuntiisi billiti zuuttera kiinnewa mangune asi boza zagira imesetimato hash dey atuntiisi billitinon zuuttira korto sinanak ookoosi boza zagira imtiwa. 20 Boor'ni boz sinna faati kabaasik ooko sina wuzason zagutik giddinti aafawa. 21 Eekin es kabaasik aro ke'ni wuza dantiso? Hash nittotin iichuni wuzatano isa ke'ni wuza aane danetiwa. Es bari ko'aas dey kituwa. 22 Sinuntano hash boor'aasik boz sinaasin birmadumma kessa Ha'oosi boz sinnitiisik danati buu'aas korto sinawa. Es korto sinaasi ko'a dey koi'ba foonto kaawa. (aiōnios g166) 23 Boor'aasi wostosin bestoni waagaas kituwa. Sinuntano Ha'ooskin imtoni imaas Daamni Kiristoos Yesusniki kamo koi'ba foonto kaawa. (aiōnios g166)

7 Aytaasakitono! Han baron aane aruwetinoso? Makefanaas tumaason arife asuni meyakwa. Tumaas asuniista ha'suni hugnaba foonaas asu kaak feefena kabaasik koi'bawa. 2 Isa beso nittok makona; Girira di asu teegobaas kaak feena kabaasik barneen ane tumaasik taatera diirwa. Sinuntano teegobaas kitifaanane es taatena tumaassin birmadumma kesiwa. 3 Es bari boor'a teegobaas kaak feen oomniki girifaanane soolewa yistefa. Sinuntano teegobaas kitifaanane barneen ane taatena tumaassin birmadumma kesi sinna boor'a oom asuniki girifaanane soole aafa ustona wuza. 4 Aytaasakitono! Nitto chowaas dey esiisimatowa. Nitto Kiristoosni atuni billiti sineti boor'a kituk oor kesane faaron

tumaastan oor kestiwa. Es bari boor'a Ha'oosik wostok gaana gaananik kitun kabi Kiristoosni keen sinetiwa. **5** Ashni fiqadiisik faani kabaasik tumaas kabgifana mangu eenantoos kituni gaana gaananik atuniisi billitisi wostet faar. **6** Sinuntano hash innotin taar'a fa tumaassin kitira oor kesni boor'a tumaasi taatosin birmadumma kesniwa. Es bari boor'a hanneen ekalo wostoniis gaddo sina Korto Ayyanaasi ugnaktano zeemmati tichche kur'u tumaasi ugnaktawa. **7** Ese awu unirinso? Tumaas teetbaasik boor'ano? Indaanewa; Sinuntano boor'a awu sinnamato arunak zagiis tumaaswa. Tumaas «Eenantotaata» uu shaki sinfaanane eenanto awu sinnamato aruni kabatawa. **8** Boor'aas tumaaskin ya ajajiisik ugna danna eenanto tayissi foonak zagi. Sinuntano tumaas tishifaanane boor'aas kitu wuzawa. **9** Zeemma tumaas imtonoyfeen ta hayew sinnatu faafawungwa. Sinuntano tumaasi ajaji yaananneen orfo ta kitifaana boor'aas kaa dani. **10** Kaa imanak imte tumaasi ajaji tayista kitu ephpha yawa. **11** Boor'aas tumaasi ajajiiski kamo ugna danna taan eshi. Ajajiiski kamo dey taan wori. **12** Tumaas kortowa; ajajiis dey korto, futonewa ma'arnewa. **13** Eekin han ma'ar sina wuzaas tayista kitu ephpha ya unoso? Indaanewa! Sinuntano boor'aas boor'a sinna ammano bestonak ma'a wuzaaski kamo kitu tayista ephpha ya. Esiisik boor'aas ajajiiski kamo boor'aas awune fa mangu sinnamato arte. **14** Tumaas Ha'ooskin jaar sinnamato arifeniwa. Sinuntano ta boor'aasik boz sinanak kessa waagte asha mayowa. **15** Ta zagifana baron aane arifat. Shunfana wuzason zagu shakaatu oomtefana wuzason zagifawungwa. **16** Ese ta zagifanaas zaguk sholonoyna wuzason sinnanneen tumaas ma'ar sinbaason makonawa. **17** Zaguk sholonoyna wuzason zagifaas tayissi fa boor'aastano tatewa. **18** Tayissi

wedey ashnaassi fa haalasi isanne ma'a wuza aafa sinnamato arifan. Ma'a wuzni zaguk sholefanaknu es ma'a wuzason zaguk aane chimfat. **19** Zagunak sholefana ma'a wuzason aane zagifat. Sinuntano zaguk sholonoyna mangu wuzasontu zagifan. **20** Zagunak sholonoyna mangu wuzason zagir sinnanneen es baron zagifaas tayissi fa boor'aastano tatewa uwa. **21** Es bari boor'a ooma tuma tayista wostet faanamato biingwa. Ma'a wuzason zagunak sholefaat mangu wuza zagunak tugtefan. **22** Sikalonaas Ha'oosi tumaktu girefa. **23** Sinuntano kanunaassi fa tumaasneen neebefaafa atunaasi billitisi wostefa boor'aasi tumak taato taan zagifa ooma testoni safara tayissi faanamato biingwa. **24** Ta awune faaron miir'am asunso? Han kituussi taamfa ashnaassin oo taan fu'onak chimnirinso? **25** Daamni Yesus Kiristoosniki kamo Ha'oosik galata sinfawungwa. Ese ta teetnaasi kanuk Ha'oosi tumak ajajamer sinfaat ashnaasi haalak boor'aasik ajajamer siningwa.

8 Es bari boor'a Kiristoos Yesusnik fe baasso haye aafa baassosta mangsu katona wuza. **2** Kiristoos Yesusniki kamo bestefa kaa imfa korto Ayyanaasi tuma boor'aassinnawa kituussinna birmadumma taan kisiwa. **3** Asuni haalani hopitan kabi chowa tumaas zaguk chimnoynaason Ha'oos zagiwa. Ha'o bari Naasin boor'ba faana asune feer zagira boor'aasik wosi. Ashbaasik dey boor'aason mangsu kar'e tishki. **4** Es baron dey zaginaas ashni safarak sinnoynaron Ayyanani safarasimato feefe innoki kamo futo sina tumaasi ajaji wostota feeshanakwa. **5** Ashni safarasimato feefe baasso ashni safarasontu safarsefe. Sinuntano Ayyanani safarasimato feeseefe baasso ayyanani safarasontu safaresefe. **6** Ashni wuza sina baron safaroos kitutu ephpha yaafa. Sinuntano Ayyanani wuza sina baron

safaroos kaanewa naganetu imfa. **7** Ashni wuza sina baron safarefe asu Ha'oosi tumak aane ajajamefe; ajajamonak dey aafa chimanawuza sinna boor'a Ha'oosi gumawa. **8** Ashni eenantok zoonustesefe baasso Ha'ooson girsuk aafa chimone wuza. **9** Sinuntano nitto Ha'oosi Ayyana sikalontisi faar sinfaanane Ayyanani safarasiktano Ashni eenantoosimato aafa footi wuza. Kiristoosni Ayyana basaassi foonto asu Kiristoosni keentewa. **10** Sinuntano Kiristoos nittoossi feefaanane awune faaronnu atuntiis boor'aastan kabi chowa kitunir sinfanaknu Ha'oos nittotin ooko zagina boor'a ayyanantiis hayewawa. **11** Yesusnin kitun kabgi Ha'oosi Ayyana nittoossi faar sinfaanane Kiristoosnin kitun kabgi Ha'oos nittoossi fa Ayyanabaaski kamo kituni atuntiisik kaa imanawa. **12** Es bari boor'a aytaasakitono! Giddisuni wuza innoosta faarwa; sinuntano es giddisuni wuzaas ashni safarak fooniktawa. **13** Ashni safarak fafaatine kitutirwa. Sinuntano korto Ayyanaasi hugnak ashni wostontiison woraatine kaak footiwa. **14** Ha'oosi Ayyanak zoonustefe baasso zuuttere Ha'oosi naanggotawa. **15** Es bari boor'a: «Aabba! Abaniiso!» yira teegoti naawba sinati Ayyanatu ephpha taatitano digak fook hepsa wolla boz sinni ayyana aane ephphatoowetiwa. **16** Ha'oosi Ayyana inno ayyanaasneen ane sinna Ha'oosi naanggota sinniison innok zaala makefawa. **17** Ese Ha'oosi naanggota sinfaanine barir sina baron warasoniwa; Kiristoosneen ane dey warasonir; hash basa shanaason haa'er sinfaanine woli dey ulfinbaason haa'er sinaniwa. **18** Hashti fa shanaas hanneenti innok ammanon bestonak fa ulfinaasneen ane hoossifeni kabaasik isa wuzaneennu hoossunik aafa chimani wuza zagiratu faadifawungwa. **19** Testo zuuttera Ha'oosi naanggotni ammanon kesse bestooson akama kaltanaktu oodtifawa. **20**

Testo zuuttambaase ke'nor sinanak mangsu barista katewa. Esiis dey bari teetni shunak sinnoynaron abdik oodanak zagi Ha'oosi fiqadikwa. **21** Es abdiis dey testo zuuttambaase teetbaasik tishuni bozoossin birmadumma kessa Ha'oosi naanggotak hoore birmadummanewa ulfinne asin haa'er sinanamatowa. **22** Testo zuuttambaase isarik hawungneen kar'a keektoni merok oottera haanet foobaason arifeniwa. **23** Sinuntano haanet fa testo bar bar koi'batawa; tesuni ima sina Korto Ayyanaason ephphete inno dey atuniisi furi sina Ha'oos ammanon kisira besunak fa Ha'oosi naanggota sinaason abdik oodet sikaloki atuniissi haanettu faaniwa. **24** Inno fariniis es abdiisikwa; sinuntano abdi zagifeni wuzaas biister sinfaanane abdi sinbaas feesharwa. Aafak biistefa baron oo abdi zagunirinso? **25** Sinuntano aafak biifeni wuzason abdi zagifaanane fakiyak oodani. **26** Esiisimato aakkak shiiphok chimanimato aane arifeni sinna boor'a Korto Ayyanaas hopiniison argasuna. Korto Ayyanaas teetbaasik kaamak wollok chimnoyni haanok innok noonona. **27** Asusa nibanon tu'nira biifa Ha'oos Korto Ayyanaasi safara awu sinnamato arir. Korto Ayyanaas kortoni meyak noonefanaas Ha'oosi fiqadinimatowa. **28** Ha'ooson shunfe baassoknawa bari safaraasimatona teegte asuni meyakna Ha'oos zuuttambaase asin ma'arik zagunamato arifeniwa. **29** Es bar dey sinnaas zeemma arina baasso Naasa gitononnawa Naas dey showo ayni meeni ganeyaassin uuzza sinanak Ha'oos zeemma buggina boor'awa. **30** Zeemma korina baassotin teege; teegen a baassotin ooko zagi; ooko zagina baassotin dey ulfinsi. **31** Eekin han wuzason awu uninin? Ha'oos innoneen ane sinfaanane oo innotin tuuga'ok chimnirinso? **32** Ha'oos bari Naasik kenashtonoy innokwa iyaat aatira imnanneen aakkak zuuttambaase asin Naasneen ane waagba foontonon ima

beynirinsō? **33** Ha'oos korina baassotin oo malatok chimnirinsō? Ooko zaguniis Ha'ooswa. **34** Oonso baassosta mangsu kar'niri? Kiristoos Yesus baassosta mangsu kar'niriso? Bar innokwa iyaat kiti; kitun kabire aba Ha'oosi ho'itta di; innok natifees dey barwa. **35** Kiristoosni keeshtanaastan oor kisuk chimniis oonso? Rakko wedey shananoso? Kabugto wedey makanoso? Atatu sinangwa wedey adangangwa? wedey siifonso? **36** Es dey: «Ne boor'a wonaason zuutira kitusneen ane neebefeni; shuktoni fantusiktonimato faadtefeniwa.» yistera tichchenaasimatowa. **37** Ese innotin shuna Kiristoosnik es wuzason zuutira merera innotin neebera merefa wuza zuuttambaase asiistan denalo sinaniwa. **38** Es bari boor'a kitunu sinun, kaanu sinun, Ha'oosi wosiyanu sinun, ha'suni hugnabesi faana baassonu sinoto, hashti fa bar sinun, hanneenti yooni bar sinun, hugnaba faana bar sinun, **39** Tegaas sinun, daaksoos sinun, aaffa testoosnu sinun Daamni Kiristoos Yesusnikin danni Ha'oosi keeshtanatan oor kisuni wuza aafa sinnamato gasasiratu fawungwa.

9 Kiristoosneen ane faafaat futooson makefan; Aafa dey eshana wuza. Ha'oosi Korto Ayyanak zoonustefa kanunaas dey aafa eshana wuza sinnamato taak zaala makona. **2** Akama suumonewa ko'unoy rakkone nibnaassi faarwa. **3** Ashak koonta sina inno meyakwa iyaat ta Kiristoosnistan oor kessa Ha'oosi erwiya tayista kar'faanane shunana kabawa. **4** Baasso Israelni meyawa; Ha'oos dey baassotin naanggotba zagiwa. Ulfinaaason baassok ammanon kisira besiwa. Baassoneen ane dey teyya giri; tumaason dey baassok imi. Futoni Ha'oni shiiphosi sitirinin baassok besi; Abdini kaambaason dey baassok imi. **5** Baasso koontobesiisik asteserni abani meyakin yeeseterwa. Kiristoos dey ashak yeenaas baasso zalaassinwa.

Bar zuuttambaase asi denalowa; Koi'ba foontonon dey suusto Ha'owa; Amin! (aiōn g165) 6 Israelni zala zuuttera futoni Israelni meyata sina beya boor'a Ha'oosi kaama shaartewa utawa. 7 Esiisimato dey Abrahamni zala zuuttera Abrahamni naanggotawa utawa. Ha'oos Abrahamnin: «Zalnees teegtonaas Yisaqniki kamowa» yina boor'awa. 8 Es bari boor'a ashak Abrahamnikin koontesete boor'a Ha'oni naanggotatawa. Sinuntano zala sinna faadtoniis abдини kaamaasi naanggotaas koi'bawa. 9 Es bar dey Ha'oos imna abдини kaamaas: «Hawungti wogga han kabaasta yoona; Saara dey arqa naanin kophona» yifarwa. 10 Es bar koi'ba sinnoynaron Ribqa asteserni abani sina Yisaqnin mano naanggotnin naanertefana kabaasik; 11 Ha'oosi koru wostok sinnoynaron teegok sinbaason ammanon besunak hep naanggotiis koontobaasneen zeemma wedey ma'aronnawa mangunonna zagsobesiisneen sinak Ha'oos Ribqak: «Arkiis hateesik ha'ir sinanawe» yi. 13 Esiis dey: «Yaqobnin shunin sinuntano Eesawunin oomten» yistera tichchenaasimatowa. 14 Eekin awu unirinso? Ha'o korir uuk chimaniroso? Isanne Ha'oos korir uuk aafa chimani wuza. 15 Ha'oos Musenin: «Feeshun unak sholena baassotin feeshun una; kenashtonak sholena baassotin kenashtona» yiwa. 16 Ese han bar bestefanaas asuni fiqadiknawa wostokna sinnoynaron Ha'oosi fakiyakwa. 17 Es bari boor'a korto matsafaasi Giphtsini taatoosa chowak: «Neeki kamo hugnanaason besuknawa sunnaas dey daa zuuttambaase asiissi artanak zagukna neen taassingwa» yifa kaama tichchewa. 18 Es bari boor'a Ha'oos fakunak sholena baassotin fakuna; sholena baassotin dey nibbesiis chimanak zagunawa. 19 Es bari boor'a: «Ha'oosi fiqadinon oonu tugga'ok aafa chimanawuza. Eekin bar asuni meyanon mangu wostobesiisik awuni boor'a

wee'efasso?» yira taan mamsutar sinana. **20** Ne han asuso! Ha'oosneen karakkarotak ne oonso? Kodaas baron hooi'fe barin: «Awuniron taan ekka zagira wostetso?» unak chimniroso? **21** Kodaason hooi'fe bar isa tesa ho'aassin isa kodaason ulfinnir, oomaason dey sinnoy wostota feeshanak zagire wostonak mabtiba aafanoso? **22** Ha'oos gi'baason besuknawa hugnabaason ammanon kissira besunakna sholefaat tishuk hoorera fa gi'ni asusakitonik akamanon faki sinfaananekaso? **23** Dey zeemma ulfinak hoossina feeshu yina asuni meyak ulfinbaasi arkunon ammanon kisira besunak sinfaananekaso? **24** Feeshun yina asuni meya dey Ayhudni meyaassin koi'ba sinnoynaron Aazabni meyaassin dey teegewa. **25** Es bar dey raajju Hoseniki kamo ekka yistenamatowa: «Ta dara sinnoy baassotin: <Darata> yira teegona; shuntonoy daraasin dey; <Shunto> yira teegona. **26** Baasso <Ta darate> yistere teegtesete dimaasta; <Hayewa Ha'oosi naanggota> yistere teegtosone.» **27** Raajju Isayyas dey Israelni chowaasik ekka yit kaambaason teggire make: «Israelni naanggotaasi faada baarini fuutunimato arkifanaknu baassossin faruniis garo meya koi'besiwa. **28** Daamiis woknoy taptak han daasta mangsu kar'ana» **29** Esiisimato Isayyas: «Zuuttambaase asi denalo sina Daamiis; innok zala fu'o shaki sinfaanane; Sodomni katamaasewa; Gamorani katamaas tishinaasimato; inno dey tishuni kabawa» yit zeemme makewa. **30** Eekin awu unirinso? Ooko sina wuzason danak wostonoy Aazabni meya ooko wuzason danetewa; es ooko wuzaas dey amantok bestefa barwa. **31** Sinuntano ooko sina wuzason dananik zagifa tumaasik zoonustet fe Israelni meya tumaason oodak aane chimoto sinna boor'a ookooski hamme aane kar'oto. **32** Es bar awuni boor'a ekka siniso? Ooko sina wuzaaski hamme kar'a beyetees baasso

ooko sina wuzason danak sholsetees amantok sinnoynaron wostok sinna boor'awa. Es bari boor'a tuusa'suni shu'aasik tuusa'esete. **33** Esiis dey: «Ese asuni meyanon tuusa'suni shu'a Siyonuk duusuna; Es shu'aas asuni meyanon tuusa'sira gansuni kaa'owa. Barik amanefe bar aafa iichchona wuza.» yistera tichchenaasimatowa.

10 Aytaasakitono! Nibnaassi fa akama kaltanaasewa Ha'ooskiki tai'sit faana shiiphonaase Israelni meya farsonekwa. **2** Aruus likki sina beybaastano baasso Ha'oosik kaambaasimato fooni koona baassossi faanamato ta teetnaasik zaala sinanawa. **3** Ha'oos asuni meyanon ooko zaguna ugnaason aane arsoto sinna boor'a teetbesiisi ookoni ugnaasiktu zoonustetetano Ha'oosi ooko ugnak aane zoonustosoto. **4** Amanefe asu zuuttere amantok ooko sinanak Museni tumaas Kiristoosniistak yerewa. **5** Tumaason oodak bestefa ookoosik Museni matsafaassi: «Tumaason zagife bar zuuttere kaak foonawa» yifarwa. **6** Sinuntano Ha'oos asuni meyanon amantok ooko zagubaas ekka yistera tichchewa: «Nibneessi oo sama kesnirinso?» utaatawa. Esiis dey Kiristoosnin kessukwa. **7** Wedey nibneessi «Tiir'oni dimaassi oo keronirinso?» utaatawa. Esiis dey Kiristoosnin kitun kabgukwa. **(Abyssos g12)** **8** Dey ekka yistera tichchewa: «Ha'oosi kaama teshnetu fawa. Dey noononeessinawa nibneessinatu fawa» Es kaamaas dey inno makefeni amantoni kaamaaswa. **9** Yesus Daam sinbaason noononeesik zaala makefaatanenawa Ha'oos barin kitun kabginamato nibneessi amanefaatanena farutawa. **10** Asu nibbaassi amanere ooko sinana; noonobaasik dey zaala makere faruna. **11** Korto matsafaassi: «Barik amanefe bar zuuttere aafa iichchonawuza» yistenaasimatowa. **12** Ese isa Daamiis zuuttambaase asi Daam sinna boor'a Ayhudni meeni

ganeyaassinawa Aazabni meeni ganeyasina oor oorba aafawa. Bar; barki shiiphsefe baasso zuuttambesiise asik otumbaason daysire imana. **13** «Daamiisa sunanon teegefe bar zuuttere farunawa» yistewa. **14** Sinuntano barin amanonoy aakkak teegok chimone? Basa chowaason odonoy aakkak amanosone? Assinyanya foontonon dey aakkak odok chimone? **15** Assinyanyi meya wostere hamonoy aakkak kaambaason assuk chimone? Esiis dey: «Misirachchuni oduuson maksefe baasso yoos aakka girsifaso!» yistera tichchenaasimatowa. **16** Sinuntano Isayyas: «Daamiiso! Makeni oduuson oonso amaneri?» yire makenaasimato misirachchuni oduuson ephpheteese baasso zuuttambesiisetawa. **17** Ese amanto bestefanaas Misirachchuni oduuson odokwa. Es oduus dey Kiristoosni chowaasik maktefa kaamaaswa. **18** Shakaan mamsungwa; eekin kaambaason aane odosoto unoso? Korto matsafaassi: «Kaambesiis daa zuuttambaase asiissi odte; makesete kaamaas daasi dilta kar'i» yistera tichchenaasimato futoosik odesetewa. **19** Shakaan mamsungwa; dey Israelni meya kaambaason aane arsoto unoso? Ekka ustonoynamato Muse zeemme: «Kashisto daraasin koonotik zagira gaabbisisunawa; yaadatonoy daraasik dey nittotin haarsuna» yiwa. **20** Raajju Isayyas dey: «Taan sholsonoy baassok besten; «Ha'ooski ayinso?» yire mamsunoy baassok ammanon besten» yit digonoy makewa. **21** Sinuntano Israelni meeni chowaasik: «Ajajamonoy daraasnawa nuurife daraasna taaki yoonak wonaason zuutira kushunaason shongen» yifa.

11 Shakaani dey mamsungwa; Ha'oos darabaasin ha'iyoso? Isanne aane ha'uwawa. Ta teetnaasik Israelni daani asuwa; Abrahamni zala sina Biniyamni keengwa. **2** Ha'oos zeemma korina daraasin aane ha'uwawa. Korto matsafaas Eeliyasni

chowaasik awu yinamato aane yaadatowetinoso? Dey Eelias
 Israelni daraasin awu yire malatenamato aane aruwetinoso? 3
 Es kabaasik Eelias: «Daamiiso! Raajjunesakitonin worsete;
 sho'aneesikitonon bogesete; ta dey ta ta fui'tengwa, taan dey
 worsonek sholsedifeer» yire feer. 4 Sinuntano Ha'oos awu
 yiranso barik wolginari?: «Baal yistefa koo'loosik kaa'nonor
 naafun kum asunin taak fui'engwa» yiwa. 5 Han neyaasik dey
 sinfanaknu Ha'oosi otmak kortere fui'ter garo feeseterwa. 6
 Ese bari koruus Ha'oosi otmak sinfaanane wostoktawa uwa;
 wostok sini sinfaanane Ha'oosi otma futonir sinana kabatawa. 7
 Eekin gaanbaas awu siniso? Israelni meya sholesete baron aane
 danoto; sinuntano kortese baasso danete; fui'te baasso dey
 nibbesiison chinisete. 8 Esiis dey: «Ha'oos nibbesiison muumsi;
 es bari boor'a hawungneen kar'a aafbesi biinoynamato; odobesi
 odonoynamatowa» yistera tichchenaasimatowa. 9 Dawit dey:
 «Maddibesiis ephfa eshmiya; gansuni doo'a sinna baassotin
 rakkisifawungwa; zagsete manguus baassosta kar'fawungwa;
 10 Aafbesi biinor sinna talmon; geshobesiis rakkok wonna
 wonna kuupufawung» yiwa. 11 Shakaani dey mamsungwa;
 Ayhudni meya gandesetees hepsa wolle kabsonoytematonoso?
 Indaanewa! Ayhudni mangsuusi boor'a Aazabni meya faru
 danetewa. Es bar dey sinaas Ayhudni meya Aazabni meyaasta
 koonosonek zagukwa. 12 Sinuntano Ayhudni meeni boor'aas
 han daasik eebba bestonak zagiwa. Baasso gandoos Aazabni
 meyak eebba siniwa. Ayhudni meya farsete sinfaanane eebbaas
 awune fa akama sinana kabanso! 13 Ese hash makonaas
 Aazab sina nittokwa, Aazabni meeni wosi sinnamato wostefana
 wostoos ulfina sinnatu taak bestefawa. 14 Es baron dey zaginaas
 ta koon sina Ayhudni meyanon koonosonek zagunakwa. Es

barik dey awuzakne baassossin isa isarin fatuk chimana sinana ukwa. **15** Ha'o baassotin ha'ifana kabaasik ooma han daasi daraas Ha'oosneen ane ganenanneen Ha'oos baassotin ephpha taafana kabaasik awu sinana sinna nittok bestefaso? Es bar kitun kabune faarwa. **16** Isa tesa tushoossin tesuni bar Ha'oosik imtera korto sinfaanane, tushoos zuuttera kortowa; esiisimato isa i'oos tasbaas korto sinfaanane waay'baas dey kortotu sinana. **17** Goorgu di bunaasi way'animato sina Ayhudni meya katere ha'tesetenneen nitto buur'u di bunaasi i'oni way'animato sina Aazabiis baasso eddesi girira es tasaas imfana eebbaason haa'er sinfaatine; **18** Nitto Aazabni meya; waay'asimato katere ha'te Ayhudni meyaasta ge'atiitawa, Sinuntano nitto ge'efaatine waa'a waa'a sineti boor'a tasaas nittotin wor'anastano nitto tasaason wor'ak aafa chimati wuza sinnamato yaadatoti. **19** Sinuntano: «Waa'asikito kiitera gandenaas ta bari edde girunakwa» uti sinanawa. **20** Likkiwa! Baasso katere gandesetees amano beyobesisikwa. Sinuntano nitto chimma yeeretiis amaneseti boor'awa. Ese digotiistano ge'atik aane sholsifawa. **21** Ha'oos testoosik waay'a sina Ayhudni meyak kenashto shakaanane nittok dey aafa kenashtona wuza. **22** Ese Ha'oosi garamanonnawa deessubaasonna biitwa. Deessubaason besifanaas gande baassostawa. Sinuntano garambaason besifanaas nittokwa. Es baron dey zagifanaas bari garamaasik chimma yerefaatinewa. Chimma yero shakaatine nitto dey katera gandetirwa. **23** Ayhudni meya amano beyobesiissin wolsefaatene zeemoti katesete dimbesiista wolsonewa. Ha'oos zeemoti dimbesiista baassotin wolgunak chimanawa. **24** Sinuntano nitto Aazabni meya testontiisik buur'u di bunaasi waa'a sinna faani nitto goorgu di buna sinnoy dimaasta tokto chimtetinneen han baasso

testobesiisik goorguki bunni waa'a sina Ayhudni meya wolle zeemoti dimbessiista aakkak tokto beyone. **25** Aytaasakitono!: «Inno aruwa» yit teetotitawa. Ta nittok makona isa aacho chowa faarwa; Esiis dey Israelni meyaassin isa isaas nibbessiis chimnaas Ha'oos teegena Aazabni meya zuuttere Ha'ooski wolsone kabaneengwa. **26** Ese es barik Israelni darani meya zuuttere farusonewa. Ekka dey yistera tichchewa; «Fatunir Tsiyonun yoonawa; Yaqobni zala zuuttambaase asiissin manguuson tishkunawa. **27** Boor'besiison tishkifana kabaasik; Baassoneen ane giruna; teyyani kaamaas haniiswa.» **28** Israelni meya misirachchuni kaamaason ephphetoo beyobesiisik nitto Aazabni meyanon ke'ak Ha'oosi guma sinetewa. Sinuntano Ha'o baassotin korubaastan kabi chowa asteseriisi abani meeni boor'a baasso Ha'oosi zomowa. **29** Ha'oos korira otumbaasi imanon imnanneen orfo zagina wuzaasik safarabaason aane gaabbefa. **30** Nitto Aazabni meya zeemo Ha'oosik ajajamonor sinna faatir. Sinuntano hash Ayhudni meya ajajamo beyete boor'a nitto fakiya daneti. **31** Nitto fakiya danesetiisne faaron baasso dey fakiya danonek hash baasso Ha'oosik ajajamonor sinete. **32** Ha'oos fakibaason asu zuuttambaase asik besukwa iyaat asuni meyanon zuutira ajajamo beyobesiisi taato sinonek zagiwa. (eleēsē g1653) **33** Ha'oosi techumnawa arune awune faaron akamanso! Mangsuni kar'baas dey tu'nustonor; ugunbaas dey aane artefawa! **34** «Daamiisa safaranon arifer oonso? Barin kiitunir oonso?» **35** «Ha'oosik liqsaat liqsina baron wolgire ephnir oonso?» **36** Zuuttambaase yaanaas barkin, Barki kamonawa bariknawa. Koi'ba foontonon ulfina barik sinfawungwa; aamin! (aiōn g165)

12 Ese aytaasakitono! Atuntiison Ha'ooson girsuni hayewa imanewa korto maa'ane zagira Ha'oosik imatik Ha'oosi garamak

shiiphfawungwa. Es bar dey ma'a nibnitiissin kesfa futoni Ha'oni shiiphoswa. **2** Ma'a wuzaasewa girsuni wuzaase dey tuuma sina Ha'oosi fiqadinon aru chimatik kanuntiison gaddosuk nibnitiisi safarak sooltotitano han daastaki asuni meyan feer sinatiitawa. **(aiōn g165)** **3** Dey isa isarnitiis Ha'oos nittok imna amantoosimato shuphak safarotitano nittok sholsistan denalo teetnitiisik beegantok safarotiita yira taak imte Ha'oosi otmak makefawungwa. **4** Isa atuniista showo billiti faar, Es atuniisi billiti dey teetba teetbaasik ooma ooma wostoba faar. **5** Esiisimato dey inno showo sinfaat Kiristoosnik isa atu sinniwa. Isa atuusi billiti sinni boor'a innotna innotna isarwa. **6** Es bari boor'a Ha'oos otumbaasik innok imna showo tesa imaason wostota feeshuniwa. Es innok imte imaas Ha'oosi kaamanon awasu sinfaanane amantonisimato Ha'oosi kaamanon awasuni. **7** Innok imte imaas oomni meyanon argasu sinfaanane chima argasuni. Innok imte imaas asunin assu sinfaanane mai'sira assuni. **8** Innok imte imaas chinu sinfaanane chinuni, Innok imte imaas asunik ima sinfaanane ma'a nibak imani. Innok imte imaas ha'su sinfaanane chima ha'suni, Innok imte imaas kenashto sinfaanane es baron dey girak zaguni. **9** Sinnoy sinna bestoni uba foontonon futoni keeshtananti foon. Mangu wuzason oomtoti, Ma'a sina wuzasneen ane isar sinti. **10** Nittotna nittotna ayna ayna asi keeshtanaasik shunoti. Nittotna nittotna ulfinsuk taptoti. **11** Hopunoy guzu Ayyanaasik zoonustera Daamiisik wostotiwa. **12** Abdiisik girotiwa, Shana yaana wono fakuti. Wonna wonna shhiiphoti. **13** Amanynyi ayni meyanon rakobesisiisik argasuti. Irba sinne ye baassotin ephpha irbasuti. **14** Nittotin kabgife baassotin suusti, suustitano erwutiitawa. **15** Girefe baassoneen ane girsoti, waassefe baassoneen ane waasusoti.

16 Nittotna nittotna isa safarak isar sinna footi. Teetnitiison tegguk beegantooson beyya tukamni meyanee ane isarik foosoti, Teetnitiisik inno aru utiitawa. 17 Asu zuuttambaase asi sinak ma'ar sina wuza zagutitano asuni meya nittoosta mangu wuza zagsefe kabaasik wolgira mangu wuza baassosta zagutiita. 18 Nittok chimter sinafaanane asu zuuttambaaseneen ane nagak footik nittokin sholsi wuzason zuuttira zagusoti. 19 Koontaasakitono! Gi'ason Ha'oosik beytitano nitto wolla guma kaastotiitawa: «Guma kaastoniisnawa gumani qowaason wolguniisna tawa yifawa Daama Ha'oos» yistera tichchewa. 20 Es bari boor'a gumani kaastostan gumanees maktefaanane maasu iktefaanane dey ushu, Es baron zaguneesik teetbaasta iichchanni geya wotutawa. 21 Mangu wuzason ma'arik merotano mangu wuzaasik mertotaata.

13 Aaffa ha'suusnu sinun imtefanaas Ha'oosi fiqadik sinna boor'anawa hash dey feese ha'sinyanyani meya taatesetees Ha'oosik sinna boor'ana asu zuuttere basa denalo ha'sife baassok ajajamonak sholsuwa. 2 Es bari boor'a ha'sife baassotin tugga'efe bar zuuttere Ha'oosi ajajinontu tugga'efewa, Ajajamo beyfe bar dey basastatu ke'o ephphe yeefewa. 3 Ha'sife baasso digtesefees mangu wuza zagsefe baassoktano ma'a wuza zagsefe baassoktawa. Ha'sife baassotin digo beya sholefatoso? Ese ma'a wuza zaguwa, baassokin dey galata danatawa. 4 Ha'sife bar neek ma'a wuza zagunak taate Ha'oni wostinynyawa. Ha'sife bar siifo taar'enaas shimak sina beyna boor'a mangu wuza zagir sinfaatane barin digowa. Bar mangu wuza zagife baassotin ke'uknawa Ha'oosi gumani kaastonon besunakna Ha'oosi wostinynyawa. 5 Es bari boor'a dey Ha'oosi ke'onon digoos koi'ba sinnoynaron, haalantiis nittotin wee'ona boor'a

ha'sife baassok ha'u sholsuwa. **6** Girbo kaasifetiis dey es bari boor'awa; ha'sife baasso es wostooson wostesefees Ha'oosik wostokwa. **7** Isarba isarbaasik sholsi wuzason zaguti. Girbo girbotik sholsina barik girbo girboti; karaxa sholsina barik karaxa kaasuti; digotik sholsina barin digoti; ulfina sholsina barik ulfina imti. **8** Nittotna nittona keeshtosoti tano ooni kowanu nittoosta foonata; Es bari boor'a asusin zuutire shunfe bar tumaason zagiwa. **9** «Gerkesataata, worutaata, wiisotaata, eenantotaata» yifa ajajisewa ooma ooma ajajiisikitone zuuttera: «Asu zuuttambaase asin ne ne teetaason shunfataysimato shungwa» yifa isa ajajiissi zuuttera giriwa. **10** Asusin shunfe bar es shunna asusata mangu wuza aane zagife. Es bari boor'a asunin shunfe bar ajajiison zuutire zagiwa uwa. **11** Ese Afay'nitan guzuti wonaas hash kar'namato arutiwa. Zeemoti amaneni wonaastan hashti faruni wonaas mai'sira yaara innoki kar'iwa. **12** Waalaas aatdifarwa; wonaas dey ta'i; es bari boor'a talmaasi wostonon beyya chaarefaasi neeboni meyaason mayaniwa. **13** Yaahoknawa ushshe zawokna gerkesaknawa wojochokna faassoknawa mangu koonakna sinnoynaron wonaasi chaarefaassi feefe asuni meenimato ma'arik foosoti. **14** Es bari boor'a Daam Yesus Kiristoosnin maytitano ashnitiisi kaltananon tuunuk safarotiitawa.

14 Nitto ganeyaassi amantobaasik hopi sina asusin ephphatootitano basa teetni safaraasta karakkarotiita. **2** Isa beso biyani: isa asu beste wuzason zuutire muunak chinuni amantoba foona. Sinuntano amantobaasik zagu beya bar tokte toko bar barontu meefe; **3** Barin Ha'oos ephphata sinna boor'a beste wuzason zuutire meefe bar muunoy barin kashshunaatawa; muunoy bar dey meefe basaasta mangsu kar'anatawa. **4**

Eekan oom asusa wostinyanita mangsu kar'fees ne oonso?
 Bar yerefenak wedey gandefenak daambaasa girowa; dey
 Daamiis barin yeetu chimana sinna boor'a chimme yeronawa. 5
 Esiisimato isa wonaas ooma wonaastan denalo ulfinto zagire
 safarefeer foonak chimanawa; Oomiis dey wonaas zuuttera
 isa kixxe ulfinbatu faartano wonaasikitori ganesi oorba oorba
 aafawa yiretu safarefewa. Ese es barne fa wuzaasik asu
 isarba isarbaasik nibbaassi safarenaysimato zaguwowa. 6 Isa
 wonaason ooma wonaastan denalo zagire ulfinsifer feefaanane
 Daamiisa ulfinakwa iyaatwa. Beste muusonnu zuutire meefe
 bar Daamiisa ulfinakwa iyaattu meefe, Meefena muusik dey
 Daamiisin galattefe. Beste muuson zuutire muunoy bar Daamiisa
 ulfinakwa iyaat aane meefe. Es muu beybaasik dey Ha'ooson
 galattefe. 7 Innoossin teetbaasik kitifer wedey teetbaasik
 feefer aafewa. 8 Faafaanine Daamiisiktu fooni; kiitifaanine
 dey Daamiisiktu kiituni. Es bari boor'a kitifenik kaak faafenik
 inno teetniisik Daamiisarwa. 9 Es bari boor'a Kiristoos kitire
 kitun kabinaas hayewni meyaknawa kituni meyakna Daam
 sinanakwa. 10 Eekan ne ayneesata awagan mangsu kar'fasso?
 wedey Awagan ayneesin kashshifasso? Inno zuuttamniise
 Ha'oosi mangsuni kar'ni kodaasi sinta yeeronirwa. 11 Dey
 matsafaassi: « <Ta hayewawa> yifawa Ha'oos; ke'aas zuuttera
 ta sina kaa'nonawa; termaas dey; Ta Ha'o sinnamato taak
 zaala makonawa» yistera tichchena boor'awa. 12 Es bari boor'a
 inno isarni isarniis teetniisi wostok Ha'oosi sina ta'a wolguba
 imanirwa. 13 Es bari boor'a isarniis oomiisata mangsu kar'anita;
 Sinuntano oonu aybaasa ugunta gansuni wuza wedey tuusa
 duusunoynamato teetbaason oodo. 14 Isa wuza zinawa yire
 safarefe asu es wuzaas bariktu zina sinanatano aaffa wuzanu

teetbaasik kiina sina beynamato ta Daam Yesuniki kamo mai'sira aringwa. **15** Ne maafata muusi boor'a ayneesik tuusa sinatar sinfaanane keeshtanaas neyissi aafawa; Es bari boor'a Kiristoos barik kitina asusin maafata muusi boor'a tishunak zagutaatawa. **16** Ese nittokik ma'ar sina wuzason oomni meya kashshusonek zagutiitawa. **17** Ha'oosi taato Korto Ayyanak bestefa ooko, naganewa giranetano muunewa ushne asi chowatawa. **18** Esiisimato Kiristoosnik wostefe asu Ha'oosontu girsife, asuni sinak dey galatamtowa. **19** Es bari boor'a nagaas bestefana wuzaasonnawa innotna innotna chimani wuzasonna sholoniwa. **20** Muuni boor'a Ha'oosi wostonon boganittawa. Muus zuuttera kaymawa; sinuntano oom asusin tuusa'suni muuson muus likkitawa. **21** Es bari boor'a ayneesin tuusa'isunoytamato asha muu beya wedey waynini usha usha beya wedey aaffa tuusa'suni wuza zagu beya ma'arwa. **22** Ese han amantonees neenawa Ha'oose asi ganeyasi sinungwa, Likkiwa yire amanena wuzason zagin kanubaas wee'onoyna asu galatamtowa. **23** Sinuntano awuzakne yifet meefe asus zagina wuzaas amantok sina beya boor'a mangsu basaasta katerwa, amantok zagtonoy wuzaas zuuttera boor'awa.

15 Amantok chim sina inno hopini meeni hopiyaason wor'aniktu sholsifatano inno teetniison girsunik aane sholsifawa. **2** Isarni isarniis oom asusin amantobaasik chimanak barik ke'ni wuzaasewa barin girsuni wuzaase asin zaguniwa. **3** Kiristoos teetbaason aane girsuwe; sinuntano korto matsafaassi: «Asuni meya neen me'ete me'aas tayistatu kar'iwa» yifa kaama basaasta kar'i. **4** Korto matsafaassin danfeni fakiyaasewa chinuse abdini foonak zeemma tichchenaas innotin assukwa. **5** Fakinewa chinune imfa Ha'oos nittotna nittotna Kiristoos Yesusni besosik

zoonustok oomiisneen isar sinne fooson nittok imangwa. **6**
 Es bar sinnaas Daamni Yesus Kiristoosni Aba Ha'ooson isa
 nibaknawa isa kaamakna ulfinsutikwa. **7** Kiristoos Ha'oosi ulfinak
 nittotin ephpheteenamato, nitto zuuttamnitiise isaas oomiisin
 ephphatoosoti. **8** Han ta makefanaas Ha'oos zeema abani
 meyak girina teyyani kaamaas ko'unak Ha'oosi futokwa iyaat
 Kiristoos Ayyudni meeni wostinyunya siniwa. **9** Dey Aazabni
 meya Ha'ooson fakibaasik galattosonekwa. Tichaassi: «Es bari
 boor'a Aazabni meeni ganeyaassi neen galattonawa; sunneesik
 dey gaamak galata imanawa» yistera tichchenaasimatowa. **10**
 Dey: «Nitto Aazabni meyane! Ha'oosi daraneen ane girotiwa»
 yistera tichchewa. **11** Hepsa dey: «Aazabni meyane! Zuuttera
 Daamiisin galattoti; daraas dey zuuttera Daamiisin galattoti»
 yistera tichchewa. **12** Esiisimato dey raajju Isayyas dey: «Isseyini
 zalaassin koontonir yoona; Aazabni meeni zooni sinanak
 kabuna; baasso dey abdibesiison basaasta zagsone» yifawa. **13**
 Nitto abdiis Korto Ayyanaasi hugnak dichet hamanak abдини
 Ha'ooson amantontiisik giranewa nagane tuunira nittok imangwa.
14 Aytaasakitono! Ma'ak tuuma nitto; tuuma aruk tuumesetiis;
 isaas oomiisin kiituk chimatik sinnamato ta aringwa. **15** Ha'o taak
 imna otmaasimato nittotin yadasunak sholefaat isa isa chowa
 digaba foontonon tichingwa. **16** Han Ha'oosi otma taak imtenaas
 Ha'oosi misirachchuni kaamanon Aazabni meyak makonak
 maagnimato sinna Kiristoos Yesusnik wostonakwa. Esiis dey
 Aazabni meya Korto Ayyanak korteserenawa Ha'ooson dey
 girsuni maa'a sinerena tai'sosonektu wostedifawungwa. **17** Es bari
 boor'a Kiristoos Yesusniki kamo Ha'oosik wostonak chimnaasik
 teetefawungwa. **18** Aazabni meya ajajamer sinonek zagunak
 Kiristoos ta kaamaasiknawa ta wostoski kamona wostena

wuzasontano ooma isa wuzane makonak aafa chimanawuza.

19 Esiisimato dey akama akama biistera artonoy wuzasiknawa diinqi wostoosikitokna dey Korto Ayyanaasi hugnak Yerusalemun kabira Eliwarqoni biratoostana kar'a Kiristoosni misirachchuni kaamaason makengwa. **20** Wonna wonna kaltefanaas dey oom asu kaputna kaptaasta keer'ak sinnoynaron Kiristoosni sunaas teegtonoyna dima zuuttambaase asiissi misirachchuni kaamaason makonakwa. **21** Esiis dey: «Zeemo sinak basa chowaason maktonoyna asuni meya biyone; basa chowaason odonoy baasso yaadatosone» yistera tichchenaasimatowa. **22** Hashneen kar'a nittoki yoonoynamato showo wona kaltengwa.

23 Sinuntano hash han biratoosta faase daasta wostonaason koi'sina boor'a; dey showo neyaastan kabira nittotin biyanak akamanon kaltet faanar sinna boor'a, **24** Ispen hamfana kabaasik shaatera nittotin biyanak koppa'engwa. Garo wonanon nittoneen ane girak aatinanneen orfo ugunnaasik sinni argasu taak zagutimato abdi zagifawungwa. **25** Sinuntano hash Ha'oni asuni meyak imtoni argasuni waaga ephpha Yerusalemun hamnarwa.

26 Esiis dey Meqedoniyaknawa Akiyakna feese Ha'oni asuni meya Yerusalemu feese tukamni meyak imtoni argasuni waaga wossonek buggire kabsete boor'awa. **27** Es argasuuson baasso fiqadik imetees giddi sinna boor'awa. Aazabni meya Ayhudni meyanee ane ayyanani eebba haa'er sineteneen Aazabni meya ashni foobesiisik Ayhudni meyanon argasusonek giddiwa. **28** Es bari boor'a han zuutte argasuni waagaason Yerusalemun ephpha taamma imnanneen orfo nittoki kamo Ispen hamanawa. **29** Nittoki yaafana kabaasik Kiristoosni eebbaason tuumanon ephpha yoonamato arifawungwa. **30** Aytaasakitono! Taak Ha'ooski shiiphok kabefana kabonaasik taan argasutimato Daamni

Yesus Kiristoosniknawa Korto Ayyanaasi keeshtanakna nittotin shiiphefawungwa. **31** Es shiiphotiis dey Yuudani daasta feese amanonoy asuni meeni kushusin fui'tonaknawa Yerusalemuk fa wostonaason Ha'oni asuni meya ephphetoosonematowa. **32** Es bar dey sinnanneen orfo Ha'o iyaanane girak nittoki yaara nittoneen ane halagalfatonak sholefawungwa. **33** Nagani Ha'oos zuuttamnitisneen ane sinfawungwa; Amin!

16 Kinkirayasni katamaasi fa betekiristaniissi wostet fa Feeben amanamto eetni sinbaason arutik sholefawungwa. **2** Bar taannawa oom showo asuni meyanonna argasir sinna boor'a amanyinyini irbani meyanon ephphetoo sholsifanaysimato Daamiisa sunak ephpha taara barik sholsi wuza zuuttambaase asik argasutik adara yifawungwa. **3** Kiristoos Yesusni wostoosik taneen ane isar sinne wostet feese Prisklaniknawa Aqilakna naganaason maksoti. **4** Baasso dey zeemo sinak ta edde kituknu sinfanak hoorere feeseterwa. Es barik dey baassotin galattefawungwa. Ta ta ta sinnoynaron Aazab sinefaat kirstana sina amanyinyini meeni betekiristaniisikitoneen baassotin galattesedifewa. **5** Baassoki keer Ha'oni shiiphok zuuttesefe amanyinyini meyak naganaason maksoti. lisiyani daastak zeemme Kiristoosnik amane bariknawa shunfana Ephenetosnikna naganaason makotiwa. **6** Nittok akamanon hopi Maaramik naga makoti. **7** Taneen ane taatere feese baassoknawa wosini meeni ganeyaasik arto sina Ayhud koontasakitonikna dey Andronikosniknawa Yuuniyaasnikna naga makoti. Baasso Kiristoosnik amanoosik tayistan zeemme feeseterwa. **8** Daamiisik shunfana Ampilyatosnik naganaason makotiwa. **9** Kiristoosni wostoosik innoneen ane isar sina Urbanosniknawa shunfana Istakusnikna naganaason makotiwa.

10 Kiristoosnik fa amantobaas fattanterza zaala maktena
 Aphelismik naganaason makoti. Aristobulosni keerki meya
 sine baassok dey naganaason makoti. **11** Ayhud sina koonta
 Herodiyani naganaason makoti. Narsiisni keeruk Daamiisik
 amanere feese meyak naganaason makoti. **12** Daamiisa
 wostok hopit faase mashka meyak; Tirufayiknawa Tirufosakna
 naganaason makoti. Daamiisa wostok akamanon hopit fa
 barewa Kiristoosnik ta baron shunfana Persiisik naga makoti.
13 Daamiisa wostonon wostok akamanon arto sina Rufosnik
 naganaason makoti. Taan dey nawuba zagira shunfa intobaasik
 naganaason makoti. **14** Asinkiritosniknawa Felegonnikna,
 Hermesnik, Patrobasnik, Hermasnik dey, baassoneen ane
 feese ayni meyak naganaason makoti. **15** Filogosnik, Yuliyak,
 Neryaniknawa eetbaasikna naganaason makoti. Esiisimato dey
 Olumpasniknawa baassoneen ane feese amanyinyini meya
 zuuttambesiise asikna naganaason makoti. **16** Korto daamok
 naga ooshshosoti. Kiristoosni betekiristaniisikito zuuttera naga
 nittok makse. **17** Aytaasakitono! Ephpha taaseti assuuson
 tugga'er sinere nitto ganeyasi oor oor kesnewa rakkone ephphe
 yeese fe asuni meyaastan teetnitiison oodtiwa. Baassostan dey
 woktiwa. **18** Es effetena asuni meya teetbesiisiron tano Daamni
 Kiristoosnik aane wostesefewa. Shupha wollaknawa ge'sire
 teegokna garamni meeni nibaason eeshshise fe. **19** Misirachchuni
 kaamaasik ajajamer sinnitiison asu zuuttambaase asi sinak
 arte sinbaasik girefanaknu ma'ar sina wuzaasik techum; mangu
 sina wuzaasik dey garam sinatik sholefawungwa. **20** Es baron
 zagifaatine nagani Ha'oos ta'a wonaassi Sexanaason wochontiisi
 sikalosiyer'a eesuna. Daamni Yesusni otmaas nittoneen ane
 sinfawungwa. **21** Taneen ane wostefe Ximotiyos naga nittok

make. Esiisimato Ayhud sina koonta Luqiyos, Iyasonnawa Sosipatrosna naga nittok maksete. **22** Han wosiyaason tichi ta Xertiyos dey Daamiisik naga nittok makefawungwa. **23** Taanawa hantak fa betekiristaniisikitonon zuutire irbasife Gaayos naga nittok makedifewa. Katamaasi waaganon kunsife Erastos dey ayni sina Qo'artoos naga nittok make. **24** Daamni Yesus Kiristoosni otmaas zuuttamnitisneen ane sinfawungwa; Amin!

25 Ibeneen aachera fa, hash dey ammanon kesa futoni aacho chowaaski kamo ta makefana Yesus Kiristoosni chowaasik makefa misirachchuni kaamaasik amantontiisik chimma yerotik nittotin zagunak chimanawa. (aiōnios g166) **26** Sinuntano hash es futoos ammanon kessa bestewa, Koi'ba foonto Ha'oosi ajajik zuuttambesiise amanere ajajamosonek raajjuni meeni matsafaaski kamo daraas zuuttere arsonek zagtewa. (aiōnios g166) **27** Bar bar techumba faana isa Ha'oosik, Yesus Kiristoosniki kamo koi'ba foontonon galata sinfawungwa; Amin! (aiōn g165)

1 Qoronxos

1 Ha'oosi fiqadik Kiristoos Yesusni wosi sinanak teegte Phawulosnawa ayni sina Sostensikna; **2** Qoronxosni katamaassi fa Ha'oosi betekiristaniisik; barissi feese Kiristoos Yesusnik korto sine baassoknawa korto sinonek teegte baassokna; esiisimato dima dimaassi baassoknawa innokna Daam sina Daamni Yesus Kiristoosni sunaason teegsefe baasso zuuttambesiise asik; **3** Abani sina Ha'ooskinnawa Daam Yesus Kiristoosnikinna otumnawa nagane nittok sinfawungwa. **4** Kiristoos Yesusniki kamo Ha'oos otumbaason nittok imna boor'a wonna wonna Ha'onaason galattefawungwa. **5** Zuuttambaase asik wollak sinun aruk Kiristoos Yesusnik otum sinetiwa. **6** Kiristoosni chowaasik makeni zaalaas nittokik zagiratu fawa. **7** Es bari boor'a Daamni Yesus Kiristoosni ammanon yooson oodet faasefeti kabaasik Ha'oosi Ayyanani imaassin isarnu nittok aafa yo'una wuza. **8** Daamni Yesus Kiristoos wolle yoona wono zinniti foonto sinna koi'baasta kar'ananneen chimma footik nittotin zagawowa. **9** Naaba sina Daamni Yesus Kiristoosneen ane isarniti foonak nittotin teege Ha'oos amanamtowa. **10** Aytaasakitono! «Nitto ganeyaassi oor oor kesa foonata; zuuttamniise isa nibaknawa isa safarakna chimma footi» yira Daamni Yesus Kiristoosni sunaasik shiiphewungwa. **11** Aytaasakitono! Nitto ganeyaassi faasso faanamato Kelo'eni keer feese meyakini odengwa. **12** Esiis dey nitto isa isarnitiis: «Ta Phawulosnir, ta Aphphilosnir, ta Phexirosnir, ta Kiristoosnir» yisefeti. **13** Eekan Kiristoos bagtewoso? Phawulos nittokwa iyaat suuttewoso? wedey haphuktesetiis Phawulosni sunaasikoso? **14** Ta Qersiposnawa Gayosnatano nittoossin ooninnu aane haphqut sinna boor'a Ha'ooson galattefawungwa. **15** Es bari boor'a: «Ta Phawulosni sunaasik haphuktengwa»

yire makok chimnir oonu aafe. [16 Futowa; Isxifanosni keerki meyanon haphqingwa; es baassoneen oom haphqina asu foobaason aane yaadatotwa.] 17 Kiristoos taan wosinaas misirachchuni kaamaason makonaktano haphqunaktawa; Kiristoosni mesqeliis shima sinna fui'tonoynamato misirachchuni kaamaason makefanaas asuni techmak beste wollaktawa. 18 Mesqeliisi kaama tishuni baassok gowwumma sinnatu faadtewa; sinuntano faruni innok Ha'oni hugnawa. 19 «Techumni meeni techmaason tishkuna; aruni meeni aruuson shima zaguna» yistera tichchewa. 20 Eekan techum ayfeso? Tumaasi aru dey ayfeso? Han neyaasi tu'ninyinya ayfeso? Ha'oos han daastaki techmaason gowwumma aane zaguwanoso? (aiōn g165) 21 Han daastaki asuni meya baasso teetni techmaasik Ha'ooson aru chimonoytemato Ha'oos techumbaasik kulfiwa. Sinuntano gowwanimato faadtewa inno makefeni Misirachchuni kaamaasik amanefe baassotin fatunak Ha'oosi fiqadi siniwa. 22 Aagenu sinfaanane Ayhudni meya biistera artonoy wuza biya sholseter; Girikni meya dey techmatu sholsefe. 23 Sinuntano inno Kiristoos innokwa iyaat suuttobaasontu makefeni; es bar dey Ayhudni meyak tuusa; Girikni meyak dey gowwumma. 24 Sinuntano teegte baassok Ayhud sinoto Girikni meya Kiristoos Ha'oosi hugnawewa techumnawa. 25 Esiis dey Ha'oosi gowwumma asuni meeni techmaastan denalowa; Ha'oosi hopiya asuni meeni hugnaastan denalowa. 26 Aytaasakitono! Ha'oos nittotin teegena kabaasik awune fe asu sinetimato yaadatotiwa. Asuni safarasimato nitto ganeyaassin showoni meya techum wedey chim wedey arto asu aafsetiwa. 27 Sinuntano Ha'oos techumni meyanon iishshunak han daastak gowwanimato faadtewa asuni meyanon koriwa; chim meyanon iishshunak han daasta feese

hopinimato faadtefe baassotin koriwa. **28** Ha'oos han daastaki asuni meeni sinak ulfinto yiste wuzasikitonon ulfintonor sinbaason besuk; han daastak daakalo sina baronnawa kashistosonna dey shima sina wuzason koriwa. **29** Es baron dey zaginaas oonu Ha'oosi sinak basa teetni safaraasik teetonoyamatowa. **30** Sinuntano Ha'oos nittotin Kiristoos Yesusneen ane isarniti foonak zagi. Es bari boor'a Ha'oos Kiristoos Yesusnin innok techumni; ookoni, kortoninawa furinina sinanak zagiwa. **31** Ese matsafaas dey: «Teetefe bar Daamiisik teetowowa» yistera tichchenamatowa.

2 Aytaasakitono! Ta nittoki yaana kabaasik Ha'oosi aacho chowanon makenaas wolumni chimak wedey akama techumni besuktawa. **2** Nittoneen ane faana kabaasik Yesus Kiristoosnawa esiis dey mesqeliista suuttere kitubaasontano ooma isa wuzanu arunoynamato buggira faanar. **3** Es bari boor'a nittoneen faana kabaasik hopi sinna digaknawa akama qorkuknatu faan. **4** Wolumnaasewa makonaase asuni techmaknawa wollumni kaatuk sinnoynaroon Ha'oosi Ayyanani hugnanon ammanon besukwa. **5** Es baron dey zaginaas amantontiis asuni techumta kaputter sinnoynaroon Ha'oni hugnak teetonakwa. **6** Sinuntano ayyanak fook chim asuni meyak techmaktu makefeni; sinfanaknu makefeniis dey han daastaki techma wedey tishuni meeni han daason ha'sisefe baasso techmaktawa. (aiōn g165) **7** Sinuntano inno makefeniis Ha'oos zeemma showo neyaneen inno ulfinaasik hoossina barewa aachera fa Ha'oosi aacho chowni techmanonwa. (aiōn g165) **8** Han daason ha'sife baasso ganeyaassin han techmaason arir oonu aafe; arisete sinfaanane ulfinni Daamiisin suutosone kabatawa. (aiōn g165) **9** Sinuntano Matsafaassi: «Aafa binoynaason; odo odonoynaason, Asuni niba

safaronoynaason; Ha'ooson shunfe baassok hoossiwa» yistera tichchenaasimatowa. **10** Sinuntano innok Ha'oos Ayyanbaaski kamo aacho chowaason ammanon besiwa. Ha'oosi Ayyana akamanon aacho sina Ha'oosi chowanonnu fu'onoy zuutira tu'nir. **11** Asuni chowaasik sinar sinfaanane basa teetni ayyanaastano ooma basaassi fa safaraason arifer oonso? Esiisimato Ha'oosi Ayyanatano Ha'oosi safaranon arunir oonu aafe. **12** Ha'ooskin imte wuzason arunik Ha'oosi Ayyananontu ephphataani tano han daasi ayyananon aane ephphatoweniwa. **13** Es bar dey ayyanani wuzason ayyanak feese fe baassok makefeniis asunikin bestefa techmaasik sinnoynaron Ha'oni Ayyanaaskin bestefa techmakwa. **14** Sinuntano Ha'oosi Ayyana basaassi tishifaa ashak feefe asu Ha'oni Ayyanaaskin imtefa wuzasikitonon aafa ephphetoona wuza. Es imte imaason tu'untefeniis Ha'oosi Ayyanaki kamo sinna boor'a es asus yaadatonak aafa chimanawuza. **15** Sinuntano Ha'oni Ayyana basaassi faana bar zuuttambaase asin tu'nir. Sinuntano bar teetbaasik ooniknu aane tu'untefe. **16** Esiis dey: «Daamiisa safaranon; oo aruk chimnirinso? barin kiituk chimnir oonso?» yistera tichchenaasimato, Sinfanaknu Kristoosni nibaas innoossi faarwa.

3 Aytaasakitono! Ta nittotin assifana kabaasik ashni safarak Kiristoosnik hashnu chimma yeronoy daaga naanggota sinetimatotano Ha'oni kaamak feese fe baassosimato zagiratawa. **2** Chima muuni muuk chimnoy daaga naanggota sineti boor'a ta nittotin shaabotano chima muu aane maasutwa; Hashnu sinfanak nitto chima muuni muuk chimnorwa. **3** Nitto hashnu ashni safarak fe asuwa; nittotna nittotna wol koononewa karakkarone faar sinna boor'a ashni safarak feer sinnititanoso? Wostet faaseti wostoos dey baaki asunimatotanososo? **4** Isar: «Ta Phawulosnirwa» oomiis

dey: «Ta Aphphilosnirwa» yifena kabaasik baaki han daastaki asu sinnitisontanoso? 5 Shakafooti Aphilos aambenso? Phawulos aambenso? Baasso nitto amanotik zagi wostinynyawa; isa isarbesiis wostesefees Daamiisik baassok imna wostosongwa. 6 Ta tokin; Aphphilos aka ushi; sinuntano dichiis Ha'ooswa. 7 Es bari boor'a wostoosik arkiron sholsu sinaas dichi Ha'oostano toka bar sino aka ushi bar isa wuzanetawa. 8 Toka bar sino aka ushi bar isa barwa; isa isarbaas wostobaasimato teetbaasi waaganon ephphetoona. 9 Inno nittoneen ane Ha'oosik woste wostinynyawa; nitto dey Ha'oni foshnewa Ha'oni shu'uni keyanewa. 10 Ha'oos taak imna bari otmaasimato isa haxxe shu'ni keya keer'fe keer'inynyanimato kaputta kunsin; oomiis dey ta kaputna kaptaastatu keer'ana. Sinuntano isarba isarbaas es barista aakkak keer'animato arunak sholsifa. 11 Isarga kaputte kaptaastan oonu ooma kapta kaputanak aafa chimanawuza; es kaptaas dey Yesus Kiristooswa. 12 Oonu es kaptaasta warqek wedey birrik; ma'a ulfinto shu'ak wedey i'ok; shaa'ak wedey agadak keer'ar feefaanane; 13 Asu isa isarbaasa wosto ammanon kessa bestona mangsuni kar'ni wona yoona; es wono isa isarbaasa wosto awunefaar sinnamato geyak fattanteri biistona. 14 Isa shu'ni keya keer'inynyaas kaputna kaptaasta wostena wostoos geyak fattanteri kiichchonoy fu'tefaanane shu'ni keyaason keer'a bar waagbaason danana. 15 Wostobaas geyak kiichchena keer'inynyaas danana waagbaason turkuna; sinuntano bar teetbaasik geyaassi kamo aatfaat kiichchonoy fu'te asunimato sinana. 16 Ha'oosi betemeqdesi sintimatonawa Ha'oosi Ayyana dey nittoossi faafanamatona aane aruwetinoso? 17 Ese oonu Ha'oosi betemeqdesinon boganane Ha'oos barin bogarwa; Ha'oosi betemeqdesi kortowa; es betemeqdesiis dey nittowa.

18 Nittoossin oonu teetbaason eshanaatawa; han daastaki techumni gefaasik techum sinne bester feefaanane Ha'oosi futo techmanon dananak teetbaason gowwa zagire faaduwowa. (aiōn

g165) 19 Han daastaki techmaas Ha'oosi sinak gowwummawa; esiis dey matsafaasi: «Ha'oos techumni meyanon mangubesiisik baassotin ephanawa» yistera tichchenaasimatowa. 20 Esiisimato dey: «Daamiis techumni meeni safaraas shima sinnamato arifewa» yistera tichchewa. 21 Es bari boor'a zuuttambaase nittor sinna boor'a oonu asunik teetonatawa. 22 Phawulos sinfenak Aphilos sinfenak Phexiros sinfenak han daas sinfanak kaa sinun kitu sinun; hashti fa bar sinun yooni bar zuuttambaase nittorwa. 23 Sinuntano nitto Kiristoosnir; Kiristoos dey Ha'onirwa.

4 Ese asu zuuttambaase innotin kiristoosni wostinynta sinnimatonawa Ha'oosi aacho chowanon ammanon kisire makoni ha'suni hugna imtena adara epho asu zagire faadunak sholsuwa. 2 Adara epha asuni meya amanamto sinne bestosonektu sholsifawa. 3 Ta chowaasik sinfaanane nittonu tayista mangsu kar'efetik wedey oom asu tayista mangsu kar'fenak isa giddina aafawa. Futoosik ta ta teetaasik tayista mangsu kar'anak aafa chimanawuza. 4 Ta arifanaasimato sinfaanane kanunaas aane taan waqasefawa; sinuntano tayista mangsu kar'niis Daamiis koi'bawa. 5 Es bari boor'a wonbaas kar'noyfeen wedey Daamiis mangsuni kar'ak yoonoyfeen ooniistanu mangsu kar'atiita; bar yeena wono talmaassi aachera fa aacho chowaason chaarefaasta kisunawa. Asuni meeni nibaassi aachera fa safaraason ammanon kisuna; es kabaasik asu isa isarbaasik Ha'ooskin sholsu galata dananawa. 6 Ayni meyane! Nittok ke'ni wuzaasikwa iyaat han chowaasik taannawa Aphilosinna beso zagira makengwa; es baron dey zaginaas: «Tichche

baristan aatataata» yifa kiitooson innokin aruti iyaatwa. Es bari boor'a isa asunik teetefaat oomiisin kashshutik aane sholsifawa. **7** Ne oomiisatan awuk arkutasso? Oomiiskin ephphatoonota wuza aambanso? Eekan zuuttambaase asin ephpha tataas oomiiskin sinnanneen oomiiskin ephphatoonoy asunimato awuniron teetefasso? **8** Hashnu nittok sholsi wuzason zuutira dantiwa! Hashnu otum sinetiwa! Innoostan oor kessa taato sintiwa! Futok taato sineti sinfaanane inno dey nittoneen ane taatonir sinna boor'a ma'ar sinana kabawa. **9** Es bari boor'a Ha'oos wosi sina innotin kituni mangsuni kar'a baassosta ka'ten wortosone dima oottere hamefe asuni meeni ganeyaassin ko'niis inno sinnimatotu taak bestefawa. Es baristan kabi chowa han daa zuuttambaase asiissi Ha'oni wosiyanu sinfanak asuni meeni sinaknu sinfanak biistoni wuznimato sinna bestefeniwa. **10** Inno Kiristoosnikwa iyaat gowwa sinniwa; sinuntano nitto Kiristoosniki kamo techumni meya sinetiwa; esiisimato inno hopini meya sinniwa; sinuntano nitto dey chimni meya sinetiwa; nitto dey ulfinto sineti; sinuntano inno salphater sinni. **11** Es sa'atiis kar'ana kabaneen maktefeni iktefeni; atatu sinfeni; ichchefeni; duuni keeni turkuk rakkatefeni. **12** Inno teetni kushusik wostok hopifeni; Innotin erwisefen eebbisifeni; kabgisefen fakifeni; **13** Innotin me'efeennawa sunniison mangsisefeenna ma'ak baassok wolgifeni; esseen hawung kar'a han daastaki ha'to wuznewa Futtera ha'te diimne sinniwa. **14** Ta han baron nittok tichinaas shunto naanggotna sinetimato zagira kiitunaktano nittotin iishshunak iyaattawa. **15** Awunu sinun Kiristoosniki kamo showo zoonsinti feefenaknu showo abanti aafewa; sinuntano ta nittotin Kiristoos Yesusni misirachchuni kaamaasik kooningwa. **16** Es bari boor'a ta besosik zoonustotik shiiphewungwa. **17**

Es chowaasik shuntonawa amanamtona sina dey Daamiisik naata Ximotiyosnin nittok wosingwa. Daa daassinawa showo betekiristaniissina ta assifanaysimato bar ta Kiristoosniki kamo danna gaddo kaasi ajajinon nittok yaadassunawa. **18** Nittoossin isa isaas nittotin biyak yoo beyanarne faar sinna baassok bestefaan beegantok tuumesetewa. **19** Sinuntano Daamiisa fiqadi sinfaanane han ta'a wonaassi nittoki yoonawa. Es kabaasik es beegantefe baasso wollaason koi'ba sinnoynaron hugnabesisonnu arunak sholefawungwa. **20** Ha'oosi taato wolumni chowatawa; sinuntano Ha'oni hugnawa. **21** Sholefetiis aambanso? Ke'oni haaro ephpha nittoki yoonakingwa wedey keeshtanaknawa garamni ayyanakna yoonak sholefetiso?

5 Nitto ganeyaassi iichu sooloni zina faanamato wolumtedifarwa. Es effatena sooloni zinaas Aazabni meeni ganeyaassinu aane zagtefawa. Esiis dey tushni intobaason asu zagire epha asu feer yistewa. **2** Eekan es effatena iichu chowa nitto ganeyaassi feen awuniron begantefetiso? Esiistan han chowaasik suumotik aane sholsuwanoso? Es effatena wostooson zagi asusin nitto ganeyaassin oor kisutiwa. **3** Awune faaron ta ashak nittoneen ane fo beyfanaknu ayyanak nittoneen anetu fawungwa; nittoneen ane faanarimato sinna es effetena wostooson zagi asusata Daamiisa sunak mangsu kar'ingwa. **4** Zuuttesefeti kabaasik ta dey Daam Yesusni hugnaasik nitto ganeyaassi ayyanak faanar sinna boor'a; **5** Boor'ak tuumme fe han asusa asha tishunak Sexanaasik aatira imatik sholsuwa. Es baron dey zagusotiis Daam Yesus mangsuni kar'ak yeefena wono es asusa kaa farunakwa. **6** Ese teetontiis ma'artawa; kiisku maso akama tushooson kisifanamato aane arifetinoso? **7** Hashti sintiisimato masoba foonto ora tushonimato sinatik hajifa di masooson

tishkutiwa. Innok Faasikani fantu sina Kiristoos shuktewa. **8** Es bari boor'a mangunewa begantone tuumma hajira di masoosik sinnoynaron masoba foonto garamaknawa futokna kixxani eeboson ulfinsuniwa. **9** Zeemoti nittok tichina wosiyaassi soolefe baassoneen ane isar sinatiita yira faanarwa. **10** Es baron yinaas zuuti ephpha han daastaki soolsefe meyaneeen wedey joorsefe baassoneen wedey wiisni meyaneeen wedey koo'lo shiiphisefe meyaneeen ane footiita unatawa. **11** Sinuntano ta hash tichina Amanynyini meya yistefaat soolesefe baassokin wedey jooresefe baassokin wedey koo'lo shiiphsefe baassokin wedey asuni suna mangsisefe baassokin wedey zayese fe baassokin wedey bo'ese fe baassoneen ane isar sinatiitawa. Es effetena asuni meyaneeen ane muunu muutiitawa. **12** Kiristanani meeni maabaraasi gerakalo feese asuni meyaasta mangsu kar'niis ta oonso? Kiristanani meeni keerkalo feese asuni meeni chowaasik nitto teetnitiisik mangsuni kar'a chimirtanoso? **13** Gerok feese asuni meeni chowaasik mangsu kar'niis Ha'ooswa; ese matsafaas: «Mangu asusin nitto ganeyaassin oor kisutiwa» yifawa.

6 Nittoossin isaas kiristana sina aybaasneen ane faassefaanane chowbaason kiristanani meya biyonek zagustan malatonak amanonoy meeni shonggosta hamanak aakkak chimiso? **2** Ha'oni asuni meya han daasta mangsu kar'onemato aane aruwetinoso? Eekan han daasta mangsu kar'atir sinfeen han garo wuzason mangsuni kar'a hoputiroso? **3** Ha'oni wosiyaastanu mangsu kar'anir sinnamato aane aruwetinoso? Eekan han daastaki chowaasik aakkak daysira mangsu kar'a beyanisso? **4** Ese nittotna nittotna wol faassefaatine kiristanani meeni maabaraasneen gerakalo sina kashisto asuni meeni sina

chownitiison aakkak tai'sutisso? 5 Han baron makenaas iishshukwa iyaatwa. Shakafooti ganentiissi ayni meyanon mangsuni kar'a chimni aruba faana asu aafenoso? 6 Sinuntano ay aybaasin malatere amanonoy meeni mangsu kar'ni keer ephphe hama sholsunoso? 7 Ese nitto ganeyaassi nittotna nittotna wol malatera karakkaret foontiis teetbaasik salphinawa. Es baristan nitto miir'amefaatine wayyatanoso? Esiisimato nitto eshtefaatine wayyatanoso? 8 Sinuntano nitto ayniti sina kiristanani meyastanu miir'onewa eeshshune katidifetirwa. 9 Jallisife baasso Ha'oosi taatosi aafa girsone wuza sinnamato aane arifetinoso? Es chowaasik eshtotiitawa; igife baasso; soolefe baasso wedey koo'lo shiiphsefe baasso wedey gerkesefe baasso wedey arqarna arqarna wol ephefe baasso; 10 Wedey wiisni meya, wedey joortuni meya, wedey zayini meya, wedey asuni suna mangsisefe meya, wedey bo'inyanyani meya Ha'oosi taatosi aafa girsone wuza. 11 Nittoossin isa isaas esiisimato sinna faasetir. Sinuntano hash Daamni Yesus Kiristoosni sunaasiknawa Ha'oniisi Ayyanakna boor'niitiissin mastetiwa; Ha'oosik korte korto dara sineti dey ooko sinetiwa. 12 «Zuuttambaase taak faqqadtewa; sinuntano zuuttambaase taak aafa ke'anawuza; zuuttambaase taak faqqadtewa; sinuntano aaffa wuzaasiknu boza sinna aafa ha'una wuza. 13 Muu katnirwa; kataas dey muunirwa» eekan; Ha'oos muuson gedda kataason gedda tishkunirwa. Sinuntano atuniis Daamni Yesusnirwa, Daam Yesus dey inno atunisir sinna boor'a atuniis gerkesni wosto wostonak aane sholsifawa. 14 Ha'oos Daam Yesusnin kitun kabgiwa; innotin dey hugnabaasik kitun kabgunawa. 15 Atuntiis Kiristoosni atuni bagto sinnamato aritirtanoso? Eekan Kiristoosni atuuson ephpha taamma soolefa mashkasusi atuneen isar

sinanak zagu sholsunoso? Isanne aane sholsifawa! **16** Soolefa mashkasusneen ane kunfe asu barneen ane isa atu sinbaason aritirtanoso? «Hepobesiise isa atu sinonewa» yistera tichchewa. **17** Sinuntano Daam Yesusneen ane isar sinfe bar barneen ane Ayyanaasik isar sinfe. **18** Es bari boor'a gerkesaastan wokti; asu zagifena boor'aas zuuttera atubaastan gerakalotu zagife; sinuntano gerkesfe asus basa teetni atuustatu boor'a wostefe. **19** Nitto atuus Ha'ooskin ephpha taati barewa nittoossi fa Korto Ayyanaasi betemeqdesi sinnamato aritirtanoso? Ese nitto Ha'oosirteno nitto nittortewa. **20** Bar nittotin waagaktu waagewa; es bari boor'a atuntiisik Ha'ooson ulfinsuti.

7 Nitto taak tichiti chowaasik asu mashkasuneen ane kunu shakaanane ma'arwa. **2** Sinuntano gerkesaastan wokak arqasu isarba isarbaas teetbari asuba foongwa; mashkasu isarba isarbaas teetbari teegobay foowo. **3** Teego asubaasik zagunak sholsi baron kalanaatawa; esiisimato asus dey teegobaasik sholsi baron kalanaata. **4** Asus atubaas bar barirtawa; teegosarneengwa; ese dey teego atubaas bar basartawa; asubasirneengwa. **5** Chikka Ha'oni shiiphok hepontiise nittotna nittotna merkera garo wonniron sina shakaanane oor kesak isaas oomiisa mabtinon kalanaata. Es bari boor'a teetnitiison oodda hopira Sexanak fattantonoytimato wolla isarik footi. **6** Han baron yifanaas dey ajajini sinnoynaron kiitowa. **7** Asu zuuttere tayisimato asu ephnoy feefaanane shunana kabawa. Sinuntano isarba isarbaasik Ha'oos ooma ooma imatu imiwa; isaasik isa tesa ima, oomiisik dey ooma tesa ima faarwa. **8** Girunoysewa teegobesi kitina mashkasusikitone asik yifanaas dey ekkatu unawa; girunoytamato sinna faasefaanane ma'arwa. **9** Sinuntano ashni eenantok kiichchoostan epha wayya sinna boor'a

teetbesiison ha'su hopsefaatene ephotowa. **10** Epha baassok dey imana ajajiis haniiswa; es ajajiis dey Daamiisartano taartawa; giri asu teegobaasatan oor kesanaatawa. **11** Oor kesfaanane girunoynamato teetbak duun wedey teegobaasneen ane ganon; esiisimato teego asubaason kofkunatawa. **12** Sinuntano oomni meyak Daamiis sinnoynaron ta teetnaasik yifanaas ekkawa; isa kiristana sina asu kiristana sinnoy asuba faafaananenawa ane foonak sholefaananena gafkunaatawa. **13** Kiristana sina mashkasu kiristana sinnoy teegobay feefaananenawa ane foonak sholefaananena barin kofkunaata. **14** Kiristana sinnoy teegoos kiristana sina asubaasi boor'a Ha'oni asu sinana; kiristana sinnoy asus dey kiristana sina teegobaasa boor'a Ha'oni asu sinana; ekka sina shakaanane nitto naanggotaas Ha'oni naanggota sinanak aafa chimanawuza. Sinuntano es barik faasefaatine naanggotnitiis Ha'oni naanggotawa. **15** Kiristana sinnoy bar oor kesanak sholefaanane oor kesowa; sinuntano es barik kiristana sina teegoos sino kiristana sina asus aaffa chowaknu giddik aafa oodtona wuza. Ha'oos innotin teegenaas nagak foonikwa. **16** Ne kiristana mashkasuse; kiristana sinnoy teegoneesin awuzakne fu'otatto awu arifasse? Ne kiristana sina arqasuso! Kiristana sinnoy asuneeson awuzakne fu'otatto awu arifasso? **17** Isa isarbaasik Daamiis barik imna imaasiknawa Ha'oos barin teegena kabaasik feena foosikna foowowa. Betekiristaniisikitok imna tumaas esiiswa. **18** Oonu haarko kunnanneen orfo teegter sinfaanane haarko kunnoyne feer sinne safaronata. Haarko kunnoy teegter sinfaanane haarko kunanak sholonatawa. **19** Haarkoni kuna sinun kunu beya waagba aafawa. Arki wuzaas Ha'oosi ajajinon oodawa. **20** Es bari boor'a asu isa isarbaasik Ha'oos barin teegena kabaasik feenamato chimme foowowa. **21**

Ha'oos neen teegena kabaasik boz sinna faataroso? Sinfatanewo giddiba aafa rakkatotaatawa. Sinuntano birmadumma kesni ixa danfaatane es ixaas neyistan aatanatawa. **22** Boz sinne feen Daamiisik teegte asus Daamiisik birmadumma daniwa. Esiisimato dey birmadumma kesse feen teegte asus Kiristoosni bozwa. **23** Waagak waagteti boor'a asuni boz sinatiitawa. **24** Es bari boor'a aytaasakitono! Asu isa isarbaasik teegtefena kabaasik feena foosimato Ha'ooseen ane zagire foowowa. **25** Girunoy wedey ephnoidiise baasso chowaasik Daamiiskin ephna ajaji aafawa. Sinuntano Daamiisa fakiyak amanamto asu sinnamato ta kiitooson imanawa. **26** Hashti faani wonaas rakkoni wona sinna boor'a asu ephnoidiise girunoy baak foos ma'arne faarwa. **27** Sinfanaknu asu ephit sinfaatane gafkuk sholotaata; asu aane ephe sinfaatane ephak sholotaata. **28** Sinuntano ne asu ephaatane boor'a sinar utawa. Esiisimato isa durba nawa girifaanane boor'a sinar utawa. Sinuntano asu ephfe baasso han daastak showo fooni rakko baassotin epharwa. Ta safaraas dey es rakkoossin fui'totikwa. **29** Ayni meylene! Ta nittok makonaas haniiswa; wonaas kawuniwa; Hanneen ekalok asuba feena bar asuba foontonimato sinne foowowa. **30** Waassefe baasso waasunoy baassosimato sinoto; girsefe baasso girosonoy baassone feer sinne foosoto. Koda waagsefe baasso isa kodabesi foonto zagire faadusoto. **31** Han daastaki baassok ke'fa wuzason baassok ke'nor zagire faadusoto. Hashti fa han daastaki wuzaas aatarwa. **32** Es bari boor'a isa safaraknu rakkatonoy foosotik sholefawungwa. Asu ephnoidiise bar Daamiisin girsuna wuzatu sholefe sinna boor'a safarabaason Daamiisik sholsu wostotatu feeshifewa. **33** Sinuntano asu epha bar asubaason girsuk han daasta fa wuzasontu safarefe. **34** Es barik safarabaas heppik

bagtewa uwa. Esiisimato girunoy mashkasus wedey durba nawa ashbaasiknawa kaabaasikna kortera Daamiisar sinak sholefana boor'a safarabaason Daamiisik sholsu wostoostatu feeshifa. Sinuntano girira di mashkasus teegobaasin girsunak sholefana boor'a safarefana safaraas han daastaki wuzasongwa. **35** Ta nittok han baron makefanaas birmadummantiison kalak sinnoynaron nittok ke'ana ukwa. Safaranaas dey nitto ma'a fo footiknawa safarantiis bagtonoynaron tuuma nibak Daamiisik wostotiknawa. **36** Isa asu teegere duusina durba nawaason epha beyanak bugginanneen orfo es baron zagubaas nawaasik ma'aron aane zaguwe sinbaason safarefanane baron ephak fa safarabaas zaga sinfaanane baasso ephne girune zaguus ma'ar sinna barik bestefaanane sholefanaasimato ephanane boor'a aafwa sinanawuza; epho. **37** Sinuntano isa asu nibbaassi zagifaaanane giddisuni wuza tishifaaanane bar sholena baron yeetuk chimfaananenawa teegen a nawaason epha beyanak buggifaaanane ma'aron zagi. **38** Es bari boor'a asu ephpha bar ma'arontu zagi; sinuntano ephnoy bar dey akama ma'arontu zagi. **39** Girira di asus teegobaas kaak feenanneen ephne girune asi tumaasik taatera fa. Sinuntano teegobaas kitifaaanane bar sholena asuniki girunak birmadummaba faar; sinfanaknu giruna asus kiristana sinanak sholsuwa. **40** Sinuntano ta safaraasik girunoy baak diifanane arkiron girera foona. Ha'oosi Ayyana tayissi faarne faar sinnatu taak bestefawa.

8 Koo'lok shukte ashni chowaasik sinfaanane futoosik zuuttamniise aruni faarwa; aruus ge'sir; sinuntano keeshtanaas chinir. **2** «Aruna faar» yit safarefe asu feefaanane arunak sholsinaasne faaron hashnu aane aruwewa. **3** Sinuntano Ha'ooson shunfe asus Ha'oosi sinak arto sinanawa. **4** Es

bari boor'a koo'lok shukte ashni muuni chowaasik sinfaanane
koo'loos teetbaasik kaaba foonto sinnamatonawa isa Ha'oostano
ooma Ha'o aafa sinnamato arifeniwa. **5** Awunu sinfanak ha'o
sinnoy ha'o yistera teegtefa showo ha'onewa showo daamni
meena den samak sinun daastak feeseter yistefa. **6** Sinuntano
zuuttambaase asin tesi isa Aba Ha'o ko'iba innok faar; inno dey
barir sinniwa. Esiisimato zuuttambaase bariki kamo testernawa
inno dey barik faafeni isa Daam Yesus Kiristoos koi'bawa. **7**
Sinuntano es baron arsefees asuni meya zuuttambaasetewa;
isa isaas hashnu koo'loni shiipho dostesete boor'a ashaason
meesepees koo'lo shukter zagirewa. Es bari boor'a kanubesiis
hopiya sinna boor'a kiinefe. **8** Ese Ha'ooski tai'suniis muutawa;
muubeyfenik innok yo'uni wuzni aafa; maafeni buui'suni wuza
aafa. **9** Sinfanaknu han birmadummantiis amantok zagunoy
asuni meyak tuusa sinnoynamato teetnitiison oodtiwa. **10** «Aruna
faarwa» iyaat koo'lok shukte baron koo'lo shiiphdefana dimaasta
maafeen amantobaasik zagunoy asu neen biifanane es wosteta
wostonees asus koo'lok shukte baron muunak zagitartanoso?
11 Es bari boor'a ne: «Ta aruwa» uneesik Kiristoos kitina
barinnawa amantobaasik zagunoy kiristanaasinna tishkirwa
uwa. **12** Esiisik kiristana aynitisakitonin miir'oknawa hopiya
kanubesiisonna mazasuk Kiristoosnin miir'efetiwa. **13** Es bari
boor'a muus kiristana aytaasin tuusa'sunir sinfaanane aytaasin
tuusa'sunasneen isanne asha aafa muuna wuza. (aiōn g165)

9 Ta birmadummana faana asutenoso? Ta wositenoso? Daamni
Yesusnin aane biyutoso? Daamiiski kamo hopinaasi gaana
nittotenoso? **2** Daamiisik ta wosi sinnaason besifa maatami
nitto sineti boor'a oomni meyak wosi sina beyfanaknu nittok
futoosik ta wosiwa. **3** «Wosi sinni mabtine aafawa» yire taan

fafessidifer feesefaatene makona wolguus haniiswa; **4** Eekan
 inno muuniknawa ushanikna mabtini aafanoso? **5** Ooma wosini
 meenimatona Daamiisa ayni meenimatona dey Kefaniisimato
 amane asu zoonsire kutuk mabtini aafanoso? **6** Wedey wostoni
 wostok kabet fo sholsinaas Barnabasnawa taakna koi'banoso?
7 Damozaba foontonon teetbari waagak meya taar'o sinne
 wostonir oonso? Wayini tokke gaanbaason muunor oonso?
 Miya keemfegedo miibaasi shaabonon ushnor oonso? **8** Han
 baron makefanaas asuni safaranimatonoso? Tumaas dey ekka
 aane makefanoso? **9** «Meyaason ichfa gachuwaasi noononon
 taar'ataatawa» yistera Museni tumaassi tichchewa; eekan
 Ha'oos es baron yinaas gachuwasikitok safarefaatnoso? **10**
 Ha'oos es baron yinaas innok safarena boor'atanoso? Bulefe
 bulinyyaas abdik bulonak meyaason ichfe bar abdik ichanak;
 zuuttambaase haa'obaason dananak es tichche bar futoosik
 inno boor'awa. **11** Inno nittoossi Ha'oosi chowanon bukaat
 nitto ashni eebbaason kar'anine akama wuza sinbanoso? **12**
 Oomni meya han wuzason nittokin haa'osone mabtibesi faar
 sinnanneen eekan inno aakkak es baristan denalo mabtini fo
 beynirin? Sinuntano inno han mabtison aane ephpha ke'eniwa.
 Es baron zaginiis dey Kiristoosni misirachchuni kaamaasi
 tagit hamaastan yeronoynamato safarok zuuttambaase asin
 fakira chimani ukwa. **13** Betemeqdesiissi wostesefe baasso
 muubesiison betemeqdesiissin danesefematonawa shoo'aasta
 maa'a imefe baasso dey es maa'aastan haa'ere meesefematon
 nitto aritirtanoso? **14** Esiisimato dey misirachchuni kaamaason
 maksefe baasso muubesiison es wostesefe wostoossin
 danonemato Daamiis ajajewa. **15** Sinuntano ta es mabtisikitosin
 isaronnu aane ephphatootwa. Han baron tichinaas es

mabtinaas awuniron zagtonoy fui'teson uktawa. Asu ta teetena teetonaason shima zagubaastan kitifaanane taak wayyawa.

16 Misirachchuni kaamaason makonaasik aafa teetona wuza; makefanaas giddi sinna boor'awa. Misirachchuni kaamaason mako beyfaanane haybutangwa. **17** Misirachchuni kaamaason asu taan giddisunoyaron shunak makefaanane hopinaas waagba foonawa. Sinuntano giddik zagifaanane taak imte adarasontu koi'sintano ooma zagina wuza faarwa utawa. **18** Eekan, hopinaasi waaga aambanso? Ese hopinaasi waaga misirachchuni kaamaason makonaasik taak fa mabtinaason beyfaat misirachchuni kaamaasi makoni wostonaason kaastoni waaga foontonon baak makonaaswa. **19** Ta ooniknu boz sinnoy birmadumma kesse fe asuwa; Sinuntano taak chimtenaysimato showoni meyanon wolgukwa iyaat zuuttambesiise asi boz siningwa. **20** Ayhudni meyaneen sinfana kabaasik Ayhudni meyanon fu'onak Ayhud sinin; Ta tumaasi daakalo sina beyfanaknu tumaasi daakalo feese baassotin fu'onakwa iyaat tumaasi daakalo feese asuni meenimato siningwa. **21** Ta teetnaasik Ha'oosi tuma feenarnawa Kiristoosni tumaasi sikalosi fe asu sinfanaknu tumabesi foonto Aazabni meyanon fu'okwa iyaat tumaba foonto asunimato sinin. **22** Amantok hopi sina baassotin fu'okwa iyaat hopini meyane feer siningwa. Taak chimtenaasne faaron isa isaasin fu'okwa iyaat zuuttambesiiseneen ane zuuttambaase asin sinin. **23** Es baron zuutira ekka zaginaas misirachchuni kaamaasi eebbanon haa'ak Misirachchuni kaamaasikwa iyaatwa. **24** Aato aato eelaasik zuuttambesiise eelefematonawa es eela baassossin isa bar bar wossumaason ephpheteefenamatona aritirtanoso? Es bari boor'a nitto dey wossumaason ephphetook eeltiwa. **25** Haato

haatoni eelak hooresefe baasso zuuttere akamanon faya leejitu ephefe; Baasso ekka hopisefees tishuni ulfinni wossumaason danonekwa. Sinuntano inno hopifeniis tishunoy koi'ba foontonon fooni ulfinni wossumaason dananikwa. **26** Es bari boor'a ta hamma kar'ana dimaason arunoy asunimato shimanon aafa eelana wuza. Siruson gumme ki'fe asunimato baak aafa kabona wuza. **27** Es bari boor'a oomni meyanon aato aatooski teegenanneen orfo ta teetnaasik ha'ter sinnoynamato atunaason ke'ira taak ajajamonak zagunawa.

10 Aytaasakitono! Abaniisakito sharuusi daakalo zoonustesetematona zuuttambesiise she'a baariison finetesimatona nittotin yaadassunak sholefawungwa. **2** Museneen ane isar sinak es sharuusinawa baariissina haphuqtesete. **3** Zuuttambesiise isa tesa ayyanani muuson meesete. **4** Zuuttambesiise isa tesa ayyanani ushaason ushete. Ushetees dey baassotin tustet fa ayyanani kaa'oossin kesa barongwa; es kaa'oos dey Kiristooswa. **5** Sinfanaknu Ha'oos showoni meyak aane girowa; es bari boor'a dugnobesiis ichma daassi hai'tera fu'te. **6** Baasso mangu wuza eenantesetesimato inno dey mangu wuzason eenantonoynimato han bar zuuttambaase innok teetnitiison oodti uni beso sini. **7** «Asuni meya muusoneknawa ushonekna diisete; likkineen denalo ushshe surire beceqok kabsete» yistera baasso chowaasik tichchenaasimato baasso koo'lok shiiphsetesimato nitto dey koo'lo shiiphotiitawa. **8** Baassossin isa isa meya gerkesere boor'a wostesetesimato inno dey gerkesni boor'a wostoniita. Baasso es baron zagsobesiisik baassossin isa wonaassi hepasure keeze kum asuni meya kitisete. **9** Baassossin isa isaas Daamiisin fattanesetesimatona zawak duptere kitisetematona

inno dey Kiristoosnin fattanonitawa. **10** [Baassossin isa isaas unyisete boor'a betto ephpha ya Ha'oosi wosiyak tishisetemato nitto dey unyutiitawa] **11** Es bar zuuttera baassosta kar'naas innok teetnitiison oodti uni beso sinanakwa. Tichchenaas dey neyaasi koi'ta fe innotin ke'ukwa. (aiōn g165) **12** Es bari boor'a yerene feer sinne bestefe bar gandonoynamato teetbaason oodowa. **13** Asuniista kar'fa fatanastano ooma fatana aane nittoosta kar'awa; Ha'oos amanamtowa; es bari boor'a nitto giidostan denalo sina fatana nittoosta kar'anak aafa faqqadona. Fattantefeti kabaasik dey fakuti hugna nittok imak fatanaassin kesati ugna nittok hoossunawa. **14** Ese koontaasakitono! Koo'looson shiiphoostan woktiwa. **15** Han baron dey nittok makefanaas yaadatniti feenar sineti boor'awa. Es bari boor'a ta makefana baron nitto mangsu kar'tiwa. **16** Inno Ha'ooson galattok haa'efeni eebbani toofoos Kiristoosni hannaneen ane isarba faartanoso? Battera haa'oni kixxaas dey Kiristoosni ashaasneen ane isarba faartanoso? **17** Kixxaas isar sinbaasik inno dey han isa kixxaason haa'onir sinanneen awune faaron showo sinfeniknu inno isa atuwa. **18** Ese Israelni daraas zagina baron biitiwa; imtefa maa'aason meesefe baasso shoo'asneen ane isarbesi aafanoso? **19** Eekan; es baron yifeniis koo'lok shukte ashaas waagba faar unanoso? wedey koo'loos teetbaasik waagba faana wuzawa unanoso? **20** Indaanewa! Aazabni meya maa'a imefees Ha'oosik sinnoynaron kitaasikwa. Es bari boor'a nitto kitaasneen ane isarniti foonak aane sholefatwa. **21** Daamiisa toofosin ushfat dey kitaasi toofosin ushatik aafa chimati wuza. Daamiisa madditan haa'er sinfaat kitaasi madditan haa'er sinatik aane sholsifawa. **22** Eekan es baron zaguk Daamiis koononak zaguniroso? Inno basaastan denalonon

chim sinaniroso? **23** Zuuttambaase faqqadtewa; sinuntano zuuttambaase aafa ke'anawuza; zuuttambaase faqqadtewa sinuntano zuuttambaase aane ke'fa. **24** Asu isa isarbaas oomisikneen ke'ni wuza safarowoteno bar barik ke'iniison sholonatawa. **25** Kanuntiissi safaro shakaat gabaasta waagtefa aaffa ashaason laphphebaatonoy muuti. **26** Daasewa barista fa bare zuuttera Daamiisarwa. **27** Amanonoy asu muu nittotin maasunak teegefaanane hamatik dey sholefaatine teshshena aafa muuson kanuntiissi safaro shakaat laphphebaatonoy muuti. **28** Sinuntano isa asu: «Han ashaas koo'lok shukte ashawa» iyaanane es baron make asusa boor'anawa kanuntiisi boor'ana ashaason muutiitawa. **29** Kanu yifanaas asusa kanunon unatano nitto kanuuson unatawa. Eekan oom asuni kanuni boor'a ta birmadummaasta mangsu kar'anaas awuni boor'anso? **30** Ta Ha'ooson galattet muu maafaanane Ha'ooson galattena wuzaasik awuni boor'a waqastonasso? **31** Ese maafeti barik sinun ushfeti barik wedey aafa wuzasonnu zagifeti kabaasik zuuttambaase asin Ha'oosi ulfinak zaguti. **32** Ayhudni meyanon sinun Aazabni meyanon sinun Ha'oosi betekiristaninon sinun tuusa'sutiita. **33** Ta zuuttambesiise fui'tosonek dey oomni meyak ke'nisonano taak ke'ni baron sholonoy asunik zuutira zagifana wuza zuuttambaase asik girsifanaasimato nitto dey esiisimato zaguti.

11 Ta Kiristoosni besosik zoonustenamato nitto dey ta besosik zoonustoti. **2** Zuuttambaase asik taan yaadatefeti boor'anawa ta nittok assina assuuson mai'sira ephti boor'ana nittotin galattefawungwa. **3** Sinuntano arqasu zuuttambaase asi teet Kiristoos; mashkasusi teet dey arqasu; Kiristoosni teet Aba Ha'oos sinbaason arutik sholefan. **4** Teetbaason guufere Ha'o

shiiphewe wedey raajini kaama makefe arqasu zuuttambaase
 teetbaasontu salphisifewa. **5** Esiisimato dey Teetbaason guufonoy
 Ha'o shiiphewa asu wedey raajini kaama makefa bar bari
 teetaasontu salphisifawa. Teetbaason guufonoy mashkasus
 sombaason fiittenarimatotu faadtewa. **6** Mashka asu teetbaason
 guufo shakaanane sombaason katongwa. Sinuntano sombaason
 kato wedey fiitto baron salphisuni wuza sinfaanane teetbaason
 guufongwa **7** Arqasu teetbaason guufonak aane sholsifawa;
 arqasu Ha'oosi besonewa Ha'oosi ulfinnewa. Sinuntano
 mashkasus arqasusa ulfinawa. **8** Mashkasus arqarnikintu
 bestetano arqasu mashkasunikin aane bestowe. **9** Esiisimato
 mashkasus arqasusiktu testetano arqasu mashkasusik aane
 testowe. **10** Es bari boor'anawa Ha'oni wosiyaasi boor'ana
 mashkasu ha'suni hugnani mallato sina guufoson teetbaasta
 duusun. **11** Daamiisik fa kaaniisik mashkasus arqasu foontonon
 aafa foona wuza; arqasus dey mashkasu foontonon aafa
 foona wuza. **12** Mashkasus arqasunikin bestenamato arqasus
 dey mashkarkintu koontefe. Sinuntano arqasu sino mashkasu
 dey ooma wuzasnu zuuttera bestefanaas Ha'ooskingwa. **13**
 Ese nitto teetnitiisik mangsu kar'tiwa; mashkasu teetbaason
 guufonoy Ha'oni shiiphobaas sholsunoso? **14** Arqasu sombaason
 dichifaanane salphina sinnamato testoos teetbaasik aane
 assifanos? **15** Sinuntano mashkasusik soma dichunak imtenaas
 teetbaason ukanak sinna boor'a sombaason dichifaanane
 barik ulfinbawa. **16** Han chowaasik karakkaronak shole asu
 feefaanane inno sinfenik wedey ooma Ha'oosi betekiristaniisikito
 sinun es baristan ooma dosteni wuzni aafawa. **17** Sinuntano
 zuutfefeti kabaasik miir'anittano ma'ariri sina beyna boor'a
 han ajajiison imfanaas galattefatwa. **18** Zuuttambaase asiistan

zeemma isa kuphamak zuuttsefeti kabaasik nitto ganeyaassin
 oor oor kessa faanamato odengwa. Es odena wuzaas bagga
 futo sinnamato amanefawungwa. **19** Futo sina baasso oo
 sinetemato oor kortere artosonek nitto ganeyaassi oor oor
 kesa foobaas giddiwa. **20** Isarik kuphifeti kabaasik maafetiis
 Daamiisa meeta'utawa. **21** Maafeti kabaasik isaas oomiisin
 oodnoy bar bar meefe; es barik isaas maktefeen oomiis zayefe.
22 Shakafooti diira muuti keenewa ushati keene turkitiyoso?
 Wedey Ha'oosi betekiristaninon kashshitiyoso? Wedey isa
 wuzbesi foonto tukamni meyanon ichshutikoso? Ese awu nittok
 unarinso? Es bari boor'a han chowaasik nittotin galattonaroso?
 Isanne aafawa galattona wuza. **23** Daamiiskin ephna baron nittok
 aatira imingwa. Daam Yesus aatere imtena waalaasik kixxaason
 kabgire; **24** Galatni shiipho shiiphenanneen orfo batte: «Han
 bar nittok sinni atunaaswa; es baron taan yaadatonir zagutiwa»
 yi. **25** Esiisimato dey meeta'usneen orfo toofooson kabgire:
 «Han toofoos harinnaasik sinni gaddo teyyawa; han toofoossin
 ushfeti kabaasik es baron taan yaadatonir zagutiwa» yi. **26**
 Han kixxaason maafeti kabaasiknawa han toofoossin ushfeti
 kabaasikna wonna wonna Daamiis yoonanneen kitubaason
 makoti. **27** Ese oonu muunak sholsunoyfeen Daamiisa kixxanon
 meefaananenawa Daamiisa toofosin ushfaananena; Daamiisa
 ashnewa harinne asin hatessina boor'a mamusterwa. **28**
 Es bari boor'a aaffe asunu han kixxaason muubaastannawa
 toofoossin ushbaastanna zeemme teetbaason tu'nuwowa. **29**
 Aaffe asunu Daamiisa atu awu sinnamato mai'sire arunoy
 Daamiisa meeta'unon meefaananenawa Daamiisa toofoossin
 ushfaananena basa teetaasta mangsuni kar'atu ephphe yoona.
30 Nitto ganeyaassin showoni meya hopisetesewa mettesetese

dey isa isa meya kitisettesnu es bari boor'awa. **31** Inno teetaasta mangsu kar'ni sinafaanane mangsuni kar'aasi sikalosi gandoni kabatawa. **32** Sinuntano hanneen han daasneen ane mangsu innoosta katonoynamato hash Daamiis mangsu kar'e innotin ke'ifewa. **33** Es bari boor'a aytaasakitono! Daamiisa meeta'uni muuk zuuttefeti kabaasik nittotna nittotna wal oodtiwa. **34** Zuuttefeti zuuttoos mangsu nittoota katonak zagunir sinnoynaron nitto ganeyaassin makter feefaanane keebaassik muwo. Fu'te wuzaasik nittoki yaana wono ooma sitiri nittok imanawa.

12 Aytaasakitono! Hash dey Korto Ayyanani imaason arutimato sholefawungwa. **2** Amantonti foonto sinna faati kabaasik arunoyti wuzaasik zoonustera wolla chimnoy koo'looski hamet faatir sinamato arifeti. **3** Es bar boor'a Ha'oni Ayyanak zoonustefet Yesusnin erwunir oonu aafewa. Esiisimato Korto Ayyanak sina shakaanane oonu «Yesus Daamma» yifer aafe sinamato ta nittok makefawungwa. **4** Oom ooma Korto Ayyanani ima faarwa. Sinuntano Korto Ayyanaas isarwa. **5** Oom ooma Ha'oni wosto faarwa; sinuntano Daamiis isarwa. **6** Wostobaas oom oomawa; sinuntano zuuttambaase asin zuutira zagifaas isa Ha'ooswa. **7** Isarba isarbaasik Korto Ayyanaason ammanon kotte makoni ima imfanaas zuuttamniise asik ke'anawa. **8** Korto Ayyanaas isaasik techmak makoni chima imar; oomiisik dey es Ayyanaas aruk wolloni chima imar. **9** Es isa Ayyanaas isaasik amanto imar; oomiisik dey fatuni ima imar. **10** Esiisimato isaasik biistera artonoy wuza zaguni hugna imar; oomiisik dey raajini kaamaason makoni chima imar; oomiisik dey es imaasikito Korto Ayyanaaskin wedey kiina ayyanaaskin sinbaason korire aruni chima imar; esiisimato dey isaasik ooma ooma noonok wolloni chima imar; oomiisik dey ooma ooma noonok wolumte baron kotte makoni

chima imfa. **11** [Sinuntano es baron zuutira zagifaas es isa Korto Ayyanaaswa. Korto Ayyanaas sholenamato asu isa isarbaasik ooma ooma ima imfa] **12** Isa asus showo atuni billitiba faar. Atuusi billiti showo sinna faanaas es isa atustawa. Esiisimato Kiristoos showo atuni billitiba faana isa atunimatowa. **13** Ayhud sinfenik; Girikni asu sinfenik; boz sinfenik; birmadumma kesa asu sinfenik inno zuuttamniise isa atu sinanik Korto Ayyanaasik haphuqteniwa. Zuuttamniise dey es isa Ayyanaaskin ushniwa. **14** Isa atu wosustenaas showo atuni billitiiskintano isa atu bar barkin koi'batawa. **15** Wochoos: «Ta kushu sina shakina boor'a atuni billititawa» iyaanane eekan; ekka ubaasik atuusi billiti sinbaas feeshniroso? **16** Odoos dey: «Ta aafa sina shakina boor'a atuni billiti aafa sinanawuza» iyaanane; eekan ekka ubaasik atuni billiti sinbaas feeshniroso? **17** Isa atuus zuuttera aafa aafa sini sinfaanane awuk otona kabanso? Isa atu zuuttambaase odo odo sini sinfaanane awuk sawustera biistona kabanso? **18** Sinuntano hash Ha'oos bar sholenamato isa atuus billitiis atuusik sholsi dimbaasta ephpha duunak zagiwa. **19** Zuuttambaase isa billiti sini sinfaanane tuuma atu ayin bestona kabanso! **20** Sinuntano hash showo billiti faafanaknu atuus isarwa. **21** Aafaas kushuson: «Ne taak aane sholsifewe!» unak aafa chimanawuza. Teetaas dey wochooson: «Ne taak aane sholsifewe!» unak aafa chimanawuza; **22** Es baristannu akamanon hopiyane faar sinna bestefa atuusi billitisikito oomaastan denalonon sholsuwa. **23** Garo ulfinba faarne faar sinna bestefa atuusi billitisikitok arkiron ulfina imnirwa. Biyak iichune faar sinna bestefa atuusi billitisikitok arkiron ulfina imma oodfeniwa. **24** Sinuntano biyak iichonoyini atuusi billitisikitok es bar zuuttambaase aane sholsifa. Sinfanaknu Ha'oos biyak iichune faar sinna bestefa atuniisi

billitinon arkiron ulfinak oodtonamato zagira atuusi billitisi ke'iwa.

25 Es baron dey zaginaas atuusi billitini ganeyaassi oor oor kesa foonoyonaron bare bare wal safaronakwa. **26** Isa atuusi billiti rakkatefeen ooma atuusi billitisikito zuuttambaase dey anetu rakkatefawa. Isa atuusi billiti ulfintefana kabaasik ooma atuusi billitinikito dey ane girefa. **27** Nitto dey Kiristoosni atuni billitiwa; Isa isarnitiis basa atuusi billitiwa. **28** Es bari boor'a Ha'oos asu isa isarbaasin betekiristaniissi ooma ooma wostoba foonamato zagiwa. Es barik zeemma wosini meyanon; hepsaastak raajjuni meyanon; keezsastak assinynyani meyanon taatsiwa. Tusira dey biistera artonoy wuza zaguni baassotin; tusira dey fatuni ima baassok imtena baassotin; asunin argasuni ima baassok imtena baassotin; ha'suni meyanonnawa ooma ooma noonok wolumsoni asuni meyanon hoossiwa. **29** Zuuttambesiise wosinoso? Zuuttambesiise raajjunoso? Zuuttambesiise assinynyanoso? Zuuttambaase biistera artonoy wuza zagseteroso? **30** Zuuttambesiise asik fatuni ima baassok faaroso? Zuuttambesiise ooma ooma noonok maksone arubesi faaroso? **31** Es bari boor'a zuuttambaase asiistan denalo sina imaasikitonon danatik chimma sholotiwa. Hash dey zuuttambaase asiistan denalo sina ugunaason nittok besunawa. Hash dey zuuttambaase asiistan denalo sina imaason besunawa.

13 Asuni meeni noonoknawa Ha'oosi wosini noonokna wollefanaknu keeshtanna tishifaanane shorukten sikil sikilit giilfa bitta wedey ashshiqe siningwa. **2** Raaji makoni ima taak imtefananenawa aacho wuzason zuutira arifaanane dey aru zuuttera taak faafaanane aamaason isa dimtan ooma dimta waar'a taamni amantona faafaan keeshtana tayissi tishifaananena shima siningwa. **3** Taak fa wuzason zuutira

tukamni meyak haa'faanane; ashnaasnu fui'tonoynaron geyak
kiichchonak aatira imaat keeshtana tayissi tishfaanane aafa taak
ke'anawuza. **4** Keeshtanaas fakir; keeshtanaas ma'aron zagir;
keeshtanaas koononik aane zagifa; keeshtanba faana asu basa
teetaasik aane teetefe; keeshtanba faana asu aane beegantefe.
5 Keeshtanaas sitiriba foonto aane zagifa; keeshtanba faana asu
barik ke'ni bar baron aane sholefe; keeshtanba faana asu aane
haarefe; keeshtanba faana asu miir'amefenaknu miir'ambaason
aane faadife. **6** Keeshtanba faana asu futo sina wuzaastatu
girefeten futo sinnoy wuzaasta aane girefe. **7** Keeshtanba
faana asu zuuttambaase asin chimar; zuuttambaase asiista
amaner; zuuttambaase asiista abdi zagir; zuuttambaase asiista
zagire yerer. **8** Keeshtamba faana asu aagene aagene aane
gandefe; raaji makoni imaas aatar; ooma ooma noonok wolloni
chimaas aatar; arusnu sinfaanane aatar. **9** Arifeni bar sinun
raaji makefeni bar baggawa. **10** Sinuntano futo isa eshba
foonto wuzaas yaafana kabaasik bagto sina bar feeshanawa.
11 Daaga nawa sinna faana kabaasik daaga naanimato wollet
faanar; dey daaga naanimato safaret faanar, daaga naanimato
tun'nit faanar, Sinuntano gayma asu sinfana kabaasik daaga
naani amalanaason beyingwa. **12** Hash inkaliisik biifenisimato
xaqaxaqaassitu biidifeni. Sinuntano es kabaasik ammanon
biyani. Hash arifanaas baggawa; sinuntano es kabaasik Ha'oos
taan arifanaasne faaron tuuma aruna foonawa. **13** Ese amanto,
abdi, keeshtanaas keezobaase zagira foona; sinuntano han
barikitoni ganeyaassin arkiis keeshtanawa.

14 Ese keeshtanaasik zoonustotiwa; Korto Ayyanaasi imanon
arkiron raajini makoosi imanon mai'sira sholoti. **2** Ooma ooma
noonok wollege bar Ha'oosiktano asunik aane makefe. Aacho

sina chowaason Korto Ayyanaasi hugnak maktefana boor'a es makte kaamaason arifer aafe. **3** Sinuntano raajiison makefe bar oomiisin yeetuk, zagguknawa chinukna asuni meyak makefe. **4** Ooma ooma noonok wolfe asus basa teetaasontu zagife; sinuntano raaji makefe bar kiristanani meeni maabarasontu zagife. **5** Zuuttamniise ooma ooma noonok wolfeatine shunana kabawa. Sinuntano es baristan mai'sira shunanaas raajiison makefaatinewa. Kiristanani meeni maabaraas zagunak ooma ooma noonok wolfe asusa wollanon kotte makoni asu tishifaanane raaji makefe bar denalowa. **6** Ese ayni meyanee! Nittoki yaafana kabaasik ooma ooma noonok maket yaafanane awu nittok ke'nirinso? Es baristan nittok ke'niis Ha'oosi aacho chowanon ammanon kisire makooson, aruuson, raajini makooson, assuuson ephpha yaafananewa. **7** Ulullenimatonawa kaamanimatona faase kaaba foonto suruni kodaasikitonu ooma ooma giilni kaama imanak duusto shakaanane imfana teechoni kaama awu sinnamato aakkak artonirinso? **8** Tuturuus artonoy kaamak fugtefaanane neebok oonso hooroniri? **9** Esiisimato noonok wollefeti kabaasik amma sina kaamak mako shakaatine wollefeti baron oo aruk chimnirinso? Siruusik makedifetirne faartu sinatiwa. **10** Ese han daastak showo tesa noono faar; kotba foonto noono dey aafawa. **11** Ese ta wollumtefa noonosi kotanon arunoynar sinfaanane wolfe asusik irbatu sinanawa; bar dey taak irbatu sinana. **12** Nitto dey Korto Ayyanaasi imanikitonon akamanon sholet faatir sinna boor'a arkiron sholotik sholsinaas betkiristaniison zaggifa imaasikito showonakwa. **13** Es bari boor'a ooma ooma noonok wolfe asu kotte makoni chimba foonak shiiphphowa. **14** Ta ooma ooma noonok shiiphefaanane Ayyanaastu shiiphefartano kanunaas gaanba foontowa. **15** Ekka

awu zagunak sholsifaso? Ayyanaasik shiiphona; kanunaasik dey shiiphona; dey Ayyanaasik gaama gaamanawa; kanunaasik dey gaama gaamnawa. **16** Ekka sina shakaanane ne Ayyanak Ha'ooson galattefata kabaasik ne makefata baron arunoy irba asu galatni shiiphoneesik: «Aamin» uuk aakkak chimnirinso? **17** Futoosik ne shiipheta galatni shiiphoo ma'arikwa. Sinuntano oom asusin aafa zaguna wuza **18** Ta nitto zuuttamniise asiistan denalo ooma ooma noonok wollefana boor'a Ha'ooson galattefawungwa. **19** Sinuntano ooma ooma noonok showo kaamak faadtoni kaama makonaasneen oomni meyanon assukwa iyaat betekiristaniisik uuch kaama arto noonok kanunaasik makonaktu sholefawungwa. **20** Aytaasakitono! Mangu wuzaasik daaga naanggota sintitano safarantiisik daaga naanggotnimito sinatiitawa. Es baron shakaat safarantiisik aru sinati. **21** Esiis dey: «Ooma ooma noonok wolfe asuni meenawa; alaga asuni meeni noonokna; han daraasik makefawungwa; es barnu sinfanak aafa taan odosone wuza» yifawa Daama Ha'oos» yistera tumaassi tichchewa. **22** Es bari boor'a ooma ooma noonok wollaas mallato sinnaas amanonoy asuni meyaktano amaneseфе asuni meyaktawa. Sinuntano raajini kaama makoos mallato sinnaas amaneseфе asuni meyaktano amanonoy asuni meyaktawa. **23** Ese betekiristanini amanyinyini meya zuutteseфе kabaasik isarbesi isarbesiis ooma ooma noonok wollesefaatenenawa arunor wedey amanonoy asuni meya yeesefaatenena es makseфе baassotin: «Han asuni meya nifasesetewa» aafanoso usone wuza? **24** Sinuntano zuuttere raajini kaama makefaananenawa amanonor wedey arunor asu yeefananena odena kaama zuuttambaasik waqasterwa. Esiisimato dey odena kaama zuuttambaase asik mangsu basaasta kater. **25** Nibbaassi aachera fa wuzaas ammanon

kessa besterwa; sinbaasik gandere: «Futoosik Ha'oos baasso ganeyaassiswa!» yit Ha'oosik sagadonawa. 26 Ayni meyan! Ese awu zagunik sholsifaso? Shiiphok zuuttsefeti kabaasik nittoossin isaasik gaama faar; isaasik assu faar; isaasik aacho sina wuzason ammanon kisu faar; isaasik ooma ooma noonok mako faar; isaasik makte baron kotte mako faar. Es imaas zuuttera kiristanani meyanon zaggunir sinanak sholsuwa. 27 Ooma ooma noonok makoni asuni meya feesefaatene hep wedey arkifanane keez sinne tara tara maksoto, Baasso maksete baron oom asu kotte makowo. 28 Sinuntano kotte makoni asu tishifaanane ooma ooma noonok makesefe baasso zuuttoni dimaastak shaakkusoto. Baasso teetasiknawa Ha'oosikna koi'ba maksoto. 29 Raajjuni meya hep wedey keez sinere maksoto; oomiis dey makte baron odesere mai'sire maazzansoto. 30 Zuuttoosta diise oom asu isa wuza bestefaanane tesuni maket fe bar shaakkuwo. 31 Isa isarbaas arunaknawa zagunakna zuuttamniitise tara tara Ha'oosi wosiyanon mako chimatiwa. 32 Raajjuni meeni raajini Ayyanaas raajjuni meyak ajajamer. 33 Ha'oni dara sina betekiristaniisikito zuuttambaase asiissi zagtefanaysimato Ha'oos nagani Ha'oostano sasni Ha'otawa. 34 Mashka meya Ha'o shiiphoni zuuttoni kabak shaakkusoto. Tumaas baassotin ajajefanaaysimato ajajamosonektano maksonek aane makowawa. 35 Isa isa wuza aruk sholsefaatene keebesiissik teegobesiisin mamussoto; shiiphoni zuuttostak mashkasu wolfeaanane iichuwa. 36 Shakafooti Ha'oosi kaama nittokinnoso? Wedey Ha'oosi kaama yaara kar'naas nitto nittoknoso? 37 Ta raajjuwa wedey Ayyanani ima tayissi faarwa yife asu feefaanane han tichinaas Daamiisa ajaji sinbaason aruwowa. 38 Es baron arunor feefaanane bar dey aane artefewa. 39 Es bari boor'a

ayni meyane! Raajini makooson mai'sira sholotiwa; ooma ooma noonok wollaason dey kalatiita. **40** Sinuntano zuuttambaase sholsinamatonawa sitirikna sinun.

15 Hash dey ayni meyane! Assina misirachchuni kaamaason yadasunak sholefawungwa, Es misirachchuni kaamaas dey nitto ephpha taaseti barewa zagira yeerseti barewa. **2** Ta nittotin assina misirachchuni kaamaason mai'sira ephaatine bariktu farutiwa, Ekka sina shakaanane amantontiis shimaasikwa. **3** Ta ephphataana tesuni gefaasta fa baron nittok aatingwa, Ta nittok aatina wuzaas korto matsafaasi tichchenaasimato Kiristoos inno boor'aasik kiti; **4** Kabbarte; Korto matsafaasi tichchenaasimato keezsinari wono kitun kabi yifarwa. **5** Bar phexiros beste, orfo dey asire hep wosini meyak beste. **6** Uuch tiyaastan denalo sina basa zoonsiisik isarga beste; baassossin showobesiis hash hawung kar'e kaak feeseter. Sinuntano isa isaas kitisete. **7** Esseen orfo Yaqobnik beste, wosini meya zuuttambesiise asik beste. **8** Koi'astak nasune feer sina taak dey beste. **9** Ta Ha'oosi betekiristaninon betira tishkit faanar sinna boor'a wosini meya zuuttambesiise asiissin hater dey wosi yistera teegtonak sholsunoynarwa. **10** Sinuntano ta hash sinna baron sinnaas Ha'oosi otmakwa. Taak imte otmaas gaanba foontonon aane fui'towa. Esiistan aatta oomiisatan arkiron wostok hopin. Sinuntano es baron zagiis taneen ane fa Ha'oosi otmatano tatewa. **11** Ese ta sinfanak wedey baasso sinefek assifeniis es barongwa; nitto dey amanetiis es barongwa. **12** Sinuntano Kiristoos kitun kabinamato makeni sinfaanane nittoossin isa isa meya kitun kabu aafawa aakkak yisefeso? **13** Kitun kabu tishifaanane Kiristoos kitun aane kabuwe uwa. **14** Kiristoos kitun kabu shakaanane inno assus sinun nitto

amantoos shimaasik sinbawa. **15** Dey Ha'oos Kiristoosnin kitun kabgiwa yire assuniisik eshinyanya Ha'oni zaal sini uwa. Ese kiti asuni meya kitun kabu shaksefaatene Ha'oos Kiristoosnin dey kitun aane kabguwa uwa. **16** Kiti asuni meya kitun kabu shaksefaatene Kiristoos kitun aane kabuwewa uwa. **17** Kiristoos kitun aane kabuwe sinfananane amantontiis shimaasikwa. Hashnu boor'aassitu faaseti uwa. **18** Kiristoosnik amanere kiti baasso tishisete uwa: **19** Kiristoosnik abdi zagifeniis han daastaki kaak koi'ba sinfaanane asu zuuttambaase asiissin arkiron innok suumoni asu sinanirwa. **20** Sinuntano Kiristoos kiti baassok kitun kabuni uuzza sinne futok kitun kabiwa. **21** Kitu yaanaas isa asuniki kamo sinnamato kitun kabuus dey isa asuniki kamo siniwa. **22** Addamni boor'a asu zuuttambaase kitifenamato dey Kiristoosni boor'a asu zuuttambaase kaa danana. **23** Sinuntano es bar dey sinanaas isarba isarbaas tarabaasikwa. Kiristoos kitun kabubaasik uuzzawa. Hanneen dey Kiristoos yeefena kabaasik basar sina baasso dey kitun kabstone. **24** Tusire dey bar ha'susonnawa ha'suni hugnaasonna dey giidoson zuutire tishkaat taatooson Aba Ha'oosik imfena kabaasik han daasi ko'a sinana. **25** Ha'oos gumabaasin zuutira ha'subaasi sikalosi zaguna kabaneen Kiristoos taattonak sholsuwa. **26** Mertera koi'baastak tishuniis guma sina kituuswa. **27** «Ha'oos zuuttambaase asin ha'subaasi sikalosi zagiwa» yifar tichchewa. Sinuntano: «Zuuttambaase ha'subaasi sikalosi zagi» uus zuuttambaase asin ha'subaasi sikalosi zagi Aba Ha'ooson aane daysifa. **28** Wuza zuuttambaase Kiristoosni ha'suni sikalosi sinnanneen orfo Aba Ha'o zuutira zuuttambaase asiista sinanak Naas teetbaasik zuuttambaase asin ha'subaasi sikalosi zagi Aba Ha'oosi ha'suni sikalosi sinanawa. **29** Ese kiti

asuni meya kitun kabso shaksoner sinfaatane kiti asuni meeni
chowaasik haphuqtesefe baasso zuuttere buu'besiis aambanso?
Kiti asuni meya isanne aafa kitun kabso wuza sinfaanane
asuni meya baasso edde awuniron haphuqtesefeso? **30** Innonu
sinfenik sa'ati sa'atiissik adagata katuni wuzak aattera oodtet
faaniis awuni boor'anso? **31** Ayni meyane! Taak wonna wonna
kitu upherwa; han baron nittok makefanaas Daamni Yesu
Kiristoosniki kamo nittoosta fa teetonaas futo sinna boor'awa. **32**
Asuni safarasimato ta Efesonuk gonyoosneen ane kabonaas
taak ke'naas aambanso? Kituni meya kitun kabu shaksoner
sinfaatene: «Wono kitunir sinna boor'a hani yaani muuni;
ushni» yistenaaysimato sinnirwa. **33** Eshtotiitawa; «Mangu
zoomoos ma'a amalaason mangsirwa» **34** Hang nibnitiiski
woluti; boor'aason dey wostotiita; nitto ganeyaassi isa isa
meya Ha'ooson arunor feeseter. Han baron ekka yifanaas nitto
iichchotikwa. **35** Sinuntano isa asu: «Kiti asuni meya kabsoonees
aakkakinso? Kitun kabsefe kabaasik fooni atubesiiis awune
faarinso?» yire mamsuna sinana: **36** Ne gowwa! Bukta meyaas
kitu shakaanane kaaba aafa fooni wuza. **37** Ne bukfaata kabaasik
akakiltiison aane tokewa; sinuntano zalaas awuzakne zago
wedey ooma wuza sinanak chimana. **38** Sinuntano Ha'oos
sholenamato zalaasik atuba imfawa. Zala isa isarbaasik ooma
ooma atu imfawa. **39** Asha zuuttera isa tesatawa; asuni ashaas
isa tesa; kaabare yere waagaasi asha dey ooma tesawa;
kasasiktoni asha ooma tesa; kurxummiisi asha dey ooma
tesawa. **40** Esiisimato dey samaki atu faar; han daastaki atu dey
faarwa. Sinuntano samaki atuusi ulfina isa tesawa; han daastaki
atuusi ulfina dey ooma tesa. **41** Awaasi ulfina isa tesa; assaasi
ulfina dey ooma tesa; baakuraasi ulfina dey ooma tesa; isa

baakuraas ooma baakuraastan ooma ulfinba faar. **42** Kitun kabuni asuni meeni chowaas han barne faar. Kuupni atutu buktefar; kuuppa tishunor hayewa atutu sinna kabuna. **43** Salphinak bukte bar ulfinak kabuna; hopiya sinna bukte bar hugnabare yerer sinna kabuna. **44** Ashni atu sinna bukte bar Ayyanani atu sina kabuna. Ashni atu faananneen Ayyanani atu dey faar. **45** Es bari boor'a: «Tesuni asu Addam hayew testo sini» yistera tichchewa. Sinuntano ko'ni Addam sina Kiristoos dey kaa imni Ayyana sini. **46** Sinuntano tesusta yeyiis asha mayoteno Ayyananirtewa. Ayyananiis yeenaas asha mayosneen orfowa. **47** Tesuni asus testenaas han daaskin sinna boor'a han daastakirwa; hepsani asu yeenaas samangwa. **48** Han daastakir sina baasso han daastan teste basasimatowa. Saman sina baasso saman ye basasimatowa. **49** Han daastaki asusa gitone feer sinnimato dey samaki asusa gitone feer sinanirwa. **50** Ayni meylene! Ta nittok makefanaas haniiswa; ashaasewa hannaase Ha'oosi taatonon aafa ephphatoona wuza. Esiisimato dey kituni atuus kitunoy hayewa atuuson aafa ephphatoona wuza. **51** Ese isa aacho wuza nittok makonawa; inno zuuttamniise aafawa kitun wuza; sinuntano zuuttamniise sooltoni. **52** Sooltoniis dey koi'ni tuturuus fugtefana kabaasik aafni walgaat yipgifeesne faaron isargakwa. Tuturuus fugtona; kiti asuni meya dey kitunor hayew sinne kitun kabsone; inno dey sooltoni. **53** Han kuupni bar kuupnoyson han kituni bar kitunoyson mayanak sholsuwa. **54** Es kuupni bar kuupnoyson han kituni bar kitunoyson mayfana kabaasik: «Kituus tishi dey merte!» yistera tichche bar ko'unawa. **55** Esiisimato dey: «Kituse! Merere kabunees ayfase? Kituse! Asuni miir'efata hugnanees ayfase?» yistewa. (Hadēs g86) **56** Kituusi kejni hugnaas boor'aaswa; boor'aasi hugna dey tumaaswa. **57** Sinuntano

Daamni Yesus Kiristoosniki kamo meronik zagifa Ha'oosik galata sinfawungwa. **58** Es bari boor'a shunto aytaasakitono! Zagira yerotiwa; isa wuzaknu sinfaanane shorkotiita; Daamiisa wostok hopifeti bar shimaasik sina beybaason arira yeetunoy wonna wonna Daamiisa wostonon wostok chimti.

16 Amanynyinik zagtefa waagni kisuni chowaasik Galatiyani betekiristaniisikitok ajajenaasimato nitto dey ekka zaguti. **2** Ta yaafana kabaasik waagni kisu zagtonoynamato gudda guddaasik wono nitto ganeyaassin isa isarbaasik danfena waagastan kisire oor kunsuwo. **3** Ta nittoki yaafana kabaasik nitto korira imeti asuni meya kiseti waagaason ephphe Yerusalem hamonek geggessuni tichaneen ane wosuna. **4** Sholsifaanane ta dey hamana; baasso taneen ane hamak chimone. **5** Maqedoniya kamo hamak koppa'ena boor'a esta kamo aatfana kabaasik nittoki yoona. **6** Hamana dima aafarissinu ugunaasik sinni argasu taak zagutik awuzakne nittoki esta foona sinana; awuzakne dey yeeshuuson nittoneen ane aatuna sinana. **7** Hash esta kamo aatfana kabaasik nittotin biyanak aane sholot; Daamiisa fiqadi sinfaanane garonon dicha wona nittoneen ane foonamato abdi zagifawungwa. **8** Sinuntano penxekosteni heebo kar'ananeen Efesonuktu foona. **9** Showo wostoni ugna taak gachche; sinuntano tugga'efe meya showowa. **10** Ximotiyos nittoki yeefena kabaasik digaba foontonon nittoneen ane foonak argasuti. Bar dey tayisimato Daamiisa wostonontu wostefe. **11** Es bari boor'a oonu barin kashshunoynamato bar ayni meyanee ane taaki wolle yoonak oodet faanar sinna boor'a taaki nagak wolle yoonak ugunbaasik sholsi baron argasuti. **12** Ayni sina Aphphilos oom ayni meyanee ane nittotin yeesere biyosonek mai'sira shiiphera faanar. Sinuntano bar hash nittoki yook aane sholowe;

barik mai'na wono yona. **13** Guzuti; amantok zagira yeroti;
 chimti; zaguti. **14** Zagifeti baron zuutira keeshtanak zaguti. **15**
 Ayni meyan! Isxifanosni keerki meya Akayani daastak tesuni
 amanyinyini meya sinetematona amanyinyini meyanon wostok
 teetbesiison aatire imetematona arifeti. **16** Es effetena asuni
 meyaknawa baassoneen ane wostok hopit feese fe baasso
 zuuttambesiise asikna ajajamosotik mai'sira yaadatsifawungwa.
17 Isxifanosniknawa Ferdonaxisna dey Akayqosna baasso taaki
 yoos taan girsi. Nitto taneen ane upho shakuntiisik baasso nitto
 edde taak yo'i baron tuunisete. **18** Baassonawa nittona asi
 ayyanaasik beysa imete. Es bari boor'a es baassone fe asuni
 meya ulfintosonek sholsifawa. **19** lisiyak fa betekiristaniisikito
 naga nittok ooshshesete. Aqelanewa Pirisqilane; dey keebesiissi
 zuuttesefe kiristanani meya dey zuuttere nibbesiissin kabi naga
 nittok Daamiisa sunak ooshshesete. **20** Hantak feese kiristanani
 meya zuuttere nittok naga ooshshesete; korto daamok naga
 wol ooshshosoti. **21** Ta Phawulos han nagani tichaason
 kushunaasik tichingwa. **22** Daamiisin shunnor feefaanane
 erwutter sinowa! Daamniiso! Yowa! **23** Daam Yesusni otmaas
 nittoneen ane sinfawung. **24** Keeshtannaas Kiristoos Yesusniki
 kamo zuuttamnitisneen ane sinfawung; Amin!

2 Qoronxos

1 Ha'oosi fiqadik Yesus Kiristoosni wosi sina Phawulosnikinnawa ayni sina Ximotiyosnikinna; Qoronxosuk fa betekiristaniisiknawa esiisimato Akayani daa zuuttambaase asiista feese kiristanani meya zuuttambesiise asikna; **2** Abani sina Ha'oniiskin; Daam Yesus Kiristoosnikin Ha'oosi otumnewa nagane nittok sinfawungwa. **3** Fakini abaasiknawa innok chimaason zuutira imfa barikna dey Daamni Yesus Kiristoosni aba Ha'oosik galata sinfawungwa. **4** Inno Ha'ooskin danfeni chimaasik shanaassi feese baasso zuuttambesiise asin chinunik Ha'oos innoosta kar'fa shana zuuttambaase asik innotin chinifa. **5** Kiristoosni shanaasi showonon haa'enisimato basa chinuson dey daysira danani. **6** Inno shanaason ephpha taafeni kabaasik nitto chimnewa farune asin daneti. Inno chimfeni kabaasik nitto dey inno ephphataani shanaasne fayiison fakiyak ephpha taara chimatiwa. **7** Innoosta kar'a shanaason haa'etiisne faaron inno chimaason dey haa'otimato arifeni boor'a nittoosta fa abdiinis akamawa. **8** Ayni meyanen! lisiyaki daasta faani kabaasik innoosta kar'a shanaason arusotik sholefeniwa. Es innoosta kar'a shanaas wor'ak chimnoyni faya sinna boor'a kaak fooni abdiisnu innoostan budiratu fa. **9** Esiisimato kituni mangsuni kar'a innoosta katenarne faar sinnatu innok beste, Es bar zuuttambaase innoosta kar'anaas amanefeniis kituni meyanon kitun kabgifa Ha'oosontano inno hugnaasikta sina beybaason yaadatonikwa. **10** Es bari boor'a bar kituta katuni adagaassin innotin fu'e; dey fu'ona; hanneen dey innotin fu'onamato abdiinis basaastawa. **11** Nitto dey innotin shiiphontiisik argasutik sholsifawa. Akama shiiphosik inno Ha'oosi argasunon danfeni kabaasik showo asuni meya dey inno boor'a Ha'ooson galattese fewa. **12** Ese inno teetonik sholsi

wuzaas haniiswa; es bar dey futo sinbaason kanuniis innok zaalawa; oom asuni meyakinnawa arkiron dey nittoneen ane fa isarniis Ha'ooskin danni kortoosewa ma'aase asiistatu zagira yere. Es bar dey sinnaas Ha'oosi otmaktano asuni techmaktawa.

13 Feretira yaadatotik chimati wuzasontu tichintano isanne ooma wuza aane tichuweniwa. Zuuttambaase asin yaadatotik chimatimato abdi zagifawungwa. **14** Hash inno chowaasik arifetiis baggawa; sinuntano orfo mai'sira yaadatotimato abdi zagifawungwa. Es bari boor'a Daam Yesus yoona wono inno nittok teetefeniisimato nitto dey innok teetoti. **15** Es baron mai'sira arina boor'a hep kushunon nittok ke'anakwa iyaat zeemma nittotin yaara biyanak koppa'era faanar. **16** Nittotin biyanak koppa'enaas Meqedoniya hamfana kabaasiknawa estan wolla yaafana kabaasiknawa. Esiisik Yuudani daa hamana ugunnaasik taan argasutik safarera faanarwa. **17** Es baron koppa'era kabifana kabaasik awu zagunak sholsinamato arunoy ek hang yit fe asune feer sinna nittok bestewoso? Wedey es baron koppa'onaasik: «Ee! Wedey Indaane» yit ek hang uuk asuni safarak zaginarne faar sinna nittok bestewoso? **18** Ha'oos amanamto sinna boor'a inno dey nittok makefeniis: «Ee! dey Indaane!» yifa ek hang uni kaamaktawa. **19** Taanawa Sillaasna dey Ximotiyos Ha'oosi Naa Yesus Kiristoosnin nittok makeniis wonna wonna: «Ee!» yifa kaamak koi'batano: «Ee! wedey Indaane» yifa ek hang uni kaamaasik aafa sinanawuza. **20** Ha'oos innok imna abdiis zuuttera: «Ee!» Sinanaas Kiristoosniki kamowa; es bari boor'atu Ha'oosi ulfinak Kiristoosniki kamo: «Aamin» yifeniwa. **21** Innotinnawa nittotinna Kiristoosnik chimma yeronik zagiis Ha'ooswa; wostok innotin koriis dey barwa. **22** Basar sinniisik zaala sinni maatamaason innoosta icha barewa hanneen innok

imtoni otmaasik nibniissi Korto Ayyanabaason waasi zagira innok imaas barwa. **23** Ta wolla Qoronxos yoo beynaas nitto suumotik aafa zaguna wuza yira nittok kenashtefaatwa; es barik dey Ha'oos taak zaalawa. **24** Nitto amantontiisik chim sineti boor'a nittotin girsunik nittoneen ane wostonistano amantontiisik aafa nittotin ajajoni wuza.

2 Ese nitto suumotik zagunoynamato safarok nittotin biyak wolla aafa yoonawuza yira buggin. **2** Awune faaron ta nitto suumotik zagu beyfanaknu nittoteno oom taan girsunir oonso? **3** Zeemma nittok ekka tichinaas nittoki yaafana kabaasik taan girsusonek sholsina baasso ta suumonak zagsonoytemato iyaatwa. Ta giraas nitto zuuttamniitiise asi gira sinbaason amanefawungwa. **4** Akama suumoknawa nibnaassi rakkaterana dey akama harafa waasit han tichaason tichinaas akamanon nittotin shunnar sinnamato arutik iyaattano nitto suumotik zagunak yiratawa. **5** Asunin suumonak zagir oonu feefaanane suumonak zaginaas taan taan sinnoynaron zuuttamniitiise asingwa; chowaason arkissinartawa; nitto ganeyaassinu showoni meyanontu suumosonek zagiwa. **6** Es effe asusik nitto ganeyaassin showoni meya basaasta mangsu kar'ete ke'oos barik hooronawa. **7** Es bari boor'a es asus akamanon suumobaastan kabi chowa abdi buggunoynamato feeshun yira barin chinutik sholsifawa. **8** Esiisimato barin shuntir sinnitiison hepsa wolla barik besutik nittotin shiiphefawungwa. **9** Es wosiyaason dey nittok tichinaas fattantera zuuttambaase asik ajajamer sinnitiison arunak sholefaatwa. **10** Nitto feeshun yiseti asusin ta dey barik feeshun unawa. Feeshun una miir'aba faafaanane ta Kiristoosni sinak barin feeshun unaas nitto boor'awa. **11** Es baron dey zagifeniis Sexanaasi kopponon arifeni boor'a Sexanaas innotin eshnoynamatowa. **12** Esseen

orfo Kiristoosni misirachchuni kaamaason makonak Xiroadda hamfana kabaasik Daamiis taga wostoni ugna taak gachi. **13** Sinuntano ayta Tiitonin aane danut sinna boor'a ayyananaas beysa aane dana. Es bari boor'a esta feese kiristanani meyanon maar'o duuti iyaat Meqedoniya hamin. **14** Sinuntano wonna wonna Kiristoos merena barik innotin zoonsira ma'a sawubare yere shittonimato Kiristoosni chowaasik fa aruuson daadaassi katunik zagifa Ha'oosik galata sinfawungwa. **15** Inno faruni baassok sinfanak tishuni baassok ma'a sawuba faanar sinna Kiristoosniki kamo Ha'ooski tai'niwa. **16** Inno isaasik worifa kituni sawa sawunir; oomiisik kaa imfa kaani sawa sawunir; eekan han wostoosik hooro sinnir oonso? **17** Inno Ha'oosi kaamanon nagadni koda zagire shelgire nagadesefe showo meenimatotawa; sinuntano Ha'ooskin woste ma'a wosi sinna Kiristoosniki kamo Ha'oosi sina makefeniwa.

3 Hepsa wolla inno teetniison galattonik kabuniroso? Wedey isa isa meya zagisefesimato nittok wedey nittokin tichche argasuni ticha innok sholsungaso? **2** Asu zuuttere arifenaasewa feretit feenaase inno nibaassi tichche inno argasuni tichaas nittowa. **3** Nitto dey inno wostoosik yeese Kiristoosni wosiya sinnitiis ammawa. Han wosiyaas tichchenaas hayewa Ha'oosi Ayyanaktano kalamiktawa. Esiisimato asuni danara nibaastatano danara shu'aasta tichchertawa. **4** Es baron makenaas Kiristoosniki kamo Ha'oosta amantoni faar sinna boor'awa. **5** Wostoniison koi'suk chimanik hooro zaguniis Ha'oostano inno teetniisik isa wuzane zagunik chimni aafawa. **6** Gaddo teyyaasi wostinyanya sinanik hugna innok imaas barwa. Esiis dey mallatok tichche tumaasik sinnoynaron Korto Ayyanaasi argasukwa. Mallatok tichche tumaas kitu teshar. Sinuntano Korto Ayyanaas

kaa imar. 7 Tuma tumtenaas danara shu'aasta malatokwa. Tumaas imtena kabaasik fa chaarefaas tishit hamar sinfanaknu Israelni daraas Museni sinaason mai'sire biyak aane chimoto. Ese kituuson ephpha ya tumaas effatena ulfinak yaananneen, 8 Eekan Korto Ayyanaaski kamo beste wostoos akamanon ulfinba aafano foona wuza? 9 Asuni meya boor' sinete wostoos effatenaron ulfinba faar sinnanneen asuni meya ooko sinone wostoos aakkak akamanon ulfinba fo beynirinsu? 10 Orfoti ulfinaas akamanon arkir sinbaastan kabi chowa aatta ulfinaas isanne aafane faar sinnatu faadtona. 11 Es xaqxaqit hama bar effatena ulfinba faar sinnanneen koi'ba foontonon chimma fooni bar aakkak akamanon ulfinba fo beynirin? 12 Effatena abdini faana boor'atu digo beyfeni. 13 Hopit hama Museni sinaasi palpalu tishuna kabaneen Israelni meya biisonoytemato sinbaason uket feer, Sinuntano inno esiisimatotewa. 14 Baasso nibaas futoosik tachiwa, Hash hawungneen kar'a kur'u teyyaasi matsafanon feretisefe kabaasik nibbesiis es yinusik geeptobesiisetu feesetewa, Es yinuus tishunaas Kiristoosniki kamo koi'bawa. 15 Hashneen kar'a tumaasi matsafanon feretisefe kabaasik nibbesiis es yinusik geeptefawa. 16 Sinuntano asu Daamiiski wolifena kabaasiktu es yinuus kabuna. 17 Daamiis Ayyanawa; Daamiisa Ayyana faana dimaastak birmadummaas faarwa. 18 Inno zuuttamniise geeptonoy sinak faafaat inkaliissi biistefanaasimato Daamiisa ulfinanon palpalgira besuniwa. Inno Ayyana sina Daamiisa gitonon sinne bestok ulfinaastan ulfinata sooltoniwa.

4 Ha'oos fakibaasik han bari wostooson innok imna boor'a abdi aafa bugguniwuza. 2 Aacho sina baronnawa iichu sina wuzasonna beyni, jallisuk aafa wostoniwuza, Ha'oosi kaamanon dey aafa sooloni wuza, Es baristan futooson ammanon

kisiratu besuni, teetniison asu zuuttambaase asi kanuk Ha'oosi sina amma zagifeni. **3** Inno assini misirachchuni kaamaas awuzakne aacho sinfanaknu aachenaas tishuni baassokwa.

4 Han daasi ha'sinyanya sina Sexanaas amanonoy asuni meeni nibaason taar'i, Es bari boor'a Ha'oosi gitok ammanon beste Kiristoosni ulfinani misirachchuni kaamaas chaarsuna chaarefaason biiyosonoytemato zagi. (aiōn g165) **5** Inno assifeniis Yesus Kiristoos Daam sinbaasonnawa inno teetniisik Yesusni chowaasik nitto wostinyanya sinniisontano inno teetaasi chowanon aafa makoni wuza. **6** «Chaarefaas talmaassin kessa chaaron» yira make Ha'oos Kiristoosni gitoosik chaarsifa Ha'oosi ulfinanon aruni chaarefa innok imanak chaarefbaas nibniissi chaaronak zagi. **7** Sinuntano han zuuttambaase asiistan denalo sina hugnaas Ha'oosirtano innor sinna beybaason artonak han ulfinto wuzason hoocho kodaassi faarwa. **8** Shanaas daa daassin innoosta kar'fa; sinuntano aafa mertoni wuza; showo wona zaguniwuza tishifa; Sinuntano abdi aane buggifeni. **9** Gumaniiis innotin kalle kofuksefe; sinuntano wadajanin turkira aane biyeni; ichchera ha'tet faanir; sinuntano aane kitifeni. **10** Yesusni kaas inno atuusta ammanon kessa bestonak Yesusni kituuson inno dey atuniista wonna wonna wor'aat kutifeni. **11** Yesusni kaas kituni atuniista ammanon kessa bestonak hayew sina inno Yesusni chowaasik wonna wonna kituk aattera imtenir. **12** Es bari boor'a kituus innoosta wostedifar; sinuntano kaas nittoossi wostedifar. **13** Sinfanaknu: «Amanen; es bari boor'a dey maken» yistera tichchenaasimato inno dey es isa amantoni Ayyanaas innoossi faana boor'a amanefeni; dey es bari boor'a makefeni. **14** Daam Yesusnin kitun kabgi Ha'oos innotin dey Yesusneen ane kitun kabgunamatonawa nittoneen ane dey bari

sina yeetunamatona arifeniwa. **15** Es bar zuuttambaase nittok ke'nir sina Ha'oosi otma tuumma fui'tera showo asuni meyak kar'fana kabaasik Ha'oosik sinni galataas arkunakwa. **16** Es bari boor'a abdi aafa bugguniwuza; awune faaronnu geroki atuniis tishifanaknu sirki atuniis wonna wonna gaddo sinnatu fa. **17** Han kashosewa hashti kabaasire sina shananiis barik kixxatoni wuzaba foonto ko'ini akama ulfinaason dananik zaguna. (aiōnios g166) **18** Inno oodet faaniis biistonoy wuzasontano biistefa wuzaasontawa; biistefa bar hashtirwa; sinuntano biistonoy bar koi'ba foontowa. (aiōnios g166)

5 Han durkanisimato hashti kabnir sina han daastaki ashniis bogtefana kabaasik asuni kushuk keetonor Ha'oni kushuk keete koi'ba foonto fooni keya samak faanamato arifeniwa. (aiōnios g166) **2** Es kabaneen samaki atuuson mayanik kaltok kabet faanirwa. **3** Es baron mayfeni kabaasik atatu sinna aafa bestoni wuza. **4** Han daastaki durkanisimato sina atuniisik faani kabaasik fayfaan haanet faanirwa; haanet faaniis kituus kaak sooltonak samaki atuuson mayaniktano han daastaki ashniistan oor kesanik sholefaattawa. **5** Es barik innotin hoossiis Ha'ooswa; es baristan denalo innok imtoniwuza zuuttambaase asik ooto sinanak Ayyanabaason innok imaas barwa. **6** Han daasta ashak faani kabaasik Daamiisatan wokka fooniison arifeniknu wonna wonna bariktu amanefeniwa. **7** Inno faafeni foos Daamiisin amantoktano barin biiratawa. **8** Ashniistan oor kessa Daamiiski fa keeniissi foos innok ma'arwa; es bari boor'a amantoktu faafeniwa. **9** Han ashniisnen faafenik wedey oor kesfenik inno sholeniis Daamiisin girsuwa. **10** Asu isarba isarbaasik han daasta feena kabaasik mangu wosto sinun ma'ar wostobaasik waagbaason ephphetoonak inno zuuttamniise

Kiristoosni mangsuni kar'ni kodaasi sina ta'anirwa. **11** Daamiisin digoos awu sinnamato arifeni boor'a asuni meya ephphetoosonek zagifeni. Inno oo sinnimato Ha'oos arifawa; nitto dey nibnitiissi inno oo sinnimato arsefetimato abdi zagifawungwa. **12** Nibesiissi fa barik sinnoynaron biistefa barik teeteseфе baassok wolgu ima chimatiktu innok teetotik zagunitano hepsa wolla inno innotin nitto sina aafa galattoni wuza. **13** Nifaso sinfenik Ha'oosik iyaatwa; kanubare yere asu sinfenik nittok iyaatwa. **14** Isarga Kiristoos asu zuuttambaase asik kitubaasonnawa zuuttere kitisetemato arini boor'ana Kiristoosni keeshtanaas wostonik giddisifawa. **15** Kaak feese baasso kiti bariknawa kitun dey kabi barikna foosonektano hanneen ekalok baasso teetaasik foosonoytemato Kiristoos zuuttambesiise asik kiti. **16** Hanneen ekalok inno ooninnu ashni safarak aafawa biyaniwuza. Zeemo sinak Kiristoosnin mazaneniis baaki asunimato ashni aafak sinfaanane yooni wonaasik ekka aafa mazanoniwuza. **17** Es bari boor'a oonu Kiristoosnir sinfaanane gaddo testowa; kur'u testoos aati es bari eddeessi gaddo testo giri. **18** Es bar zuuttambaase sinnaas innotin barneen ane Kiristoosniki kamo gansira gansuni wosto innok ima Ha'ooskingwa. **19** Esiis dey Ha'oos Kiristoosniki kamo han daastaki asuni meyanon zuuttira barneen ane gansi uwa. Mangsubesiison aane faaduwa; dey asusin Daamiisneen ane gansuni kaama innok imi. **20** Ha'oos asuni meyanon innoki kamo teegonir sinna boor'a inno Kiristoosni kaamaasi ambasaderiwa. Es bari boor'a: «Ha'oosneen ganoti» yira Kiristoosni sunaasik shiiphefeniwa. **21** Inno Kiristoosniki kamo Ha'oosi ookonon haa'er sinanik Ha'oos boor'ba foonto Kiristoosnin inno boor'aason bar wor'anak zagi.

6 Ha'oosneen ane wostet faanir sinniisimato nitto ephpha taati Ha'oosi otmanon ke'nor zagira fu'otiitawa yira shiiphefeniwa.

2 Ha'oos: «Sholsu sa'atiista neen oden; faruni wonaasta neen argasin!» yifana boor'a. «Ese sholsu wonaas hashwa; faruni wonaas dey hashwa.» **3** Inno wostefeni Ha'oosi wosto kashistonoynamato isa wuzakne ooniknu tuusa aafa siinani wuza. **4** Es baristan shanaasonnawa rakkoosonna dey tiir'oson fakit Ha'oni wostinynyanimato teetniison zuuttambaase asik Ha'oosik tai'sidifeniwa. **5** Ha'oni wostinynya sinniison ammanon kisira besuniis ichchok, taatok, rakkatok, wosto wostere hopuk afay'nin turkuknawa maktoknawa. **6** Esiisimato dey kaymak, aruk, fakiyak, ma'ak, Korto Ayyanaasik zoonustoknawa tane fe asu aafe uba foonto keeshtanakna; **7** Futoni kaamaasiknawa Ha'oosi hugnakna ookooson alda kushuknawa ho'ita kushukna neeboni meya zagira ephpha; **8** Ulfinaknawa salphinakna, waqastoknawa galatni danaknatu faani. Futonir sinna faani eshar yisteni. **9** Arto sinna faani artonor sinni; kitisetewa yistefenik hayew sinnatu bestefeni, ichchefeniknu aane wortoweni. **10** Suumo innoosta kar'fanaknu wonna wonna giret faanir; tukam sinna faagedo showoni meyanon otum zaginir; isa wuzni foonto sinna faafenik zuuttambaase innokik faar. **11** Nitto Qoronxosuk feese asuni meyane! Ese ammanon nittok makeniwa; nibniison taggira nittok gachniwa. **12** Nittotu keeshtannitiison kaletteno inno keeshtanniison aane kaleniwa. **13** Aba naanggotbaasik makefenaaysimato makefaat kessa inno nibniison taggira sirki safaraniison ammanon gachcha besinisimato nitto dey ekka zaguti. **14** Sinnoy ugnak amanonoy asuni meyaneen ane isa waanjosi girutiitawa. Ookonewa boor'ne aakkak isar sinak chimnirinso? Chaarefasewa talmaase aakkak isa daa fook

chimnirinso? **15** Kiristoosnawa Dabulosna aakkak isar sinak chimonerinso? Amane baassotnawa amanonoy baassotna aakkak isar sinak chimonerinso? **16** Ha'oosi betemeqdesiis koo'loosikitoneen ane awuni isarba faarinso? Ha'oos dey; «Foona dimaason darataasa ganesi zaguna; baassoneen ane foona; ta baassok Ha'obesi sinana; baasso dey taak darata sinone.» yira makenaasimato inno hayewa Ha'oosi betemeqdesiwa. **17** Dey Daamiis: «Baasso ganeyaassin kortera oor kesti; zina sina wuzason ta'utiita; ta dey nittotin ephphatoona; **18** Ta nittok aba sinana; nitto dey taak arqa naanggotnawa; mashka naanggotne sinati; yifawa zuuttambaase asin chimfa Ha'oos» yiwa.

7 Ese koontaasakitono! Es abdiis zuuttambaase imtenaas innok sinna boor'a ashasonnawa Ayyanaasonna asin kiinsuni wuzaassin teetniison kayimsuniwa; Ha'ooson digok dey korto sinniison tuuma sinanak zaguni. **2** Nibnitiissin innotin ephphatootiwa; inno ooninnu aane miir'oweniwa; ooninnu mangussi aane zoonuweni; oonikinnu ephpha innok ke'anak aane zaguweni. **3** Es baron yifanaas nittoosta mangsu kar'anaktawa; zeemo sinak makenaasimato nitto inno nibaassitu faasetiwa; es bari boor'a kaak sinun kituk nittoostan aafa oor kesani wuza. **4** Nittoosta fa amantonaas akamawa; nittoosta teetefana teetoos inyawa; nittoki kamotu chima danfawungwa; innoosta kar'fa shana zuuttambaase asik akamanontu girefawungwa. **5** Meqedoniya hamma kar'feni kabaasiknu showo ugnan rakko innoosta kar'naastano isa beysa aane daneni; gerok faasso nibniissik dey digatu innoosta kar'ar. **6** Sinuntano suume baassotin chinifa Ha'oos Tiitoni yoosik innotin chini. **7** Chimniis bar yeena bar barik sinnoynamato nitto barin chiniti baron odeni boor'aneengwa. Nitto taak safaret faaseti

kaltanaasewa suumoose asin innok makena kabaasik daysira girengwa. **8** Zeemo sinak nittok tichina wosiyaas nitto suumotik zagir sinfanaknu es wosiyaason tichunaasik aafa gaabbona wuza; gaabbefanaknu gaabbenaas tichina wosiyaas nittotin garo wonniron suumotik zagina boor'awa. **9** Sinuntano hash girengwa; es girenaas nitto suumotik zagina boor'a sinnoynamato suumeti suumoosik harmiti boor'awa; ese suumontiis Ha'oosi fiqadinimato sinna boor'a inno isanne aane nittotin miir'oweniwa uwa. **10** Ha'oosi fiqadinimato sina suumoos faruni ugnaaski zoonsifa harmuk bestefa sooltoson teshefana boor'a aane gaabbisifawa. Sinuntano han daastaki suumoos kitutu ephpha yaafa. **11** Han suumontiis Ha'oosi fiqadik sinbaasik aakkane fa mamsuni wolguuson, aakkane fa chimaason, aakkane fa tai'nin gi'tooson, aakkane fa digaason, aakkane fa kaltanaason, aakkane fa koonaaason, aakkane fa ke'o nittoosta ephpha yaanamato gasasira biitiwa. Nitto dey zuuttambaase asik es chowaassi aafsetiwa. **12** Es bari boor'a awune faaronnu nittok tichifanak ta nittok tichinaas inno chowaasik fa chimaas Ha'oosi sina amma sinanak iyaattano miir'e asusiknawa miir'ame asusikna iyaattawa. **13** Chima dannistan denalo Tiito danna giraasik daysira gireniwa; es gireniis dey zuuttamniitiise Tiitonin chiniseti boor'anawa ayyanabaas beysa dananak zagiseti boor'anawa. **14** Nittoosta fa teetonaason Tiitonik makera faanar. Nitto dey ta iichchonak aane zaguweti. Inno wonna wonna nittok futooson maket faanir. Esiis dey nitto chowaason Tiitonik makeni teetoniis futo sinbaas artewa. **15** Zuuttamniitiise ajajametir sintimatonawa; digak, korkukna dey ephpha taatimatona Tiito yaadatefena kabaasik nittok fa keeshtambaas akama siniwa. **16** Ta dey zuuttambaase asik nittotin amantok chimnaasik daysira girengwa.

8 Ayni meyan! Meqedoniyak faase betekiristaniisikitok
 Ha'oos imna bari otmaason arusotik sholefeniwa. **2** Baasso
 showo shanak fattantesetewa. Sinuntano girabesiis akamawa;
 akamanon tukam sinefeknu akama imatu imete. **3** Chimeteesne
 faaronnawa baasso chimaastan denalo fiqadibesiisik imetemato
 ta zaal sinanawa. **4** Yuudak feese kiristanani meyanon argasuni
 hugna kalnoynimato mai'siretu shiiphste. **5** Baasso zagsetees
 inno oodni baristan denalowa. Zeemme teetbesiison Daamiisik
 imete; tusire dey Ha'oosi fiqadik teetbesiison innok imete. **6**
 Han wostooson zeemme wostees Tiito sinna boor'a hashnu es
 imni wostontiison taamme koi'baasta katunak barin shiipheniwa.
7 Nitto amantok, wollak, aruk, chimme wostok, innok dey
 besiseti keeshtana zuuttambaase asi denalo sinti; han imni
 wostoosik dey denalo sintiwa. **8** Ese han baron makefanaas
 nittotin ajajonaktawa. Sinuntano oomni meya imefe imaasewa
 nitto imefeti imaase asin hoossira nitto keeshtanaas futo
 sinbaason arunakwa iyaatwa. **9** Nitto Daamni Yesus Kiristoosni
 otmaason arsetirwa. Bar awune faaron otum sinfenak basa
 tukam sinaasik nitto otum sinatik bar nittok iyaatwa tukam
 sini. **10** Es chowaasik nittok ma'ar sinna taak beste kiito nittok
 imfawungwa. Aata woggaassik ima koi'ba sinnoynaron es baron
 zeemme zaguk sholees nittowa. **11** Es bari boor'a asunik imak
 sholeti safarantiis wostota feeshsha koi'baasta kar'anak nitto
 chimtiisne faaron es safareti baron hash zaguti. **12** Asunik
 imanak ma'a fiqadiba faafaanane es asusa ima oodtera taaster
 sinanaas basa hugnaasne faaron imananetano barki foontoson
 imfena kabaasiktawa. **13** Es baro yifanaas nitto zuuttamnitiise
 isa kixxe sinatiktano nitto imak rakkatefeni oomni meya beysa
 danotowa iyaattawa. **14** Nitto rakkatefeti kabaasik baasso otmaas

nitto rakkoosik argasunak hash nitto otmaas baasso rakkooson
 argasunir sinun; es barik nitto ganeyaassi isa kixxe sina foona.
15 Esiis dey: «Akamanon zuuti barik aane fui'towa; garonon
 zuuti barik dey aane yo'uwa» yistera tichchenaasimatowa. **16**
 Ta nittok safarefanaasne faaron Tiito dey nibbaassin nittok
 safaronak zagi Ha'oosik galata sinfawungwa. **17** Tiito nittoki
 yoonas basa teetni fiqadik giraktu kabire yeeteno inno barin
 shiipheni bar barkita. **18** Misirachchuni kaamaason makobaasik
 betekiristaniisikito zuuttambaase asiissi galatamto ayiisin barneen
 ane gafkuniwa. **19** Es baristan denalo es ayiis inno han ma'a
 wostooson Daamiisa ulfinak wostera zagifeni kabaasiknawa
 wostonik fa ma'a fiqadiniisonna makeni innoneen ane hamme es
 wostoosi arga sinanak betekiristaniisikitosin korterwa. **20** Han
 asunik imtonak zuutte waagaason ephpha kunsifeni kabaasik
 isa wuzakne inno hamattonoynimato teetniison oodtifenir. **21**
 Inno alamaas Daamiisa sinak koi'ba sinnoynaron asuni meeni
 sinak dey ma'ar sina wuzason zaguwa. **22** Showo wona showo
 ugnak fattantere chim sinne beste ayniisin Tiitoneen ane nittoki
 wosiniis es bari boor'awa, Bar nittoosta fa amantobaas akama
 sinna boor'a hash han wostooson argasunak fa safarbaas
 zeemotiistan akamawa. **23** Tiitoni chowaason aruk sholsifaanane
 nittotin argasunak taneen ane wostet fe wostoni zoomotawa,
 Barneen ane yoosoni oom ayni meeni chowaasik sinfaanane
 baasso betekiristaniisikitoni edde sinne Kiristoosni ulfinaasik
 yerseterwa. **24** Es bari boor'a keeshtannitiison baassok besuti;
 es barik keeshtannitiisewa nittoosta fa inno teetoniise ke'hor sina
 beybaason betekiristaniisikito zuuttambaase asik besutiwa.

9 Yuudak feese kiristanani meyak zagtefa waagni chowaasik
 nittok tichunak aane sholsifawa. **2** «Akayak feese asuni

meya aata woggaastan kabgire argasuk hoorere feeseterwa»
 yira Meqedoniyaki asuni meyak nitto chowaasik teetefanaas
 chimnittiison arifana boor'awa. Nitto chimaas oom asuni
 meyanon imosonek kabgiwa. 3 Han wuzaasik nittoosta fa inno
 teetoos ke'nor sinna fui'tonoynamato han ayni meyanon nittoki
 wosunawa. Nitto dey zeemoti ta makenaasimato hoorera odoti.
 4 Meqedoniyaki asuni meya taneen ane nittoki yeeseфе kabaasik
 hooronoy diifeni biyefaate inno nittoosta teetefeni teetoosik
 iichchenirwa, Nittonu akamanontu iichchotiwa. 5 Es bari boor'a
 imatik maketi kamnitiisimato es imaason zeemba hoossutik
 nittotin yaadassusonek han ayni meya tayistan zeemme nittoki
 yoosone bar sholsu sinna taak bestewa. Es barik ta yaafana
 kabaasik imati imaas hoorera foona; nitto dey imatiis giddik
 sinnoynaron fiqadintiisik sinbaasontu besifa. 6 «Garonon buka
 bar garo meyatu zuutife; akamanon buka bar akama meyatu
 zuutife» yiste baron yaadatoti. 7 Es bari boor'a Ha'o shunfanaas
 girak imfe barin sinna boor'a asu isarba isarbaasik nibbaassi
 imanak sholena baron girak imoteno ek hang uuk wedey giddik
 imanaata. 8 Wonna wonna wuza zuuttambaase asik teetnitiison
 chimma ma'a wosto zuuttambaase asiista feeshu chimatik Ha'oos
 eebbabaason arkissira imanak chimanawa. 9 «Esiis dey tukamni
 meyak garamak imi; ookobaas dey koi'ba foontonon foona»
 yistera tichchenaasimatowa. (aiōn g165) 10 Bukfe barik zala;
 muuni barik tusha imfa Ha'oos bukati zalaason arkissira nittok
 imanawa; garamak imti imaasi gaananon dey arkissuna. 11 Nitto
 imeti imaas innoki kamo imtona asuni meya zuuttere Ha'ooson
 galattosonek wonna wonna imatik Ha'oos wuza zuuttambesiise
 asik otum sinatik zagawungwa. 12 Es imfeti imni wostoos
 kiristanani meyanon rakkoossin kiswaastan denalo asuni meya

Ha'oosik akama galata imosonek zagirwa. **13** Han nitto imfeti imni wostoos Kiristoosni misirachchuni kaamaasik ajajamera amanamto sinfaat baassok sinun oomiisik imetimato besuaasik zuuttambesiise Ha'ooson galattededifewa. **14** Baasso dey Ha'oos nittok imna akama otumbaastan kabi chowa nittotin keeshtesefe boor'a nittok shiiphsonewa. **15** Asuni kaamak wolumtonak chimtonoy bari imaasik Ha'oosik galata sinfawungwa.

10 Ta Phawulos nitto sina faana kabaasik iichcher yisten. Sinuntano nittoostan wokfana kabaasik iichchonor yisten; Kiristoosni garamaasiknawa ma'aasikna nittotin shiiphefawungwa. **2** Nittotin shiiphefanaas nittoki yaafana kabaasik digonoy makonak taan zagutikwa; sinuntano ashni safarak kutit faanir zagire safarsefe isa isa asuni meeni sinak digonoy makonak sholefawungwa. **3** Awune faaronnu han daasta faafenik neebefeni neeboos han daastaki neebosimatotawa. **4** Es neeboni meeniis dey gosmaason boganik Ha'oni hugnaba faanartano han daastaki neeboni meyasne faartawa. **5** Ha'ooson aruni chowaasta tuusa sinna kabifa we'nusewa beegantoose asin bogani; asusa safaranon zuutira boojera Kiristoosnik ajajamonak zaguni. **6** Nitto ajajamoos tuuma sinfana kabaasik ajajamo beyaason zuutira ke'uk hoorer siinani. **7** Nitto biifetiis geroki bestefa baron koi'bawa; oonu ta Kiristoosnir yire barik amanefaanane hepsa wolle safarowowa. Inno dey basaaysimato Kiristoosnir sinnimato yaadatowo. **8** Daamiis innok imna ha'suni hugnaasik akamanon teetefaanane aafawa iichchonawuza. Han ha'suni hugnaas innok imtenaas nittotin chinuniktano boganiktawa. **9** Wosinaasik nittotin deessunarne faar sinna nittok bestonaatawa. **10** Isa isa meya: «Phawulosni wosiyaasikito faya dey chimawa. Sinuntano bar teetbaasik innoneen ane feena

kabaasik hopi wolumbaas dey kashistowa» yiset feeseter sinana.

11 Es baron yisefe asuni meya inno woksok faagedo wosiyaniisik makefeni barewa tai'sonon nittoneen ane faagedo wostefeni bare asi ganesi oor oor kesba aafa sinbaason yaadatsotowa. **12** Sinuntano teetbesiison galatteseфе isa isa asuni meyaneeen ane faadtonik wedey hoossunik aafa chimani wuza. Sinuntano baasso teetbesiison wolgire teetbesiisneen ane maazzanobesiisiknawa hoossubesiisikna baasso yaadatse asutewa. **13** Sinuntano inno nittoki kar'anneen Ha'oos innok imna wostoosi dilaktu teetefenitano teetonik sholsistan denalo aane teetefeni. **14** Nitto dey faatiis inno wostoni dilaassi sinna boor'a Kiristoosni misirachchuni kaamaason assuk nittoki yaafeni kabaasik es dilaassin aane aatta keseniwa. **15** Es bari boor'a Ha'oos innok dilera imna dilaastan aatta oomni meya wostesete wostoosik aafa teetoniwuza, Es baristan amantontiis dichanaknawa inno wostoos dey Ha'oos innok dilena dila nitto ganeyaassi daysira tagunakna abdi zagidifeniwa. **16** Ese oom asusa wostoni dilasi girira zeemoti wosuste wostoosik teetonoy nittoostan ekalo faase daasikitosi misirachchuni kaamaason mako chimaniwa. **17** Sinuntano: «Teetefe bar Daamiisik teetowowa». **18** Esiis dey asu galata dananak chimfenaas Daamiis barin galattefena kabaasiktano asu bar barin wolgire galattefena kabaasiktawa.

11 Garo gowwanaason taak fikusotimato abdi zagifawungwa; adarawa taan fakutiwa. **2** Isa durba nawa durbummabaase feen teegoosik teegetefanaysimato ta dey nittotin Kiristoosnik teegera duusina boor'a nitto chowaasik ayyanani koona koonefawungwa. **3** Zawaas mangubaasik Hewannon daagsinasimato nitto safaraas dey awuzakne mangira Kiristoosnik fa ma'a dey kayma sina amanamtoniison beyatitto iyaat digefawungwa.

4 Isa asu nittoki yeere inno nittok makeni baron sinnoynaron
 oom Yesusnin nittok makefaanane wedey nitto ephpha taati
 Ayyanaason sinnoynaron ooma ayyana ephpha taasefaatine
 wedey ephpha taati misirachchuni kaamaason sinnoynaron
 ooma misirachchuni kaama ephpha taasefaatine shaakkira
 mertetiwa uwa. **5** Sinuntano ta han iny iny wosini meeni
 ganeyaassin isa wuzakne hater sinnaas taak aane bestefawa.
6 Wolumni techmaasik aru sina beyfanaknu aruna aane
 hatowa. Es baron dey showo ugnak nittok ammanon kisira
 makeniwa. **7** Ta Ha'oosi misirachchuni kaamaason damoza
 taak kaastonoyaron nittok makonaasewa nittotin teggunak
 ta teetaason hatessunaase awuzakne boor'a sinna tayista
 faattetaaso? **8** Nittok wostok ooma betekiristaniisikitokin argasuni
 waaga ephnaasik baassotin bo'engwa. **9** Nittoneen ane faana
 rakko tayista kar'fana kabaasik Meqedoniyan yeese ayni meya
 taak sholsu sina wuza zuuttambaase asik argasit feeseter sinna
 boor'a ooniistanu aane ba'a sinut. Hash hawungneen kar'a
 nittoosta isa wuzakne aane ba'a sinut. Hanneennu nittoosta
 aafa ba'a sinanawuza. **10** Kiristoosni futoos tayissi foobaasik
 teetonoynamato taan zaguniwuza Akayaki daastak oonu aafe.
11 Es bar awuni boor'anso? Nittotin shuna beyna boor'anso?
 Nittotin shunfanamato Ha'oos arifawa. **12** Ese oom wosini
 meya: «Inno baassosimato wostenir» yit teeteseфе chowaason
 tishkuk hashti zagit faana baron hanneen dey zagunawa. **13** Es
 effetena asuni meya Kiristoosni wosini meyane feer sinne bestok
 teetbesiison soolsefe eshtu wosinawa eeshshisefe wostinynyani
 meyanawa. **14** Es bar dey diinqisuni wuzatawa, Sexanaasnu
 chaarefani wosiya sinne bestok teetbaason soolerwa. **15** Es bari
 boor'a han Sexanaasi wostinynyani meya ooko wostinynyani

meyanon sinne bestok teetbesiison soolsefek aafa diinqisisuna
 wuza. Koi'baastak wostobesiisi waaganon danone. **16** «Ooniknu
 ta gowwane feer sinna barik bestonaata» yira hepsa dey
 makefawungwa. Gowwa sinna nittok bestefanaknu garonon
 teetonak gowwane feer zagira faadutiwa. **17** Esiisimato teetok
 makefana kabaasik es makefana bar Daamiisa fiqadinimato
 sinnoynamato gowwane feer sinnawa. **18** Showoni meya ashni
 chowaasik teeteseфе boor'a ta dey teetefan. **19** Nitto techumniti
 faanar sintimato gowwani meyanon girak fakuti. **20** Esiisimato
 oonu nittotin boznimato zagaanane; oonu nittooson meefaanane;
 oonu nittoyson basar zagaanane; oonu nittotin kashshifaaanane;
 oonu gachnitiison bochaanane fakifeti. **21** Taan iishshunir
 sinfanaknu han wuzasikitonon zaguk chim sina beynimato
 nittok ammanon makonawa. Sinuntano oonu chimme teetoniir
 feefaanane ta dey basaasimato chimma teetonawa. Es baron
 yifanaas hashnu gowwanimato sinnawa. **22** Baasso Ibrawini
 meyanoso? Ta dey Ibrawiwa. Baasso Israelni meyanoso? Ta
 dey Israelawiwa. Baasso Abrahamni zalaaskinnoso? Ta dey
 Abrahamni zalaassinwa. **23** Baasso Kiristoosni wostinynyanoso?
 Ta dey baassostan denalo Kiristoosni wostinynyawa. Han baron
 makefanaas nifasone feer sinnawa. Baassostan denalo showo
 wona wostok hopin, Showo wona taaten, Showo wona suusten,
 Showo wona kituta kar'in. **24** Ayhudni meya uucha wolle
 keezasire izgine keezasire izginenon alanggak taan suusisete.
25 Keeza wolla haarok ichchen. Isarga shu'ak ichchen. Keeza
 wolla Markabini adaga tayista kar'i; isa waalnawa isa wonne
 baariistatu faan. **26** Ugunni kutunaasi aatamatak wor'a akani
 adaga dey bo'inynyani meeni adaga tayista kar'i. Ayhud sina
 ta keeniiskinnawa Aazabni meyakinna adaga tayista kar'i,

Katamaassinawa zaboossina dey baaristan adaga tayista kar'i. Esiisimato dey esh amanyinyini meyakini adaga tayista kar'i. **27** Showo wostonewa hopine tayista faar. Showo wona afay'ni turkin, Makaknawa akani iktanakna rakkaten. Showo wona muu turkin. Koochonewa atatu kutune tayista kar'i. **28** Oomasonneen zuutira faadunoy betekiristaniisikito zuuttambaase asi chowanon wonna wonna safarok rakkatet faanar. **29** Isa asu hopifena kabaasik ta dey ane hopunoyna wona aagenso? Isa asu boor'aasik tuusa'efena kabaasik ta dey haaronoyna wona aagenso? **30** Teetok sholsir sinfaanane ta teetonaas hopinaason besifa wuzaasikitokwa. **31** Koi'ba foontonon galatba faana Daamni Yesusni Aba Ha'oos ta aafa eshana wuza sinnamato arifawa. **(aiōn g165)** **32** Demaskoni katamaassi faana kabaasik taato Aretaasni ha'suni sikalosi fe ha'sinynyaas taan ephphe taar'anak sholefaat katamaasi finynyanon tasoni meyak oodsit feer. **33** Sinuntano asuni meya masasi duusire ojaasi maskotisi kamo kessiseten es ha'sinynyaasa kushusin aatta kesin.

12 Awune faaron teetoos ke'ana wuzba tishfanaknu teeto sholsifaanane Daamiis taak imna ammanon besina wuzaasewa raa'ise asik teetonawa. **2** Kiristoosnir sina isa asunin arifawungwa, Es asus asire acheechche wogganeen sinak keessa samaasta oottere hamme kar'i, (Oottere hamnaas dey ashbaasnengwa wedey aaneto? aane arut, Ha'oostu arifar.) **3** Sinuntano es asus oottere hamnamato arifawungwa. Ashbaasnengwa wedey aaneto? aane arut, Ha'oostu arifar. **4** Bar genneti oottere hamme asuni kaamak maktoknawa asu wollonakna chimnoyna wuzason ode. **5** Es effetasne fe asusiktu teetona, Sinuntano ta chowaasik hopinaastan ooma teetona wuzna aafawa. **6** Eekan ta futooson makefana boor'a teetonak sholefaanane gowwa aafa

sinanawuza. Sinuntano oonu tayistan biina baristannawa taakin dey odena baristanna denalonon gimmiti imnoynamatowa iyaat teetoson beyfawungwa. 7 Han taak ammanon kessa beste inya inya wuzasikitotan kabi chowa teetera ge'noynamato ashnaason ser'nimato kejni shana taak imte, Es bar dey Sexanaasi wosiya sinna taan kejja rakkisit ge'noynamato zagifa. 8 Han bar tayistan kabunak Daamiiski keeza wolla shiiphen. 9 Sinuntano bar: «Ta hugnaas ma'sira neyista wostonaas ne hopiyaski kamo sinna boor'a otumnaas neek hooronawa» yi. Es bari boor'a Kiristoosni hugnaas tayissi foonak aagenu sinfanak hopinaasik giret teetonak sholefawungwa. 10 Ta hugna danfanaas hopifana kabaasik sinna boor'a Kiristoosnikwa iyaat hopifana kabaasik, mechefana kabaasik, rakkatefana kabaasik; kabugtefana kabaasik; shana biifana kabaasiknatu girefawungwa. 11 Gowwanimato sinin! Ekka sinanak zagiis nittowa, Baak sinfaanane ta chowaasik makoniis nittowa, Ta oo sinnamato artonoy asu sinfanaknu arto yiste wosini meyaastan isa wuzaknu aafawa hatona wuza. 12 Ta futoni wosi sinnaason assifa wuzaasikito mallatoosewa diinqi wuzaasikitone dey biistera artonoy wuzaase ta nitto ganeyasi faana kabaasik fakiyak wostena wostoosikitowa. 13 Nittoosta ba'a sinnoy foonastano ooma betekiristaniisikitosin nittotin awukinsu hatessinari? Es bar dey mangsu sinna bestefaanane taak feeshun utiwa. 14 Nittoki yoonak hoorere kabunaas haniis keezsawa. Ta nittoosta ba'a sinanak aane sholefatwa, Ta nittokin sholefanaas nittotintano waagnitiisontawa. Naanggotbesiisik otma zuuttusonek sholsifanaas kooni abaasnawa intosetano naanggotaas kooni abaasiknawa intoosikna otma aane zuutifa. 15 Nitto chowaasik waagnaason koi'batawa teetnaasonnu aatira imfaanane akamanontu taan girsifawa, Eekan ta effaron nittotin

shunnaneen nitto taan shunatiis kiiskunonnoso? **16** Es bar sinun han bar sinfanak ta nittoosta ba'a aane sinutwa, Eekan jallisuknawa eeshshukna nittotin ajajenarne faar sinnatu nittok bestefa. **17** Nittok wosini asusasin isaaski kamonu ephpha taak ke'inoso? **18** Tiito nittoki yoonak shiiphengwa, Es ayniisin dey barneen ane wosin, Eekan Tiito nittokin bo'ewoso? Taanawa barna nittok wosteniis isa Ayyanaasiktanoso? taaruniis dey isartanoso? **19** Nitto zuuttamniise hashneen kar'a safaret faasetiis inno nitto sinak inno chowaasik teetniison oodak tugga'et faanir zagiranoso? Inno Kiristoosniissi faafaat makefeniis Ha'oosi sinakwa. Koontasakitono! Inno han baron zuuttira maket faaniis nittotin chinunik iyaatwa. **20** Ta nittoki yaafana kabaasik awuzakne nitto taak sinatik sholefanaaysimato sinnoytiron, Ta dey nitto sholefetiysimato sinnoynaron uphonitto iyaat digefawungwa, Esiisimato nittokik faasso, koonu, gi'a, manguk kabu, asuni sunni mangsu, asunin hamato, beegantonewa sasne foonitto iyaat digefawungwa. **21** Hepsa wola nittoki yaafana kabaasik Ha'onaas awuzakne nitto sina taan salpisunitto iyaat digefawungwa, Zeemo sinak boor'a wostesere, es wostesete ziinaasik, gerkesete barik, gafo sinobesiisik harmu beya asuni meeni boor'a suumonatto iyaattu digefawungwa.

13 Ese nittoki haniis keezsa wolle yoonawa, Aagenu chowa zuuttambaase futo sinnamato artefanaas hep wedey keez zaalnikwa. **2** Hepsa wolla nittotin biyanak yaana kabaasik teetniison oodatik makera faanar, Hashnu dey woksok faafaat zeemoti boor'a woste baassoknawa oomni meyakna teetbesiison oodosonek makefawungwa, Hash nittoki wolla yaafana kabaasik ooniknu aafa kenashtona wuza. **3** Esiis dey taaki kamo makefees Kiristoos sinbaason gasasuk sholontiisikwa. Bar nitto ganeyaassi

hugnaba feenarteno hopitewa. **4** Bar maskalista suuttere kitinaas hopiyak sinfanaknu hash Ha'oosi hugnak hayew sinne fewa. Inno dey barneen ane hopi sinniwa; Sinuntano nittoneen ane fa isarniisik barneen ane heyew sinna foonirwa. **5** Amantontiisik zag sinnitiison arusotik teetnitiison biitiwa, Teetnitiison fattanoti, Yesus Kiristoos nittoossi feenamato aane gasasuwetinoso? Es bar sina shakaanane fatanaasik gandetiwa uwa. **6** Inno fatanaasik gando beynison gasasutimato abdi zagifeniwa. **7** Mangu wuza zagunoytimato Ha'ooski shiiphefeniwa, Es shiiphefeniis dey awune faaron inno chim sinna besto beyfeniknu nitto wonna wonna ma'ar sina wuzason zagusotiktano inno chim sinniison nittok besuniktawa. **8** Inno futoni chowaasiktu wostefenitano futoosneen ane isar sinnoywuza aane wostefeni. **9** Sinuntano inno hopi sinfaani nitto chim sinefeti kabaasik girefeniwa, Inno shiiphoos nitto yo'unti foonto sinatikwa. **10** Han wosiyaason nittoostan wokka faagedo tichinaas es bari boor'awa, Es barik ta nittoki yaafana kabaasik Daamiis taak imana ha'suni hugnaasik nittotin aafawa rakkisunawuza, Daamiis ha'suni hugna taak imnaas nittotin chinunaktano nittotin boganaktawa. **11** Koi'baastak aytaasakitono! Maar'ongwa; faati foontiison mai'sutiwa, Kiitonaason ephphatooti, Nittotna nittotna isar sinti, Nagak dey foosoti, Keeshtanni Ha'oosewa nagani Ha'oose nittoneen ane sinana. **12** Korto daamok wol daameset naga ooshshosoti, **13** Amanynyini meya zuuttere naga nittok wosisete. **14** Daamini Yesus Kiristoosni otmaas, Ha'oosi keeshtana, Korto Ayyanaasi isar sina nitto zuuttamnitisneen ane sinfawungwa.

Galatiya

1 Asunikin wedey asuniki kamo woste wosiyak sinnoynaron Yesus Kiristoosniknawa barin kitun kabgi Aba Ha'oosikna wosi sinne woste ta Phawulosnikin; **2** Dey taneen ane feese ayni meya zuuttambesiise asiiskin Galatiyak faase betekiristaniisikitok woste naga, **3** Abani sina Ha'oniiskin Daam Yesus Kiristoosnikin Ha'oosi otumnewa nagane nittok sinfawungwa. **4** Han mangu neyaassin innotin fu'onak Ha'oniisi fiqadinimatona Abaniisa fiqadinimatona Yesus Kiristoos showo boor'niisik teetbaason aatire imi. (aiōn g165) **5** Koi'baneen koi'ba foontonon Aba Ha'oosik ulfina sinfawung! Amin. (aiōn g165) **6** Kiristoosni otmaasik nittotin teege Ha'ooskin ekka taptera oor kesnitiisewa ooma misirachchuni kaamaaski woluntiise taan diinqisiwa. **7** Es baron yinaas nittotin daagsiserenawa Kiristoosni misirachchuni kaamaason elingsuk sholsefe isa isa meya feeseter sinna boor'atano ooma misirachchuni kaama aafawa. **8** Sinuntano innonu sinfenik wedey samaki Ha'oosi wosiyanu sinfanak inno makeni misirachchuni kaamaastan ooma misirachchuni kaama nittok makefaanane erwutto sinowa. **9** Zeemo sinak makenaasimato hash dey hepsa makefawungwa; nitto ephpha taaseti misirachchuni kaamaastan ooma misirachchuni kaama oonu nittok makefaanane erwutto sino. **10** Eekan ta sholefanaas asu taan galattonakoso? Wedey Ha'oos taan galattonakoso? Wedey asunin girsunak sholenar sinna nittok bestewoso? Asuni meyanon girsunak sholet faanar sinafaanane Kiristoosni wostinyina sina beyana kabawa. **11** Aytaasakitono! Ta nittok makena misirachchuni kaamaas asunikin bester sina beynamato arsofik sholefawungwa. **12** Han misirachchuni kaamaason Yesus Kiristoostu taak ammanon kisire besitteno aaffe asunikinu aane

ephut wedey aaffe asunu taan aane assuwe. **13** Zeemo Ayhudni amantoosik zoonustefana kabaasik aakkak faanamato nitto odesetiwa, Ha'oosi betekiritaniison akamanon kabgira tishkunak kabet faanar. **14** Ayhudni amantooson oodak es neyaasik feese Ayhudni meya zuuttambesiise asiistan ta denalowa; abani meeni dubbiyoosik dey akamanon koonet faanar. **15** Sinuntano koontonasneen zeemma Ha'oos taan kori; otumbaasik dey taan teege. **16** Aazabni meyak Naasa chowani misirachchuni kaamaason makonak Ha'oos Naabaasin taak ammanon besunak buggina kabaasik geregere ooneenu aane merkot. **17** Wedey tayistan zeemme wosi sina baassotin uphonak Yerusalem aane hamut. Sinuntano zeemma Arabani meeni daatu hamin. Hepsa dey Demasko wolin. **18** Tusira dey keez wogganeen orfo Keefa yistefe Phexirosnin biyanak Yerusalem hamin. Estak dey barneen ane asire uuchche wona diin. **19** Daamiisa ay Yaqobnintu biintano oom wosini meyaassin ooninnu aane biyut. **20** Han ta nittok tichifana bar esha sina beybaason Ha'oosi sina nittok chinira makefawungwa. **21** Esseen orfo Soriyani daastanawa Qiliqiyani daastana hamin. **22** Yuudani daasta faase Kiristoosni betekiristaniisikito taneen ane aafe aafe biire aane arsoto. **23** Baasso odesetees: «Es zeemoti innotin kabgit fe asus es tishkunak kabina amantooson hash wolle makedifewa» yifa kaamaason koibawa. **24** Ta boor'a Ha'ooson galatteset feeseter.

2 Asire acheechche wogganeen orfo Barnabasneen ane hepsa wolla Yerusalem hamin. Dey Tiitonin ephphatu hamin. **2** Hamnaas dey Ha'oos taak ammanon besinamatowa. Zeemo sinak wostena bar sinun hashti wostona bar ke'inor sinna fui'tonoynamato uuk Aazabni meyak misirachchuni kaamaason akam akam zoonsini meyak maken. **3** Taneen ane fe Tiito

awune faaronnu Girikni daani asu sinfenak haarko kunanak aane giddistowe. **4** Sinuntano inno ganeyaassi aachok aatte giri isa isa eshinyanya ayni meya Kiristoosnista fa birmadummanison aafoknawa bozosi wolgukna safaresefaatwa. **5** Sinuntano inno misirachchuni kaamaasi futo nittoossi zagira foongwa iyaat garo kabanonnu baassok aane kushu imeniwa. **6** Sinuntano zooni sinetemato arto meyak Ha'oos asuni sina biira aane korifa sinna boor'a baasso chowaasik giddina aafa; es zooni meya yiste baasso taak isa wuza aane daysusotowa. **7** Esiisimato Ha'oos Phexirosnin Ayhudni meyak misirachchuni kaamaason makonak wostenasnefaron taan dey misirachchuni kaamaason Aazabni meyak makonak wosinamato yaadaten. **8** Es bari boor'a Phexiros Ayhudni meeni wosi sinne wostonak zagi Ha'oos taan dey Aazabni meeni wosi sinna wostonak zagiwa. **9** Yeeto sinne artesefe zooni meya Yaqob, Phexirosnaw Yohannisna Ha'oos otumbaasik han ooma wostoni ixa taak imtenamato arseteese taaknawa Barnabasnikna isar sinbesiison besifa mallato sina hoi'ta kushubesiison innok imete. Inno Aazabni meyki hamanik; baasso dey Ayhudni meyki hamonek ma'i yisete. **10** Baasso ganeyasi feese tukamni meyanon yaadatonik adara yisete; es bar dey ta sholefana wuzaaswa. **11** Phexiros Ansokiya yeefena kabaasik ammanon daagere feer sinna boor'a sine sine uphera barin ke'in. **12** Yaqobnikin isa isa asuni meya Ansokiya yoosonoy feeseten zeemma Aazabni meeni ganeyaassin amane baassoneen ane meet feer; sinuntano baasso yeesettenneen orfo «Aazabni meeni keen sinefaat amane baasso haarko kunusonek sholsuwa» yisefe baassotin digefaat orfo wolle aazabni meyaastan oor kesi. **13** Oom Ayhudni meeni keen sina kiristanani meya Phexiros tane feer aafe

uusneen isar sinete; Barnabasnu fui'tonoynaron tane fe asu aafe uussi girire feer. **14** Baasso wostoos misirachchuni kaamaasi futoneen isar sina beybaason biinayse Phexirosnin: «Ne Ayhudni meeni keen sinna faagedo Aazabni meeni sitiriisik faatarwa; eekan Aazabni meya Ayhudni meeni sitiriisik foosonek awuniron giddisifasso?» yira zuuttambesiise asi sina ke'in. **15** Futoosik inno koontoniisik Ayhudwa; inno boor'ni meya sina Aazabni meyatewa. **16** Sinuntano asu ooko sinfenaas Yesus kiristoosnin amanoktano tumaason zaguk sinnoynamato arifeniwa; inno dey tumaason zaguk sinnoynaron Kiristoosnik amanera ooko sinanik Yesus Kiristoosnin amaneniwa. Oonu tumaason zaguk ooko aafa sinanawuza. **17** Kiristoosnik ooko sinanik sholsinnanreen inno teetniisik boor'inynya sinniisontu besifawa; eekan Kiristoos boor'aasik wostinynyanoso? Isanne indaanewa. **18** Ta teetnaasik bogna tumaasi sitirinon wolgira keer'anar sinfaanane ta wolla teetnaasik tumaason boga asu siningwa uwa. **19** Ha'oosik foonak tumaaski kamo kitira tumaastan oor kesingwa. **20** Ta Kiristoosneen ane suuttenarne faar zagira faadin sinna boor'a hanneen ekalok Kiristoos tayissitu foonatano ta ta teetni kaak foonartawa. Hash ashak faana kaas; taan shuna bariknawa taakwa iyaat teetbaason aatire ima Ha'oosi Naanik amanok bestefa kaasikwa. **21** Ha'oosi otmanon ke'nor zagira aafa ha'una wuza; asu ooko sinfenaas tumaason zaguk sinfaanane Kiristoosni kituus ke'nor sini uwa.

3 Nitto gowwa Galatiyaki asuni meyane! Oonso nittoosta tolfata wosteri? Zeemo sinak Yesus Kiristoos mesqeliista suuttere sinnitiista ammanon bestet feer. **2** Nittokin arunak sholenaas es baron koi'bawa. Shakafoota; Korto Ayyanaason ephpha taasetiis tumaason zagukingwa wedey misirachchuni

kaamaason odere amanokinso? 3 Nitto Ha'oosi Ayyanak jammarefaat hash ashni kabok koi'suk sholsetiwa. Nitto estaneen kar'a gowwawa! 4 Misirachchuni kaamaasi boor'a ephpha taaseti shana zuuttambaase ke'nor sinna fu'te unoso? Ashak zagseti sinfaanane futoosiktu ke'nor siniwa. 5 Ha'oos Ayyanabaason nittok imnaasewa nittokik dey biistera artonoy wuza zagtenaas tumaason oodeseti boor'anoso? Wedey Misirachchuni kaamaason odera amaneseti boor'anoso? 6 Ese Abrahamnin biitiwa: «Ha'oosik amane; amantobaas dey ooko sinna barik faadte» yistera tichchenaasimatowa. 7 Amanefe baasso zuuttere Abrahamni naanggotawa. 8 Ha'oos Aazabni meyanon amantok ooko zagunamato korto matsafaas zeemma biyaat: «Daraas zuuttere neeki kamotu eebbistosonewa» uuk zeemma Abrahamnik misirachchuni kaamaason odsi. 9 Es bari boor'a amanefe baasso zuuttere amane Abrahamneen ane eebbistosonewa. 10 «Tumaas tichchena matsafaassi fa ajaji zuuttambaase asin oodak foonoy barnawa wostota feeshunoy barna erwuttowa» yistera tichchena boor'a tumaason oodak ooko siinani yisefe baasso zuuttere erwuttowa. 11 «Sinuntano ooko amantoktu kaa danana» yistera tichchenaasimato tumaason oodak aaffe asunu Ha'oosi sina ooko sina aafa chimanawuza sinbaas ammawa. 12 Tumaas amantoosta kaputtera yeerertawa. Esiisimato dey: «Asu tumaasik fo chimanaas tumaasi ajajinikitonon zuuttire zagifaaanewa» yistera tichchewa. 13 «I'oosta suuttere kitife asu zuuttere erwuttowa» yistera tichchena boor'a Kiristoos innok erwutto asunimato sinne tumaas innoosta ephpha yoona erwiyaassin furewa. 14 Es bar dey sinnaas Ha'oos Abrahamnik imna eebbaas Kiristoos Yesusniki kamo Aazabni meyak kar'anakwa;

esiis dey inno Ha'oos nittok imanawa yina Korto Ayyanaason amantok ephphatoonikwa. **15** Aytaasakitonol! Ese han wuzaas asu dostena wuzasneen ane hoossutiwa, Isa asu girina teyyani kaamaasnu wolumtera budinanneen orfo oonu sharonak wedey daysunak aafa chimanawuza. **16** Ha'oos Abrahamniknawa basa zalaasikitokna abdini kaama imnaas haniisimatowa; matsafaas abdini kaamaas Abrahamneen orfo imtenaas showoni meyak sinnamato zagira «Zalneesikitok» aane yifawa, Sinuntano isarik sinnarimato zagira «Zalneesiktu» yifawa, Es «Zalnees» yiste bar Kiristooswa. **17** Ese ta makefanaas esiisongwa, Acheech tiire keezasire wogganeen orfo zeemma Ha'oos imna teyyani kaamaason shaarok abdini kaamaason tishkunak aafa chimanawuza. **18** Risti warastefanaas tumaaski kamo sini sinfaanane Ha'oos imna abdini kaamaaski kamo sinbaas feeshana kabawa. Sinuntano Ha'oos Abraham warasonak zaginaas abdini kaamaaski kamowa. **19** Eekan tumaas imtenaas awuni boor'anso? Tuma dayistenaas Abrahamnik abdini kaamak imtena zalaas yona kabaneen mangu wostoos awu sinnamato besunakwa. Tumaas Ha'oni wosiyaki kamo imten wostota feeshnaas ganeyaassi fe isa asuniki kamowa. **20** Sinuntano ganeyaasta fe bar hepobesiise asiktano isaasik koi'ba aane wostefewa. Sinuntano Ha'oos isarwa. **21** Ese tumaas Ha'oosi abdini kaamanon tugga'eroso? Isanne aane tugga'efawa! Kaa imfa tuma imte sinfaanane ooko sinaas tumaaski kamo bestona kabawa. **22** Sinuntano Yesus Kiristoosnin amantok bestefa abdini kaamaason amanese fe baassok imtonak korto matsafaas makefanaysimato han daa zuuttambaase boor'ak ha'uk boor'aasik taatera faar siniwa. **23** Amantoos yoonoyfeen zeemma tumaasi tiishosi oodtera faanir; es bar dey amantoos

yoona kabaneen tumaasi oodni sikalositu faani. **24** Es bari boor'a amantok ooko sinanik Kiristoos yoona kabaneen inno tumaasik zoonustet faanirwa. **25** Sinuntano hash amantoos yaana boor'a tumaasi oodni sikalosi fooniis feeshiwa. **26** Kiristoos Yesusnik amanok nitto zuuttamniitiise Ha'oni naanggotawa. **27** Haphuktok Kiristoosneen ane isar sina nitto zuuttamniitiise Kiristoosnin maama zagira maytiwa. **28** Zuuttamniitiise Kiristoos Yesusnik isar sineti boor'a Ayhudni meeni ganeyaassinawa Girikni meeni ganeyaassina, bozni meeni ganeyaassinawa birmadummaba feena asuni meeni ganeyaassina dey arqasunawa mashkasuni ganeyaassina isanne oor oor kesba aafawa. **29** Ese Kiristoosnir sinfaatine nitto Abrahamni zalawa, Abdini kaamaasimato dey warasotiwa.

4 Hashnu ta nittok makonaas haniiswa, Warasoni bar daag naa sinne feena kabaasik otma zuuttambaase asi aba sinfenaknu boz sinaastan isanne aane oor kese. **2** Sinuntano ababaas barik duusina wonaas yoona kabaneen oodni baasso sikalosiinawa barin maasife baassotna asi sikalositu foonawa. **3** Esiisimato inno ayyanani chowaasik daaga naanggotane feer sinna faani kabaasik han daastaki fooni sitiriisik ha'uk boz sinna faanir. **4** Sinuntano es makte neyaas yaara kar'baase Ha'oos Nawubaasin innok wosi, bar mashkasuskin koonte, dey tumaasi sikalosi koonte. **5** Es baron zaginaas tumaasi sikalosi feese baassotin furonaknawa innotin dey Ha'oni naanggota sinanik zagunaknawa. **6** Ha'oni naanggota sinniisik Ha'ooson «Aabba! Aabba!» yit teegefa Nawubaasa Ayyananon inno nibaassi wosi. **7** Es bari boor'a hanneen ekalok ne naateno boztewa. Bari naa sintanneen Ha'oosir sina baron zuutira warasetarwa. **8** Zeemo sinak Ha'ooson aru beyeti boor'a amalabaasik ha'o

sinnoy barik boza sinna ha'it faasetir. **9** Sinuntano hash Ha'ooson arsetiwa, Es baristan denalo Ha'oos nittotin ariwa. Eekan es hopiyaskinawa ke'noy han daastaki sitiriiskina aakkak wolsetiso? Aakkak hepsa wolla bariktoni boza sinatik sholsefetiso? **10** kortera kesa wonaasikitoknawa assaasikitokna dey woggaasi bagtoknawa woggaasikitononna oodak; foonto ulfina imefeti. **11** Nitto ganeyaassi wostok hopina hopiyaas zuuttera ke'nor sinna fui'tonitto iyaat digefawungwa. **12** Ayni meyan! Ta nittone feer sinna boor'a nitto dey tane feer sinti yira shiiphewungwa. Nitto taan isanne aane miir'oweti. **13** Tesuni kabaastak misirachchuni kaamaason nittok makonak chimnaas mettera faana kabaasik sinnamato arsefetiwa. **14** Awune faaron meronaas nittoosta fatana sinfanaknu aane taan kashshuweti, Wedey aane taan oomtoweti. Es baristan Ha'oosi wosiyanon ephpha taafetiisne faaron taan ephpha taasetiwa. Esiisimato Kiristoos Yesusni ephpha taasetimato taan dey ephpha taasetiwa. **15** Zeemo sinati fa girantiis zuuttera ayinso hamnari? Nittok chimtefaanane aafnitisikitononnu kisira taak imatik faatimato ta teetnaasik zaala makonawa. **16** Eekan hash futooson nittok makena boor'a guma sinna nittok bestenoso? **17** Oom asuni meya nitto chowaasik rakkatesere safarseterwa, sinuntano es baron zagsefees ma'ariktawa; baasso sholsefees nitto innoostan oor kesatiknawa baassok mai'sira safarotiknawa. **18** Alamabaas mai'nir sinfaanane ma'arwa, Sinuntano han chimnitiis ta nittoneen ane faana kabaasik koi'ba sinanaatawa. **19** Naanggotnaase! Kiristoos nitto foossi ammanon kesse bestona kabaneen nitto chowaasik ta hepsa wolla kophoni keektotatu fawungwa. **20** Zeemotiistan ooma ugnak hash nitto ganeyaassi faara wollefaanane aakka shunana kabanso?

Sinuntano awu zagunak sholsinamato arunak taan daagsaan rakkatengwa. **21** Tumaasi sikalosi ha'ir sinne fook sholefe nitto! Ese taak makebbetiso! Tumaas makefana baron aane odefetinoso? **22** Korto matsafaassi Abraham hep naanggotba faar, isaas koontenaas bozaaskin oomiis dey koontenaas birmadummaba faana asubaaskin yistera tichchenaysimatowa. **23** Bozaaskin koonte naas ashni dubbiyoosimatotu koonte, Sinuntano birmadummaba faana asubaaskin koonte bar imte abдини kaamaaskintu koonte. **24** Es hep mashkasusikito hep teyyani kaamaasi besowa, Siinani aamaastan sina teyyaasi besos Aggarwa, bar naanggotabaasikitonon kooninaas boza sinonekwa. **25** Aggar Arabni meeni daasta fa Siinani aamaasi besowa, es barik hashti fa Yerusalemeen ane hoosusterwa, bar naanggotbaasneen ane bozositu faafawa. **26** Sinuntano den samakir sina Yerusalem birmadummaba faarwa, bar inno zuuttamniise asik intowa. **27** «Ne tanonooy zagiyaase; girowe! keektera biinoy ne ilisuwe! teegoba faana mashkasustan teegoba foonto asus showo naanggotba faarwa» yistera tichchewa. **28** Aytaasakitono! Nitto dey Yisaqnisimato abдини kaamaasi naanggotwa. **29** Sinuntano es kabaasik ashni fiqadik koonte bar Ayyanani fiqadik koonte barin kabginaasimato hash hawungnu dey esiisimatowa. **30** Sinuntano Korto matsafaas makefanaas awunso?: «Bozaaskin koonte naas birmadumma kesa barkin koonte barneen ane aafa warasona wuza sinna boor'a bozaason nawubaasneen ane keerun kisuwa» yifa. **31** Es bari boor'a aytaasakitono! Inno birmadumma kesa asusi naanggotatano bozaasi naanggotatawa.

5 Kiristoos innotin birmadumma kisinaas birmadummak foonikwa. Es bari boor'a chimma yerotiwa, Hepsa wolla bozoni

waanjosi kamattotiita. 2 Ese ta Phawulos nittok makonaas haniiswa: «Haarkoni kunu sholsuwa» yira haarko kunesefaatine Kiristoos nittok isanne aafa ke'anawuza. 3 «Haarkoni kunu taak sholsuwa» yire haarko kunfe bar zuuttere «Tumaason zuutire oodanak sholsuwa» yira hepsa ammanon makefawungwa. 4 Tumaason oodak ooko sina sholefe nitto zuuttamnitiise Kiristoosnistan oor kesetiwa, Ha'oosi otumtan dey akamanon woketiwa. 5 Sinuntano inno Ha'oosi Ayyanak ooko sinaasi abdinon amantok oodet faanir. 6 Esiis dey Kiristoos Yesusnik feefe barik keeshtanaasta kaputtera wostefa amantoostano haarkoni kuna sinun haarkoni kuna beya isanne aafa ke'anawuza. 7 Ma'aron kutit faasetirwa eekan hash futoosik ajajamonoytimato nittotin kalaas oonso? 8 Es effatena kiitoos nittotin teege Ha'ooskin yaartawa. 9 Esiis dey: «Garo masoos tushooson zuutira kesanak zagirwa» yistefanaaysimatowa. 10 Sinuntano han baristan ooma safaranti aafa foona wuza sinnamato arira Daamiisik amanefawungwa; nittotin daagsifer oonu feefaanane ke'obaason ephphetoonawa. 11 Aytaasakitono! Ta hashneen kar'a maket faanaas: «Faruk haarkoni kunu sholsuwa» yit maken sinfaanane awuni boor'a taan kabugsefeso? Ekka sini sinfaanane Kiristoosni masqaliis asuni meyak tuusa sinbaas feeshana kabawa. 12 Ese han nittotin daagsit feese asuni meya sholsefaatene haarkoni kuna koi'ba sinnoynaron baasso teetbesiisik arqarbesiison du'ubaassi katosotowa. 13 Aytaasakitono! Nitto birmadummak foosotiktu teegtetiwa. Sinuntano isaas oomiisin keeshtanak barik wostowoteno es birmadummantiis ashnitiisi eenantonon zagunir sinanaatawa. 14 Tumaas zuuttera: «Ne neen shunfataasimato asusin shun» yifa isa kaamaasiktu ko'ifa. 15 Sinuntano nittotna nittotna wol saar'etnawa faassetna faasetir sinfaanane nittotna

nittotna tishunoytimato teetnitiison oodti. **16** Ese Ayyanaasik zoonustera footiwa; ashaasi eenantonon isanne zagutiitawa yifawungwa. **17** Ashaasi eenanto Ayyanaasi eenantoneen tugga'er. Ayyanaasewa ashaase bare bare wol tugga'er. Es bari boor'a nitto sholeti baron zagutik aafa chimati wuza. **18** Sinuntano Ayyanaasik zoonustefaatine tumaasik ha'ir aafa sinatiwuza, **19** Ashni wostoos artowa. Es barikito dey gerkesa, kiina, gafo, **20** koo'loni shiipho, tolfata, gumawo, faasso, koon, gi'a, teetni shuna, oor oor kesa, asunita mangu wuzni wosto, **21** Kiichchana, zayya, gerkesni suru; es effatenasne faaserwa. Zeemo sinak teetnitiison oodti yira makenaasimato hashnu dey teetnitiison oodatik makefawungwa. Es effatena wuzasikitonon zagisefe asuni meya Ha'oosi taatonon aafa warasone wuza. **22** Sinuntano Ayyanaasi gaana: keeshtana, gira, naga, fakiya, ma'a, ma'aron zagu, amanamto sina, **23** Garama, teetni ha'suwa. Es effatena wuzasikitonon kalni tuma aafa. **24** Kiristoos Yesusnir sina baasso ashaason bari iguusonnawa bari eenantosona suutesetewa. **25** Ayyanaasik faanir sinfaanane Ayyanaasik zoonustoni. **26** Isaas oomiisin mangu wuzak kabgit innotna innotna wol koonefaafa baak ke'noy wuzak teetoniita.

6 Ayni meyane! Isa asu daagere isa mangu wuza wostere bestefaanane ayyanak feefe nitto garamak wolgutik sholsifa. Sinuntano ne dey es effa fatanaassi gandonoytamato teetneeson oodwa. **2** Nittoossin isaas oomiisa faya ba'anon wor'owa; es barik Kiristoosni tumaason zagir sinati. **3** Aaffe asunu isa wuza sinnoy ta denalowa yire bestefaanane teetbaasontu eshdifewa. **4** Asu isa isarbaas teetbaasi wostonon tu'nire teetbaason fattanowowa. Esseen orfo teetbaason oom asusneen ane hoossuk sinnoynaron teetbaasik teetonawuzba danana. **5**

Es bari boor'a asu isarba isarbaas teetbaasi ba'anon wor'anak sholsifawa. **6** Kaamaason arit fe asus assinyasneen ane ma'a wuzason zuutire haa'onawa. **7** Teetnitiison eshatiitawa; asu bukna barontu kar'fe sinna boor'a Ha'oosta koosawotiita. **8** Ashbaason girsunak bukfe bar ashbaaskin kitutu kar'ana; Ayyanaason girsunak bukfe bar Ayyanaaskin Koi'ba foonto kaatu kar'ana (aiōnios g166) **9** Abdi buggu shakaanine wonbaas kar'fana kabaasik maaraason kar'anir sinna boor'a ma'a wostooson wostoostan awujawoniitawa. **10** Ma'a kaba danfeni kabaasik asu zuuttambaase asik arkiron dey amaneseфе asuni meyak ma'a wuzason zaguniwa. **11** Awune fa inya inya mallatok han baron kushunaasik tichinamato biitiwa. **12** Haarko kunatik nittotin giddisiseфе baasso gerok ma'ar sinne bestok sholseфе asuni meyawa. Es baron zagiseфеes Kiristoosni masqalisi boor'a kabugto baassosta kar'noynamato koi'bawa. **13** Baasso nitto ashaasik teetokwa iyaattu haarko kunatik sholsetetano haarko kuna baassonu teetbesiisik tumaason aane zagseфе. **14** Daamni Yesus Kiristoosni masqalistano ooma teetona teetoos tayistan wokungwa. Han masqaliisik han daas taak suutte; ta dey han daasik suutten. **15** Es bari boor'a haarkoni kunu sinun haarkoni kunu beya isa ke'ana wuzba aafa; ke'niis gaddo testo sinaaswa **16** Han ajajiisik zoonusteseфе baasso zuuttambesiise asiknawa Ha'oni keen sina Israelni meyakna naganewa fakine sinfawungwa. **17** Atunaastak fa ichchoni sakaas Yesusni wostinyanya sinnaason besifana boor'a hanneen ekalok oonu taan rakkisunata. **18** Ayni meyane! Daamni Yesus Kiristoosni otmaas ayyanantiisneen ane sinfawungwa! Amin.

Efeson

1 Ha'oni fiqadik Yesus Kiristoosni wosi sina Phawulosnikin; Yesus Kiristoosnik amanamto sina Efesonuk feese kortoni meyak; **2** Aba Ha'oniiskinnawa Daam Yesus Kiristoosnikinna ottumaasewa nagaase nittok sinfawungwa. **3** Den samak fa Ayyanani eebba zuuttambaase asik Kiristoosniki kamo innotin eebbisi Daamni Yesus Kiristoosni aba sina Ha'oosik galata sinfawungwa. **4** Kortonawa zinaba foontona sinanik han daas testonoyfeen zeemna Kiristoosniki kamo innotin kori. **5** Ha'oni ma'a fiqadi sinin Yesus Kiristoosniki kamo bari naanggota sinanik zeemna keeshtanbaasik innotin kori. **6** Es baron dey zaginaas shunto nawubaaski kamo baak innok imna ulfinto otumbaas galatamtonakwa. **7** Es baron dey zaginaas Ha'oosi otumni arkutan kabi chowa innotin shunna Nawubaasa hannak furtera miir'aniisi fakiyanon danni. **8** Techma zuuttambaase asiknawa yaadatakna; **9** Ha'oos alamabaasik Kiristoosniki kamo zeemna koppa'enamato fiqadibaasi aacho chowanon arunik zagi. **10** Wonbaas kar'fana kabaasik wostota feeshuna koppobaas samakanawa han daastakna faase testo zuuttambaase isarik isa Kiristoosni ha'suni sikalosi sinanakwa. **11** Zuuttambaase asin fiqadibaasi kiitonimato wostefa Ha'oos zeemna innok koppa'ena kopposimato Kiristoosniki kamo basa keen sinanik innotin kori. **12** Es bar dey sinnaas Kiristoosnin abdinin zaguk tesunir sina innoki kamo Ha'oosi ulfina galatamtonakwa. **13** Nitto dey futoni kaamaason; es bar dey faruni misirachchuni kaamaason odera amaneti kabaasik nittok abdi girte Korto Ayyanaasik maatama ichchetiwa. **14** Es Ayyanaas ulfinbaasik galata sinanak Ha'oos barir sina baassotin zuutira furona kabaneen dananik fa ristiniisik kabdiniwa. **15** Es bari boor'a Daamni

Yesusnik fa amantontiisewa kortoni meya zuuttambesiise asik fa
keeshtannitiise asin odera; **16** Shiiphonaasik nittotin yaadatet nitto
boor'a Ha'ooson galattoson aane beyut. **17** Ulfinni Aba Daamni
Yesus Kiristoosni Ha'ooson mai'sira arusotik techumnewa amma
kisire biini ayyanaase nittok imtonak shiiphefawungwa. **18**
Esiisimato awune fa abdik teegtesetimatonaawa kortoni meya
warasonek fa ulfinto ristiis awune fa akama sinnamatona arusotik
nibnitiisi aafa gachchonak shiiphefawungwa. **19** Hoosustonooy
akama hugnabaas amanefe innok awune fa inya sinbaason
arutik shiiphefawungwa; es akama hugnaason wostok besinaas
kitun kabgira samaki dimaastaki oi'ta teshbaasta duusina
Kiristoosniki kamowa. **21** Aba Ha'oos Kiristoosnin samaki oi'ta
teshbaasta duusinaas aafa ha'sutanawa ha'suni hugnaastana
dey hugnawewa Daam sinaastan denalone dey esiisimato han
daastak koi'ba sinnoynaron yooni daastak sunaneen denalo sina
suna immawa. (aiōn g165) **22** Ha'oos zuuttambaase basa ha'suusi
sikalosi ha'unak zagi. Betekiristaniisik dey zuuttambaase asiistan
denalo sinanak teet zagi. **23** Betekiristaniis dey bar zuuttambaase
asin aafa ugnaknu zuutire tuunifena basa tuuma atubaaswa.

2 Nitto boor'nitiisiknawa mangsuntiisikna kitira faasetir. **2** Es
kabaasik han daastaki mangu uгнаasik faat faasetir; esiisimato
dey samaastak faase kiina ayyanaasi hugnanon ha'sifa barik
ajajamet faasetir. Bar Ha'oosik ajajamo beya asuni meyaasta
wostet fa ayyanaaswa. (aiōn g165) **3** Inno zuuttamniise zeemo
sinak baasso ganeyaassi ashniisi fiqadiknawa kanuniisi safarakna
zoonustet ashniisi eenantok faat faanir; oom meenimato dey
testoniisik Ha'oosi gi'ni sikalositu faani. **4** Sinuntano Ha'oosi
fakiya akama sinna boor'anawa innok fa keeshtanbaas akama
sinbaastan kabi chowa; **5** Mangsuniisik kitira faafeniknu Ha'oos

Kiristoosneen ane foonik zagi; nitto dey farisetiis han Ha'oosi otmakwa. **6** Ha'oos Kiristoos Yesusniki kamo barneen ane kitun kabgira samaki dimaasta innotin duusi. **7** Es baron dey zaginaas Yesus Kiristoosniki kamo innok ammanon besina garambaasewa hoossoba foonto otumbaasi arkunon yooni neyaasik innok besunakwa. (aiōn g165) **8** Nitto farisetiis amantooski kamo Ha'oosi otmakwa. Es bar dey Ha'oni imatano nitto wostoosik bestertawa. **9** Oonu teetonoynamato faruni otmaas bestenaas wostoktawa. **10** Inno Ha'oos zeemma hoossina ma'a wostooson wostonik Yesus Kiristoosniki kamo hepsa teste Ha'oosi testowa. **11** Es bari boor'a zeemo nitto koontontiisik Aazab sinna faasetirwa; Ayhudni meya asuni kushuk haarko kunobesiisik teetefaafe nittotin haarko kunnor yit feeseter sinnamato yaadatotiwa. **12** Nitto Israelni daraasa keen sinnor; abдини teyyani kaamaasik irba sinna han daastak dey isa abdinti foonto sinna; Ha'oosneen ane foonor; Kiristoosnistan dey oor kessa faasetir sinetimato yaadatoti. **13** Sinuntano hash nitto zeemo sinak wokka faaseti baron hash Yesus Kiristoosniki kamo basa hannaasik tai'tiwa. **14** Innotin oor kisi faassoni sawaason bogge Ayhudni meyanonnawa Aazabni meyanonna isar zagire nagani sinaas Kiristooswa. **15** Hep daraasin barneen ane isar zagire isa gaddo daranin tesunak tumaasi ajajisikitononnawa sitirisikitononna ashbaasik sharere naga zagi. **16** Masqalista kituk guma sinaason tishki. Hepobesiise asin isa billiti zagire Ha'oosneen ane gansi. **17** Yeere dey wokke fe nittoknawa tai'sere feese Ayhudni meyakna nagani misirachchuni kaamaason make. **18** Inno zuuttamniise barki kamo isa Ayyanaasik zoonustera Abaaski ta'aniwa. **19** Es bari boor'a nitto kortoni meyaneen ane isa daani asuwa. Dey Ha'oni keerki meyateno hanneen ekalok nitto irba wedey

oogotewa. 20 Wosini meeni kaptaastanawa raajjuni meeni kaptaastana kaputtera yeretirwa. Kajaasta diifa shu'aas dey Yesus Kiristooswa. 21 Shu'ni keyaas zuuttambaase es shu'aasik keetera Daamiisa betemeqdesi sinanak dichfa. 22 Ha'oos Ayyanabaasik nittoossi foona shu'ni keya sinatik nitto dey ane Kiristoosnik keetotiwa.

3 Es bari boor'a ta Phawulos Yesus kiristoosnik taato sinnaas nitto Aazabni meyakwa iyaatwa. 2 Nittok ke'ungwa iyaat Ha'oos otumbaasik taak imna wostooson futok odesetiwa. 3 Zeemma kawunanon nittok tichinaasimato Ha'oos aacho chowaason ammanon kisira raa'ik taak besiwa. 4 Han nittok tichina baron feretifeti kabaasik ta yaadatena Kiristoosni aacho chowaason nitto dey yaadatotik chimatiwa. 5 Es aacho chowaas dey Ha'oosi Ayyanak korto sina wosini meyaknawa raajjuni meyakna hashti ammanon kessa bestenaasne faaron aata neyaassi feese asuni meyak aane ammanon kessa bestowa. 6 Es bar dey besifanaas Aazabni meya Ayhudni meyaneen ane ristibaason warasoneknawa isa atuni billiti sinne Ha'oos imna abдини misirachchuni kaamaaski kamo dey Yesus Kiristoosniki kamo haa'er sinobesiisongwa. 7 Ha'oos hugnabaasi wostonimato taak imna bari otmaasi imak ta dey han misirachchuni kaamaasi wostinyunya siningwa. 8 Ta kortoni meya zuuttambesiise asiissin hater sinfanaknu dilba foonto Kiristoosni otum sinaason Aazabni meyak awasunak Ha'oosi otmak han wostoos taak imte. 9 Esiisimato dey aata neyaasik zuuttambaase asin tesi Ha'ooskik aachera fa aacho Ha'oosi koppo awu sinnamato asu zuuttambaase asik ammanon kisira makonakwa. (aiōn g165) 10 Es bar dey sinnaas hashti kabaasik betekiristaniiski kamo samak feese gaanynyasakitonawa ha'sinynyaasakitona Ha'oosi

techmanon gito gitobaasik arsonekwa. **11** Ha'oos Daamni
 Yesus Kiristoosniki kamo han baron zaginaas koi'ba foonto
 koppobaasimatowa. (aiōn g165) **12** Kiristoosnir sinniisiknawa
 barik amanoniisikna Ha'oosi sinak diga foontononnawa barik
 amantokna ta'ak chima dannawa. **13** Ta nitto boor'a ephphataat
 faana shanaas nittok ulfinniti sinna boor'a abdi buggutiitawa
 yira shiiphefawungwa. **14** Ese Aba Ha'oosi sina ke'naasik
 kaa'nera shiiphefanaas han bari boor'awa. **15** Samaknawa han
 daastakna feese Ha'oni keerki meya isarbesi isarbesiis futoni
 suntosone sunbesiison danetees Ha'ooskingwa. **16** Ha'oos
 sirki atuntiison chinuni hugna Ayyanabaaski kamo ulfinbaasi
 otumtan nittok imanak shiiphefawungwa. **17** Esiisimato dey
 Kiristoos amantok nibnitiissi foonaknawa nitto dey tasa fokka
 keeshtanak chimme yerer sinatknawa. **18** Yo'uba foonto Ha'oosi
 tuumta kar'a tuumtotik tagbaasewa dichbaase dey tegbaasewa
 doo'obaase asuni arustan denalo sina Kiristoosni keeshtanaason
 kortoni meyaneeen ane yaadato chimatik shiiphefawungwa. **20**
 Es bari boor'a innoossi wostet fa hugnabaaski kamo mamsifeni
 baristannawa safarefeni baristanna denalonon akamanon daysira
 zagunak chimfa Ha'oosik; **21** Barik betekiristaniiski kamonawa
 Yesus Kiristoosniki kamona koonto zuuttambaase asik koi'ba
 foontonon ulfina sinfawungwa! Amin! (aiōn g165)

4 Ese Daamiisa wostonon wostena boor'a taatere fe ta! Nitto
 teegteti teegtoosik sholsi fo foosotik shiiphefawungwa. **2**
 Keeshtanak nittotna nittotna fakiyak wonna wonna shuphak;
 garamak chimma foosoti. **3** Nagak zatera Ha'oni Ayyanaaskin
 bestefa isar sinaason oodak chimti. **4** Teegtesefeti kabaasik isa
 abdiisik teegtesetimato isa atunewa isa Ayyanane; **5** Isa Daam,
 isa amanto; isa haphukto; **6** Zuuttambaase asiistan denalo sina

bar; zuuttambaase asiissi wostefa bar; zuuttambaase asiissi
 faafar zuuttambaase asi Aba sina isa Ha'oos faar. 7 Sinuntano
 Kiristoos imanak sholenasimato isarni isarniisik Ha'oosi otmani
 imanon innok imte. 8 Esiis dey: «Den kesfena kabaasik; showo
 boojo booje; asuni meyak dey ima imi» yistenaysimatowa. 9
 Eekan: «Den sama kesi» yifa kaamaas zeemma han daasta dey
 yeet daassi kere uu sina shakaanane awu unso? 10 Han yeet
 kere bar es zuuttambaase asin tuunuk samaasikito zuuttambaase
 asi denalo kesa barwa. 11 Bar dey isa isaasin wosi; isa
 isaasin raajju; isa isaasin misirachchuni kaamaason maksonir;
 isa isaasin amanyinyini meyanon keemernawa assinyinyani
 meena sinonek imaasikitonon baassok imi. 12 Es baron dey
 zaginaas Kiristoosni atu sina betekiristaniisikitonon chinuk;
 amanyinyini meyanon dey wostok hoossukwa. 13 Esiisimato
 dey Ha'oosi Naanin aruk; amanok bestefa isar sinnaasta kar'a;
 Kiristoos tuum sinnaasne faaron inno dey tuum sinanikwa. 14
 Hawungneen ekalok asuni meeni jallinni eeshshuusiknawa
 eshasikkna hoore daagsifa assusi siruk ek hang shorket daaga
 naanggota aafa sinaniwuz. 15 Es baristan futooson keeshtanak
 maket wuz zuuttambaase asik teet sina Kiristoosniki dichani. 16
 Showo atuni billitiis isa barista uphefanaas Kiristoosnikwa. Atuus
 zuuttambaase dey isa barista zatenaas ke'oba ke'obaasikwa.
 Es bari boor'a atu isarba isarbaasi billiti barik imte wostooson
 mai'sira wostefana kabaasik atuus zuuttera dichfa; keeshtanaasik
 dey chimma yerefawa. 17 Hawungneen ekalok safarabesi ke'nor
 sina Aazabni meenimato footiitawa yira Daamiisa sunak nittotin
 kiitifawungwa. 18 Baasso kanuus talme; nibbesiisi muumtan
 kabi chowa aru beybesiisik Ha'oosi kaastan oor kesetewa.
 19 lichchanni kanubesiis tishina boor'a kiina wuzasikitonon

zuutire zaguk teetbesiison ashni eenantobesiisik aatire imete.

20 Sinuntano nitto Kiristoosni chowaason arisetiis ekkatawa.

21 Futoosik basa chowaason odetiwa; Yesusniissi fa futooson barkin aritiwa. **22** Es bari boor'a nittotin eeshshira boor'aassi zoonsifa eenantoosik mangu zeemmati faati fooson; kur'u testoni amalaason eenantobaasneen ane kisira ha'utiwa. **23** Kanuntiisi Ayyanak gaddo sinti. **24** Futoni ookoosiknawa kortoosikna Ha'oosi gitok teste gaddo atuuson mayti. **25** Es bari boor'a esha wolla wollotiita. Zuuttamniise isa atuusi billiti sinni boor'a innotna innotna wol futo wuzasontu wolloni. **26** Gi'toti; sinuntano es gi'aasik boor'aason wostotiita; gi'nitiis keronoyfeen awa girunaata. **27** Dabulosnik dey giruna katto besutiita. **28** Zeemo wiiset fe bar hanneen ekalok wiisonaata. Es baristan tukamni meyak imana waagba foonak bar teetbaasik ma'a wosto sina baron wostowo. **29** Odefe baassotin girsira zagguni kaamatano noonontiissin isanne mangu kaama kesanaata. **30** Furtoti wonaasik maatama ichcheti Korto Ha'oosi Ayyana suumonak zagutiita. **31** Suqaro sina, haari, gi'a, sasa mei'newa aaffa mangu wuzaas zuuttera nittoostan wokun. **32** Es baristan nittotna nittotna wol ma'ar dey asunik safarer; kenashter sinti. Ha'oos Kiristoosniki kamo nittotin feeshun yinaasimato nitto dey nittotna nittotna wol feeshun usoti.

5 Ese shunto naanggotnimato nitto dey Ha'oosi ugnak zoonustoti.

2 Kiristoos innotin shunaasimatonawa Ha'ooson girsuni sawuba faana mabanewa maa'ane zagire kaabaason innok aatire imnamatona nitto dey keeshtanak footi. **3** Es effatena wuzaas kiristanani meyak aane mai'fa sinna boor'a gerkesa wedey aaffa tesa zinanu sinun wedey joortu sinaas wolumbaasnu nitto ganeyaassi odtonak aane sholsifawa. **4** Es baristan Ha'oosik galata imtitano asu giistonaknawa gowwani meeni wollakna

wedey kanyini wollakna wollotik aane sholsifawa; es effatena wuzaas nittok ma'ba aafawa. **5** Gerkesa sinun wedey awune fa zina sina wosto zagit fe asu feefaanane wedey kool'oni shiiphone fa joora sinun Kiristoosnikinawa Ha'oosi taatosina ristiba aafa sinnamato arutiwa. **6** Han wuzaasikitori boor'a ajajamonoy asuni meyaasta Ha'oni gi'a yoonir sinna boor'a oonu ke'noy wollak nittotin eshanaata. **7** Es bari boor'a ajajamonoy asuni meyanee ane isar sinatiitawa. **8** Zeemo nitto talmasitu faafeti; sinuntano hash Daamiisar sineti boor'a nitto chaarefawa. Es bari boor'a chaarefaassi feese asuni meenimato foosotiwa. **9** Chaarefaasi gaana bestefanaas ma'aron zaguknawa ooko sina wuzasiknawa. **10** Es bari boor'a Daamiisin girsuni wuzaas awu sinnamato tu'nusoti. **11** Chaarefaasta ammanon kessa bestonak zagutitano gaanba foonto sina talmuni wostoosneen ane isar sinatiita. **12** Talmaassi feese fe asuni meya aachonon zagsefe wuzaas wollaknu iichuwa. **13** Zuuttambaase chaarefaasta kesfana kabaasik futoni gitobaas ammanon bestefa. **14** Ammanon kessa bestefa bar zuuttambaase chaarefawa. Es bari boor'a «Afay'te ne guzuwa! Kitun dey kabuwa! Kiristoos dey neek chaarsunawa» yistewa. **15** Ese aakkak footimato mai'sira yaadatotiwa. Techumni meenimatotano gowwani meenimato footiitawa. **16** Wonaasikito mangu sinna boor'a aagene aagene wonaason wostota feeshuti. **17** Es bari boor'a Daamiisa fiqadi awu sinnamato yaadatotitano gowwa sinatiita. **18** Tishuni ugnaassi nittotin taamnir sinna boor'a waynini ushak zawotiita. Es baristan Korto Ayyanaasik tuumtoti. **19** Gaamaknawa we'sokna; Ayyanani tee chok nittotna nittotna wol wolloso; we'soknawa gaamakna tuuma nibnitiisik Daamiisin galattoti. **20** Daamni Yesu Kiristoosni sunaasik wuza zuuttambaase asik Aba sina Ha'ooson wonna wonna galattoti. **21**

Kiristoosni ulfinaasikwa iyaat nittoossin isaas oomiisik ajajamowo.

22 Keerinyani meyan! Daam Yesusnik ajajamefetiisimato teegontisakitonik ajajamoti. **23** Kiristoos betekiristaniisik teet sinnamatonawa atuba sina betekiristaniison fatunir sinnamatona teegoos dey asubaasi teetwa. **24** Betekiristaniis Kiristoosnik ajajamefanamato keerinyaasikito dey zuuttambaase asik teegobesiisik ajajamosoto. **25** Teegoni meyan! Kiristoos betekiristaniison shunnamatonawa teetbaason barikwa iyaat aatire imnamatona nitto dey keerinyatiisikitonon shunti. **26** Kiristoos es baron zaginaas betekiristaniison korto zagunak sholefaatwa. Korto zaginaas dey kaambaaski kamo akak massewa. **27** Es barik kiina wedey aafsiki karawo wedey es barne fa ooma mangu wuza barista bestonoynamato korto; mudaba foonto gada zagire barki tai'sunakwa. **28** Esiisimato teegoni meya baasso teetbesiison shunefeysimato keerinyabesiisikitonon shunonek sholsuwa. Asubaason shunfe bar teetbaasontu shunfe. **29** Basa teetni atuuson oomtefe asu oonu aafe; es baristan ooma Kiristoos betekiristaniisik zagifenaysimato basa teetaason maasir; dey ferer. **30** Inno dey Kiristoosni atuni billitiwa. **31** Es bari boor'a «Asu intobaasonnawa ababaasinna beyye keerinyabaasneen ane taphtefe; hepobesiise dey isa atu sinefe» yistewa. **32** Han aacho chowaas akamanon inyawa. Es baron yinaas Kiristoosninnawa betekiristaniisonna beso zagirawa. **33** Sinuntano han wuzaas nittotin dey biyar sinna boor'a teegoos keerinyabaason basa teettason shunfenaasimato shuno; keerinyaas dey teegobaysin ulfinsun.

6 Naanggotaasikitone! Sholsir sinna boor'a Daamiisikwa iyaat kooni aba intontiisik ajajamosoti. **2** «Abanesinnawa intoneesonna ulfinsu» yifa ajajiis tesunirwa; es ajajiis dey: **3** «Zuuttambaase

neek ma'ar sinana; han daastak dey wogganees dichana»
yifa abдини kaamba faanarwa. 4 Nitto dey kooni abanawa
intoni meyane! Daamiisa sitirinon assuk; kaanuknawa ke'ukna
dichutitano naanggotnitiison haarsuk jiina'osonak zagutiita. 5 Nitto
bozni meeno! Han daastak nitto daam sina baassok digaknawa
korkukna ajajamosoti; Kiristoosnik ajajamefetiisne faaron ma'a
nibak ajajamosoti. 6 Ajajamotiis dey Ha'oosi fiqadinon nibaassin
kabi safarak wostesefe Kiristoosni wostinynyasamatotano
asunin girsukwa iyaat biistok zagutiita. 7 Asunin sinnoynaron
Daamiisik wostet faatimato zagira girak wostoti. 8 Boz sinfenak
birmadu isa isarbaas wostena ma'a wostoosi wossumanon
Daamiiskin ephphetoonamato arifetiwa. 9 Daamni meyane!
Asuni sina biire teshshunoy nittor sina Daamiisnawa baassor sina
Daamiisna samak feenamato yaadatok fokkorontiison beyfaat
boznitiisakitonik ma'a wuza zagutiwa. 10 Ese han baristan
fu'te barik Daamiisiknawa basa akama hugnaasikna chimti. 11
Dabulosni mangu wostooson tugga'o chimatik Ha'oosi neeboni
meyaaason zuutira mayti. 12 Inno neebefeni neeboos asuni
meyaneen ane sinnoynaron han talma daasta wostet feese ha'sife
baasso; ha'sinynyani meenawa han daastaki hugnaasneenna
dey den samak faase kiina ayyanaasikitori taar'osneengwa.
(aïōn g165) 13 Es bari boor'a mangu wonaasik gumantiisa
hugnanon wolguk chimatiknawa zuuttambaase asin wostota
feeshira zagira yero chimatikna Ha'oosi neeboni meyanon
zuutira kabguti. 14 Ese futooson zinnara zagira geshontiista
taar'era; ookooson nibbaastaki xiruri zagira mayti. 15 Nagani
misirachchuni kaamaason chaa'manimato zagira yer'a hoorera
yeroti. 16 Es baristan denalo geenimato saamma wobawobtet fa
Dabulosni manguni yeegason zuutira tishku chimati amantooson

geebanimato zagira ephti. **17** Faruuson gufta zagira teetnitiista guufoti; esiisimato dey Korto Ayyanaaskin bestefa siifoson; es bar dey Ha'oosi kaamanon ephti. **18** Wonna wonna Korto Ayyanaasik zoonustok shiiphonewa mamsune asin tai'suti. Es barik kortoni meyak guzira chimma shiiphoti. **19** Misirachchuni kaamaasi wosi sinnaasik shashsharak taatena bari aacho chowanon diga foontonon ammanon kisira makonak kaama taak imtonak shiiphoti. **20** Es bari boor'a misirachchuni kaamaason makonak sholsinasimato diga foontonon makonak taak shiiphotiwa. **21** Shunto ayniisnawa Daam Yesusni wostoosik amanamto wostinyanya sina Tikiqos ta chowaas aakka sinnamatonawa awu wostet faanamatona zuuttambaase asin nittok makonawa. **22** Es bari boor'a inno aakkak faanimato arutiknawa nittotin dey chinunakna iyaattu barin nittoki wosingwa. **23** Ha'o Abaskinnawa Daam Yesus Kiristoosnikinna naganewa keeshtanne dey amantoosneen ane ayni meyak sinfawungwa. **24** Maajunoy wedey ko'unoy keeshtanaasik Daamni Yesus Kiristoosnin shunfe baasso zuuttambesiise asik basa otma sinfawungwa.

Filiphisiyus

1 Yesus Kiristoosni wostinyanyani meya sina Phawulosnikinnawa Ximotiyosnikinna Filiphisiyusni katamaasi feese fe Yesus Kiristoosnik amanere Ha'oni asu sina baasso zuuttambesiise asik dey betekiristaniison ha'sife kur'uni meyaknawa daaqonyinyini meyakna; **2** Abani sina Ha'ooskinnawa Daamni Yesus Kiristoosnikinna otumnawa nagane nittok sinfawung. **3** Nittotin yaadatefana kabaasik wonna wonna Ha'onaason galattefawungwa, **4** Nitto zuuttamniitiise asik shiiphefana kaba zuuttambaase asik shiiphefana shiiphonaas girak tuumtowa. **5** Tesuni wonaastan kabira hash hawung kar'ana kabaneen misirachchuni kaamaason makok wostonaason argasir sineti boor'a Ha'ooson galattefawungwa. **6** Han ma'a wostooson wostotik zagi Ha'oos; Yesus Kiristoos wolle yoona koi'ni wonaasta katunamato mai'sira arifawungwa. **7** Hash taatoni keer faana kabaasiknawa taatoni keer girunoy faana kabaasikna misirachchuni kaamaasi futonon oodanaknawa es baron dey chinunakna Ha'oos otumbaasik taak imna ixaason nitto zuuttamniitiise haa'er sineti boor'a wonna wonna nibnaassitu faasetiwa. Es bari boor'a nitto chowaasik taak bestet fa bar likkiwa. **8** Yesus Kiristoosni keeshtanaasik nitto zuuttamniitiise asin awune faaron kaltet faanamato Ha'oos taak zaalawa. **9** Keeshtannitiis aruknawa yaadatakna tuuma sinna dichet hamanak shiiphefawungwa. **10** Esiis dey ma'ar sina wuzaas awu sinnamato tu'nira arutiknawa; Kiristoos wolle yoona wono kayimnawa zinanti foontona sinna bestotikwa. **11** Es barik kaantiis Yesus Kiristoosnikin bestefa ooko sina wuzaasik tuumar sinna Ha'oosik ulfinnewa galatne imar sinatiwa. **12** Ayni meyane! Tayista kar'a wuzaas misirachchuni kaamaas mai'sira

tagunak zaginamato arutik sholefawungwa. **13** Ta dey taatenaas Kiristoosnik wostena boor'a sinnamato taate meeni masaraason oodefe tasoni meenawa oom asuni meena zuuttere arseterwa.

14 Ta taatoni keer giruusi boor'a amanere fe ayni meyaassin showobesiis Daamiisik teetosonek siniwa. Es bari boor'a Ha'oosi kaamanon diga foontonon makok zeemotiistan daysire chima danetewa. **15** Sinuntano isa isa meya Kiristoosni Misirachchuni kaamaason maksefees koonakwa; oomni meya dey tayistu mero uni safarakwa; sinuntano oomni meya misirachchuni kaamaason maksefees ma'a nibakwa. **16** Han baasso Ha'oosi kaamanon ma'a nibak maksefees keeshtanakwa; baasso dey ta misirachchuni kaamaasi futo tishunoynamatowa iyaat hanta ha'tenamato arsete boor'awa. **17** Sinuntano ek baasso Kiristoosni chowaason eelingsire maksefees ma'a nibak sinnoynaron teetni shunaknawa ta taatoosta ooma rakko daysusonek safarsefaatwa. **18** Ma'a nibak sinun mangu nibak Kiristoos maktobaasik akamanon girefawungwa; hanneen dey gironar. **19** Es girefanaas dey nitto shiiphoosiknawa Yesus Kiristoosni Ayyanaasi argasuusikna birmadumma kesanamato arifana boor'awa. **20** Wonaasik isanne aafa iichchonawuza sinnamato abdik oodtifawungwa. Sinuntano wonna wonna zagit faanasimatonawa hawung dey kaak faafanak wedey kitifanak Kiristoos tayissi ulfintonawa yira digonoy makefawungwa. **21** Es bari boor'a taak kaa uus Kiristoosnik foowa. Kituus dey taak buu'awa. **22** Sinuntano hantak kaak foonar sinfaanane gaanbarere wosto wostonak sholsifa; sinfanaknu kaak foostannawa kituustanna aaffaron korunamato aane arutiwa. **23** Es hep safaraasik rakkatedifan. Isa hamnarik Kiristoosneen ane foos zuuttambaase asiistan denalo sinna boor'a han kaastan oor kessa Kiristoosneen

ane foonak kaltefawungwa; esiis dey Kiristoosneen ane foos akamanon ma'ar sinna boor'awa. **24** Ooma ugnak kaak foonas nittok akamanon sholsuwa. **25** Es barik teetok kitutan fui'tera amantontiisik dichatiknawa gira danatikna nitto zuuttamntisneen ane foona baron arifawungwa. **26** Ta hepsa wolla nittoki yaafana kabaasik ta boor'a fa teetontiis Yesus Kiristoosneen ane foontiisik arkunawa. **27** Ese Zuuttambaase asiistan kaantiisik Kiristoosni misirachchuni kaamaasik sholsu fo footi. Es bar dey ta yaara biifanak wedey wokfanak isa alamak chimme yeerontiisonnawa misirachchuni kaamaason isarik katuk kabontiisonna odonawa. **28** Nittotin tugga'sefe baassotin isanne digotiitawa; sinuntano es chimnitiis baassok tishuni beso sinfana kabaasik nittok Ha'ooskin imte faruni besowa. **29** Kiristoosnik wostotik imte ixaas barik amanotik koi'ba sinnnoynaron basa chowaasik shana ephphatootiknengwa. **30** Es bari boor'a hash taneen ane shanaason haa'er sinetiwa; es shanaas dey zeemo sinak tayista kar'in biyeti barewa hashnu dey tayista kar'et faanamato odet faati barewa.

2 Nittotna nittotna Kiristoosnik chinit fo faafaanane; keeshtanbaasik dey chimeset faasetir sinfaanane dey Korto Ayyanaasneen ane isarniti faafaanane; dey nittotna nittotna ma'a wuza zagunewa kenashtone besisefaatine; **2** Es bari boor'a safarak; keeshtanak; ayyanaknawa alamakna isar sinna ta giraas tuuma sinanak zaguti. **3** Teetnitiison daa ephpha oom asuni meya nittoostan wayya sinetemato faadutitano teetnitiison shunak wedey «Tane fe asu aafe» yifa teetok isa wuzane zagutiita. **4** Esiisimato asu isarba isarbaas basa teetak ke'ni wuzason koi'ba sinnnoynaron oom asusik ke'ni wuzason safarowo. **5** Es barik Kiristoos Yesusniissi fa safaraas nittoossi dey foonak

sholsuwa. **6** Bar Ha'oni haalak feefet Ha'oosneen ane isa kixxe sinni; Ha'oni haalason hugnak ephanak aane sholowe. **7** Es baristan barik fa ulfinaason zuutire beyye; boznimato sinne beste; Asunimato dey koonte; asuni gitok ammanon beste. **8** Teetbaason daa ephi; kituta kar'ana kabaneen; es barnu masqalita suuttere; kituna kabaneen ajajamer sini. **9** Es bari boor'a Ha'oos zuuttambaase asi denalo; barin den teggi; suna zuuttambaase asiistan denalo; sina suna barik imi. **10** Es bari boor'a Yesusni sunaasi ulfinak; samaknawa daakna; dey daasi sikalosi faase barikito zuuttera; ke'baasik barik kaa'nona. **11** Asuni meeni termaas zuuttera: «Yesus Kiristoos Daamwa» yira zaalni makok Aba Ha'oosik ulfina imana. **12** Koontaasakitono! Ta nittoneen ane faana kabaasik wonna wonna ajajamer sinetimato hash ta nittoostan wokfana kabaasik es baristan denalo ajajamer sinatik yaadatsifawungwa. Es bari boor'a isa isarnitiis faruntiison besifa wostooson digaknawa ulfinakna chimma wostoti. **13** Es bari boor'a bar sinanak sholefana baron sholotiknawa zagutikna nittoossi wostet fayiis Ha'ooswa. **14** Aaffa wostoosonnu wostefeti kabaasik unyusotiita wedey karakkarosotiita. **15** Es bar dey sinfaanane han elinga dey mangu koontoosi ganesi zinanewa muudane foonto kayim Ha'oni naanggota sinna han daastak baakuranimato chaarsutiwa. **16** Es bar dey sinanaas kaa bestefana kaamaason yeetunoy mai'sira ephatinewa. Esiisimato eelnaasewa wostonaase ke'nor sinna fui'tonoynamato Kiristoos wolle yeefena kabaasik teetona wuzna faarwa uwa. **17** Ha'oosik wostontiisewa amanontiise asi maa'aasta ta kaas dey dayistera maa'a sinna imtefaananenu girefawungwa. Nitto dey ta giraason haa'er sinati. **18** Esiisimato nitto dey girera taan dey girantiison haa'er zagutiwa. **19** Ta nitto chowaason odera gironak

Ximotiyosnin taptera nittoki wosu chimanak Daam Yesusnik abdi zagifan. **20** Nitto chowaasik nibbaassin safarefees Ximotiyosten oom asu taak aafewa. **21** Sinuntano oom asuni meya baasso teetak ke'ni wuzasontu zaguk eeletano Yesus Kiristoosni wostoosik giddibesi aafawa. **22** Ximotiyos amanamto asu sinbaas fattantera zaala makter sinnamato taneen ane dey abanawa naana asimato isar sinna misirachchuni kaamaason assuk ane wostet faanimato nitto teetnitiisik arsetirwa. **23** Es bari boor'a ta chowaas ayta hamma kar'nitto arinanneen orfo Ximotiyosnin taptera nittoki wosunamato abdi zagifanwa. **24** Esiisimatonu ta teetnaasik nittoki yoo chimanak Daamiis taan argasunawa yira amanefawungwa. **25** Esiisimato taak sholsi wuza zuuttambaase asik taan argasunak wosiseti ayta Eephafiroditusnin wolgira nittok wosuna bar sholsu sinna taak bestewa; bar taneen ane taar'ere yere meya taar'onawa wostoni zomotana sinne wostet fe asuwa. **26** Barin nittoki wosunaas bar nitto zuuttamniise asin biyanak kaltana boor'anawa basa mettooson dey nitto odeseti boor'a digere safaret feena boor'awa. **27** Futoosik bar akamanon mettere kitunak kar'iwa; sinuntano Ha'oos barik fakiya zagiwa. Es bar dey bar barik sinnoynaron suumosta suumo tayista kopuktonoynamato taakneentu Ha'oos fakiya zagiwa. **28** Es bari boor'a barin biira girotiknawa ta suumoos kashonakna barin nittoki wosunawa yira akamanon sholengwa. **29** Ese Daamiisin amanere fe asu sinna boor'a girak ephphatootiwa. Barne fe oom meyanon zuutira ulfinsuti. **30** Nitto tai'sera bestera taak zagu beyeti argasuuson bar taak tuunukwa iyaat Kiristoosni wostoosi boor'a kaabaasonnu keeshtonoy kituta katire feerwa.

3 Koi'baastak aytaasakitono! Daamiisik girotiwa. Es zeemoti nittok tichina wuzason hepsa wolgira nittok tichifaanane taan aane

oomsuwawa. Es bar dey nittotin eshaassin oodanak chimanawa.

2 Kannimato haanet feese mangu wuzason zagisefe baassostan teetnitiison oodti; haarko kunu sholsuwa yisefe baassostan teetnitiison oodti. 3 Inno Ha'ooson Ayyanak shiiphet faaniis geroki biistoni sitiriisik sinnoynaron Yesus Kiristoos bar barik teetet faanir sinna boor'a futoosik haarko kunniwa. 4 Teetok sholsir sinfaanane ta showo wuzak teetonak chimanawa; geroki bestefa sitiriisik teetefe asu feefaanane ta basaastan denalonon teetona wuzna faarwa. 5 Ta koontenari nangirinsinari wonotu haarko kunin; koontonaasik dey Biniyamni asteseriisin sina Israelawiwa. Es baristan kabi chowa ta isa mudaba foonto lbrawiwa. Ayhudni tumaasi oodni chowaasik sinfaanane ta Ferisawiwa. 6 Ayhudni meeni haymanotiisi chowak koono sinfaanane betekiristaniison boget faanar. Tumaason oodde ooko sinni chowaasik sinfaanane zinaba foontonontu faafangwa. 7 Es zeemo sinak taak ke'nirwa yira amanet faana wuzaasikito zuuttera Kiristoosni chowaasikwa iyaat ke'noy wuza zagiratu faadingwa. 8 Es baristan ooma Daamta Yesus Kiristoosnin arustan denalo ooma wuza afa sinnamato amanefana boor'a zuuttambaase asin ke'nor zagiratu faadingwa; barikwa iyaat zuuttambaase asin turkin; Kiristoosnin danakwa iyaat zuuttambaase asin diima zagira faadin. 9 Esiis dey tumaasimato fa ta ookooson beyfaat amantoosimato fa Ha'oosi ookonon Kiristoosnin amantok dananaknawa barneen ane dey foonaknatu zaginwa. 10 Kiristoosninnawa Kiristoosni kitun kabuni hugnaasonna arunak; dey shanabaason haa'er sinanaknawa kitubaasiknu dey basaaysimato sinanakna kaltefawungwa. 11 Esiisimato dey kitinanneen orfo kabira kaak foonak abdi zagifawungwa. 12 Han baron zuutira aane ephut wedey han barikito zuuttambaase asin daningwa uuk afa chimanawuza.

Sinuntano Yesus Kiristoos taan basar zagire taak hoossina wossumaason dananak ek sina eelanak duudonawa. **13** Ayni meyan! Hashnu ta hamma kar'ingwa yira aafa faaduna wuza; sinuntano isa wuza zaguna; orfonaki baron daaget sinnaastaki fa barki hamma kar'anak shongonawa. **14** Wossumanaason dananak sinnaasta fa koi'ni dimaasta hamma kar'anak eelana. Es wossumaas dey Ha'oos Kiristoos Yesusniki kamo taak den samak imana koi'ba foonto kaaswa. **15** Ese Ayyanani foosik chima inno es effatena yaadata innok foonak sholsuwa; nittotin oor oor kisuni safara ganentiissi faafaanane es safaraason Ha'oos amma nittok zagunawa. **16** Aaffarnu sinun Ha'oos innok ammanon besina futoosik ek sina hamani. **17** Aytaasakitono! Ta besina zalfaasik zoonustotik ma'i utiwa; inno besini zalfaasik zoonustesefe baassotin dey mai'sira biitiwa. **18** Zeemo sinak showo kaba nittok makenaasimato hashnu dey harafnaason wuukit makonawa; showoni meya feesefe foobesiisik Kiristoosni mesqeliisi guma sinetewa. **19** Katbesiis baassok ha'obesiwa; iichu wuzaas baassok ulfinbesiwa; safarabesiis han daastakirwa; es bari boor'a baasso ko'aas tishuwa. **20** Sinuntano inno daaniis samawa. Denun yooni fatir sina Daamni Yesus Kiristoosnin kaltanak oodet faanirwa. **21** Bar han kuupni atuniison soolok basa ulfinni atuusimato sinanak zaguna; es baron dey zagunaas zuuttambaase asin ha'suni hugnabaasi sikalosi zagunak barin chinifa hugnabaasikwa.

4 Shunfana nitto; kaltefana giranaasewa teetonaase sina aytaasakitono! Daamiisik chimma yerotiwa. **2** Ewodiyanewa Sinxikiyane bare bare Daamiisik eete eete isar sinera foosonak shiiphefawungwa. **3** Estak fe amanto wostoni zomota sina ne dey es mashkasusikitonon argasutak shiiphefawungwa. Es

mashkasusikito taneen ane Qelementosneennawa sunbesiis
 kaani matsafaassi tichchena oom wostoni zoomotaasakitoneenna
 ane sinera misirachchuni kaamaason katuk kabesewa. **4**
 Daamiisar sineti boor'a wonna wonna giroti. Hepsa wolla dey
 «Giroti» yifawungwa. **5** Garamnitiis asu zuuttambaase asik
 arter sinun. Daamiis wolfe yoonak tai'se. **6** Es bari boor'a
 zuuttambaase asik shiiphok; noonere shiiphoknawa galatakna
 Ha'oosi sina tai'sutitano isa wuzaknu rakkatotiita. **7** Asuni
 yaadata zuuttambaase asiistan denalo sina Ha'oosi naga
 nibnitiisonnawa kanuntiisonna Yesus Kiristoosneen ane sineti
 boor'a nittotin oodanawa. **8** Kanuntiis han zuuttambaase asiistan
 denalo sina bariknawa galatbarere ma'a wuzaasikitokna tuumar
 sinun. Koi'baasta dey ayni meylene! Futo sina baron; ulfinba
 faana baron; likki sina baron; kayma sina baron; girsu sina
 baronnawa ma'ar sina wuzasonna zuutira safaroti. **9** Taakin
 ariseti baronnawa ephpha taaseti baronna dey taakin odeseti
 baronnawa biyeseti baronna zuutira zaguti. Nagani Ha'oos
 nittoneen ane sinana. **10** Showo wonaneen orfo hepsa ta
 rakkooson safareseti boor'a Daamiisik akama gira girengwa.
 Es baron yinaas safareti baron wostok besuk ma'a ugna aane
 danetiwa unatano ta rakkooson safaro beytiwa unatawa. **11**
 Dey es baron yifanaas turkina boor'atawa. Ta: «Taak fa bar
 hoorona» uuson arira faanar. **12** Es bari boor'a danaason
 sinun turkuson arinar. Aaffa dimaastanu sinun aaffa kabaastak
 meere gawunewa maktone asin dey dannewa turkune asi aacho
 chowanon arin. **13** Hugna taak imfe Kiristoosnik zuuttambaase
 asin zagu chimanawa. **14** Sinuntano nitto rakkonaason argasir
 sineti boor'a ma'arontu zagsetiwa. **15** Misirachchuni kaamaason
 makonak tesira Meqedoniyan kesfana kabaasik nitto Filiphisiyus

feese betekiristaniistano imak sinun ephak taneen ane isar sinne woster ooma betekiristani aafa sinnamato nitto teetnitiisik arsetirwa. **16** Teselonqek faana kabaasik taak sholsu wuzason arsera heppa heppa wolla argasseti. **17** Es baron dey unaas nitto imaason ephanak akamanon sholok sinnoynaron asunik imnitiisi gaana arkunak sholefaatwa. **18** Taak sholsi baronnawa taak sholsi baristan denalononna wosseti imaason Afiroditusni kushuussin ephingwa. Es nitto imaas ma'a sawuba faana maa'aasimato Ha'oos ephpha taara dey gironarwa. **19** Es bari boor'a Ha'onaas otumbaasi arkunimato Yesus Kiristoosniki kamo nittok sholsi baron zuutira tuununawa. **20** Abaniisiknawa Ha'oniisikna koi'ba foontonon ulfina barik sinfawung; Amin. (aion g165) **21** Amanynyini meya zuuttambesiise asik Yesus Kiristoosni sunaasik naga katuti. Taneen ane feese ayni meya dey naga wosisete. **22** Oom amanynyini meya zuuttere arkiron dey Roomni taate meeni taatoosa keerki meya sina baasso naga wosisete. **23** Daam Yesus Kiristoosni otmaas nittoneen ane sinfawung.

Qolasiyas

1 Ha'oni safarak Yesus Kiristoosni wosi sina Phawuloskinnawa ayni sina Ximotiyosnikinna. **2** Qolasiyaasuk feese Kiristoosneen ane fook amanamto sina amanyinyini meyak abani sina Ha'ooskin otumnewa nagane nittok sinfawungwa. **3** Nittok shiiphefeni kabaasik Daamni Yesus Kiristoosni aba sina Ha'ooson wonna wonna galattefeniwa. **4** Yesus Kiristoosnista fa amantontiisewa amanyinyini meya zuuttambesiise asik besseti keeshtanaase asin odeniwa. **5** Futoni kaama sina misirachchuni kaamaas zeemman nittoki kar'fana kabaasik es barissi fa abdiison odetiwa; es bari boor'a amantontiisewa keeshtannitiise kaputtera yerenaas den samak hoorera nittotin oodni abdiistawa. **6** Nitto misirachchuni kaamaason odeseti wononeennawa Ha'oosi otma futo sinnamato ariti wononeenna kabira han misirachchuni kaamaas nitto ganeyaassik daa zuuttambaase asiissi gaanba gaanet dey tagitu fa. **7** Esiis dey inno edde amanto Kiristoosni wostinyinya sinaasnawa innoneen ane dey wostefe shunto Ephafira nittok make. **8** Esiisimato dey bar Ha'oosi Ayyanak nittok imte keeshtanaasik nittotna nittotna keeshtet faatimato innok makewa. **9** Es bari boor'a inno es baron odeni wonaastan kabgira nitto ayyanani foosi techmaknawa yaadatakna Ha'oosi safaranon gasasuti tuuma arunti foonak nittok Ha'ooson shiipho aane beyeniwa. **10** Esiisimato dey Daamiisik sholsu sina fo faarabarin girsutik dey ma'ar sina wostoni wostok gaana gaanatknawa Ha'ooson aruk dichet hamatiknatu shiiphefeniwa. **11** Daamiis akama tega hugnabaasik chimbaason zuuttire nittok imowa. Zuuttambaase asin fakiyak chimma girak hoorere feer sinatik nittotin zagawowa. **12** Dey chaarefaasi taatosi kortoni meyanee ane haa'o danatik nittotin zagi Aba Ha'ooson galattotiwa. **13**

Bar talmaasi ha'suni hugnaassin fu'era shunto bari Naasa taatosi girunik zagi. **14** Bar innotin furen boor'nisi fakiyanon dannawa. **15** Kiristoos biistonoy Ha'oosik futoni besowa. Bar teste testo zuuttambaase asiistan denalo dey uzunwa. **16** Den samaknwa han daastakna fayiis biistefa barewa biistonoy bare; samaki hugnaasewa zoonsife baassotna; gaannye meenawa ha'suni hugnabesi faana baassotna zuuttambesiise testesetees barikwa; Ha'oos zuuttambaase asin tesinaas barki kamonawa bariknawa. **17** Kiristoos zuuttambaase asiistan zeemme feer. Sina chowa zuuttambaase wol ephera yerenaas barikwa. **18** Bar basa atu sina betekiristaniisi teetwa. Zuuttambaase asik sina zeemar sinanak kitun kabubaasik dey tesunirwa. **19** Es bar dey Ha'oos bari tumaas Naabaasata foonak Aba Ha'oosi fiqadiwa. **20** Barki kamo den samako sinun han daastak faase wuzasikitonon zuuttire Ha'oosneen ane gansi. Masqalista wuukte Naabaasa hannak naga zagi. **21** Zeemma Ha'oostan wokka faasetir. Nibnitiisi mangu safaraknawa mangu wostontiisikna kabi chowa Ha'oosi guma sinna faasetir. **22** Sinuntano hash nitto kortoni meenawa kayimni meena dey zinaba foonto asu zagira sinba tai'sunak Naabaas ashak kitubaastan kabi chowa Ha'oos barneen ane nittotin gansiwa. **23** Es bar dey sinanaas misirachchuni kaamaaski kamo beste abdiisik amantok zagira yeerefaatine koi'bawa. Es odeti misirachchuni kaamaas han daa zuuttambaase asiista feese asuni meyak maktewa. Ta Phawulos dey han misirachchuni kaamaasiktu wostinynya siningwa. **24** Hash nitto boor'a ephphataana shanaasik girefawungwa. Basa atu sina betekiristaniisik Kiristoos ephpheteena shanasin yo'i baron ashnaasik tuununawa. **25** Ha'oosi kaamanon zuuttira nittok ammanon kotta makonak Ha'ooskin taak imte adarasimato

Betekiristaniisik wostinynga singwa. **26** Aata neyaasik Ha'oosi kaama koontoosik aacheratu fawa. Sinuntano hash Ha'oos amanefe baasso zuuttambesiise asik ammanon kissira besiwa.

(aiōn g165) **27** Ha'oos dey kortoni meyak ammanon kisira besuk sholenaas han aacho chowaasi ulfinni otmaas Aazab sina nitto ganeyasi awune fa akama sinbaasongwa. Es aacho chowaas dey abdik oodet faani ulfinaas bestefana Kiristoos nittoossi foobaaswa. **28** Asu isarba isarbaas Kiristoosnik chimme yere asu sinne bestonak zagunik asu zuuttambaase asik techmaason zuuttira assuniknawa ke'uknatu Kiristoosni chowaason makefeniwa. **29** Ha'oos akama hugnabaasik tayissi wostet faana boor'a es hugnaaski kamo es alamabaas ko'unak kabet akamanon hopidifawungwa.

2 Nittoknawa Lodoqiyak feese asuni meeni boor'ana esiisimato dey aafe aafe uphera biinoyni asuni meyakneen awune fa akama kabo zagit faanamato arutik sholefawungwa. **2** Kabet faanaas dey nibbesiis chima dananaknawa keeshtanak isar sinonekna dey futoni yaadata danere Ha'oosi aacho chowa sina Kiristoosnin arsonekwa. **3** Techmaasewa aruni otmaase aachera faanaas Kiristoosnissiwa. **4** Es baron nittok makefanaas oonu shima wollak nittotin eshnoynamato iyaatwa. **5** Ashak nittoostan wokfanaknu ayyanak nittoneentu fawungwa. Sitirik foontisewa Kiristoosnista fa chima amantontise asin biyaat girengwa. **6** Daam Yesu Kiristoosnin ephpha taasetimato dey barneen ane isarik foosoti. **7** Basaasta kaputteranawa chimmana arseti aruusimato amantontiisik chimma foosoti. Tuumma fui'te galata barik imoti. **8** Kiristoosnista kaputtonoy asuni meeni tumastanawa han daastaki ke'noy siitiristana kaputtana yere dey asu kisina shima eshak oonu nittotin eshnoynamato teetnitiison oodtiwa.

9 Ha'oos oo sinnamato tuumma faanaas Kiristoosnissiwa. **10**
 Nitto dey tuuma kaa daanetiis testo zuuttambaase asiista
 ha'sunewa ha'suni hugnaasi teet sina Kiristoosnikingwa. **11**
 Barik amantontiisik haarko kunetiwa. Es kuneti haarkoos boor'ba
 faana amalaason tishkuk Kiristoosniki kamo zagte wuzatano
 asuni kushuk zagte wuzatawa. **12** Haphuktesefeti kabaasik
 Kiristoosneen ane kabbartesetiwa. Barneen ane dey kitun
 kabsetiwa; kitun kabsetiis dey Kiristoosnin kitun kabgi Ha'oosi
 hugnak amaneseti boor'awa. **13** Boor'a wosteseti boor'anawa
 boor'ba faana ashnitiis Kiristoosnin amanok haarko kunu beya
 boor'ana ayyanak kitu sinna faasetir. Sinuntano hash Ha'oos
 Kiristoosneen ane nittotin hayewa zagiwa. Boor'nitiison dey
 zuutira feeshun yiwa. **14** Bar es innotin malatet fa barewa
 innotin tugga'et fa tumaassiki kowani tichanon zuutire ku'e
 tishki. Masqalista musmarisik ichchere suutere innoostan
 kabgi. **15** Hugnaasikitononnawa ha'sife baassotinna masqaliisik
 merere taar'esete meeni taar'oson kotsinaneen orfo kushu imar
 sinobesiison ammanon kessa biistonak zagi. **16** Ese muuk wedey
 ushak eeboson ulfinsuk wedey tesira besi assaason wedey
 beysani wonaason ulfinsuni chowaasik oonu nittoosta mangsu
 kar'anatawa. **17** Es bar zuuttambaase hanneenti yooni bari
 yirarawa. Sinuntano futoos Kiristooswa. **18** Sinnoy garamnewa
 Ha'oosi wosiyanon shiiphok teetefe baasso waagba foonto zagire
 nittotin fu'onoynamato teetnitiison oodtiwa. Es effe asus biifena
 raa'isik teetbaason den teggifaat sinnoy shima ashni safarak
 begantefewa. **19** Es effe asus teet sina Kiristoosneen ane
 isarba aafawa. Atu zuuttambaase asik ke'oba ke'obaasiknawa
 tasba tasba tasbaasikna isa daa tusira maasifaas teetaswa.
 Atu zuuttambaase dichanak Ha'oos zagifanaas esiisimatowa.

20 Kiristoosneen ane kitira han daastaki ke'noy sitirissin oor kesetinneen hash awuni boor'a han daastaki wuzaasin oor kesnoyne feer sinna effatena ajajiisik ha'ifetiso? 21 Es ajajiis dey: «Ephataata, Bechchutaata, Zoogutaata» yifa barwa. 22 Es bar zuuttambaase asu tumena sitirinewa assume asiista kaputtera yerer sinna boor'a wostota feeshnanneen orfo tishunirwa. 23 Es ajajiisikito asuni nibtan kabi shiiphonewa sinnoy garamne dey atuni miir'ok yerer sinna boor'a techumba faarne faar sinna bestonak chimanawa. Sinuntano ashni kaltanaason oodak isarne aane ke'fawa.

3 Ese Kiristoosneen ane kitun kabsetinneen Kiristoos Ha'oosi oi'ta teshta diina dimaasta den samak fa wuzasikitonon sholotiwa. 2 Wonna wonna den samaki faase wuzasikitonon safarotitano han daasta fa wuzasikitonon safarotiitawa. 3 Nitto boor'ba faana ashnitiisik kititiwa; kaantiis Kiristoosniki kamo Ha'ooski aachewa. 4 Kaanti sina Kiristoos yeefena kabaasik nitto dey barneen ane ulfinak ammanon kessa bestotiwa. 5 Es bari boor'a nittoossi faase han daastaki fooni eenantoson zuutira woruti; es barikito dey: «Gerkesa, kiina wosto, Igu, mangu kaltana, kool'oni shiiphone fa eenantooswa» 6 Es wuzaasikitoni boor'a Ha'oosi gi'a Ha'oosik ajajamonoy asuni meyaasta yoonir. 7 Nitto teetnitiisik dey zeemo sinak es wuzasikitonon zagit faasetir. 8 Sinuntano hash gi'ason, haarison, nuuruson, asuni sunni mangsuuson nittoossin tishkuti; iichu wollanu noonontiissin kesanaata. 9 Kur'u amalaason wostobaasneen ane gaa'a ha'seti boor'a nittotna nittotna esha wolla wollotiita. 10 Tesi Ha'oosi gitok aruk gaddo sinet hamfa gaddo amalaason maytiwa. 11 Es gaddo kaassi Girikni daani asu wedey Ayhudni daani asu; haarko kuna asu wedey haarko kunnoy asu; aruba foonto

wedey aruba feenar; Ha'o arunor; birmadummaba feenar wedey birmadummaba foonto asusa ganeyasi kortoba aafa. Kiristoos zuuttambaase asikwa; Kiristoos zuuttambaase asiissitu fewa. **12** Ese Ha'oos korina nittotnawa kortoni meena; Ha'oosik shunto sinetisimato kenashtooson, garamaason, teetni daa ephaason, ma'aason fakiyaason maytiwa. **13** Nittotna nittotna wol chimti nittoosin isaas oomiisata gi'tena wuza faafaanane wol feeshun uti. Daamiis nittotin feeshun yinaasimato nitto dey wol feeshun uti. **14** Es baristan denalo zuuttambaase asin zuutira taar'a yo'uba foontonon isar zagifa keeshtanaason mayti. **15** Isa atuni billiti sinna futok teegtetiis han nagaasik sinna boor'a Kiristoosni nagaas nitto nibaassi taatton; Ha'ooson dey galatter sinti. **16** Kiristoosni kaamaas nitto nibaassi tuumma foon; techmak nittotna nittotna ane aruti; dey merkoti; gaamaknawa kaphsukna dey kayma we'sok Ha'ooson futok nibnitiissin galattet gaama gaamosoti. **17** Yesusniki kamo aba Ha'ooson galattet kaamaknawa wostokna zagifeti baron zuutira Daam Yesusni sunaasik zaguti. Es barik aba Ha'ooson galattoti. **18** Keerinyani meylene! Amanynyini meyak sholsu sinna boor'a teegontisakitonik ajajamoti. **19** Teegoni meylene! Keerinyantiisikitonon shunti. Baassosta keena budutiita. **20** Naanggotaasikitone! Es bar Daamiisin girsuni wuza zuuttambaase asik kooni abantiisiknawa intontiisikna ajajamoti. **21** Kooni abani meenawa kooni intoni meylene! Abdi buggusonoynamato naanggotnisikitonon haarsusotiitawa. **22** Bozni meylene! Han daasta feese daamnitiisik sina chowa zuuttambaase asik ajajamoti. Es ajajamotiis dey baasso nittotin biyefe boor'a asunin girsuk sinnoynaron Daamiisin digoknawa ma'a nibakna sinun. **23** Zagifeti baron zuutira asunik sinnoynaron Daamiisik zagifetisne faaron tuuma nibak zaguti. **24** Es barik

Daamiis ristiison wossuma zagire nittok imanamato arifeti. Wostet faatiis Daam Kiristoosnikwa. 25 Ha'oosi sina teshshu aafa sinna boor'a mangu wosto wostefe bar wostena mangu wostobaasi waaganon ephphetoona.

4 Daamni meyane! Nitto dey den samak nitto Daam feenamato arira boznitisakitonin ma'ariknawa isa kixxekna ha'suti. 2 Ha'oosik chimma galattok yeetunoy shiiphoti. 3 Es barneen ane Ha'oosi kaamanon makoni ugna innok gachanaknawa ta basa boor'a taatera faana Kiristoosni aacho chowaason mako chimanikna innok shiiphsotiwa. 4 Ta dey makonak sholsinasimato kaambaason ammanon makonak taak shiiphotiwa. 5 Aaffa ugnaknu sinun amanonoy asuni meeni ganeyaassi techmak foosoti. 6 Asu isarba isarbaasik sholsu wolgu ima chimatik wonna wonna wolumnitiis ma'a kaar'a sinun. 7 Tikiqos ta chowaason zuutire nittok makonawa. Bar shunto ay dey amanamto wostinynya; taneen ane dey Daamiisa wostoni zoomotawa. 8 Barin nittoki wosinaas inno chowaason nittok makonaknawa nitto nibaason chinunaknawa. 9 Barneen ane dey nitto keen sina amanamto dey shunto ay sina Onesmos nittoki yoonir. Baasso yeesefaat hanta fa chowaason zuutire nittok maksone. 10 Taneen ane taatere fe Aristirokeos naga nittotin oochediferwa. Zeemo: «Nittoki yeefena kabaasik ephphatooti» yit makena Barnabasni ishni naa Marqos dey naga nittok oochedifewa. 11 Iyyusxos yistere teegtefe Iyyasu naga nittok oochedife. Ha'oosi taatoni wostonon taneen ane wostesefe asuni meeni ganeyasin Ayhudni meeni keen sina baasso han baasso koi'besiwa; taan dey chinisetewa. 12 Nitto keen sina Yesus Kiristoosni wostinynya Ephphafira nittok naga oochedifewa; kayma foosik chimma yeerotiknawa Ha'oosi safaranon zuutira koi'sutikna bar wonna wonna nittok

shiiphedifewa. **13** Nitto boor'a Lodoqiyani katamaassinawa Yirapolisni katamaassina feese asuni meyak akamanon hopit foobaason ta zaala makonawa. **14** Shunto Hakimi sina Luqasnawa Deemasna nittok naga ooshshesedifewa. **15** Lodoqiyak feese amanyinyini meyak Nifumiya yistefa mashkasusiknawa bari keyaassi fa betekiristaniisikna naganaason katutiwa. **16** Han tichaason nitto feretitinneen orfo Lodoqiyak fa betekiristaniisi ferettonak zaguti; nitto dey Lodoqiyani nittoki woste wosiyaason feretuti. **17** Arkiphasnin dey: «Daamiiskin neek imte wostooson koi'sutak chimma» yira makotiwa. **18** Han nagani tichaason ta kushusik tichiis ta Phawuloswa. Ta shasharak taatera faanamato yaadatsoti. Ha'oosi otma nittoneen ane sinfawungwa.

1 Teselonqe

1 Aba Ha'oosonnawa Daam Yesu kiristoosninna amanere Teselonqeki betekiristaniissi feese amanyinyini meyak Phawulosnikin; Sillasnikinnawa Ximotiyosnikinna woste wosiya. Ha'oosi otumnewa nagane nittok sinfawungwa. **2** Inno wonna wonna shiiphoniisik nittotin yaadatefaafa Ha'ooson galattet faanir. **3** Ha'oniisi sinaknawa Abaniisa sinakna amantontiis wostefana wostoos; keeshtanak zagsefeti barewa Daamni Yesu Kiristoosnista fa nitto abdiison fakiyak oodet foontiisik wonna wonna yaadatet faanirwa. **4** Ha'oosik shunto ayni meyane! Ha'oos nittotin korinamato inno arifenirwa. **5** Inno misirachchuni kaamaason nittok makeniis wolla wollak sinnoynaron hugnaknawa Korto Ayyanakna dey misirachchuni kaamaasi chowa futo sinbaason mai'sire arukwa. Nittoneen ane faani kabaasik nittokwa iyaat aakkak faanimato nitto arsedifetiwa. **6** Showo shana nittoosta kar'fanaknu Korto Ayyanaaskin beste giraski kamo kaambaason ephpha taara innotinnawa Daam Yesu Kiristoosni ugnaasikna zoonuster sinetiwa. **7** Es bari boor'a Meqedoniyaknawa Akiyakna feese amanyinyini meya zuuttambesiise asik ma'a beso sinetiwa. **8** Daamiisa kaama nittokin kessa odtenaas Meqedoniyaknawa Akiyakna koi'ba sinnoynaron Ha'oosta fa nitto amantoos daa zuuttambaase asiissi artera faarwa. Es bari boor'a han chowaasik inno isa wuzane makonik aane sholsifawa. **9** Nittoki yaafeni kabaasik innotin aakkak ephpha taasetimato hayewa dey futo sina Ha'oosik wostok koo'loni shiiphoossin oor kessa Ha'ooski aakkak wolsetimato es asuni meya teetbesiisik zaala sinonewa. **10** Esiisimato Ha'oos kitun kabgina barin yooni gi'assin innotin fu'oni Nawuba Yesu kiristoosni saman yooson oodet faanirwa.

2 Ayni meyane! Inno nittoki yoos ke'noy wuza sina beynamato nitto teetnitiisik arsefetiwa. **2** Nitto arsefetisimato zeemo Filiphisiyus katamaassi faani kabaasik shananewa mei'ne innoosta kar'iwa. Sinuntano akama tugga'o innoosta kar'fanaknu misirachchuni kaamaason nittok makonik Ha'oniis innok hugna imiwa. **3** Inno nittotin kiitiniis daagsuk wedey mangu ugnak zoonusteratawa. Nittotin eeshshunik zagini wuza isarne aafawa. **4** Esiistan Ha'oos innok gireranawa misirachchuni kaamaason innok adarak imnaas innotin amanera sinna boor'atu makefeniwa. Es baron dey zagifeniis nibniison fattanera biifa Ha'ooson girsuni uuktano asunin girsuniktawa. **5** Isa wonaknu eeshshuk wedey waagni keeshtana innotin ephaan makeni wona aafa sinnamato nitto teetnitiisik aridifetiwa. Ha'oos dey innok zaalawa. **6** Nittokin sinun oomnikinnu ulfina aane sholoweniwa. **7** Inno Kiristoosni wosi sinniisimato innok sholsi wuzason nittokin mamsira ephak chimani kabawa. Sinuntano naanggotbaasikitonon mai'sira oodfa intonimatotu garamak nitto ganeyaassi kutiniwa. **8** Esiisimato akamanon nittotin shunfeni boor'a Ha'oosi misirachchuni kaamanon nittok mako koi'ba sinnoynaron kaanisonnu nittok imanik hooreratu faaniwa; nitto inno sinak shunto sinna faatir sinna boor'awa. **9** Ayni meyane! Aakkak wostenimatonawa aakkak hopinimatona nitto arsefetiwa. Ha'oosi misirachchuni kaamanon nittok makefeni kabaasik nittoossin onniistanu ba'a sinnoynimato wonnewa waalne wostok hopit faanirwa. **10** Nitto amanyinyini meeni ganeyasi faani kabaasik inno foos awune fa kortoknawa ooko zinaba foonto kaakna faanimato nitto zaalwa; Ha'oos dey innok zaalawa. **11** Aba naanggotbaasik zagifenaysimato inno dey nitto isarniti isarnitiisik zaginimato nitto arsetirwa. **12** Wonna wonna nittotin kiititnawa chinitna; Ha'oosi

taatononnawa ulfinbaasonna haa'osotik nittotin teege Ha'oos girona fo foosotik adara yinimato arsedifetiwa. **13** Innokin odeseti Ha'oosi kaamanon ephpha taafeti kabaasik nittoossi wostet fa han Ha'oosi kaamanon asuni kaamnimate sinnoynaron futoni Ha'oosi kaama zagiratu ephpha taasetiwa. Futoosik dey Ha'oni kaamawa; es barik dey Ha'ooson yeetunoy galattefeniwa. **14** Ayni meyan! Nitto dey Yuudani daasta feese Yesus Kiristoosniki kamo Ha'oosi betekiristaniisikitori ugnak zoonustesetiwa. Baasso Ayhudni meyaki kamo shana baassosta kar'naasimate nittoosta dey nitto keen sina baassokin shana kar'iwa. **15** Ayhudni meya Daam Yesusninnawa raajjuni meyanonna worsete. Innotin dey kabgire gafuksees baassowa. Baasso Ha'ooson girsunor asu zuuttambaase asin oomte meyawa. **16** Aazabni meya farsone kaamaasonnu makonoynimatotu innotin kalefewa. Es effa wuza zagit boor'aasta ooma boor'a daysit hameter. Es bari boor'atu koi'baastak Ha'oosi gi'a baassosta ya. **17** Sinuntano ayni meyan! Inno Ayyanak sinnoynaron ashak garo wona nittoostan wokfeniknu nittok fa kaltanni akama sinna boor'a showo wona aafe aafe nittotin biyanik akamanon kabeniwa. **18** Nittoki dey yoonik sholet faanir; es baristannu ta Phawulos showo wona nittoki yoonak heppa heppa sholen. Sinuntano Sexanaas nittoki yoonoynamate innotin kali. **19** Eekan abдиниis wedey giraniis wedey Daamniis Yesus yeefena kabaasik basa sinak teetoni akililiniis nittotenoso? **20** Futoosik ulfinniisewa giraniise innok nittowa.

3 Es bari boor'a hanneen ekalok fakuk aane chimeni sinna boor'a Atenani katamaassi inno inno foonik ma'ar sinna innok beste. **2** Amantontiisik chimma yerotik nittotin kiitunak inno ay dey Ha'oosi wostinyanya sinne Kiristoosni misirachchuni

kaamaason makok innok wostoni zomo sina Ximotiyosnin
 wosiniwa. **3** Esiis dey nittoosta kar'a shanaasik shorkonoytimato
 nittotin zaguna. Es shanaas innok hoorera imter sinbaason
 nitto teetnitisk arsetir. **4** Esiisimatonu inno nittoneen ane faani
 kabaasik shana innoosta kar'anamato zeemma nittok makeniwa.
 Es shanaas arsefetisimato innoosta kar'iwa. **5** Es bari boor'a
 hanneen ekalok fakiyak oodanak aane chimut sinna boor'a nitto
 amantontiisi chowanon arunak sholefaattu Ximotiyosnin nittoki
 wosingwa. Es barin nittoki wosinaas awuzakne Sexana ooma
 ugnak nittotin fattane sinana dey inno wostoos dey ke'hor sinna
 fu'tonirwa yira digena boor'awa. **6** Sinuntano hash Ximotiyos
 nittokin wolfe innoki yeere nitto amantoosi chowanonnawa nitto
 keeshtanaase asik gironi odu innok make. Esiisimato dey nitto
 wonna wonna ma'arik innotin safaret faasetimatonawa inno
 nittotin biyanik kaltet faanisimato nitto dey innotin biyatik kaltet
 faatimatona innok make. **7** Es bari boor'a ayni meylene! Inno
 faaniis rakkosinawa shanasina sinfanaknu nitto amantoosik
 inno chima dannniwa. **8** Nitto Daam Yesusnik chimme foos
 innok kaaniwa. **9** Ese hash nitto chowaasik galata imfeni.
 Nitto boor'a basa sina fa giraniisik Ha'oniison galattefeni. **10**
 Wonnewa waalne akama chima shiiphok shiiphet faaniis aafe
 aafe biyaniknawa amantontiissi yo'i wuzason tuunu chimanikwa.
11 Hashnu Ha'onisewa Abaniise; Daamni Yesus teetbaasik
 nittoki yoonik uguniison kaanawowa. **12** Inno nittotin keeshtet
 faanisimato Daamiis nittotna nittotna dey oomni meyakneen fa
 keeshtannitiis dichanaknawa tuumma fu'tonakna zagawowa. **13**
 Es barik Daamni Yesus kortoni meyleneen ane yeefena kabaasik
 Ha'oniisi sinaknawa Abaniisa sinakna nibnitiis mudaba foonto
 korto sinanak nittotin chinunawa.

4 Koi'baastak ayni meyane! Ha'ooson girsutik aakkak footik sholsifanamato innokin aritiwa; hash dey footiis esiisimatowa; Daam Yesusni sunaasik nittotin shiiphefenisewa kiitifeniise zeemo sinak zagiti baristan denalonon daysira zagutikwa. **2** Daam Yesusni sunaasik aro ajaji nittok innimato arsedifetiwa. **3** Ha'oosi fiqadi nitto kortotiknawa gerkesaastan wokatiknawa. **4** Nittoassin asu zuuttambaase asubaasneen ane kortoknawa ulfinakna oodana baron aruwowa. **5** Ha'ooson arunoy asuni meenimato iguni eenantonti foonaatawa. **6** Han wuzaasik oonu aatte oom aybaasin miir'onatawa. Zeemo sinak nittok makeniisimatona teetnitiison oodatik zaginisimatona es effatena wuzason zagisefe baassotin Daamiis ke'irwa. **7** Ha'oos innotin teegenas korto fo fooniktano kiina fo fooniktawa. **8** Es bari boor'a han kiitooson tugga'efe bar tugga'enaas Korto Ayyanabaason nittok imni Ha'oosontano asunintawa. **9** Nittotna nittotna keeshtoni chowaason nitto teetnitiisik Ha'ooskin arseti sinna boor'a han chowaasik oonu tichunak aane sholsifawa. **10** Megedoniyaki daa zuuttambaase asiista feese ayni meyanon zuutira keeshtesetir; sinfanaknu ayni meyane! Hash nittotin kiitifeniis esiistan denalonon daysira keeshtosotikwa. **11** Shaakkire fook kabotiknawa nitto teetni chowaason safarotik dey zeemo sinak nittotin ajajenisimato nitto teetni kushusik wostotikwa. **12** Es barik amanonoy asuni meeni sinak ulfinter sinatiwa. Oniistanu teeter aafa sinatiwuz. **13** Ayni meyane! Kiti asuni meeni chowaasik abdibesi foonto asuni meenimato suumonoytimato futooson arusotik sholefeniwa. **14** Yesus kitnamatonawa kitun dey kabinamatona amanefeniwa; Es bari boor'a Yesusnik amanere kiti baassotin Ha'oos barneen ane teshonawa. **15** Daamiiskin ephphataani kaamaasimato nittok

makefeniis esiisongwa. Daamiis yoonā kabaneen hayew sinne
fooni inno kiti baassotin aafawa zeemaniwūza. **16** Ajajini kaamak;
Ha'oosi wosini gaanyanyani kaamak; dey Ha'oni markata odtōna;
Daamiis dey teetbaasik es baassok geeptere saman kerona.
Kiristoosnin amanere kiti baasso zeemme kabsone. **17** Esseen
orfo kaak fe inno Daamiisneen ane sirusta uphok baassoneen
ane shaaruusta den ootoni, koi'ba foontonon dey Daamiisneen
ane fooni. **18** Es bari boor'a han kaamaasik nittotna nittotna wol
chimoti.

5 Ayni meyanē! Es bar sinana neyaasewa sa'atiise asin isa
wuzane nittok tichunak aane sholsifawa. **2** Daamiisa wona
yoonas wiis waalak yeefenaysimato sinbaason nitto teetnitiisik
mai'sira arsefetiwa. **3** Asuni meya: «Zuuttambaase naga
dey ma'ar» yisefeen naaner asuson keekto ephfanasimato
tishuni wonaas diingone baassosta yoonawa. Isanne aafa
aatte kesone wūza. **4** Sinuntano ayni meyanē! Nitto faasetiis
talmaassitawa. Es bari boor'a es wonaas wiisnimato aafa
nittoosta yoonawūza. **5** Nitto zuuttamniitiise chaarefaassi fe
asuwa; dey wonni asuwa. Inno waalaassi wedey talmaassi fe
asutewa. **6** Es bari boor'a guzuniwa, Teetniison ha'suk innok fayiis
hoorona uuk foonistano oom asuni meenimato afay'toni wūza
aafawa. **7** Afay'tesefe baasso waalintu afay'tesefe. Zayesefe
baasso dey waalintu zayesefe. **8** Sinuntano inno chaarefaassi fe
asu sinni boor'a teetniison ha'suk innok fayiis hoorona uuk fooni;
amantoosonnawa keeshtanaasonna Xiruranimato zagira mayani;
faruni abdiison teetaastaki bittani guftaasimato zagira guufoni.
9 Ha'oos innotin teegenaas bari gi'aasik tishunik sinnoynaron
Daamni Yesu Kiristoosniki kamo inno faru dananikwa. **10**
Kiristoos inno boor'a kitinaas kaak faafenik wedey kitifenik

barneen ane foonikwa. **11** Es bari boor'a hashti zagit faasetisimato nittotna nittotna chinusoti dey zaggusoti. **12** Ayni meyane! Nitto ganeyaassi Daamiisa wostok hopit feese baassotin, Daamiiski kamo nitto gaannye meyanonnawa nittotin kiitife baassotinna ulfinsusotik nittotin shiiphefawungwa. **13** Wostobesiistan kabi chowa baassotin akama keeshtanak ulfinsusoti. Nitto dey nittotna nittotna nagak foosoti. **14** Ayni meyane! Awujani meyanon ke'uti; digefe baassotin chinuti; hopini meyanon argasuti; asu zuuttambaase asin fakutiwa. **15** Aaffe asunu sinfenak mangu wuzaasi edde mangu wuza wolgunoynamato teetnitiison oodti. Es baristan wonna wonna nittotna nittotnanu sinfanak oom asuni meyak zuuttira ma'a wuza zaguk kaboti. **16** Wonna wonna giroti. **17** Yeetunoy shiiphoti. **18** Sina chowa zuuttambaase asik Ha'ooson galattoti; Yesus Kiristoosniki kamo fa kaantiisik Ha'oos nittokin sholefanaas esiisongwa. **19** Korto Ayyanaasi geyanon uuchutiita. **20** Raajini wosiyaason kashshutiita. **21** Chowa zuuttambaase asin fattanoti; ma'ar sina baron ephphatooti. **22** Mangu sina wuza zuuttambaase asiissin wokti. **23** Nagani Ha'oos bar teetbaasik sina chowa zuuttambaase asik nittotin korto zagawungwa. Ayyanantiis, kaantiisewa atuntiise zuuttera Daamni Yesus Kiristoos yeefena wono zinaba foonto sinna oodtera foon. **24** Es nittotin teege bar amanto sinna boor'a han baron zagunawa. **25** Ayni meyane! Innok dey shiiphosoti. **26** Ayni meyanon zuutira korto sina daamok naga ooshshosoti. **27** Han wosiyaas amanyinyini meya zuuttambesiise asik ferettonak Daamiisa sunak adara yifawungwa. **28** Daamni Yesus Kiristoosni otmaas nittoneen ane sinfawungwa; Amin!

2 Teselonqe

1 Aba Ha'oosir sina baassotnawa Daamni Yesus Kiristoosnir sina Teselonqeni betekiristaniisi feese amanyinyini meyak Phawulosnik; Silasnikinnawa Ximotiyosnikinna woste wosiya; **2** Aba Ha'oniiskinnawa Daam Yesus Kiristoosnikinna otumnewa nagane nittok sinfawungwa. **3** Ayni meyane! Amantontiis wonna wonna dichet hambaasiknawa nittotna nittotna asi keeshtanaas dey daysit hamdifar sinna boor'ana Ha'ooson mai'sira galattonik sholsuwa. **4** Es bari boor'a awune faaronnu akama rakkonewa shanane nittoosta kar'fanaknu nitto aakkak faksetimatonawa amantonitisik dey aakkak chimesetimatona Ha'oni betekiristaniisikitoni ganeyaassi faani kabaasik nittoktu teetefeniwa. **5** Es bar zuuttambaase besifanaas Ha'oosi mangsuni kar'a futo sinbaasonnawa shana ephpha taaseti Ha'oosi taatosi giruk chimme hoorere feer zagukwa. **6** Ha'oos futok mangsu kar'ar sinna boor'a nittoosta shana katisefe baassosta shana teshok waagbesiison kaasunawa. **7** Hash shana ephpheteese nittok dey innoneen ane beysa imanawa. Es bar dey sinanaas Daam Yesus akama hugnabesi faana wosibaasikitoneen ane saman yeefena kabaasikwa. **8** Es kabaasik saamet di geyak Ha'ooson arunoy baassotinnawa Daamni Yesus Kiristoosni Misirachchuni kaamaasik ajajamonoy baassotinna ke'una. **9** Baasso Daamiisa sintannawa akama hugnabaasi ulfintanna oor kesere koi'ba foonto tishuni ke'o ephphetoosone. (aiōnios g166) **10** Es wono Daamiis kortoni meyak ulfintonaknawa barik amanefe baasso zuuttambesiise asik diinqostonakna yeefena kabaasikwa. Nitto dey inno makeni zaalaason ephpha taara amaneseti boor'a kortoni meyaneen anetu faadtosotiwa. **11** Es baron safarok nitto chowaasik wonna wonna yeetunoy shiiphet faaniis Ha'oniis

nittotin teegen a teegoosik hoorer sinatknawa ma'aron zaguk fa fiqadintiseewa amantoni wostontiison zuutire hugnabaasik koi'sunakwa. 12 Esiisimato dey Daamni Yesus Kiristoosni sunaas nittok ulfintonaknawa nitto dey Ha'oni sina Daamni Yesusni otmaasik kaputtera barik ulfintotiknatu shiiphefeniwa.

2 Ayni meyane! Daamni Yesus Kiristoosni yoosewa inno dey barneen ane sinanik zuuttoni bari chowaasiktu nittotin shiiphefeniis; 2 Raajik wedey kaamak maktenaasimato wedey innokin tichche wosiyane faaron zagira: «Daamiis wolle yoona wonaas kar'i» yit kanuntiis shorkonaata wedey nawonaata. 3 Oonu aaffa ugnaknu nittotin eshanaatawa; zeemma mormoos yoonoyfeen; geenii keer giruni mangu wostoni asus ammanon kesse bestonoyfen es wonaas aafa yoonawuza. 4 Es mangu wostoni asus ha'o yistera shiiphtefa barikito zuuttambaase asiistan denalo teetbaason tegguna. Bar dey: «Ta Ha'o» yit Ha'oosi betemeqdesiissinu dey diire awastonak zaguna. 5 Nittoneen ane faana kabaasik es wuzason nittok makena baron aane yaadatowetinoso? 6 Wonbaas kar'in ammanon kesse bestona wona kar'ana kabaneen hash ammanon kesse bestonoynamato barin awu kalnamato nitto arsedifetiwa. 7 Mangu wostoosi aacho hugna hashnu wostettu fa; sinuntano hash baron kalnir faarwa; es bar dey sinanaas es baron kalfa bar ugunaastan shaatona kabaneengwa. 8 Esseen orfo Daam Yesus noonobaassin katfena kataasik tishkuna barewa addak yoobaasik tishikuna mangu wostoni asusna ammanon kesse bestona. 9 Es mangu wostoni asus yoonaa Sexanani hugnak daagsuni biistera artonoy wuznewa besone dey diinqi wuzakitone asinna zagukwa. 10 Esiisimato es tishuni asuni meyanon eshanaas showo tesa mangu wuzasikitonon zagitwa.

Es asuni meya tishshonees dey farsonek zaguni futooson shunne ephphetoo beyete boor'awa. **11** Es bari boor'a Ha'oos eshaasik amanosonek daagsuni hugna baassosta wosuna. **12** Es bar dey sinanaas futooson aafa amanoniwuzayisefaat boor'besiisik girsefe baasso zuuttambesiise asiista mangsu katonakwa. **13** Daamiisik shunto ayni meyane! Inno wonna wonna nitto boor'a Ha'ooson galattonik sholsifawa; Ha'oos Ayyanabaasik korto zagina boor'anawa futoosik amanera farusotik zeemma nittotin korina boor'awa. **14** Daamni Yesus Kiristoosni ulfinaason haa'osotiktu inno nittok makeni misirachchuni kaamaaski kamo nittotin teegewa. **15** Es boor'a aytaasakitono! Chimma yerotiwa; kaamniisik sinun wosiniisik inno nittok makeni assuuson zaggira ephotiwa. **16** Daamni Yesus Kiristoosnawa innotin shuna; otumbaasik koi'ba foonto chimaason; ma'a abdiison innok ima Aba Ha'oniise; (aiōnios g166) **17** Ma'ar sina wuzason zuutira zagutiknawa makotikna nibnitiison chinawungwa; ma'a wuzason zuutira zagutiknawa wollotikna nittotin chinawungwa.

3 Koi'baastak dey ayni meyane! Nittokik sinnaysimato Daamiisa kaama taptera zi'unaknawa ulfintonakna innok shiiphotiwa. **2** Esiisimato dey kaambaason ode baasso zuuttambesiise amanosonirtewa; es bari boor'a eling asuni meyakinnawa mangu asuni meyakinna fui'tonik innok shiiphotiwa. **3** Sinuntano Daamiis amanamtowa; bar nittotin chinuna; Sexanaaskin dey nittotin oodanawa. **4** Nittok ajajeni baron hash sinun hanneen zagsotimato Daamiisik nittotin amanefeniwa. **5** Daamiis nibnitiison Ha'oosi keeshtanaaskinawa Kiristoosni fakiyaaskina nittotin zoonsawowa. **6** Ayni meyane! Wosto kotefe baassostannawa innokin makte assusimato foonoy kiristana zuuttambaase asisatanna oor kesatik Daam Yesus Kiristoosni sunaasik nittotin

ajajefeni. **7** Inno besini besosik zoonustotik sholsifanamato
 nitto teetnitiisik arsefetiwa. Inno nittoneen ane faani kabaasik
 wosto kota asu aane sineniwa. **8** Dey aaffe asuni tushanu baak
 aane muweni; sinuntano nittoossin ooniistanu ba'a sinnoynimato
 waalaknawa wonakna hopitnawa kabetna wostet faanir. **9** Es
 baron zaginiis inno besini besosik zoonustoti uuktano nittokin
 innok argasu dananik mabtini tishifaantawa. **10** Nittoneen ane
 faani kabaasik: «Wosto shunnoy bar muunaatawa» yifa tuma
 nittok imma faanir. **11** Es baron yiniis nitto ganeyaassi isa isa
 meya wostoni kotinyanya feeseter sinnamato odefaatwa; es asuni
 meya baassotin tiir'onoy wuzaassi girsefaafe oomni meyanon
 rakkisutano aane wostesefe. **12** Es effetena asuni meya diire
 wostosoneknawa foobesiisik sholsuuson danonekna Daam Yesu
 Kiristoosni sunaasik baassotin ajajefeni; dey kiitifeni. **13** Sinuntano
 nitto ayni meyane! Ma'a wostoni wostoosta mikishotiita. **14** Han
 wosiyaassi nittok makeni kiitooson ephphetoonoy asu feefaanane
 es asusin gasasutiwa; wostobaasik iichchonak barneen ane isar
 sinatiita. **15** Sinuntano ay zagira ke'utitano guma zagira faadutiita.
16 Nagani Daamiis teetbaasik wonna wonna zuuttambaase
 asik nittok nagaason imawowa; Daamiis zuuttamnitiseen ane
 sinfawowa. **17** Han nagani ooshshoni tichaason kushunaasik
 tichiis ta Phawuloswa; ta wosiya zuuttambaase asiissi fa
 mallatoos haniiswa; tichifanaas dey ekkawa. **18** Daamni Yesu
 Kiristoosni otmaas zuuttamnitiseeneen ane sinfawungwa.

1 Timotiyos

1 Innoti fati Ha'oosik; abadini sina Yesus Kiristoosni ajajiisik
Yesus Kiristoosni wosi sina Phawulosnikin; **2** Amanok futoni
naata sina Ximotiyosnik abani sina Ha'ooskin dey Daamni
Yesus Kiristoosni otmaasewa fakiyaase dey nagaase neek
sinfawung. **3** Meqedoniya hamfaat neek adara yinamato esta
feese isa isa asuni meya esha assu assunoytemato zagutak
Efesonuk duwa. **4** Ke'noy tochonewa koi'ba foonto sina koontoni
faadaassi wolsera girsonoytemato ajajowa. Es wuzaasikito
kirikkiritu ephpha yaafatano amanok zagtefa Ha'oosi wostok
aane ke'fa. **5** Han ajajisi alama dey kayma nibsin; ma'a kanusin,
futoni amantotan beste keeshtanawa. **6** Isa isa asuni meya
han effatena chowaastan oor kesere ke'noy wollaasi wolsete.
7 Es baron zagsefees tumaasi assinyanya sinak sholsefaatwa.
Sinuntano maksefe baron aane arsefe wedey inno futowa yisefe
wuzason aane yaadatesefewa. **8** Asu mai'sire wostefaanane
tumaas ma'ar sinbaason arifeniwa. **9** Esiisimato dey tumaas
tumtenaas ma'a asuni meyak sina shakinamato arifeniwa. Tuma
tumtenaas manguni meyaknawa tumaassi foonto wuza zagsefe
baassok; Ha'ooson shiipho beyfe boor'ni meyak; kortobesi foonto
Ha'oosi kaamniamato fooson kashshife baassok; aba intooson
worsefe baassoknawa kaa worsefe baassoknawa **10** Esiisimato
dey gerkese fe baassoknawa arqarna arqarna wol ephfe
baassokna; asunin ukke ephphe taamme waagefe naggadden
meenawa eshtuni meenawa. Eshak teyife baassoknawa futoni
assuuson alda zagsefe baassokwa. **11** Futoni assus Ha'oos
taak adarak imna ulfinto misirachchuni kaamaasneen isarba
faarwa. **12** Taan wostok korire amanamto asu zagire faadire
taak hugna ima Daamni Yesus Kiristoosnin galattefawungwa. **13**

Awune faaron sinun zeemo sinak Kiristoosnin me'ar; kabgir; salphisir sinfanaknu bar taak faki. Bar dey taak fakinaas ta es wuzasikitonon zuutira arunoynawa amanonoyna zaginar sinna boor'awa. **14** Ha'oniisi otma Yesus Kiristoosnikin sina amantoosewa keeshtanaase ane dayistera taak imte. **15** «Yesus Kiristoos boor'ni meyanon fatuk han daasta yewa» yifa kaama futonewa asu zuuttere ephphetoonakna sholsuwa. Boor'ni meyaassin arkiron boor'ba feenaas tawa. **16** Sinuntano taak fakiya zagtewa. Fakiya zagtenaas Yesus Kiristoos koi'ba foonto fakibaason asu zuuttambaase asiistan arkiron boor' sina tayista besubaasikwa. Esiis dey barik amanefe baasso koi'ba foonto kaa danosoni baassok beso sinanakwa. (aiōn g166) **17** Es bari boor'a koi'ba foonto taato; kitunoy barik, biistonoy barik; isa Ha'oosik ulfinnawa galatne hawungneen kabira hamma koi'ba foontonon sinfawungwa! Aamin. (aiōn g165) **18** Naata Ximotiyosno! Zeemo sinak neek raajik maktenaasimato han ajajiison adarak neek imanawa. Es raajisik zoonustefaat ma'a neebo neebowa. **19** Amanonewa ma'a kanune neek faafawungwa. Isa isa asuni meya kanubesiison oodonoy merkebiison ipuwaas kalla tishkifanamato amantobesiison tishkisete. **20** Es baassossin Hemenewosnawa Iskindirna feeseter. Baasso Ha'oosta mei'ni kaama maksonoytemato arsonek Sexanaasik aatira imingwa.

2 Ha'ooson shiiphoknawa ulfinbare yere kaakna mamsu, shiipho, natunewa galatne asu zuuttambaase asik zagtonak kiitifawungwa. **2** Ha'ooson digoknawa ma'a amalak zoonustokna; nagaknawa koochonon foonik dey arkiron taatoni meyaknawa ha'suni hugnabesi faana tega dimaasta feese baassok zuutira shiiphoti. **3** Es effa shiiphoos innotin fati Ha'oosi sina ma'ar dey girsu wuzawa **4** Ha'oosi safara asuni meya zuuttere

farsoneknawa futooson arsonekwa. **5** Ha'oos isarwa; ganeyaassi feefaat Ha'oosewa asusna asin gansifees dey isarwa. Es bar dey asu sina Yesus Kiristooswa. **6** Asuni meyanon zuutire boor'besiissin furok teetbaason furi zagire imaas barwa. Esiis dey futoni wonba kar'fana kabaasik Ha'oosi fatuni wostooson besifa zaalawa. **7** Ta dey amantoni kaamaasonnawa futoni kaamaasonna makok wosinawa assinyanya sinna Aazabni meyaki wostenaas es bari boor'awa. Es baron dey makefana kabaasik futosontu makefantano eshanontawa. **8** Ese aaffa dimaastanu fe arqasuni meya gi'newa faassone beyye teetbesiison Ha'oosik korire kushubsiison kabugsere shiiphosonek sholefawungwa. **9** Esiisimato dey mashka meya sombesiison keeshshuk wedey warqek wedey inquk wedey waagba chima maamni mayak sinnoynaron digaknawa teetni daa ephakna baassok sholsu sina maama mayoto. **10** Ha'ooson shiiphefeni yisefa mashka meya zagsonok sholsu ugnak ma'a wostok teetbesiison keeshshusoto. **11** Mashka asu digoknawa ajajamokna arun. **12** Mashka asu arqasunin assunak wedey arqasusata ha'suni hugnaba foonak ta aafa ma'i unawuza. Bar shaakkunak sholsifa. **13** Zeemme testees addaamwa; orfotu Hewan dey teste. **14** Dey eshteesnawa Ha'oosi tumanon aataasna mashkaastano eshtees Addamtewa. **15** Sinuntano mashkasu amanoknawa keeshtanakna dey kortok teetbaason oodda faara naani kophoktu farunawa.

3 Isa asu: «Betekiristanini kur'u sinanak sholefaanane ulfinto wostotu kaltefewa» yifa kaamaas futowa. **2** Es bari boor'a betekiristanini kur'u sina asu zinaba foonto, isa asuni teego, ma'arik feefer, teetbaason ha'sir, sholsu ugnasik woster, irbani ephar, assuk chimba feenar; **3** zayonor, kirikkiri shunnor, garam, chowa sholonor, waaga keeshtonor; **4** Basa keerki

asuni meyanon mai'sire ha'suk chimar, naanggotbaas sholsu
 ulfina imet ajajamer sinanak sholsifa. **5** Asu basa keerki asuni
 meyanon ha'suk chimnor sinfaanane Ha'oni betekiristaniison
 aakkak ha'suk chimnirin? **6** Beegantok teetbaason teggire
 dabulosniista mangsu katenaasimato sinnoynamato gaddo
 amanynyiis betekiristaniisi zoonsi sinanaatawa. **7** Zinaknawa
 sexanani eshmisi girunoynamatona amanonoy asuni meeni
 sina ma'a sunba foonak sholsifa. **8** Esiisimato Daaqonyinyini
 meya ulfintonawa wolumbesiisik zagi; akama wayinini usha
 ushnor; waaga jooronor sinanak sholsifa. **9** Dey amantoni
 aacho chowaason kayma kanuk oodar sinanak sholsifa. **10**
 Baasso dey zeemme fattantosoto; estan zinabesi foonto
 sinere bestesefaatene daqonynyi sinne wostosoto. **11**
 Esiisimato asubesiisikito ulfinto; asunin hamatonor; ma'arik
 faar; zuuttambaase asiistak amanamter sinanak sholsifa. **12**
 Daaqonyinyini meya isa isarbesiis isa asuni teego sinonek
 sholsifa. Naanggotbesiisonnawa keerki baassotinna ma'arik
 ha'susonek sholsifa. **13** Daaqonyinyini wostooson ma'arik
 wostesefe baasso akama ulfina sholsifa. Yesu Kiristoosnista fa
 amantobesiisik dey diga foontonon makoni chima danosone. **14**
 Neeki yoonak abdi zagifanaknu han ajajiison neek tichifawungwa.
15 Es baron dey tichunaas ta wokfanaknu asuni meya Ha'oosi
 keer aakkak foosonemato arutakwa. Keyaas dey hayewa Ha'oosi
 betekiristaniwa. Bar dey futoni yeetonewa kaputnewa. **16** Futoni
 haymanotiniisi aacho chowaas ek hang uba foontonon akamawa.
 Es bar dey Ha'oos: «Asu sinne ammanon beste; futo sinbaas
 Ayyanak arte; Ha'oni wosiyak beste; dara zuuttambaase asik
 makte; han daastaki fe asuni meya amanesete; ulfinak den
 sama hami» yifarwa.

4 Korto Ayyanaas ammanon: «Orfoostaki neyaassi isa isa asuni meya eshtu daagsifa ayyanaasonnawa kiinaasi assukna zoonustesere haymanotibesiison mormosonewa» yifa. **2** Es effatena assusi kor'a tane fe asu aafe uus; eshanon wollesefe kabaasik kiichu bittak kiichcherne faaron taacha kanubesi faana asuni meyakingwa. **3** Es effetena asuni meya ephne girune asin kalettu feeseffe. Amanefe baassonawa futooson arsefe baassona baron galatteset muusonek Ha'oos tesina muuson: «Muutiita» yit kalefe. **4** Ha'oos tesina muus zuuttera ma'arwa. Galatak ephpheteesefaatene ha'toni wuza isanne aafa. **5** Ha'oosi kaamaknawa shiiphokna kayma sinanawa. **6** Han aruuson amanyinyini meyak assaatane Yesus Kiristoosni ma'a wostinyinya sinatawa. Es futoni kaamaasik zoonustefatane dichneeson ammanon besutawa. **7** Ha'ooson shiipho sinnoy han daastaki tohostan wokwa. Ha'ooson shiiphok teetnees dostonak zaguwa. **8** Atu chimanak zagifa assusik teetnees dostonak zagu ke'fanaas garonongwa. Sinuntano Ha'ooson shiiphok teetnees dostonak zaguus hashti bariknawa yooni kaasikna abdiba faar sinna boor'a zuuttambaase asik ke'arwa. **9** Han kaamaas asu zuuttere ephphetoonak sholsu futo wollawa. **10** Inno asu zuuttambaase asin arkiron dey amanefe baassotin zuutira fatuni hayewa Ha'oosik abdi zagir sinni boor'a wostok hopifeni dey kabefeni. **11** Han wuzasikitonon ajajo dey assu. **12** Na'o asu sinta boor'a oonu neen kashshunaata. Sinuntano wollak, fook, keeshtanak, amanoknawa kortokna amanesefe meyak beso singwa. **13** Ta yooni kabaneen korto matsafaason asuni meyak feretuk; makoknawa assukna chimma. **14** Neek raaji maktena wononeennawa betekiristaniisi kur'uni meena neyista kushubesiison ta'ire shiiphesete wonoti imte Ha'oosi

otumni imanon daagotaatawa. **15** Ne dicaason asuni meya zuutere biyonek es wuzaasta chimma. Es wuzasikitonon wostota feeshuk atuneeson zuutira baassok imma. **16** Ne teetasiknawa assifata assusikna aruwa. Es wuzaasikitota chimma. Es baron zagaatane teetneesonawa odefe baassotinna fu'otawa.

5 Kur'u asusin aba zagira kiitutano ke'utaatawa. Na'o arqasuni meyanon ayni meya zagira ephwa. **2** Esiisimato kur'u meyanon into zagira dey na'o mashka naanggotaason eet zagira ma'a kaymak biwa. **3** Teegobesi kitifaan futok argasu sholsina dica asusikitonon ulfinsuwa. **4** Aaffa teegoba kitina dica asus naanggotba wedey naabaasi naanggotba faafaanane es naanggotaas zeemma keerki meyanon argasunak; kooni baassoknawa aponi meyakna dichisete kowaason wolgunak Ha'oni kaamnimato sholsu sinbaason aruuson. Es bar dey Ha'ooson girsu wuzawa. **5** Dicha sinna teetbak faafa asus abdibaason Ha'oosta zagira waalaknawa wonakna Ha'oni argasu danak shiiphok chimma foona. **6** Sinuntano han daastaki fooni giraason sholefa dica asu yerobaase faagedo kituwa. **7** Zina foonto sinne foosonek asuni meyanon assuwa. **8** Isa asu basa teetni kooniisin wedey arkiron tai'so basa keerki asuni meyanon argasunor sinfaanane haymanotibaason morme asuwa; dey amanonoy asusatan denalo manguwa. **9** Woggabaas issunasireneen daakalo sina teegobaas kitina asuson dica asusikitori faadaassi tichutaatawa. Dey isa teegoniki girira faar sinanak sholsifa. **10** Bar naanggotni dichuk; irbanin ephphetook, amanyinyini meeni wocho masak, rakkoossi feese baassotin argasuknawa ma'a amalakna teetbaason imakna ma'a wostok arto sinanak sholsifa. **11** Baasso ashni eenantoos baassotin merera Kiristoosnista fa keeshtanbesiis yo'ifana kabaasik

teegoniki giruk sholseter sinna boor'a na'o dica asusikitonon mazgabiis tichutaata. **12** Es dica asusikito zeemmeti girsete teyyaason ooda beyeter sinna boor'a baassosta mangsu katerwa. **13** Es baristan dey wostoni kotak arseter; es bar koi'ba sinnoynaron isa keerun isa keer hamefaafe baassok sholsunoy wolla wolleset hamatetnawa asuni chowusi girser sineter. **14** Es bari boor'a na'o sinne feeseten teegobesi kitina mashka meya girsere naanggota koonusonek; keebesiison ha'susonek kiitifan. Es barik gumaas sunni mangsuni ugna turkuna. **15** Zeemo sinak teegoba kitina isa isa mashka meya Sexanaasik zoonustesere amantoni ugnaastan shaatesete. **16** Kiristana sina isa asu keebaassik teegoba kitina dica asusikito faasefaanane betekiristaniisik ba'a sinonoytemato es asusikitonon argasun. Ekkak betekiristaniis argasuni asuba foonto dica asusikitonon argasuk chimana. **17** Betekiristaniison mai'sire ha'sife baasso arkiron dey kaambaason makoknawa assukna hopisefe kur'uni meyak akama ulfina baassok sholsirwa. **18** Korto matsafaassi: «Meya ichfa gachwaasi noononon taar'ataata» yi. Esiisimato dey: «Wostinynyaasik damozaba kaastonak sholsir» yifa. **19** Hep wedey keez asuni meya zaala makosonyteron betekiristanini kur'usata kar'fa malataason ephphatootaata. **20** Omni meya digsonok boor'a woste asusin asu zuuttambaase asi sinak ke'uwa. **21** Zagfata wuza zuuttambaase asiista isaasin oomiisatan arkissunoy wedey ooninnu korunoy han kiitifana baron zagutak Ha'oosi sinanawa Yesus Kiristoosnik korte Ha'oosi wosini sina adara yifawungwa. **22** Kushuneeson asuniista ta'ire taassuk taptotaata. Teetneeson kaymak oodtano oom asuni meyaneeen boor'ni wostoosneen ane isar sinataata. **23** Katneessiki merosiknawa wonna wonna merefa meroneesikna garo wayinini

usha ushtano aka aka ushataata. **24** Isa isa asuni meeni boor'aas amma sinbaasik tai'nin mangsu katonir sinbaason besifa. Sinuntano oom asuni meeni boor'aas ammanon bestefanaas wokkawa. **25** Esiisimato ma'a wostoos dey ammawa; amma sinnoy bar dey aachera aafa fui'tona wuza.

6 Ha'oosi sunnewa inno assuse mechonoynamato bozni meya zuuttere Daambesiisakitonik sholsifanamato ulfinsusoto. **2** Daambesiis amanyinyi sine bozni meya Daam Yesusniki kamo ay sinete boor'a kashshusosoneetawa. Es baristan wostesefe wostoostan buu'a danefe Daamni meya amanyinyi dey shunto ayni meya sinete boor'a zeemotiistan arkissire baassok wostosoto. Ne dey assutaknawa kiitutakna sholsinaas esiisongwa. **3** Futoni Ha'ooson shiiphoni assusnen ane isar sina baron; Daamni Yesus Kiristoosni kayma kaamaason beyfaat ooma assu assife bar; **4** Es asus beegantok kitte isa wuzanu aane arife. Sinuntano sinnoy kaamni karakkaronewa faassonek asi mangu eenanto basaassi faarwa. Es bar dey mangu koona, faasso, me'a, mangu laphebaatonewa; **5** Es wuzaasikito dey futooson oomte asuni meeni ganeyaassi zagtefa budunoy kirikkirisontu ephpha yaafa. Es effetena asuni meya Ha'ooson shiiphoo baassok otumni dannu uguna sinnatu bestefa. **6** Sinuntano: «Fayiis taak hoorona» yife asusa Ha'oni shiiphoo barik akama buu'abawa. **7** Inno han daasta isa wuzane aane ephpha yoweni. Isa wuza dey ephphe han daastan ephpha hamanir aafa. **8** Es bari boor'a muunewa maamne innok faafaanane hoorona. **9** Sinuntano otum asu sinak sholsefe meya fatanasitu gandesefe. Asuni meyanon mangsira tishkifa ke'noy akama mangu eenantoni eshmiyaasik oottesefe. **10** Isa isa meya es baron eenantesere haymanotiistan shatesere akama shanasi gandesete. Es bar dey sinfanaas birrini shunaas

mangu zuuttambaase asi tuza sinna boor'awa. **11** Ha'oni asuno! Ne es bar zuuttambaase asiistan shaatowa. Ooko sinaason, futoni Ha'oosi kaamnimate fooson, amantooson, keeshtanaason, fakiyaason, chimme yeroosonnawa garamaasonna sholowa. **12** Ma'a amantoni neebooson neebowa. Showo zaalni meeni sina futoni zaala maketa koi'ba foonto kaason zaggira ephwa. (aiōnios g166) **13** Zuuttambaase asik kaa imfa Ha'oosiknawa Pentenawi Philaxosni sina ma'a amantok zaala make Yesus Kiristoosni sinak neen ajajefawungwa. **14** Daamni Yesus Kiristoos ammanon bestona kabaneen han ajajiison kiinanewa zinane foontona sinna oodwa. **15** Es Kiristoosni amma bestoos suustonewa bar bar ha'sinyanya sina taatoni meeni taato, Daamni meeni Daam sina bar duusina wonaasta sinana. **16** Bar bartu kitunorwa; oonu ta'e biyak chimnoyna chaarefaassitu feefe. Barin biyar isar oonu aafe; oonu dey barin biyanak aafa chimanawuza. Ulfinnewa koi'ba foonto hugnane barik sinfawung, Aamin. (aiōnios g166) **17** Han daastaki otumni meya tishuni otumbesiisik ge'onoytemato wedey abdibesiison sinnoy otmaasta zagsonoytemato ajajowa. Abdibesiis innotin girsunak zuuttambaase asin arkissira imfa Ha'oosta zagsonok ajajowa. (aiōn g165) **18** Dey ma'a wosto wostosonek baassok fa baron dey haa'e imak ma'i usonek ajajowa. **19** Es barik futo sina kaason danonek yooni neyaasik zaga kaputba faana otma baasso teetaasik zuutusone. **20** Ximotiyosno! Adarak neek imte baron oodwa; Ha'ooson ulfinsunor baaki wollaassinnawa tugga'ok eshni aru sina techmaassin wokwa. **21** Es effatena aruni faar yiset feese isa isa asuni meya es baron zaguk amantoni ugnaastan shaatesete. Ha'oosi otma nittoneen ane sinfawungwa.

2 Timotiyos

1 Yesus Kiristoosnikin beste kaani abdiisik Ha'oosi fiqadik
Yesus Kiristoosni wosi sina Phawulosnikin woste wosiya;
2 Shunto naata Ximotiyosnik; aba Ha'oniiskinnawa Daamni
Yesus Kiristoosnikinna otumnewa fakine dey nagane neek
sinfawungwa. **3** Wonna wonna wonne waalne shiiphonaasik
neen safarefana kabaasik ta abani meya zagsetesimato ta
dey kayma kanuk barik wostefana Ha'ooson galattefawungwa.
4 Arafneeson yaadatedifawungwa; es bari boor'a akamanon
gironak neen biyanak kaltefawungwa. **5** Neekik fa futoni
amantooson yaadatedifan. Effatena amantoos zeemma afane
Loyidniki dey intone Ewunqekiktu fawa. Neekik dey faanamato
aringwa. **6** Es bari boor'a kushunaason neyista ta'ifana kabaasik
neek imte geenimato sinna neyissi fa Ha'oosi imanon hepsa
wolgira geenimato saamma daysit hamanak yaadatsifawungwa.
7 Ha'o innok imna imaas hugnanir, keeshtannir, dey teetni
ha'suni Korto Ayyanatano digani ayyanatawa. **8** Ese Daamniisa
chowanon makooson iichchotaata. Basa boor'a taatere fe
taak dey iichchotaata. Sinuntano Ha'o neek imana hugnaasik
misirachchuni kaamaasi boor'a yooni shanaason ephphatowa. **9**
Bar inno zagini ma'a wostok sinnoynamato teetbaasi shunaknawa
otumbaasikna innotin fati. Korto sinna foonik innotin teege. Es
otmaason neyaneen sinak Yesus Kiristoosniki kamo innok imi.
(aiōnios g166) **10** Es otmaas innotin fati Yesus Kiristoos yoobaasik
ammanon beste. Bar kituusi hugnanon tishkire misirachchuni
kaamaaski kamo kitunoy koi'ba foonto kaa ammanon innok
besi. **11** Ta dey es misirachchuni kaamaason makoni wosi;
assinynya sinna teegten. **12** Han rakkooson ephphataat faanaas
es bari boor'awa. Sinuntano oonin amanenamato arifana boor'a

aafa iichchonawuza. Ta imna adaraason Kiristoos wolle yoona kabaneen bar ooda chimanamato arifawungwa. **13** Taakin arita amanamto kaamaason beso zagira Yesus Kiristoosnik fa amantoosiknawa keeshtanaasikna oodwa. **14** Innoossi faafa korto Ayyanaaski kamo neek imte ma'a adaraason oodwa. **15** lisiyani awurajjaassi fe baasso zuuttere taan beyye hametemato arifatwa. Baasso ganeyaassin Figelusnawa Hermogenesna feeseter. **16** Daamiis Onesiforni keerki meyak fakibaason imawowa. Bar showo wona taan chini. Taatonaasiknu aane iichchowe. **17** Roomki katama yeena kabaasik dey sholefe sholefetu taan dani. **18** Mangsuni kar'ni wono Daamiis fakibaason imawowa. Efesonuk faana kabaasik awune faaron taan argasinamato ne teetneesik mai'sira arifatwa.

2 Ese naataaso! Yesus Kiristoosnikin bestefa otmaasik chimwa. **2** Showo zaalni meeni sinak taakin arita aruuson oomni meyanon assuk chimni baassoknawa amanamto asuni meyakna adara imma. **3** Ne dey Yesus Kiristoosni ma'a meya taar'o sinna taneen ane shanaason ephphatowa. **4** Taar'o sinne wostefe asu meya taar'oosa gaanynyanin girsuk hooro sinanaktu sholsifatano taar'oos teetbari wostoossi aane girife. **5** Esiisimato aato aato eelfe asu tumbaasimato eela shakaanane merere es merena bari wossuma aafa danana wuza. **6** Wostok hopife bulinyyaas wostena gaanaassin tesuniison dananak sholsifawa. **7** Daamiis zuuttambaase asik yaadata neek imana sinna boor'a ta makefana baron mai'sira yaadatowa. **8** Kitun kabi barinnawa Dawitni zalaassin sina Yesus Kiristoosnin yaadatowa. Ta makefana misirachchuni kaamaas esiiswa. **9** Es misirachchuni kaamaasi boor'a mangsi asunimato shashsharak taatera shana ephpha taadifangwa. Sinuntano Ha'oosi kaama aafawa taatona wuza.

10 Es bari boor'a baasso dey Yesus Kiristoosnik fa faruuski kamo bestefa koi'ba foonto ulfina danonek Ha'o korina asuni meyakwa iyaat zuuttambaase asin fakifaan. (aiōnios g166) **11** Ekka yifa kaamaas amantowa; «Barneen ane kitifaanine; barneen ane dey kaak fooni. **12** Fakiyak chima yerefaanine; barneen ane taattoni; mormefaanine bar dey; innotin mormonawa. **13** Inno amanamto asu; sina shakaanine; bar teetbaason; aafa mormona wuza sinna boor'a; aagenu amanamto sinnetu foona.» **14** Han chowaason yaadatsonek zaguwa. Kaamtan kabi chowa karakkarsonoytemato Ha'oosi sina teetbesiison oodosonek zaguwa. Es kaamni karakkaroos odesefe asuni meyanontu tishkunatano isa wuzaknu aane ke'fa. **15** Futoni Ha'oosi kaamanon likkik katife asunimatonawa wostobaasik iichchonoy wostinyanya sinna teetneeson Ha'oosi sina tai'sukna dey girsi asu sinatak duudowa. **16** Han daastaki chownewa shima sina wollaastan wokwa. Es effatena wollaas asuni meyanon Ha'oostan daysire wokosonektu zagifawa. **17** Es baasso assus farunoy mazanimatotu tagit hamfa. Es baasso ganeyaassin Hemenewosnawa Filtosna feeseter. **18** Es asuni meya: «Kitun kabu zeemo sinaktu siniwa» yit karakkarok futoostan wokete. Dey isa isa asuni meeni amantooson shorkisefewa. **19** Sinuntano «Daamiis basar sina baassotin arifewa» Esiisimatonu: «Daamiisa sunanon teegefe baasso zuuttere manguustan wokosoto» yistera tichchera shorkonoy Ha'oosi kaptaasta maatamak ichchewa. **20** Inya keyaassi warqeknawa birrikna wosuste koda koi'ba sinnoynaron i'okin wosuste kodanewa ooche kodane faaser. Es barissin isa isaas ulfinto wostok; isa isaas ulfinba foonto wostotatu feeshfa. **21** Es mangu wuzaassin kortere kesse kayim sinne feeefe asus ulfinto wostota feeshfa kodaasne feer

sinana. Ma'a wostok hoore bar Daamiisik korto sinne feere ke'ni koda sinana. **22** Na'oni meeni mangu eenantoostan wokwa. Kayma nibak Daamiisin teegsefe asuni meyanee ane sinna ookooson, amantooson, keeshtanaason, nagaason sholowa. **23** Chowa ephpha yoonamato arira gowwa sinaastannawa ke'noy shima karakkarostan wokwa. **24** Daamni wostinyinya sina asu zuuttambaase asik garam, assuk chimarnawa fakirna sinanaktu sholsifatano faassonak aane sholsifawa. **25** Bar tugga'ese fe baassotin garamak kiitir sinanak sholsifa. Awuzakne futooson arsonok Ha'oos harmini ugna baassok imak chimana. **26** Esiisimato nibbesiiski wolsere Daabulos basa fiqadiison zagsonok baassotin ephni eshmiyaassin aatte kesonewa.

3 Koi'ni wono rakkisuni wona yoonamato aruwa. **2** Asuni meya teetbesiison keeshter, Waagni danak joorer, ge'eser, beganter, me'eser, aba intoosik ajajamonor, galatbesi foonto, kortobesi foonto, **3** Keeshtanbesi foonto, feeshun usonor, asuni suna mangsiser, teetbesiison ha'sunor, keena budu, ma'ar sina wuzason oomteser, **4** Mormeser, teetbesi oodnor, beegantok tuumme feeser, Ha'ooson shunaastan ashbesiison girsu shunar sinone. **5** Ha'ooson shiiphediferne feer sinnetu bestesefe; sinuntano Ha'oosi shiiphoni hugnanon mormesefe. Es effetena asuni meyaastan wokwa. **6** Es asuni meya keya keyaassi aatte girifaafe showo boor'besi tuultera faana showo tesa igak zoonustesefa hopiya ayyanabesi faana mashkasuson baasso ha'suussi zagsefe asuni meyanee feeseterwa. **7** Es effatena mashkasusikito wonna wonnatu arsesefe; sinuntano futooson aruta kar'ak aane chimefe. **8** Iyyanesnawa Iyyanberesna Musenin tugga'sesetemato han baasso kanubesiis mangiranawa amantoni chowaasik gandesere

feeseter sinna boor'a futooson tugga'ese. **9** Iyyanesnawa lyyanberesna asi gowwaas ammanon bestenamato han baasso gowwaas dey asu zuuttambaase asi sina ammanon bestonir sinna boor'a aafa wostota feeshana wuza. **10** Sinuntano ne ta assuuson, ta fooson, ta alamaason, ta amantooson, ta fakiyaason, ta keeshtanaason, ephna barik chimme yeronaaon arifatwa. **11** Esiisimato dey kabugtonaasonnawa ephphataana shananaaasonna arifatwa. Ansokiyaknawa lkoni yokna, dey Listirak tayista kar'a chowaasewa fakiyak ephphataana kabugtoose arifatwa. Sinuntano Daamiis zuuttambaase asiissin taan fu'ewa. **12** Futok Kiristoos Yesusnir sinne Ha'ooson girsire fook sholsefe baasso zuuttere kabugteseterwa. **13** Sinuntano mangu asuni meenawa eshtuni meena asuni meyanon eshetnawa teetbesiisik daagesetna manguusta mangu daysiset hamefe. **14** Sinuntano ne ookin aritamato aritar sinna boor'a es arita bariknawa amaneta futoosik zaguwa. **15** Daagneestanneen kabira Yesus Kiristoosnik amanok faru bestefanamato techma imfa korto matsafaasikitonon aritwa. **16** Korto matsafaasikito zuuttera Ha'oosi Ayyanani zoonsiyak tichcherwa. Es bar dey futooson assuk; daage baassotin ke'uk; daaget fooson kaanuknawa ma'a fook sinni ugna imak ke'arwa. **17** Es ke'fanaas dey Ha'oni asu zag sinanaknawa aaffa ma'a wostooson dey wostok hoorer sinne bestonakwa.

4 Ha'oosi sinaknawa dey taatobaason yeetifena kabaasik hayewni meyaastanawa kituni meyaastana mangsu kar'ni Yesus Kiristoosni sina adara yifan. **2** Kaambaason mako; mai'fanak mangifanak aagenu sinun chimma wostowa; assit, ke'itnawa kiiitna; fakiyaknawa assukna chimwa. **3** Asuni meya kaa imfa assuuson odok oomtosone wona yoona. Sinuntano baasso

sholsefe wuzason makoni assinyabesirin zuutusone. **4** Es bari boor'a futosi chowanon odo beyefaat raajini odok sholsefe. **5** Sinuntano ne zuuttambaase asiistan teetneeson ood. Shanani ephphetook zagu; Misirachchuni kaamaasi makoni wostooson wosto. Neek imte wostooson zuutira koi'su. **6** Ta maa'a sinanak hooreratu fawa; han daastan dey oor kessa hamana wona kar'i. **7** Neebooson ma'arik neeben; aatatoni eelaason koi'ba kar'a eelin; amantonaason oodin. **8** Hanneen ekalo ookoni akilili taak hoorera faar. Es akililiison futok mangsu kar'fe Daamiis es kabaasik taak imana. Imanaas dey taak koi'ba sinnoynaron basa ammanon bestooson kaltesefe baassokneengwa. **9** Taptera hang taaki yootak duudowa. **10** Deemas han daasta fa wuzason shunne tayistan oor kesse Teselonqe hami; Kerqiis Galatiya hami; Tiito dey Dilmatiya hami. (aiōn g165) **11** Taneen ane feyiis Luqas koi'ba. Marqos Ha'oni wostok ke'nir sinna boor'a sholera taak ephpha yowa. **12** Tikiqosnin Efeson wosingwa. **13** Yaafata kabaasik Tiroaddak Karpusniki esta kunsina kombortaason taak ephpha yowa. Matsafaasiktonon arkiron dey Birannani matsafaason taak ephpha yowa. **14** Bitta ki'fe Iskindir akama miir'a tayista kati. Daamiis wostobaasimato barik kaasuna. **15** Bar inno makefeni baron mai'sire tugga'er sinna boor'a nenu teetneeson basaastan oodwa. **16** Ta malattena chowaasik tesuni malsiison wolgifana kabaasik zuuttambesiisetu tayistan wokedetano taneen ane yerere taan argasir oonu aafe. Es baron dey Ha'oos mangsu zagira baassosta faadunaata. **17** Sinuntano wosiyaas taaki kamo zuuttera maktonaknawa Aazabni meya zuuttere odosonek Daamiis taneen ane sinne taan chini. Eetoosa noonosin dey fu'ten. **18** Daamiis mangu wuza zuuttambaase asiissin taan fu'ona. Samak fa taatobaasta taan taamme katuna.

Barik koi'ba foontonon ulfina sinfawungwa! Aamin. (aiōn g165) 19

Prisqillaknawa Aqilakna; Onesiforimni keerki meyak naganaason mako. 20 Erastos Qoroxos katama fu'te; Trofomos mettena boor'a Milixin beyya yaan. 21 Yeeshu girunoyfen taaki taptere yook duudowa. Ewubulus, Phudes, Linos, Kilawudiyaneewa amanyinyini meene zuuttere naga maksedife. 22 Daamiis neneen ane sino. Ha'oosi otma nittoneen ane sinfawung.

Tito

1 Ha'oos korina asuni meyanon amantobesiisik chimoneknawa amantoni chowaasi futoni ayyanak fooson arsonekna zaguk Ha'oosi boznawa Yesus Kiristoosni wosi sina Phawulosnikin woste wosiya. **2** Es amantoos koi'ba foonto kaani abdiista kaputtera yererwa; eshnoy Ha'oos han kaason imanak showo neyaneen sinak zeemma teyya innok giri. (aiōnios g166) **3** Es neyaas kar'fana kabaasik innotin fati Ha'oosi ajajinimato taak imte adaraasik misirachchuni kaamaason makonak Ha'oos kaambaason taak ammanon kisira besi. **4** Innok gaara sina amantoosik futoni naata Tiitonik; Aba Ha'ooskinnawa innotin fati Yesus Kiristoosnikin otumaasewa nagaase nittok sinfawungwa. **5** Neen Qerxesuk footak zaginaas; ma'istonoy wuzasikitonon mai'sutaknawa ta neen ajajenaasimato betekiristaniisi kur'uni meyanon katama katamaassi taatsutakwa. **6** Betekiristanini kur'u sinni asus kashistonornawa isa asuni teego sinar; gafo sineranawa ajajamto beyakna hamattonoy naanggotba faanar sinanaktu sholsifawa. **7** Betekiristanini kur'uus Ha'oosi wostonon adarak ephaat feer sinna boor'a kashistonor sinanaktu sholsiwa. Esiisimato dey ge'nor, tai'non gi'tonor, zawonor, faassonor, waagni jooraba foonto sinanaktu sholsifawa. **8** Es baristan ooma keebaassik irbanin irbasuk; ma'ar sina wuzason shunar; teetbaason ha'sir; ma'ar; Ha'oosi wostok teetbaason korir; foonaas hoore yire fook chimar sinanak sholsifawa. **9** Futoni assuuson assit; kiituknawa tugga'esefe baassok wolguba ima chimatak ne arita aruni kaamaasik chimma yerowa. **10** Showo asuni meya Ayhudni keen sina amanynyini meya; haarko kunsuni sitiriisik hamnor; ajajamonor; shimaasik sasetnawa eshetna feese asuni meya feeseterwa. **11** Es baasso shaakkusonek zaguniktu sholsifawa;

baasso sinnoy ugnak danosonek sholsunoy wuzasikitonon
assifaafe asusa keyanon zuuttambaase asin shorkit feeseterwa.

12 Baasso ganeyaassin baasso raajju sina bar: «Qerxeski asuni
meya aagenu sinfanak eshinynya dey mangu gonyo; wosto
kotinynya dey joortuwa» yiwa. **13** Han zaalaas dey futowa; es
bari boor'a tuuma amantobesi foonak baassotin ke'uwa. **14**
Ayhudni meeni tochooson ephphetoosonoytematonawa futooson
tugga'sefe baasso ajajiison odosonoytematona mai'sira ke'uwa.
15 Kayimni meyak zuuttambaase kaymawa. Sinuntano kiina
wuzawostesefe meyaknawa amano beyefe asuni meyakna
kayma sina wuzawo isanne aafawa. Esiisimato dey kanubesiis
sinun yaadatbesiis kiinawa. **16** «Ha'ooson arifenawa» yiseter;
sinuntano wostobesiisiktu mormesefe; es baasso salphattu;
ajajamtonor dey ma'a wosto wostok chimonoy asuni meyawa.

2 Sinuntano ne futo sina assuuson assuwa. **2** Kur'u arqasuni
meya baassok fa foobesiisik feeser; ulfinbesiison oodar;
teetbesiison ha'unor; amantoknawa keeshtanakna dey fakiyak
zag sinonek kiituwa. **3** Esiisimato kur'u mashka meya
amalabesisik ma'ar; ulfinto sinne foosonektano asusin hamateset
ushni suusik oodtosonoytemato ma'a assuuson assusonek
baassotin kiituwa. **4** Esiisimato dey na'o mashkasusikito
teegobesiisinnawa naanggotbesisonna keeshtosonek; **5**
Teetbesiison oodak kayma; ma'ar dey teegobesiisik ajajamter
sinonek assusotowa. Es baron dey zagsones Ha'oosi
kaama kashistonoynamatowa. **6** Esiisimato dey gayma meya
teetbesiison ha'susonek kiituwa. **7** Ne dey ma'a wuzawo sina
baron zagit chowa zuuttambaase asik baassok beso singwa.
Assuneesik dey futooson, amanamto sinneeson baassok
ammanon besuwa. **8** Kashistonoy ma'a wolumneeson ammanon

baassok besuwa. Es baron zaguk tugga'sefe baasso innoosta mangu wuza turuksefe kabaasik iichchosonewa. **9** Bozni meya dey daambesiisik ajajamosonek; chowa zuuttambaase asik girsusonek; mangu kaama wolgusonetawa. **10** Dey daambesiisa waaganon wiisasonoytemato kiituwa; es baristan dey innotin fati Ha'oosi assunon chowa zuuttambaase asik ulfintonak wonna wonna yoi'uba foonto amanamtobesiison besusoto. **11** Asu zuuttambaase asin fatuni Ha'oosi otma ammanon kessa beste. **12** Es Ha'oosi otma dey mormosonnawa ashaasi eenantosonna beyya teetniison oodda Ha'ooson girsuni fo han daasta fooniktu innotin assifawa. (aiōn g165) **13** Esiisimato eebbisto abdiniison dey arkitto Ha'oniisi; innotin fati Yesus Kiristoosni ulfinak yooson oodtifenirwa. **14** Kiristoos mangu wuza zuuttambaase asiissin innotin fu'onaknawa ma'a wostooson wostok chimma barik kortera kessa kayim dara sinaniknatu bar innotin kaynunak teetbaason aatire imi. **15** Ese; es wuzasikitonon assuwa; tuuma ha'suni hugnak kiitu; dey ke'u; oonu neen kashshunaatawa.

3 Asuni meya zuuttambesiise baassotin ha'sife gaanynye meyak shuphphe ha'usoneknawa ajajamosonekna; ma'a wostooson zuuttambaase asin wostok hoorer sinosonek makowa. **2** Ooniistanu sinfanak mangu wolla wolumsonoytemato zagira makowa. Es baristan denalo asuneen ane faassonoy garam; futoni teetni da ephaason asu zuuttambaase asik besir sinoto. **3** Inno dey zeemo sinak yaadatni foonto, ajajamtonor, ugunniison daager, ooma ooma eenantok ashni girak ha'it manguknawa asuniista mangu wuza safaretna innotna innotna faasset faanir. **4** Sinuntano innok etni sina Ha'oosi ma'anewa keeshtannek tuuma kenashtobaase ammanon bestefana kabaasik; **5** Inno wosteni ooko wostoniisik sinnoynaron bar fakibaasik innotin fu'e. Innotin

fu'enaas dey hepsa koontere masoknawa Korto Ayyanaaski kamo beste gaddo sinaasikwa. **6** Ha'oos garambaasik innotin fu'e Yesus Kiristoosniki kamo Ayyanabaason innok daysira wuuki. **7** Es baron zaginaas inno bari otmaasik ooko sinna abdik oodet faani koi'ba foonto kaason warasonikwa. (**aiōnios g166**) **8** Es bar dey amanamto wollawa; Ha'oosik amane asuni meya ma'a wostooson wostok chimonek han baron zuutira baassok zaggira makotak sholefawungwa. Es wuzaasikito ma'ar dey asu isarba isarbaasik ke'arwa. **9** Sinuntano gowwani meeni karakkaroossin; koontoni tuzni faadunon; faassooson; tumaassi chowak kabifa faassoossin teetneeson oodwa. Es wuzaasikito ke'nor dey waagba foontowa. **10** Oor oor kesaason ephphe yeefe asusin isarga kiitu; hepsa dey ke'itanneen orfo basaastan wokwa. **11** Es effe asus eling dey boor'inynyawa. Bar basaasta wolgire mangsu kar'i sinnamato aruwa. **12** Arxemaasnin wedey Tikiqosnin neeki wosifana kabaasik taptera ta faana dima Niqophiliyon yowa. Ta han yeeshuuson esta aatunak buggingwa. **13** Tumaason arife Zeenasnawa Aphphilosna ugna kutuk kabsonok zaguwa. Baassok sholsi wuza zuuttambaase asin argasuwa. **14** Inno asus dey gaanbesi foonto sinne fui'tosonoytematonawa fooni rakkooson chime aatak chimosonekna ma'a wostooson wostosonek arusotowa. **15** Taneen ane feese baasso zuuttambesiise naga neek wossetewa. Amantoosik innoneen ane haa'er sina innotin shunefe baassok zuutira naganiison katuwa. Ha'oosi otma zuuttamnitiiseneen ane sinfawungwa.

Filmona

1 Kiristoos Yesusni chowaasik taato sina Phawulosnikinnawa ayni sina Ximotiyosnikinna; shunto aynisiknawa innoneen ane wostefe Filmonanikna: **2** Esiisimato dey neeki keer zuuttese fe amanyinyini meyak eetni sina Afibiyak innoneen ane Kiristoosni meya taar'o sina Arkiphanik; **3** Aba Ha'oniiskin; Daamni Yesus Kiristoosni otmaasewa nagaase nittok sinfawung. **4** Shiiphonaasik neen safaret wonna wonna Ha'onaason galattefawungwa. **5** Daamni Yesusniista fa amantonesewa amanyinyini meyak fa keeshtanneese asin odengwa. **6** Kiristoosnir sinniisik danni ma'a wuzaas zuuttera ammanon arutak amantoneeson oomni meya haa'ak chimatak shiiphewawungwa. **7** Aytaaso! Amanyinyini meeni nibaas neyista beysa danna boor'a keeshtanneestan taak akama giranewa chimne daningwa. **8** Es bari boor'a wostoneeson koi'suwa yira neen ajajok Kiristoosniki kamo chima daningwa. **9** Sinfanaknu es baron zagustan Yesus Kiristoosni chowaasik taato sina ta kur'u Phawulos keeshtanak shiiphosontu sholefawungwa. **10** Ta taatoni keer faagedo danna naata sina Onesmosni chowaasik neen shiiphewawungwa. **11** Zeemo sinak Onesmos neek ke'nor sinne feer; sinuntano hash neeknen taakneen ke'nirwa. **12** Barin neeki wolgira wosingwa; barin neeki wosinaas ta nibaasi safaranon zaguni asunin zagiratu faadifawungwa. **13** Misirachchuni kaamaasi boor'a taatera faana kabaasik ne edde sinne taan argasunak bar taneen ane feefaane girona kabawa. **14** Sinuntano ne zagifata ma'a wostoos shunaktano giddik sinnoynamato iyaat neneen ane merkonoy isa wuzane zaguk aane sholotwa. **15** Onesmos garo wonniron neyistan oor kesnaas awuzakne hawungneen ekalo neyistan oor kesnoy neneen ane foona sinanawa. (aiōnios

g166) 16 Sinuntano hawungneen ekalo bar neneen ane foonaas boznimato sinnoynaron boziisatan denalo shunto ay sinnewa. Bar taak shunto aytawa; sinuntano ashak feena kabaasik wostefena wostoos neek ke'nir sinna boor'a ayyanabaasik dey Kiristoosniki kamo ayne sinna boor'a neek arkiron shuntowa. 17 Ese taan ay zagira faaditannen barin dey tane feer zagira ephphatowa. 18 Bar neen miir'ena wuza wedey kowa faafaanane tayista faaduwa. 19 Ta Phawulos kowaason neek kaasuna yira kushunaasik neek tichingwa. Sinfanak kaaneesi chowak nenu teetneesik ta kowa neyista faanamato ta neen yaadassunak aane sholsifawa. 20 Ese aytaaso! Han ma'a wuzason taak zagutak Daamiisa sunak shiiphewungwa. Adarawa Kiristoosniki kamo nibnaasik beysa imaywa. 21 Han baron neek tichinaas ma'i utar sinneeson amanefaatwa. Ta neen mamsinaastan denalo zagutamato arifawungwa. 22 Es baristan denalo Ha'oos shiiphontiison odera nittoki yoonak zagunak abdina faar sinna boor'a beysa ephana keya taak hoossuwa. 23 Kiristoos Yesusni boor'a taneen ane taatere fe Ephphafira neek naga wosiwa. 24 Esiisimato dey taneen ane wostesefe meya: Marqos, Aristirokos, Deemasnawa Luqasna naga neek wossetewa. 25 Daamni Yesus Kiristoosni otmaas nittoneen ane sinfawungwa.

Ibrawiyan

1 Ha'oos zeemoti neyaassi showo ugnak; raajjuni meyaki kamo inno abani meyak showo kaba maket faar. **2** Sinuntano hash orfoti neyaassi zuuttambaase asin warasonir zagina nawubaaski kamo innok make. Han daason dey zuuttambaase asin tesinaas barikwa. (aiōn g165) **3** Bar Ha'oosi ulfinanon palpalgire besir. Bar haalabaasik Ha'oosneen ane mai'sire isarwa. Kaambaasi hugnak han daason zuutire teebbe ephiwa. Asuni meyanon dey boor'besiissin kayimsinanneen orfo samak hugnaba faana Ha'oosi ho'itta di. **4** Barik imte sunaas Ha'oosi wosiyani suntan denalo sinnamato Ha'oosi Naa Ha'oosi wosiyatan akamanon denalowa. **5** Ha'oos bari wosiyaasi ganeyasin: «Ne Naatawa; hawung neen koonin» hepsa dey: «Ta barik aba sinana; bar dey taak Naata sinana» yinaas oonininso? **6** Ha'oos uuzza Nawubaasin han daasta wosifana kabaasik; «Ha'oosi wosiya zuuttera; barik sagadona» yifawa. **7** Sinuntano Ha'oosi wosiyani chowaasik; dey: «Ha'oosi wosiyankitonon Ayyananikito; Ha'oosik wostesefe baassotin; dey geeni winonikito zagunir» yifawa. **8** Sinuntano Naasa chowak; «Ha'oose; zigimunees koi'ba foontonon foonir; taatonees dey ookoni haaro. (aiōn g165) **9** Ookooson shunit; manguuson dey oomtet; es bari boor'a Daama Ha'onees; omoneesatan denalonon gira; imfa muudak neen muudi» yifa. **10** Esiisimato dey: «Daamiiso! Ne zeemma daason tesitwa; samaasikito dey kushuneesi wostowa. **11** Es barikito zuuttera tishunir; sinuntano ne footar; zuuttambaase maamnimate kur'una. **12** Maamnimate zagira biruta; barikito dey maamnimate sinna soolta; sinuntano ne aagene aagene sinfanak; ne; neneesik koi'ba aafa» yifa. **13** Ha'oos bari wosiyaasikitonin ganeyasin: «Gumaneesakitonin wochoneesi; sikalosi zaguna

kabaneen; ta hoi'ta teshaasta duwa» yinaas oonininso? 14 Eekan Ha'oosi wosiya zuuttera faruni asuni meyak wostonak wostera ya Ha'oni wostinyanya sina Ayyananikitotanoso?

2 Es bari boor'a odeni chowaastan mor'orera gandonoynimato odeni wuzaasi chowanon mai'sira oodanik sholsuwa. 2 Ha'oosi wosiyaki kamo makte kaamaas futo siniwa. Es kaamaason aatfe barnawa han kaamaasik ajajamtonoy barna sholsu ke'ooson ephphetoona. 3 Eekin inno han akama faruuson arifaat beyfaanine aakkak aatta kesak chimanirinso? Han faruuson zeemme makees Daamiiswa. Barkin ode asuni meya han baronnu gasasisere maksetewa. 4 Ha'oos dey mallatoosikitonon; diinqi chowaasikitonon; showo tesa biistera artonoy wuzasikitonon zaguknawa bari fiqadiisimato imte Korto Ayyanaason imak baasso zaalaas futo sinbaason besiwa. 5 Ha'oos hanneenti yooni baron han wollet faani daason Ha'oosi wosiya ha'sunak aane zaguwa. 6 Esiisimato isa dimta ekka yiste: «Ne barik safarotak asu aambenso? Barin dey oodatak asuni naa aambenso? 7 Garo wonniron Ha'oosi wosiyatan hatessit. Ulfinnewa galatne asi zawudi guuftsit. 8 Zuuttambaase asin; basa ha'suusi sikalosi zagit.» Zuuttambaase asin basa ha'suusi sikalosi zagifana kabaasik basa ha'suusi sikalosi zagunoy fu'endar isa wuzne aafawa. Sinuntano hashti fa bar zuuttambaase basa ha'suusi sikalosi sinnamato hashnu aane biyeni. 9 Sinuntano hash Ha'oosi wosiyatan garo wonniron hatere fe barin kituni shanaason ephpheteena boor'a ulfinnewa galatni zawudine asin guufe Yesusnin biyani. Bar Ha'oosi otmak inno zuuttamniise asik kitiwa. 10 Wuza zuuttambaase bariknawa basarna sinna testenaas Ha'oos showo naanggota hang ulfinaaski ephpha yoonak baasso faruusi zoonsi sina Yesus

shanaassik mai'sire zag sinne yeronak sholsi. **11** Asuni meyanon korto zagifa barewa barik korto sina asuni meya dey isa abani naanggotwa. Es bari boor'a Yesus baassotin: «Aytaasakitono!» yire teegonak aane iichche. **12** Esiisik korto matsafaassi: «Sunneeson aytaasakitonik makonawa; maabaraasi ganesi tee chok galattona» yifawa. **13** Esiisimato dey: «Amantonaason basaasta ha'unawa» yifa. Hepsa dey: «Ese tanawa Ha'oos taak imna naanggotnaase hanta faani» yifa. **14** Es bari boor'a han naanggotaasikito harinbarewa ashbare faana asu sinete boor'a Yesus dey baassosimato asu sini. Es baron zaginaas kitubaaski kamo kituustak ha'suni hugnaba faana Dabulosnin tishkunakwa. **15** Esiisimatonu kituuson digsete boor'a neebesiison zuutire bozoosi sikalosi feese baassotin birmadumma kisunakwa. **16** Yesus argasunak sholenaas Ha'oosi wosiyanon sinnoynaron Abrahamni zalaason sinbaas ammawa. **17** Es bari boor'a wuza zuuttambaase asik aybaasakitonimato sinanak sholsi. Es barik asuni meeni boor'aason tishkuni maa'ani imak Ha'oosik wostok amanamtonawa faki maagni gaanynye meeni gaanynyana sini. **18** Bar teetbaasik fattantere shanaason ephpheteena boor'a fattantesefe baassotin argasunak chimanawa.

3 Es bari boor'a samaki teegtooson haa'onir sina korto aytaasakitono! Amantoniisi wosi sina barinnawa maagni gaanynye meeni gaanynya sina Yesusinna safarotiwa. **2** Muse Ha'oosi keya zuuttambaase asiista amanamto sinnamato Yesus dey barin taatsi Ha'oosik amanamtowa. **3** Keyaason keer'fe bar keyaastan denalonon ulfinba faanamato Yesusnik dey Museniistan denalonon ulfina sholsirwa. **4** Futoosik keya isarba isarbaasik baron keer'a asuba feerwa. Sinuntano zuuttambaase asin keer'aas Ha'ooswa. **5** Hanneenti maktoni

wuzaasik zaala sinanak Muse Ha'oosi keya zuuttambaase asiista wostinynyanimato amanamto sinne feer. **6** Sinuntano Kiristoos Ha'oosi keeruk amanamto sinnaas Naanimato sinnewa. Es keyaas dey innowa. Bari keya sinaniis amanefeni wuzaasewa teetefeni abdiise asin mai'sira ephfaninewa. **7** Es bari boor'a korto Ayyanaas makefanaasimato: «Hash hawung kaambaason odefeti kabaasik; **8** Zaboossik fattantefeti kabaasik; manguk tayista kabseteesimato; nibnitiison ephphetoo beyar zagutiita. **9** Es kabaasik zeemoti abantiisakito taan fattanesete; Dey taan tu'nisete; Acheechasir wogga zagina baron dey biyete» yifawa Ha'oos. **10** «Es bari boor'a es koontoosta haaren: «Nibbesiis wonna wonna daagettu faafa; ugunnaason dey aane arsoto» yingwa. **11** Dey: «Ta baassok imanak fa beysani dimaasta; isanne aafa girsone wuza!» yira; gi'naasik teyingwa» yi. **12** Aytaasakitono! Nitto ganeyaassin oonu hayewa Ha'oostan woksuni mangunewa amanonoy nibne foonoynamato teetnitiison oodtiwa. **13** Es baristan denalo nittoassin boor'aasik eshtere nibbaason ephpha too beyar zagunoynamato: «Hash hawung» yistera teegte wonaas faana kabaasik wonna wonna merkotiwa. **14** Tesustak fa amantoniison hamma koi'baasta kar'ana kabaneen zaggira ephfaanine Kiristoosneen ane warasertu siinani. **15** Esiis dey: «Hash hawung kaambaason defeti kabaasik; es nuurifeti kabaasik zagsetiisne faaron; nibnitiison ephpha too beyar zagutiita» yistera maktenaasimatowa. **16** Eeka es baasso kaambaason odesetenneen orfo nuuriis oona oonanso? Es baasso Muse zoonsin Giphtsini daastan kesa baasso zuutteretenoso? **17** Ha'ooson acheechasir wogga tuumanon gi'tonak zagit feesees oona oonanso? Es baasso boor'a woste baassonawa dugnobesiis ichma daassi gandra fu'tena baassotenoso? **18** Dey es ajajamo

beya baassotin sina shakaanane: «Beysanaaski aafa girsone wuza» yira teyinaas oona oonanso? **19** Ese giru chima beyetees amanto beyobesiistan kabi chowa sinbaasontu biifeniwa.

4 Es bari boor'a bar innok imana beysani dimaassi girunik ephphataani abdiis hashnu zagira faar sinna boor'a nittoossin es beysani dimaassi giruni ixa dannoy fui'tonoynamato inno zuuttamniise teetniison oodaniwa. **2** Ma'a oduuson baasso odeseteesimato inno dey odeniwa. Sinuntano baasso odesete kaamaason amantok aane ephphetoosoto sinna boor'a baassok aane ke'a. **3** Basa wostoos han daas testenanneen kabira koi'ira faar sinfanaknu: «Ta baassok imana beysani dimaassi isanne aafa girsone wuza» yira gi'naasik teyingwa» yinaasimato hashnu amanefe inno es Ha'o innok imana beysani dimaassi giruniwa. **4** Naafunsa wonaasi chowak isa dimta: «Ha'oos wostet faana wostoosikitotan naafunsinari wono beysa ephi» yistewa. **5** Esiisimato han dimaasta hepsa dey: «Ta baassok imana beysani dimaassi isanne aafa girsone wuza» yiwa. **6** Es baasso ma'a oduuson zeemme odese baasso ajajamto beyobesiistan kabi chowa aane girsoto. Sinfanaknu ek girsonek faqqadtena isa isa meya feeseter. **7** Es bar dey zeemma maktenaasimato «Hawung kaambaason odefeti kabaasik; nibnitiison odo beyar zagutiita.» yit Ha'oos showo neyaneen orfo Dawitniki kamo makena kaamaas «Hawung» yistera teegte wonaas budubaasik futo sinnamato arte. **8** Iyyasu beysani dimaason baassok imi sinfaanane Ha'oos hepsa «Hawung» uuk ooma wonni chowa makona kabatawa. **9** Ese Ha'oos beysa ephnaasne fa beysa daraasik hashnu fui'tera faarwa. **10** Ha'oos wostet faana wostoostan beysa ephnamato dey Ha'oos imana dimaassi girsoni baasso dey wostet feesete wostobesiistan beysa ephone. **11** Es bari boor'a oonu es asuni

meeni ajajamto beyaasik zoonustere gandonoynamato ek Ha'oosi
 beysani dimaassi girunik kaboniwa. **12** Ha'oosi kaama hayewa
 dey wosterwa. Hep kadba faana siifoostan denalonon kaagawa.
 Kaasonnawa ayyanaasonna; atussiki ribusonnawa go'usonna
 oor oor kisunanneen kar'arwa. Nibaassi aachera fa safaraasewa
 eenantoose asin tu'nira mangsu kar'ar. **13** Ha'oosi sinan aachoni
 testo isanne aafa. Bari sinaasta zuuttambaase amma dey atatu
 sinnatu bestefa. Inno dey wolguba imaniis es bari sinawa.
14 Ese samaasikitonon aatte den sama kesa akam Maagni
 gaanynye meeni gaanynya innok feer sinna boor'a amantoniison
 zaggira ephaniwa. Es maagni gaanynye meeni gaanynyaas
 dey Ha'oosi Naa Yesuswa. **15** Innok fe maagni gaanynye
 meeni gaanynyaas inno hopiyaasik kenashtok chimarwa. Bar
 zuuttambaase asik innoosimato fattante. Sinuntano isa boor'anu
 aane wostowe. **16** Ese fakiya ephphatooniknawa argasu innok
 sholsifana kabaasikna otumbaason dananik otumbaas faana ek
 Ha'oosi zigimoki isa diga foontonon tai'soni.

5 Maagni gaanynye meeni gaanynyaas isarba isarbaas asuni
 meeni ganeyaassin kortere Ha'oosneen ane uphsuni chowaasik
 asuni meeni edde sinne mabaasonnawa maa'aasonna imaktu
 taattefe. **2** Bar teetbaasik hopiba faanar sinna boor'a arunoy
 baassotinnawa daagefe baassotinna kenashtok biyanak chimana.
3 Bar teetbaasik hopibaasi boor'a boor'ni fakiya bestonak zagifa
 maa'aason imanak sholsinaas daraasik koi'ba sinnoynaron
 basa teetaasikneengwa. **4** Aaronniisimato Ha'oosik teegter sina
 shakaanane oonu han ulfinaason basa teetaasik ephphetoonak
 aafa chimanawuza. **5** Esiisimato Kiristoos maagni gaanynye
 meeni gaanynya sinaason basa teetaason aane ulfinsuwe.
 Sinuntano bar maagni gaanynye meeni gaanynya sinaasi

ulfinaason dannaas: Ne taak naatawa: «Ta hawung neen
 kooningwa» yi Ha'ooskingwa. **6** Ooma dimaasta dey Ha'oos:
 «Melkesedeqni maag sinaasimato; ne koi'ba foontonon maagwa»
 yifa. (aiōn g165) **7** Yesus asu sinne han daasta feena kabaasik
 kitun fu'onak chimni Ha'ooski akama chaagaknawa akama
 harafakna mamsunewa shiiphone zagi. Garamak teetbaason
 ajajamer zagubaasik Ha'oos shiiphobaason ode. **8** Ha'oni
 Naa sinfenaknu ephpheteena shanaassin ajajamtoson ari.
9 Yo'uba foonto sinne bestenanneen orfo ajajamefe baasso
 zuuttambesiise asik koi'ba foonto faruusik ugna sini. (aiōnios
 g166) **10** Es bari boor'a dey Ha'oos Melkesedeqni maag sinne
 taattoosne faaron maagni gaanynye meeni gaanynya zagira
 taatsi. **11** Han chowaasik makoni wuza showo faarwa; sinuntano
 yaadatoni hugnantiis garo sinna boor'a nittok assus rakkowa.
12 Hashneen kar'a fa effatena wonaasik nitto assinynya sinati
 kabawa; sinuntano Ha'oosi kaamni tesuni assuuson oom asu
 hepsa assunak sholsuwa. Es bari boor'a nittok sholsifaas
 shaabotano chima muutawa. **13** Shaabo keeshtefa bar zuuttera
 daaga nawa sinna boor'a ma'aason manguustan korire aru aafa
 chimanawuza. **14** Sinuntano chima muu sholsina baasso ma'a
 wuzaasewa mangu wuzaase asin korire kisuni arubesi faana
 asuni meyawa.

6 Ese Kiristoosni chowaasik imte tesuni assustan aatta ek chima
 assuski hamaniwa; kitu wostoossin harmuni chowaasiknawa
 Ha'oosik amantoni chowaasikna asi kaptaason hepsa wolla
 kaputaniita. **2** Esiisimato haphuqtooson, kushuk ta'uuson, kitun
 kabuuson, koi'ba foonto mangsuni kar'aasi assuni chowaason
 hepsa wolla kaputaniita. (aiōnios g166) **3** Ha'o iyaanane es
 baron zaguni. **4** Amantobesiison morme asuni meyanon harmire

wolsonek zagu aakkak chimtonirinso? Es effetena asuni meya zeemo baassok chaarefa chaarera faar. Samaki imaason bechchire biire feeseter. Korto Ayyanaasneen ane haa'er sinne feeseter. **5** Ha'oosi ma'a kaamanonnawa hanneenti yooni wonaasi hugnanonna bechchire biire feeseter. (aiōn g165) **6** Es effetena asuni meya amantobesiison mormesefaatene baasso teetbesiisik Ha'oosi Naanin hepsa wolle suutesefe boor'anawa ammanon salphisisefe boor'ana baassotin harmusonek zagu aafa chimtona wuza. **7** Showo wona barista keret fa irooson ushfa barewa bulefe barik dey gaana imfa daase Ha'ooskin eebba danana. **8** Sinuntano seer'newa asewne kaygaanane waagba foontotu sinana; erwuttonak dey ta'i; bari ko'aas dey geesi kiichchowa. **9** Shunto meyanen! Han baron makefanaknu nitto faruntiison ephpha yooni ma'a wuzniti faanamato inno futok arifenawa. **10** Ha'oos futoktu mangsu kar'fa. Es bari boor'a wostontiisewa zeemo sinun hashti fa kortoni meyanon argasuntiise asik bari sunaasik zagseti keeshtanaason aafa daagona wuza. **11** Nitto zuuttamnitiise abdik oodet faaseti wuzason kushuntiissi ephpha gedati kabaneen duudontiison hamma koi'baasta kar'ana kabaneen besutiktu chinira eenantefeniwa. **12** Eenantefeniis amantoknawa fakiyakna zagire yerok imte abdiison warasoni asuni meyanen feer sinatiktano awuja sinatiktawa. **13** Ha'oos Abrahamnik abdi imfana kabaasik bar teegera tewunak baristan denalo oom oonu aafe sinna boor'a ekka yit bar bari teetaasik teyi: **14** «Futoosik neen eebbisuna; zalneeson dey showosunawa» **15** Abraham fakiyak oodde barik imte abdiison dani. **16** Asuni meya teyisefe kabaasik baassostan denalo sina suna teegseretu teyisefe. Wolumbesiison teyyak zaggisere baasso ganeyaassi fa kirikkiriison zuutire tishkisefe. **17** Esiisimato Ha'ooskin budi

alamabaas sooltonor sinbaason ammanon besunak sholefaat
abdiison ephphetooni baassok teyyak zaggi. **18** Esiisimato
Ha'oos han hep sooltonoy bari abdiisonnawa teyyaasonna innok
imi; es bar dey Ha'oos eshak aane chimfa sinna boor'a sinniista
fa abdiison zaggira ephak barki eelle hama inno akama chimatu
danniwa. **19** Es abdiis kaaniisik markabiis shorkonoynamato zatta
yeetifa bittaasimatowa. Es abdiis yinuson aatta sirki bagtoossi
giri. **20** Yesus Melkesedeqni maag sinne taattoosimato koi'ba
foontonon maagni gaanynye meeni gaanynya sinne innokwa
iyaat zeemme sir giriwa. (aiōn g165)

7 Melkesedeq Salemni taato; dey zuuttambaase asiistan denalo
sina Ha'oosi maagwa. Es Melketsedeq Abraham taate meyanon
merere wolifena kabaasik ugunaastak uphere eebbisi. **2** Abraham
dey ephna wuza zuuttambaase asiistan asiriissin isaron kisire
imi. Melkesedeqni sunaasi kota issoonsa: «Ooko taato» Ooma:
«Salemni taato» wedey «Nagani taato» uwa. **3** Melkesedeq
tichak arte abanawa intone wedey koontoni tuzba aafa; neebaasi
tesu; kaak foona woggabaasik koi'ba aafa. Es Melkesedeq
Ha'oosi Naani besonimato koi'ba foontonon maag sinne foona.
4 Han asus aakkane fe akam asu sinnamato biitiwa; asteseriisi
tuzni aba sina Abrahamnu boojok danna wuzaassin asiriissin
isaron kisire imi. **5** Es baasso maagni meeni wostoosta
wostosonek faadtfees Lewini zalaasikito sina daraasasin
abrahamni zalaassin esiisnu dey aybesiisakitonikin asiriissin
isaron ephonek tumaasi baassok ajachchewa. **6** Es Melkesedeq
Lewini meeni zala sina beyfenaknu Abrahamnikin asiriissin
isaron ephi. Abдини kaama imtena Abrahamnin dey eebbisi. **7**
Garos arkiisatan eebba ephphetooni bar ek hang uba aafawa.
8 Isa kadbaasik asiriissin isaron ephfees kitunir sina baassowa.

Sinuntano ooma ugnaasik dey asiriissin isaron ephefe bar hayew sinne foonamato zaala maktena Melkesedeqwa. **9** Ese Melkesedeq Abrahamnin uphena kabaasik Lewi ababa Abrahamnikin hashnu aane koontowe sinna boor'a asiratiison ephanak sholsinaas Lewi teetbak Abrahamniki kamo asiriissin isaron kaasiwa uwa. **11** Ese daraasik tuma imtenaas Lewini maag sinne wostoski kamowa. Es Lewini meeni wostoosik tuuma sini sinfaanane Aaronni maag sinne taattos sinnoynaron Melkesedeqni maag sinni taattoba feena oom maag yoona bar sholsuna kabatawa. **12** Maag sinni tuzaas sooltefana kabaasik tumaas dey ane sooltonak sholsuwa. **13** Han bar zuuttambaase barik maktena maagiis ooma asteserikingwa. Es asteseriissin shoo'aasta tai'sere woster oonu aafewa. **14** Daamniis Yuudani meeni asteseriissin sinbaas artowa. Sinfanaknu Museni maag sinni chowaasik makefena kaba Yuudani meeni asteseriison besira makena wuza isanne aafawa. **15** Han wuzaas amma sinna foonas Melkesedeqniisimato oom maag kabifena kabaasikwa. **16** Bar maagni meeni taattooson ephnaas tishunoy koi'ba foonto kaani hugnaasiktano zalaasi tuzakin ya tumaasi sitiriktawa. **17** «Melkesedeqni maagni taattoosimato ne koi'ba foontonon maagwa» yistera barik zaala maktewa. (aiōn g165) **18** Zeemmati ajajiis hopiya dey ke'nor sinna boor'a shaartewa. **19** Museni tumaas ooninnu isanne tuuma zaguk aane chima. Sinuntano hash Ha'ooski ta'anik akama abdi innok imtewa. **20** Es baristan ooma han maag sinaas Ha'oosi teyya foontonon aane sinawa. Es zeemo sinak maag sine baasso teyyaba foontonontu sinetewa. **21** Sinuntano Yesu maag sinnaas Ha'oosi teyyakwa. Esiis dey: «Daamiis: «Ne koi'ba foontonon maagwa» yire teyi; es safarabaas dey aafa soolona wuza» yistera barik maktenaasimatowa.

(aiōn g165) 22 Es teyyaasi boor'a Yesus es baristan denalo teyyani kaamaasik waasi siniwa. 23 Kituusi boor'a isa maag sooltonoyfeen wostefena wostobaastak koi'ba foontonon fook aafa chimanawuza sinna boor'a zeemoti maagni meya faadbesiis showowa. 24 Sinuntano Yesus koi'ba foontonon foonir sinna boor'a maag sinbaas sooltonorwa. (aiōn g165) 25 Es bari boor'a baassok natuk koi'ba foontonon hayew sinne foonir sinna boor'a barki kamo Ha'ooski yeeseefe baassotin zuutire fatuk chimanawa. 26 Esiisne fe korto; zinaba foonto, kayim, boor'ni meyaastan oor kesse korto, samastan denalo teg sina maagni gaanynye meeni gaanynyaas innok sholsuwa. 27 Bar oom maagni gaanynye meeni gaanynyanimato zeemme basa teetni boor'aasik; orfo dey daraasa boor'ni boor'aasik wonna wonna maa'a imanak aane sholsifawa. Teetbaason maa'a zagire imna kabaasik han wuzason hepsa wolunoynamato zagire koi'siwa. 28 Tumaas maagni gaanynye meeni gaanynya zagira taatsifanaas hopi sina asuni meyanongwa. Sinuntano tumaasneen orfo ya teyyaas koi'ba foontonon tuuma sina Ha'oosi Naanin taatsiwa. (aiōn g165)

8 Ese wolloni wuzaasikitosin arkiis haniiswa: Samak zuuttambaase asiistan denalo sina Ha'oosi zigimuni hoi'ta teshaasta di effetena maagni gaanynye meeni gaanynyani innok feerwa. 2 Bar wostet feenaas futoni durkani sina Meqdesiissiwa. Es durkaniis toktenaas asuni kushuk sinnoynaron Daamiisikwa 3 Maagni gaanynye meeni gaanynya isarba isarbaasik taattefenaas mabanewa maa'ane asin imanakwa. Es bari boor'a es maagiis dey imana isa wuzba foonak sholsuwa. 4 Tumaasimato Mabaason imefe maagni meya feeseter sinna boor'a bar han daastakir sini sinfaanane maag sinana kabatawa. 5 Han maagni meya wostesefe durkaniis samak fa bari besonewa yirarane

asik koi'bawa. Es bar dey sinnaas Muse durkaniison wostefena kabaasik Ha'oos: «Aamaastak ammanon neek besinaasne faaron zuuttambaase mai'sira oodda zaguwa» yira ajajenaasimatowa.

6 Sinuntano hash Yesus ganenir dey isar zagina teyyaas kur'u teyyaastan denalo sina abdiista yerer sinnamato barik imte wostoos dey arkirwa. **7** Zeemmati teyyaas zinaba foonto sinna beste sinfaanane hepsani teyyaas sholsuna kabatawa. **8** Ha'oos darabaasata zina foobaason besuk ekka yifawa: «Ese Israelni daraasneennawa Yuudani daraasneenna; gaddo teyyani kaama; Giruna wona yoonawa» yifewa Daamiis. **9** «Es teyyaas dey kushubesiison ephpha Giphtsini meeni daastan; baassotin kisifana kabaasik; baasso abaasneen girina teyyaasne faartawa. Baasso ta teyyani kaamaasik aane yerosoto sinna boor'a; ta dey kashshingwa» yifewa Daamiis. **10** «Ese han wonaasneen orfo; Israelni daraasneen ane; giruna teyyani kaamaas haniiswa; yifewa Daamiis; ta tumnaason baasso; kanuussi foonak zaguna; nibbessiisi dey tichuna. Ta dey baassok Ha'obesi sinana; baasso dey ta dara sinone. **11** «Daamiisin aruwa» yire wolkobaasin sinun; aybaasin assunir oonu aafa foona wuza; garosatan kabira hamma; arkiisata kar'ana kabaneen; zuuttere taan arsone. **12** Mangsubesiison feeshun una; boor'besiison dey; aafa wolla yaadatona wuza.» **13** Ese: «Gaddo teyyani kaama» yifana kabaasik sinati teyyani kaamaason kur'u zagiwa uwa. Es bari boor'a kur'i barewa kur'u wuza zuuttambaase tishuna wonaas tai'sewa.

9 Tesuni teyyani kaamaas shiiphoni sitiribarewa han daastak dey Meqdesibare faarwa. **2** Hep bagtoba faana durkani hoorera faar; maqrezinewa tarabbezane; dey maa'ani daabboose barissi faana tesuni bagtoos: «Korto» yistet faar. **3** Hepsani yinuusi orfosi fa

sirki bagtoos «Kortoosi korto» yistet faar. 4 Es bagtoossi warqeni kirqiddanewa warqe maatto teyyani kaamni taabotabaas sir faar. Es teyyani kaamni tabotaassi mannaba siruk faana warqeni masubi; toshba kotta di Aaronni haaroos; dey asir ajajiisikito tichchera faana kato shu'aas siruk faaser. 5 Taabotaastak dey fa boor'ni kayimsuni ukaason kosobesiisik yinuni ulfinani kirubeliis dey faaser. Sinuntano es wuzasikitonon zuutira hash isarba isarbaasik makok aafa chimani wuza. 6 Zuuttambaase esiisimato hoorenanneen orfo maagni meya kaynuni wostobesiison koi'suk durkaniisi tesuni bagtoossi wonna wonna girsefe. 7 Sinuntano hepsani bagtoossi fa sirki bagtoossi giruniis maagni gaanynye meeni gaanynya sina bar bar koi'bawa. Sir girunaas dey woggaassin isa wona koi'ba. Bar dey teetbaasi boor'aknawa daraas daagak zagina boor'aasikna imana hannaason ephnoy sir aane girife. 8 Tesuni durkaniis faana kabaneen kortoosi korto ephpha hamni ugnaas hashnu ammanon aane kessa bestowa sinnamato korto Ayyanaas besifa. 9 Es bar dey han fa wonaasik besowa. Es effatena wuzaasik imtefa mabaasikitonewa maa'aasikitone shiiphsefe baasso kanuuson koi'ba foontonon kaynunak aane chimfa. 10 Muuni chownewa ushni chowne dey ooma ooma kayimni chowaasikito wostet faanaas han gaddo sitiriis yoona kabaneen koi'bawa. 11 Sinuntano Kiristoos yoonak faase ma'a wuzaasikito maagni gaanynye meeni gaanynya sinne ammanon kesse beste. Bar girina durkaniis akamanon inya dey yo'uba foonto. Es durkaniis asuni kushuk wosustonor dey han testooskin sinnorwa. 12 Bar kortoosi kortosi hepsa wolunoynamato isarga basa hannaasontu ephphe giritenno fizoosikitonni hannanewa zibichchaasikitonni hannane asin aane ephphe giruwewa. Es effatena wuzaasik koi'ba

foonto faruni furiison innok imi. (aiōnios g166) 13 Fizoosikitioni hannanewa omorusikitioni hannane maa'ak kiichche azata miini bednaas boor'ak kiina asuni meyaasta wir'tefana kabaasik ashni zinaassin baassotin kaynira korto zagunir sinnanneen; 14 Koi'ba foonto Ayyanaaski kamo teetbaason zinaba foonto maa'a zagire Ha'oosik imna Kiristoosni hannaas hayewa Ha'oosik wostonik kanuniison kitu wostoossin awune faaron arkissira kayimsunggaso? (aiōnios g166) 15 Es teegte baasso Ha'oos abdik imna koi'ba foonto ristiison ephphetoosonek Kiristoos gaddo teyyani kaamaasi ganeya siniwa. Es bar dey sinnaas asuni meya tesuni teyyani kaamaasi sikalosi feesefaat wostesete boor'aassin fu'onak kitubaasikwa. (aiōnios g166) 16 Makte faafo faananneen es faafooson make asus kitubaason gasasu sholsifawa. 17 Faafte kaamaas wostota feeshanaas faafe bar kitinanneen orfowa. Sinuntano faafe asus kaak feen faafena kaamaas waagba aafawa. 18 Es bari boor'a tesuni teyyani kaamaas hanna foontonon aafa zaguna wuza. 19 Tesusta Muse tumaasi ajajinon dara zuuttambaase asik make. Esseen orfo zibicchani harinnawa fizoni harinne akaneen ane woi'sire tumaasi matsafatanawa daraasatana zuutire hisoppiknawa she'a fantuni esakna wir'i. 20 Es wir'naas dey: «Ha'oos nittok ajajena teyyani kaamaasi hanna haniiswa» yirewa. 21 Esiisimato durkaniissinawa barissi wosustefa koda zuuttambaase asiistana wir'i. 22 Futok Museni tumaasimato garo wuzatano zuuttambaase hannaktu kayimfa. Hanna wuuktonoyfeen boor'ni feeshun uu aafa. 23 Ese han samaki wuzaasikitioni beso sina bar zuuttera han sitiriisimato kayimsonek sholsu sinna faar. Sinuntano saman sina wuzaasikito han baristan chaala sina maa'ak kayimanak sholsifawa. 24 Kiristoos futoni betemeqdesiisi beso sina barissinawa asuni

kushuk keete kortoosi kortosi aane giruwe. Bar hash inno boor'a Ha'oosi sina biistonak sama hamme giri. **25** Ayhudni maagni gaanynye meeni gaanynya sina bar basar sinnoy hannaason ephphe wogga woggaasik kortoosi kortosi girifenaasimato bar teetbaason showo wona maa'a zagire imak aane giruwe. **26** Ekka sini sinfaanane han daas testenanneen kabira showo wona shana ephphetoona bar sholsuna kabawa. Sinuntano hash neyaasi koi'tak boor'aason tishkunak teetbaason maa'a zagire isarga ammanon kesse bestewa. (aiōn g165) **27** Asunik isarga kituus imtera faar; kituneen orfo dey mangsu basaasta katonak tai'nir. **28** Esiisimato Kiristoos showoni meeni boor'aason tishkunak isarga kiti. Dey boor'aason wor'anak sinnoynaron barin oodet fe baassotin fu'onak hepsa wolle yoonir.

10 Tumaas hanneenti yooni ma'a wuzaasik yiraratano futoni gitobaastawa. Es bari boor'a wogga woggaasik imtefa maa'aasikitonon ephphe Ha'ooski ta'efe asuni meyanon koi'sira kayim aane zagifa. **2** Tumaas koi'sira kayimsuk chimar sinfaanane shiiphok ta'efe asuni meya hepsa wolgunoy ugnak boor'aassin kayimete boor'anawa boor'besi foonto sinobesiison kanubesiissi arter sinna boor'a maa'aasi imanon beyone kaba. **3** Sinuntano es maa'aasikito wogga woggaasik boor'aason safarosonek zagirwa. **4** Omorunewa fizone asi hanna boor'aason feeshun uuk aafa chimanawuza. **5** Es bari boor'a Kiristoos; han daasta yeefena kabaasik ekka yi; maa'aasikitononnawa mabaasikitononna; neekin aane sholefat; sinuntano atuuson taak hoossit. **6** Kiichchoni maa'aasikitoknawa boor'aason feeshun uukna; dey imtefa maa'aasikitok aane girowe. **7** Es kabaasik ta: « 'Ha'onaase! Matsafaassik ta chowaasik tichchenaasimato; ne fiqadiison koi'suktu yaanwa » yin.

8 Bar dey tesusta es wuzaasikito tumaasimato awaster
 sinfanaknu: «Maa'aasikitononnawa mabaasikitononna; kiichchea
 maa'aasikitonewa boor'aason feeshun uuk imtefa maa'aasikitone
 asin aane sholowe. Es barikitok dey aane girowe» yi. **9**
 Tusire dey: «Ese, ta fiqadineeson koi'suktu yaanwa» yi. Esiisik
 hepsaniison eddebaassi wolguk tesuniison shaarefa. **10** Es
 fiqadineesik Yesus Kiristoos ashak isarga maa'a sinne imtena
 boor'a inno korto sinniwa. **11** Maagiis isarba isarbaas boor'aason
 tishkuk chimnoy es maa'aasikitonon wolitaafe imet wonna wonna
 wostefe. **12** Sinuntano Kiristoos boor'aasik isa maa'aason
 koi'ba foontonon isarga imnanneen orfo Ha'oosi ho'ita teshta
 di. **13** Hanneen ekalo gumabaasakito basa wochoosi sikalosi
 sinonenneen oodana. **14** Es bar dey sinnaas korto sina
 baassotin isa maa'aaski kamo tuum zagina boor'awa. **15** Korto
 Ayyanaasnu han chowaasik innok zaala makona. Tesusta: **16**
 «Es wonaasikitoneen orfo; baassoneen ane giruna teyyani
 kaamaas; haniiswa yifewa Daamiis; ta tumaason nibbesiissi
 foonak zaguna; baasso kanuussi dey tichuna» yi. **17** Tusire dey:
 «Boor'besiisonnawa nuurubesiisonna; hanneen ekalo; aafa wolla
 safarona wuza» yife. **18** Es bari boor'a boor'aas zuuttera feeshun
 yistenanneen orfo boor'ni feeshun uuk imtefa maa'aas hanneen
 ekalo aafa foona wuza. **19** Ese aytaasakitono! Yesusni hannaaski
 kamo kortoosi kortosi girunik chima dannniwa. **20** Giruniis yinuussi
 kamo; esiis dey basa ashaaski kamo gachna gaddo dey hayewa
 sina ugnaasikwa. **21** Ha'oosi keeta ha'suni hugnaba faana
 akam maagni feerwa. **22** Es bari boor'a mangu kanuussin
 kayimanik nibniison wir'tera; atuniison dey kayma akak masera;
 kayma nibnewa tuuma amantone ephpha Ha'ooski tai'soni. **23**
 Abдини kaamaason ima bar amanamto sinna boor'a amaneni

abdiison ek hang unoy zaggira ephani. 24 Keeshtanaknawa
 ma'a wostokna guzira foonik isaas isaasik yaadassuwo. 25
 Wonna wonna uphefaafa innotna innotna zaguniistano isa isa
 meya zagsefeesimato zuuttefeni baron beyaniita; arkissiranu dey
 Daamiis yoonu wonaas ta'baason yaadatefaat es baron mai'sira
 zaguti. 26 Futoni aruuson ephpha taaninneen orfo arifat sholera
 boor'a wostefaanine hanneen ekalo boor'ni chowaasik imtoni
 isa maa'a aafa. 27 Sinuntano hash fu'te bar hanneenti sinni
 digsu mangsuu kar'aasewa oomtesefe baassotin muuni digsu
 geyaasewa. 28 Museni tumaason aata basaasta hep wedey
 keez asuni meya zaala maksefaatene fakiya foontonon kitunak
 zagter. 29 Eekin Ha'oosi Naanin kashshi bar; akorto sinna
 teyyani kaamaasi hannaason kiinsi bar; baak imte Ayyanaason
 me'a bar aakkane fa akama ke'o barik sholsu sinna nittok
 bestefaso? 30 «Kooni kaasto taarwa; ta sholsu kowaason
 kaasuna» yi bar oo sinnamato arifeni. Esiisimato: «Ha'oos bari
 daraasata mangsu kar'ar» yife Daamiis. 31 Es bari boor'a hayewa
 Ha'oosi kushusi gando akamanon digsuwa. 32 Chaarefa nittok
 chaarenanneen hankalo showo shana ephpha taara fakiseti
 zeemoti wonaasikitonon yaadatosoti. 33 Isa isa wono asuni sina
 mecheti; rakkateti. Isa isa wona dey es effatena shana kar'na
 asuni meyanneen ane zomo sineti boor'a shana ephpha taaseti.
 34 Nitto ma'ar dey wonna wonna fooni otmanti samak faanamato
 ariti boor'a taatoni meyak kenashteti. Nittor sina foontiis ootefana
 kabaasik fakira es wuzason girak ephpha taati. 35 Ese akama
 wossuma danati amantooson ha'utiita. 36 Ha'oosi fiqadinon
 zagira Ha'oos nittok imanak girina abdini kaamaason danak
 fakiyak ooda sholsifa. 37 Es barik dey ekka yistera tichche:
 «Es yooni bar garo wonanneen orfo yoonu; aafa dey wokana

wuza. 38 Taar sina ooko asus amantok kaak foona; sinuntano orfo wolifaanane; barik aafa girona wuza.» 39 Sinuntano inno amanere farsoni baasso keenteno orfo wolsere tishuni asuni meeni keentewa.

11 Amanto uus abdik oodet faani wuzason han bar futok sinana uuk ephphetoowa. Aafak biistonoy wuzasonnu biister zagira faaduwa. 2 Ibeti asuni meya galata danetees amantokwa. 3 Han daas Ha'oosi kaamak testenamato aruniis amantokwa. Es bari boor'a biistefa wuza zuuttera biistonooskin wosustenamato arifeni. (aiōn g165) 4 Abel Kayelni maa'aastan wayya maa'a Ha'oosik imnaas amantokwa. Ha'oos Abelni imaason girak ephpha taafana kabaasik Abel amantok ooko sinbaason zaala makte. Abel kitifenaknu amantobaaski kamo hashnu maktedifewa. 5 Henok kitu basaasta kar'noynamato den sama oodtenaas amantokwa. Ha'oos barin ephna boor'a aane bestowe. Den oodtobaasneen sinak dey Ha'ooson girsinamato zaala maktewa. 6 Amanto foonto Ha'ooson girsuk aafa chimtona wuza. Ha'ooski tai'sefe asu Ha'oos foobaasonnawa baron sholsefe asuni meyak dey wossuma sinbaason amanonak sholsifa. 7 Hashnu aafak biistonoy wuzaasi chowak Ha'oos Noohnin teetneeson oodwa yina kabaasik Nooh Ha'ooson digok basa keerki baassotin fu'ok Merkebi wostenaas amantokwa. Nooh amantobaasik han daas boor'aasik mangsu barista katonak zagi. Nooh amantok bestefa ookooson warase. 8 Abraham kesse ristiba zagire ephphetoona dimaasta hamanak teegtefena kabaasik ay hamdifenamato aru beyfenaknu hamanak ajajamenaas amantokwa. 9 Yisaqniisimatona Yaqobniisimatona abдини daasta irba sinne durkaniissi diinaas amantokwa. 10 Es baron dey zaginaas zaga kaptaba faana Ha'oos koppa'ena baronnawa wostena es katamaasonna oodet

feer sinna boor'awa. **11** Saara dey abdi barik ima Ha'oos amanamto sinnamato arina boor'a awune faaronnu neebaas aatfaan kophok chimnor sinfanaknu naanertonak hugna dannaas amantokwa. **12** Es bari boor'a kiti asunimato faadtfe isa Abrahamnikin samaki baakuraasimato arkira dey baarisi tesha fa fuutuusimato faadtonoy zala beste. **13** Es baasso zuuttere amanobesiisetu kitisete. Ha'oos baasso imanak teyyani kaama girina baron aane danoto. Sinuntano woksok biyaat moosesete. Han daastak irba dey oogo sinobesiison arsete. **14** Ekka maksefe asuni meya baassor sina daason oodet feesetemato ammanon besisefe. **15** Es beyye kesete daason yaadatesete sinfaanane ek wolle hamak chimone kabawa. **16** Sinuntano hash baristan denalo sina samak fa daasontu kaltesefe. Es bari boor'a Ha'oos baassok katama hoossina boor'a «Ha'oni» yire teegsefaatene baron aafa iichuna wuza. **17** Abraham fattantefena kabaasik Yisaqnin maa'a zagire imnaas amantokwa. Es abdini kaamaason ephphete Abraham isa naabaasin maa'a zagire shukanak hoorere feerwa. **18** Esiisik Ha'oos: «Yisaqni zalaasiktu teegtona» yit makera faar. **19** Ha'oos kitun kabguk chimar sinbaason Abraham amanobaasik kitun kabinanne fa besok Yisaqnin hepsa dani. **20** Yisaq hanneenti sinni wuzason safarok Yaqobninnawa Hesawuninna suusnaas amantokwa. **21** Yaqob kituna wona kar'fana kabaasik Yosefni naanggotaasikitonon isarba isarbaasik suusnaasewa haaroosik gimere sagadenaas amantokwa. **22** Yosef dey kituna wona kar'fana kabaasik Israelni meya Gibtsin kesonemato makenaas dey megabaasi chowanon awu zagsonemato ajaji imnaas amantokwa. **23** Museni kooni baasso koontefena kabaasik gada naa sinbaason biyete boor'a taatoosa ajajinon digonoy keez assa aachisetees

amantokwa. **24** Muse dichnanneen orfo: «Fere'onni naani naa»
 yistere teegtooson beynaas amantokwa. **25** Es bari boor'a bar
 boor'ak bestefa garo wonni giraastan Ha'oosi asuneen ane
 shana ephphetooson kori. **26** Hanneenti danana wossumaason
 biina boor'a Giphtsiki otmaastan denalo muudtosa boor'a
 salphatoos akama otma sinbaason safare. **27** Taatoosa gi'anon
 dey digonoy Giphtsini daason gafkire kesnaas amantokwa.
 Aafak biistonoy Ha'ooson biinanne faaron zagire safarabaasik
 zagi. **28** Uuzza naanggotaasikitonon worunak ajajamte
 Ha'oosi wosiya Israelni meeni uuzza naanggotaasikitonon
 worunoynamato faasikanewa harinni wir'ne asi tumaason
 zaginaas amantokwa. **29** Israelni meya ichma daasta finfeesne
 faaron sinne she'a baariison finesetees amantokwa. Sinuntano
 Giphtsini asuni meya ekka zaguk kabeseleen zuuttambesiise
 asin koor'i. **30** Israelni meya Iyyarikoni ojaason naafun wona
 biratesetennen orfo ojaas bogtenaas amantokwa. **31** Gerkesfa
 Rahab aafoni meyanon nagak ephphataana boor'a ajajamonoy
 baassoneen ane kituussin fu'tenaas amantokwa. **32** Es
 baristan ooma awu unarinso? Gedewonni chowaason; Barakni
 chowaason; Samsonni chowaason; Yoftaheni chowaason;
 Dawitni chowaason; Samuelni chowaason; dey raajjuni meeni
 chowaasi tochonon makona iyaanane wona aafa hoorona wuza.
33 Baasso amantok taatoosikitonon mersete. Futok mangsu
 kar'ete; imte abdiison dey danete. Eetoosa noononon kulfisete.
34 Geyaasi hugnanon tishkisete; kaaga ichma daassin aatete;
 hopibesiissin zag sinete. Neebok chim sinete; betire tishkuk
 ye gumaasin kalle kofuksete. **35** Mashkasusikito baasso keen
 sinfaat kiti baasotin kitun kabseten danese. Omni meya dey
 es baristan denalo sina kitun kabuuson danak birmadumma

kesaason beyfaat showo tesa shana ephpheteesete. **36** Oomiis dey kashistere ichchesete; oomiis wochoni ginok taatere taatoni keer ha'tesete. **37** Shu'ak ichchesete; magazik kalastesete; siifok wortese; fantunewa fizone asi koma mayere akamanon shana ephpheteesere kabugter sinere biratesete. **38** Zaboossi; aamaasta; daasi sikalosi fa dugadugiissineen raata'sete. Han daas baassok aane malowa. **39** Es baasso zuuttere amantobesiisi boor'a baassok zaala makter sinfanaknu imte abdiison aane danoto. **40** Ha'oos innok akama ma'a wuza koppa'e. Es bari boor'a innoneen anetano baasso baasso tuum sinonek aane chimosoto.

12 Shaarunimato biratoniista fa showo zaalaasikito faananneen innoosta ba'animato fayya fa wuzason zuutira dey innoosta taphtera fa boor'aason tishkira sinniista fa aato aatoni eelaason fakiyak zagira eelani. **2** Eelaniis dey inno amantooson kaputte dey koi'ba katunir sina Yesusnin biirawa. Bar sinbaastaki fa giraasikwa iyaat mesqelistaki kituni salphinaason isa wuzane zagire faadunoy mesqelistaki shanani kituuson faki. Ha'oosi zigimuni hoi'taasta di. **3** Ese oomtonoynewa abdi buggunoyna han boor'ni meeni tugga'ooson faki Yesusnin biiti. **4** Nitto boor'aneen ane kabok harinni wuukutaneen kar'a aane tugga'oweseti. **5** Ha'oos naanggotbarimato zagira ekka yit kiitina kiitooson daagetiwa. «Naataaso! Daamiisa ke'onon kashshutaatawa; neen ke'ifena kabaasik abdi buggutaatawa; **6** Daamiis shunna barin ke'ir; naaba zagire biifena barin dey suusir.» **7** Ha'oos naanggotbarimato zagira faadifana boor'a ke'ooson fakuti. Ababaas ke'unoyna naa aafferinso? **8** Naanggota sina barikito zuuttera ephpha taasefana ke'ooson nitto dey ephpha too shakaatine oom abanikin koontertano keerki naanggotata. **9**

Es barneen denalo innotin ke'uni kooni abani meya feeseter. Baassotin dey ulfinsittu faafeni. Eekin kaak fook ayyanaasitoni abaniisin akamanon ajajamonik aakkak sholsu beynirinsu! **10** Baassok ma'ar sinna bestenaasimato garo wonanon innotin ke'isesete. Sinuntano Ha'oos bari kortooson haa'er sinanik innok ke'ni wuzaktu ke'ifa. **11** Ke'oos zuuttera es kabaasik asu suumonaktu zagifatano gironak zagunir sinna aane bestefa. Sinuntano leejjistere ari asuni meyak naga tuumna ooko sinak bestefa gaanaason danonek zagifa. **12** Es bari boor'a goodba shaki kushuntiisonnawa hopi giidosonna zaggut. **13** Engita bar farunaktano dimbaastan shaatera shorkonoynamato wochontiisik zeephto ugna hoossuti. **14** Korto fook foonoy oonu Daamiisin biyak aafa chimanawuza sinna boor'a asu zuuttambaaseneen ane nagak footi. Korto fooni fook dey duudosoti. **15** Nittoossin oonu Ha'oosi otma yo'unodynamato teetnitiison oodti. Esiisimato dey isa suqaroni tasa ganentiissi kayunodynamatonawa rakkisunodynamatona showoni meyanon dey kiinsunodynamato teetnitooson oodti. **16** Wobeta sinna wedey isarga muuna muusikwa iyaat uzun sinbaason waage Heesawniisimato zinaba feena asu foonodynamato teetnitiison oodti. **17** Orfo dey Heesaw hepsa eebba dananak sholefena kabaasik es eebbaas kaltenamato arifeti. Waasitnu es eebbaason guzire sholefenaknu danak aane chime. Harmire woluknu isa ixa aane dane. **18** Nitto kushuk tai'tefa dey kiichchet fa Siinaki aamaaski; ek ki'naaski; dey ek talmaaski; ek ipuwaaski aane kar'eti; **19** Ululleni kaama wedey maktet fa kaamaas odtefanaaski aane kar'eti. Es kaamaason ode asuni meya: «Hanneen ekalo ooma kaama innok maktonaata» yit shiiphsete. **20** «Waaga aamaason ta'ifaanane shu'ak ichchera kitun.» yifa ajajiis fayna

boor'a wor'ak aane chimoto. **21** Biiste wuzaas akamanon digsu sinna boor'a; Musenu: «Digen; dey korkin» yi. **22** Sinuntano nitto Tsiiyonki aamaaski tai'setiwa; bar dey hayewa Ha'oosi katama samaki Yerusalemwa. Girak zuuttese showo kuma faadtoni Ha'oni wosiyaasikitoki tai'seseti. **23** Sunbesiis samak tichchena; uuzzani meeni maabaraaski; zuuttambaase asiista mangsu kar'ni Ha'ooskinawa tuum sinaason dane ookoni meeni ayyanaasikitokina tai'setiwa. **24** Gaddo teyyani kaamni ganeya sina Yesusniki; Abelni hannaastan wayya sina baron makefa barkinawa wir'te hannaaskina tai'seti. **25** Es baron makefa baron aafa ephphatooni wuza unoytimato arutiwa. Es Ha'o asuniki kamo daastak makefana kabaasik aafa odoni wuza yise baasso aatte kesa shaksetennen eekin arutiwa yistera saman makte baron ephpha too shakaanine aakkak aatte kesak chimanirinso? **26** Es kabaasik kaambaas daason shorki. Sinuntano hash «Daason koi'ba sinnoynaron isarga hepsa samaason gedda shorkuna» yit teyya giri. **27** Es: «Isarga» yifa kaamaas besifanaas shorkonoy wuzaasikito zagira foonak; shorkefa bar wedey teste wuzaasikito tishiktonir sinbaasongwa. **28** Ese inno shorkonoy taatooson ephphatoonir sinna boor'a Ha'ooson galattoniwa. Barin girsuni ugnak ulfinaknawa digak barik wostoni. **29** Futoosik Ha'oniis kiichifa geyawa.

13 Wonna wonna nittotna nittotna ayna ayna asi keeshtanniti foon. **2** Irbani ephphe irbasuuson daagotiita. Ekka irbani meyanon ephpheteesere irbasit feeseten isa isa meya arunoy Ha'oosi wosiyanon ephphe irbasisete. **3** Baassoneen ane taatetine faaron zagira taatoni meyanon safaroti. Nitto dey baassosimato shana ephpheteerne feer sinna shana ephpheteese fe baassotin safaroti. **4** Ephne girune zuuttambaase

asik ulfinto sinun. Wobeta sinefe baassostanawa gerkese fe
baassostana Ha'oos mangsu kar'nir sinna boor'a abane intone
amanto yo'gisere ephne girune asin kiinsusoneeta. **5** Waagni
keeshtanaastan wokti; Nittok fayiis hoorona; Ha'oos: «Aafa
ha'una wuza; dey isanne aafa beyana wuza» yiwa. **6** Es bari
boor'a amantok; «Daamiis taan argasuna; aafa digona wuza; asu
taan awu zaguk chimnirin?» yifeni. **7** Ha'oosi kaamanon zeemme
nittok make zoonsintiisakitonin daagotiita; baasso foosonnawa
wostobesiisi gaananonna safarok amantobesiisik zoonustosoti.
8 Yesus Kiristoos hazo sinun hawung dey koi'baneen kar'e
barnurwa. (aiōn g165) **9** Ora ora tesa assuk oottera hamatiita.
Nibniis muuni sitiriison oodak sinnoynamato Ha'oosi otmak
sinfaanine ma'arwa. Es muuni sitiriisik zoonuste asuni meyak
aane ke'a. **10** Inno imfeni shoo'a faar. Sinuntano durkaniissi
wostese fe maagni meya es maa'a imtefana shoo'aasta fa
muuson ephphe muu aane faqqadtowa. **11** Ayhudni meeni
maagni gaanynye meeni gaanynyaas boor'ni fakini dana imfa
waagni hannaason ephphe kortoosi kortosi girife. Sinuntano kiti
waagaasi asha ke'eessin gero kessa kiichche fa. **12** Esiisimato
Yesus daraasin basa teetni hannaasik korto zaguk katamaasi
finynyaneen gerakalo shana ephphete. **13** Ese inno dey ke'eessin
kessa barki hamani. Bar ephpheteena Salphinaason haa'er
siinani. **14** Inno hanneenti yooni katamaasontu oodtifenitano han
daastak zagira fooni katamani aafawa. **15** Ese Yesus Kiristoosniki
kamo galatni maa'aason yeetunoy Ha'oosik imani. Esiis dey
sunbaasik zaala makefa noonooskin imtoni galatni gaanaaswa.
16 Ma'a wuza zagusonnawa nittok fayiison oomiisik haa'asonna
daagotiita. Ha'ooson girsifaas es effatena maa'aaswa. **17** Nitto
zoonsiisakitonik ajajamoti. Baasso ha'suusi sikalosi sinoti. Baasso

nitto kaasi chowak mamustosone wuza faar sinna boor'a guziretu yersefe. Nitto baassok ajajamefaatine wostobesiison girak wostosone. Es bar sina shakaanane wostobesiison suumoktu wostosone. Es bar dey nittotin miir'er. **18** Innok shiiphoti; kayma kanuni faar sinnamato futok ariratu faani. Aaffa ugnaknu sinun ma'a amalak fooniktu safarefeni. **19** Akamanon guzira shiiphotik zaggira mamsifanaas taptak nittoki wolla yoonakwa. **20** Fantuusikitori keemer sina arki Daamni Yesusnin koi'ba foonto teyyani kaamni hannak kitun kabgi nagani Ha'oos; (aiōnios g166) **21** Fiqadibaason koi'suk chimatik ma'a wuza zuuttambaase asik nittotin tuum zagawung. Baron girsuni wuzason dey Yesu Kiristoosniki kamo innoossi zagun. Yesu Kiristoosnik koi'ba foontonon ulfina sinun! Amin! (aiōn g165) **22** Ayni meyane! Han nittok kawunanon tichina han kiitoni wosiyaason fakiyak ephphatootik zaggira shiiphefawungwa. **23** Ayni Ximotiyos taatoni keerun kesnamato arutik sholefaungwa. Tai'non hani yeefaanane barneen ane yaara nittotin biyanawa. **24** Nittotin zoonsife baassoknawa Ha'oni asuni meyakna zuutira naga makoti. Xaliyanun sina baasso naga nittok ooshshesete. **25** Ha'oosi otma nittoneen ane sinfawungwa! Amin!

Yaqob

1 Daasi biratota boktere feese asire heppe asteserisikitok
Ha'oosirewa Daamni Yesus Kiristoosni wostinyanya sina
Yaqobnikin woste wosiya; naga nittok sinfawung. **2** Aytaasakitono!
Showo tesa fatana nittoosta kar'fana kabaasik nittotin girsuni
wuza dantinne faar zagira faaduti. **3** Amantontiisi fattanto
fakiyak chimme fooson arutikwa. **4** Fakiyak chimme foontiis
isanne yo'unoynamato tuum sinna footik zagir sinungwa. **5**
Nitto ganeyaassi techmaba yo'ina asu feefaanane korunoy
garamak imfa Ha'ooson shiiphowowa. Bar dey imanawa. **6**
Sinuntano hep safaraba feena bar siru tugaan ekna hangna
shorket kuni baarini akane feer sinna boor'a ek hang unoy
amantok shiiphowowa. **7** Hep safaraba feena bar ugunbaastak
ekna hangna shorket yerefe bar Ha'ooskin isa wuzane danninne
faar sinna barik bestonaatawa. **9** Foobaasik tukam sinne fe
ayiis Ha'oos barin den teggunir sinna boor'a girowowa. **10**
Esiisimato dey foobaasik ottere fe ayiis Ha'o daa kessaanane
girowowa **11** Asuni otma kuwani fur'nimato woottonir; awa
kiichifana kabaasik kuwaasonnawa fur'asonna ichinsir; fur'aas
dey woottera gadabaas tishir. Esiisimato otum asu wostok
ek hang yifet tishifewa. **12** Fatanaason fakiyak chima barik
Daamiis abдини kaambaasimato Ha'ooson shunefe baassok
kaani akililiison imana. Es bari boor'a fatana basaasta kar'fana
kabaasik chimme aatfe asus suustowa. **13** Ha'oos mangu
wuzak aane fattantefa; esiisimato bar dey ooninnu mangu
wuza zagunak aane fattanefa. Es bari boor'a oonu sinfaanane
fattantefena kabaasik: «Ha'oos taan fattanewa» unatawa. **14**
Sinuntano asu teetbaasi mangu eenantok zatterenawa eshtefena
kabaasiknatu fattantefewa. **15** Estan mangu eenantobaas

naanertera boor'aason koonifa; boor'aas dey dichcha kitu teshshefa. 16 Keeshtefana aytaasakitono; eshtotiitawa. 17 Ma'a imaasewa tuuma eebbaase zuuttera den Ha'ooskingwa. Es bar dey yiranimato shaatonoy wedey sooltoba foonto chaarefni aba Ha'ooskingwa. 18 Ha'o testo zuuttambaase asi uuzza sinanik bari fiqadiisimato futoni kaambaasik innotin tanewa. 19 Keeshtefana aytaasakitono! Asu isarba isarbaas odok tapter sino. Wolloknawa gi'tokna taptonor sino. 20 Esiis dey asuni gi'a Ha'oos sholefana ooko sinne fooson foonik aane zagifa. 21 Es bari boor'a kiinaaasonnawa tuumma fa manguusonna zuutira nittoostan woksaat Ha'oos nitto nibaassi kunsina kaantiison fatuk chimni kaambaason ma'a nibak ephphatooti. 22 Kaambaason odere wostota feeshir sintitano teetnitiison eshet baak oder sinatiita. 23 Kaambaason odere wostota feeshunoy asu teetbaasi gitonon inkaliissi biya asune feerwa. 24 Es asus aafbaassi biire hamfaat geregere dey bar awunefeer sinnamato daagefe. 25 Sinuntano birmadumma kisuni yo'uba foonto tumaason gasasire biire barik chimme fe bar odere daager sinnoynamato wostota feeshife bar wostefena wostoosik suustowa. 26 Terumbaason oodnoy: «Ha'oosontu shiiphedifanr» yife asus teetbaasontu eshfewa. Basa Ha'oni shiiphoos dey waagba aafawa. 27 Aba Ha'oosi sina kiinba foonto shiiphoos: «Aba intobaas kitina naanggotaasikitonon; esiisimato dey teegobesi kitina mashkasusikitonon rakkobesiisik argasu; teetniison dey han daastaki fa kiina wuzaassin oodawa.»

2 Aytaasakitono! Ulfinto Daamni Yesus Kiristoosnik amaner sinfaatine asunin korutiitawa. 2 Ese hep asuni meya nitto zuuttera faatiista yoosone; isaas Warqeni gila yeettonawa gada maya mayo otum asu; hepsaas kiina maya mayo tukam asu;

3 Gada maama mayo asusin ulfinsuk: «Han tega dimaasta duwa» iyaat tukamiisin dey: «Ne Ekesta yerowa wedey da wochonaassi duwa» yifetiwa. **4** Eekin nitto ganeyaassi asunin koru faanamatotanos besifanari? Dey asunin korire mangsu kar'fe daanyanyane faatirtanos? **5** Shunto aytaasakitono! Odotiwa! Ha'oos baron amanok otum sinoneknawa baron shunefe baassok abdik imna bari taatoossi girsonekna han daastaki fe tukamiisin aane teegowanoso? **6** Sinuntano nitto tukamiisin kashshitir; nittoosta rakko katifeesnawa mangsuni kar'ni keer taamefees otumni meyatenoso? **7** Nitto teegtefeti ulfinto Kiristoosni sunaason me'ese fees baassotenoso? **8** Korto matsafaassik: «Asusin zuutira ne teetaason shunfataasimato shunwa» yistera tichchenaasimato Ha'oosi taatoni tumanon oodfaatine ma'aron zagitiwa. **9** Sinuntano asunin korifaatine boor'a wostetirwa. Tumaason dey aatnitiisik waqastetirwa. **10** Ha'oosi tumanon zuutire oodaat isaron yo'gaanane zuuttambaase asin oodnor sinnetu faadtona. **11** «Gerkesatiita» yi Daamiis: «Worutiita» yiwa. Gerkesa beyfaat worifaatine tumaason aane oodetiwa. **12** Wolumnitiisewa wostontiise birmadumma kisuni tumaas mangsu kar'ana asuni meenimato sinti. **13** Ha'oosi mangsuni kar'a fakiya zagunoy asusik fakiya aane zagifa. Fakiyaas dey mangsuni kar'aason mererwa. **14** Aytaasakitono! Isa asu: «Amantona faar» iyaat es amantobaason wostok besu shakaanane basa amantoos awu ke'nirinso? amantobaas barin fatuk chimniroso? **15** Mayone maamnawa muusone muune turukse ay wedey eet faasefaanane; **16** Nittoossin isar: «Maar'on hamoti, nittok gumun; gawuti» iyaat muusone baron wedey atubesiista mayone baron ima shakaanane baassok awu ke'nirinso? **17** Esiisimato wosto foonto amantoos teetbaasik

kituwa. **18** Sinuntano isa asu: «Ne amantone faar; ta dey wostona faar; amantoneeson wostoneestan oor kisira besuwa» yifer feefaanane ta dey: «amantonaason wostonaasik besunawa» una. **19** Ha'oos isar sinnamato amanetar; es bar dey ma'ar; kiina ayyanaas dey es baron amaner; digera korkir. **20** Ne gowwa asu! Wosto foonto amantoos ke'nirne faar sinna neek bestefawoso? **21** Abani Abraham naaba Yisaqnin maa'a zagire shoo'aasta imna kabaasik wostok Ha'oosi sinak ooko sinne aane bestowenoso? **22** Es bari boor'a amantobaasewa wostobaase isarik hamnamatonawa amantobaason dey wostok yo'uba foonto zagire besinamato aane biyenoso? **23** Matsafaassi: «Abraham Ha'ooson amane; amantobaas dey ooko sinna faadte» yiste bar ko'i. Bar dey Ha'oni koon sinne teegte. **24** Ese asu ooko sinne faadtonaas amanto bar barik sinnoinnamato wostokneen sinnamato biyatawa. **25** Esiisimato gerkesa sina Rahab sinfa asus Israelni aafoni meyanon ephpha aachira ooma ugnak kofkubaasik wostok ooko sinna aane faadtowanoso? **26** Kaa sirun kesna ashaas kitu sinnamato wosto foonto amanto dey kituwa.

3 Aytaasakitonon! Assinyanya sina innoosta akama mangsuni kar'a yoonir sinnamato arsetir sinna boor'a nittoossin showobesiis assinyanya sinoneetawa. **2** Inno zuuttamniise showo wuzak daagenirwa. Wollumbaasik tuusa'onor feefaanane termabaason dey oodak teetbaason hai'suk chima zag asuwa. **3** Fazaasikito innok ajajamtonak noonobaassi lugama gedfeni; estan fazaason sholeni daa zatfeni. **4** Merkebiisikitonon dey biitwa; awune faaron akama sinfanaknawa dey akama hugnaba faana siruk tugter sinfanakna merkebiison kalfe bar kiisku marik bar sholena daa kalfewa. **5** Esiisimato terma atuussin kiisku sinfaat showo

wuza zaginar yittu ge'fa. Akama buur'us garo kiisku geyak aakkak kiichchera tishifanamato gasasutiwa. **6** Termaas dey geyane faarwa; atuniisi billitiissin bar mangu wuzak tuumma fa han daasne faarwa. Atuniison zuuttira kiinir. Geeni tir'maassin kesfa geenimato asusa foonon kiichir; bar dey kiichcher. **(Geenna g1067)** **7** Han daasta fa gonyo, kasa, nibbaasik zayifa barewa, akaassiki fa testoose zuuttera leejjiste. Barikitonon dey leejjisiwa. **8** Sinuntano termabaason leejjisunak chimar oonu aafewa. Bar dey kiichira worifa marzi barissi tuumma faana beysaba foonto mangu wuzawa. **9** Barik Daama Ha'ooson galattefeni. Dey Ha'oosi gitok teste asusin erwifeni. **10** Isa noonnoossin galatnawa erwine kesfa; aytaasakitono! Es bar ekka sinanak aane sholsifawa. **11** Isa kor'aassin mangu akanewa ma'a akane kesak chimniroso? **12** aytaasakitono, Balasini i'oos bunni gaana gaananak chimniroso? Wedey wayinini i'oos balasini gaana gaanak chimniroso? Esiisimato mangu kor'aassin ma'a aka kesak aane chimfawa. **13** Nittoossin techum wedey gasasuba faana asu oonso? Ese techumaknawa shuphakna wostena wostobaason ma'a foobaasik besuwowa. **14** Sinuntano mangu koonanewa teetni shunne nibnitiissi faafaanane es techmaasik teetotiita; futoosta dey eshatiitawa. **15** Effatena techma bestefanaas han daastan; asunikinnawa; sexanaaskinnatano Ha'ooskintawa. **16** Koonanewa teetni shunne faana dimaasta nagani turkunewa mangu wostone zuuttera faarwa. **17** Sinuntano den Ha'ooskin yaafa techmaas zeemma kayma, naga shunar, garama, ajajamer, fakiya zagir, ma'a gaanba faanar, korunewa tane feer aafe uba foontowa. **18** Naga sholsefe baasso naga bukere ooko sinni gaana zuutisefe.

4 Nitto ganeyaassi fa neeboosewa faassoose ayin yaarinso?
 Nibnitiissi neebefa ashnitiisi mangu eenantooskintanoso? **2**
 Isa wuzni danak eenantetir; sinuntano aafa danati wuza.
 Dey Koonetir faassetir; es baristan denalo dey asunin woritir;
 aane shiiphefeti sinna boor'a aafa danati wuza. **3** Shiiphontiis
 mangu safarak ashnitiison girsunak sinna boor'a shiiphontiisi
 wolgunon aafa danati wuza. **4** Amanamtonti foonto nittono! Han
 daastaki wuzaaso shuna Ha'oosneen faasso sinnamato aane
 aruwetinoso? Ese han daastaki wuzason shunfe bar zuuttere
 Ha'oosi guma siniwa. **5** Eekin korto matsafaassi: «Ha'oos innoossi
 kunsina bari ayyanaas barik foonik mai'siratu koonefawa» yira
 makenaas baaknoso? **6** Esiisimato dey matsafaassi: «Ha'oos
 ge'fe baassotin oomter; sinuntano shuphefe baassok otumbaason
 imana» yifana boor'a Ha'oos imfana otmaas zuuttambaase
 asiistan denalowa. **7** Ese Ha'oosik ha'uti; sexanaason guwoti;
 bar dey nittoostan wokana. **8** Ha'ooski tai'soti; bar dey nittoki
 tai'sona. Nitto boor'ni meylene! Kushuntiison kaynuti; hep safaranti
 faana nitto nibnitiison kaynuti. **9** Mai'sira rakkatoti, suumoti,
 waasuti. Mi'nitiis waasak soolton; girantiis dey suumok soolton.
10 Daamiisa sina teetnitiison daa ephti; bar dey nittotin den
 tegguna. **11** Aytaasakitono! Nittotna nittotna hamatotiitawa.
 Aybaasin me'fe bar wedey aybaasata mangsu kar'fe bar Ha'oosi
 tumani mangunontu makefe; dey tumaastatu mangsu kar'fe.
 Ne tumaasta mangsu kar'faatane tumaasta mangsu kar'artu
 sinatatano tumaason oodar aafa sinata wuza. **12** Tumaason
 imniisewa mangsu kar'niise isa Ha'ooswa. Fu'oknawa tishkukna
 chimniis dey bar barwa. Eekin asusata mangsu kar'fees ne
 oonso? **13** Ese odoti: «Hash hawung wedey wono hantan
 kabira isa katamasi hamaniwa; isa wogga esta diira nagadera

buu'suniwa» yifeti. 14 Sinuntano wono sinni baron aane arifeti; kaantiis aambanso? isarga biistefaat wolla tishfa furutuusne faatirwa. 15 Es baristan zeemma: «Daamiisa fiqadi sinfaanane han baron wedey ek baron zaguni» utik sholsifawa. 16 Sinuntano nitto es baron shakaattu teetnitiisik ge'feti dey teetefeti; es effatena teetoos manguwa. 17 Ese ma'aron zagunak sholsu sinbaason arifet zagu beybaas es bar barik boor'awa.

5 Ese nitto otumni meya odotiwa! Akama shana nittoosta yoonir sinna boor'a chaagga waasuti. 2 Otumnitiis zuuttera kuupana; maynitiison dey konyamar muuna. 3 Warqentiisewa birrintiise shiira mangiwa. Bari shiyaas dey nittoosta zaalawa. Ashnitiison dey geenimato kiichuna. Han ko'i wonaassik otma zuutitiwa. 4 Ese odotiwa! Foshnitiison zuuti wostinyyaasa waaga nittoosta kunfaat chaagtifawa. Es baasso chaagaason zuuttambaase asiista hugnaba faana Daamiis odewa. 5 Ma'a fooknawa girakna atuntiison shuktonak hoorera yere miinimato kuulsitiwa. 6 Nittotin tugga'onoy kayim mangsubesi foonto meyanon mangsu baassosta kar'eti dey woritiwa. 7 Aytaasakitono! Daamiis yoona kabaneen fakutiwa. Bulinyyaas daabaas begani iroosewa yeeshuni iroose asin danin ma'a gaana imananneen fakiyaktu foshbaasi gaananon oodfewa. 8 Daamiis yoonak ta'i sinna boor'a nitto dey esiisimato fakira abdik chimti. 9 Aytaasakitono! Nittoosta mangsu katonoynamato nittotna nittotna unyusotiitawa. Mangsu kar'ni bar yoona wona kar'iwa. 10 Aytaasakitono! Daamiisa sunak makse raajjuni meya shanaason fakiyak ephphetook beso sina baassotin biitiwa. 11 Esiisimato dey fakiyak chimme aata baassotin: «Suustowa» yifeniwa. Iyyob dey aakkak fakinamato odetiwa. Daamiis dey koi'baasta barik zagina baron biitiwa. Daamiis fakir dey kenashter sinbaasontu

besifa. **12** Aytaasakitono! Zuuttambaase asiistan denalo den samak wedey han daastak wedey ooma isa wuzakne tewutiita. Wolumnitiis Aa sinfaanane Aa; indaane sinfaanane indaane uti. Ekka sina shakaanane nittoosta mangsu katerwa. **13** Nitto ganeyaassi rakko basaasta kar'na asu feefaanane shiiphowowa. Giret fe asu feefaanane bar Ha'oosik galatni gaama gaamowowa. **14** Nitto ganeyaassin mette asu feefaanane betekiristanini kur'uni meyanon barki teegowowa. Baasso dey Daamiisa sunak zayiti woshshire barik shiiphosoto. **15** Amanere shiiphoos mettaniisin fatir. Daamiis dey es merobaassin fatuna; Boor'ba faafaanane feeshun ustona. **16** Nittotna nittotna boor'niitiison harmuti. Merontiissin farutik isaas oomiisik shiiphowo. Ooko asuni shiipho gaanba faar dey akama hugnaba faarwa. **17** Eeliyas innone fe asuwa; iro ichnoynamato zaggire shiiphen keez wogganewa issun assane daasta iro aane icha. **18** Hepsa dey wolle shiiphen saman iro kere. Daas dey meya kaygi. **19** Aytaasakitono! Nittoossin isar futoni ugnaastan shaatefaan oomiis es asusin wolgifaanane; **20** Boor'inynyaasin boor'baassin wolgife bar boor'inynyaasa kaanon kituussin fu'enamatonawa akama boor'baasi fakiyanon dananak zaginamatona aruwowa.

1 Phexiros

1 Yesus Kiristoosni wosi sina Phexirosnikin, Pantos, Galatiya, Kephadokiya, lisiyanawa Bitaniyana asiissin siketere irba sinere feese Ha'o korina baassok; **2** Aba Ha'oos zeemma arira Yesus Kiristoosnik ajajamtok harinbaasik wir'tera Korto Ayyanaaski kamo korto sina nittok; Ha'oosi otumnawa nagane nittok arkifawungwa. **3** Yesus Kiristoos kitun kabubaasik hayewa sina abdiison innok imma; akama fakibaasik gaddo koontok innotin bari naanggota zagi Daamni Yesus Kiristoosni Aba Ha'oosik galata sinfawungwa. **4** Bar den samak tishunor; mangunoy dey kur'unoy hoorera fa risti nittok hoossi. **5** Nitto dey koi'ni wonaasta yooni faruuson amantooski kamo Ha'oosi hugnak oodtera faasetir. **6** Hash showo tesa fatanak garo wonniron fattantefetiknu es fatanaasik girotiwa. **7** Es fatanaas nittoosta kar'naas nitto amantoos zaga sinbaason besukwa; tishuni warqeesnu geesi giriratu kesfawa; warqeestan denalo sina ulfinto amantontiis esiisimato fattantonak sholsifawa. Es fattantera kesa amantontiis Yesus Kiristoos ammanon wolle yeefena kabaasik galata, ulfinnewa kaphustone nittok imana. **8** Yesusnin biinoyfaagedo shunfetiwa; hash biya beyfetiknu barik amanesetiwa; ekka yistera makok chimtonoy ulfinto gira girotiwa. **9** Amanera oodfeti kaantiisi farunon danatiwa. **10** Nittok imtoni Ha'oosi otmani raajiison make raajjuni meya han faruusi chowanon mai'sire tu'nit feeseter. **11** Baassossi fa Kiristoosni Ayyanaas Kiristoosnista kar'ni shanaasonnawa es shanaasneen orfo danana ulfinaason besira faar. Baasso dey es wuzaas zuuttambaase aagenawa aakkakna sinanamato tu'nire feeseter. **12** Es raajjuni meya wostet feesetees nittoktano baasso teetaasikta sinnamato baassok ammanon bestera faarwa. Nittok wostesetees saman wostera ya

Korto Ayyanaaski kamo misirachchuni kaamaason hashti nittok makse asuni meya maksete baron ammanon kisire besukwa. Es baron dey Ha'oosi wosiyaasikitonu biyosonak eenantet faaserwa. **13** Es bari boor'a nibnitiison guzgira hooroti; teetnitiison ha'suti; Yesus Kiristoos ammanon wolle yeefena kabaasik danati akama faruusi otmanon danatik tuuma abdinti foon. **14** Ajajame naanggota sintitano arunoy zeemoti faafeti mangu eenantoosik zoonustotiita. **15** Sinuntano nittotin teege Ha'oos korto sinnamato nitto dey foonti zuuttambaase asik korto sintiwa. **16** Korto matsafaassi: «Ta korto sinna boor'a nitto dey korto sinti» yistera tichchewa. **17** Ooninnu korunoy isarba isarbaasik wostobaasimato mangsu kar'ni Ha'ooson: «Aba» yira teegsetir sinfaanane han daastak irba sinna faafeti kabaasik Ha'ooson digak footi. **18** Nitto abantiisatan waraseti ke'noy foossin furtetiis tishuni birrik wedey warqek sina beybaason arsefetiwa. **19** Sinuntano nitto furtesetiis zina wedey mudaba foonto kayma fantu sina Kiristoosni ulfinto hannaasikwa. **20** Bar kortenaas han daas testonoyfeen zeemma sinfanaknu hash koi'ni neyaastak nittokwa iyaat ammanon kesse beste. **21** Yesusnin kitun kabgira ulfina ima Ha'oosik amanosotiwa; esiisik amantontiisewa abdintiise Ha'oosta sinanawa. **22** Amanynyi meyak keeshtannitiis kayma keenak sinanak futoosik ajajamok kaantiison kaynitiwa. Es bari boor'a nittotna nittotna zaggira nibnitiissin keeshtosotiwa. **23** Hepsa koontesetiis hayewa sina koi'ba foontonon zagira faafa Ha'oosi kaamak tishunoy zalaassintano tishuni zalaassintawa. (aiōn g165) **24** Matsafaassi maktenaasimato: «Asu zuuttambaase kuunimatowa; ulfinbaas dey buur'uni fur'aasimatowa; kuwaas ichimana; fur'aas dey wootona. **25** Sinuntano Daamiisa kaama;

koi'ba foontonon zagira foona» Nittok makte misirachchuni kaamaas esiiswa. (aiōn g165)

2 Ese mangu wuzason zuutira, eshaason zuutira, sinnoy sinne bestooson, koonaaason, hamatooson zuutira kisira ha'utiwa. **2** Hash koonte daaga naanggota shaabo sholefanaasimato nitto dey faruntiis dichet hamanak kayma Ha'oosi kaamanon sholoti. **3** Es baron dey zaguk chimatiis: «Daamiis ma'ar sinbaason bechchira biyatinewa» **4** Es bari boor'a hayewa shu'a sina Daam Yesusniki tai'soti; es shu'aas asuni meya kashshisere ha'seter; sinuntano Ha'oosi sinak ulfinto waagba faanarwa. **5** Daam Yesusniki tai'sosotiis es heyewa shu'aasimato Ayyanani keya sinna keetotikwa; esiisik Yesus Kiristoosniki kamo girsuni Ayyanani maa'a Ha'oosik imatik korto maagni meya sinatiwa. **6** Korto matsafaassi: «Ese kortonewa ulfintone; sina kajjaastaki shu'aason; tsiyonuk duusunawa; barik amanefe bar; isanne aafa iichchonawuza» yistera tichchewa. **7** Ese amanefe nittok han shu'aas ulfintowa; Sinuntano amanonoy baassok matsafaassi: «Shu'ni keyaason keer'efe baasso kashshisete shu'aas; keyaasik kajjani shu'a sini» yifa. **8** Dey: «Asuni meyanon tuusa'suni shu'a; dey gansuni kaa'o sini.» Es tuusa'sonees dey kaambaason ajajamo beyete boor'awa; imtesetees es barikwa. **9** Sinuntano talmaassin diinqi chaarefbaaski nittotin teege Ha'oosi diinqi wostonon awasutik korte koonto; taatoni maag; Ha'oosi korto darawa. **10** Nitto zeemo Ha'oosi daratewa; Sinuntano hash Ha'oosi darawa. Zeemo fakiya aane danoweti; sinuntano hash fakiya daneti. **11** Inno meyane! Han daastak nitto irba dey geroni asu sineti boor'a kaantiison neebefa ashnitiisi eenantoossin wokatik shiiphefawungwa. **12** Awuzakne: «Mangu wuza zagse meyawa» yisere hamatesefeknu Ha'oosi mangsuni

kar'ni wono amanonoy asuni meya ma'a wostontiison biisere Ha'ooson galattosonek baasso ganeyaassi faafeti kabaasik ma'a amalanti foongwa. **13** Daamiisikwa iyaat ha'sife meyak ajajamtosoti; es baristan dey nittoostan denalo sinete boor'a taate meyak ajajamoti. **14** Daason ha'sife baassok dey ajajamoti; es baasso mangu wuzason zagsefe baassotin ke'usonek; ma'a wuzason zagsefe meyak suusonek taate meeni taatoos wosina meyawa. **15** Es bari boor'a ma'a wuzason zaguk gowwani meeni ke'noy wollaason shaakkusonek zagutik Ha'oosi fiqadiwa. **16** Ha'oosi wostinynyanimato sinna dey birmadumma kesa asuni meenimato footitano birmadummantiison mangu wuzaasi yinu zagusotiitawa. **17** Asu zuuttambaase asin ulfinsuti; ayni meyanon keeshtoti, Ha'ooson digosoti, taatosin ulfinsuti. **18** Wostinynyani meyane; Daamnitiisa kitonin ulfinsuk ajajamosotik sholsifa. Es ajajamotiis dey ma'a meyaknawa garam meyakna sinnoynaron manguni meyaknengwa. **19** Asu galata danfenaas mangsunoy shana ephpheteefena kabaasik Ha'oosikwa iyaat fakifaananewa. **20** Mangu wuza wostefaani ke'o kar'in fakifaatine aro galata danatirinso? Sinuntano ma'a wuza wostefaata shana ephpha taafeti kabaasik fakifaatine Ha'ooskin galata danatiwa. **21** Nitto teegtetiis es barikwa; basa ugnaasik zoonustotik Kiristoos nittokwa iyaat shanaason ephpheteere nittok beso siniwa. **22** Bar isa boor'a aane wostowe; noonobaassin dey esha wolla aane kesa. **23** Barin me'efe kabaasik wolgire aane me'e; shanaason ephpheteefena kabaasik futok mangsu kar'ni Ha'oosiktu teetbaason aatire imitenno aane fokkorowe. **24** Boor'aassik kitira ookok foonik bar teetbaasik ashbaasik inno boor'aason mesqeliista wor'i. Basa mazaasik nitto farisetiwa. **25** Nitto zeemo tishi fantunimato yoonja'et faasetir; sinuntano

hash kaantiison keemer sina barkinawa oodfer sina barkina wolsetiwa.

3 Esiisimato keerinyanyaasikitone! Keeni abantiisakitonik ajajamoti; isa isa meya Ha'oosi kaamak amanonor sinefeknu kaambaason maksonoy feeseten asubesiisikitoni amalak wolsonewa. **2** Wolsok chimonees kayma dey asunin ulfinsi kaantiison biyefaatenewa. **3** Nitto gadaas somni shapto; warqeni yeetire keeshshuknawa waagba chima maamni mayakna gerok biistefa wuzaasta sinanaatawa. **4** Sinuntano nitto gadaas Ha'oosi sinak akamanon ulfinto sina tishunoy keeshshuusik nibama ayyanak nibnitiissi aachera fa sikaloki atuntiis sinun. **5** Zeemoti kabaasik abdibesiison Ha'oosta ha'se korto mashka meya teetbesiison keeshshisesetees esiisimatowa; keeni abaasakitonik dey ajajamet feeseter. **6** Saara Abrahamnin: «Daamtaaso!» yit ajajamet faar; nitto dey ma'a wuzasikitonon zagisefaatinenawa isa diga foontonon sinfaatinena bari naanggotawe. **7** Esiisimato keeni abani meyane! Keerinyantiisneen yaadatak foosoti; nittoostan hopiya testo sinete boor'anawa nittoneen ane dey kaani otmaason warasosoner sinna boor'ana ulfinsusoti. Esiisik shiiphontiisik tuusa'suni wuza aafa foona wuza. **8** Koi'baastak zuuttamniitiise nittotna nittotna isar sinna foosoti; oomiisa rakkonon nitto teetnir zagira faadusoti; ayna ayna asi keeshtanak wal keeshtosoti; kenashter dey garam asu sinoti. **9** Eebbisutitano mangu wuzason mangu wuzak; me'ason dey me'ak wolgutiita; nitto teegtesetiis es baron zaguk eebba warasokwa. **10** Korto matsafaas makefanaasimato: «Kaason shunfe barnawa; ma'a wonaasikitonon; biyanak sholefe barna; terumbaas mangu wuza wollonoynamato; noonobaas esha wuza makonoynamato kalowa. **11** Mangu wuzaassin woko; ma'a wuzason zaguwo;

nagaason sholowo dey nagaasik zoonustowo. **12** Daamiisa aafa ookoni meyakitu biifa; odobaas dey; shiiphobesiison odonak gachchowa; sinuntano mangu wuzason wostesefe baassosta; Daamiis gi'ni sinbaasontu besuna.» **13** Ma'a wuzasikitonon wostok kabifaatine oonso nittotin miir'oniri? **14** Ma'a wuza zagifaat shana ephpha taafaatine eebbatu danatiwa; asuni meeni fokkoraason digotiita dey rakkatotiitawa. **15** Kiristoosnin nibnitiissi ulfinsuti; dey kaantiisik Daamniti zaguti; Nittoossi fa abdiisi boor'a nittotin mamussefe baassok wolguba imatik wonna wonna hoorere feer sinti. Sinuntano nitto wolguus garamaknawa ulfinsukna sinun. **16** Kiristoosnir sinna daneti nitto ma'a foontiison mangunon wollesefe baasso es wolumsete barik iichchosonek ma'a kanunti foon. **17** Ha'oosi fiqadi sinnanneen mangu wuzason wostefaat shanani ephphatoontiistan ma'a wuzason wostefaat shanaason ephpha taafaatine wayyawa. **18** Kiristoos innotin Ha'ooski tai'suk bar ooko sinne feegedo ookoni foonto inno boor'aasik hepsa wolunoynaron isarga shanaason ephpheteere kitiwa. Bar ashak kiti; sinuntano Korto ayyanak hayew sini. **19** Es Ayyanaasik taatoni keer hamme taatera faase kaasikitok Misirachchuni kaamaason awasi. **20** Es taatoni keer feese kaani meya zeemoti Noohni neyaasik merkebiis hoosustefana kabaasik Ha'oos fakiyak oodfeen aafa ajajamoni wuza yise baassowa. Es merkebiissi girire akaaski kamo fu'te baasso faadbeseis nangirin sinni garo asuni meya koi'besiwa. **21** Es akaas hash haphquni beso sinna nittotin fu'onirwa. Es bar dey atuustaki kiinaason kaynuk sinnoynaron kayma kanuni danak Ha'oosi sina giruni teyyaaswa. Fatunaas dey Yesu Kiristoosni kitun kabuuski kamowa. **22** Bar dey den sama hamme Ha'oosi oi'ta teshaastatu

fewa. Ha'oosi wosiyanikitonewa ha'suni hugnabesi faana baasso zuuttambesiise basa sikaloossi ha'isesetewa.

4 Kiristoos ashbaasik shanaason ephphete sinna boor'a nitto dey es safaraasik chima hooroti. Ashbaasik shanaason ephphete asus boor'aasi wostonon yeetiwa. **2** Hanneen ekalok han daastak fu'te foosik ashni mangu eenantoosi safaranon zaguk sinnoynaron Ha'oosi fiqadinon zagukwa. **3** Aazabni meya zagsefeysimato gafo fook; iguk; ushshe zawok; sinnoy yaahok, hoore uba foontonon ushshe suruknawa iichu sina koo'loni shiiphokna aatiseti neyaas hooronawa. **4** Es iichu wuzasikitonon zaguk baassoneen ane woi'to beynitiisik diinqesefe dey sunnitiison mangsisefe. **5** Sinuntano kaak feese baassostanawa kiti baassostana mangsu kar'anak hoorere fe barik wolgubaason imonerwa. **6** Kiti baassoknen misirachchuni kaamaas maktenaas es bari boor'awa. Es barik ashbesiista asu zuuttambaase asiista mangsu katefanasimato baassosta dey mangsu katonirwa. Sinuntano ayyanabesiisik Ha'oos faafana foosne faaron kaak foosone. **7** Ese zuuttambaase asi ko'aas tai'sewa; guzire shiipho chimatik nibama kanunti foongwa; teetnitiison ha'sir sinti. **8** Keeshtanaas showo boor'aason ukar sinna boor'a zuuttambaase asiistan nittotna nittotna nibnitiissin wol keeshtoti. **9** Unyunoy nittotna nittotna irbani ephphatooti. **10** Showo tesa Ha'oosi otmani imanon amanamto wostinynyanimato sinne isarba isarbaas es barik imte Ha'oosi otmak oomiisik wostowowa. **11** Nittoossin assife bar Ha'oosi kaamanon assuwo; Ha'oosik wostefe bar Ha'oos barik imna hugnaasik wostowo. Esiisik Ha'oos Yesu Kiristoosniki kamo chowa zuuttambaase asik Ha'oos ulfintona. Ulfinaasewa hugnaase koi'ba foontonon barik sinfawung, Amin. (aiōn g165) **12** Inno meyane! Geenimato nittotin fattanoni

shana ephpha taafeti kabaasik artonoy irba wuza nittoosta kar'narne faaron zagira diinqotiitawa. **13** Kiristoos ulfinabaasik wolle yeefena kaba akamanon girotik basa shanaason haa'er sineti boor'a girotiwa. **14** Kiristoosni sunaasik asu nittotin me'faanane ulfinani Ayyana sina Ha'oosi Ayyana nittoosta keronir sinna boor'a girotiwa. **15** Nittoossin oonu shanaason ephpheteefe bar kaa worir wedey wiis wedey mangu wuza woster wedey asuni chowusi girir sinne shana ephphetonatawa. **16** Kiristana sinna boor'a shana basaasta kar'faanane es barik Ha'ooson galattowoteno iichchonaatawa. **17** Mangsuni kar'aas kabuna wonaas kar'i. Es mangsuni kar'aas kabunaas Ha'oni asusatawa. Eekin es mangsuni kar'aas innokin kabunir sinnanneen misirachchuni kaamaasik ajajamtonoy asuni meeni ko'aas awu sinungaso? **18** Korto matsafaassi makefanaasimato: «Ookoosnu faruk chimanaas; rakkok sinnanneen; nuurife baassonawa; boor'inynyani meena aakka sinungoso?» **19** Es bari boor'a amanamto sina tesi bari fiqadinimato shana ephpheteesefe baasso zuuttambesiise kaabesiison amanamto Ha'oosik adara imaat ma'a wuzason zagit foostan orfo wolsoneeta.

5 Eese baassoneen ane betekiristanini kur'u sina ta; dey Kiristoosni shanaasi zaal sina ta; esiisimato dey hanneenti ammanon bestoni ulfinaason haa'oni ta; nitto ganeyaassi feese betekiristanini kur'uni meyanon kiitifawungwa. **2** Adarak nittok imte wodooson oodti; es wodooson oodatiis giddik sinnoynaron Ha'oosi fiqadinimato shunaktano; birrini joorak sinnoynaron Ha'oosik wostok fa ma'a safarantiisik sinun. **3** Esiisimato adarak nittok imte wodoosik nitto baassok ma'a beso sinatiistano baassosta ha'suni hugnantiison besuk sinanaatawa. **4** Ekka zagifaatine keemeriisa gaanynya wolle yeefena kabaasik tishunoy

ulfinni akililiison ephphatoosotiwa. **5** Esiisimato nitto na'oni meylene; gayma meyak ajajamosoti; zuuttamniise teetni daa ephaason maama zagira mayfaat isaas oomiisik wostowo. «Ha'oos beegantefe baassotin oomter; sinuntano garamni meyak bari otmaason imar» yistera tichchewa. **6** Es bari boor'a bar yina wonaastak nittotin den teggunak hugnaba faana Ha'oosi kushuni sikaloossi teetnitiison daa ephti. **7** Bar nittok safarer sinna boor'a nittotin rakkisifa wuzasikitonon zuutira barista ha'uti. **8** Innok fayiis hoorona uuk footi; dey guzuti; gumanti sina Daabulos ephphe koor'anak sholefaat buurife eetoosamato biratontiista biratedifer. **9** Han daa zuuttambaase asiista feese aynitisakito es effatena shanaason ephphetoosone baron arifaat amantok chima guwoti. **10** Garo wonniron shanaason ephpha taasetinneen orfo Kiristoosniki kamo koi'ba foonto ulfinaaski nittotin teege otma zuuttambaase asi Ha'o sina bar ephpha taaseti shanaassin nittotin fu'ona; teebana; chinuna dey zagguna. **(aiōnios g166)** **11** Koi'baneen koi'ba foontonon ha'suni hugnaas barik sinfawung; aamin. **(aiōn g165)** **12** Amanamto aywa yira safarefana Silwanosniki kamo han wosiyaason kawunsira nittok tichingwa. Tichinaas dey nittotin kiitunaknawa han bar futoni Ha'oosi otma sinbaason nittok kotta makona iyaatwa; es bari boor'a han Ha'oosi otmak chimma yerotiwa. **13** Nittoosimato kortera fa Baabilonki betekiristaniis nittok naga ooshshedifa; naata Marqos dey nittok naga ooshshedifa. **14** Kiristanani meeni keeshtanaasik nittotna nittotna daamet naga ooshshosoti; Kiristoosnir sina nitto zuuttamniise asik naga sinfawungwa.

2 Phexiros

1 Yesus Kiristoosni wostinyryanawa wosina sina ta Simon phexiros; Ha'oniiskinnawa hetni sina Yesus Kiristoosnikinna bestefa ookooski kamo dannisne fa ulfinto amanto dana nittok; **2** Ha'oosonnawa Daamni Yesusninna aruk Ha'oosi otumnewa nagane nittok arkifawungwa. **3** Ulfinaasiknawa mai'baasikna innotin teege baron aruniisik Ha'o sinbaasi hugna kaaknawa Ha'ooson girsuni fo foonikna zuuttambaase asin innok imi. **4** Ulfinaasiknawa garambaasik ulfinto waagba faana akama inya sina abdiison danni. Es barki kamo mangu safaraastan kabi chowa han daasta fa mangu eenantoossin kessa Ha'oosi haalanon haa'er sinetiwa. **5** Es bari boor'a han wuzaasikito nittok daytonak chimti; amantoosta ma'aason; ma'aasta aruuson; **6** Arusta dey teetni ha'suuson; teetni ha'suusta dey fakiyak chimme fooson; fakiyak chimme foosta dey Ha'oni shiiphooson; **7** Ha'oni shiiphosta dey ayna ayna asi shunooson; ayna ayna asi shunoosta keeshtanaason daysuti. **8** Es barikito arkira nittok faafaanane Daamni Yesus Kiristoosnin arusik ke'nor wedey gaanniti foonto sinnoytimato nittotin oodanawa. **9** Sinuntano es effatena wuzaasikito basaassi tishina asu wokanon fa wuzason biyak chimnoy aafishuwa; aata boor'baassin kayimbaason daagewa. **10** Es bari boor'a ayni meylene! Teegtontisonnawa kortontiisonna zagguk zeemotiistan arkissira chimtiwa. Ekka zagaatine aafe tuusa'oti wuza. **11** Es barik Koi'ba foontonon fooni Daamniiskinnawa hetni sina Yesus Kiristoosni taatoossina girutik tuumanon nittok imtona. (aiōnios g166) **12** Es wuzasikitonon awune faaron arifetiknu ephpha taati futoosik dey zagira yerefetiknu han wuzasikitonon nittok yaadassuuson aafa beyana wuza. **13** Han daasta kaak faana kabaasik nittotin wonna wonna

guzguus likki sinnatu taak bestefa. **14** Daamni Yesus Kiristoos ammanon kisire makenaasimato woknoy kaanaas ashnaastan oor kesanamato arifawungwa. **15** Hash han ta nittotin guzgit faanaas kitinanneen orfo han wuzasikitonon wonna wonna yaadatok chimatikwa. **16** Daamni Yesus Kiristoosni hugnaasewa hepsa yoona bare nittok makefeni kabaasik inno teetniisik addabaason aafniisik biini boor'atu zaala makenitano asuni techmak makte tochok zoonusteratawa. **17** «Barik girefana dey shunfana naata haniiswa» yifa kaama arkitto ulfinaas barik yaafana kabaasik Aba Ha'ooskin ulfinnewa addane ephphetewa. **18** Inno dey barneen ane kayma aamaasta faani kabaasik es kaamaas den saman ya. **19** Es barikito zuuttambaase raajjuni meya makesete bar futo sinnamato artewa. Es bari boor'a talmaas wonanakfana kabaasiknawa wonni masko nitto nibaassi chaarona kabaneen talmaassi fa tonaas tishunoynamato oodtefanasimato nitto dey han kaamaason oodfaatine ma'aron zagitiwa. **20** Zuuttambaase asiistan zeemma es baron arutik sholsuwa; korto matsafaassi fa raajjini kaama zuuttambaase asin oonu basa teetni ugnak kotanak aafa chimanawuza. **21** Aaffa raajiisnu asuni safarak isanne aane yowawa. Sinuntano raajiison Korto Ayyanak zoonuste asuni meya Ha'ooskin odere makseterwa.

2 Sinuntano esha raajjuni meya daraasa ganeyasi feesetemato nitto ganeyaassi dey esh raajjuni meya foosonek chimonewa. Baasso tishu ephpha yaafa esha assu aachonon zi'unak zagsefe. Baassotin fure Daamiisin mormesere teetbesiista tishu baassosta teshshesefe. **2** Showobesiis iichu ugnak hamefe boor'a baasso wostoosik futoni ugnaas mechefa. **3** Es eshni assinyanyi meya waagni joorabesiistan teetbesiri tochooson wolumsefaafe

nittotin meeseefe. Showo wonaneen sinak mangsuni kar'a baassosta hoorera faarwa; futok tishutu baassotin oodaat faarwa. 4 Ha'oosi wosiyanikitonu boor'aason wosteseefe kabaasik Ha'oos kenashtonoy talma doo'aassi mangsuni kar'ni wonaason oodonek shashsharak taar'a ke'oni dimaassi ha'i. (Tartaroō g5020) 5 Esiisimato ookoosi chowanon maket fe Noohnin ooma naafun asuni meyanee ane fu'efaata Ha'ooson shiiphonoy asuni meya feesete daasta tishuni aka ephphe yaafana kabaasik keenashtera aane beya. 6 Dey Ha'ooson shiiphonoy baassok ke'o sinonek Sodomnonnawa Gamoranonna kiichira bedna sinna tishuna kabaneen mangsu baassosta kar'i. 7 Sinuntano tumaassi foonto mangu wostobesiisik diget fe ooko Looxnin fu'e. 8 Es ooko asu baasso ganeyaassi feena kabaasik odet feena bariknawa biyet feena barikna kaabaas wonna wonna rakkatet faar. 9 Ese han bar zuuttambaase ekka sinnanneen Daamiis barin shiiphet feese asuni meyanon fatanaassin aakkak fu'onamatonawa boor'ni meyanon dey aakkak ke'unamatonawa mangsuni kar'ni wonaasik oodde feenamatona arirwa uwa. 10 Arkiron dey kiina sina ashni igubesiisik zoonustet Ha'oosi ha'suni hugnanon kashshit feese baassotin mangsuni kar'ni wonaasik ooddatu fa. Es esh assinyanyani meya digonornawa beeganteser sinete boor'a den samaki ulfinto testoosikitonon me'eseefe kabaasik aane digeseefe. 11 Ha'oosi wosiyanikito hugnaknawa ha'sukna baassostan denalo sinefeknu Daamiisa sina mei'ni kaamak aane maksoto. 12 Sinuntano es esh assinyanyani meya yaadatok chimonoyte wuzason me'esefewa. Es baasso oodtoknawa wortokna testoni safarabaasik faasefa kanuba foonto waagaasimatowa. Es waagaasikito tishifanaasimato baasso dey tishusone. 13 Wosteseefe boor'aasik waagbesiison

ephphetoosonewa; ashbesiison girsuk toosta sursefe kabaasik ma'a wuza zagsera faadisefe. Nittoneen ane muusonek teegtesefe kabaasik zinabesi feenar dey kiin sinefe. 14 Wonna wonna gerkesni boor'aason sholet fa aafbesi faarwa. Amantoosik chimme yeronoy asuni meyanon dey esheterwa; dey eenanteseter; waaga jooreseter, dey erwutto meyawa. 15 Baasso ma'a ugunaason beyye daagsetewa. Mangu wuzni wostok bestefa waagaason shuna Bi'orni naa Bala'amni ugunaasik hamete. 16 Sinuntano Bala'amnin boor'baasi boor'a Ha'oos barin ke'i. Wollok chimnoy hanyaas asuni noonok wollera raajjuusa nifaso wostonon yeeti. 17 Es asuni meya akaba foonto kor'aasne feeseterwa. Ipuwaasik tugtera hamfa sharuusne feeseterwa. Baassotin akama sitiitu talmatu oodaat faarwa. 18 Daagak feesefe asuni meeni ganeyaassin tesire kesa asuni meyanon ge'ni kaama maksefaafe ashak iguni safarak eshesefe. 19 Baasso teetbesiisik boor'aasi boz sinere feefaaf: «Birmadumma kesatirwa» yisefaafe ke'noy abdi imefe. Asu mertefena kabaasik es mere barik boz sinne waagtefenaasimato baasso dey boor'aasi bozwa. 20 Daamniisinnawa innotin fati Yesus Kiristoosinna arsere han daastaki kiinaassin oor kesettenneen orfo hepsa wolle es zeemoti kiinaasik oodtesere mertesefaatene zeemotiistan denalonon hepsani bartu akamanon baassosta faynirwa. 21 Ookoni ugunaason arsetennen hankalo baassok imte korto ajajiistan orfo wolsobesiistan ookoni ugunaason aru shaksete sinfaanane baassok ma'ar sinana kabawa. 22 «Kanaas tooshna tooshaason muunak wolla hamfa» Esiisimato dey «Mukoos mastenanneen orfo wolla chamaassi bukalefa» yifa futoni besos baassosta kar'iwa.

3 Inno meylene! Hash ta nittok tichunaas han hepsani wosiyaasongwa; han hep wosiyaason nittok tichinaas es wuzasikitonon yaadatok ma'a safaranti foonak nittotin guzgunakwa. **2** Zeemoti korto raajjuni meya maksete kaamaasewa nitto wosini meyaki kamo daneti Daamni dey hetni sina basa ajajiise asin yaadatotik sholefawungwa. **3** Zuuttambaase asiistan zeemma han baron yaadatotiwa; koi'ni neyaastak mangu koosa koosayefe meenawa baasso teetni mangu eenantoosik zoonustoni kanyefe meena yoosonewa. **4** Baasso dey: «Daam Yesu yoonir yistera makte abdiis ayfaso? Zeemoti abani meya kitisetenneen hang testoos testenanneen kabira fa bar eekobaasetu fawa» yisefe. **5** Es baasso showo neyaneen sinak samaas Ha'oosi kaamak testobaason; daas dey testenaas akakinnawa akakna sinbaason arifettu mormesefewa. **6** Es bari boor'a es kabati fa daason aka koor'a tishki. **7** Ha'ooson shiipho beyefe asuni meya; hashti fa samaasewa daase tishuna mangsuni kar'ni wonaasta es kaamaasik geyak hooreratu fawa. **8** Inno meylene! Daamiiskik isa wonaas isa kuma wogga; isa kuma woggaas dey isa wona sinnamato es baron daagotiitawa. **9** Isa isa asuni meyak yoo woknirne feer sinnetu bestefe; sinuntano Daamiis ab dini kaambaason zaguk aafa wokana wuza. Oonu tishunoynamatonawa asu zuuttambaase harmusonek sholefaattu nitto boor'a fakire fewa. **10** Sinuntano Daamiisa wona diinqone wiisnimatotu yoona. Es wono han samaasikito akama kaamaktu tishusona. Testo zuuttambaase geyak kiichchera tishuna. Han daasewa barista faase wuzaasikitone zuuttera kiichchona. **11** Ese es wuzaasikito zuuttambaase esiisimato tishunir sinnanneen eekin nittok korto foosewa Ha'ooson shiiphet foone aakkak sholsu beynirinso? **12**

Ese Ha'oosi wonni yoonon kaltanak oodet feernawa tai'nin dey yoonak wostet feerna sintiwa. Es wono samaas geyak kiichchera tishuna; testoos dey geyaasi kiichuk faalana. **13** Sinuntano inno bar imna abdiisik ooko foos kaputtona gaddo samaasewa gaddo daase asintu oodet faani. **14** Es bari boor'a inno meyane! Es wuzaasikito sinana wonaason oodet faatir sinfaanane Daamiis zinanti wedey mudanti foonto sinna nagak faani dananak guzira footiwa. **15** Daamiisa fakiya nitto farutik sinnamato aruti. Shunto ayni Phawulos barik imte techmaasik nittok tichinaas esiisongwa. **16** Bar es wuzaasik basa wosiyaasikitonon haniisimato tichi. Wosibaasikitosin isa isar galonor faaser. Arubesi yo'ina ek hang yisefe baasso ooma ooma korto matsafaasikitonon elingsiseesimato han wuzasikitonon dey elingsisefe. Es baron dey zagsefees teetbesiisik tishusonekwa. **17** Sinuntano inno meyane! Es baron zeemma arseti boor'a manguni meeni daagsuusik zattera chimma yereti baristan gandonoytimato teetnitiison oodtiwa. **18** Es baristan denalo Daamni dey hetni sina Yesus Kiristoosni otmaasiknawa barin dey arukna dichchi. Barik hashnu koi'ba foontonon ulfina sinfawung; aamin. (aiōn g165)

1 Yohannis

1 Zeemmaneen fa kaani chowaasi kaamanon nittok tichifeniwa; es kaani kaamaas dey odeni barewa aafniisik biini bare; gazgira biini barewa kushuniisik dey ta'ira biini barewa. **2** Es kaas dey ammanon kessa beste; inno dey biini; biini baron dey zaala makoni. Abaaskik fa baronnawa innok dey ammanon kessa beste baronna koi'ba foonto kaason nittok makefeniwa. (aiōnios g166) **3** Innoneen ane isarniti foonak biini baronnawa odeni baronna nittok makefeniwa. Isar sinniis dey Abaasnennawa Naa Yesus Kiristoosneennawa. **4** Giraniis tuuma sinanak han baron nittok tichifeniwa. **5** Barkin odeniis dey nittok makefeni wosiyaas: «Ha'oos chaarefawa; talma dey barkik isanne aafawa» yifarwa. **6** Es bari boor'a: «Ha'oosneen ane isarni faarwa» yifat talmaassi faanir sinfaanane eshinynyawa; futoosik dey aane faafeniwa uwa. **7** Sinuntano bar chaarefaassi feenamato inno dey chaarefaassi faafaanine innotna innotna isarni foonawa. Dey Nawuba Yesus Kiristoosni hannaas boor'a zuuttambaase asiissin innotin kaynunawa. **8** Boor'ni aafa iyaanine teetnisontu eshdifeni. Futoos dey innoossi aafa. **9** Boor'niison Ha'oosik harmifaanine bar amanamto dey ooko sinna boor'a boor'niison zuuttambaase asin feeshun una. Mangsuni zuuttambaase asiissin innotin kaynunawa. **10** Boor'a aane wostoweni iyaanine Ha'ooson eshinynya zaginirwa; kaambaas dey innoossi aafawa.

2 Naanggotnaase! Han baron nittok tichifanaas nitto boor'a wostonoytimato iyaatwa. Sinuntano oonu boor'a wostefaanane Abaasa sinak wobini feerwa. Es bar dey ooko sina Yesus Kiristooswa. **2** Bar inno boor'aasik maa'a sini; inno boor'aas bar bar koi'ba sinnoynaron han daasta fe asusa boor'aas zuuttambaase kuchera tishunaas barikwa. **3** Ha'oosi ajajinikitonon

zaginir sinfaanine baron aruniis futo sinnamato aruniwa. **4**
 «Ha'ooson arifawungwa» yifet bari ajajiison zagunor feefaanane
 bar eshinyanyawa; futoos dey es asusasi aafawa. **5** Sinuntano
 Ha'oosi kaamak ajajamefe bar zuuttere Ha'oosta fa keeshtambaas
 tuumawa. Futok barneen ane fooniis es bariktu artona. **6**
 Ha'oosik faan yife asu Kiristoos feere aatnaasimato foonak
 sholsuwa. **7** Inno meyanee! Han tichifana ajajiis nittokik fa
 bartano gaddo ajajitawa. Es bar dey zeemoti odeti kaamaaswa.
8 Sinuntano Kiristoosniissinawa nittoossina futo sinna beste
 gaddo ajajiison nittok tichifawungwa. Talmaas tishifaan futoni
 chaarefaas hashnu chaaredifawa. **9** Chaarefaassitu faangwa
 yifet aybaasin oomtefe bar hashnu talmaassitu fewa. **10** Aybaasin
 shunfe bar chaarefaassitu fewa; basaassi asuni tuusa'suni wuza
 aafa fona wuza. **11** Sinuntano aybaasin oomtefe bar talmaassitu
 fewa; Dey talmaassitu kutidife; talmaas dey aaffaason tishkina
 boor'a hamdifena dimaason aane arife. **12** Naanggotnaasikitone!
 Boor'nitiis Yesusni sunaasik feeshun yistena boor'a nittok
 tichifawungwa. **13** Abani meyanee! Zeemaneen fe barin
 ariseti boor'a nittok tichifawungwa. Na'oni meyanee! Sexanaason
 mereseti boor'a nittok tichifawungwa. **14** Naanggotaasikitone!
 Abaasin ariseti sinna boor'a nittok tichifawungwa; abani meyanee!
 Zeemaneen fa baron ariseti sinna boor'a nittok tichifawungwa.
 Na'oni meyanee! Chim sineti boor'anawa Ha'oosi kaama nibnitiissi
 faar sinna boor'ana; dey Sexanaason mereti boor'a nittok
 tichifawungwa. **15** Han daason wedey han daastaki wuzason
 zuuttambaase asin shunatiita. Han daason shunfe bar Aba
 Ha'ooson aane shunfe. **16** Han daasta fa bar zuuttambaase
 ashni eenanto, aafak keeshto, fook teeto han daastakirtano
 Aba Ha'ooskintawa. **17** Han daasewa barista feefe asuni meeni

eenantoose aatnir; sinuntano Ha'oosi fiqadinon zagife bar
 koi'ba foontonon foona. (aiōn g165) 18 Naanggotnaasikitone!
 Han bar koi'ni sa'atiwa; «Kiristoosnin tugga'oni bar yoonir»
 yistefeen odetiwa; hashnu showo Kiristoosnin tugga'oni baasso
 kabsetewa. Es bari boor'a koi'ni sa'ati sinnamato aruniwa. 19
 Baasso kesetees inno ganeyaasingwa; sinnutano zeemmenu
 baasso inno keentewa. Inno keen sinete sinfaanane innoneen
 ane chimme foosone kabawa. Sinuntano zuuttambesiise inno
 keen sina shaksetemato artonak ganeniissin kortere kesetewa.
 20 Sinuntano nittotin Kiristoos korto Ayyanak muudiwa. Es bari
 boor'a futooson zuutira arsetirwa. 21 Nittok tichifanaas futooson
 aane arsefeti iyaattawa. Nitto futooson arsetirwa; futoossi
 dey esha aafa sinnamato arsefetiwa. 22 Ese Yesus muudto
 sinbaason mormefe barteno oom eshinynya oonso? Kiristoosnin
 tugga'efees barwa; Abaasinnawa Naasinna mormefewa. 23
 Naasin mormefe bar Abaasin aane ephpheteefewa. Naasik
 amanefe bar Abaasik dey amanerwa. 24 Tesustan kabgira
 odeseti bar nibnitiissi zagira foongwa. Tesustan kabgira odeti
 bar nibnitiissi zagira faafaanane Naasneennawa Abaasneenna
 isarniti foona. 25 Esiis dey Kiristoos innok imna abdiis koi'ba
 foonto kaawa. (aiōnios g166) 26 Nittotin eeshshisefe meeni
 chowaasik han baron nittok tichingwa. 27 Kiristoosnikin ephpha
 taaseti Korto Ayyanaas nittoossi faar sinna boor'a oom assinynya
 nittok aane sholsifewa. Bar zuuttambaase asin nittok assunawa.
 Es assunaas dey futoosontano eshaasontawa. Es bari boor'a
 Korto Ayyanaas nittotin assinaasimato Kiristoosnik footi. 28
 Ese naanggotnaasikitone! Bar ammanon yoona wono digonoy
 chimma barin biyaniknawa yoona wonaasta iichchonoynimatona

barik footi. **29** Bar ooko sinbaason arisetinneen ooko wuzason zagife bar zuuttere Ha'ooskin koonter sinnamato arsoti.

3 Ha'oosi naanggota yistera teegtonik Aba Ha'oos awune fa keeshtanbaason innok innamato biitwa! Futoosik inno Ha'oni naanggotawa; han daas Ha'ooson aru beyna boor'a innotin dey aafawa aruna wuza. **2** Inno meyane! Hash inno Ha'oosi naanggotawa; hanneen awu sinanimato hashnu aane artowawa; Sinuntano Kiristoos ammanon wolle yoona wono futoni gitobaason biyanir sinna boor'a barne feer sinanimato arifeniwa. **3** Es bar sinanimato Kiristoosnik abdi zagife bar zuuttere Kiristoos kayim sinnamato bar dey teetbaason kayimsuwo. **4** Boor'a uus Ha'oosi tumanon boga sinna boor'a boor'aason wostefe bar zuuttere Ha'oosi tumanontu bogfewa. **5** Kiristoos asuni meeni boor'aason tishkunak yeenamatonawa bar dey boor'ba foonto sinnamatona arsetirwa. **6** Es bari boor'a Kiristoosnik fe asu zuuttere boor'aason zagit aane feefewa. Boor'aason wostefe asus Kiristoosnin aane biyewa wedey aane aruwewa. **7** Naanggotaase! Oonu nittotin eshanaata; Kiristoos ooko sinnamato ooko wuzason wostefe bar zuuttere ookowa. **8** Daabulos zeemmaneen kabira boor'a woster sinna boor'a boor'aason wostefe bar zuuttere Dabulosni keengwa. Ha'oosi Naa ammanon yeenaas Dabulosni wostooson boganakwa. **9** Ha'oosi haala basaassi faar sinna boor'anawa Ha'ooskin koonter sinna boor'ana Ha'oosi naa sina bar boor'a aane wostefe; wostonak dey aafa chimanawuza. **10** Ha'oosi naanggotaasewa Dabulosni naanggotaase oor kessa artefanaas es barikwa; ooko wuzason zagunoy barnawa aybaasin shunnoy barna zuuttere Ha'oni naatewa. **11** Tesubaastan kabira odeseti wosiyaas: «Innotna innotna keeshtoniwa» yifarwa. **12** Sexanaasi keen sinne aybaasin wori Kaa'elniisimato sinanik

aane sholsifawa. Bar aybaasin worinaas awuni boor'anso? basa wostoos mangu sinfaan aybaasa wosto ma'ar sinna boor'awa.

13 Ayni meylene! Han daas nittotin oomtefaanane diinqotiitawa.

14 Inno aynisakitonin shunnir sinna boor'a kituussin kessa kaaki aatnimato arifeniwa. Keeshtamba foonto asu kituni tiishoossitu fewa. **15** Aybaasin oomtefe bar zuuttere kaa wori asuwa; kaa wori asu koi'ba foonto kaaba aafa sinnamato arsefetiwa. (aiōnios g166)

16 Keeshtanaas awu sinnamato ariniis Yesus Kiristoos kaabaason innok aatire imna boor'awa. Inno dey kaaniison ayni meyakwa iyaat aatira imaniku sholsifawa. **17** Asu han daasta waagba feen rakkataasin biire kenashtonoy: «Ha'ooson shunfawungwa» uuk aakkak chimnirinso? **18** Naanggotaase! Keeshtanniis futo dey wostok ammanon kessa bester sinuntano kaamak wedey wollak koi'ba sinanata. **19** Es barik inno futoni asu sinniisonnawa Ha'oosi sina digonoy amantok ta'ak chimanir sinniisonna aruniwa. **20** Nibniis innotin wee'efanaknu Ha'oos inno nibaastan denalowa; Bar zuuttambaase asin arirwa. **21** Inno meylene! Nibniis innotin wee'o beyfaanane Ha'oosi sinak tuma amantoni foonawa. **22** Ha'oosi ajajinon zaginir dey baron girsuni wuzason wostenir sinni boor'a shiipheleni wuzason zuutira dananiwa. **23** Ha'oosi ajaji Naaba Yesus Kiristoosni sunaasik amanoniknawa Kiristoos innotin ajajenaasimato innotna innotna keeshtoniknawa. **24** Ha'oosi ajajinon zagife baasso zuuttere Ha'oosiktu feesefewa. Ha'oos dey baassossitu faafa. Ha'oos innoossi foobaason aruniis bar innok imna korto Ayyanabaasikwa.

4 Inno meylene! Han daastak showo eshinynya raajjuni meya kabsete boor'a Ha'oosi Ayyanaas tayissi faar yisefe baasso zuuttambesiise asin amanotiitawa. Es baristan Ayyanaasikito Ha'onir sinbaasewa sina beybaase tun'nira biitiwa. **2** Ha'oosi

Ayyananon oor kisira arsotiis es barikwa. Yesus Kiristoos asu sinne asha mayye yoobaason amanefa Ayyanaas zuuttera Ha'oni Ayyanawa. **3** Yesus asu sinne asha mayye yoobaason amanonoy Ayyanaas zuuttera Ha'oni ayyanatawa. Es Ayyanaas yoonir yistefeen odeseti Kiristoosnin tugga'efa Ayyanaaswa. Bar dey hashnu han daastak faarwa. **4** Naanggotaase! Nitto Ha'onir; nittoossi fa korto Ayyanaas han daasta fa ayyanaastan denalowa. Es bari boor'a eshinynya raajjuni meyanon mersetiwa. **5** Eshinynya raajjuni meya han daastakirwa; maksefe bar dey han daastaki wuzasongwa. Han daas dey baassotin oderwa. **6** Inno Ha'onirwa; Ha'ooson arife bar zuuttere innotin oderwa; Sinuntano Ha'onir sinna beya bar innotin aane odefe; futoni Ayyanaasewa eshni Ayyanaase asin oor kisira aruniis es barikwa. **7** Inno meyanee! Keeshtanaas Ha'ooskin sinna boor'a innotna innotna wol keeshtoni. Keeshtefe bar zuuttambaase Ha'oni naawa; Ha'ooson dey arirwa. **8** Ha'oos keeshtana sinna boor'a asunin keeshtonoy bar zuuttere Ha'ooson aane arifewa. **9** Nawubaaski kamo kaa dananik Ha'oos isa Naabaasin han daasta wosiwa. Es barik Ha'oosi keeshtana inno ganeyaassi ammanon kessa bestewa. **10** Inno Ha'ooson shunni boor'a sinnoynaron bar innotin shunna boor'niison tishkunak Naabaasin maa'a zagira innok wosiwa. Keeshtana uus dey esiiswa. **11** Inno meyanee! Ha'oos ekka innotin keeshtenanneen inno dey innotna innotna wol keeshtoniktu sholsifawa. **12** Ha'ooson biyar oonu aafewa. Inno innotna innotna wol keeshtefaanine Ha'oos innoossi foonawa; Keeshtambaas dey innoossi tuuma sinana. **13** Ha'oos Ayyanabaason innok imna boor'a es barik dey faafenimatona bar dey innoossi faanamatona arifeniwa. **14** Abaas han daason fatunir zagire Nawubaasin wosinamato

inno biini dey zaala makoni. **15** Yesus Ha'oni Naa sinnamato amanefe asusasi Ha'oos faafa; bar dey Ha'oosik feefe. **16** Es bari boor'a Ha'oos innok fa keeshtanbaason aruni dey amanefeni. Ha'oos keeshtana; keeshtanak feefe bar Ha'oosiktu feefe; Ha'oos dey basaassi faafa. **17** Han daastak inno faafeniis Kiristoos feefenamato sinna keeshtanniis tuuma sinfaanane mangsuni kar'ni wono diga foontonon basa sina ta'anik chimaniwa. **18** Tuuma keeshtana digaason kisira ha'ifatano keeshtanaassi diga aafa. Diga ke'oosneen ane yaar sinna boor'a digefe asus keeshtanbaas tumatawa. **19** Ha'oos zeemma innotin keeshtena boor'atu inno dey keeshtefeniwa. **20** Ha'ooson shunfan iyaafe aybaasin oomte bar eshinynyawa. Biina aybaasin shunnor sinfaanane biinoyna Ha'ooson shunak aafa chimanawuza. **21** Es bari boor'a Kiristoos innok imna ajajiis: «Ha'ooson shunfe bar aybaasin shunowa» yifarwa.

5 Yesus bar Kiristoos sinbaason amanefe bar zuuttere Ha'oosi naawa. Abaasin shunfe bar zuuttere Naasin dey shunar. **2** Inno Ha'oosi naanggotanon shunnir sinnamato aruniis Ha'ooson shunna dey ajajibaason zagifaaninewa. **3** Ha'ooson shuna uus ajajibaason zaguwa; ajajibaasikito dey fayatawa. **4** Ha'oni naanggota sina bar zuuttere han daason meronawa. Han daason meroniis dey amantoniisikwa. **5** Yesus Ha'oni Naa sinnamato amanefe barteno oom han daason meroniis oonso? **6** Haphuktobaason besifa akaknawa kitubaason besifa hannaasikna yeyiis Yesus Kiristooswa. Bar yeenaas akak koi'ba sinnoynaron akaknawa hannaknawa. Es bar futo sinna boor'a futo sinbaason Korto Ayyanaas zaala makefa. **7** Keez zaalni meya feeseterwa; **8** Es barikito dey Ayyana; akanewa harinnewa; es keez zaalni meya dey isarbesi faarwa. **9** Asuni meya makesefe

zaalaason ephpha taanirwa; sinuntano Ha'oos makena zaalaas
 zuuttambaase asiistan denalowa. Ha'oos Nawubaasik makena
 zaalaas haniiswa. **10** Ha'oosi Naanik amanefe basaassi es
 zaalaas nibbaassi faarwa. Sinuntano Ha'ooson amanonoy bar
 Ha'oos Nawubaasik makena zaalaason amano beyna boor'a
 Ha'ooson eshinyanya zagiwa. **11** Es zaalaas Ha'oos koi'ba
 foonto kaa innok imnamatonawa es kaas dey nawubaasasi
 faanamatonatu makefa. (aiōnios g166) **12** Ha'oni Naa basaassi
 feena bar kaaba faar. Sinuntano Ha'oni Naa basaassi foontoos
 kaaba aafa. **13** Ha'oosi Naani sunak amanefe nitto zuuttamniise
 koi'ba foonto kaanti faar sinnamato arsofik han baron zuutira
 nittok tichifawungwa. (aiōnios g166) **14** Aaffa wuzasonnu sinfanak
 bari fiqadiisimato shiiphafaanine odonamato amanefeniwa. **15**
 Shiiphafeni baron zuuttambaase odonamato arininneen barkin
 shiipheni baron zuuttambaase asin ephpha taanimato arifeniwa.
16 Oonu aybaas kituta katunoy boor'a wostefeen biyanane barik
 shiiphowo. Boor'baas kituta katunor sinfaanane Ha'oos kaa barik
 imana. Sinuntano kituta katifa boor'a faar. Es effatena boor'aasik
 shiiphowowa aafa unawuza. **17** Mangu wosto zuuttambaase
 boor'awa; kituta katunoy boor'a dey faarwa. **18** Ha'oosi Na barin
 oodfena boor'a Ha'oni naa sina bar zuuttere boor'a wostet aane
 feeke sinnamato arifeniwa; Sexanaas dey barin aafa zooguna
 wuza. **19** Inno Ha'onir sinnimato arifeniwa. Sinuntano han
 daas zuuttambaase Sexanaasik ha'ir siniwa. **20** Ha'oni Naa
 yeenamatonawa futoni Ha'ooson arunik yaadatoni niba innok
 imtenamatona arifeniwa. Inno futoni Ha'oosneennawa Nawuba
 Yesus Kiristoosneenna isarni faarwa. Yesus Kiristoos futoni
 Ha'o dey koi'ba foonto kaawa. (aiōnios g166) **21** Naanggotaase!
 Koo'loosikitonon shiiphoostan teetnitiison oodtiwa.

2 Yohannis

1 Kortera fa keerinyanyaasiknawa naanggotbaasikna betekiristanini kur'u sina taakin woste wosiya: ta futoosik nittotin shunfawungwe; ta ta sinnoynaron futooson arsefe baasso zuuttere nittotin shuneter. **2** Es futoos inno ganeyaassi faar; hanneen dey koi'ba foontonon innoneen ane foonirwa. (aiōn g165)

3 Aba Ha'oosewa Naa Yesus Kiristoosni otmaas, fakiyaasewa nagaase futoknawa keeshtanakna innoneen ane sinfawung. **4** Naanggotneesikitosin isa isaas Abaas innotin ajajenaasimato futoosik chimma yersefeen danna boor'a akamanon giren. **5** Keerinyanyaase! Hashnu adarawe; han neek tichifana tichaas gaddo ajaji sinna neek bestonaatawe; han neek tichifanaas: «Innotna innotna wol shunoni» yifa tesubaastan kabira innok imte ajajiiswe. **6** Futoni keeshtana uus Ha'oosi ajajinon zaguwe. Es ajajiis dey tesustan kabgira odetsetiisimato «keeshtanak footi» yifa barwe. **7** Yesus Kiristoos asu sinne yoobaason amanonor daagsisefe showo meya han daastak kabsete. Es effetena asus eshinynya dey Kiristoosnin tugga'efe barwe. **8** Sinuntano nitto tuuma waagnitiison ephphatootik chimtiwe; wosteti wostoos tishunoynamato aruti. **9** Kiristoosni assusik chimme foonoy barnawa basa assustan wokke hamfe barna Ha'oba aafawa. Sinuntano Kiristoosni assusik chimme yerefe barneen ane Abaasnawa Naasna feeseterwa. **10** Han assuuson ephnonyoonu nittoki yeefaanane keentiissi ephphatootita; naganu dey ooshshotiita. **11** Es asusin naga ooshshefe bar basa mangu wostooson haa'ertu sinana. **12** Nittok tichunak sholena showo wuza faar; sinuntano zuuttambaase asin dabdbabbek tichunak aane sholot; ese baristan giraniis tuuma sinanak nittoki yaara

nittoneen ane uphera wollonak abdi zagifawungwa. 13 Korter
fa eetneesi naanggotaasikito naga neek ooshshesedifawe.

3 Yohannis

1 Betekiristanini kur'u sina keeshtefena shunto Gayiyosnik; Kur'u asu sina taakin woste wosiya; **2** Zomotaaso! Foonees zuuttera ho'itanak fayyane foonaknawa esiisimato dey kaanees ma'arik foonak shiiphefawungwa. **3** Futoni amantonesewa futoosik fooneese asin isa isa kiristana ayni meya yeesere makseten odefana kabaasik akamanontu girengwa. **4** Naanggotnaasikito futoosik kessa girset foobaason odoostan denalo taan girsifa wuza aafa. **5** Zomotaaso! Neek irba sinefeknu ayni meyak amanamto wosto wostetarwa. **6** Baasso dey ne zagita keeshtanni wostoosik amanyinyini zuuttoosi sina neek zaala maksetewa. Hashnu dey hamone ugnaasik Ha'ooson girsuni wuzason baassok argasifaatane ma'arwa. **7** Baasso Kiristoosnik wostosonek kesefe kabaasik Aazabni meyakini isa argasunu aane ephotowa. **8** Futoni wostooson haa'er sinanik es effetena asuni meyanon argasunik sholsuwa. **9** Zeemo sinak betekiristaniisik dabdadbe tichingwa; sinuntano Betekiristanini zoonsi sinanak sholefe Diyotrofis innotin aane ephphetowe. **10** Es bari boor'a nittoki yaafana kabaasik bar innotin me'fetnawa salphsifetna zagina mangu wostooson zuutira asu zuuttambesiise asik makona; es bar hooro shakaan bar teetbaasik ayni meyanon aane ephpheteefe. Oomni meya dey ephphetoosonoytemato kalfe dey betekiristaniissin kalle kisife. **11** Zomotaaso! Ma'a wuzaasne feer sintano mangu wuzaasne feer sinatatawa. Ma'a wostooson wostefe bar zuuttambaase Ha'ooskingwa. Sinuntano mangu wostooson wostefe bar zuuttambaase Ha'ooson aane arifewa. **12** Dimexirosnik asu zuuttambaase ma'ariktu zaala makedifewa. Futoos dey teetbaasik zaala makedifa. Inno dey barik zaala makefeniwa; zaalniis futo sinnamato arifatwa. **13** Neek

tichunak sholefana showo wuza faarwa; sinuntano dabdabbek
tichunak aane sholotwa. **14** Han ta'anon neen uphonamato abdi
zagifawungwa; es kabaasik aafe aafe biira wolloniwa. Naga neek
sinfawungwa; zomoneesakito neek naga ooshshesedife; ne dey
zomoniisakito isarbesi isarbesiisik naganiison baassok makowa.

Yuuda

1 Yesus Kiristoosni wostinyanawa Yaqobni ay sina ta Yuudanikin; Teegte nittok; Aba Ha'oosik shunte nittok; Yesus Kiristoosnin oodere fe nitto zuuttamniise asik; **2** Fakiya; naganewa keeshtanne nittok arkifawungwa. **3** Inno meyane! Zuuttamniise asi faruusi chowanon tichunak akamanon sholera faanar. Sinuntano hash hepsa wolunoyna ugnak Ha'o darabaasik isarga imna amantoosik mai'sira kabotik nittotin kiituni ticha tichunak sholsu sini. **4** Zeemo sinak baassosta mangsu katonir sinnamato tichchena isa isa asuni meya nittoossi aatte girsetewa. Es baasso Ha'oniisi otmanon gafok soolsere Ha'ooson shiiphonoy asuni meyawa. Bar bar inno ha'sinyanawa Daamni sina Yesus Kiristoosninna mormesefe. **5** Han baron zuuttambaase zeemo sinak arsetir sinfanaknu daraasin Giphtsin kisira fu'enamatonawa amanonoy baassotin dey orfo tishkinamato nittotin yaadassunak sholefan. **6** Esiisimato baassok imte ha'suni hugnaason ooda shaksefaat feesete dimaason gafkise Ha'oosi wosiyanikitonon yaadatotiwa. Es barikito Ha'oos arki mangsuni kar'ni wonaas kar'ananneen koi'ba foonto taatoni keer; sitiitu talmaassi oodtesera foosonak zagi. (aīdīos g126) **7** Esiisimato Sodomnawa Gamorane; dey bari biratoosta faase katamaasikitone wobeta sini. Testoosik imte sitiriistan gerakalo gerkesete. Es bari boor'a tishunoy geyaasik kiichchoni baassok beso sinete. (aīōnīos g166) **8** Esiisimato es asuni meya miitobesiisik zoonustesefaafe ashbesiison kiinsiseefe; ha'suni hugnabesi faana baassok aane ajajamefe dey samak ulfinbesi faana baassotin me'eife. **9** Ha'oosi wosiyaaskitoni gaanynya sina Mikaelinu Museni dugnoosi chowak Dabulosnen ane karakkarena kabaasik: «Daamiis neen ke'ifawo» utu yittano aane mei'ni kaama makowa. **10**

Sinuntano es asuni meya arso hopsete wuza zuuttambaase asik me'efe. Kanuba foonto waagaasimato testobesiisik arsefe wuza faafanaknu es barik tishusone. **11** Haybubesiwa! Kayelni uugnaasik hamesete boor'a; birrini joorakwa iyaat Bala'amni daagaassi girsete boor'a; Qore tugga'enaasimato tugga'esete boor'a tishisetewa. **12** Es asuni meya iichchana foontonon nitto keeshtanni kootaasta yeesere tuusa sinefe kiin meyawa; baasso safarsefees baasso teetaasik koi'bawa; siruk tugtefa iroba foonto shaaruwa. Gaana gaanana assaasta gaanba foonto; tasbaas waatera hepsa wolla ichima i'owa. **13** Es iichu wostobesiisik gusa kar'fa gi'tera kabi baarisi guubowa; sitiitu talma koi'ba foontonon baassotin oodnir dey beysabesi foonto baakurawa. (aiōn g165) **14** Addamniistan kabira naafunsa koonto sina Henok makefena kabaasik: «Ese Ha'oos showo kuma korto wosibaasikitoneen sinna zuuttambaase asiista mangsuni kar'ak yoonir. **15** Es Ha'ooson shiipho beyefe asuni meyanon zagsete mangu wostobesiisik baassotin ke'unir. Ha'oos dey futoosik baron shiipho beyefe boor'ni meya barista maksete mangu wuzaasikito zuuttambaase asik baassosta mangsu kar'nir» yi. **16** Es asuni meya wonna wonna unyiset isa wuzaknu aane girsefe. Baasso mangu eenantobesiisiktu zoonustesefe; noonobesiis begantoni wollak tuuma; teetbesiisik ke'ni wuzani sholok asuni eeshshisefe. **17** Sinuntano inno meyanee! Daamni Yesu Kiristoosni wosini meya zeemo sinak maksete kaamaason yaadatosoti. **18** Baasso «koi'ni neyaassi Ha'oosi fiqaditan wokke Ha'ooson girsunoy teetbesiisi mangu eenantoosik zoonustesere kanyesefe meya yoosone» yire maksere feeseter. **19** Es baasso asunin korife; ashni eenantok zoonustesefe; Korto Ayyanabesi foonto asuni meyawa. **20** Sinuntano inno meyanee! Korto amantontiisik

teetnitiison zagguk chimoti. Korto Ayyanaasi hugnak shiiphosoti.

21 Daamni Yesus Kiristoos dey fakibaasik koi'ba foonto kaasta
katunak teetnitiison Ha'oosi keeshtanak oodtiwa. (aiōnios g166) 22

Awuzakne yisefe asuni meyak kenashtotiwa. 23 Isa isa meyanon
geyaassin zatta kisira fu'oti; oomni meyak digak kenashtoti;
sinuntano boor'ak kiina atubesiison ta'i maambesiisonnen fu'onoy
oomtosoti. 24 Gandonoytimato oodni bariknawa zinanti foonto
sinna girak ulfinbaasi sina tai'sunak chimni barikna; 25 Bar koi'ba
hetni sina Ha'oosik; Daamni Yesus Kiristoosniki kamo ibeneen
hawung kar'a hashnu koi'ba foontonon ulfinnewa addane;
hugnanewa ha'suni hugnane barik sinfawung! Aamin. (aiōn g165)

Yohannisni raa'i

1 Han raa'iis ta'a wonaassi sinni chowaason wostinyabyaasakitonik besunak Ha'oos Yesus Kiristoosnik imnarwa; Yesus Kiristoos dey basa wosiyaason wosire Ha'oosi wostinyanya sina Yohannisnik ammanon kisire besi. **2** Yohannis dey Ha'oosi kaamanonnawa Yesus Kiristoos makena zaalasonna; esiisimato dey bar biina wuza zuuttambaase asin zaala make. **3** Es bar zuuttambaase ko'una wonaas ta'a sinna boor'a han raajini kaamaason feretife bar suustowa. Esiisimato dey raajini kaamaason oodesefe baassonawa raajini matsafaassi tichche baron zagsefe baassona dey suustowa. **4** Yohannisnikin lisiyaki naafun betekiristaniisikitok; zeemme feyiskin; fe barkinnawa; yooni Ha'ooskin; zigimoosi sina faase naafun Ayyanaasikitokin; esiisimato dey kitun kabubaasik uzun sina han daasi taatoni meeni ha'sinyanya; amanamto zaal; innotin shunne harinbaasik boor'niissin birmadumma kisi Yesus Kiristoosni otmaasewa nagaase nittok sinfawung. **6** Yesus Kiristoosni aba Ha'oosik wostinyanya sinanik innotin taatosi maagni meya zagi Yesus Kiristoosnik koi'ba foontonon ulfinnewa hugnane barik sinfawung! Amin! (aiōn g165) **7** Ese samaki shaaruusta kamo yoonir; barin keja asuni meyanu fui'tonoy asu zuuttere barin biyanawa; han daastaki darani meya zuuttere basa boor'a waassonewa; es bar dey futowa; aamin! **8** Feyiis, fe bar, yooni barnawa zuuttambaase asin chimfe Daam Ha'oos «Alfanewa oomegane; tesuni barnawa koi'ni barna tawa» yife. **9** Yesus Kiristoosni shanaasonnawa basa taatosonna; esiisimato dey fakibaason nittoneen ane haa'er sina nitto ayta Yohannis Ha'oosi kaamni chowaknawa Yesusni zaalaasi chowakna taatera Fitimo yiste akani ganesi

kuni daatatu faan. **10** Daamiisa wonak ayyanak tuumma faana markatani kaamane fa akama kaama orfonaasta: **11** «Biita baron matsafata tichira naafun betekiristaniisikitok esiis dey Efesonik, Semernesik, Pergamonik, Tiyaironik, Serdesik, Filadelfiyaknawa Lodoqiyakna wosuwa» yifeen oden. **12** Taak makefees oo sinnamato arunak orfo yerqen; yerqefana kabaasik warqeni naafun meqireziison biin. **13** Es meqireziisi ganesi Asuni Naane fe asunin biin; bar wochobaassineen kar'a dichu maama mayo; nibbaasta dey warqeni talfani taar'a taar'o. **14** Teetbaasewa sombaase ironi she'ane fa foro; aafbaas dey geeni winone faar. **15** Wochobaas dey geeni kayosin kesa naasini bittane faar; kaambaas dey akamanon goset kuni akani fuusani kaamane faar. **16** Hoi'ta kushubaassi naafun baakuraasikitonon epho; kadbaas heppik koogto siifo noonobaassin kesdifar; sinbaas zuuttera akamanon palpalit fa awuni chaarefane faar. **17** Biinayse kitu asune feer sinna wochobaassi ganden; sinuntano bar hoi'ta kushubaason tayista ta'ire ekka yi: «Digotaatawa; tesuniisnawa koi'niisna tawa. **18** Ta hayewwa; zeemo kitin; sinuntano koi'ba foontonon ta hayewwa; kituustanawa ke'oni dimaastana ha'suni hugnana faar. (aiōn g165, Hadēs g86) **19** Ese es biita wuzason; hash fa baronnawa woliti yooni baronna tichuwa. **20** Hoi'ta kushunaassi biita naafun baakuraasewa naafun warqeni meqireziise asi aacho chowa haniiswa; naafun baakuraasikito naafun betekiristaniisikitok woste Ha'oni wosiyawa; naafun meqireziisikito naafun betekiristaniisikitowa.»

2 Efesonki betekiristanini Ha'oosi wosiyak ekka yira wosuwa: «Han naafun baakuraasikitonon hoi'ta kushubaassi epha barkinnawa warqeni meqireziisikitonni ganeyaassi kutife barkinna makte wosiya. **2** Wostoneeson; kaboneesonnawa fakineesonna

arifawungwa; dey manguni meyanon beleshki biira aane beye; wosini meya sinnoy inno wosi yisefe baassotin tu'nira eshinynya sineten dantamato arifawungwa. **3** Fakiyak chimneesonnawa ta sunaasik shanaason oomtonoy ephphetooneesonna arifawungwa. **4** Sinuntano ta neen isa wee'ona wuza faarwa; esiis dey zeemoti keeshtanneeson beyitwa. **5** Awune fa tega dimaastan gandetamato yaadatowa; harmira zeemoti zagit faata baron zaguwa. Sinuntano es baron zuutira zagu shakaatane ta neeki yoonar; harmu shakaatane meqirezineeson es dimbaastan kabguna. **6** Sinuntano ma'a wuzne faarwa; esiis dey ta oomtefana Niqolawini meeni wostooson ne dey oomtetwa. **7** «Ayyana betekiristaniisikitok makefana baron odoba feenay odowowa! Neebere meroni barik Ha'oosi gennetiissi fa kaani i'oosi gaananon muunak zaguna.» **8** «Semerneski betekiristanini Ha'oosi wosiyak ekka yira tichuwa: «Han bar tesuniisnawa koi'niisna; dey kitifaat kitun kabire hayew sina barkin makte wosiyawa. **9** Shananeesonnawa tukamneesonna arifan; sinuntano ne otumwa; Ayhud sinnoy inno Ayhud yisefe sexanani maabara sina baasso sunneeson mangsisetemato arifan. **10** Neyista kar'ni shanaason digotaatawa; ese nitto fattantotik nittoossin isa isaasin daabulos taatoni keer gednir; asir wona shana ephphatoosotir; hamma kituta kar'ata kabaneen amanamto sin; kaani wossumaason neek imana. **11** «Ayyanaas betekiristaniisikitok makefana baron odoba feena bar odowowa! Neebere meroni bar hepsani kituusik aafa miir'amona wuza. **12** «Pergamonki betekiristanini Ha'oosi wosiyak ekka yira tichuwa: «Han bar kadba heppik koogto siifoson kushubaassi epha barkin makter; **13** Ne sexanani zigimoos faana dimaasta fooneeson arifan; sinuntano sunnaason zaggira ephitwa; taak fa

amantoneeson aane mormowe. Amanamto zaalta sina Antiphas
 sexana faafana nitto katamaassi wortena kabaasiknu taak fa
 amantoneeson aane beye. **14** Sinuntano neekik isa isa oomtena
 wuza faaserwa; esiis dey Bala'amni assuuson epho isa isa
 asuni meya nitto ganeyaassi feeseterwa; es Bala'am Israelni
 daraas koo'lok imte muuson meesere gerkesere tuusa'sonek
 Balaqnin kiiti asuwa. **15** Esiisimato Niqolawini meeni assuuson
 ephpheteese asuni meya nitto ganeyaassi feeseter. **16** Es bari
 boor'a harmuwa; es baron shakaatane taptera neeki yaara
 noononaassin kesfa siifone fa kaamaasik baassotin neebona. **17**
 «Ayyanaas betekiristaniisikitok makefana baron odoba feena bar
 odowo; neebere meroni barik aachera fa mannaason imana;
 gaddo suna barista tichchena foro shu'a dey barik imana; es
 baron aruniis ephni barteno oom oonu aafe. **18** «Tiyatronki
 betekiristanini Ha'oosi wosiyak ekka yira tichuwa: «Han wosiyaas
 geeni winone fa aafba faana barkinnawa kawo geesi girira
 kesa naasini bittane fa wochoba faana Ha'oosi Naanikinna
 makter. **19** Wostoneeson, keeshtanneeson, amantoneeson,
 Ha'oosik fa wostoneeson, fakiyak chimneeson arifawungwa;
 zeemoti wostoneestan hashti bar arkir sinnamato arifawungwa.
20 Sinuntano neekin isa isa oomtena wuza faarwa; Esiis dey «Ta
 raajju» yifa mashkasu Eelzabelnon beleshki biyaat beyneeswa;
 bar ta wostinynyaasakito gerkesoneknawa koo'loosik imte
 muuson muusonekna assira baassotin daagsi. **21** Harmunak
 barik wona imin; sinuntano bar gerkesbaassin harmira wolunak
 aane sholowa. **22** Es bari boor'a shanani kuphoosta ha'una;
 barneen ane gerkesefe baasso es mangu wostobesiissin
 harmu shaksefaatene akama faya shana baassosta teshshona.
23 Naanggotbaason dey kituk ke'una; betekiristaniisikito dey

zuutira asuni meeni nibaasonnawa safaraasonna tu'nifees ta
sinnamato arsona; isarniti isarnitiisik wostontiisimato kaasuna. **24**
«Tiyatronuk feese nittoknawa es mangu assuuson ephphetoonoy
nitto zuuttamnitiise; esiisimato dey isa isa meya: <Sexanaasi
chima aacho chowawa> yisefe baassok zoonustonoy nittok ooma
ba'a aafa wossuna wuza. **25** Sinfanaknu ta yoona kabaneen
nittokik fa baron mai'sira ephti. **26** Neebere meroni barik;
wostonaason wostere koi'ba kar'ni barik darani meyanon ha'suna
hugna imanawa. **27** <Bittani haaroosik baassotin ha'suna; hoocho
kodanimato zagire ki'e eesuna> Es ha'suni hugnaas ta Abataaskin
ephna barne faarwa. **28** Wonni maskoosin dey barik imana. **29**
«Ayyanaas betekiristaniisikitok makefana baron odoba feena bar
odowowa.»

3 «Serdeski betekiristanini Ha'oosi wosiyak ekka yira
tichuwa: Han Ha'oosi naafun ayyanaasikitononnawa naafun
baakuraasikitononna kushubaassi epha barkin makter.
Wostoneeson arifan; sunak ne hayew; sinuntano kitit. **2** Es bari
boor'a guzuwa; kituk kar'a baronnawa fu'te garo hugnaneesonna
zagguwa; Ha'onaasi sina wostonees tuumin aane biyut. **3** Ese aro
assu ephpha taatamatonawa odetamatona yaadatowa; dey ood;
harmu; guzu shakaatane wiisnimato neeki yoona; aaffa sa'atiista
neeki yoonamato aafa aruta wuza. **4** Sinuntano maambesiison
kiinsunoy faadbese garo asuni meya Serdesuk neneen ane
feeseter. Baasso foro maya mayonek sholsu sinna boor'a foro
maama mayere taneen ane hamosonerwa. **5** Neebere meroni bar
es baassoosimato foro maama mayana; sunbaason Abataasa
sinaknawa Ha'oosi wosiyankitoni sinakna artanak zaguna;
hayewni meeni sunaas tichchefana kaani matsafaassi barin aafa
ku'a tishkunawuza. **6** Ayyanaas betekiristaniisikitok makefana

baron odoba feena bar odowowa. 7 «Filadelfiyaki betekiristanini
 Ha'oosi wosiyak ekka yira tichuwa: Han Korto sina barkinnawa
 futo sina barkinna; Dawitni keyaasi gachonon kushubaassi epha
 barkin makter; bar gachna baron oonu aafa kulfuna wuza;
 bar kulfina baron oonu aafa gachana wuza. 8 «Wostoneeson
 arifawungwa; ese oonu kulfunak chimnoyna gamala ne sinaasta
 gachingwa; hugnanees garo sinbaason arifawungwa; sinuntano
 kaamnaason oodit; sunnaason dey aane mormowewa. 9 Ese
 Ayhud sinnoy inno Ayhud yisefe es sexanani maabarassin sina
 eshinynyani meya neeki yeesere wochoneessi gandosonek
 zaguna; dey ta neen shunnamato arsonek zagunawa. 10
 Fakir singwa yit makena kaamnaason oodta boor'a ta dey
 han daasta feese baassotin fattanonak han daa zuuttambaase
 asiista yooni shanani sa'atiistak neen oodana. 11 Ese taptera
 yooni; akliilineeson oonu neyistan ephnoynamato neeki fa
 baron mai'sira ephwa. 12 Neebere meroni barin Ha'onaasi
 betemeqdesiisi yeeto zaguna; essin isanne aafa kesana
 wuza; Ha'onaasi sunanonnawa Ha'onaasi katamani sunanonna
 basaasta tichuna; es katamaas dey samaki Ha'onaaskin keroni
 gaddo Yerusalemwa; ta gaddo sunaason dey basaasta tichuna.
 13 «Ayyanaas betekiristaniisikitok makefana baron odoba feena
 bar odowowa. 14 «Lodoqiyaki betekiristanini Ha'oosi wosiyak
 ekka yira tichuwa: Han aamin sina amanamto dey futo zaal
 sina barkin; Ha'oos tesina testoos zuuttambaase barki kamo
 bestena barkin makter. 15 Wostoneeson arifawungwa; koocho
 wedey kiichu aane sine; Koocho wedey kiichu sinit sinfaanane
 ma'ar sinana kaba. 16 Koocho wedey kiichu sina beyfaat bor'a
 sinta boor'a noononaassin kisira tujonarwa. 17 «Ta otum; akama
 otumna faar; taaki yo'i wuzna aafa yifat. Sinuntano ne miir'am,

rakkattu, tukam aafishu dey atatu sinneeson aane aruwe; **18** Otum sinatak geesi faalla kesa warqeeson taakin waagotak; atatu sinna iichcheta baron geepatak foro maama waagotak; biya chimatak aafni eta waagera wochutak neen kiitifawungwa. **19** Ta shunfana baassotin zuutira ke'inar dey kaxxasinar. Es bari boor'a guzu; harmu. **20** Ese ta finynyaasta yerefaat ki'ana; oonu kaamnaason odere gamalaason gachfaanane barki keer girira barneen ane muu muuna; bar dey taneen ane muuna. **21** Ta neebera merera abataasneen ane zigimoosta diinaasimato dey neebere meroni bar taneen ane zigimonaasta duunak zaguna. **22** Ayyana betekiristaniisikitok makefana baron odoba feena bar odowowa.»

4 Esseen orfo samaastak gachcho gamala biin; zeemma odenaas markatani kaamane fa kaamaas: «Hang yowa; hanneenti sinni wuzasikitonon neek besuna» yi. **2** Geregere ayyanak tuumin; samaastak dey zigimo biin; es zigimoosta dey isar diifen biin. **3** Es zigimoosta di basa gitoos dey lyyasphidni inqunewa Sardinonni inqune faar; zigimoosi biratota Mergidni inqune fa amshiishone faar. **4** Esiisimato zigimoosi biratota hepasire acheechche zigimo diisefar; es zigimoosikitota foro maama mayere teetbesiista dey warqeni aklili guufse hepasire acheechche kur'uni meya diisefer. **5** Es zigimoossin kawunaneen dedoni kaamanen kesdifar; zigimoosi sinta saamet di naafun tona faaser; es barikito dey Ha'boosi ayyananikitowa. **6** Zigimoosi sinta woshshifa palpalu inkaline fa baari faar; zigimoosi ganetanawa biratobaastana; sinaknawa orfokna showo aafba faana acheech kaabarere wuza faaser. **7** Tesuni kaabarere wuzaas eetone faar; hepsani bar dey gachwane faar; keezsani bar dey asuni sinane fa sinba faar; acheechsani bar dey fulit hama armane faar. **8**

Kaabarere wuzaasikito acheechobaase isarba isarbaas issun kosoba faanar; gerakalosewa sikalobaassina aafak tuumma faar; waalaknawa wonakna: «Korto, korto, korto; Zuuttambaase asin chimfa Daama Ha'o; fayiis faabarewa yooni bare» uustan aane yeetisefa. **9** Es kaabarere wuzaasikito zigimoosta di bariknawa koi'baneen koi'ba foontonon fooni barikna arkitto, ulfinnewa, galatne imesefe kabaasik: (aiōn g165) **10** Hepasire acheechche kur'uni meya koi'baneen koi'ba foontonon fooni barik; zigimoosta di basa sina sinbesiisik sagadosone; akililibesiison dey zigimoosi sina kunsaat: (aiōn g165) **11** «Daamniisnawa Ha'oniise; zuuttambaase asin tesita boor'a; zuuttambaase testenaasewa kaa dannaase; dey ne fiqadik sinna boor'a arkitto; ulfinnewa hugnane ephphatootak neek sholsirwa» yit feeseter.

5 Zigimoosta di basa hoi'ta kushuussi siruknawa tukakna tichcho naafun maatamak kulufto birannani birto matsafa biin. **2** Isa hugnaba faana Ha'oosi wosiya akama kaamak: «Maatamaason gachanaknawa birannani birto matsafaason wowanakna sholsinaas oonso?» yit awasifen biin. **3** Sinuntano samak sinun daasta wedey daasi sikalosi birannani birto matsafaason gachanaknawa sikalobaason biyanakna chimar oonu aafe. **4** Birannani birto matsafaason wowanaknawa siruk fa baron biyanakna sholsinar besto beyna boor'a akamanon waasin. **5** Es kabaasik kur'uni meyaassin isar: «Waasutaatawa; Yuudani zalaassin sina Dawitni koontoosi tuzasin kesa eetoos merewa; bar birannani birto matsafaasonnawa naafun maatasikitononna gachanak chimarwa» yi. **6** Esseen orfo zigimoostanawa acheech kaabarere wuzaasikitori ganeyaassi dey kur'uni meeni ganeyasi dey shukto fantune feer yerefeen biin; es fantuus naafun kalabanawa naafun aafbana faar; es

barikito daa zuuttambaase asiista wostera hama Ha'oni naafun ayyanaasikitowa. **7** Fantuus yeere zigimoosta di bari hoi'ta kushuussin birannani birto matsafaason ephi. **8** Birannani birto matsafaason ephfena kabaasik acheech kaabarere wuzaasikitonewa hepasire acheechche kur'uni meena fantuusa sina sinbesiisik gandesete; isarbesi isarbesiis kushubesiissi kama ephere feeseter; esiisimato kortoni meeni shiipho sina ixana kiichchefana warqeni kirqiddaason ephere feeseter. **9** Ora gaamak ekka yit gaamesete: «Harinneesik asteseriisikitosin; wolumtefa noonosikitosin; keena keenaassin, dara daraasasin; asuni meyanon Ha'oosik furotak ne shukteta boor'a; Birannani birto matsafaason ephatakna; Maatamaasikitonon gachatakna sholsinar sintiwa. **10** Ha'oniisi taatoni maagni meya sinonek zagit; han daastak dey taattosone.» **11** Estan dey biina zigimoosewa kaabarere wuzaase dey kur'uni meeni biratoosta showo Ha'oni wosini kaama oden; showobesiis dey akama kumaknawa akama miliyonikna faadtonir. **12** Akama kaamak: «Shukte fantuus; Hugna, otma, techma, chima; arkitto, ulfinnewa galatne; ephphatoonak sholsuwa» yisete. **13** Den samaknawa han daastakna; daasi sikalosiinawa baariissina fa testoos zuuttera: «Zigimoosta di bariknawa fantuusikna galata, arkitto, ulfinnewa hugnane; koi'baneen koi'ba foontonon sinun» yisefeen oden. **(aiōn g165)** **14** Acheech kaabarere wuzaasikito dey: «Aamin!» yisete. Hepasire acheechche kur'uni meya dey sinbesiisik kaa'nere sagadesete.

6 Esseen orfo fantuus naafun maatamaasikitosin tesuni baron gachcheffen biin; acheech kaabarere wuzaasikitosin isaas dedoni kaamane fa kaamak: «Yowa» yifeen oden. **2** Dey foro faza biin; es fazaasta di bar kushubaassi yegani sokma ephaat feer.

Barik dey aklili imte; bar dey neebere mere asu sinne neebere meret hamak kesi. **3** Fantuus hepsani maatamaason gachfena kabaasik hepsani kaabarere wuzaas: «Yowa!» yifeen oden. **4** Ooma she'a ishshifa faza kesi; es fazaasta di barik nagaason daastan tishkunaknawa asuni meya baassotna baassotna wal ko'usonekna zaguna ha'suni hugna barik imte; inya siifo dey barik imte. **5** Fantuus keezsani maatamaason gachfena kabaasik keezsa kaabarere wuzaas: «Yowa!» yifeen oden. Kara faza dey biin; es fazaasta di bar miizana kusubaassi ephaat feer. **6** Acheech kaabarere wuzaasikitori ganesin yaarne fa kaama oden. Es kaamaas: «Kiiloni gimmashi sinni zagoos isa wonni damoza; isa kiiloni gimmashi sinni hagewa isa wonni damoza sinun; sinuntano wayini tuzaasonnawa buur'uni bunaasonna miir'otaata» yifeen oden. **7** Fantuus acheechsa maatamaason gachfena kabaasik acheechsa kaabarere wuzaasi kaama «Yowa!» yifeen oden. **8** Dey woshu faza biin; es fazaasta di basa sunaas kitu yisteratu teegtefa; ke'oni dimaas dey orfobaase hamet faar; kitunewa ke'oni dimaase daasi acheech kushuussin isa kushuus neebok, makak, bettoknawa buur'uni gonyokna worunak ha'suni hugna imte. (Hadēs g86) **9** Uushsha maatamaason gachfena kabaasik Ha'oosi kaamni chowaknawa imete zalaasikna worte asuni meeni kaanon shoo'aasi sikalosi biin. **10** Baasso akama kaamak: «Korto dey futo; zuuttambaase asi denalo sina Ha'oose; han daasta fe asuni meyaasta mangsu kar'a beyataysewa harinniisi chowak kowa kaasto beyatayse aageneeninsel!» yit chaagesete. **11** Isarbesi isarbesiisik foro dica maama baassok imte; baassosimato hanneen wortoni; baassosimato wostinynya sina zomobesiisakitori faadnewa aybesiisakitori faadne tumana kabaneen garo kaba beysa

ephonek baassok makte. 12 Esseen orfo fantuus issunsa maatamaason gachfena kabaasik barki biin; dey akama daani shorko sini; awaas suumoni maamnimate karaye; dey assaas harinnimate she'i. 13 Yeeshuni assak chima siru belesini i'ooson shorkin gaanbaas i'oostan woottefanaasimate samaastaki baakuraas wootte. 14 Samaas dey birannanimate birtera tishi; aamaasewa akani ganesi kuni daase zuuttera faana dimaastan oottera shaate. 15 Han daasta fe taatoni meya; ha'sife baasso; neeboni gaanyanyani meya; otumni meya; hugnabesi faana meya; bozni meenawa daamni meena zuuttere dugadugiissinawa gawuussina aamaassi kaa'osi aachesete. 16 Aamaasewa kaa'oose asin «innotin yinu! Zigimoosta di basa sinan; dey fantuusa gi'sin innotin aachutiwe! 17 Arki gi'ni wonaas ya; oo yerok chimnirin?» yisesete.

7 Esseen orfo acheech Ha'oni wosiya daasi acheech fashta yerefeen biin. Baasso han daastak sinun baariissi wedey i'oosta siru sirunoynamato acheech fashaassin yaafa daasi sirunon ephete. 2 Hayewa Ha'oosi maatamanon epho ooma Ha'oni wosiya awakesna daan yaafeen biin. Daasonnawa baariissona miir'onak Ha'suni hugna imtena Ha'oosi acheech wosiyaki kaambaason teggira: 3 «Ha'oniisi wostinyanyani meeni sinaasta maatama ichani kabaneen daason sinun baariison wedey i'ooson miir'otiita» yira chaagi. 4 Maatamaasikito baassosta ichchena asuni meeni faadaason oden. Israelni asteseriissin tiire acheechasire acheechche kuma. 5 Yuudani asteseriissin asire heppe kuma; Robelni asteseriissin asire heppe kuma; Gaadni asteseriissin asire heppe kuma; 6 Aaserni asteseriissin asire heppe kuma; Niftalemni asteseriissin asire heppe kuma; Minaseni asteseriissin asire heppe kuma; 7 Simonni asteseriissin asire

heppe kuma; Lewini asteseriissin asire heppe kuma; Yisakorni
 asteseriissin asire heppe kuma; **8** Zabiloonni asteseriissin
 asire heppe kuma; Yosefni asteseriissin asire heppe kuma;
 Biniyamni asteseriissin asire heppe kuma. **9** Esseen orfo akama
 showo asuni meyanon biin; es baasso dey daraasasinnawa
 asteseriissinna; keena keenaassinnawa showo tesa noono
 wolumsefe baassossin kesa asuni meyawa; es baasso foro dica
 maama mayere deyani tosha kushubesiissi ephere zigimoosi
 sintanawa fantuusa sintana yersefeer. **10** Akama kaamak
 chaageset: «Fatuus zigimoosta di; Ha'oniisirewa fantusarnawa!»
 yit feeseter. **11** Ha'oosi wosiyantikito zuuttera zigimoostanawa
 kur'uni meeni biratoostana dey acheech kaabarere wuzaasikitoni
 biratotana yersefar; zigimoosi sinta sinbesiisik kaa'nesere
 Ha'oosik sagadesete. **12** Dey: «Aamin! qaphsu, arkitto, techma;
 galata, ulfina, hugnanewa chimne; koi'baneen koi'ba foontonon;
 Ha'oniisik sinun. Aamin!» (aiōn g165) **13** Kur'uni meyaassin
 isaas hang taaki wolle: «Han foro dica maama mayo baasso
 oonotnaysinso? Ayin yeeseterinso?» yisete. **14** Ta dey: «Daamiiso
 netu ariferwa» yin; bar dey: «Han baasso akama shanaason
 aatte yeeserwa. Maambesiison dey fantuusa hannak me'isere
 foro zagsete. **15** Es bari boor'a Ha'oosi zigimoni sina feesefaat
 waalinnawa wonakna betemeqdesiissi wostesefe; zigimoosta
 di bar dey baassok durkani sinana. **16** Hanneen ekalo aafa
 maktosone wuza; aafa iktosone wuza; awaas aafa kiichuna
 wuza; tooni noi'saas dey aafa kiichuna wuza. **17** Zigimoosi ganesi
 fe fantuus baasso keemer sinana; kaani akani kor'aas faana
 dimaassi baassotin zoonsuna; Ha'oos harafbesiison aafbesiissin
 ku'ana» yi.

8 Fantuus naafunsa maatamaason gachfena kabaasik ikkuli sa'ati sinniron samaastak shaakku sini. **2** Ha'oosi sina yersefa Ha'oosi naafun wosiyanon dey biin; barikitok naafun markata imte. **3** Warqeni kirqidda epho ooma Ha'oni wosiya yaara shoo'aasi tesha yere; zigimoosi sina fa warqeni shoo'aasta kortoni meeni Ha'oni shiiphoosneen imanak showo ixana barik imte. **4** Ixaanaasi chuwa kortoni meeni Ha'oni shiiphoosneen Ha'oosi wosini kushusin Ha'ooski sina kesi. **5** Esseen orfo Ha'oosi wosiya kirqiddaason ephpha shoo'aastan geya kolla tuunira haat daasta ha'i; estan Dedo, naftoni kaama, kawuna dey daani shorko sini. **6** Naafun markata epho Ha'oosi naafun wosiya markatabesiison fugak hooresete. **7** Tesuni Ha'oosi wosiya markataason fugin ironi she'newa harinne wo'ito geya sini; haat daasta dey ha'te; daasi keez kushusin isa kushu sinni bar kiichche; i'oosikitori keez kushusin isa kushu dey kiichche; boodera di kuwaas dey zuuttera kiichche. **8** Hepsani Ha'oosi wosiya dey markataason fugin inya aamane fa wuza saamet yeet baariissi ha'te; baarisi keez kushusin isa kushuus hanna sini. **9** Baariissi faase kaabarere testoosikitori keez kushuussin isa kushuus kiti; markabiisi keez kushuussin isa kushu tishi. **10** Keezsani Ha'oosi wosiya markataason fugin tonnimate saamet fa akama baakuraas saman kere wor'i; kere wor'naas dey akaasi keez kushutan isaastanawa akaasi kor'atanawa. **11** Es baakuraasi suna dey Irretto yisteratu teegtefa; akaasi keez kushuussin isa kushuus suqaro sini. Akaas suqaro sinna boor'a showo asuni meya kitisete. **12** Acheechsa Ha'oosi wosiya markataason fugin awaasi keez kushusin isar; assaasi keez kushusin isar; baakuraasi keez kushusin isar kiichche; es bari boor'a es barikitori keez kushusin isar talme; esiisik

wonaasi keez kushusin isaasewa waalaasi keez kushusin isaase chaarefa foonto sini. **13** Esseen orfo dey biina isa arma samaasi ganeta fulit akama kaamak: «Fu'te Ha'oosi wosiya keeziis markatabesiisi kaamanon odsisefe kabaasik han daasta fe asuni meya haybubelsingwa! haybubelsingwa! haybubelsingwa!» yit chaagfeen oden.

9 Uushshani Ha'oosi wosiya markataason fugin den saman daa kere wor'a isa baakura biin; tir'maasi doo'ni gacho barik imte. **(Abyssos g12)** **2** Bar dey tir'maasi doo'anon gachi; chuwaas inya te'asin kesfanasimato sinna tir'maasi doo'sin kesi; es doo'aassin kesa chuwaasi boor'a awaasewa samaase talme.

(Abyssos g12) **3** Es chuwaassin choo daasta kere; daasta fa gamzatosikitori hugnane fa hugna barikitok imte. **4** Daasta fa kuwaason sinun boodera fa wuzason wedey aaffa i'oosonnu miir'osonoynamato makte; sinuntano miir'onaas sinbesiista Ha'oosi maatami tishina asuni meyanon koi'ba. **5** Baassotinnu sinun uuch assa shimsunaktano worunak aane fiqadi imtowa; choosikito katina shanaas gamzato asunin dupfaan seekfanaasne faar. **6** Es wonaasikitosi asuni meya kitu sholsone; sinuntano aafa danone wuza; kituk sholsone, sinuntano kitu baassostan wokana. **7** Choosikito neebok hoorera yere fazasikitone faar; es barikitori teetaasta warqeni akililine fa wuza faar; sinbaasikito dey asuni sinane faar. **8** Mashkasuni somane fa somba faar; ha'baasikito dey eetoni ha'ane faar. **9** Bittak wosuste nibni geepoba faar; kosobaasikitori giila dey neebosi eelet hama showo faznewa seregellane asi tuzone faar. **10** Gamzatonu unyune fa unyunewa dupfana wuzne faar; unyubaasikitosi asuni meyanon uuch assa miir'ona hugnaba faar. **11** Taatobesi dey feer; bar tir'maasi wosiyawa; sunbaas dey lbrawini meeni kaamak

Abadon; Girikni meeni kaamak Apholiyon yisteratu teegtefa.

(Abyssos g12) **12** Tesuni haybuus aati; dey han barneen orfo ooma hep haybu hanneen yoonir. **13** Issunsa Ha'oosi wosiya markataason fugin Ha'oosi sina fa warqek wosuste shoo'aasi kalasikitosin kaama kesfeen oden. **14** Kaamaas dey markata epho issunsa Ha'oosi wosiyanon: «Arki Efiraxis akaassi taatera faase acheech wosiyaasikitonon kot!» yi. **15** Es sa'atiisiknawa es wonaasikna; es assaasiknawa es woggaasikna hoorese acheech wosiyaasikito asuni zalaassin keez kushusin isa kushu worsonak kotte. **16** Fazaason eelsisefe taar'oni meeni faadaas hep tiya miiliyoni sinnamato oden. **17** Fazaasikitononnawa fazaasta di asuni meyanonna raa'ik biinaas haniiswa: Nibbesiistaki fa bittani mayaas geeni kayone fa she'a samani gitone faar; salferine fa sheeru. Fazaasikitoni teeta eetoni teetane faar; noonobaasikitosin geenewa chuune dey geeni kayone keset faar. **18** Noonobaasikitosin kisisena geyaasik; chuwaknawa geyaasi kayokna es keez bettoosik asuni meeni zala keez kushusin isa kushuus worte. **19** Fazaasikitoni hugna faanaas noonobaassinawa unyubaassinawa; unyubaasikito zawane faar; zawani teetba dey faaser; asunin dey miir'efanaas es barikwa. **20** Es bettosikitok kitunoy fu'tese asuni meeni zala kushubesiisi wostosin wolle aane harmusoto; kiina ayyanaason, warqek, birrik, naasini bittak, shu'aknawa i'okna wosuste biyak wedey odok wedey kutuk chimnoy koo'loosikitonon shiipho aane beyosoto. **21** Esiisimato dey kaani woruustan, tolfatoossin, gerkesaassin, dey wiisoossin aane harmusoto.

10 Esseen orfo shaaru mayo ooma chima Ha'oni wosiya saman kerefeen biin; teetbaasta amshiisho faar; sinbaas awanimato; wochobaas dey geeni yeetone faar. **2** Kushubaassi

gachcho garo birannani birto matsafaason ephaat faar; hoi'ta wochobaason baariista; alda wochobaason dey daasta yer'i. **3** Buurife eetoni kaamane fa akama kaamak chaagi; chaagfena kabaasik naafun dedosikito kaambaason odsi. **4** Naafun dedosikito kaambaason odsifana kabaasik ta tichunak hooren. Sinuntano: «Naafun dedosikito maksena baron aachira nibneessi ephtano tichutaatawa» yifa kaama saman oden. **5** Esseen orfo baariistanawa daastana yerefeen biina Ha'oosi wosiya hoi'ta kushubaason den sama kabgaat; **6** koi'baneen koi'ba foontonon faafa; samaaonnawa barissi faase wuzasikitononna; daaonnawa barissi faase wuzasikitononna; baariisonnawa barissi faase wuzasikitononna tesi Ha'oosi sunak teyira: «Hanneen ekalo aafa wokana wuza! (aiōn g165) **7** Sinuntano naafunsa Ha'oosi wosiya markataason odsuna wonaasikitosi bari wostinynya sina raajjuni meyak assinaasimato Ha'oosi aacho chowa ko'una» yi. **8** Esseen orfo saman odena kaamaas: «Baaristanawa daastana yere Ha'oosi wosini kushusi fa gachcho birto matsafaason hamma eph» yit hepsa taak make. **9** Ta dey Ha'oosi wosiyaki hamma: «Garo birannani birto matsafaason taak im» yin; bar dey: «Ephpha muu; katneessi suqaro sinana; Sinuntano noononeessi eesnimato kaar'ana» yi. **10** Ta dey garo birannani birto matsafaason Ha'oosi wosiyani kushusin ephpha maan; noononaassi dey eesnimato kaar'i; sinuntano maananneen orfo katnaas suqare. **11** Esseen orfo: «Showo asuni keen sina baasso chowaasik; darani meeni chowaasik; showo tesa noono wolumsefe asuni meeni chowaasiknawa taatoni meeni chowaasikna hepsa raaji makotak sholsifa» yistera taak makte.

11 Esseen orfo hoossire biyak sinni haarone fa isa sobboqo taak imte; taak ekka yiste: «Hamma; Ha'oosi betemeqdesinonnawa shoo'aasonna hoossira bi; estak Ha'o shiiphet feese baassotin dey faadu. **2** Sinuntano betemeqdesiisi gerakalo fa fuchcha dimaason hoossira biyataata; es bar Aazabni meyak imter sinna boor'a; Aazabni meya korto katamaason acheechasire heppe assa yer'osone. **3** Hep zaalni meya suumoni maama mayere isa kumnawa hep tiire issunasire wona raaji maksonek ta baassok hugna imana.» **4** Es baasso han daasi Daamiisa sina yeroni hep bunni i'oosewa hep meqireziisewa. **5** Oonu baassotin miir'ok sholefaanane geya noonobesiissin kessa gumabesiisin kiichuna; baassotin miir'ok sholefe bar kitunaas esiisimatowa. **6** Baasso raaji maksone es wonaasikitosi iro ichnoynamato samaason kulfuk ha'suni hugnabesi faar; esiisimato akaason hanna zagire soolok sholesefe kaba zuuttambaase asik aaffa bettoknu sinfanak han daason ichak ha'suni hugnabesi faar. **7** Zaala maksere koi'sisetenneen orfo inya doo'aassin kesni gonyoos baassoneen ane neebera merona dey woruna. (**Abyssos g12**) **8** Dugnobesiis dey besoni wollak sunba Sodom wedey Giphtsi yistefa arki katamaasi yaboosta kunana; es katamaas baasso Daamiis suuttena dima. **9** Showo tesa keena, asteser, showo tesa noonok wollesefe baassonawa darana keez wonne ikkuline dugnobesiison biyone; dugnobesiis dey kabbartonoynamato kalosone. **10** Es hep raajjuni meya han daasta fe asuni meyanon shana besit feeseter sinna boor'a daasta fe asuni meya es raajjuni meya kitisete barik girsone; Girani heebo dey zagsone; ima dey baassotna baassotna wal imosone. **11** Sinuntano keez wonne ikkuline aatnanneen orfo kaa imni kaani ayyana Ha'ooskin yaara dugnobesiissi giri; wochobesiisik

dey yersete; biya asuni meya dey akamanon digsete. **12** Esseen orfo hep raajjuni meya «Hani haden kesti!» yifa akama kaama saman odesete; gumabesiisakito biyefeen shaaruussi kamo den sama kesete. **13** Es sa'atiista akama daani shorko sini; katamaasi asir kushusin isa kushuus bokte; es daasi shorkok naafun kum asuni meya kitisete; kitun fu'te asuni meya akamanon digsete; dey samaki Ha'ooson ulfinsisete. **14** Hepsani haybuus aati; dey keezsani haybuus tai'nin yoonir. **15** Ha'oosi naafunsa wosiyaas ululleeson fugi; den samak: «Han daastaki taatoos Daamiisarnawa basa Muudtosarna sini; bar koi'baneen koi'ba foontonon taattona» yifa tega tega kaamaasikito odtē. (aiōn g165) **16** Ha'oosi sina zigimobesisikitota di hepasire acheechche kur'uni meya dey sinbesiisik gandesere Ha'oosik sagadesete. **17** Dey: «Fa barewa fooni bare; zuuttambaase asin chimfa; Daama Ha'oniise! arki ha'suni hugnaneeson; ne kushuussi ephta boor'anawa; taatteta boor'ana galattefenwe. **18** Aazabni meya gi'tesete; ne gi'aas dey ya; kiti baasso mangsuni kar'aason danone wona kar'i. Ne wostinyunya sina raajjuni meyaknawa; kortoni meyakna dey sunneeson ulfinsisefe, garo garosiknawa arki arkisikna, waagbesiison imata wonaas kar'iwa; daason mangsisefe baassotin; tishkuta wona kar'i.» **19** Den samak fa Ha'oosi betemeqdesi dey gachche; teyyani taabotaas betemeqdesiissi beste; kawuna, kaama, dedo, daani shorkonewa akama ironi she'ane sini.

12 Esseen orfo akama dey diinqi mallato den samaasta biiste; awa mayo, assaason wochobaasi sikalosi yer'o asire heppe baakuraasikitonon akililimato zagira teetbaasta guufo isa mashkasu biiste. **2** Bar dey naaner asu; kopphonak dey kopphoni keekto ephaan shana biira chaaget faar. **3** Esiisimato ooma

mallato den samaasta biiste. Naafun teetnewa asir kalane faana inya she'a darbo biiste. Teetbaasta dey naafun zawudi duusira faar. **4** Unyubaasik baakuraasikitori keez kushusin isa kushunon saman zatta daasta ha'i; asus kophefana kabaasik darboos naabaasin koor'anak sholefaat kopphonak tai'se asusi sinaasta yere. **5** Asus dey daraasin zuutire bittani haarok ha'suni arqa naanin kophe; sinuntano naabaas den Ha'ooskinawa zigimooskina oodtere hami. **6** Asus dey eella ichma daa hami; estak isa kumnewa hep tiire issunasire wona ma'arik oodtona dima Ha'oos barik hoossi. **7** Den samaastak dey neebo kabi; Mikalinewa bari wosiyaasikitori darbosneen ane neebe; darboosewa bari wosiyaasikitori wolgira neebe. **8** Sinuntano darboosewa bari wosiyaasikitori merte; esseen hang samaastak dima aane danoto. **9** Arki darboos dey yeet ha'te; bar daa zuuttambaase asin daagsifa Daabulos wedey Sexana yistera teegtefa zeemoti zawaaswa. Bar yeet daasta ha'te; bari wosiyaasikito barneen ane ha'te. **10** Esseen orfo isa tega kaama den saman: «Ese fatuus; hugnaasewa taatoose Ha'onisir siniwa; ha'suni hugnaas dey Muudtosar siniwa; ayniisakito Ha'oniisi sinan wonaknawa waalakna ayniisakitori malatet fa bar ha'tewa. **11** Baasso fantuusa hannaknawa maksete zaalni kaamaasikna neebere mersete; kaabesiison keeshtonoy teetbesiison kituk aatire imete. **12** Es bari boor'a samaasewa barissi faase nitto zuuttera giroti! Garo wona koi'ba fu'tenamato arifaat Daabulos akama gi'ak nittoki kerena boor'a daasewa baariise haybuntiwe» yifeen oden. **13** Darboos han daasta ha'tobaason biinaase arqa naanin tane asuson kabgira kofki. **14** Asus ichma daassi barik hoorera fa dima fulira hamanak arki armani kosone fa hep koso barik imte; estak zawaasi sinan wokka keez wogganewa

issun assane ma'arik oodtet faar. **15** Asus omarak oodtera hamanak zawaas wor'a akane fa aka noonobaassin tujera orfobaasta wuuki. **16** Sinuntano daas noonobaason gachcha asuson argasuk darboos noonobaassin wuukina akaason ushi. **17** Darboos mashkasusta gi'tera fui'te bari zalaasneen ane neebok hami; baasso dey Ha'oosi ajajinon oodfe baassonawa Yesus makena zaalaasik zagire yere baassonawa.

13 Darboos dey baarisi tesha fa fuutuusta yere. Esseen orfo isa gonyo baariissin kesfeen biin; asir kalabarewa naafun teetbare faar; kalabaasta asir zawudiba faar; teetbaasta dey mei'ni sunba faar. **2** Biina gonyoos mewune faar; wochobaas dey dibi yistefa gonyoosi wochone faar; noonobaas eetoni noonone faar; darboos bari hugnaasonnawa bari zigimoosonna dey akama ha'suni hugna gonyoosik imi. **3** Gonyoosi teetasin isaas kituta katuni mazaba faanamato biin; sinuntano es kituta katuni mazabaas fari; han daas zuuttera diinqet gonyoosik zoonuste. **4** Gonyoosik ha'suni hugna imtena boor'a asuni meya zuuttere darboosik sagadesete; dey: «Gonyoosne feer oonso? Barneen ane oonso neebok chimniri?» yit gonyoosik dey sagadesete. **5** Beegantonewa mei'ni kaamne wollona noono gonyoosik imte; acheechasire heppe assa ha'suni hugnak wostonak fiqadi barik imte. **6** Ha'oosonnawa Ha'oosi sunanonna; fooni dimbaason dey samaastak faasefa barikitonon me'a ephi. **7** Kortoni meyanon neebonaknawa neebera meronakna ha'suni hugna barik imte. Asteseriistanawa keena keenaastana; showo tesa noonok wolumsefe baassostanawa dara zuuttambaase asiistana ha'suni hugna barik imte. **8** Han daas testena wononeen kabira sunbesiis shukte fantuusa kaani matsafaassi tichchonoyna han daasta fe asuni meya zuuttere gonyoosik sagadosone. **9** Odoni odoba

feenay odowowa! **10** «Boojchere hamni bar boojchona; siifok wortoni bar siifok wortona» Ese kortoni meeni fakiyaasewa amantoose sholsifanaas esiisikwa. **11** Ooma gonyo dey daassin kesfeen biin; fantunimato hep kalaba faar; wolumbaas dey darboosimato. **12** Tesuni gonyoosa sunni ha'suni hugnaasik wostet feer; han daasewa barista feeseфе баассотна зууттере tesuni gonyoosik sagadosonek zagi; es gonyoos dey kituta katifa mazabaas farina tesuni gonyooswa. **13** Sinuntano han hepsani gonyoos asuni meeni sina geya saman kessunanneen akama akama biistera artonoy wuza zagit feer. **14** Tesuni gonyoosa sunak biistera artonoy wuzason zagunak barik fiqadi imtena boor'a daasta feeseфе asuni meyanon daagsit feer; siifok mazayere fari gonyoosik ulfinak suura wostosonek han daasta fe asuni meyanon ajajona. **15** Hepsani gonyoos tesuni gonyoosa suura kaa katanak zaguni ha'suni hugna barik imte; kaa katanak ha'suni hugna imtenaas suuraas wollo chimanaknawa barik sagadononoy baasso зууттере wortosonekna zagunakwa. **16** Hepsani gonyoos garo garoosin sinun akam akamiisin; otumni meyanon sinun tukamni meyanon; daamni meyanon sinun; bozni meyanon zuuttambesiise hoi'ta kushubesiissi wedey sinbesiista taka ephosonek giddisi. **17** Esiisik gonyoosa sunanon besifa taka wedey sunbaasi faada tishina bar oonu sino geron waagok sinun kisire waagok aafa chimanawuza. **18** Ese techma sholsifanaas haniistakwa; kanuba feenaas gonyoosa faadanon faadire aruwowa; faadaas dey besifanaas asusingwa; faadaas dey issun tiire issunasire issunewa.

14 Esseen orfo es fantuus Siyonki aamaasta yerefeen biin; barneen ane basa sunaasewa ababaasa sunne sinbesiista tichchena tiire acheechasire acheechche kum asuni meya

feeseter. 2 Den samak akama akani fuusni gosone fa kaamnewa akama dedoni kaamane fa kaamne oden; es odena kaamaas dey kama ichesefe baasso icheseten odsifa kaamane faar. 3 Zigimoostanwa acheech kaabare waagaasikitori sintana dey kur'uni meeni sina tiire acheechasire acheechche kuma asuni meya gaddo gaama gaamete; es gaamaason daastan furte tiire acheechasire acheechche kum asuni meyateno oom oonu arunak aane chime. 4 Baasso mashkasuki hamere teetbesiison kiinsunoy kayimwa; fantuus hamfena dima zuuttambaase asiissi barneen ane hamefe; baasso Ha'oosiknawa fantuusikna asuni meeni ganeyaassin uzun sinne imter. 5 Noonobesiissin esha wolla aane kesfa; dey zinbesi foonto. 6 Esseen orfo daasta feese asuni meyak, asteseriisik, showo tesa noono wollesefe asuni meyaknawa oom asuni keen sina baasso zuuttambesiise asik makonak koi'ba foonto misirachchuni kaamaason epho ooma Ha'oni wosiya samaasi ganeta fulifen biin. (aiōnios g166) 7 Tega kaamak: «Ha'ooson digoti! Baron ulfinsuti! Bar mangsu kar'ana sa'atiis kar'i. Samaasonnawa daasonna; baariisonna akaasi kor'anonna tesi Ha'oosik sagadoti» yi. 8 Ha'oosi wosiya hepsaas: «Bari zaysifa gerkesni wayinini ushanon dara zuuttambaase asik ushi es arki Baabilon gande! Gande!» yit Ha'oosi wosiya tesuniisi orfone hami. 9 Ha'oni wosiya keezsaas dey tega kaamak: «Gonyoosiknawa suurasikna sagadesefe baasso; takaason sinbesiista wedey kushubesiissi epha baasso zuuttere; 10 Ha'oosi gi'ni wayinini ushanon ushonerwa; es wayinini ushaas woi'tonoy gi'ni toofoossi tuuntowa; esiisimato korto Ha'oosi wosiyani sintanawa fantuusa sintana geyaknawa geeni kayokna shana biyone. 11 Baassotin shana besit fa geyaassin kesfa chuwaas koi'baneen koi'ba foontonon den kesana; gonyoosiknawa

suurasikna sagadesefe baasso; sunbaasi takanon epha baasso zuuttere wonaknawa waalakna beysabesi aafa» yit orfobesiise hami. (aiōn g165) 12 Ha'oosi ajajinon oodesefe baassokinnawa Yesusnin amanok zagire fe kortoni meyakiniina sholtefa fakiyaas esiiswa. 13 Den Saman: «Han baron tichuwa; hawungneen ekalo Daam Yesus Kiristoosnir sinere kitisefe asuni meya suustowa!» Dey Korto Ayyanaas: «Aa! Hopibesiissin beysa ephosonek baasso wostoos orfobesiise hamana» yifa kaama oden. 14 Esseen orfo foro shaaru biin; sharuustak Asuni Naane feer diifer; teetbaasta dey warqeni akilili guufo; Kushubaassi dey kaaga magada epho. 15 Ooma Ha'oni wosiya betemeqdesiissin kessa shaaruusta di barik tega kaamak: «Daasta fa meyaas kati! Kar'ni wonaas dey tai'se! Kar'ti» 16 Shaaruusta di bar dey magadaason daasta gafki; daas dey kate. 17 Ooma Ha'oni wosiya dey samak fa betemeqdesiissin kesi; bar dey kaaga magada epho. 18 Geyaasta ha'suni hugnaba faana ooma Ha'oni wosiya shoo'aasi teshan kessa kaaga magada epho Ha'oosi wosiyak: «Wayiniisi gaana katna boor'a kaaga magadaneesik daasta fa wayiniisi gaanni hor'otonon kar'a zuutu!» yit tega kaamak chaagi. 19 Ha'oosi wosiya dey magadaason daasta gafki; daasta fa wayiniisi gaanni hor'otonon kar'i; akama Ha'oosi gi'ni ti'uni dimaassi ha'i. 20 Katamaasi gerakalo fa wayinini ti'uni dimaassi ti'te; ti'uni dimaassin hannaasi tegu fazni lugamaasta kar'o dey dichbaas keez tiya kiilo meetiri sinni dima kessa wuukte.

15 Ooma akama dey diinqi beso samaastak biin; Ha'oosi gi'a ko'unak zaguni koi'ni naafun bettooson epho Ha'oni wosiya naafunon biin. 2 Esseen orfo geya woi'to burchuqone fa baari biin. Esiisimato gonyoosonnawa gonyoosi suuranonna; dey sunbaasi faadanon neebere mere baassotin biin; Ha'oos

baassok imna kaamaason ephaat burchuqone fa baarisi tesha yersefeer. **3** Ha'oosi wostinyanya sina Museni gaamaasonnawa fantuusa gaamanonna: «Zuuttambaase asin chimfa Daama Ha'oose! Wostonees akama dey diinqiwe; Darani meeni taatono! Ugunnees likki dey futo; **4** Daamiiso! Neen digonor; sunneeson dey ulfinsunor oonso? Ne netu kortowa; futoni mangsuni kar'nees ammanon kessa bestena boor'a; daraas zuuttere yeere neeki sina sagadosonewa» yit gaamet feeseter. **5** Esseen orfo dey biin; zaalni durkani sina betemeqdesiis den samak gachche. **6** Naafun bettooson epho Ha'oosi naafun wosiyanikito betemeqdesiissin kesi; kayma foro palpalu laylonini maama mayo. Nibbesiison dey warqeni talfak taar'era feeseter. **7** Acheech kaabarere wuzaasikitosin isaas Ha'oni naafun wosiyaasikitok koi'baneen koi'ba foontonon kar'a fooni Ha'oosi gi'a tuumma faana naafun warqeni toofoonon imi. (aiōn g165) **8** Betemeqdesiis dey Ha'oosi ulfinatannawa hugnatanna kabi chowa chuwak tuumi. Ha'oosi naafun wosiyanikito ephena naafun bettoosikito ko'unanneen oonu betemeqdesiissi girunak aane chime.

16 Esseen orfo Ha'oosi naafun wosiyak: «Hamoti! Ha'oosi gi'anon epho naafun toofoonon daasta wuukuti!» yifa akama kaama betemeqdesiissin kesfeen oden. **2** Tesuni Ha'oosi wosiya hamma toofoonon daasta wuuki; gonyoosi taka faana baassotanawa gonyoosi suurak sagadesefe asuni meyaastana mangu dey shana besit fa maza baassosta kesi. **3** Ha'oosi wosiya hepsaniis tofoossin baariista wuuki; baariis dey kiti asuni harinnimato sini. Baariissi faase kaabarere wuzaasikito zuuttera kiti. **4** Ha'oosi wosiya keezsaas dey toofoonon wor'a akaassinawa akaasi kor'asina wuuki; es bar dey hanna sini. **5** Akaasta ha'suni hugnaba faana Ha'oosi wosiya ekka yifeen oden: «Feyiis fooni

Korto Daamiiso! Ekka mangsu kar'ta boor'a ne likkiwa. **6** Asuni meya kortoni meeni hannaasonnawa raajjuni meeni hannaasonna wuuksete boor'a baassotin hanna ushit; es bar dey baassok sholsu» **7** Shoo'aasta: «Aa! Zuuttambaase asin chimfa Daama Ha'oose! Mangsuni kar'nees futo dey likki» yifa kaama oden. **8** Ha'oosi wosiya acheechaas tofooson awaasta wuuki; awaas dey geebaasik kiichunak hugna barik imte. **9** Asuni meya es akama kiichuusik kiichchesete; es bettoosikitota ha'suni hugnaba faana Ha'oosi sunanon me'esete; aane harmusoto; baron dey aane ulfinsusoto. **10** Ha'oosi wosiya uushshaas tofooson gonyoosi zigimota wuuki; gonyoosi taato dey talma sini; asuni meya shanabesiistan kabi chowa terumbesiison tar'et feeseter. **11** Shanabesiistannawa mazabesiistanna kabi chowa samaki Ha'ooson erwisete; mangu wostobesiissin aane harmusoto. **12** Ha'oosi wosiya issunsaas tofoossin akama wor'a aka Efratesniista wuuki; awakesna diman yoosoni taate meyak ugunni hoossuk es wor'a akaasi ichimi. **13** Darboosi noonosinnawa gonyoosi noonosinna dey eshtu raajjuusa noonosin machune fa keez kiina ayyana kesfeen biin. **14** Es barikito dey biistera artonoy wuza zaguni kiina ayyanawa; es ayyanaas zuuttambaase asin chimfa Ha'o arki wonak zagtoni neeboosik asuni meyanon zuutuk han daasta feese taate meya zuuttambesiise asiiski hamonirwa. **15** «Ese! Ta wiisnimato diinqone yoona; atatu sinnoynamatonawa iichu atubaason asuni meya biyonoytemato guzire maambaason oodfe asus suustowa!» **16** Kiina ayyanaasikito dey taatoni meyanon lbrawini meeni kaamak Armegedon yistefa dimaasta zuutisete. **17** Ha'oosi wosiya naafunsaas tofoossin sirusta wuuki. Betemeqdesiissi fa zigimoossin: «ko'iwa!» yifa tega kaama kesi. **18** Estan dey Kawuna, kaama, dedonewa akama

daani shorkone sini; es barne fa akama daani shorko asu daasta testenanneen hang sinna aane biya. **19** Arki katamaas keezik bagte; aazabni meeni katamaasikito bogte; Ha'oos arki katama Baabilonnon yaadate; chima gi'baas tuumma faana toofoosi wayinini ushanon ushanak zagi. **20** Akaasi ganesi kuni daasikito zuuttera eella shaate; aamaasikito dey aane bestowa. **21** Isarba isarbaas acheechasire uuchche kiilo maazzanoni ironi she'a saman asuni meyaasta kere; es bettoos dey akamanon kiicha sinna boor'a asuni meya es iroosi she'ni bettoosi boor'a Ha'ooson me'esete.

17 Naafun toofooson epho Ha'oosi naafun wosiyaassin isaas taaki yaara: «Yaafan showo akaasta di arki gerkesfa mashkasusta kar'ni mangsuni kar'aason besungwa. **2** Han daastaki taate meya barneen ane gerkesete; han daasta fe asuni meya dey gerkesbaasi wayinini ushak zaysete» yi. **3** Esseen orfo Ha'oosi wosiya ayyanak zaboossi taan ephpha hami; atuba zuuttera mei'ni suna tichchena naafun teetbarewa asir kalaba faana she'a gonyoosta di isa mashkasu biin. **4** Asus karanchiro maamnawa she'a maamne mayya faar; warqeknawa waagba chima shu'akna dey inquk ge'a faar; kushubaassi dey oomsu wuznawa gerkesbaasi kiinak tuumma faana warqeni toofo ephaat faar. **5** Sinbaasta dey «Aacho, gerkesefe baassonawa daastaki kiinaasikitone asi into, arki Baabilon» yifa suna tichchera faar. **6** Es asus kortoni meeni hannaasiknawa Yesusnikwa yaat kiti asuni meeni hannaasikna zayera feen biin; ta dey baron biinaase akamanon diinqen. **7** Sinuntano Ha'oosi wosiya taak: «Awuniron diinqefat? Mashkasusi aacho chowanonnawa bar diina naafun teetbarewa asir kalaba faana gonyoosi aacho chowanonna ammanon besunawa. **8** Biita gonyoos zeemo sinak faar; hash

aafa sinna boor'a hanneentu tir'maassin kesana, tishuk dey hamana; daas testenanneen kabira sunbesiis kaani matsafaassi tichchonoyna han daasta fe asuni meya gonyoos zeemo faar hash foonto hanneen yoonir sinbaason biyefe kabaasik diinqosone.

(Abyssos g12) **9** «Techumba faana kanuus sholtefanaas hantakwa; naafun teetaasikito mashkasus diifana naafun aamaaswa. **10** Uuchiis gandesete; es baasso dey naafun taate meyawa; isaas hash faar; oomaas hashnu aane yowa; yaafana kabaasik garo wona koi'batu foonak sholsifa. **11** Nangirinsa taatoos zeemme feer; hash dey foonto gonyooswa. Bar naafuniissin isaas; tishuk dey hamnir. **12** «Biita asir kalaas taato sinne taattonoy asir taatoni meyawa; sinuntano isa sa'atiniron gonyoosneen ane taato sinne taattoni ha'suni hugna danone. **13** Es asir taatoni meya isa safarabesi faar; baasso giidobesiisonnawa ha'suni hugnabesiisonna gonyoosik imone. **14** Baasso fantuusata neebo gachosone; sinuntano fantuus Daamni meeni daam; taatoni meeni taato sinna boor'a merona; barneen ane feese teegte baasso; korte baasso; amanamtoni meya dey ane mersone.» **15** Ha'oosi wosiya dey taak ekka yi: «Gerkesa asus diifen biita akaasikito, daraasakito, keena keenaasewa showo tesa noono wolfe asuni meenawa. **16** Gonyoosewa biita asir kalaase gerkesfa asuson oomtosone; atatu fui'tonak zagsone; ashbaason muusone; geyak dey kiichusone. **17** Koppooson zagsonek es safaraason baasso nibaassi kungsiis Ha'ooswa; es bari boor'a Ha'oosi kaama ko'una kabaneen baasso isa safarak isar sinone; taattosone ha'suni hugnabesiison dey gonyoosik imone. **18** «Biita asus dey han daastaki taatoni meyaasta taattoni arki katamaaswa.»

18 Esseen orfo akama ha'suni hugnaba faana ooma Ha'oni wosiya saman kerefeen biin; ulfinbaasi palpalutan kabi chowa daas chaare. **2** Tega kaamak ekka yit chaagi: «Arki baablon gande! Gande! Kiina ayyanaas foona dima sini. Kiina ayyanaasi ha'uni dima sini; shootunor dey oomsu kasaasikito foona dima sini. **3** Zaysifa gerkesni wayinini ushbaason daraasik zuutira ushi; han daastaki taate meya barneen ane gerkesete; han daasta fe naggadeni meya dey akama ma'a foobaastan kabi chowa otum sinete» **4** Ooma kaama dey saman ekka yifeen oden: «Darataaso! Boor'baassi girira isar sinatiita; bari bettooson haa'er sinatiita; barissin eella kesti! **5** Boor'baasi tuulto hamma den sama kar'i; Ha'oos bari mangsuuson yaadate; **6** Bar imnaasne faaron koobaason wolguti; zagina wostobaasik; hep kushunon barik kaasuti; bar showo tesa usha woi'sina toofoossi; hep kushu zagira woi'suti. **7** Bar bari teetaasik ulfinnawa; Ma'a foone imnaasne faaron; shananewa suumone imtiwa. Bar nibbaassi: «Mashka taatone faanar sinna diinar ta dicha asuta; suumo isanne tayista aafa kar'anawuza» uuk beezfa; **8** Es bari boor'a bettoosikito zuuttera; Isa wonak barista yoona; kitu, suumonewa makne barista kar'ana; geyak dey kiichchona; barista mangsu kar'ni; Daama Ha'oos chimawa» yi. **9** Barneen ane gerkese fe baassonawa ma'a fook feese han daastaki taate meena bar kiichcheffen kesfa chuwaason biyefe kabaasik barik chaaget waasusone. **10** Bari shanaason digak woksok yersefaat: «Ne arki katama; Ne chima katama Baablonne! Neyista kate mangsuni kar'aas isa sa'atiissi yaana boor'a haybunewe! Haybunewe» usone. **11** Baasso merkebiis fe'ena ba'aason hanneen ekalo waagonir aafe sinna boor'a daasta fe naggadden meya barik waasusone; dey suumosone.

12 Baasso merkebiista feche warqees, birriis, waagba chima
 shu'aas, inquus, laylonini maamaas, wantajji; harrini maamaas,
 she'a maamaasewa ma'a sawuba faana i'oose zuuttera, zaknoni
 ha'aassin, waagba chima sina i'oossin, naasini bittakinnawa
 imneberedikna wosuste koda zuuttera; **13** Qerefaas, kimamiis,
 sawufa i'oos, kumbiis, ixanaas, wayinini i'oos, buur'uni bunni
 zayitiis, buwaas, zagoos, miyaas, fantuus, fazaas, seregellaas
 bozni meenawa oom asuni meenawa. **14** Naggaddeni meya
 dey: «Ne eenanteta ma'a wuzaasikito zuuttera neyistan wokka
 hami; otumneesewa gexineesikitone dey zuuttera tishi; Hanneen
 ekalo han baron zuutira isanne aafa danata wuza» usone. **15**
 Es wuzasikitonon zuutire waagsefaafe otum sina naggaddeni
 meya bari shanaason digsefaat woksok yersone. Waassetnawa
 suumetna: **16** «Layloninewa wantajjini maama dey she'a
 maamaneen mayya warqeknawa waagba chima shu'akna dey
 inqukna ge'a fa arki katama haybunewe! Haybunewe! **17**
 Es effatena otmaas isa sa'atiissi tishi!» usone. Merkebiison
 ajajefe baasso zuuttere; merkebik kutife asuni meya zuuttere;
 merkebiista wostesefe asuni meya zuuttere; baariista nagadesefe
 baasso zuuttere woksok yersone. **18** Bar kiichchefana kabaasik
 kesfa chuwaason biisere: «Han arki katamaasne fa katama
 isanne ooma faartaaso?» yit chaagone. **19** Teetbesiista tulo
 wootiset waasisetnawa suumesetna ekka yit chaagete: «Baariista
 merkebibesi faana baasso zuuttere bari otmaasik otum sina es
 arki katama isa sa'atiissi tishina boor'a haybunewe! haybunewe!»
20 Samaase! Barik girowe! Ha'oos nitto boor'a barista mangsu
 kar'na boor'a nitto kortoosnawa wosini meya dey raajjuni meya
 girsosoni! **21** Esseen orfo isa chima Ha'oni wosiya akama
 baaburani shu'ane fa isa shu'a kabgira ekka yit baariissi ha'i:

«Arki katama Baablon effa hugnak tugtera gandona; hanneen ekalonu isanne aafa bestona wuza. **22** Kama ichefe baassonawa surife baassona asi kaamaas; ululle fugefe baassonawa markata fugefe baassona asi kaamaas hepsa neyissi aafa odtona wuza; awune fa kushuni wosto wostesefe techumni meya hanneen ekalo neyissi aafa bestosone wuza. Baaburani kaama dey hanneen ekalo neyissi aafa odtona wuza. **23** Tonni chaarefa hanneen ekalo neyissi aafa chaarona wuza. Mariisa kaamnawa mariyaasi kaamne hanneen ekalo neyissi aafa odtona wuza. Naggaddeneesakito han daasi arto arto asuni meyawew; tolfatneesik daraasin zuutira daagsit. **24** «Barissi raajjuni meeni hannaasewa kortoni meeni hannaase dey han daastak worte asuni meeni hannaas zuuttera beste.»

19 Esseen orfo ekka yifa showo asuni kaamane fa tega kaama saman: «Haleluya! Fatunewa ulfinne dey hugnane Ha'oniisirwa! **2** Mangsuni kar'baas futo dey likkiwa; daason gerkesbaasik kiinsi arki gerkesfa baron mangsu kar'a ke'i. Baron ke'uk wostinynyani meeni hannaasi gumanon kaaste» yifeen oden. **3** Hepsa dey: «Haleluya! Barissin kesfa chuwaas koi'baneen koi'ba foontonon kesana!» yiset chaagesete. (aiōn g165) **4** Hepasire acheechche kur'uni meenawa acheech kaabarere wuzaasikitone zigimobaasta di Ha'oosik sinbesiisik gandesere: «Aamin; Haleluya!» yiset sagadesete. **5** Esseen orfo: «Baron digefe wostinynyani meya zuuttamniise: garo garoosnawa; arki arkiisna Ha'oniison galattosoti!» yifa kaama zigimoostan kesi. **6** Showo asuni meeni kaama; wor'a akani kaama; akama dedoni kaamane fa kaama: «Haleluya! Zuuttambaase asin chimfa Daama Ha'oniis taattewa! **7** Fantuusa sargi kar'na boor'anawa basa mariyaas teetbaason hoossina boor'ana yaani gironiwa!

Dey gira zaguni; dey Ha'ooson ulfinsuni. **8** Palpalifa kayma keeshu maama mayanak barik imte; sesa maamaas kortoni meeni ooko wostooswa» yifeen oden. **9** Esseen orfo Ha'oosi wosiya: «Fantuusa sargisi teegte baasso suustowa» yira tichuwa yi. Tusira dey «Es bar Ha'oosi futoni kaamawa» yi. **10** Ta dey Ha'oosi wosiyani wochosi sagadonak sinnaasik ganden; sinuntano bar: «Beywa! Ekka zagutaatawa! Ta dey neeneennawa Yesusni zaalaason ephphe feese ayneesakitoneenna ane wostinynewa; Ha'oosik sagadowa! Yesus makena zaalaas raajini ayyanawa» yi. **11** Esseen orfo sama gachchen biin; estan foro faza dey biin; fazaasta di bar amanamtonawa futona yisteretu teegtefe; bar likkik mangsu kar'ar dey neeber. **12** Aafbaas geeni winone faar; teetbaastak dey showo zawudi faaser. Barneen ooma oonu arunoyna suna basaasta tichchera faar. **13** Bar hannak haphukto maama mayo; Sunbaas dey Ha'oni kaamawa. **14** Foro foro fazaasikitota diise foro kayma keeshu maama mayo samaki meya taar'osikito dey orfoose hamet faaser. **15** Daraasakitonin ichana kaaga siifo basa noonnoossin kesi; bittani haarok dey ha'suna; bar zuuttambaase asin chimfa Ha'oosi deessu gi'anon besifa wayinini ushaasi ti'uni dimaason yer'ana. **16** Maambaastanawa chikabaastana: «Taatonni meeni taato; daamni meeni Daama» yifa suna tichcho. **17** Esseen orfo awaassi yere isa Ha'oni wosiya biin; bar samaasta fulifa kasaasikitok tega kaamak chaagga: «Arki Ha'oosi kootaaski yooti! Dey zuuttoti! **18** Taatonni meeni ashaason; meya taar'oni meyanon ajajefe baasso ashaason; chim neeboni asuni meeni ashanon; Fazasironnawa fazaason eelsife baasso ashaason birmadummabesi faana asuni meeni ashanonnawa bozni meeni ashaasonna; garo garoosa ashanonnawa arki arkiisa ashanonna; aaffe asusa ashanu sinun

yaara zuutira muuti!» yi. **19** Esiisimato gonyoos; han daastaki taate meyanneenna baasso meya taar'osakitoneenna foro fazaasta di barneenna basa meya taar'osakitoneenna neebok zuuttesere feeseten biin. **20** Sinuntano gonyoos ootte; barneen ane sinba showo biistera artonoy wuzason zagit fe eshinynya raajjuus dey ootte; bar gonyoosi taka faana baassotinnawa gonyoosi suurak sagadet feese baassotinna biistera artonoy wuza zaguk daagsit feer; es heppiis kiichifa kawo geeni baariissi kaabesiise ha'tesete. (Limnē Pyr g3041 g4442) **21** Fu'te baasso dey foro fazaasta di basa noonnoossin kesfa siifoosik wortesete; kasaasikito zuuttera ashbesiison maara gawse.

20 Esseen orfo akama doo'aasi gachononnawa inya shashsharaasonna kushubaassi epho Ha'oni wosiya saman kerefeen biin. (Abyssos g12) **2** Bar dey Darbooson ephpha isa kuma wogga taar'i; es Darboos Daabulos wedey Sexana yistefa zeemoti zawaaswa. **3** Isa kuma wogga ko'una kabaneen daraasin daagsunoynamato Ha'oosi wosiya darbooson akama doo'aasi ha'i; kulfira maatama ichi; esseen orfotu garo wonniron kottonak sholsifa. (Abyssos g12) **4** Estan zigimoosikitonon biin; es zigimoosta mangsuni kar'ni ha'suni hugna imtena asuni meya diisefeen biin. Yesusni chowaasik zaala maksobesiisiknawa Ha'oosi kaamni chowak teetbesiison katese asuni meeni kaasikitonon biin. Baasso gonyoosiknawa bari suurasikna sagadonor dey takaason sinbesiistanawa kushubesiistana ephnoy asuni meyawa; baasso kitun kabsere Kiristoosneen ane isa kuma wogga taattesete. **5** Es bar dey tesuni kitun kabuwa; sinuntano fu'te kituni meya isa kuma woggaas ko'una kabaneen kitun aane kabsoto. **6** Tesuni kitun kabuuson dana baasso suusto dey kortowa; hepsani kituus baassosta hai'suni

hugnaba aafa; baasso Ha'oni maagnawa Kiristoosni maagna sinone; kiristoosneen ane dey isa kuma wogga taattosone. **7** Isa kuma wogga ko'innanen orfo Sexana taatoossin kottona. **8** Han daa zuuttambaase asiista fe asuni meyanon esiis dey Goognawa Maagogna asin daagsuknawa neebok kabsonekna zagunak kesana; faadbesisi showo dey baarisi ha'ta fa fuutuusne feeseter. **9** Baasso han daa zuuttambaase asiissi siktesere kortoni meeni ke'esonawa shunto katamaasonna kephisete; sinuntano geya den saman kerera kiichira tishki. **10** Baassotin daagsi Daabulos; gonyoosewa eshinynya raajjuusna feesete kayo geeni baariissi ha'tesete; estak waalaknawa wonakna koi'baneen koi'ba foontonon shana biyone. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) **11** Esseen orfo akama foro zigimonewa es zigimoosta di barinna biin; daasewa samaase basa sinaastan shaate; isa dimanu baassok aane bestowa. **12** Kiti garo garo meyanonnawa arki arki meyanonna zigimoosi sina yersefeen biin; matsafaasikito dey gachche; kaani matsafa sina ooma matsafa dey gachche; Kituni meya dey matsafaassi tichchera kuni wostobesisimato mangsuni kar'a ephpheteesete. **13** Baariis dey sikalobaassi fe kituni meyanon kisira imi; kitunewa ke'oni dimaase dey barikitoniissi feese kituni meyanon kisira imi; isarba isarbaas wostobaasimato mangsu kate. (Hadēs g86) **14** Kitunewa ke'oni dimaase geeni baariissi ha'te; es geeni baariis dey hepsani kituuswa. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442) **15** Sunbaas kaani matsafaassi tichchera bestoonoyna bar zuuttere geeni baariissi hai'te. (Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Esseen orfo gaddo samaasewa gaddo daase asin biin; tesuni daasewa tesuni samaase aati; baariis dey hanneen ekalo aafa foona wuza. **2** Korto katamaas; gaddo Yerusalem

teegobaasik ge'istera fa mariyanimato hoorera samaki Ha'ooskin kerefeen biin. **3** Dey ekka yifa tega kaama zigimooskin kesfeen oden: «Ese! Ha'oos foona dimaas asuni meeni ganesiwa; bar dey baassoneen ane foonir; baasso dey bari dara sinone; Ha'oos teetbaasik baassoneen ane foona; Ha'obesi dey sinana. **4** Harafaason zuutira aafbesiissin ku'ana; sinati sitiriis aatna boor'a kitu wedey suumo wedey waasa wedey shana hanneen ekalo aafa foona wuza.» **5** Zigimobaasta di bar dey: «Ese! Ta zuuttambaase aisin gaddo zaguna!» yi. Estan dey: «Han kaamaas amanamto dey futo sinna boor'a tichuwa» yi. **6** Esseen orfo taak ekka yi: «Ko'i! Alfanawa Oomegana; tesuni barnawa koi'ni barna tawa; ikte barik kaani akaasi kor'asin kaastoni waaga foontonon baak imanawa. **7** Neebere meroni bar han baron warasona; ta dey barik Ha'oba sinana; bar dey taak naata sinana. **8** Sinuntano digsefe baasso; amantobesi foontoni meya; kiinaasikito; kaa wori asuni meya; gerkesefe baasso; tolfattuni meya; koo'lo shiiphsefe meya; eshininyani meya zuuttere ixabesiis geeni kayoossitu sinana; es bar dey hepsani kituuswa.» (Limnē Pyr g3041 g4442) **9** Koi'ni naafun bettoosikito tuumna naafun toofoosikitonon epho Ha'oosi naafun wosiyaassin isaas yaara: «Yaafan fantuusa asu sina mariyanon neek besungwa» yi. **10** Ayyanak taan isa inya dica aamaasta ephpha taamma korto katama Yerusalem samaki Ha'ooskin kerefeen besi. **11** Katamaas Ha'oosi ulfinak chaaret faar; chaarefbaasi chaarsu akama waagba chima shu'a; birillene fa kayma lyyasphidni inqune faar. **12** Asire heppe finynyiba faana akama dica gimbini ojba faar; asire heppe finynyiissi asire heppe Ha'oni wosiya yerefaat oodet faar; finynyibaasta dey asire heppe Israelni zalaasikitori suna tichchera faar. **13** Awukesdak keez finynyi; yeeshdaak keez finynyi; kawudak keez finynyi;

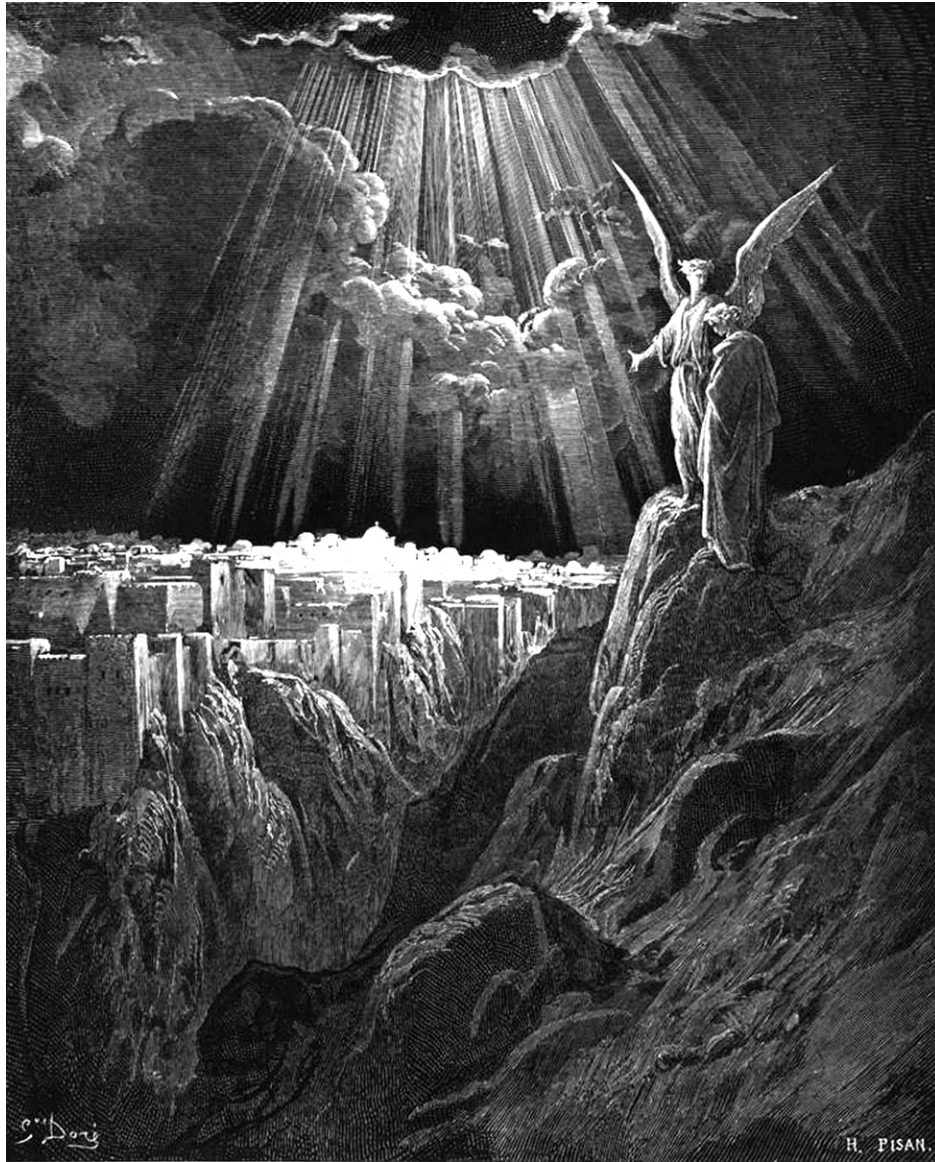
awgirunidak keez finynyiba faar. **14** Katamaasi gimbini ojaas asire heppe kaputba faar; es kaptaasta asire heppe fantuusa wosini meeni sunaas tichchera faar. **15** Taak maket fa Ha'oosi wosiya katamaaonnawa finynyibaasonna dey gimbiisi ojanon hoossuna warqeni haaroba faar. **16** Katamaas dey dichbaasewa tagbaase isa kixxe acheech kajjaba faar; Ha'oosi wosiya katamaason hoossuni haaroosik hoossin dichbaas hep kumne acheech tiire kiilo meetiri sini; tagbaasewa tegbaase dey esiisne faar sini. **17** Ha'oosi wosiya dey gimbiisi ojanon hoossi; Ha'oosi wosiya arto hoossusik hoossin tiire acheechasire acheeche woriya sini. **18** Gimbiisi oja wosustenaas lyyasphidni shu'aasik; katamaas dey burchuqonimato kayma warqek wosuster. **19** Katamaasi gimbini ojani kaptaas showo tesa waagba chima shu'ak keeshira keeto; tesuni kaptaas lyyasphidni shu'ak; hepsaniis Senperni shu'ak; keezsaas Kelqedonni shu'ak; acheechsaas Meregidni shu'ak; **20** Uushshani shu'aas Serdonkisni shu'ak; issunsaas Serdiyonna shu'ak; naafunsaas Kiristilobeni shu'ak; nangirinsaas Birelleni shu'ak; izginsaas Werawureni shu'ak; asirsaas Kirisphirasisni shu'ak; asire issees Yakintini shu'ak; asire heppees Ametesxinosni shu'akwa. **21** Asire heppe finynyaasikito asire heppe Inquba faar; finynyaba isarba isarbaas isa Inquk wosuster; katamaasi ari ugna burchuqonimato chaarefa aatifa kayma warqek wosusto. **22** Zuuttambaase asin chimfa Daama Ha'oosewa fantuusna bari betemeqdesi sinete boor'a katamaassi betemeqdesinon aane biyut. **23** Ha'oosi ulfina chaarsifana boor'anawa fantuus bari tona sinna boor'ana es katamaasik awa wedey assa chaarsunak aane sholsifa. **24** Darani meya bari chaarefaasik ek hang kutusone. Daasta fe taatoni meya ulfinbesiison barki teshshosone. **25** Es katamaassi waala aafa

sinna boor'a gamalabaas aagenu aafa kuluftona wuza. 26
Darani meeni arkittoosewa ulfinaase barki yoona. 27 Oomsu
sina wuzaas isanne baariissi aafa giruna wuza; kiina wuza zagife
barnawa esha wolla wollefe barna barissi aafa giruna wuza;
barissi giruniis sunbesiis fantuusa kaani matsafaassi tichchena
baasso koi'besiwa.

22 Esseen orfo Ha'oosi wosiya Ha'ooskinnawa fantuusa
zigimukinna kesfa woshshu burchuqone fa kaani wor'a akaason
taak besi. 2 Es wor'a akaas katamaasi ari ugnaasi ganesi
kamo wor'et faar; wor'a akaasi aldaastanawa hoi'taastana
assa assaasik gaanet woggaassin asire heppe wolla gaana
gaanfa kaani i'o faar; es i'oosi tosha dey asuni meyanon fatir.
3 Hanneen ekalo isa erwiya aafa foona wuza; Ha'oosewa
fantuusna asi zigimu katamaassitu sinana. Wostinynyani meya
dey Ha'ooson shiiphsone. 4 Baasso dey sinbaason biyone;
Sunbaas dey sinbesi sinbesiista foona. 5 Hanneen ekalo
waala aafa foona wuza; Daama Ha'oos baassok chaarsuna
sinna boor'a chaarsuni wuza wedey awuni chaarefa aafa
sholsuna wuza; koi'baneen koi'ba foontonon taattosone. (aiōn
g165) 6 Esseen orfo Ha'oosi wosiya ekka yi: «Han kaamaasikito
amanamto dey futowa; raajjuni meyanon wolumsifa Daama
Ha'oosi Ayyana ta'a wonaassi sinni wuzason wostinynyani
meyak ammanon besuk wosibaason wosi.» 7 Yesus dey: «Ese!
Ta tai'nin yoona; han matsafaasi raajjini kaamanon oodfe bar
suustowa!» yi. 8 Han wuzasikitonon odeesnawa biyaasna ta
Yohanniswa; han wuzasikitonon odenaaysewa biinaase es
wuzasikitonon taak besi Ha'oosi wosiyak sagadonak wochobaasi
sikalosi ganden. 9 Sinuntano Ha'oosi wosiya: «Beywa; han
baron zagutaatawa! Ta neeneennawa ayneesakitoneenna dey

raajjuni meyanee ane han matsafaasi kaamanon zagsefe asuni
 meyanee ane wostinyawa; Ha'oosik sagadowa!» yi. 10
 Tusira dey: «Wonaas ta'i sinna boor'a han matsafaasi raajini
 kaamanon maatamak ichcha kulfutaatawa. 11 Hanneen ekalo
 manguus mangit hamo; kiife bar dey kiinet hamo; ookoos
 dey ooko sinet hamo; kortoos dey korto sinet hamo» yi. 12
 «Ese! Ta tai'nin yoonaa! Isarba isarbaasik wostobaasimato
 imana waagaason kushunaassi ephaatu faan. 13 Alfanewa
 oomegane; sinati barnawa orfoti barna; tesuniisnawa koi'niisna
 tawa.» 14 Kaani i'oosi gaananon muuknawa finynyibaassi kamo
 katamaassi girukna mabtibesi foonak maambesiison mei'fe
 baasso suustowa. 15 Kannimato koogutfe baasso; tofattuni
 meya; gerkese fe baasso; kaa worife meya; koo'lo shiiphsefe
 meya; esha wuzason shunefe baassotnawa eshni ugnaasik
 hamefe baassotna katamaasi gerakalo sinone. 16 «Ta Yesus
 han zaalaason imanak Ha'oosi wosiyanon showo betekiristaniissi
 wosin; ta Dawitni koontoni tuznawa zalnawa; dey chaarsife wonni
 maskoos tawa.» 17 Korto Ayyanaasewa mariyaase «Yowa!»
 usone. Odefe bar dey «Yowa!» uwo; ikte bar dey yowo; Shole
 bar dey kaani akaason isa waaga kaasunoy baak usho. 18 Ese;
 han matsafaassi tichche raajini kaamaason odefe barin zuutira
 teetnitiison aruti yifawungwa; oonu han kaamaasta isa wuza
 daysifaanane; han matsafaassi tichchera fa bettooson Ha'oos
 basaasta dayisuna. 19 Oonu han raajini matsafaassi tichche
 kaamaasikitosin isaron yo'gifaanane; han matsafaassi makte
 kaani i'oosi gaansinnawa korto katamaassinna Ha'oos basa
 haa'ooson yo'guna. 20 Han wuzaasikitoni zaal sina bar: «Aa;
 tai'nin yoonawa!» yife. Aamin; Daam Yesusno tai'nin yowa! 21

Daam Yesusni otmaas nitto zuuttamnisneen ane sinfawung!
Aamin.

*Korto katamaas; gaddo Yerusalem teegobaasik ge'istera fa mariyanimato hoorera samaki
Ha'ooskin kerefeen biin. Dey ekka yifa tega kaama zigimooskin kesfeen oden: «Ese! Ha'oos
foona dimaas asuni meeni ganesiwa; bar dey baassoneen ane foonir; baasso dey bari
dara sinone; Ha'oos teetbaasik baassoneen ane foona; Ha'obesi dey sinana.»*

Yohannisni raa'i 21:2-3

Reader's Guide

Yemsa at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Yemsa at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēse g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonymous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Yemsa---Yemsa-Bible-Latin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqas 8:31
Roome 10:7
Yohannisni raa'i 9:1
Yohannisni raa'i 9:2
Yohannisni raa'i 9:11
Yohannisni raa'i 11:7
Yohannisni raa'i 17:8
Yohannisni raa'i 20:1
Yohannisni raa'i 20:3

aidios

Roome 1:20
Yuuda 1:6

aiōn

Matewos 12:32
Matewos 13:22
Matewos 13:39
Matewos 13:40
Matewos 13:49
Matewos 21:19
Matewos 24:3
Matewos 28:20
Marqos 3:29
Marqos 4:19
Marqos 10:30
Marqos 11:14
Luqas 1:33
Luqas 1:55
Luqas 1:70
Luqas 16:8
Luqas 18:30
Luqas 20:34
Luqas 20:35
Yohannis 4:14
Yohannis 6:51
Yohannis 6:58
Yohannis 8:35
Yohannis 8:51
Yohannis 8:52
Yohannis 9:32
Yohannis 10:28
Yohannis 11:26
Yohannis 12:34
Yohannis 13:8
Yohannis 14:16

Wosini meeni wosto 3:21
Wosini meeni wosto 15:18
Roome 1:25
Roome 9:5
Roome 11:36
Roome 12:2
Roome 16:27
1 Qoronxos 1:20
1 Qoronxos 2:6
1 Qoronxos 2:7
1 Qoronxos 2:8
1 Qoronxos 3:18
1 Qoronxos 8:13
1 Qoronxos 10:11
2 Qoronxos 4:4
2 Qoronxos 9:9
2 Qoronxos 11:31
Galatiya 1:4
Galatiya 1:5
Efeson 1:21
Efeson 2:2
Efeson 2:7
Efeson 3:9
Efeson 3:11
Efeson 3:21
Efeson 6:12
Filiphisiyus 4:20
Qolasiyas 1:26
1 Timotiyos 1:17
1 Timotiyos 6:17
2 Timotiyos 4:10
2 Timotiyos 4:18
Tito 2:12
Ibrawiyan 1:2
Ibrawiyan 1:8
Ibrawiyan 5:6
Ibrawiyan 6:5
Ibrawiyan 6:20
Ibrawiyan 7:17
Ibrawiyan 7:21
Ibrawiyan 7:24
Ibrawiyan 7:28
Ibrawiyan 9:26
Ibrawiyan 11:3
Ibrawiyan 13:8
Ibrawiyan 13:21
1 Phexiros 1:23

1 Phexiros 1:25
1 Phexiros 4:11
1 Phexiros 5:11
2 Phexiros 3:18
1 Yohannis 2:17
2 Yohannis 1:2
Yuuda 1:13
Yuuda 1:25
Yohannisni raa'i 1:6
Yohannisni raa'i 1:18
Yohannisni raa'i 4:9
Yohannisni raa'i 4:10
Yohannisni raa'i 5:13
Yohannisni raa'i 7:12
Yohannisni raa'i 10:6
Yohannisni raa'i 11:15
Yohannisni raa'i 14:11
Yohannisni raa'i 15:7
Yohannisni raa'i 19:3
Yohannisni raa'i 20:10
Yohannisni raa'i 22:5

aiōnios

Matewos 18:8
Matewos 19:16
Matewos 19:29
Matewos 25:41
Matewos 25:46
Marqos 3:29
Marqos 10:17
Marqos 10:30
Luqas 10:25
Luqas 16:9
Luqas 18:18
Luqas 18:30
Yohannis 3:15
Yohannis 3:16
Yohannis 3:36
Yohannis 4:14
Yohannis 4:36
Yohannis 5:24
Yohannis 5:39
Yohannis 6:27
Yohannis 6:40
Yohannis 6:47
Yohannis 6:54
Yohannis 6:68

Yohannis 10:28
Yohannis 12:25
Yohannis 12:50
Yohannis 17:2
Yohannis 17:3
Wosini meeni wosto 13:46
Wosini meeni wosto 13:48
Roome 2:7
Roome 5:21
Roome 6:22
Roome 6:23
Roome 16:25
Roome 16:26
2 Qoronxos 4:17
2 Qoronxos 4:18
2 Qoronxos 5:1
Galatiya 6:8
2 Teselonqe 1:9
2 Teselonqe 2:16
1 Timotiyos 1:16
1 Timotiyos 6:12
1 Timotiyos 6:16
2 Timotiyos 1:9
2 Timotiyos 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filmona 1:15
Ibrawiyan 5:9
Ibrawiyan 6:2
Ibrawiyan 9:12
Ibrawiyan 9:14
Ibrawiyan 9:15
Ibrawiyan 13:20
1 Phexiros 5:10
2 Phexiros 1:11
1 Yohannis 1:2
1 Yohannis 2:25
1 Yohannis 3:15
1 Yohannis 5:11
1 Yohannis 5:13
1 Yohannis 5:20
Yuuda 1:7
Yuuda 1:21
Yohannisni raa'i 14:6

eleēsē

Roome 11:32

Geenna

Matewos 5:22
Matewos 5:29
Matewos 5:30
Matewos 10:28
Matewos 18:9
Matewos 23:15
Matewos 23:33
Marqos 9:43

Marqos 9:45
Marqos 9:47
Luqas 12:5
Yaqob 3:6

Hadēs

Matewos 11:23
Matewos 16:18
Luqas 10:15
Luqas 16:23
Wosini meeni wosto 2:27
Wosini meeni wosto 2:31
1 Qoronxos 15:55
Yohannisni raa'i 1:18
Yohannisni raa'i 6:8
Yohannisni raa'i 20:13
Yohannisni raa'i 20:14

Limnē Pyr

Yohannisni raa'i 19:20
Yohannisni raa'i 20:10
Yohannisni raa'i 20:14
Yohannisni raa'i 20:15
Yohannisni raa'i 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6

Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

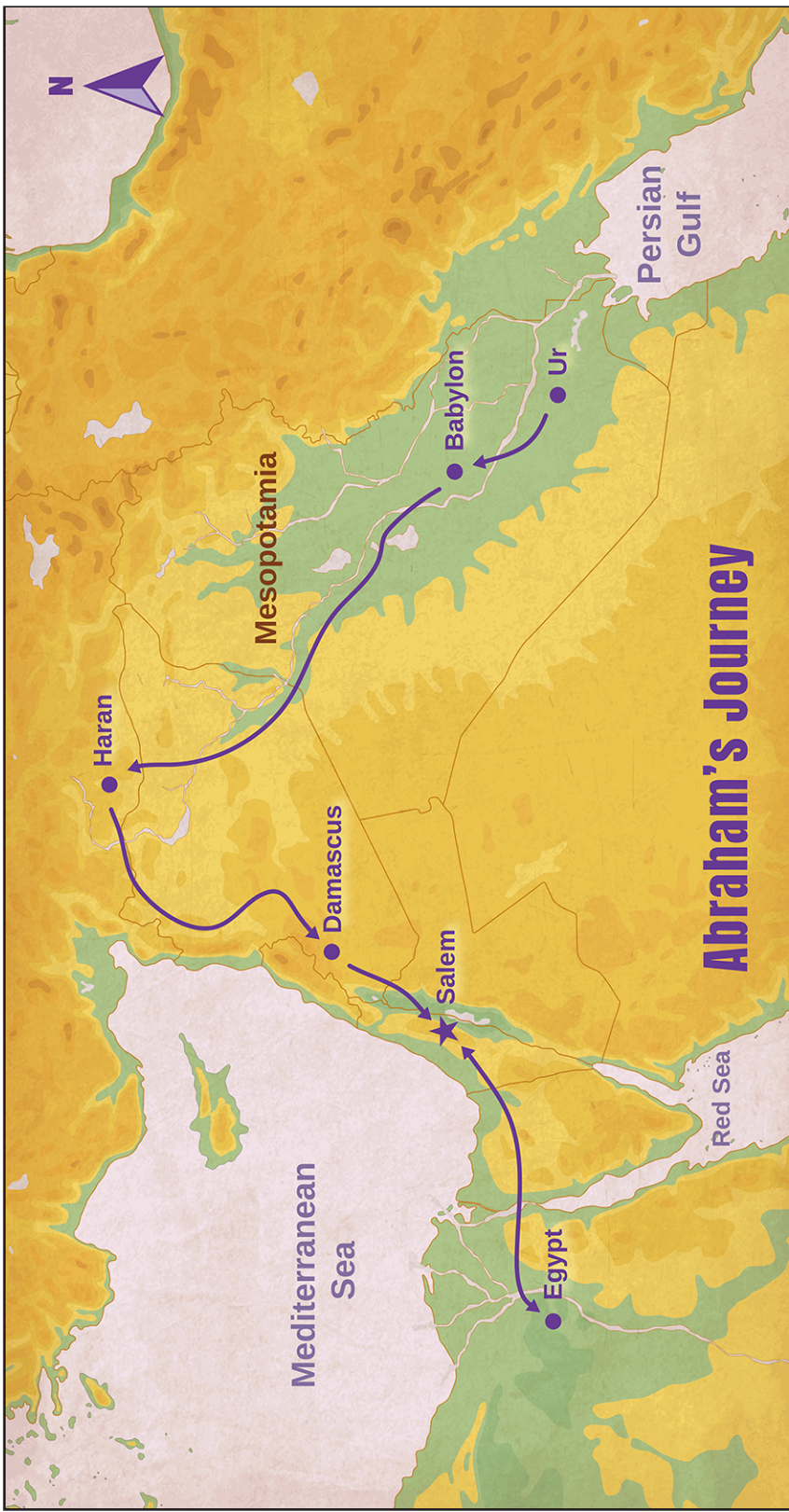
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Phexiros 2:4

Questioned

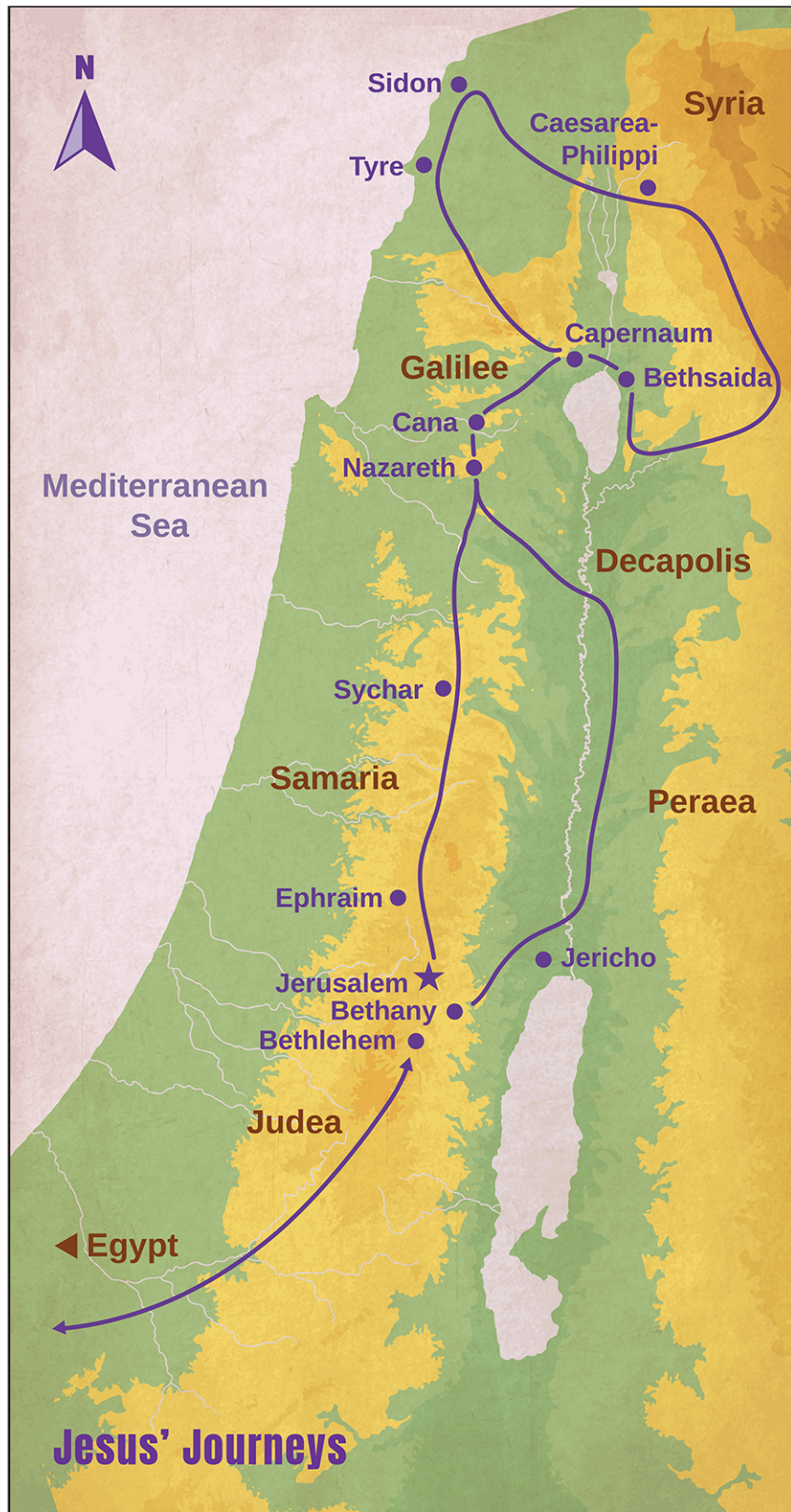
None yet noted

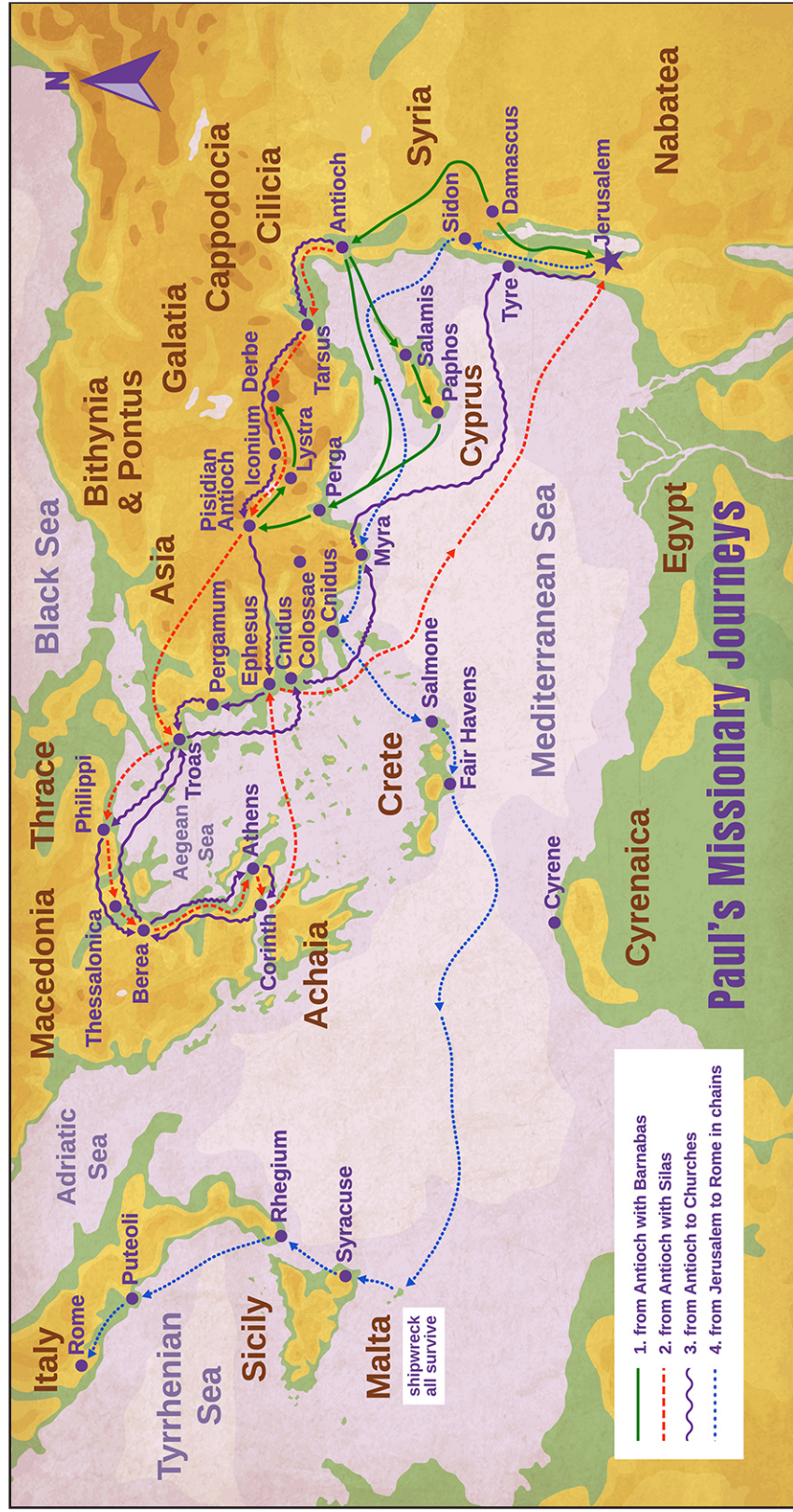
Abraham kesse ristiba zagire ephphetoona dimaasta hamanak teegtefena kabaasik ay hamdifenanato aru beyfenaknu hamanak ajajamenaas amantokwa. - Ibrahiyan 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near;
for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Esisimato Asuni Naasnu wostonaknawa kaabaason showoni meyanon furok aatire imanaktano baik wostosonekna aane yowewa. - Marqos 10:45

Kiristoos Yesusni wostininya dey wosi sinanak teegtere Ha'ooosi misirachchuni kaamanon makonak kortere fe Phawulosnikin woste wosiya. - Roome 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Ussher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyrd in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis preaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

When?									
Innocence		Fallen				Glory			
Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth		
God	God's Perfect Fellowship John 10:30	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16					God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City	All Restored Acts 3:21	
	Holy Spirit	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden	Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43				
		Living Mankind	Everywhere, Psalm 139:7	Indwelling Believers, John 14:17					
			Deceased Believing Mankind	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5					
	Deceased Unbelieving Mankind	Blessed in Paradise, Luke 16:22							
Angels	Holy Angels	Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13				No Hades No Dead Rev 20:3			
	Imprisoned Angels	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14							
	Fugitive Angels	Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6							
Angels	First Beast Demon	Rebelling Against Christ Accusing Mankind				Lake of Fire Prepared for the Devil and his Angels	Fallen Angels Forgiven?		
	False Prophet Demon	1 Peter 5:8 and Revelation 12:10				Lake of Fire Revelation 19:20	Col 1:20 Yes?		
	Satan					Abyss Revelation 20:2	Mat 25:41 Rev 20:10		
							Heb 2:16 No?		

Who?

Destiny

Yemsa at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Ese hamfaat han daasta fe daraasin zuutira aba, Naa, Korto Ayyanaasi sunak haphqira ta nawo zaguti; - Matewos 28:19